

Hallituksen esitys Eduskunnalle talletuspankkeja koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kaikkien talletuspankkien eli liike-, säästö- ja osuuspankkien sekä Postipankki Oy:n toimintaa koskeva yhteinen laki talletuspankkien toiminnasta. Lakiin otettaisiin säännökset pankkien toimiluvasta, toiminimestä, salassapitovelvollisuudesta, liiketoiminnasta, maksuvalmiudesta, vakavaraisuudesta sekä kilpailun turvaamisesta, asiakkaansuojasta ja vakuusrahastoista. Laki sisältäisi laajoja muutoksia voimassa olevaan talletuspankkien toiminnan sääntelyyn ja korvaisi eri pankkilaeissa olevia epäyhtenäisiä säännöksiä. Lailla luotaisiin eri talletuspankeille samanlaiset lainsäädännölliset oikeudet harjoittaa pankkitoimintaa.

Talletuspankkien toiminnasta annettavaksi ehdotetun lain keskeisin uudistus koskee vakavaraisuuden sääntelyä. Talletuspankin vakavaraisuus määritettäisiin Euroopan Yhteisöjen (EY) toimesta laaditun kansainvälisen mallin mukaisesti, joka puolestaan perustuu Kansainvälisen Järjestelypankin piirissä syntyneeseen suositukseen. Pankin vakavaraisuus määritettäisiin tämän mukaisesti pankin oman pääoman sekä sen saamisten ja sijoitusten sekä vastuusitoumusten ja eräiden muiden taseen ulkopuolisten erien suhteena. Niihin sisältyville erille asetettaisiin oman pääoman vähimmäisvaatimus niiden riskipitoisuuden mukaan. Pankin toimintaa rajoittaisivat siten pankin oman pääoman määrä ja toiminnan riskipitoisuus. Vakavaraisuusvaatimus ulotettaisiin koskemaan myös talletuspankkia ja sen konsernia. Yleistä vakavaraisuusvaatimusta täydennettäisiin saamisten ja vastuusitoumusten liiallisen keskittämisen kiellolla.

Ehdotetun lain mukaan talletuspankin tulisi huolehtia maksuvalmiudestaan siten, että sillä kaikissa tilanteissa olisi maksuvalmiusriskeihinsä nähden riittävät keinot maksujensa suo-

rittamiseen. Maksuvalmiuden tukena olisi kas-savaranto.

Talletuspankkitoiminnan rajat määritettäisiin luettelemalla keskeisimmät pankkitoiminnan alueet. Pankeille sallitun elinkeinotoiminnan ala ei oleellisesti muuttuisi.

Talletuspankeilla olisi edelleen yksinoikeus vastaanottaa talletuksia yleisöltä. Yleisön talletusten turvaamiseksi talletuspankin olisi kuultava vakuusrahastoon.

Talletuspankkien oikeutta omistaa muuta kuin pankkitoimintaan kuuluvaa liiketoimintaa harjoittavien elinkeinoyhteisöjen osakkeita ja osuuksia rajoitettaisiin edelleen yleisesti. Yleisen rajoituksen estämättä talletuspankki voisi kuitenkin omistaa sen harjoittaman arvopapertoiiminnan kohteena olevia osakkeita ja osuuksia. Talletuspankki ei kuitenkaan saisi käyttää niihin liittyvää äänioikeutta ja niistä olisi luovuttava määräajassa. Sijoitusoikeutta kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkuuksiin rajoitettaisiin suhteessa talletuspankin taseen loppusummaan. Väliaikainen omistus olisi sallittua lakiehdotuksessa mainituin rajoituksin.

Talletuspankkien toiminnasta annettavan lain asiakkaansuojasäännökset koskisivat kaikkia pankin asiakkaita. Pankkitarkastusvirasto valvoisi talletuspankin sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Kuluttaja-asiamies valvoisi talletuspankin markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta.

Terveen ja toimivan kilpailun turvaamiseksi pankkitoiminnassa pankkitoimintaan sovellettaisiin lakia kilpailunrajoituksista. Kilpailunrajoitusten valvonta kuuluisi osaltaan pankkitarkastusvirastolle.

Talletuspankkien toiminnasta annettavan lain ohella talletuspankkeihin sovellettaisiin jo-ko liikepankkilakia, säästöpankkilakia, osuuspankkilakia tai lakia Postipankki Oy:stä. Pos-

tipankki Oy:stä annetun lain mukaan Postipankki Oy:öön sovelletaan lisäksi liikepankkilakia. Liikepankkilaki, säästöpankkilaki ja osuuspankkilaki uudistettaisiin kokonaan.

Ehdotettu liikepankkilaki vastaisi asiasisältöltään pääpiirteissään voimassa olevaa liikepankkilakia. Postipankki Oy:stä annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi teknisiä tarkistuksia, jotka johtuvat ehdotetusta liikepankkilaisesta ja laista talletuspankkien toiminnasta.

Säästöpankeille ehdotetaan mahdollisuutta perustaa omaan pääomaan luettava uusi kantarahasto, jonka avulla pankki voisi kerätä omaa pääomaa laskemalla liikkeeseen kantarahastotodistuksia. Säästöpankit voisivat tarvittaessa perustaa hallintoneuvoston.

Osuuspankkilakiin ehdotetaan säädettäväksi eräitä poikkeuksia osuuskuntalakiin ehdotetuista sijoitusosuuspääomaa ja sijoitusosuustodistuksia sekä osuuskunnan osakeyhtiöksi muuttamista koskevista säännöksistä, siltä osin kuin ehdotetut osuuskuntalain muutokset eivät sovellu osuuspankkeihin.

Säästöpankkilaki ja osuuspankkilaki sisältäisivät säästöpankin ja osuuspankin konsernia koskevat säännökset, jotka pääpiirteissään vas-

taisivat liikepankkien konsernia koskevia säännöksiä.

Talletuspankkien valvontaviranomaisia olisivat kuten nykyisinkin valtiovarainministeriö ja pankkitarkastusvirasto. Valvonnasta vastaisivat lisäksi säästöpankkien osalta säästöpankkitarkastus ja osuuspankkien osalta osuuspankkitarkastus.

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi myös pankkitarkastuslaki. Laki ei sisällä merkittäviä asiallisia muutoksia voimassa olevaan pankkitarkastuslakiin. Lisäksi ehdotetaan tarkistettavaksi lakia asiakirjain kuolettamisesta, lakia oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa, lakia kuluttaja-asiamiehestä, kaupparekisterilakia, toiminimilakia ja elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia. Tarkistukset johtuvat muista ehdotetuista laeista.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pikaisesti niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Talletuspankille annettaisiin kuitenkin viiden vuoden siirtymäaika saattaa vakavaraisuutensa uuden lain mukaiseksi. Kansainvälistä pankkitoimintaa harjoittavan talletuspankin olisi kuitenkin täytettävä uuden lain mukainen vakavaraisuusvaatimus viimeistään vuoden 1993 alusta lukien.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	5	1.2. Liikepankkilaki	56
1. Nykyinen tilanne	5	1. luku Yleiset säännökset	56
1.1. Talletuspankit ja niiden taloudellinen merkitys	5	2. luku Perustaminen ja osakepääoma ..	57
1.2. Lainsäädäntö	8	3. luku Hallinto	58
1.3. Muutoksen syyt	10	4. luku Tilintarkastus ja tilinpäätös	61
2. Esityksen merkitys	13	5. luku Sulautuminen	62
2.1. Tavoitteet	13	6. luku Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja purkaminen	62
2.2. Keinot	15	7. luku Vahingonkorvausvelvollisuus ..	65
2.2.1. Laki talletuspankkien toiminnasta ..	15	8. luku Rangaistussäännökset	66
2.2.1.1. Liiketoiminta	15	9. luku Erinäiset säännökset	66
2.2.1.2. Maksuvalmius	16	10. luku Voimaantulo	67
2.2.1.3. Vakavaraisuus	17	1.3. Säästöpankkilaki	67
2.2.1.4. Asiakkaansuoja	18	1. luku Yleiset säännökset	67
2.2.1.5. Kilpailun turvaaminen	19	2. luku Perustaminen	68
2.2.1.6. Vakuusrahasto	20	3. luku Oman pääoman kartuttaminen, peruspääoma, kantarahasto ja vararahasto	70
2.2.2. Talletuspankkeja koskevat erityislait	21	4. luku Hallinto	79
2.2.2.1. Liikepankkilaki	21	5. luku Tilintarkastus ja tilinpäätös	82
2.2.2.2. Säästöpankkilaki	21	6. luku Sulautuminen ja kantarahastotodistusten sekä tytäryhtiön osakkeiden lunastaminen	84
2.2.2.3. Osuuspankkilaki	22	7. luku Säästöpankkitarastus	86
2.2.2.4. Laki Postipankki Oy:stä ..	23	8. luku Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja purkaminen	86
2.2.3. Laki pankkitarkastusvirastosta ..	23	9. luku Vahingonkorvausvelvollisuus ..	90
2.2.4. Muut lakiehdotukset	24	10. luku Rangaistussäännökset	92
3. Asian valmistelu	24	11. luku Erinäiset säännökset	92
3.1. Valmistelu	24	12. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset	92
3.2. Lausunnonantajat	25	1.4. Osuuspankkilaki	93
4. Taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset ..	25	1. luku Yleiset säännökset	93
4.1. Organisatoriset ja henkilöstövaikutukset ..	25	2. luku Perustaminen	94
4.2. Valtiontaloudelliset vaikutukset	25	3. luku Sijoitusosuus pääoma ja vararahasto	95
4.3. Vaikutukset talletuspankeissa	26	4. luku Hallinto	97
4.3.1. Liikepankit	26	5. luku Tilintarkastus ja tilinpäätös	98
4.3.2. Säästöpankit	26	6. luku Sulautuminen ja sijoitusosuuksien sekä tytäryhtiön osakkeiden lunastaminen	100
4.3.3. Osuuspankit	26	7. luku Osuuspankkitarastus	101
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	26	8. luku Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja purkaminen	102
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	27	9. luku Vahingonkorvausvelvollisuus ..	106
1. Lakiehdotusten perustelut	27	10. luku Rangaistussäännökset	107
1.1. Laki talletuspankkien toiminnasta	27	11. luku Erinäiset säännökset	107
1. luku Yleiset säännökset	27	12. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset	107
2. luku Talletuspankin liiketoiminta	29	1.5. Laki Postipankki Oy:stä	108
3. luku Talletuspankin maksuvalmius ..	41	1.6. Laki pankkitarkastusvirastosta	108
4. luku Talletuspankin vakavaraisuus	42	1.7. Laki asiakirjain kuolettamisesta	113
5. luku Asiakkaansuoja	49	1.8. Laki oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa	113
6. luku Kilpailun turvaaminen	51		
7. luku Vakuusrahasto	52		
8. luku Erinäiset säännökset	54		
9. luku Rangaistussäännökset ja uhkasakko	55		
10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset	55		

	Sivu		Sivu
1.9. Kaupparekisterilaki.....	113	7. Laki asiakirjain kuolettamisesta annetun lain muuttamisesta	177
1.10. Toiminimilaki	113	8. Laki oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa annetun lain muuttamisesta	177
1.11. Laki kuluttaja-asiamiehestä	113	9. Laki kaupparekisterilain 11 §:n muuttamisesta	178
1.12. Laki elinkeinotulon verottamisesta	114	10. Laki toiminimilain 1 §:n muuttamisesta	178
2. Voimaantulo	114	11. Laki kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muuttamisesta	178
LAKITEKSTIT	114	12. Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 46 §:n muuttamisesta	179
1. Laki talletuspankkien toiminnasta	114	LIITE	180
2. Liikepankkilaki	124	Rinnakkaistekstit lakiehdotuksista 5 ja 8—12	180
3. Säästöpankkilaki	134		
4. Osuuspankkilaki	158		
5. Laki Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta	173		
6. Laki pankkitarkastusvirastosta	174		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Talletuspankit ja niiden taloudellinen merkitys

Talletuspankit, joilla on lakiin perustuva yksinoikeus ottaa talletuksia yleisöltä, ovat keskeisessä asemassa Suomen rahoitusmarkkinoilla. Talletuspankkien kautta kulkee merkittävä osa maamme rahoitusvirroista. Näin ollen niiden toiminnalla on huomattava vaikutus talouselämän ja koko yhteiskunnan kehitykseen.

Suomessa on neljäntyyppisiä talletuspankkeja: liikepankkeja, säästöpankkeja, osuuspankkeja ja Postipankki Oy. Liikepankit ovat osakeyhtiömuotoisia talletuspankkeja. Säästöpankit ovat talletuspankkeja, jotka harjoittavat pankkitoimintaa perustajien tai muiden saamatta osuutta pankin tuottamasta voitosta. Osuuspankit ovat osuuskuntamuotoisia talletuspankkeja. Postipankki Oy on pankkitoimintaa harjoittava valtioenemmistöinen osakeyhtiö.

Talletuspankkeja oli vuoden 1987 lopussa kaikkiaan 611, joista 10 oli liikepankkeja, 369 osuuspankkeja ja 231 säästöpankkeja. Liikepankkien lukumäärä pysyi muuttumattomana vuodesta 1970 vuoteen 1982, jolloin maamme perustettiin kolme kokonaan tai pääosin ulkomaisessa omistuksessa olevaa liikepankkia. Vuonna 1986 yhdistyi yksi liikepankki toiseen liikepankkiin ja yksi uusi liikepankki aloitti toimintansa. Säästöpankkien ja osuuspankkien lukumäärä on pankkien yhdistymisten johdosta laskenut. Säästöpankkien määrä on kymmenen viime vuoden aikana vähentynyt 49:llä ja osuuspankkien 7:llä.

Osuuspankit ja säästöpankit muodostavat keskusrahallaitoksineen ja -järjestöineen paikallispankkien ryhmät. Keskusrahallaitoksina toimivat liikepankit, Osuuspankkien Keskuspankki Oy ja Säästöpankkien Keskus-Osakepankki hoitavat pankkiryhmiensä keskitettyä liiketoimintaa. Paikallispankkien keskusjärjestöjä ovat Osuuspankkien Keskusliitto r.y. ja Suomen Säästöpankkiliitto r.y.

Talletuspankeilla on tytäryrityksiä, kuten esimerkiksi kiinnitysluottopankkeja, ja ne omistavat myös vähemmistöosakkuuksia osuuspankeissa. Samoin pankit omistavat muun muassa luotto-osakeyhtiöitä ja arvopaperikauppaa käyviä yhteisöjä. Erityisesti viime vuosina pankit ovat hajauttaneet toimintojaan erilaisia rahoituspalveluja tarjoaviin yhteisöihin, kuten rahoitusyhtiöihin ja luottokorttiyhteisöihin sekä rahastoyhtiöihin.

Talletuspankeilla oli vuoden 1987 lopussa kotimaassa yhteensä 3 548 toimipaikkaa. Liikepankeilla oli 947, säästöpankeilla 1 323 ja osuuspankeilla 1 221 toimipaikkaa. Postipankki Oy:n pankkitoimintaa harjoitetaan 57 oman toimipaikan lisäksi 3 153:ssa posti- ja telelaitoksen toimipaikassa. Asukasmäärään nähden pankkiverkosto on Suomessa tiheämpi kuin muissa Pohjoismaissa. Esimerkiksi Ruotsissa oli vuonna 1986 yksi talletuspankin konttori keskimäärin 2 413 asukasta kohti. Suomessa oli vastaavana ajankohtana yksi konttori keskimäärin 1 413 asukasta kohti. Konttorien tarpeeseen vaikuttaa ennenkaikkea asukastiheys ja asutuskeskusten lukumäärä.

Pankkien kokoa voidaan mitata muun muassa niiden taseiden loppusummien perusteella. Seuraavaan vertailuun on otettu mukaan kaikki liikepankit, Postipankki sekä säästö- ja osuuspankeista suurin ja pienin.

Talletuspankkien taseiden loppusummat
31.12.1987, milj. mk

Liikepankit

— Suomen Yhdyspankki Oy	96.897
— Kansallis-Osake-Pankki	99.344
— Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki ..	32.818
— Osuuspankkien Keskuspankki Oy ..	23.542
— Ålandsbanken Ab	2.378
— Citibank Oy	1.537
— Peruspankki Oy	1.105
— Indosuez Osakepankki	895
— PKBanken International (Finland) Oy	817
— Midland Montagu Osakepankki ...	1.729

Säästöpankit

— suurin	7.410
— pienin	5
— yhteensä	71.385

Osuuspankit

— suurin	3.065
— pienin	5
— yhteensä	64.443

Postipankki

Talletuspankkien toiminta perustuu keskeisesti talletusten vastaanottamiseen yleisöltä. Varsinaisten pankkitalletusten yhteismäärä vuoden 1987 lopussa oli kaikkiaan 161 miljardia markkaa. Säästökassatoimintaa harjoittavat osuuskunnat voivat ottaa jäseniltään vastaan talletuksia pankkitoiminnassa yleisesti käytetyille tileille. Säästökassatalletusten määrä oli vuoden 1987 lopussa 1,2 miljardia markkaa.

Talletuspankkiryhmien osuudet yleisötal-
teuksista prosentteina vuosina 1977—1987

	varsinaiset liikepankit	säästö- + SKOP	osuusp. + OKO	Posti- pankki
1977	36.06	28.50	22.23	13.21
1978	36.48	28.74	22.24	12.53
1979	36.15	28.79	22.39	12.68
1980	36.23	28.92	23.03	11.82
1981	35.52	29.05	23.43	12.00
1982	35.55	28.96	23.67	11.82
1983	35.02	28.95	23.98	12.05
1984	35.08	28.70	24.12	12.09
1985	36.55	28.12	23.74	11.60
1986	35.63	28.64	24.62	11.11
1987	35.53	28.87	24.78	10.83

Pankkien talletuskannan kasvuvauhti on 1980-luvulla pysynyt jotakuinkin ennallaan 1970-lukuun verrattuna. Reaalisesti kasvu on ollut jopa hiukan nopeampaa kuin aikaisemmin. Perinteisten pankkitalletusten asema on kuitenkin rahoitusmarkkinoiden yleisen muutoksen mukana muuttunut. Vaikka yleisön talletukset ovat lisääntyneet, on talletussäästämisen suhteellinen merkitys viime vuosina selvästi vähentynyt samanaikaisesti, kun arvopaperisäästäminen on huomattavasti vilkastunut. Arvopaperisäästämisen kasvu on korostanut arvopaperitoiminnan merkitystä yhtenä keskeisenä pankkitoiminnan osa-alueena. Säästämistä tapahtuu nykyisin lisäksi eläkejärjestelmien piirissä.

Pankkitalletusten sekä osake- ja joukkovelkakirjasäästämisen suhteellinen kehitys prosentteina vuosina 1977—1987

	Pankki- talletukset	Joukko- velkakirjat	Pörssi-yhtiöiden osakepääomien markkina-arvo
1977	76.84	14.64	8.52
1978	76.23	15.28	8.49
1979	75.07	15.66	9.27
1980	75.08	16.68	8.24
1981	74.95	16.48	8.57
1982	72.24	17.11	10.65
1983	66.84	18.99	14.17
1984	64.50	21.97	13.53
1985	63.05	23.84	13.11
1986	56.25	24.44	19.30
1987	52.93	24.49	22.58

Rahoitusmarkkinoiden muutos on 1980-luvulla ilmennyt myös muun muassa pankkien varainhankintatapojen monipuolistumisena ja niin sanotun markkinarahan sekä interbanktoiminnan syntymisenä. Talletuspankkien taseissa on varsinaisista talletuksista ja yleisön shekkilisaamisista johtuvien velkojen osuus supistunut voimakkaasti viimeksi kuluneen 10 vuoden aikana. Vuodesta 1977 vuoteen 1987 mainittujen velkojen osuus taseesta oli liikepankeissa laskenut 42:sta 25 prosenttiin, säästöpankeissa 86:sta 73 prosenttiin ja osuuspankeissa 79:stä 69 prosenttiin. Markkinarahan osuus varainhankinnasta on ollut suurin liikepankeissa. Vuoden 1987 lopussa oli pankkien taseisiin sisällytettyä markkinarahaa kaikkiaan 31 miljardia markkaa, mikä on noin 17 prosenttia varsinaisten pankkitalletusten määrästä vastaavana ajankohtana.

Olennaisin muutos rahoitusmarkkinoilla 1980-luvun puolivälin jälkeen on korkojen aseman vahvistuminen rahoituksen sääntelykeino-na. Korkojen ja korko-odotusten odotetaan tasapainottavan rahan kysynnän ja tarjonnan. Tämä koskee etenkin lyhyen rahan markkinoita, mutta koska lyhyet ja pitkät markkinat ovat vuorovaikutuksessa keskenään, korostuu korkojen ja korko-odotusten ohjaava merkitys myös pitempiäaikaisilla pääomamarkkinoilla.

Rahoitusmarkkinoiden vapautuminen ja rahalaitosten kiristytvä kilpailu niillä ovat myös johtaneet tarpeeseen luoda erilaisia uusia rahoitusinstrumentteja. Kotimaassa on lyhyen rahan markkinoilla otettu käyttöön markkinakelpoisia velkainstrumentteja, joihin liikkeellä olevaa markkinarahaa voidaan sijoittaa.

Talletuspankkiryhmien varainhankinta (talletukset ja muut velat) yleisöltä, prosenttiosuudet vuosina 1980—1987

	Liike- pankit	Säästö- pankit	Osuus- pankit	Posti- pankki
1980	37,05	28,46	22,95	11,54
1981	36,29	28,86	23,22	11,64
1982	36,88	28,43	23,37	11,32
1983	37,33	27,81	23,31	11,55
1984	38,12	27,01	22,92	11,96
1985	39,16	26,75	22,72	11,37
1986	37,99	27,38	23,79	10,84
1987	37,10	29,09	23,66	10,16

Talletuksina ja muilla varainhankintatavoilla saamiaan varoja pankit sijoittavat lähinnä luotonantona edelleen. Vuonna 1987 talletuspankkien luotonanto oli kaikkiaan 289 miljardia markkaa. Talletuspankkien osuus koko organisoitua luotonannosta on viimeisen 10 vuoden aikana vaihdellut 55—63 prosentin välillä. Perinteistä luotonantoa on viime vuosina täydentänyt muun muassa luotonanto joukkovelkakirjoilla. Pankeilla oli vuonna 1987 hallussaan perinteistä luotonantoa korvaavia sijoitusomaisuuteen luettavia joukkovelkakirjoja 16,4 miljardin markan arvosta. Merkittävin talletuspankkien ulkopuolinen luotonantajaryhmä on ollut vakuutuslaitokset. Myös rahoitusyhtiöt ovat lisänneet erityisrahoitustaan. Yritykset ovat päässeet suoraan koti- ja ulkomaisille pääomamarkkinoille.

Talletuspankkien osuus tilastoidusta kotimaisesta luotonannosta 31.12.1987

Liikepankit	30,8 %
Säästöpankit	10,9 %
Osuuspankit	10,2 %
Postipankki	8,0 %
Talletuspankit yhteensä	59,9 %
Vakuutuslaitokset	17,1 %
Kiinnitysluottolaitokset	4,4 %
Muut luottolaitokset	7,8 %
Valtion suora luotonanto	8,3 %
Kuntien valtion varoista välittämät luotot	2,4 %
Sosiaaliturvarahastot	0,1 %
Kaikki yhteensä	100,0 %

Valtaosan tuloistaan talletuspankit ovat perinteisesti saaneet korkotuloina luotonannosta. Eri pankkitoimintojen, kuten luotonannon, maksuliikkeen, arvopaperi- ja valuuttatoimintojen sekä takaus- ja notariaattitoimintojen merkitys vaihtelee eri pankkiryhmissä johtuen muun muassa lainsäädännössä asetetuista erilaisista toiminnallisista rajoituksista ja asiakaskunnan rakenteesta. Anto- ja ottolainauksen muuttuva korkoero ja korkokilpailun kiristyminen ovat johtaneet muiden tuottojen merkityksen kasvamiseen kaikissa pankkiryhmissä. Muiden kuin korkotuottojen osuus kokonaistuotoista on ollut suurin liikepankeissa. Näiden tuottojen osuus liikepankkien kokonaistuotoista vuonna 1977 oli 48 prosenttia. Vuonna 1987 osuus oli 55 prosenttia. Säästöpankeissa on muiden tuottojen osuus noussut vastaavana ajanjaksona 30 prosentista 40 prosenttiin. Osuuspankeissa nousu on ollut hitainta. Muiden tuottojen osuus on noussut 28 prosentista 33 prosenttiin. Postipankissa nousu on ollut nopeinta, 24 prosentista 1978 50 prosenttiin 1987. Voimakkaimmin ovat kasvaneet takauksista ja muista taseen ulkopuolisista sitoumuksista saadut tuotot. Paikallispankkien mahdollisuutta sitoutua takausvastuuseen on lainsäädännössä rajoitettu. Kulujen osalta pankkien muista kuin korkokuluista ovat nykyisin huomattavimmat henkilöstö- ja konekulut.

Muiden kuin korkotuottojen osuudet talletuspankkiryhmien tuotoista prosentteina vuosina 1977—1987

	Liikepankit ml. OKO ja SKOP	Osuus- pankit	Säästö- pankit	Posti- pankki
1977	47.95	27.62	30.12	24.02
1978	46.02	25.26	28.99	27.09
1979	47.00	24.20	28.47	26.51
1980	46.93	24.39	30.24	27.06
1981	49.78	24.14	30.60	29.88
1982	49.70	27.19	32.36	33.15
1983	53.48	27.14	34.03	30.90
1984	55.13	29.24	36.66	31.36
1985	57.64	29.92	35.90	31.78
1986	62.01	32.72	37.44	33.58
1987	55.37	32.74	39.73	50.00

Yleisen kansainvälistymiskehityksen myötä on myös pankkien ulkomaantoiminta vilkastunut huomattavasti. Säästöpankit ja osuuspankit voivat harjoittaa ulkomaantoimintoja yleensä vain keskusrahallaitostensa välityksellä. Pankit ovat aikaisempaa enemmän tarjoneet kotimaassa asiakkailleen valuuttamääräisiä luottoja. Pankit ovat laajentaneet toimintaansa myös suoraan ulkomaisille rahoitusmarkkinoille. Ne ovat muun muassa aktiivisesti osallistuneet kansainvälisiin lainajärjestelyihin sekä kansainvälisillä pääomamarkkinoilla arvopapereilla ja uusilla sitoumusmuodoilla, kuten esimerkiksi futuureilla, käytävään kauppaan.

Pankkien ulkomaantoimintojen vilkastumista on seuraavassa havainnollistettu pankkien ulkomaanvaluutan määräisen varainhankinnan kehityksellä. Ulkomaanvaluutan määräisten saamisten kehitys vastaa ulkomaanvaluutan määräisessä varainhankinnassa tapahtunutta kehitystä.

Talletuspankkien ulkomainen varainhankinta suhteessa taseen loppusummaan prosentteina vuosina 1977—1987

	Liikepankit poislukien OKO ja SKOP	Osuus- pankki- ryhmä	Säästö- pankki- ryhmä	Posti- pankki
1977	22.14	1.37	1.29	6.75
1978	21.86	1.47	1.48	5.86
1979	23.79	1.43	1.46	10.21
1980	29.64	1.51	2.07	16.52
1981	32.24	1.93	2.84	14.55
1982	38.64	2.89	4.45	16.12
1983	40.10	3.72	5.25	18.86
1984	42.55	4.75	7.50	25.36
1985	40.50	4.85	7.34	27.13
1986	45.28	5.65	8.07	26.14
1987	48.82	6.24	12.40	29.01

Suomalaisilla liikepankeilla ja Postipankilla oli vuoden 1987 lopussa ulkomailla kaikkiaan 22 tytär- ja osakkuuspankkia 11 eri maissa. Edustustoja oli 28 kaikkiaan 12 maassa ja sivukonttoreita 8 kaikkiaan 4 maassa.

Valuuttatermiinimarkkinoiden kasvu on ollut eräs tämän vuosikymmenen merkittävimpiä muutoksia rahoitusmarkkinoilla. Korkeat kotimaiset korot yhdessä markan vahvan aseman kanssa ovat tehneet valuutan termiinimyyntiä yrittäjille edullisiksi.

Tietoliikenteen kehitys on lisännyt nopean informaation siirron mahdollisuuksia, mikä puolestaan on tehnyt talletuspankeille mahdolliseksi maailmanlaajuiset rahoitus- ja valuuttoimet. Teknologian kehitys on toisaalta suonut paikallispankeille aikaisempaa paremmat mahdollisuudet kilpailla valtakunnallisten pankkien kanssa paikallisilla markkinoilla. Teknisen kehityksen myötä fyysisten asiapapereiden, kuten myös rahan, liikuttelun tarve on selvästi vähentynyt. Tulevaisuudessa käytännön pankkitoiminta koostuukin yhä enemmän erilaisia pankkitapahtumia koskevien tietojen elektronisesta säilyttämisestä ja siirtämisestä.

1.2. Lainsäädäntö

Ensimmäinen liikepankki perustettiin Suomeen vuonna 1862. Pankin säännöille oli saatava senaatin vahvistus. Pankkitoimintaa säänneltiin tarkemmin Suomessa ensimmäisen kerran vuonna 1866, jolloin annettiin asetus yksityispankeista setelinanto-oikeudella sekä ehdoista yksityispankkien asettamiselle yleisesti. Asetus loi pohjan liikepankkitoiminnalle. Vuonna 1886 säädettiin uusi yhtiömuotoisia pankkilikkeitä koskeva asetus. Asetus säänteli liikepankkeja vuoteen 1933. Tällöin annettiin uusi pankkilaki (87/33), joka loi puitteet liikepankkien toiminnalle voimassa olevan liikepankkilain (540/69) vuonna 1970 tapahtuneeseen voimaantumiseen asti.

Säästöpankki on maamme vanhin talletuspankkimuoto. Ensimmäinen säästöpankki perustettiin vuonna 1822. Säästöpankkien toimintaa sääntelivät vuoteen 1895 asti lähinnä vain pankkien omat säännöt, joille oli saatava viranomaisen vahvistus. Tuolloin annettiin säästöpankkeja koskeva asetus. Vuonna 1918 säädetty säästöpankkilaki kumosi sittemmin asetuksen. Säästöpankkien vakuusrahastoista annettiin erillinen laki vuonna 1924. Vuonna

1931 säädetty uusi säästöpankkilaki (235/31) oli voimassa nykyisen säästöpankkilain (541/69) vuonna 1970 tapahtuneeseen voimaantuloon asti.

Lainaustoimintaa harjoittavia osuuskassoja alettiin perustaa Suomeen pian vuonna 1901 säädetyn osuustoimintalain voimaantulon jälkeen. Osuuskassat saivat vuoteen 1920 harjoittaa lainaustoimintaa vain jäsenistönsä keskuudessa. Tuolloin säädetyllä erityislaila annettiin osuuskassoille oikeus ottaa talletuksia muiltakin kuin jäseniltään. Osuuskassojen pankkitoimintaa säänneltiin pitkään lisäksi vain muutamissa erityissäännöksissä. Voimassa oleva osuuspankkilaki (542/69) on ensimmäinen yhtenäinen osuuspankkeja sääntelevä laki.

Postisäästöpankki perustettiin vuonna 1886 annetulla asetuksella. Pankin toiminta alkoi vuonna 1887. Asetuksen kumosi vuonna 1924 annettu laki Postisäästöpankista. Pankin toimintaa vilkastutti merkittävästi postisiirtojärjestelmän käyttöönotto 1930-luvun lopussa. Muun pankkilainsäädännön uudistamisen yhteydessä annettiin vuonna 1969 postipankkilaki (511/69), joka oli voimassa vuoden 1987 loppuun. Vuoden 1988 alussa tuli voimaan uusi laki Postipankki Oy:stä (972/87), jonka nojalla Postipankista muodostettiin valtion erillishallintoon kuuluvasta rahalaitoksesta valtioenemmistöinen osakeyhtiö. Postipankki Oy:öön sovelletaan Postipankki Oy:stä annetun lain lisäksi liikepankkilakia ja osakeyhtiölakia (734/78).

Pankkilakeja on osittain muutettu useaan eri otteeseen. Tärkeimmät ja laajimmat muutokset tehtiin vuonna 1978, jolloin tarkistettiin pankkien liiketoimintaa ja vakavaraisuutta sekä muun muassa ulkomaantoimintoja koskevia säännöksiä. Vuosina 1979 ja 1982 pankkilakeihin tehtiin lähinnä yhteisöläinsäädännön muuttamisen vuoksi useita muutoksia, joilla pankkiyhteisöjä koskevat säännökset saatiin paremmin vastaamaan yleistä yhteisöläinsäädäntöä. Vuonna 1987 rajoitettiin talletuspankkien oikeutta omistaa osakkeita ja osuuksia pankkitoimintaan kuulumattomissa elinkeinoyhteisöissä kahdestakymmenestä prosentista kymmeneen prosenttiin yhteisön koko osake- tai osuuspääomasta ja kaikkien osakkeiden tai osuuksien äänimäärästä. Vuoden 1987 loppuun voimassa olleen postipankkilain liiketoimintaa koskevia säännöksiä on 1970- ja 1980-luvuilla soveltuvien osin yhdenmukaistettu vastaavien liikepankkilain säännösten kanssa.

Talletuspankkien erilaisesta juridisesta muodosta johtuen niihin sovelletaan eri taustalainsäädäntöä, liikepankkeihin ja Postipankki Oy:öön osakeyhtiölakia sekä osuuspankkeihin osuuskuntalakia (247/54). Säästöpankeilla ei ole taustalainsäädäntöä.

Voimassa olevia liikepankkilakia, säästöpankkilakia ja osuuspankkilakia valmisteltaessa pyrittiin pankkitoimintaa koskevan säännösten osalta mahdollisimman yhdenmukaiseen sääntelyyn. Vaikka säännökset ovatkin laeissa pääosiltaan varsin samansisältöisiä, niissä on kuitenkin myös monia merkittäviä eroja. Lainsäädäntöön jääneet erot pyrittiin tasapainottamaan siten, että liikepankkien suurempien oikeuksien vastapainoksi tulivat suuremmat velvollisuudet lähinnä vakavaraisuuden suhteen. Keskeisiä eroja liikepankkien sekä säästö- ja osuuspankkien pankkitoiminnan sääntelyssä ovat:

1) Vakavaraisuus

Liikepankin oman pääoman on oltava vähintään 4 prosenttia pankin sitoumuksista, kun taas säästöpankilla ja osuuspankilla on oltava omaa pääomaa vähintään 2 prosenttia sitoumuksista.

Vakavaraisuutta laskettaessa voidaan omaan pääomaan rinnastaa enintään puolet sidotusta luottotappiovarauksesta, kuitenkin enintään määrä, joka vastaa yhtä prosenttia liikepankin ja puolta prosenttia paikallispankin sitoumuksista.

2) Maksuvalmius

Vaadittaessa maksettavien velkojen osalta on kassavarantovelvollisuus sekä liikepankkien että säästö- ja osuuspankkien osalta 20 prosenttia. Sen sijaan muiden velkojen osalta kassavarantovelvollisuus on liikepankeissa 5 prosenttia ja paikallispankeissa 10 prosenttia.

3) Säästöpankkien ja osuuspankkien erityiset toimintarajoitukset

Säästöpankki ja osuuspankki saavat pääsääntöisesti antaa luottoja ja takauksia vain turvaavaa vakuutta vastaan. Vakavaraisille henkilöille ja yhteisöille ne voivat kuitenkin antaa luottoja ja takauksia ilman turvaavaa vakuutta enintään puoleen pankin oman pääoman määrästä.

Säästöpankin ja osuuspankin antamat takaukset eivät pääsääntöisesti saa ylittää 20 prosenttia pankin luotonannosta.

Säästöpankki ja osuuspankki eivät saa myöntää luottoa sellaisin ehdoin, että siitä voi aiheutua vaaraa pankin maksuvalmiudelle.

Säästöpankki ja osuuspankki saavat antaa siirrettäviä, irtisanomattomia kuoletuslainoja ainoastaan kiinnitysvakuutta vastaan enintään 60 prosenttiin vakuutena olevan omaisuuden arvosta.

Säästöpankki ja osuuspankki eivät saa sitoutua vekselivastuuseen paitsi myydessään diskonttaamiaan vekseleitä taikka ottaessaan luottoa Suomen Pankista tai keskusrahallaitokseltaan.

4) *Vaikutusvaltarajoitukset*

Talletuspankit saavat omistaa enintään 10 prosenttia pankkitoimintaan kuulumatonta toimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkuuksista. Säästöpankkien ja osuuspankkien osalta rajoitus koskee paitsi yksittäistä pankkia myös säästöpankkien tai osuuspankkien yhteistä omistusta.

5) *Ulkomaantoiminta*

Säästöpankki ja osuuspankki eivät voi perustaa sivukonttoria tai edustustoa ulkomaille eivätkä omistaa ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeita ja osuuksia.

Säästöpankkien ja osuuspankkien pankkitoimintaa on rajoitettu myös laissa oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa (909/72). Lain mukaan säästö- ja osuuspankit voivat pääsääntöisesti harjoittaa valuutanvaihtoa vain keskusrahallaitoksensa lukuun.

6) *Muita eroja*

Säästöpankki ja osuuspankki saavat vain säästö- ja osuuspankkitarkastuksen luvalla antaa luoton tai takauksen, josta pankin hallintolint jäsen, tilintarkastaja tai toimihenkilö vastaa tai josta on tälle olennaista taloudellista etua.

Postipankki Oy:stä annetun lain mukaan rinnastetaan Postipankki Oy:n vakavaraisuutta laskettaessa pankin omaan pääomaan valtion Postipankki Oy:lle myöntämä takuu. Postipankki Oy:n sidottuun omaan pääomaan kuuluu Postipankki Oy:n investointirahasto, josta myönnetään lainoja lähinnä pienelle ja keski-suurelle teollisuudelle. Postipankki Oy harjoittaa pankkitoimintaa myös posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen välityksellä. Näitä ja muita Postipankki Oy:stä annetussa laissa säädettyjä poikkeuksia lukuunottamatta Postipankki Oy:öön sovelletaan varsin pitkälti liikepankkilain säännöksiä.

Talletuspankkien valvonnasta säädetään pankkilakien kanssa samanaikaisesti voimaantulleessa pankkitarkastuslaissa (548/69). Lakiin on tehty myöhemmin muutoksia.

Vuonna 1978 säädetty laki ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa (684/78) sääntelee ulkomaista omistusta suomalaisissa pankeissa. Lain voimaantulon jälkeen on Suomeen perustettu neljä kokonaan tai pääosin ulkomaisessa omistuksessa olevaa liikepankkia.

1.3. Muutoksen syyt

Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) piirissä toimiva niin sanottu Baselin pankkivalvontakomitea julkisti vuoden 1988 heinäkuussa suosituksensa kansainvälisesti yhtenäisiksi pankkien vakavaraisuussäännöksiksi. Säännösten valmisteluun osallistuivat pankkivalvontaviranomaisten edustajat Belgiasta, Hollannista, Italiasta, Japanista, Kanadasta, Luxemburgista, Ranskasta, Ruotsista, Saksan liittotasavalta, Sveitsistä, Yhdistyneistä Kuningaskunnista ja Yhdysvalloista. Vakavaraisuussuosituksista on ryhdytty jo käytännössä soveltamaan paitsi näissä maissa myös laajemminkin kansainvälisessä pankkitoiminnassa.

Baselin pankkivalvontakomitean suosituksella on tarkoitus luoda kansainvälisessä pankkitoiminnassa noudatettava yhtenäinen vakavaraisuuden vähimmäistaso. Suosituksella pyritään ennakkaikkea vahvistamaan kansainvälisen pankkijärjestelmän riskinkantokykyä ja poistamaan nykyisten vakavaraisuussäännösten eroista aiheutuvat kilpailunvääristymät.

Vakavaraisuussuosituksen mukaan kansainvälistä toimintaa harjoittavilla pankeilla on oltava omaa pääomaa vuoden 1992 loppuun mennessä vähintään 8 prosenttia pankin saamisen, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärästä laskettuna siten, että nämä erät painotetaan niihin sisältyvän riskin mukaan erilaisilla painokertoimilla. Vuoden 1990 lopussa pankeilla on oltava omaa pääomaa vähintään 7,25 prosenttia.

Omaan pääomaan luettavat erät jaetaan suosituksessa kahteen osaan eli niin sanottuun ensisijaiseen omaan pääomaan (core capital) ja toissijaiseen omaan pääomaan (supplementary capital). Toissijainen oma pääoma saa olla enintään ensisijaisen oman pääoman suuruisen. Suosituksen mukainen oman pääoman määrittely poikkeaa esimerkiksi Suomen nykyisessä lainsäädännössä olevasta oman pääoman määrittelystä.

Baselin pankkivalvontakomitean suositus ei ole sinällään kansainvälistä pankkitoimintaa harjoittavia pankkeja sitova. Käytännössä suosituksen ulkopuolelle jääminen on kuitenkin vaikeaa. Se johtaisi muun muassa ulkomaisen varainhankinnan kustannusten nousuun, koska luottamus suosituksen ulkopuolelle jääneen pankin riskinkantokykyyn heikkenisi oleellisesti kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla. Suomalaiset kansainvälistä toimintaa harjoittavat pankit ovatkin ilmoittaneet noudattavansa komitean suositusta. Pankkitarkastusvirasto valvoo sen noudattamista.

Epävirallisen asemansa ja eri maissa noudattavien erilaisten oikeudellisten järjestelmien vuoksi Baselin pankkivalvontakomitea ei ole voinut edellyttää, että säännöstö sisällytettäisiin kunkin maan sisäiseen lainsäädäntöön. Suomessa noudatettavan oikeudellisen järjestelmän mukaan keskeiset pankkitoiminnan puitteet on säänneltävä laissa. Niitä ei voida pysyvästi jättää pelkän vapaaehtoisuuden tai viranomais määräysten varaan. Baselin pankkivalvontakomitean suositusta ei voida siten jättää ottamatta huomioon uudistettaessa pankkilainsäädäntöä Suomessa. Muuten Suomen uusi lainsäädäntö ei olisi kansainvälisesti vertailukelpoinen. Koska suomalaiset kansainvälistä toimintaa harjoittavat pankit joutuisivat käytännössä joka tapauksessa soveltamaan pankkivalvontakomitean suositusta, niiden olisi tällöin sovellettava päällekkäistä, kahdenkertaista vakavaraisuuslaskentaa.

Baselin pankkivalvontakomitean toimesta tapahtuneen vakavaraisuusvaatimusten yhtenäistämisen lisäksi pankkilainsäädäntöä yhtenäistetään Euroopan yhteisön toimesta yleisemminkin osana Euroopan yhteisön sisäisten markkinoiden luomista. Tavoitteena on luoda yhtenäiset sisämarkkinat vuoden 1992 loppuun mennessä poistamalla muun muassa palvelusten ja pääomien liikkuvuuden esteet. Näiden esteiden poistaminen vaatii muun muassa syvälleikäyvä pankkilainsäädännön yhtenäistämistä.

Lainsäädännön yhtenäistämislle luovat pohjan vuonna 1977 annettu pankkitoiminnan sääntelyn yhtenäistämisdirektiivi ja vuonna 1988 julkistettu ehdotus toiseksi pankkitoiminnan sääntelyn yhtenäistämisdirektiiviksi.

Ensimmäiseen pankkitoiminnan sääntelyn yhtenäistämisdirektiiviin sisältyy monia rahoituslainsäädännön yhtenäistämisen kannalta keskeisiä periaatteita. Direktiivillä pyritään en-

nen kaikkea luomaan yhteiset menettelytavat yhteisön jäsenmaissa toimivien luottolaitosten hyväksymisessä ja tarkastuksessa. Siinä mainitaan myös ensimmäistä kertaa niin sanottu kotimaan valvonnan periaate, jonka mukaan luottolaitosta ja sen sivukonttoreita valvovat sen pääkonttorin sijaintimaan valvontaviranomaiset.

Ensimmäinen pankkitoiminnan yhtenäistämisdirektiivi loi puitteet lainsäädännön yhtenäistämislle ja viranomaisten väliselle yhteistyölle. Muun muassa kotivaltion valvonnan periaatteen toteuttamiselle on luotu edellytyksiä vuonna 1983 annetulla konsolidoitua luottolaitoksen valvontaa koskevalla direktiivillä. Pankkien kansainvälistä valvontaa ja keskinäistä taloudellista vertailua helpottaa vuonna 1986 annettu luottolaitosten tilinpäätöstä ja kirjanpitoa koskeva direktiivi.

Valtaosa pankkitoiminnan esteistä säilyy ensimmäisen pankkidirektiivin antamisen jälkeenkin. Nämä esteet pyritään poistamaan ehdotuksella toiseksi pankkitoiminnan sääntelyn yhtenäistämisdirektiiviksi. Direktiivi rakentuu kolmen keskeisen periaatteen varaan: toimiluvan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen, kotivaltion valvonnan periaatteen ja rahoituslaitosten toimintaoikeuksia koskevan sääntelyn olennaisten osien yhtenäistämiseen.

Toimiluvan vastavuoroista tunnustamista koskevan periaatteen mukaan luottolaitos, jolla on toimilupa pääkonttorinsa sijaintimaassa, on oikeutettu tarjoamaan kaikissa jäsenmaissa kaikkia direktiivin mukaisia palveluja ilman uutta toimilupaa. Koska yhdessä maassa myönnetty toimilupa oikeuttaa toiminnan harjoittamiseen kaikissa jäsenmaissa, direktiivissä on ehdotettu toimiluvan myöntämisen perusteita yhdenmukaistettavaksi muun muassa perustettavalta luottolaitokselta vaadittavan pääoman määrän suhteen.

Toisen pankkitoiminnan yhtenäistämisdirektiivin mukaan luottolaitoksen valvonnan hoitavat laitoksen kotivaltion eli sen pääkonttorin sijaintimaan valvontaviranomaiset. Sen sijaan ulkomaisessa omistuksessa olevaa tytäryhtiötä valvovat edelleen isäntämaan valvontaviranomaiset.

Toimilupaa ja kotimaan valvontaa koskevat periaatteet eivät olisi mahdollisia ilman rahoituslaitosten toimintaoikeuksien keskeisten osien yhdenmukaistamista. Tämän vuoksi toisessa yhtenäistämisdirektiivissä ehdotetaan yhtenäistettäväksi muun muassa säännökset, jotka kos-

kevat pankeille sallitun toiminnan alaa, suurten osakkeenomistajien valvontaa ja pankkien oikeutta omistaa pankkitoimintaan kuulumatonta toimintaa harjoittavien yritysten osakkeita ja osuuksia.

Toiseen pankkidirektiiviin sisällytettiin luottelo pankkitoimintaan luettavista toiminnoista. Siinä mainitaan talletusten vastaanottaminen ja muu varainhankinta, luotonanto ja muu rahoituksen järjestäminen, leasing-toiminta, factoring-toiminta, maksujen välityspalvelut, maksuvälineisiin liittyvät palvelut, takausten ja muiden vastaavien sitoumusten anto, kaupankäynti arvopaperilla ja sitoumuksilla, rahoitusmarkkinatoiminta, valuutanvaihto, osakeantien järjestämiseen liittyvät palvelut, rahoituksen välittäminen, arvopaperitoiminnot, omaisuudenhoitopalvelut ja luottotietotoiminta. Näitä palveluja luottolaitokset voivat tarjota vapaasti yhteisön sisällä. Luetteloa on tarkoitus pankkitoiminnan ja tekniikan kehityksen myötä aika-ajoin tarkistaa.

Toisessa yhtenäistämisdirektiivissä pankkien oikeutta omistaa muuta kuin pankkitoimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeita ja osuuksia on rajoitettu kahdella tavalla. Ensinnäkin pankki ei saa sijoittaa yhteen elinkeinoyhteisöön yli 15 prosenttia omasta pääomastaan. Toiseksi omistukset sellaisissa yrityksissä, joiden osakepääomasta pankki omistaa yli 10 prosenttia, saavat olla yhteensä enintään 60 prosenttia pankin omasta pääomasta. Rajoituksia ei kuitenkaan sovelleta tilanteisiin, joissa pankin omistus johtuu osakeannin takaamisesta tai joissa pankki osallistuu vaikeuksiin joutuneen yrityksen tervehtymiseen. Jäsenvaltiot voivat lisäksi päättää, että edellä kuvattuja rajoituksia ei tarvitse soveltaa, jos omistukset vähennetään pankin omasta pääomasta vakavaraisuutta laskettaessa.

Euroopan yhteisön piirissä tapahtuva vakavaraisuussäännösten valmistelu on vielä kesken. Vuonna 1988 hyväksyttiin luottolaitosten omaa pääomaa koskeva direktiivi ja samana vuonna annettiin vakavaraisuutta koskeva direktiiviehdotus. Nämä direktiivit, jotka koskevat kaikkia jäsenmaissa olevia pankkeja, eroavat joiltakin osin Baselin pankkivalvontakomitean suosituksesta. Euroopan yhteisön vakavaraisuutta koskevat direktiivit on tarkoitus hyväksyä lopullisesti vuoden 1989 syksyllä.

Toisen pankkitoiminnan yhtenäistämisdirektiiviin mukaan suhteissa Euroopan yhteisön

ulkopuolisiin maihin sovelletaan vastavuoroisuusperiaatetta.

Tytäryhtiöiden osalta lähtökohtana on, että Euroopan yhteisön jäsenmaissa jo sijaitsevat ulkopuolisten maiden rahoituslaitosten tytäryhtiöt rinnastetaan yhteisömaiden omiin tytäryhtiöihin. Siten yhteisön alueella jo sijaitsevalta yhteisön ulkopuolisessa maassa sijaitsevan pankin tytäryhtiöltä ei ilmeisesti vaadita uutta toimilupaa ja se saa harjoittaa muutenkin samanlaista toimintaa kuin varsinaiset jäsenmaiden rahoituslaitokset. Tällainen tytäryhtiö voi myös perustaa yhteisön jäsenmaihin sivukonttoreita ja tytäryhtiöitä ilman toimilupaa.

Mikäli yhteisön ulkopuolisessa maassa sijaitseva luottolaitos haluaa perustaa uuden tytäryhtiön alueelle, perustamishankkeesta on informoitava sekä sijoittautumismaata että yhteisön komissiota. Komissio selvittää, toteutuuko vastavuoroisuuden periaate eli onko kaikkien yhteisön jäsenmaiden pankeilla oikeus perustaa tytäryhtiö hakijan kotimaahan. Jos vastavuoroisuuden periaate ei täyty, toimiluvan myöntäminen lykkääntyy, kunnes vastavuoroisuuden ehtoista on sovittu.

Vastavuoroisuuden periaate ei suoraan vaikuta Euroopan yhteisön jäsenmaissa jo sijaitsevien yhteisön ulkopuolisten maiden rahoituslaitosten sivukonttoreiden asemaan. Nämä sivukonttorit voivat jatkaa toimintaansa sijaintimaan lainsäädännön puitteissa myös sisäisten markkinoiden toteutumisen jälkeen. Tällaisen jo olemassa olevan sivukonttoriluvan nojalla ei voida kuitenkaan perustaa uusia sivukonttoreita yhteisön jäsenmaihin.

Luvan saaminen uuden sivukonttorin perustamiseen edellyttää, että kyseessä olevan yhteisön ulkopuolinen maa noudattaa vastavuoroisuusperiaatetta. Tällaisen maan on siten sallittava se, että kaikkien yhteisön jäsenmaiden rahoituslaitokset voivat perustaa sivukonttorin kyseiseen maahan. Sivukonttoreiden osalta on vastavuoroisuusperiaatteen soveltamisesta esitetty yhteisön piirissä erilaisia käsityksiä.

Suomessa talletuspankkien vakavaraisuutta mitataan pankin oman pääoman ja sitoumusten suhteella. Tällainen sääntely on varsin karkeapiirteistä eikä erityisen hyvin turvaa oman pääoman riittävyyttä toiminnan erilaisiin riskeihin verrattuna. Sääntelyssä ei oteta riittävästi huomioon pankkitoiminnan rakenteellisia eroja eikä konsernin muodostuksen ja ulkomaan toimintojen vaikutusta pankin vakavaraisuuteen.

Pankin vakavaraisuutta voivat merkittävästi vaarantaa pankin taloudellisiin voimavaroihin nähden suuret, yhdelle pankin asiakkaalle myönnetty luotot tai yhden asiakkaan puolesta annetut vastuusitoumukset. Lähes kaikkien maiden pankkilainsäädännössä onkin pyritty estämään luottojen- ja vastuusitoumusten liiallinen keskittäminen.

Pankeille sallitun liiketoiminnan ala vaihtelee huomattavasti eri maissa. Useimmissa niissä maissa, missä lainsäädäntöä on tältä osin uudistettu, on pankeille sallitun liiketoiminnan alaa pyritty laajentamaan ja täsmentämään. Myös Suomessa ovat paineet pankkipalvelujen laajentamiseen perinteisten rahoituksen välittämiseen ja maksuliikkeen hoitamiseen liittyvien tehtävien ulkopuolelle lisääntyneet. Samanlaisesti ovat muut talouselämän yksiköt alkaneet hoitaa aikaisemmin vain pankkitoimintaan kuuluviksi katsottuja tehtäviä.

Tallettajien suojaksi säädettyjä suojajärjestelmiä, kuten vakuusrahasto- ja vakuutusmenettelyä, on kehitetty useissa maissa.

Pankkitoimintaa koskevien säännösten erot nykyisissä pankkilaeissa asettavat talletuspankkiryhmät toimintaedellytyksiltään erilaiseen asemaan. Ne ovat siten omiaan estämään pankkitoiminnan luonnollista kehitystä ja kilpailua pankkialalla.

Vaikka pankkien rahoituksen välittämiseen liittyvät perustehtävät ovat pitkälti entiset, on pankkien toimintaympäristö muuttunut huomattavasti. Tunnusomaista on ollut muun muassa raha- ja arvopaperimarkkinoiden voimakas kehitys, uusien rahoitusmuotojen syntyminen, nopea kansainvälistyminen, erityisrahoituslaitosten syntyminen, konsernien muodostuminen pankkien ympärille ja nopea pankkiteknikan kehitys. Tämän toimintaympäristön muutoksen vuoksi voimassa oleva lainsäädäntö ei enää kaikilta osin vastaa pankkilainsäädännölle asetettavia vaatimuksia.

Kansainvälisen pankkitoiminnan merkitys on kasvanut jatkuvasti. Kansainväliseen pankkitoimintaan saattaa kuitenkin liittyä muun muassa kovan kilpailun ja paikallisten olosuhteiden sekä niiden puutteellisen tuntemuksen vuoksi vastaavia kotimaan toimintoja suurempia ja usein vaikeasti ennakoitavia riskejä. Ulkomaantoimintoihin liittyvät erityispiirteet olisi otettava lainsäädännössä huomioon ja samalla luotava kaikille pankkityypeille myös tältä osin yhtenäiset edellytykset pankkitoiminnan harjoittamiseen.

Pankit ovat erityisesti viime vuosina hajautaneet toimintojaan tytä- ja osakkuusyhtiöihin, joiden toimintaa ei säädellä eikä valvota samalla tavalla kuin talletuspankkien toimintaa. Pankkien toiminnan hajautuessa eri yhteisöihin on niiden toiminnan valvonta ja taloudellisen kehityksen seuraaminen aikaisempaa vaikeampaa. Konsernisuhteiden huomioon ottaminen on tärkeää erityisesti pyrittäessä määrittämään pankkien vakavaraisuutta.

Talletuspankkien oikeutta omistaa luotto- ja rahoituslaitosten sekä muiden elinkeinoyhteisöjen osakkeita ja osuuksia samoin kuin kiinteistöjä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeita ja osuuksia on rajoitettu. Väliaikaista omistamista koskevat rajoitussäännökset ovat kuitenkin saamisen turvaamisen kannalta epätarkoituksenmukaisia.

Talletuspankkien maksuvalmiutta pyritään voimassa olevissa laeissa turvaamaan kassavarantosäännöksillä, jotka edellyttävät osan pankin varoista sijoitettavaksi likvideihin ja helposti markkinoitaviin eriin. Rahoitusmarkkinoilla tapahtuneiden muutosten johdosta kassavarantoon luettavien erien jaottelu ei enää vastaa pankkitoiminnassa tapahtunutta kehitystä, eivätkä kassavarantosäännökset pysty riittävästi turvaamaan pankkien tosiasiallista maksuvalmiutta. Pankit turvaavatkin maksuvalmiutensa kassavarannon lisäksi muun muassa maksuvalmiusluotoilla sekä Suomen Pankin ja keskusrahallaitosten rahoitusjärjestelyiden avulla. Myös kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla käyttöönotetut uudet luotonkäyttöoikeutta koskevat sitoumusmuodot tarjoavat pankeille keinon turvata maksuvalmiuttaan. Toisaalta, jos pankki itse on tällaisten sitoumusten antajana, ne asettavat entistä suuremmat vaatimukset pankkien maksuvalmiuden suunnittelulle.

2. Esityksen merkitys

2.1. Tavoitteet

Pankkitoiminnan sääntelyn keskeisimmäksi tavoitteeksi on yleisesti asetettu pankkien vakavaraisuuden turvaaminen. Talletuspankkien rahoitusmarkkinoilla saavuttama vahva asema ja keskeinen merkitys kansantaloudessa perustuu pankkien vakavaraisuutta kohtaan tunnettuun luottamukseen. Luottamuksen horjuminen jonkin pankin osalta voisi johtaa talletusten

yhtäkkiseen ja laajamittaiseen nostamiseen tästä pankista ja sitä kautta pankin taloudellisen perustan murentumiseen. Häiriöt voisivat tällöin kertaantua siten, että tallettajat menettävät luottamuksensa myös muita pankkeja kohtaan, mikä taas voisi aiheuttaa vakavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia seurauksia.

Myös suomalaisten pankkien menestyminen ulkomailla edellyttää niiden vakavaraisuutta kohtaan tunnettua luottamusta. Kansainvälisten yhteyksien jatkuvasti laajentuessa on Suomen talouselämän kansainvälistymisen ja ulkomaankaupan kannalta erittäin tärkeää, että tämä luottamus säilyy vastaisuudessa.

Lainsäädännössä olisi kyettävä saavuttamaan tasapaino toisaalta pankkien kehitys- ja kilpailuedellytysten turvaamisen sekä toisaalta pankkien vahvasta asemasta johtuvien toiminnan rajoitusten ja tallettajien suojaamisesta pankille aiheutuvien velvoitteiden välillä.

Pankkilainsäädännön tulisi edistää pankkitoiminnan tasapainoista kehitystä. Sääntely ei saisi rajoittaa tai estää tervettä kilpailua rahamarkkinoilla. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, että lainsäädäntö tarjoaa kaikille talletuspankeille yhtenäiset puitteet harjoittaa pankkitoimintaa. Kunkin pankin olisi juridisesta muodostaan riippumatta voitava asiantuntemuksensa, taloudellisten mahdollisuuksiensa ja oman pääomansa asettamissa rajoissa harjoittaa kaikkea pankkitoimintaan kuuluvaa liiketoimintaa. Pankkien lisääntynyt mahdollisuus itse valita toimintansa painopistealueet voisi johtaa rakenteeltaan monipuolisempaan ja tehokkaampaan pankkitoimintaan.

Yhteiskunnan työnjaon ja tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaamisen kannalta on tärkeää, että rahoitustoiminta ja rahoitustoimintaa palveleva toiminta pidetään riittävästi erillään muusta elinkeinotoiminnasta. Pankkien kiinteä osallistuminen pankkitoimintaan kulumattomien elinkeinojen harjoittamiseen saattaisi paitsi vaarantaa muiden elinkeinonharjoittajien toimintaedellytyksiä myös johtaa pankkien hoidettaviksi uskottujen pääomien suuntautumiseen kansantalouden kannalta epätaroituksenmukaisella tavalla. Pankeilla ei yleensä ole muiden elinkeinojen harjoittamiseen tarvittavaa asiantuntemusta eikä myöskään pankkien toimipaikkaverkosto sovi muiden elinkeinojen harjoittamiseen. Olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista, että pankit voivat tarjota palveluja, jotka liittyvät läheisesti niiden harjoittamaan pankkitoimintaan ja joissa voidaan

käyttää hyväksi pankeilla jo olevaa asiantuntemusta sekä toimipaikkaverkostoa. Toisaalta myös talletusten vastaanottamisen yleisöltä, johon talletuspankeilla on yksinoikeus, ja muiden elinkeinojen eri muodoissa tapahtuvan varainhankinnan välisen rajan on oltava selkeä.

Lisääntynyt kansainvälisyys ja kansainvälinen kilpailu edellyttävät pankkien toimintaa koskevilta säännöksiltä varsin pitkälle menevää kansainvälistä yhdenmukaisuutta. Erityisesti tämä koskee vakavaraisuusvaatimuksia.

Pankkitoimintaa koskevien säännösten tulisi antaa yleisluonteiset puitteet pankkien toiminnalle. Säännökset olisi rajoitettava yleisen edun kannalta keskeisten pankkitoiminnan piirteiden sääntelyyn.

Lainsäädännössä tulisi välttää käytännön pankkitoimintaa tarpeettomasti jäykistäviä lupamenettelyjä. Valvontaviranomaisten olisi luonnollisesti kuitenkin tarvittaessa, esimerkiksi pankin menetellessä lain tai viranomaisten määräysten vastaisesti tai pankin vakavaraisuuden ollessa uhattuna, voitava puuttua pankin toimintaan.

Yleistä kuluttajansuojaa on nykyisten pankkilakien voimaantulon jälkeen tehostettu merkittävästi. Myös pankkilakeihin on tehty pankin asiakkaiden suojan parantamiseen tähtäviä muutoksia. Kuluttajansuojalain (38/78) soveltamisalan suhde pankkitoimintaan on ollut jossain määrin epäselvä. Yleinen kuluttajansuoja ei koske kaikkia pankin asiakkaita. Pankkitoiminnassa kuluttajansuojalain mukaiset kuluttajat eivät muodosta omaa selkeää ryhmäänsä. Ennen kaikkea yksityiset kansalaiset, mutta myös muut pankkiasiakkaat tarvitsevat tehokasta suojaa. Viranomaisten välistä työnjakoa olisi selkiennytävä ja samalla kehitettävä järjestelmää siten, että se entistä paremmin ottaa huomioon pankkitoiminnan erityispiirteet ja kaikki pankin asiakkaat.

Talletuspankkien osalta kilpailun edistämistä ja valvontaa koskevat säännökset ovat pankkitarkastuslaissa. Pankkitarkastusviraston mahdollisuudet valvoa pankkien välisiä kilpailunrajoituksia ovat osin puutteelliset. Kilpailua pankkialalla voidaan edistää luomalla kaikille talletuspankeille yhtenäiset toimintaedellytykset. Sen lisäksi kilpailun turvaamista ja valvontaa olisi kehitettävä siten, että pankkitoiminnan erityispiirteet huomioon ottaava sääntely on sopusoinnussa yleisen kilpailulainsäädännön kanssa. Esityksessä on otettu huomioon laki kilpailunrajoituksista (709/88).

Pankkien vakavaraisuutta koskevan sääntelyn uudistuessa ja liiketoiminnan monipuolisuudessa säästöpankkien käytettävissä olevat oman pääoman kartuttamiskeinot eivät ole riittävät. Tämän vuoksi tarvittaisiin säästöpankeille mahdollisuus kerätä pääomamarkkinoilta omaa pääomaa.

2.2. Keinot

2.2.1. Laki talletuspankkien toiminnasta

Esityksessä ehdotetaan talletuspankkien pankkitoimintaa koskevien säännösten yhtenäistämistä samansisältöisiksi kaikkien talletuspankkien osalta pankkitoimintaa säätelevällä lailla. Pankkitoiminnan sääntely yhdessä verraten tiiviissä laissa on omiaan paitsi helpottamaan kokonaiskuvan saamista pankkitoiminnan sääntelystä myös yksinkertaistamaan vastaista lainsäädäntötyötä ja samalla varmistamaan lainsäädännön ja sen tulkinnan yhtenäisyyttä myös tulevaisuudessa.

2.2.1.1. Liiketoiminta

Talletuspankeilla olisi edelleen yksinoikeus vastaanottaa talletuksia yleisöltä. Näiden talletusten turvaamiseksi pankin olisi kuuluttava vakuusrahastoon. Oman erityissääntelynsä nojalla osuuskuntien säästökassat voisivat edelleenkin vastaanottaa talletuksia jäseniltään. Säästökassatalletusten merkitys vähenee osuuskuntien varainhankintamahdollisuuksien monipuolistuessa. Sijoitusosuuksien käyttöönoton jälkeen voidaan säästökassojen oikeus talletusten ottoon niistä saatujen kokemusten valossa ottaa uudelleen harkittavaksi.

Käytännön pankkitoiminnan kannalta on tärkeää talletuspankkitoiminnan rajojen määrittäminen. Lakiehdotuksessa on voimassa olevan lain tapan lauetu keskeiset pankkitoiminnan alueet. Tällaisia keskeisiä pankkitoimintoja ovat muun muassa talletusten vastaanottaminen ja muu varainhankinta, luononanto ja muu rahoituksen järjestäminen, notaariaatitoiminta pankkitarkastusviraston määräämisissä rajoissa, takaustoiminta ja arvopaperikauppa. Pankeille sallitun liiketoiminnan ala ei oleellisesti muuttuisi.

Nykyisessä lainsäädännössä olevasta erillisestä kiellettyjen elinkeinojen luettelosta ehdo-

tetaan luovuttavaksi. Muutos ei sinänsä vaikuttaisi talletuspankeille sallitun liiketoiminnan alaan. Siten esimerkiksi vakuutustoiminnan harjoittaminen olisi pankeilta edelleen kielletty. Pankit voisivat jatkossakin harjoittaa sellaista toimintaa joka välittömästi liittyy pankkitoimintaan.

Rahoitusleasing-toiminta luetaan kansainvälisessä pankkitoiminnassa yleisesti pankkitoimintaan kuuluvaksi toiminnaksi. Myös Euroopan yhteisön komission ehdotuksessa toiseksi luottolaitoksen sääntelyn yhtenäistämisdirektiiviksi rahoitusleasing-toiminta luetaan pankkitoimintaan. Suomessa talletuspankit ovat voineet harjoittaa rahoitusleasing-toimintaa vain tytäryhtiöidensä välityksellä. Kansainvälisen kehityksen ja rahoitusmarkkinoiden muutoksen johdosta rahoitusleasing-toiminta olisi perusteltua sallia talletuspankeille eräänä rahoituksen järjestämisen muotona.

Pankkitoiminnan ja muiden elinkeinojen kuten esimerkiksi vakuutustoiminnan välistä suhdetta määriteltäessä tulisi pankeilla olla mahdollisuus suorittaa niiden asiakaspalveluun välittömästi liittyviä tehtäviä. Siten pankki voisi hoitaa vakuutusten maksuliikenteeseen liittyen vakuutusvaihtoehtojen esittelyä ja vakioehtojen vakuutusten tarjontaa. Tällaisesta toiminnasta pankki voisi periä palkkiota. Pankki ei vastaisi tarjoamastaan vakuutuksesta kuten vakuutuksen antaja.

Talletuspankki saisi, kuten nykyisinkin, omistaa osakkeita ja osuuksia muuta kuin pankkitoimintaan luettavaa toimintaa harjoittavassa elinkeinoyhteisössä enintään määrän, joka on kymmenen prosenttia yhteisön koko osake- tai osuuspääomasta ja kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä. Sen sijaan sellaisille talletuspankeille, jotka toimivat keskenään elinkeinoyhteisön omistusta koskevassa yhteistyössä, säädettäisiin yhteinen 20 prosentin omistusrajoitus. Rajoitus koskisi tilanteita, joissa pankit ovat sopineet tai yksissä tuumin päättäneet elinkeinoyhteisön osakkeiden tai osuuksien hankkimisesta tai niihin liittyvien oikeuksien käyttämisestä. Se seikka, että pankit kuuluvat samaan pankkiryhmään, ei sinänsä olisi peruste tässä tarkoitettun yhteistyön olemassaololle. Tämän rajoituksen estämättä tulisi talletuspankin voida kontrolloidusti omistaa sellaisen elinkeinoyhteisön osakkeita ja osuuksia, jonka toiminnan keskeinen osa muodostuu palvelujen tarjoamisesta talletuspankeille. Tällaisia yhteisöjä voisivat olla esi-

merkiksi tietojenkäsittelyä ja viestiliikennettä harjoittavat yhteisöt, joiden osalta omistus pankkitarkastusviraston luvalla olisi mahdollista.

Koska pankin konserniin kuuluvien tai pankkiin konserninomaisessa suhteessa olevien yhteisöjen omistamat osakkuudet otettaisiin yleisesti huomioon, ehdotetaan erillisestä välillistä omistusta koskevasta sääntelystä luovuttavaksi.

Elinkeinoyhteisöjen omistusta koskevat rajoitukset vaikeuttavat talletuspankin harjoittamaa arvopaperitoimintaa. Omistusrajoitukset eivät ole tarkoituksenmukaisia silloin, kun on kysymys talletuspankin omistamista arvopaperikaupankäynnin kohteena olevista (trading) osakkeista tai osakkeista, jotka pankki joutuu hankkimaan itselleen takaamansa asiakkaan osakeannin yhteydessä (underwriting). Tämän vuoksi talletuspankkien mahdollisuutta osallistua arvopaperitoimintaan parannettaisiin sallimalla pankin omistaa sen vaihto-omaisuuteen luettavia osakkeita ja osuuksia. Tällaisten osakkeiden ja osuuksien nojalla ei saisi kuitenkaan käyttää niihin liittyvää äänivaltaa ja niiden omistaminen olisi rajattava vain kaupankäynnin tai myynnin vaatimaan aikaan, jota valvoisi pankkitarkastusvirasto.

Talletuspankin oikeutta omistaa osakkeita tai osuuksia erilaisissa rahoituspalveluja tarjoavissa yhteisöissä kuten rahoitusyhtiössä ja muussa luotto- tai rahoituslaitoksessa ei rajoitettaisi. Talletuspankki voisi omistaa rajoituksetta myös pankkitoimintaan kuulumatonta toimintaa harjoittavan yhteisön osakkeita tai osuuksia, jos tällainen yhteisö tuottaa palvelujaan vain pankkitoimintaa ja siihen läheisesti liittyvää muuta toimintaa harjoittaville yhteisöille tai niiden yhteenliittymille.

Koska rahoitustoimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin liittyvä riski otetaan huomioon vakavaraisuuden sääntelyssä, ei pankkien oikeutta omistaa kotimaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeita ja osuuksia olisi tarpeen muutoin määrällisesti rajoittaa. Sen sijaan ulkomaisten rahoitustoimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeiden tai osuuksien omistamiseen vaadittaisiin edelleenkin valtiovarainministeriön lupa. Lupamenettely on tarpeen erityisesti sen varmistamiseksi, että tällaisten yhteisöjen paikallinen valvonta on riittävällä tavalla järjestetty.

Pankit tarvitsevat kiinteistöjä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeita ja osuuksia toimintansa

harjoittamiseen. Lisäksi pankit sijoittavat varojaan kiinteistöihin, joita ei aiotakaan käyttää pankkien toimintaa palveleviin tarkoituksiin. Pankkien oikeutta omistaa kiinteistöjä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeita on edelleen syytä rajoittaa, jottei talletuspankkien varoja liiallisesti käytettäisi muuhun kuin rahoitustoimintaan ja jotta kiinteistöjen omistaminen ei epätarkoituksenmukaisesti keskittyisi. Pankkien kiinteistösijoitukset eivät ole yleensä nousseet laissa sallittuihin enimmäismääriin ja niiden osuus taseesta on ollut yleisesti laskeva. Erosta pankin toimintaa palveleviin kiinteistöihin ja muihin kiinteistöihin ehdotetaan kuitenkin sääntelyn yksinkertaistamiseksi luovuttavaksi. Talletuspankki saisi suoraan tai välillisesti omistaa kiinteistöjä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeita enintään määrän, joka on 13 prosenttia pankin taseen loppusummasta. Pankin omistamiksi luettaisiin omistusosuuden suhteessa myös pankkiin konserninomaisessa suhteessa olevien yhteisöjen omistamat kiinteistöt sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet. Myös pankin ja edellä tarkoitettujen yhteisöjen kiinteistöyhteisölle myöntämät luotot luettaisiin mukaan pankin omistuksen määrää laskettaessa.

Omistusrajoituksia koskevat säännökset voisivat tarpeettomasti vaikeuttaa sellaisten tilanteiden hoitoa, joissa pankille uhkaa syntyä tappioita. Mahdollisuus väliaikaisesti poiketa lain säännöksistä tappion välttämiseksi on siten edelleenkin tarpeen. Tällaiset tilanteet liittyvät useimmiten pankin saamisen panttina tai vakuutena olleen omaisuuden realisointiin tai asiakasyrityksen saneeraukseen. Tällainen omaisuus olisi kuitenkin myytävä viimeistään viiden vuoden kuluessa sen hankinnasta.

Väliaikaiseen omistukseen liittyvää sääntelyä ehdotetaan huomattavasti yksinkertaistettavaksi. Kokonaan luovuttaisiin muun muassa väliaikaisesti omistetun omaisuuden pakkorealisointia koskevasta sääntelystä. Jollei pankki realisoisi omaisuutta säädetyssä ajassa, olisi valvontaviranomaisella mahdollisuus uhkasakolla saada pankki täyttämään velvollisuutensa.

2.2.1.2. Maksuvalmius

Maksuvalmiudesta huolehtiminen on yksi pankkitoiminnan perusedellytyksistä. Voimassa olevassa lainsäädännössä talletuspankin maksuvalmiutta pyritään turvaamaan lainsäädä-

dännössä määritellyn kassavarannon avulla. Kassavaranto muodostaisi edelleen kaikille pankeille yhtenäisen maksuvalmiuden vähimmäistason. Lakiehdotuksessa on talletuspankeille asetettu kassavarannon lisäksi yleinen velvollisuus tarvittaessa myös muilla järjestelyillä ylläpitää pankin toimintaan nähden riittävä maksuvalmiutta. Tällaisia keinoja olisivat muun muassa keskuspankkirahoitus, osuuspankkien ja säästöpankkien keskusrahallaitoksilta saama rahoitus sekä valmiusluottojen samoin kuin uusien luotonkäyttöoikeutta koskevien sitoumusmuotojen käyttö kuin myös markkinaraha ja interbank-toiminnot.

Maksuvalmiutta voivat vaarantaa pankin kokoon nähden suuret yksittäiset varainhankintaerät, jos talletuspankki ei ole riittävästi varautunut niiden takaisinmaksuun. Maksuvalmius voi samalla tavalla vaarantua esimerkiksi, jos pankki keskittää vastuusitoumusten antoaan yhdelle asiakkaalle, eikä se ole samalla huolehtinut maksuvalmiudestaan erityisillä maksuvalmiusjärjestelyillä. Pankin olisi huolehdittava siitä, että sillä kaikissa tilanteissa on maksuvalmiusriskeihin nähden riittävät keinot turvata maksuvalmiutensa. Pankin olisi huolehdittava myös siitä, että sen velat ja saamiset erääntyvät tarkoituksenmukaisella tavalla toisiinsa nähden.

Ehdotuksessa on myös pyritty saamaan kassavarantoon luettavien erien ryhmittely paremmin vastaamaan pankille asetettuja maksuvalmiuden turvaamisvaatimuksia. Kassavarantoon voitaisiin nykyistä laajemmin lukea helposti markkinoitavat joukkovelkakirjat. Kassavarantoon voitaisiin lukea lisäksi valtion antamia muitakin saamistodisteita kuin joukkovelkakirjoja.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on pankin velat jaettu kahteen ryhmään, joille on asetettu erilainen kassavarantovaatimus. Koska velkaerien ryhmittelyä on vaikea suorittaa maksuvalmiuden turvaamisen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla, ehdotetaan sääntelyn yksinkertaistamiseksi velkojen ryhmäjaosta luovuttavaksi. Kaikille pankin veloille asetettaisiin samansuuruinen 10 prosentin kassavarantovaatimus.

2.2.1.3. Vakavaraisuus

Ehdotetun lain keskeisin muutos nykyiseen

lainsäädäntöön verrattuna koskee vakavaraisuuden sääntelyä.

Pankin vakavaraisuuteen vaikuttaa ennen kaikkea se, miten pankki on sijoittanut eri varainhankintatavoilla saamiaan varoja, joten talletuspankilta vaadittavan oman pääoman määrää ei enää laskettaisi pankin oman pääoman ja sitoumusten suhteena, vaan kansainvälisen käytännön mukaisesti oman pääoman sekä saamisten, sijoitusten ja vastuusitoumusten suhteena.

Oman pääoman määrittely poikkeaa voimassa olevasta lainsäädännöstä. Oma pääoma on jaettu lakiehdotuksessa ensijaiseen ja toissijaiseen omaan pääomaan. Omaan pääomaan voitaisiin nykyisestä poiketen muun muassa lukea puolet osakkeiden, osuuksien ja muiden osakkuuksien kirjanpitoarvon ja käyvän arvon välistä erotuksesta. Omasta pääomasta vähennettäisiin toisaalta sijoitukset sellaisiin pankki-toimintaa harjoittaviin yhteisöihin, joista talletuspankki omistaa yli 20 prosenttia, mutta enintään 50 prosenttia.

Toissijaisesta omasta pääomasta voitaisiin ottaa huomioon vain ensisijaisen oman pääoman suuruinen määrä.

Pankin saamiset ja sijoitukset jaettaisiin neljään riskiryhmään siten, että eri ryhmiin kuuluville varoille ja vastuusitoumuksille asetettaisiin niiden riskipitoisuuden mukaan erilainen oman pääoman vaatimus. Myös taseen ulkopuoliset sitoumukset jaettaisiin eri riskiryhmiin ja lisäksi ne painotettaisiin sitoumusten riskipitoisuuden mukaisella kertoimella.

Pankin toimintaa rajoittaisivat toisaalta sen oman pääoman määrä ja toisaalta sen toiminnan riskipitoisuus. Pankin toiminnan suuntautuminen riskipitoiseen toimintaan rajoittaisi siten pankin mahdollisuuksia harjoittaa muuta toimintaa.

Talletuspankilla olisi ehdotuksen mukaan oltaava omaa pääomaa vähintään 8 prosenttia säännöstössä ryhmiteltyjen saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärästä. Tämä oman pääoman vaatimus on huomattavasti tiukempi kuin voimassa olevassa lainsäädännössä, joten sen soveltamisen osalta noudatettaisiin siirtymäaikaa siten, että pankin olisi täytettävä 8 prosentin oman pääoman vaatimus viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Kansainvälistä toimintaa harjoittavat pankit ovat lisäksi Baselin pankkivaltakomitean suositukseen liittyen sitoutuneet siihen, että ne täyttävät 8 prosentin oman

pääoman vaatimuksen viimeistään vuoden 1993 alusta.

Pankin omistamat muiden pankkitoimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeet ja osuudet voivat merkittävästi vaikuttaa pankin tosiasialiseen vakavaraisuuteen, sillä pankki vastaa usein käytännössä muutenkin kuin sijoittamallaan pääomalla tällaisten rahoituslaitosten sitoumuksista. Mikäli talletuspankki on konsernin emoyhtiö tai emopankki, oman pääoman vaatimus laskettaisiin konsernipohjalta. Vakavaraisuuteen vaikuttaisi siten kaikkien konserniin kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuus.

Yleistä vakavaraisuuden sääntelyä täydentämään on lakiehdotukseen otettu säännös, jolla pyritään estämään pankin vakavaraisuutta vaarantava saamisten ja vastuusitoumusten keskittäminen. Saamiset ja vastuusitoumukset yhden pankin tai siihen konserninomaisessa suhteessa olevan rahoituslaitoksen asiakkaalta tai tämän kanssa olennaisessa taloudellisessa yhteydessä olevalta henkilöltä eivät saisi vaarantaa pankin vakavaraisuutta.

Nykyisestä lakisääteisestä vararahastojen kartuttamisvelvollisuudesta ehdotetaan luovuttavaksi. Pankkilakien mukaisilla pakollisilla vararahastosiirroilla on ollut varsin vähäinen merkitys pankkien vakavaraisuuden turvaamisessa. Kartuttamisen korvaisi voitonjakokiello, jos pankin vakavaraisuus ei täytä laissa asetettua vähimmäisvaatimusta.

2.2.1.4. Asiakaansuoja

Voimassa olevassa liikepankkilaissa, säästöpankkilaissa ja osuuspankkilaissa on pankin asiakkaiden suojaa koskevia säännöksiä. Niiden mukaan pankin ja sen asiakkaan välisessä sopimuksessa käytettävässä kaavakkeessa ei saa olla asiakkaan kannalta kohtuutonta ehtoa. Valtiovarainministeriö voi pankkitarkastusviraston esityksestä kieltää tällaisen ehdon käytön. Pankkien antolainauksesta tehtyyn sopimukseen ei myöskään saa sisällyttää sellaisia ehtoja, jotka eivät kuulu pankkitoimintaan.

Mainittuihin pankkilakeihin sisältyy myös yksityiskohtaisia säännöksiä talletusten ottamisesta yleisöltä. Säännösten yhtenä päätarkoituksena on suojata pankin tallettajia. Talletuksia voidaan ottaa vain pankkitarkastusviraston hyväksymille tileille. Tilin avaamisesta, talletettujen varojen nostosta, tilin käyttöä koskevista ehdoista sekä talletuksesta annettavasta vasta-

kirjasta tai muusta todistuksesta sisältyy lakeihin säännöksiä, joiden tarkoituksena on pankkitileillä olevien varojen turvallinen säilyminen. Säännökset ovat siten osa pankin asiakaansuojaa.

Pankkilakien asiakaansuojasäännökset koskevat kaikkia pankin asiakkaita. Pankin kuluttajan asemassa olevien asiakkaiden lisäksi niitä sovelletaan siten myös asiakkaina oleviin elinkeinonharjoittajiin.

Pankkilakeihin sisältyvien pankin asiakaansuojaa koskevien säännösten noudattamista valvoo hallinnollisena viranomaisena pankkitarkastusvirasto.

Kuluttajansuojalaki (38/78) sääntelee kulutushyödykkeiden tarjontaa, myyntiä ja muuta markkinointia elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. Lakia sovelletaan myös, kun elinkeinonharjoittaja välittää hyödykkeitä kuluttajille. Kulutushyödykkeellä tarkoitetaan laissa tavaroita ja palveluksia, joita tarjotaan tai olennaisessa määrässä käytetään yksityiseen kulutukseen. Kuluttajana pidetään lakia sovellettaessa henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeitä pääasiallisesti henkilökohtaista tarvettaan varten tai yksityisessä taloudessaan käytettäväksi.

Kuluttajansuojalaissa tarkoitettua markkinointia ja sopimusehtojen noudattamista valvoo kuluttaja-asiamies. Markkinatuomioistuimesta annetun lain (41/78) mukaan markkinatuomioistuimien käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille kuluttajansuojalain ja kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (40/78) mukaan kuuluvat markkinoinnin ja sopimusehtojen sääntelyyn liittyvät asiat.

Kuluttajansuojalain säännöksiä sovelletaan myös pankkitoimintaan, silloin kun on kysymys kuluttajan asemassa olevan asiakkaan ja pankin välisestä suhteesta. Kuluttajansuojalakiin sisältyvä kuluttajan määritelmä rajaa kuitenkin lain soveltamisen kohdejoukon suppeammaksi kuin sen henkilöryhmän, jota suojataan pankkilainsäädäntöön sisältyvien pankin asiakaansuojaa koskevien säännösten nojalla. Kuluttajansuojalakia voidaan muutoinkin soveltaa vain silloin, kun kysymys on kulutushyödykkeistä eli tavaroista ja palveluksista. Käytännössä on tulkinnanvaraista, mitä pankin tarjoamista palveluista voidaan pitää kuluttajansuojalaissa tarkoitettuina kulutushyödykkeinä.

Kuluttajansuojalain kohtuuttomien sopimusehtojen käyttöä koskevien säännösten soveltaminen pankkipalveluihin on ollut aikaisemmin

tulkinnanvaraista. Vireillä oleva kuluttajansuojalain 1 luvun muutoshanke osaltaan poistaa kulutushyödykkeen käsitteen määrittelystä aiheutuvia tulkintaongelmia pankkipalvelujen osalta. Korkein oikeus on katsonut (päättös 21.10.1986 n:o 3222), että kuluttajansuojalain sopimusehtojen sääntelyä koskeva 3 luku koskee myös pankkitoimintaa. Kuluttaja-asiamiehellä ja pankkitarkastusvirastolla on siten osittain päällekkäinen toimivalta pankin ja sen asiakkaan välisten sopimusehtojen käytön valvonnassa. On mahdollista, että päällekkäinen valvonta voi johtaa ristiriitaisiin viranomaisulkintoihin. Tällainen vaara on olemassa siitä syystä, että pankkitarkastusviraston soveltaman pankkilainsäädännön johtava tavoite — pankin tallettajien aseman sekä pankkitoiminnan vakauden ja luotettavuuden turvaaminen — eroaa kuluttajansuojalain tavoitteista. Yksittäinen kuluttajan kannalta kohtuuttomaksi ehkä arvioitava sopimusehto voi siten olla pankin tallettajien asemaa kokonaisuutena tarkasteltaessa pankkilakien soveltamisen kannalta perusteltu.

Lakiehdotuksessa on lähdetty siitä, että pankkitoimintaan tulisi voida soveltaa kuluttajansuojalain säännöksiä, silloin kun on kysymys kuluttajan asemassa olevasta asiakkaasta. Vain tällä tavoin voidaan varmistaa, että pankin markkinointia sekä pankin ja sen asiakkaan sopimusehtojen käyttöä valvotaan muun elinkeinotoiminnan kanssa yhtenäisin perustein. Toisaalta pankkilainsäädännön tavoitteista johtuvat pankkitoiminnan erityispiirteet on pyritty ottamaan ehdotuksessa huomioon.

Ehdotuksen mukaan kuluttajan asemassa olevaan pankin asiakkaaseen sovellettaisiin kuluttajansuojalain säännöksiä. Asiakkaansuoja pankkitoiminnassa olisi kuitenkin jonkin verran yleistä kuluttajansuojaa laajempi. Myös muita pankin asiakkaita suojattaisiin. Tarve tähän on olemassa ottaen huomioon, että pankeilla on runsaasti asiakkaita, jotka eivät ole kuluttajansuojalaissa tarkoitettuja kuluttajia, mutta joiden asema suhteessa pankkiin on verrattavissa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan suhteeseen. Tällaisia asiakasryhmiä ovat muun muassa pienyritykset, käsityöläiset ja maanviljelijät.

Valvontaviranomaisten toimivalta tulisi pankin asiakkaansuojan osalta järjestää nykyistä selkeämmällä tavalla. Viranomaisvalvonnan selkiennyttämiseksi ja pankkitoiminnan erityispiirteistä johtuen olisi pankkitarkastusvirasto

talletuspankkien asiakkaansuojasäännösten noudattamisen ensisijainen valvoja. Kuluttaja-asiamies valvoisi talletuspankin markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojalain mukaan. Pankkitarkastusviraston ja kuluttaja-asiamiehen olisi keskinäisin lausuntomenettelyin sovittava kulloinkin esille tulevan asian osalta tarkoituksenmukaisimmasta viranomaismenettelystä.

Markkinatuomioistuimien olisi lakiehdotuksen mukaan se erityistuomioistuin, joka viime kädessä ratkaisisi talletuspankin asiakkaansuojaa koskevat kysymykset. Menettely olisi yhdenmukainen kuluttajansuojan kanssa.

2.2.1.5. Kilpailun turvaaminen

Voimassaolevan pankkitarkastuslain mukaan pankkitoimintaa valvoo myös pankkikilpailun osalta pankkitarkastusvirasto. Sen on pankkitarkastuslain mukaan seurattava pankkitoiminnassa vallitsevia olosuhteita sekä tehtävä esityksiä kehityksen kulloinkin vaatimiksi toimenpiteiksi ja erityisesti yleiseltä kannalta hyväksyttävän taloudellisen kilpailun edistämiseksi pankkialalla.

Pankkitoimintaan kohdistuu voimakas julkinen intressi. Pankkilainsäädännön päätavoitteista, pankkien vakavaraisuuden ja tallettajien aseman turvaamisesta johtuen pankkikilpailulle on pankkilainsäädännössä asetettu rajoituksia. Pankkitoiminnan harjoittamisen luvanvaraisuus sisältää jo kilpailunrajoituksen. Hallitsematon kilpailu voisi pankkitoiminnassa muuttua pankin kannattavuutta heikentäväksi ja tallettajien saatavia vaarantavaksi kannattavuuskilpailuksi. Pankkikilpailua on rajoittanut lisäksi Suomen Pankin valuutta- ja rahapolitiikka sekä esimerkiksi talletusten veronhuojennuksia koskeva lainsäädäntö.

Pankit vaikuttavat elinkeinoelämässä paitsi rahoittajina ja rahoituspalvelujen tarjoajina myös muita elinkeinoja harjoittavien yhteisöjen omistajina ja tietyillä aloilla myös muiden kuin toistensa kilpailijoina. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi arvopaperikauppa, notariaattitoiminta ja asuntosäästötoimintaan liittyvä kiinteistönvälitys.

Terveen ja toimivan pankkikilpailun edistäminen sekä pankkien toiminnan suhde muuhun elinkeinoelämään puoltavat pankkitoiminnan saattamista yleisen kilpailulainsäädännön piiriin. Pankkitoiminnan jättäminen kilpailulain-

säädännön ulkopuolelle jättäisi kilpailulainsäädännön soveltamisalaan aukon, johon ei ole perustetta.

Kilpailunrajoituksista annetun lain (709/88) perusteluissa todetaan, että yleisen kilpailunrajoituslain asiallisten periaatteiden tulisi mahdollisimman yleispätevästi soveltua koko elinkeinoelämään ja yleisen kilpailunrajoituksia koskevan lain tulee ilmaista yleiset taloudellisen kilpailun toimivuuden takaamista koskevat oikeudelliset periaatteet. Ainoastaan vahvat, tiettyyn taloudellisen toiminnan muotoon liittyvät erityispiirteet oikeuttavat poikkeamaan niistä.

Terve hallintoperiaate edellyttää sitä, että tiettyjä yhteiskuntapolitiittisia päämääriä tavoittelevaa lainsäädäntöä soveltavat nimenomaan ne viranomaiset, joilla on paras asiantuntemus tämän tavoitteiston ja sen edistämiskeinojen suhteen. Kilpailunrajoituksia koskevan lain soveltaminen on ensiasteessa uskottava siten pääsäännön mukaan kilpailuviranomaisille. Toisaalta on tarkoituksenmukaista, että tiettyä elinkeinotoiminnan alaa valvovat erityisviranomaiset veloitetaan ottamaan huomioon myös kilpailupoliittiset seikat toiminnassaan.

Kilpailuviranomaisten on otettava toiminnassaan huomioon kunkin alan erityispiirteet ja niiden asettamat vaatimukset. Kilpailuviranomaiset on siksi veloitettava yhteistyöhön asianomaisen alan erityisviranomaisten kanssa. Normaaleista laintulkintaperiaatteista seuraa, että asianomaista elinkeinotoiminnan alaa koskevat erityismääräykset ja -säädökset syrjäyttävät yleisen kilpailulainsäädännön asianomaiselta osalta.

Pankkien keskinäiseen kilpailuun liittyvien kilpailunrajoitusten tutkiminen ja selvittäminen voitaisiin luontevasti uskoa pankkitarkastusvirastolle. Tämän olisi oltava yhteistyössä kilpailuviranomaisten kanssa, joilla olisi myös aloitteenteko-oikeus suhteessa pankkitarkastusvirastoon. Ottaen huomioon pankkitoiminnan yhä laajemman kosketuspinnan muuhun elinkeinoelämään ei toisaalta ole perusteltua rajata sitä järkevään toimivaltasäännöksiin pois varsinaisten kilpailuviranomaistenkaan eli kilpailuviraston ja kilpailuneuvoston toimivallasta. Näin ollen päävastuu pankkien keskinäisten kilpailua rajoittavien järjestelyjen valvonnassa olisi pankkitarkastusvirastolla, mutta kilpailuviranomaiset voisivat puuttua yhtäältä sellaisiin järjestelyihin, jotka koskevat sekä pankkeja että muita aloja, ja toisaalta myös varsinais-

ta pankkikilpailua koskeviin kilpailunrajoituksiin, silloin kun painava yleinen etu niin vaatii.

Kilpailusääntöjen noudattamisen valvonnassa olisi edellä olevan perusteella aiheellista pyrkiä pankkitoiminnan erityispiirteet huomioon ottaen ratkaisuun, jossa yhdistetään kilpailuviranomaisten ja asianomaisten erityisvalvontaviranomaisten asiantuntemus.

Pankkikilpailuun sovellettaisiin yleistä kilpailunrajoituslakia. Pankkialan keskinäisten kilpailunrajoitusten tutkiminen, selvittäminen sekä niiden vahingollisten vaikutusten poistaminen olisi kuitenkin pankkitarkastusviraston tehtävänä. Kilpailuneuvosto käsittelee ja ratkaisisi ylimpänä kilpailuviranomaisena pankkialallakin kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamista koskevat asiat. Kilpailuneuvoston olisi asiaa käsitellessään kuultava pankkitarkastusvirastoa, mikäli asian on pannut vireille kilpailuvirasto ja vastaavasti kilpailuvirasto, mikäli asia on tullut vireille pankkitarkastusviraston esityksestä.

Tämän vuoksi ehdotetaan lakiin talletuspankkien toiminnasta otettavaksi erityissäännökset siltä osin kuin on tarpeen poiketa yleisen kilpailunrajoituslain säännöksistä. Säännökset koskisivat pankkitarkastusviraston toimivaltaa, tehtäviä ja pankkitoiminnan erityispiirteiden huomioon ottamista pankkikilpailun valvonnassa.

2.2.1.6. Vakuusrahasto

Voimassa olevassa lainsäädännössä on päädytty kolmen erillisen vakuusrahaston järjestelmään; liikepankkien ja Postipankki Oy:n, osuuspankkien ja säästöpankkien vakuusrahastoihin. Paikallspankkien keskusrahallaitokset voivat kuulua liikepankkien vakuusrahastoon tai oman pankkiryhmänsä vakuusrahastoon. Keskusrahallaitokset kuuluvat nyt kumpikin paikallspankkiryhmänsä vakuusrahastoon. Paikallspankkiryhmissä vakuusrahastoilla on sellaisia ryhmän sisäisiä harkinnanvaraisia avustustehtäviä, että on katsottu tämän kolmijaon säilyttäminen perustelluksi. Talletuspankkien toiminnasta annettava laki sisältäisi yhteiset säännökset liikepankkien ja Postipankki Oy:n, osuuspankkien sekä säästöpankkien vakuusrahastosta.

Nykyisiä vakuusrahastoa koskevia säännöksiä on tarkistettu. Muun muassa rahaston va-

rojen sijoittamista koskevia säännöksiä on muutettu ja yhtenäistetty. Kannatusmaksun periminen voitaisiin keskeyttää, jos rahaston varojen määrä olisi enemmän kuin yksi prosentti rahastoon kuuluvien pankkien yhteenlasketusta taseiden loppusummasta. Ehdotetut muutokset eivät käytännössä aiheuttaisi suuria muutoksia rahastojen toimintaan.

2.2.2. Talletuspankkeja koskevat erityislait

Talletuspankkien toiminnasta annettavaksi ehdotetun lain ohella talletuspankkeihin sovellettaisiin edelleen niiden juridisen muodon mukaisesti joko liikepankkilakia, säästöpankkilakia tai osuuspankkilakia. Nämä lait uudistettaisiin kokonaan. Postipankki Oy:hyn sovellettaisiin edelleen voimassa olevaa lakia Postipankki Oy:stä, johon olisi tarpeen tehdä ainoastaan eräitä tarkennuksia. Talletuspankkeja koskevissa erityislaeissa säädettäisiin lähinnä talletuspankin perustamisesta, hallinnosta, oman pääoman hankintakeinoista ja pankin toiminnan lopettamisesta. Paikallispankkien tarkastuksesta olisi edelleen erityissäännöksiä säästöpankkilaisissa ja osuuspankkilaisissa.

Tallettajien saamisen turvaamisen kannalta on tärkeää, että talletuspankilla on jo sen toiminnan alkuvaiheessa riittävä oma pääoma. Tämän vuoksi ehdotetaan perustettavan liikepankin osakepääoman, säästöpankin peruspääoman ja osuuspankin osuuspääoman vähimmäismäärä korotettavaksi 25 miljoonaan markkaan. Ehdotus vastaa myös EY:n toisen pankkidirektiivin 5 miljoonan ECU:n oman pääoman vaatimusta toimiluvan myöntämisen edellytyksenä.

Oikeutta kuulua toisen talletuspankin hallintoon koskevia säännöksiä olisi tarkistettava.

Pankkien toiminnan keskeyttämistä, selvitystilaa ja purkamista koskevia säännöksiä on ajanmukaistettu ja yhtenäistetty. Asiallisesti säännökset vastaavat pääpiirteiltään voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Voimassa olevien pankkilakien säätämisen jälkeen on säädetty sekä uusi vahingonkorvauslaki että uusi osakeyhtiölaki. Lakiehdotuksissa on vahingonkorvaussäännöksiä yhdenmukaistettu vahingonkorvauslain ja osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten kanssa.

2.2.2.1. Liikepankkilaki

Liikepankkien liiketoimintaa koskevat säännökset sisältyisivät lakiin talletuspankkien toiminnasta. Muilta osin ehdotus liikepankkilakiin vastaa asiasisällöltään pääpiirteissään voimassa olevaa liikepankkilakia. Talletuspankkien toimintaa koskeva lakiehdotus ei aiheuta liikepankkien osalta yhtä laajaa tarvetta lainsäädännön muuttamiseen kuin osuuspankkien ja säästöpankkien osalta. Esimerkiksi talletuspankkien toiminnasta annettavan lain vakavaraisuussäännökset eivät aiheuta tarvetta lisätä liikepankkien oman pääoman hankintakeinoja.

Laissa säädettäisiin muun muassa liikepankin perustamisesta ja hallinnosta sekä liikepankin toiminnan keskeyttämisestä, selvitystilasta ja purkamisesta.

Voimassa olevan liikepankkilain mukaan osakepääomaa korotettaessa osaketta ei voida merkitä apportiomaisuutta vastaan. Säännös on osoittautunut käytännössä tarpeettoman jäykäksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että osakepääoman korottamisen yhteydessä voitaisiin osakepääomaa merkitä valtiovarainministeriön luvalla myös apportiomaisuutta tai kuittausta vastaan.

Liikepankin hallintoa hoitaisivat vatedeskin hallintoneuvosto, johtokunta ja toimitusjohtaja. Liikepankeissa, joissa osakkeenomistajien lukumäärä on vähäinen, nykyinen hallintoneuvoston jäsenten vähimmäismäärä saattaa olla tarpeettoman korkea. Hallintoneuvoston jäsenten vähimmäismäärä ehdotetaan alennettavaksi kymmenestä viiteen jäseneseen. Hallintoneuvoston tehtäviä on joiltain osin yhdenmukaistettu osakeyhtiölaissa hallintoneuvostolle säädettyjen tehtävien kanssa.

2.2.2.2. Säästöpankkilaki

Säästöpankkilain olennaisimmat muutokset nykyiseen lakiin verrattuna koskisivat uuden kantarahaston käyttöönottoa, hallintojärjestelmän kehittämistä ja säästöpankin konsernia.

Talletuspankkien vakavaraisuuden sääntelyn uudistaminen ja säästöpankkien liiketoiminnan monipuolistuminen asettaisivat uusia vaatimuksia säästöpankkien oman pääoman hankinnalle. Käytössä olevat oman pääoman hankintakeinot eivät ilmeisesti riittäisi. Niiden lisäksi tarvittaisiin mahdollisuus kerätä sijoittajilta omaa pääomaa säästöpankille.

Lakiehdotuksessa on lähdetty siitä, että säästöpankit voisivat kerätä omaa pääomaa uuteen kantarahastoon. Lähtökohtana on säästöpankin erityisluonteen säilyttäminen, mutta samalla kehitettäisiin säästöpankin yritysmuotoa nykyaikaisia vaatimuksia paremmin vastaavaksi. Säästöpankki olisi edelleen yritys, jota kukaan ei omista. Sen sijaan säästöpankin kantarahastoa voisivat omistaa siihen varoja sijoittaneet. Uuden kantarahaston käyttöönotto olisi vapaaehtoista ja edellyttäisi rahastoa koskevia määräyksiä säästöpankin sääntöihin ja isäntien päätöstä rahaston perustamisesta.

Ehdotuksen mukaan säästöpankin voimassa olevan lainsäädännön mukainen kantarahasto muutettaisiin nimeltään peruspääomaksi. Peruspääomasta ja uudesta kantarahastosta tulisi säästöpankille luonteenomaiset oman pääoman osat.

Kantarahastoon kerättäisiin varoja sijoittajilta antamalla maksullisia säästöpankin kantarahasto-osuuksia. Säästöpankki voisi kartuttaa kantarahastoa myös rahastoannein. Rahastannon lähtökohtana olisi, että säästöpankin kantarahasto-osuuksien omistajille voitaisiin suorittaa korvausta heidän sijoituksensa perusteella tapahtuneesta pankin taloudellisen aseman vahvistumisesta.

Kantarahasto-osuus antaisi omistajalleen laissa lueteltuja hallinnoimisoikeuksia ja varalisuuspitoisia oikeuksia. Näitä olisivat muun muassa oikeus pankin tuloksesta riippuvaan voitonjakoon ja mahdollinen äänioikeus isäntiä valittaessa.

Säästöpankkien rakenteen kehittyminen kohti suurempia toimintayksiköitä asettaa niiden hallinnolle uusia vaatimuksia. Säästöpankin hallintomallia kehitettäessä hallinnon tulisi edelleen rakentua säästöpankkiin varoja sijoittaneiden asiakkaiden päättäväisyyden varaan. Tällaisina asiakkaina pidettäisiin uudessa järjestelmässä tallettajia ja kantarahasto-osuuden omistajia.

Voimassa olevan lainsäädännön mukainen hallintojärjestelmä ei luo riittävästi tarkoituksenmukaisia hallintomallivaihtoehtoja suurille aluesäästöpankeille. Hallintojärjestelmää tulisi kehittää siten, että säästöpankit koostaan ja toimintapolitiikastaan riippuen voisivat valita tarkoituksenmukaisimman hallintojärjestelmän.

Voimassa olevan säästöpankkilain mukaisen hallintoelimen lisäksi tulisi säästöpankkiin voida valita hallintoneuvosto. Hallintoneuvos-

to olisi tärkeä erityisesti laajalla alueella toimiville aluesäästöpankeille. Hallintoneuvosto valvoisi pankin toimintaa. Säästöpankin hallintoneuvostolle annettaisiin lakiin perustuen eräitä säästöpankin strategiseen johtoon liittyviä tehtäviä. Tämän lisäksi säännöissä voitaisiin määrätä hallintoneuvostolle muita tehtäviä.

Jos säästöpankilla olisi hallintoneuvosto, voisi pankin hallitus muodostua toimivasta johdosta tai luottamushenkilöistä ja toimivasta johdosta. Säästöpankissa, joka ei ota käyttöön hallintoneuvostoa, isäntien, hallituksen, valtuutettujen ja toimitusjohtajan asema ja tehtävät säilyisivät pääosin ennallaan.

Nykyiseen säästöpankkilakiin ei sisälly konsernisäännöksiä. Kun säästöpankin on useissa tapauksissa toimintaansa kehittäessään tarkoituksenmukaista muodostaa myös konsernisuhteita, olisi säästöpankkilakiin tarpeellista ottaa konsernisäännökset. Konsernisäännöstö vastaisi osakeyhtiöistä ja liikepankeista voimassa olevaa lainsäädäntöä. Konsernisuhde syntyi pääasiallisesti sen johdosta, että säästöpankki omistaa niin paljon osakeyhtiön osakkeita, että se saa äänen enemmistön yhtiössä. Tällainen enemmistö voisi syntyä myös säästöpankin ja sen tytäryhtiön yhteisellä omistuksella.

2.2.2.3. Osuuspankkilaki

Osuuspankkilain olennaisimmat muutokset nykyiseen lakiin verrattuna koskisivat osuuspankin konsernia ja sijoitusosuuspääomaa.

Osuuskuntalaissa säädettyihin osuuskunnan oman pääoman hankintakeinoihin on ehdotettu hallituksen esityksessä laeiksi osuuskuntalain, osuuspankkilain ja kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta (hall. es. n:o 42/1989 vp.) lisättäväksi mahdollisuus sijoitusosuuspääoman vapaaehtoisesta käyttöönotosta. Osuuskuntalain sijoitusosuuspääomaa koskevat säännösehdotukset eivät kuitenkaan kaikin osin täytä osuuspankin omavaraisuuden parantamistarpeita. Osuuspankkien vakavaraisuusvaatimus säädettäisiin erityisesti laissa. Tämän vuoksi sijoitusosuuspääoman markkinoitavuus ja sijoitusosuustodistusten vaihdanta olisi varmistettava erällä lisäominaisuuksilla etenkin niiden jälkimarkkinakelpoisuuden kannalta. Nämä osuuspankkilakiin tehtävät poikkeukset osuuskuntalaista koskisivat sijoitusosuuksien omistajien parempaa merkintätuo-oikeutta sijoitusosuuspääomaa korotettaessa sekä sijoitu-

sosuuksien parempaa etuoikeutta osuuspankin omaisuuden säästöön osuuspankkia purettaessa.

Osuuskuntalakiin ehdotettua säännöstä osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi ei myöskään edellämainitun hallituksen esityksen mukaisesti olisi tarkoituksenmukaista soveltaa osuuspankkeihin.

2.2.2.4. Laki Postipankki Oy:stä

Postipankki Oy on talletuspankkitoimintaa harjoittava valtioenemmistöinen osakeyhtiö. Postipankki Oy:n yhteisömuoto muutettiin valtion erillishallintoon kuuluvasta liikelaitoksesta osakeyhtiöksi vuoden 1988 alusta lukien 11.12.1987 annetulla lailla Postipankki Oy:stä (972/87).

Laitosmuotoista Postipankkia koskevia säännöksiä on viime vuosina kehitetty vastaamaan yhä enemmän liikepankkilain säännöksiä. Postipankki Oy:tä koskevia säännöksiä valmisteltiin samanaikaisesti pankkilainsäädännön kokonaisuudistuksen kanssa. Valmistelussa otettiin huomioon talletuspankkien toimintaa koskevien säännösten valmistelu. Tämän vuoksi ei nyt ole tarpeen tehdä Postipankki Oy:stä annettuun lakiin muita kuin lakiteknisiiä muutoksia.

Kun lakiehdotukseen talletuspankkien toiminnasta sisältyvä vakavaraisuusjärjestelmä edellyttää myös Postipankille oman pääoman muodostamista, pidettiin tarkoituksenmukaisimpana yhteisömuotona Postipankille liikepankkien tavoin osakeyhtiömuotoa. Postipankin muuttaminen osakeyhtiöksi selkiinnytti maamme pankkijärjestelmää.

Postipankki Oy:n toimintaa sääntelevät Postipankki Oy:stä annetun lain lisäksi liikepankkilaki ja osakeyhtiölaki. Lisäksi Postipankki Oy:öön tultaisiin soveltamaan lakia talletuspankkien toiminnasta. Postipankki Oy:tä koskevaan lakiin sisältyvät säännökset muun muassa Postipankki Oy:n vakavaraisuudesta sekä valtion Postipankki Oy:lle antamista tehtävistä.

Postipankki Oy:sta annettuun lakiin ehdotetut muutokset johtuvat talletuspankkien toiminnasta annettavaksi ehdotetun lain sekä uuden liikepankkilakiehdotuksen säännöksistä. Keskeisin muutos koskisi Postipankki Oy:n vakavaraisuusvaatimusta. Se muuttuisi talle-

tuspankkien toiminnasta annettavan lain mukaiseksi. Tästä johtuu, että Postipankki Oy:n vakavaraisuuden turvaamiseksi olevaa valtion takuuta ei enää voida rinnastaa sen omaan pääomaan. Postipankki Oy:n harjoittamaan liiketoimintaan sovellettaisiin sellaisenaan lakia talletuspankkien toiminnasta. Näin ollen Postipankki Oy:n liiketoimintaa koskisivat samat rajoitukset kuin muitakin talletuspankkeja. Postipankki Oy kuuluu pankkitarkastusviraston valvontaan samoin kuin muutkin talletuspankit.

Uuden liikepankkilakiehdotuksen edellyttämät muutokset Postipankki Oy:stä annettuun lakiin ovat luonteeltaan lähinnä teknisiä muutoksia, joilla Postipankki Oy:stä annettuun lakiin sisältyvät pykäläviittaukset liikepankkilakiin saatetaan vastaamaan uutta liikepankkilakiehdotusta.

2.2.3. Laki pankkitarkastusvirastosta

Laissa talletuspankkien toiminnasta säädetäisiin pankkitarkastusvirastolle uusia tehtäviä voimassa olevaan pankkitarkastuslakiin verrattuna. Pankkitarkastusvirasto tulisi valvomaan talletuspankin sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Pankkitarkastusvirasto selvittäisi myös kilpailunrajoituksia ja niiden vahingollisia vaikutuksia pankkitoiminnassa ja ryhtyisi toimenpiteisiin niiden poistamiseksi.

Talletuspankkien vakavaraisuussäännösten uudistaminen aiheuttaisi myös pankkitarkastusvirastolle runsaasti sellaisia uusia valvonta-tehtäviä, joita voimassa olevat liikepankkilaki, säästöpankkilaki ja osuuspankkilaki eivät sisällä. Tällaisia olisivat esimerkiksi vastuusitoumusten ja muiden taseen ulkopuolisten erien riskipitoisuuden arviointi oman pääoman vähimmäisvaatimusta laskettaessa. Lisäksi pankkitarkastusvirastolle siirrettäisiin eräät voimassa olevan lain mukaan valtiovarainministeriön toimivaltaan kuuluvat lupien myöntämisasiat.

Pankkitarkastusviraston tehtäviä ovat viime aikoina lisänneet myös sijoitusrahastolaki (480/87), laki Postipankki Oy:stä, laki kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termineillä (772/88), arvopaperimarkkinlaki (495/89) ja laki arvopaperinvälitysliikkeistä (499/89). Pankkitarkastuslain lähes jokaista pykälää onkin jouduttu muuttamaan sen säätämisen jälkeen muualla lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta.

Laissa tulisi myös olla säännös, jolla yksittäinen valtiovarainministeriön tai pankkitarkastusviraston antama lupa pankkitarkastusviraston valvottavalle yhteisölle voidaan peruuttaa.

Edellä mainituista syistä olisi vuoden 1969 pankkitarkastuslaki tarpeen kirjoittaa uudelleen ja samalla muuttaa lain nimi laiksi pankkitarkastusvirastosta, joka paremmin kuvaisi sen sisältöä.

2.2.4. Muut lakiehdotukset

Talletuspankkeja koskevan lainsäädännön uudistaminen edellyttäisi muutoksia myös useisiin muihin lakeihin, kuten lakiin asiakirjain kuolettamisesta (34/01), lakiin oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa (909/72), kaupparekisterilakiin (129/79), toiminimilakiin (128/79), lakiin kuluttaja-asiamiehestä (40/78) ja elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin (360/68).

Voimassa oleviin liikepankkilakiin, säästöpankkilakiin ja osuuspankkilakiin sisältyvät säännökset talletuspankin antaman vastakirjan tai muun todisteen kuolettamisesta ehdotetaan otettavaksi lakiin asiakirjain kuolettamisesta.

Oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka antavat eri talletuspankeille samat mahdollisuudet harjoittaa valuutanvaihtoa.

Kaupparekisterilain 11 §:ssä säädetään mitä säästöpankin perusilmoituksessa on mainittava. Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi lisäys, joka aiheutuu lähinnä säästöpankkien uudesta oman pääoman hankintakeinosta.

Toiminimilakiin ehdotetaan tehtäväksi lisäys, joka mahdollistaisi säästöpankeille samanlaisen oikeuden aputoiminimen käyttöön kuin on muillakin talletuspankeilla.

Lakiin kuluttaja-asiamiehestä ehdotetaan tehtäväksi lisäys, joka johtuu talletuspankkien toiminnasta annettavaksi ehdotetun lain 5 luvun asiakkaansuojasäännöksistä ja selkeyttää kuluttaja-asiamiehen ja pankkitarkastusviraston välisiä menettelytapoja.

Elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi lisäys, joka johtuu talletuspankeille ehdotetusta oikeudesta siirtää osa luottotappiovarauksistaan vararahastoon.

3. Asian valmistelu

3.1. Valmistelu

Eduskunnan pankkivaliokunta on kiinnittänyt huomiota pankkivaliokunnan mietinnössä (1982 vp.-PaVM nro 2, Esitys nro 28 laeiksi säästöpankkilain, osuuspankkilain, osakeyhtiölain ja osuuskuntalain muuttamisesta) siihen, että pankkitoimintaa koskevat säännökset ovat nykyisin hajautuneina lukuisiin lakeihin, mikä on omiaan vaikeuttamaan niiden perusteella tapahtuvaa valvontaa ja pankkitoimintaa.

Valtiovarainministeriö asetti 23.11.1982 pankkitoimintatyöryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää yhtenäisen pankki- ja luottolaitostointaa koskevan lainsäädännön tarpeellisuus Suomessa sekä laatia yleissuunnitelma myöhemmin mahdollisesti komiteatasolla tapahtuvaa jatkovalmistelua varten.

Työryhmä jätti muistionsa 19.5.1983 (työryhmämuistio 1983: VM 16) valtiovarainministeriölle. Työryhmä piti tarpeellisena talletuspankkeja koskevien lainsäädännöllisten erojen tarkoituksenmukaisuuden selvittämistä ja toteasi, että tarvetta tämän lainsäädännön tarkistamiseen on muutoinkin olemassa. Työryhmä esitti, että asian jatkovalmistelua ja tarvittavien lakiesitysten tekemistä varten asetettaisiin asiantuntijakomitea.

Valtioneuvosto asetti 9.2.1984 pankkitoimintakomitean, jonka tehtävänä oli selvittää talletuspankkien harjoittamaa pankkitoimintaa koskevien säännösten uudistamista ja yhtenäistämistä. Komitean oli selvitettävä, voidaanko talletuspankkien toimintaedellytykset tarkoituksenmukaisella tavalla yhtenäistää siten, että vakavaraisuuden ja toiminta-oikeuksien keskinäinen suhde on kaikissa talletuspankeissa sama pankin yhteisömuodosta riippumatta.

Kaikkia talletuspankkeja koskevien pankkitoimintasäännösten edellytettiin sisältävän säännökset pankkitoiminnasta, vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta. Komitean oli otettava kanta nämä säännökset sisältävän, kaikkia talletuspankkeja koskevan yhteisen pankkitoimintalain käyttökelpoisuuteen tai, mikäli komitea ei pitäisi erillistä pankkitoimintalakia tarkoituksenmukaisena, sen vaihtoehtona yhtenäisten pankkitoimintasäännösten sisällyttämiseen erillisiin pankkilakeihin. Pankkitoimintasäännösten yksityiskohtainen niveltäminen kutakin pankkityyppiä koskevaan erityislainsäädäntöön jäi erikseen valmisteltavaksi.

Komitea jätti mietintönsä valtioneuvostolle 14.2.1986 (komiteanmietintö 1986:2).

Komitea asettui kannattamaan mietinnös-
sään yhtenäistä talletuspankkien toiminnasta
annettavaa lakia, jota tulisi soveltaa myös
Postipankkiin.

Valtiovarainministeriö asetti 26.3.1986 työ-
ryhmän, jonka tehtävänä oli laatia Suomen
Pankkiyhdistyksessä, Suomen Säästöpankkiliit-
tossa ja Osuuspankkien Keskusliitossa tapahtu-
vaa pankkiryhmäkohtaista valmistelutyötä
koordinoiden ehdotus pankkitoimintakomitean
mietinnössä (1982:2) ehdotetun talletuspank-
kien toimintaa koskevan lain edellyttämiksi
muutoksiksi liikepankkilakiin, säästöpankkila-
kiin ja osuuspankkilakiin sekä mahdollisiksi
muiksi tässä yhteydessä tarvittaviksi lainmu-
utoksiksi.

Pankkilakityöryhmän tuli laatia ehdotuksen-
sa, johon talletuspankkien toimintaa koskevan
lakiehdotuksen ja mainittujen eri pankkityyp-
pejä koskevan erityislainsäädännön muutoseh-
dotusten ohella oli sisällytettävä myös erikseen
valmisteltava ehdotus postipankkilakiin tehtä-
vistä muutoksista, hallituksen esityksen muo-
toon.

Tämä hallituksen esitys talletuspankkeja
koskevaksi lainsäädännöksi perustuu pankki-
toimintakomitean mietintöön ja pankkilakityö-
ryhmän ehdotukseen (komiteanmietintö
1987:41) sekä niistä saatuihin lausuntoihin.

3.2. Lausunnonantajat

Pankkitoimintakomitean mietinnöstä on
saatu lausunnot oikeusministeriöltä, kauppa-
ja teollisuusministeriöltä, pankkitarkastusvi-
rastolta, Suomen Pankilta, kuluttaja-asiamie-
heltä, kilpailuasiamieheltä, Suomen Pankkiyh-
distykseltä, Suomen Säästöpankkiliitolta,
Osuuspankkien Keskusliitolta, Postipankilta,
keskuskauppakamarilta, Teollisuuden Keskus-
liitolta, Suomen Kiinteistöväliittäjän Liitolta,
Kirjanpito toimistojen liitolta, kuluttajaneuvos-
tolta, Kuluttajaneuvontaliitolta, Kuluttajat —
konsumenterna ry:ltä, Suomen Oikeudenkäyn-
tiasiamiesyhdistykseltä ja Suomen Yrittäjien
Keskusliitolta.

Lausunnoissa esitettiin kritiikkiä lähinnä eh-
dotettuihin asiakkaansuojaa ja kilpailunedistä-
mistä koskeviin säännöksiin sekä ehdotukseen
kiinteistöväliityksen lukemisesta pankkitoi-
mintaan kuuluvaksi. Muun muassa oikeus-

ministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö
katsoivat, että pankkitoimintakomitean asiak-
kaansuojaa koskeva ehdotus merkitsisi kulut-
tajien oikeusaseman heikkenemistä. Kuluttaja-
asiamiehen mukaan ehdotus on ristiriidassa
yrittäjän suojasta viime aikoina esitettyjen
kannanottojen kanssa. Kilpailuasiamies lausui,
että komitean ehdotus kilpailun edistämisen
osalta merkitsisi kilpailutoimikunnan (mietintö
1982:49) esittämästä linjasta poikkeavaa rat-
kaisua sekä viranomaisorganisaation että so-
vellettavan materialisen lainsäädännön suhe-
teen. Koska valmisteilla oli kilpailulainsäädän-
nön uudistaminen sitä varten asetetussa komi-
teassa, kilpailuasiamies ei pitänyt perusteltuna
lainsäädännön muuttamista komitean ehdotus-
ten perusteella. Edelleen todettiin useissa lau-
sunnoissa, ettei ehdotusta, jonka mukaan ra-
joitukseton kiinteistöväliitys sallittaisiin pan-
keille, tulisi toteuttaa.

Pankkilakityöryhmä on lausuntojen pohjalta
ehdottanut muutoksia pankkitoimintakomi-
tean valmistelemiin asiakkaansuoja- ja kilpai-
lunturvaamissäännöksiin. Pankkitoiminnan si-
sällön määrittely on kiinteistöväliityksen osal-
ta tarkistettu asiallisesti voimassa olevia sään-
nöksiä vastaavaksi.

4. Taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset

4.1. Organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Lakiehdotusten vaikutukset viranomaisorga-
nisaatioon olisivat vähäisiä. Pankkivalvonta
keskittyisi edelleen pankkitarkastusvirastolle ja
valtiovarainministeriölle sekä säästöpankkien
ja osuuspankkien osalta myös säästöpankkitar-
kastukselle ja osuuspankkitarkastukselle.

4.2. Valtiontaloudelliset vaikutukset

Valvonnan tehostaminen ja valvontatehtä-
vien lisääntyminen lisäisivät pankkivalvonnasta
aiheutuvia kustannuksia. Tällä ei kuitenkaan
olisi suoranaista valtiontaloudellisia vaikutuk-
sia, sillä pankkitarkastuslain mukaan viraston
valvonnassa olevat yhteisöt ovat velvollisia itse
kattamaan viraston toiminnasta aiheutuvat
kustannukset valvontamaksuina.

Erilaisista lupamenettelyistä luopuminen

merkitsisi vähäistä valtion leimaverotulojen menetystä.

4.3. Vaikutukset talletuspankeissa

4.3.1. Liikepankit

Merkittävimmät pankkilakien kokonaisuudistuksesta liikepankeille aiheutuvat taloudelliset vaikutukset johtuvat vakavaraisuussäännösten uudistamisesta. Uusi säännöstö nostaa pääosin kotimaisessa omistuksessa olevien liikepankkien oman pääoman vähimmäisvaatimusta. Liikepankit täyttävät vuoden 1987 tietojen mukaan uuden lain mukaisen oman pääoman vähimmäisvaatimuksen.

4.3.2. Säästöpankit

Merkittävimmät pankkilakien kokonaisuudistuksesta säästöpankeille aiheutuvat taloudelliset vaikutukset johtuvat vakavaraisuussäännösten uudistamisesta. Uusi säännöstö nostaa selvästi säästöpankkien oman pääoman vaatimusta.

Enemmistö säästöpankeista täyttää vuoden 1987 tietojen mukaan uuden lain mukaisen oman pääoman vaatimuksen. Joukko säästöpankkeja jää kuitenkin vaatimuksen alapuolelle.

Vakavaraisuus vaihtelee säästöpankeissa liiketoiminnan rakenteesta johtuen. Koska on mahdollista, että kaikki säästöpankit eivät täytä uutta vakavaraisuusvaatimusta lain voimaantullessa, on tarpeen, että niille varataan riittävästi siirtymäaikaa vakavaraisuusvaatimuksen täyttämiseen.

Vakavaraisuuslaskennan uudistaminen johtaa siihen, että säästöpankkien liiketoiminnan kehittyessä ja liiketoimintaan liittyvien riskien lisääntyessä säästöpankkien nykyiset keinot omien pääomien kartuttamiseen eivät riitä. Ehdotettu säästöpankkilain uudistus antaisi säästöpankeille mahdollisuuden kartuttaa omaa pääomaansa uudella kantarahastolla.

4.3.3. Osuuspankit

Merkittävimmät pankkilakien kokonaisuudistuksesta osuuspankeille aiheutuvat taloudelliset vaikutukset johtuvat vakavaraisuussäännösten uudistamisesta. Uusi säännöstö nostaa selvästi osuuspankeille vuoden 1987 tietojen mukaan asetettavaa oman pääoman vaatimusta.

Keskimäärin osuuspankit täyttävät vuoden 1987 tietojen mukaan uuden lain mukaisen oman pääoman vähimmäisvaatimuksen. Joukko osuuspankkeja jää kuitenkin vähimmäisvaatimuksen alapuolelle.

Vakavaraisuus vaihtelee osuuspankeissa liiketoiminnan rakenteesta johtuen. Koska on mahdollista, että kaikki osuuspankit eivät täytä uutta vakavaraisuusvaatimusta lain voimaantullessa, on tarpeen, että niille varataan riittävä siirtymäaika vaatimuksen täyttämiseen.

Vakavaraisuuslaskennan uudistaminen johtaa siihen, että osuuspankkien liiketoiminnan kehittyessä ja liiketoimintaan liittyvien riskien lisääntyessä osuuspankkien nykyiset keinot omien pääomien kartuttamiseksi eivät riitä. Ehdotettu osuuskuntalain osittaisuudistus rinnan pankkilakien uudistamisen kanssa antaisi osuuspankeille mahdollisuuden kartuttaa omaa pääomaansa uusilla sijoitusosuuksilla.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Pankkitoiminta on viime vuosina kansainvälistynyt nopeasti. Pankkitoiminnan kansainvälistyessä on myös sitä sääntelevän lainsäädännön kansainvälisessä yhdentämisessä edetty pitkälle.

Ehdotetussa lainsäädännössä on otettu huomioon lainsäädäntöä laadittaessa tiedossa olleet kansainväliset lainsäädännön yhtenäistämiseen tähtäävät hankkeet. Pankkitoiminnan sääntelyn yhtenäistäminen on kuitenkin vielä kesken. Myös monet kansainväliseen sääntelyyn, erityisesti pankkien vakavaraisuuden sääntelyyn, liittyvät tulkintakysymykset ovat vielä avoimia.

Kansainvälisen pankkitoiminnan sääntelyn yhtenäistämisen edetessä ja sääntelyyn liittyvien tulkintojen vakiintuessa saattaa ehkä hyvinkin pian syntyä tarvetta tarkistaa ehdotettua lainsäädäntöä. Lainsäädännön muutostarpeiden osalta on tällöin syytä pitää erityisesti silmällä, että kaikilla pankeilla säilyy esimerkiksi vakavaraisuuden sääntelyn suhteen yhtäläiset mahdollisuudet harjoittaa sekä kotimaista että kansainvälistä pankkitoimintaa.

Talletuspankkien toiminnasta annettavaksi ehdotetun lain 5 luvun mukaan markkinoinnin ja sopimusehtojen käytön valvonnassa on markkinatuomioistuimen ratkaistavaksi ehdotettu eräitä asiakkaansuojaan liittyviä kysymyksiä.

Tästä hallituksen esityksestä aiheutuvat muutokset lakiin markkinatuomioistuimesta (41/78) annetaan erikseen hallituksen esitykse-

nä samaten kuin siitä aiheutuvat muutokset leimaverolakiin (662/43).

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki talletuspankkien toiminnasta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Säännöksessä määritellään, mikä on talletuspankki. Talletuspankin käsite on laissa sidottu nykyisiin talletuspankkimuotoihin. Talletuspankkeja ovat siten liikepankki, osuuspankki, säästöpankki ja Postipankki Oy.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että talletuspankkiin sovelletaan lisäksi sen yhteisömuodon mukaista erityislakia eli liikepankkilakia, säästöpankkilakia, osuuspankkilakia tai lakia Postipankki Oy:stä.

2 §. Pykälässä annetaan talletuspankeille yksinoikeus ottaa talletuksia yleisöltä. Talletuspankilla ei ole kuitenkaan velvollisuutta talletusten vastaanottamiseen. Säännöksen lähtökohtana on tallettajapiirin rajoittamattomuus. Yleisöllä tarkoitetaan kaikkia oikeushenkilöitä ja luonnollisia henkilöitä. Säännös ei estä esimerkiksi huoltokonttoreita edelleen vastaanottamasta talletuksia saman työnantajan palveluksessa olevilta henkilöiltä.

Osuuskuntien säästökassojen oikeudesta ottaa vastaan talletuksia osuuskunnan jäseniltä ja jäsenten alaikäisiltä lapsilta pankkitoiminnassa yleisesti käytetyille tileille on säädetty osuuskuntalain 3 luvussa. Osuuskuntien säästökassoille on aikoinaan myönnetty oikeus talletusten vastaanottamiseen jäseniltään, koska ne eivät muutoin olisi kyenneet kohtuullisesti tyydyttämään varainhankintatarpeitaan. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen osuuskuntalain muuttamiseksi muun muassa siten, että osuuskunnat voisivat sijoitusosuuksia liikkeeseen laskemalla hankkia uutta omaa pääomaa. Jos eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvät oman pääoman hankintaa koskevat ehdotukset, on jatkossa selvítettävä, onko säästökassoja koskevia talletusten jäseniltä ottamiseen oikeuttavia erityissäännöksiä syytä pitää voimassa. Voimaan jättämisen seurauksena olisi, että osuuskunnat jäisivät varainhankintamahdollisuuksiltaan muita esimer-

kiksi kaupan alalla kilpailevia yhteisöjä edullisempaan asemaan. Suomen Pankin oikeus ottaa talletuksia perustuu Suomen Pankin ohjesääntöön (365/25) ja lakiin rahalaitosten erityistalletuksista Suomen Pankissa (745/65).

Muilla yhteisöillä ei ole pykälän mukaan oikeutta ottaa yleisöltä talletuksia. Siten esimerkiksi muu yritystoimintaa harjoittava yhteisö kuin talletuspankki ei saa ottaa talletuksia asiakkaaltaan siinäkään tapauksessa, että sen asiakaskunta on rajattu. Talletustenottokielto koskee myös sellaisia sopimuksia, jotka muiden ehtojen lisäksi sisältävät pääosin selvästi talletuksen tunnusmerkkejä.

Talletuksen käsitettä ei ole laissa, kuten ei nykyisessäkään lainsäädännössä, määritelty. Rahoitusmarkkinat ovat viime vuosina kehittyneet nopeasti ja niillä on otettu käyttöön monia uusia varainhankinta- ja talletusmuotoja. Jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä on kattavan ja yksiselitteisen talletuksen määritelmän luominen vaikeaa, eikä mahdollisen määritelmän sisällyttäminen lakiehdotukseen olisi rahoitusmuotojen nopean kehityksen johdosta edes tarkoituksenmukaista.

Keskeisiä talletuksille ominaisia piirteitä ovat niiden joukkosopimusluonne ja vakioehtoisuus. Talletuksia tarjotaan yleensä ennalta rajoittamattomalle joukolle siten, että tietyn tyyppiset talletukset ovat ehdoiltaan samansisältöisiä kaikille tallettajille. Nämä talletuksen tunnusmerkit eivät kuitenkaan ole ehdottomia eivätkä ne erota sitä selvästi muista velkasuhteista, sillä myös esimerkiksi joukkovelkakirjoja tarjotaan usein rajoittamattomalle joukolle ja vakioehtoja voidaan käyttää muussakin varainhankinnassa kuin talletusten otossa.

Talletukselle tyypillinen tunnusmerkki on sen rahamääräisyys ja talletukseen kuuluva tili pankin kirjanpidossa. Talletukset tehdään erillisille tallettajakohtaisille tileille kunkin tilimuodon osalta erikseen. Tilien yleiset ehdot on pankkitarkastusviraston hyväksyttävä. Tilillä oleva rahamäärä voi muissa kuin määräaikaistalletuksissa vaihdella nopeasti, eikä yksittäisen talletuksen suuruudelle ole yleensä asetettu ylärajaa.

Edellä kuvattujen tunnusmerkkien lisäksi talletuspankkeihin tehdyille talletuksille on tunnusomaista niiden lainsäädännöllä varmistettu erityinen luotettavuus, turvallisuus ja salassa pysyminen. Kunkin talletuspankin on kuuluttava vakuusrahastoon, josta tallettajien saamiset pankin mahdollisessa konkurssissa viime kädessä maksetaan.

Talletuspankkeihin tehtyjä talletuksia on omiaan turvaamaan pankkien toiminnan yleinen sääntely ja viranomaisvalvonta. Talletuspankkien vakavaraisuuden sääntelyllä pyritään nimenomaan ensisijaisesti turvaamaan tallettajien saamisia. Pankin maksuvalmiuden sääntelyn keskeisenä tavoitteena on varmistaa pankkien edellytykset suoriutua sopimuksen mukaisesti sitoumuksistaan, erityisesti tallettajille. Tallettajien asema on suojattu myös siten, että mahdollisessa pankin konkurssissa tallettajien ei tarvitse valvoa saataviaan.

Luvattomasta talletusten vastaanottamisesta yleisöltä on 60 §:ssä säädetty rangaistus.

3 §. Säännöksen mukaan pankkitarkastusvirasto valvoo talletuspankkeja. Tarkemmin talletuspankkien valvonnasta säädetään edelleen laissa pankkitarkastusvirastosta, jonka nojalla pankkitarkastusvirasto voi muun muassa antaa pankeille määräyksiä, suosituksia ja ohjeita, saada tietoja, suorittaa tarkastuksia, kieltää lain tai yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen vastaisen päätösten täytäntöönpanon ja vaatia oikaisua tällaiseen päätökseen.

Nykyiseen tapaan säästöpankkien valvontaa harjoittaa säästöpankkilain nojalla myös säästöpankkitarkastus ja osuuspankkien valvontaa osuuspankkilain nojalla osuuspankkitarkastus.

4 §. Pykälä sisältää säännökset toimiluvasta. Perustajien on haettava valtiovarainministeriöltä pankille toimilupa. Toimiluvan myöntämistä koskevasta hakemuksesta on pyydetävä sen vakuusrahaston lausunto, johon talletuspankki kuuluu. Vakuusrahastoon kuuluvat pankit ovat vakuusrahaston välityksellä vastuussa tallettajien saamisista kaikissa samaan rahastoon kuuluvissa pankeissa. Tämän vuoksi on perusteltua, että vakuusrahasto voi antaa lausuntonsa uuden pankin perustamisesta. Valtiovarainministeriö voi vaatia myös muita tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan liikepankille, jonka perustaminen ei ole yleisen edun vastaista, on annettava toimilupa. Perustaminen on yleisen edun vastaista esimerkiksi tilanteessa, jossa on selvästi havaittavissa, että perustetta-

valla pankilla ei ole edellytyksiä harjoittaa luotettavasti pankkitoimintaa. Pankin perustaminen saattaa tällöin yleisesti vaarantaa pankkitoimintaa kohtaan tunnettua luottamusta.

5 §. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, millä edellytyksellä pankin toimilupa voidaan kokonaan peruuttaa. Edellytyksenä on silloin se, että sen hoidossa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen, viranomaisen niiden perusteella antamien määräysten tai sen yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen määräyksistä taikka luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei ole olemassa. Tällaisessa tapauksessa on tarkoituksenmukaista, että pankkitarkastusvirasto talletuspankkien osalta ensin neuvottelee asianomaisen vakuusrahaston kanssa ennen kuin pankkitarkastusvirasto esittää valtiovarainministeriölle, että se peruuttaisi toimiluvan. Jos toimilupa peruutetaan, joutuu pankki yleensä selvitystilaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, millä edellytyksellä valtiovarainministeriö voi rajoittaa talletuspankin saamaa toimilupaa. Toimilupa annetaan yleensä siten, että pankki voi harjoittaa kaikkea sitä toimintaa, joka lain mukaan kuuluu sen toimialaan ja josta on maininta yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä. Pankki voi oma-aloitteisesti supistaa toimintaansa yhtiöjärjestyksessään tai säännöissään tai tosiasiallisesti lakisääteistä toimialaa suppeammaksi. Jos pankki harjoittaa toimintaa sellaisessa laajuudessa ja sillä tavoin taitamattomasti ja varomattomasti, että toteutuneiden tai ilmeisesti toteutumassa olevien tappioiden ja riskien, joita se ei hallitse, on odotettavissa vakavasti vahingoittavan velkojien etua, voi valtiovarainministeriö pankkitarkastusviraston esityksestä rajoittaa määrääjäksi sen toimiluvan mukaista toimintaa. Tällöin voi tulla kysymykseen rajoitus esimerkiksi notariaattitoiminnan, arvopaperikaupan tai valuuttatoimien harjoittamisessa taikka haltijavelkakirjojen liikkeeseen laskemisessa. Tällainen rajoitus ei saa johtaa asiakkaan kanssa tehdyn sopimuksen epäedulliseen ennenaikaiseen purkamiseen.

6 §. Pykälässä säädetään pankin toiminimestä. Talletuspankin toiminimeen sovelletaan lisäksi muun muassa aputoiminimen osalta toiminimilainsäädäntöä.

Pykälän 1 momentin mukaan talletuspankin toiminimessä on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti oltava sana tai yhdysosa pankki. Toiminimestä on myös käytävä ilmi onko

kysymyksessä liikepankki, säästöpankki vai osuuspankki. Pankki voi käyttää myös vieraskielistä toiminimeä. Toiminimilainsäädännön uudistamisen johdosta lakiin ei ole tarpeen sisällyttää erillistä vieraskielisen toiminimen käyttöoikeutta koskevaa säännöstä.

Pykälän 2 momentissa annetaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti säännöksessä mainituille yhteisöille yksinoikeus käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan pankki-nimitystä. Pankkiryhmänimitysten suoja sisältyy momenttiin, koska niissä on nimitys pankki yhdysosana (liikepankki, säästöpankki tai osuuspankki). Säännöksellä pyritään erityisesti suojaamaan pankin tallettajia. Pankki-nimityksen käyttöön kytketään yleisesti pankkien turvallisuus, toiminnan tarkka sääntely ja viranomaisvalvonta. Nimityksen epäsiällinen käyttö voisi heikentää pankkitoimintaa kohtaan tunnettua luottamusta. Yksinoikeus koskee myös pankki-nimityksen vieraskielisiä muotoja. Se ei estä käyttämästä pankki-sanaa yhteyksissä, joita ei voida kytkeä pankkitoimintaan. Tällaisista käyttötarkoituksista voidaan mainita esimerkkinä ”tietopankki”, jota käytetään kuvaamaan jonkin erityisalan atk-pohjaisia tiedostoja.

Voimassa olevan lain mukaisesti valtiovarainministeriö voi pykälän 3 momentin nojalla antaa yhteisölle, jossa talletuspankki yksin tai yhdessä muiden pankkien kanssa omistaa osake- tai osuusenemmistön, luvan käyttää toiminimessään pankki-nimitystä tai viittausta talletuspankin toiminimeen.

Pankki-nimityksen luvattomasta käytöstä on rangaistussäännös lain 60 §:ssä.

2 luku. Talletuspankkien liiketoiminta

7 §. Voimassa olevassa lainsäädännössä on lueteltu talletuspankeilta kielletyt elinkeinot. Tällaisista elinkeinoista on mainittu teollisuus, rakennustoiminta, tavarankauppa ja vuokraus, vakuutustoiminta, liikenne ja kiinteistönvälitys. Kiellettyjen toimintojen luetteloa ei voida laatia tyhjentäväksi, jolloin myös luettelosta saatava hyöty on varsin vähäinen. Kiellettyjen elinkeinojen luuttelemisesta onkin luovuttu. Luettelut elinkeinot ovat edelleenkin talletuspankeilta kiellettyjä, koska ne eivät kuulu pankkitoimintaan.

Pykälässä on määritelty talletuspankeille sallitun elinkeinotoiminnan ala. Säännöksen 1

momentin mukaan talletuspankki on oikeutettu harjoittamaan vain pankkitoimintaa ja siihen läheisesti liittyvää muuta toimintaa.

Pykälän 1 momentin mukaan pankki voi harjoittaa *pankkitoimintaan läheisesti liittyvää muuta toimintaa*. Tällaisen toiminnan on liitettävä oleellisena osana pankin hoitamiin varsinaisiin pankkitoimintoihin. Poikkeuksellisen, pankkitoimintoihin läheisesti liittyvä muu toiminta ei vaaranna muiden elinkeinonharjoittajien asemaa.

Ratkaisevaa tietyn toiminnan sallittavuutta arvioitaessa on toiminnan tosiasiallinen liittyminen pankkitoimintaan. Pankin tarjoamat pankkitoimintaan liittyvät palvelut edellyttävät yleensä asiakassuhdetta. Esimerkiksi atk- ja kirjanpito tehtävät ovat pankeille sallittuja, jos ne välittömästi liittyvät pankkitoimintaan ja pankkitapahtumiin. Sen sijaan liikekirjanpidon hoitamisen, tilinpäätöksen tekemisen tai palkanlaskennan ei voida katsoa liittyvän läheisesti pankkitoimintaan, joten se ei ole talletuspankeille sallittua toimintaa.

Pankki voi harjoittaa omaan pankkitoimintaansa tarvittavia aputoimintoja, kuten hankintapalveluja. Tällaisia palveluja pankki voi myös tarjota siihen konserninomaisessa suhteessa oleville yhteisöille samoin kuin paikallispankkien keskusrahallaitokset jäsenpankeilleen. Tällaisten palvelujen tarjoaminen on sallittu myös 13 §:n 4 momentissa tarkoitettun erillisen yhteisön välityksellä.

Pankkitoiminnan ja muiden elinkeinojen, kuten esimerkiksi vakuutustoiminnan, välistä suhdetta määritettäessä tulee pankeille antaa mahdollisuus suorittaa niiden asiakaspalveluun läheisesti liittyviä tehtäviä. Siten pankki voi hoitaa esimerkiksi maksuliikenteeseen liittyen vakioehtoisten vakuutusten, esimerkiksi matkavakuutusten, esittelyä ja tarjontaa. Pankki ei tällöin vastaa kuten vakuutuksen antaja tarjoamastaan vakuutuksesta. Tällaisesta toiminnasta pankki voi periä palkkiota.

Pankkitoimintaan liittyy vanhastaan osallistumista asiakkaan riskien hallintaan (risk management) muun muassa takauksia antamalla. Rahoitusmuotojen kehittyessä ovat myös asiakkaiden riskeihin osallistumisen muodot ja hallintapalvelut monipuolistuneet. Takausten ohella tällaisia palveluja voivat olla muun muassa yrityksistä tehtävät selvitykset sekä esimerkiksi erilaisten suosituskirjeiden (letter of comfort) antaminen yritysten puolesta.

Pankkitoimintaan läheisesti liittyviä toimintoja ovat myös pankkitoimintoihin kohdistuvat koulutuspalvelut. Pankki voi siten tarjota esimerkiksi riskienhallintaan sekä valuutta- ja arvopaperitoimintoihin liittyviä koulutuspalveluja.

Talletuspankit voivat tarjota asiakkailleen myös pankkitoimintaan liittyviä informaatiopalveluja. Pankit voivat koota asiakkailleen esimerkiksi näiden rahoitustoiminnan ja arvopaperisijoitusten kannalta tarpeellista tietoa. Tieto- ja viestiliikenteen kehityksen myötä saattaa pankin asiakkaiden kannalta olla tarpeellista, että pankit voivat tarjota näitä palveluja nykyistä laajemmin. Informaatiopalvelujen tarpeeseen saattaa vaikuttaa myös kansainvälisten yhteyksien lisääntyminen.

Pykälän 2 momentissa luetellaan tärkeimmät pankkitoimintaan kuuluvat liiketoiminnan muodot. Pykälästä on pyritty tekemään riittävän joustava, jotta lainsäädäntö ei olisi pankkitoiminnassa tapahtuvan luonnollisen kehityksen esteenä.

Talletuspankeille sallittua pankkitoimintaa on ensinnäkin *talletusten vastaanottaminen ja muu varainhankinta*. Voimassa olevassa lainsäädännössä puhutaan tältä osin ottolainauksesta. Pankkien varainhankintamuodot ovat kuitenkin erityisesti viime vuosina monipuolistuneet. Pankit käyttävät varainhankinnassaan varsinaisten talletusten lisäksi muun muassa sijoitustodistuksia ja joukkovelkakirjoja, joten väljempi sanonta kuvaa voimassa olevaa lainsäädäntöä paremmin pankkien moninaisia varainhankintamuotoja.

Voimassaoleva liikepankkilaki, jota tältä osin sovelletaan myös Postipankki Oy:öön, sekä säästöpankkilaki ja osuuspankkilaki kielteivät talletuspankilta varainhankinnan obligatiolainoilla. Tässä vaiheessa tämä on edelleen tarkoituksenmukaista eri rahoituslaitosten välisen työnjaon kannalta. Tämän vuoksi on säännöksen 4 momentissa talletuspankeilta kielletty obligatiolainoilla tapahtuva varainhankinta. Erilaiset rahoituslaitokset ja varainhankintakeinot kehittyvät kuitenkin jatkuvasti eikä yksittäisellä luottoinstrumentilla ole välttämättä erityistä merkitystä jatkossa rahoituslaitosten erikoistumisen tai työnjaon kannalta. Valtiovarainministeriössä on lisäksi valmisteltavana hallituksen esitys joukkovelkakirjoja koskeksi lainsäädännöksi. Sen sisällöstä tulee myös osaltaan riippumaan obligatiolainojen asema rahoitusinstrumenttina.

Talletuspankki ei saa nykyisin ilman valtiovarainministeriön lupaa antaa haltijalle maksettavaksi asetettuja sitoumuksia. Haltijasitoumusten liikkeeseenlaskun luvanvaraisuudesta on ehdotuksessa luovuttu. Luvanvaraisuudella on ollut alkuun tarkoitus estää pankkeja laskemasta liikkeeseen seteleihin rinnastettavia sitoumuksia. Luvanvaraisuutta on myös perusteltu sillä, että se estää pankkien velkasitoumusten markkinoinnin haitallisia vaikutuksia rahamarkkinoiden kehitykseen. Kun oikeudesta setelien antoon on säädetty rahalaissa (276/62) ja kun arvopaperimarkkinoiden kehittymisen ja laajentumisen vuoksi pankin liikkeeseen laskemat haltijasitoumukset ovat osaltaan tarpeellisia arvopaperimarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan tasapainottamiseksi, ei luvanvaraisuutta ole enää tarpeen pitää voimassa. Voimassaoleviin obligatiolainoja, debentuurilainoja ja muita joukkovelkakirjalainoja koskeviin säännöksiin ja rekisteröimisvelvollisuuteen Suomen Pankissa ei tällä muutoksella ole vaikutusta.

Talletuksilla ja muilla varainhankintakeinoilla saamiaan varoja pankki sijoittaa lähinnä luottoina edelleen yhteiskuntaan. Toisena pankkitoimintona lakiehdotuksessa mainitaan *luotonanto, rahoitustoiminta sekä muu rahoituksen järjestäminen*. Pankkien luotonannon luonne on viime vuosina nopeasti muuttunut. Luottoehdot ja -muodot ovat monipuolistuneet. Erityisesti joukkovelkakirjojen käyttö luotonannossa on lisääntynyt. Myös luottojen syndikointi siten, että tietty luotto jaetaan usean luotonantajan kesken, on lisääntynyt. Rahoitusvarojen niukkuudesta ollaan siirrytty oloihin, joissa rahoitusta on kysyntää vastavasti saatavissa korkojen tasapainottaessa markkinat. Talletuspankit ovat mukautuneet tilanteeseen kokoamalla asiakkailleen rahoituskokonaisuuksia, joihin pankki on kerännyt rahoitusta useammasta rahoituslähteestä. Tällainen rahoituksen järjestäminen pankin asiakkaalle on myös pankkitoimintaa. Myös luottojen välitys on pankeille sallittua joko rahoituksen järjestämiseen liittyvänä toimintana tai notariaattitoimintana. Pankkitoimintaan kuuluvaa toimintaa on myös niin sanottu rahoitusleasing-toiminta, jossa vuokrataan rahoituksen saajalle tässä tarkoituksessa hankittu omaisuus tai oikeus. Vuokratun omaisuuden huolto tai siitä vastaaminen ei kuulu pankille sallittuun leasing-toimintaan. Asiakkaan vallitsemaa omaisuutta tai oikeutta koskeva kyseisen asiak-

kaan ja pankin välinen rahoitussopimus on tehtävä viimeistään pankin sitoutuessa ostamaan vuokrauksen kohteen. Pankille ei saa muodostua vuokrattavaksi hankitun omaisuuden varastoa. Pankin tulee pääsääntöisesti edellyttää myyjän ostavan vuokrakohteen takaisin. Kiinteistöleasing-toiminnan yhteydessä tulee lisäksi ottaa huomioon sopimattomia ehtoja kiinteistökaupoissa koskevan asetuksen (21/1864) säännökset. Talletuspankkilain 16 §:ssä oleva kiinteistöihin sijoittamista koskeva rajoitus soveltuu myös rahoitusleasing-toimintaan.

Rahoituksen järjestämisestä on myös osamaksukaupan rahoitus sekä elinkeinotoiminnassa syntyneiden laskusaamisten rahoitus eli niin sanottu factoring-toiminta. Näissä pankki hankkii rahoitettavaksi tavaran toimittamisen tai palvelun suorittamisen perusteella elinkeinonharjoittajalle syntyneen saamisen. Pankki myöntää sille siirrettyä saamista vastaan luottoa tai ostaa sen, ja ostaja suorittaa maksun pankille.

Maksuliikkeen ja siihen liittyvien maksupalvelujen hoitaminen on aina ollut tärkeä osa pankkitoimintaa. Pankit hoitavat maksuliikettä esimerkiksi pankki- ja postisiirron sekä shekkien ja maksu- ja luottokorttien avulla.

Tietotekniikan kehityksen myötä ovat pankkien harjoittaman maksuliikkeen muodot kehittyneet. Esimerkiksi maksujenvälitys ei enää tapahdu yksinomaan pankki- ja postisiirtolomakkeiden avulla. Maksujenvälitys voi tapahtua myös täysin koneellisesti pankin tietojärjestelmiä hyväksikäyttäen. Maksuliikkeeseen voi liittyä myös asiakkaan maksukykyisyyden varmistaminen esimerkiksi siten, että halutessaan ostaa määrätynlaisia palveluja tai hyödykkeitä pankin asiakas ottaa yhteyttä pankin tietojärjestelmään, josta hän valitsee yrityksen, jonka palveluja tai hyödykkeitä hän haluaa ostaa. Samassa yhteydessä pankki voi varmistaa asiakkaan maksukykyisyyden. Varsinainen palvelun ostaminen tapahtuu palveluja tarjoavan yrityksen tietojärjestelmässä. Palvelun maksamista koskeva maksuliike tapahtuu normaalisti esimerkiksi suoraveloituksena palveluja tarjoavan yrityksen ja pankin tietojärjestelmien välillä.

Maksujen periminen liittyy olennaisesti maksuliikkeen hoitamiseen, joten myös se on mainittu yhtenä pankkitoimintaan kuuluvana tehtävänä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti pankkitoimintaan luetaan *valuutanvaihto*. Valuutanvaihdon on katsottu liittyvän välittömästi ulkomaiseen maksuliikkeeseen ja siten olevan sallittua pankkitoimintaa. Valuutanvaihtoa rajoitetaan valuuttalainsäädännöllä, erityisesti valuuttalailla (954/85). Perinteisen valuutanvaihdon lisäksi on valuuttamarkkinoilla otettu käyttöön uusia valuuttatoiminnan muotoja, kuten valuuttaoptioita ja -futuureja. Myös nämä uudet valuuttatoiminnan muodot kuuluvat pankeille sallitun valuutanvaihdon piiriin siltä osin kuin valuuttalainsäädäntö ei aseta esteitä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan talletuspankit saavat harjoittaa *notariaattitoimintaa* pankkitarkastusviraston määräämissä rajoissa. Osuus- ja säästöpankkien osalta notariaattitoiminnan harjoittamisen edellytyksenä on lisäksi, että pankin säännöissä on tästä määräys.

Notariaattitoimintaan on perinteisesti luettu asiakkaan pankille uskoman omaisuuden hoito ja siihen liittyvät tehtävät. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa pankin asiakkaiden omaisuuden säilytys, lainhuudatus- ja kiinnitysasiat, kirjanpito- ja verotusneuvonta, perunkirjoitukset ja pesänselvitystoimet, asiakkaiden lainopillinen neuvonta omaisuuden hoitoon ja varojen sijoittamiseen liittyvissä asioissa sekä yhteisöjen perustamiseen ja uudelleenjärjestelyihin liittyvät tehtävät. Notariaattitoimintana ei pidetä varsinaisten riita- ja rikosasioiden hoitamista tuomioistuimissa eikä myöskään esimerkiksi uskotun miehen tehtävää tai holhoustoimen hoitamista.

Yritysten välittäminen siten, että pankki saamansa toimeksiannon mukaisesti ostajan tai myyjän lukuun hakee kaupalle toisen osapuolen on niinikään notariaattitoimintaa. Yritysvälityksen on kuitenkin perustuttava asiakkaiden toimeksiantoihin, eikä pankki saa välitystä varten ostaa yrityksiä. Myös luottojen välitys on luettu notariaattitoimintaan.

Laissa ei notariaattitoiminnan käsitettä ole määritelty. Tarvittavan rajanvedon on tehnyt tähän asti pankkitarkastusvirasto. Notariaattitoiminnan sisältö tulee muuttumaan kehityksen myötä. Tämän vuoksi on tarpeen, että pankkitarkastusvirasto edelleen määrää sen rajat. Pykälässä säädetäänkin, että pankkitarkastusvirasto määrää notariaattitoiminnan rajat. Se voi myös tarkistaa rajoja kehityksen myötä. Laissa ei enää säästö- ja osuuspankkien osalta edelly-

tetä pankin säännöissä olevaa määräystä notariaattitoiminnan harjoittamisesta.

Myös *arvopaperikauppa* on olennainen osa pankkitoimintaa. Tässä säännöksessä tarkoitettuja arvopapereita ovat lähinnä osakkeet, osuustodistukset, joukkovelkakirjat sekä näiden merkintäoikeus- ja väliaikaistodistukset sekä osinko- ja maksuliput samoin kuin erilaiset haltijalle asetetut velkasitoumukset, joita käytetään rahamarkkinoilla. Optiot ja termiinit rinnastetaan tässä arvopapereihin.

Omaan salkkuun tapahtuvan arvopaperikaupan lisäksi myös muut arvopapereihin liittyvät toiminnot ovat luonteva osa pankkitoimintaa. Lakiehdotuksessa luetaan pankkitoiminnan piiriin arvopaperikaupan lisäksi myös *muu arvopaperitoiminta*. Tällaista toimintaa olisi muun muassa neuvonta, arvopaperinvälitystoiminta, joukkovelkakirja- ja osake-emissioiden järjestäminen sekä niin sanottu underwriting-toiminta, jossa pankki merkitsee asiakkaansa osakeannin tai joukkovelkakirjaemission yhteydessä merkitsemättä jääneet osakkeet tai joukkovelkakirjat.

Voimassa olevien pankkilakien mukaan talletuspankki saa pankkitarkastusviraston luvalla harjoittaa *asuntosäästötoimintaan liittyvää asunto-osakkeiden ja -osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitystä* ja omistaa rajoituksetta osakkeita ja osuuksia yhteisöissä, jotka harjoittavat yksinomaan tällaista välitystoimintaa. Tämän lisäksi pankit ovat notariaattitoimintaan liittyvänä omaisuudenhoitopalveluna hoitaneet omistajan puolesta yksittäisten asunto-osakehuoneistojen ja kiinteistöjen myyntiä.

Asuntosäästötoimintaan liittyvä välitys edellyttää asuntoon kohdistuvaa säästämistä ja talletustilisuhdetta pankkiin. Asuntosäästäjänä ei voi olla yhteisö. Asuntosäästötoiminnan tulee kohdistua omaan käyttöön tulevan asunnon hankintaan. Varsinaisen sijoitusomaisuuden hankkimista lainkohta ei koske. Välityksen tulee kohdistua talletuspankin rahoittamaan asuntotuotantoon tai koskea säästöasunnon osasuorituksena myytävän asunto-osakkeen tai -osuuden taikka omakotikiinteistön välitystä. Asuntosäästötoiminnan kohteena voi siten olla myös vanha asunto. Välitystehtävä perustuu pankin annettuun toimeksiantoon.

Rajoitettu asuntosäästötoimintaan liittyvä välitys ei laajenna voimassa olevien pankkilakien mukaista pankkitoimintaan kuuluvaa liiketoiminnan alaa. Siten sellainen välitys, joka ei täytä edellämainittuja edellytyksiä, on edelleen pankkitoimintaan kuulumatonta, kiellettyä kiinteistönvälitystä.

Pankkitarkastusviraston luvasta on säännöksessä luovuttu, koska asuntosäästäminen ja siihen liittyvä välitys ovat kiinteä osa talletuspankkien harjoittamaa rahoitus- ja notariaattitoimintaa. Välitys ei asunto-osakkeiden kaupan osalta juridisena tapahtumana merkittävästi eroa tavallisesta arvopaperikaupasta, joten pankeilla olemassa olevaa asiantuntemusta voidaan käyttää hyväksi. Pankeilla on laaja kokemus koko asuntotuotannon rahoituksesta ja asunnon ostajien suojaamisesta muun muassa niin sanotun RS-järjestelmän kautta.

Rahalaitosten suosituksesta vuonna 1972 käyttöön otetun RS-järjestelmä on luonteeltaan notariaattitoimintaa. Ennen osakkeiden myynnin aloittamista rakennushankkeen toteuttajan on luovutettava rahalaitoksessa säilyttäväksi erilaiset rakennushankkeeseen liittyvät perusasiakirjat, joista ilmenee muun muassa hankkeen rahoituksen järjestäminen. Osakkeet on painatettava Suomen Pankin setelipainossa ja säilytettävä rahalaitoksessa. Samoin rahalaitos säilyttää asunto-osakeyhtiön omistamaan kiinteistöön kiinnitetyt velkakirjat ja luovuttaa ne luotonantajille. Asunto-osakkeiden kauppa tehdään erityisellä RS-kauppakirjalla.

Järjestelmään kuuluu lisäksi, että osakkeiden myyjän on annettava rahalaitoksessa säilytettäväksi osakekaupan ehtojen täyttämistä vakuus, jonka määrä on 10 prosenttia osakkeiden kauppahinnasta. Lisäksi myyjä antaa asunto-osakeyhtiölle vuositakuuajan velvoituksen täyttämistä vakuuden, jonka määrä on kaksi prosenttia taloussuunnitelmaan merkityistä rakennuskustannuksista.

Pankkitarkastusviraston tehtävänä on valvoa, että pankit noudattavat edellä selostetulla tavalla rajoitetussa välitystoiminnassaan toisaalta hyvää pankkitapaa ja toisaalta hyvää kiinteistönvälitystapaa. Yleiset kilpailunturvamissäännökset koskevat myös asuntosäästämiseen liittyvää kiinteistönvälitystä.

Voimassa olevassa lainsäädännössä pankkitoimintaan luetaan pankkitakaustoiminta. Koska pankkitakaukset voivat olla oikeudellisesti muodoltaan hyvin erilaisia, ne eivät muodosta selvää yhtenäistä ryhmää. Pykälässä luetaan pankkitoimintaan yleisesti *takaustoiminta*. Takaustoimintaan luetaan myös erilaiset takauksenluonteiset takuu-nimikkeellä annettavat sitoumukset. Pankkien myöntämille takauksille tunnusomaista on takausvastuun selvä rahamääräinen enimmäismäärä samoin kuin takausvastuun täsmällisesti osoitettavissa oleva voimassaoloaika. Talletuspankkien harjoitta-

maa takaustoimintaa rajoittavat jatkossakin pankkilainsäädännön pankkitoiminnalle asetamat rajoitukset. Pankki ei siten voi pääsääntöisesti takauksensa nojalla itse sitoutua esimerkiksi rakentamaan tiettyä rakennusta loppuun, vaan takausvelvoite on voitava täyttää rahasuorituksin.

Voimassa olevan lainsäädännön pankkitoimintaa koskeissa säännöksissä on poikkeuksena pankkisalaisuudesta mainittu se, että pankki saa harjoittaa pankkitoimintaan yleisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa. Pykälässä on *pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluva luottotietotoiminta* otettu keskeisten pankkitoimintojen luetteloon. Säännös vastaa asiallisesti voimassaolevan lainsäädännön sisältöä.

Pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluvassa luottotietotoiminnassa tietoja kerätään ja talletetaan ensijaisesti pankin omaa käyttöä varten. Henkilörekisterilain luottotietotoimintaa koskevia säännöksiä ei henkilörekisterilakia koskevan hallituksen esityksen (hall. es. n:o 49/86 vp.) perustelujen mukaan sovelleta pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluvaan luottotietotoimintaan eikä se koske yritysluottotietoja. Muilta osin henkilörekisterilaki sääntelee myös pankkien rekisteritoimintaa.

Henkilörekisterilain säännösten johdosta talletuspankki voi yksityishenkilöiden osalta kerätä luottotietoja vain asiakassuhteen perusteella. Asiakassuhteesta riippumatta pankki voi kuitenkin kerätä tietoja sellaisista yksityishenkilöistä, jotka toimivat ammatin- tai elinkeinonharjoittajana tai joilla on omistuksen tai aseman perusteella huomattava merkitys tietyn yrityksen taloudellisen aseman kannalta.

Pankkitoimintaan kuuluvaan luottotietotoimintaan kuuluu, että luottotietoja voidaan luovuttaa pankin asiakkaalle, toiselle julkisen valvonnan alaiselle rahalaitokselle ja ammatti- maista luottotietotoimintaa harjoittavalle yhteisölle. Yksityishenkilöä koskevia tietoja ei kuitenkaan voida luovuttaa pankin asiakkaalle, elleivät tiedot koske yksityishenkilöä, jolla on omistuksen tai aseman perusteella huomattava merkitys tietyn yrityksen taloudellisen aseman kannalta.

Pankkisalaisuus rajoittaa talletuspankkien luottotietotoimintaa. Pankki ei saa ilmoittaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia yksityiskoh- taisia tietoja asiakkaansa raha-asioista. Pankki ei voi luottotietoina ilmoittaa esimerkiksi asi- akkaan tilillä olevien varojen määrää. Sen sijaan pankki voi antaa luottotietojen saantiin oikeutetulle yleisiä arvioita muun muassa asi- akkaan taloudellisesta asemasta ja sitoumusten

hoitokyvystä. Luottotiedoissa voidaan ilmaista myös yleisiä yritystä koskevia tunnuslukuja. Tunnuslukujen perusteena olevia yksityiskoh- taisia tietoja ei anneta luottotietojen pyytäjälle elleivät ne ole julkisia. Talletuspankkien har- joittamaan luottotietotoimintaan ei kuulu pan- kin asiakkaiden maksuliikkeen seuranta.

Pankkitoiminnan nopean kehityksen vuoksi laissa ei ole syytä pyrkiä tyhjentävästi luettele- maan kaikkia pankkitoimintaan luettavia toi- mintoja. Pykälän 2 momentin viimeisen koh- dan mukaan pankki on oikeutettu harjoitta- maan *lueteltujen pankkitoimintojen lisäksi nii- hin verrattavaa toimintaa*. Tällaista toimintaa on esimerkiksi rahoituksen tekniikkaan liitty- vät palvelut, kulta- ja arvometallikauppa, kas- satoiminnot ja yritystutkimus.

8 §. Pykälässä määritellään toimipaikat, joissa pankkitoimintaa voidaan harjoittaa. Eh- dotuksessa tarkoitettuja toimipaikkoja ovat pääkonttori, sivukonttori sekä pankkiauto- maattien lisäksi muut erilaiset vakinaiset ja väliaikaiset toimipisteet. Toimipisteet toimivat pankin tietyn konttorin alaisuudessa. Pankeilla voi lisäksi olla ulkomailla edustustoja, joille on tunnusomaista, että niissä ei harjoiteta varsi- naista pankkitoimintaa. Säännös ei estä pank- kitoimintojen hoitamista esimerkiksi yritys- ja kotitietokoneita hyväksikäyttäen.

Kotimaisten sivukonttoreiden perustamisen osalta voimassa olevien liike-, säästö- ja osuus- pankkilakien mukaisesta erillisestä lupamenet- telystä luovutaan, sillä sivukonttoreiden perus- tamiseen kotimaahan ei liity erityisiä riskejä eikä muitakaan viranomaisharkintaa vaativia näkökohtia.

Säännöksen perusteella myös osuuspankit ja säästöpankit voivat perustaa ulkomaille sivu- konttorin ja edustuston. Ulkomaisten rahoitus- laitosten osakkuuksien omistamiseen vaaditaan 18 §:n mukaan valtiovarainministeriön lupa. Myös sivukonttorin perustamiseen ulkomaille vaaditaan edelleen valtiovarainministeriön lu- pa, sillä ulkomailla toimimiseen liittyy usein huomattavia riskejä. Rajoittamaton sijoittumi- nen ulkomaille voi myös vinouttaa pankkien voimavarojen käyttöä. Lupamenettelyn avulla voidaan myös estää sijoittuminen maahan, jos- sa pankkitoiminnan valvonta ei ole riittävää.

Lupa ulkomaiseen sijoittumiseen on myön- nettävä, jos siinä maassa, mihin konttori pe- rustetaan, on olemassa riittävät edellytykset tehokkaaseen pankkien valvontaan. Maassa on oltava kansainvälisesti hyväksyttävä pankki- lainsäädäntö ja valvontajärjestelmä sekä toimi-

va keskuspankki. Sivukonttori voidaan perustaa vain maahan, joka sallii suomalaisen tilintarkastuksen ja pankkitarkastuksen, mukaan lukien osuuspankki- ja säästöpankkitarkastuksen, kohdistamisen konttoriin tai jossa valvonta voidaan muuten riittävällä tavalla järjestää.

Voimassa olevassa liikepankkilaissa on luvan myöntämisen edellytyksenä lisäksi, että sivukonttorin perustaminen on yleisen edun mukaista. Lisäksi edellytetään, että se on pankin kansainvälisen toiminnan kannalta tarpeellista. Koska tällainen pankin liikkeenjohdolle kuuluva harkinta sopii huonosti valvontaviranomaiselle, viimeksimainitusta luvan myöntämisen edellytyksestä on luovuttu. Myös yleisen edun vaatimuksesta luvan myöntämisessä on luovuttu.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus 4 momentin mukaan määrätä sivukonttori lakkautettavaksi, jos talletuspankki rikkoo 2 momentin säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä eikä pankki ministeriön vaatimassa määräajassa oikaise menettelyään.

9 §. Vaikka yleisön talletusta ei voida laissa täsmällisesti määritellä, on talletus pystyttävä erottamaan talletuspankin muista varainhankintamuodoista. Vain yleisön talletuksiin kohdistuu vakuusrahastosuoja. Tämän vuoksi on edelleen syytä vaatia, että pankkitarkastusvirasto hyväksyy talletuspankkien yleisötalletustilin yleiset ehdot.

Hyväksymismenettelyn ei tule estää talletuspankeissa tapahtuvaa uusien tilimuotojen kehittämistä eikä pankkien välistä kilpailua. Hyväksyessään talletuspankkien yleisön talletusten yleisiä ehtoja pankkitarkastusviraston on erityisesti kiinnitettävä huomiota tiliehtojen koronlaskutapaan ja, koron ollessa muuttuva, vertailukoron määrittelyyn sekä irtisanomisehtoihin, vapaaseen nosto-oikeuteen, kuittaustapaan, vastuun jakautumiseen talletuspankin ja tilinomistajan välillä tiliä käytettäessä oikeudettomalla tavalla ja muihin asiakkaansuojan kannalta olennaisiin kysymyksiin. Jos talletustilillä olevat varat ja niiden tuotto ovat verovapaita tai oikeuttavat valtion tukitoimiin, on pankkitarkastusviraston vahvistettava tilien yleiset ehdot lain, asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen edellyttämässä muodossa.

10 §. Talletukselle on ominaista vakioehtoisuus ja nimetylle tallettajalle pankin kirjanpidossa avattu tili. Tilin avaamista koskevaan sopimukseen on merkittävä riittävät tiedot tilinomistajasta ja avaajasta sekä käyttöön oikeuteista. Riittävillä tiedoilla tarkoitetaan voimas-

saolevien pankkilakien mukaisia tietoja eli ainakin nimeä, henkilötunnusta ja kotipaikkaa sekä yhteisön ja säätiön osalta toiminimeä ja kotipaikkaa. Talletus on vastaanotettava pankin toimipaikassa. Pankki ei voi vastaanottaa talletusta toimipaikkansa ulkopuolella esimerkiksi valtuutettua asiamiestä käyttämällä. Säännös ei estä sitä, että talletus tehdään atk:ta hyväksi käyttäen siirtämällä varoja tililtä toiselle. Tallettajan osalta on asiamiehen käyttö mahdollista. Pankkitarkastusvirasto voi antaa vaadittavista tiedoista tarkempia ohjeita.

Talletuksesta ei ole välttämätöntä antaa vastakirjaa tai muuta todistetta. Talletusvaroja koskevia tietoja voidaan tilinomistajan suostumuksella käsitellä ja säilyttää koneellisesti. Jos talletuksesta annetaan erillinen todiste, on se voimassa olevan pankkilainsäädännön mukaisesti asetettava nimetylle henkilölle ja todisteessa on oltava merkintä, että se voidaan siirtää ainoastaan nimetylle henkilölle. Vaatimus talletuksesta annettavan todisteen asettamisesta nimetylle henkilölle on omiaan paitsi täsmentämään talletuksen käsitettä myös turvaamaan tallettajan asemaa mahdollisissa väärinkäyttötapauksissa.

Pykälän 3 momentin mukaan merkintä tilin käyttöä koskevasta erityisestä ehdosta on aina tehtävä myös talletuksesta annettuun erilliseen todisteeseen. Tavallisin tällainen ehto koskee sitä, kuka on oikeutettu käyttämään tiliä. Tilinkäyttöoikeutta voidaan ehdolla rajoittaa tai laajentaa. Tilinomistajalla on yksipuolinen oikeus määrätä tilin käyttöön oikeutetuista henkilöistä. Muunlaiset ehdot, kuten esimerkiksi varojen sitominen tilille määräytyksi ajaksi yleisistä ehdoista poiketen, vaatii sekä pankin että tilinomistajan suostumuksen.

Talletuksista annettavia saamistodisteita koskevia säännöksiä on myös velkakirjalaissa (622/47).

Voimassa olevaan liikepankkilakiin, säästöpankkilakiin ja osuuspankkilakiin sisältyvät säännökset talletuksista annettavien vastakirjojen ja todistusten kuolettamisesta ehdotetaan otettavaksi lakiin asiakirjain kuolettamisesta.

11 §. Voimassa olevien liikepankkilain 35 §:n 1 momentin, säästöpankkilain 40 §:n 1 momentin ja osuuspankkilain 31 §:n 1 momentin mukaan viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä on oikeus holhoojan suostumuksesta nostaa varoja, jotka on talletettu pankkiin alaikäisen nimiin, jollei tiliä avattaessa tehdystä ehdosta muuta johdu. Säännökset perus-

tuvat ennen vuotta 1984 voimassa olleisiin holhouslain rajoitettua oikeustoimikelpoisuutta koskeviin säännöksiin. Niitä ei tarkistettu holhouslain uudistuksen yhteydessä eivätkä ne nykyisellään erityisen hyvin sovi holhouslain periaatteisiin. Ei ole myöskään tarkoituksenmukaista erityislainsäädännöllä pitkälti poiketa holhouslain vajaavaltaiten oikeustoimikelpoisuussäännöksistä.

Holhouslain 20 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan vajaavaltaisella eli alaikaisella tai holhottavaksi julistetulla ei ole oikeutta itse määrätä omaisuudestaan eikä tehdä sopimuksia tai muita oikeustoimia ellei laissa ole toisin säädetty. Vajaavaltainen voi kuitenkin saman 1 momentin mukaan tehdä olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja vähämerkityksisiä oikeustoimia. Pykälän 2 momentin mukaan vajaavaltaisella on oikeus itse määrätä siitä, minkä hän on omalla työllään ansainnut, tämän omaisuuden tuotosta sekä siitä, mikä on tullut tällaisen omaisuuden sijaan.

Pykälän säännökset koskevat vain 15 vuotta täyttäneen vajaavaltaisen oikeutta itsenäisesti määrätä varoista tai olla kanssamäärääjänä. Alle 15 vuotiaan oikeus tehdä olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä oikeustoimia talletuspankin kanssa määräytyy edelleen holhouslain säännösten perusteella. Pankkikäytännössä on myös alle 15 vuotiaiden annettu joissakin tapauksissa itse avata pankkitili ja käyttää sitä. Käytännön tulee kuitenkin rajoittaa pieniin taskurahoihin ja satunnaisansioihin, koska alle 15 vuotiaiden ei voida katsoa saavuttaneen vielä sellaista kypsyyttä, että he laajemmin voisivat asioida pankin kanssa.

Pykälän 1 momentin mukaan on 15 vuotta täyttäneellä vajaavaltaisella itse oikeus tehdä talletuspankin kanssa sopimus niistä varoista, joista hänellä on holhouslain 20 §:n 2 momentin mukaan oikeus määrätä. Viisitoista vuotta täyttänyt alaikäinen ja holhottavaksi julistettu saa siten ilman holhoojan suostumusta avata pankkitilin, tallettaa ja nostaa varoja sekä asettaa ehdon. Alaikäinen saa myös lopettaa tilin sekä muuttaa sen ehtoa. Momentin säännöksillä ei laajenneta vajaavaltaisen oikeutta luopua omaisuudestaan. Varojen lahjoittaminen ja panttaaminen eivät ole mahdollisia. Muiden kuin välittömästi tilinkäyttöön liittyvien asioiden osalta noudatetaan holhouslain 20 §:n 1 momentin pääsääntöä. Holhouslain 20 §:n 3 momentin mukaisesti holhooja voi

ottaa tällaiset varat hoitoonsa holhouslautakunnan suostumuksella vajaavaltaisen edun siitä vaatiessa.

Pykälän 2 momentti koskee 15 vuotta täyttäneen vajaavaltaisen nimiin toisen tekemää talletusta ehdolla, että ainoastaan alaikaisella itsellään on oikeus nostaa varoja. Momentin mukaan vajaavaltainen ja hänen holhoojansa määräävät yhdessä varoista.

Holhoojan tilinkäyttöä rajoittavat säännökset eivät rajoita holhoojan oikeutta saada tietoja talletuspankilta holhotin varoista.

12 §. Pykälä sisältää nykyistä vastaavan säännöksen talletussaatavien vanhenemisesta. Talletussaatava vanhentuu, kun kymmenen vuotta on kulunut sen kalenterivuoden lopusta, jonka kuluessa tiliä on viimeksi käytetty.

13 §. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti talletuspankki voi pykälän 1 momentin mukaan omistaa muuta elinkeinoa kuin 7 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavan yhteisön osakkeista ja osuuksista enintään määrän, joka on 10 prosenttia yhteisön koko osake- tai osuuspääomasta tai kaikkien osakkeiden tai osuuksien äänimäärästä.

Rajoitus on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ulotettu koskemaan myös välillistä omistusta. Edellä mainittua suhdelukua laskettaessa luetaan 2 momentin mukaan talletuspankin omistamaksi siten paitsi talletuspankin itsensä omistamat elinkeinoyhteisöjen osakkeet myös sellaisten yhteisöjen omistamat elinkeinoyhteisöjen osakkeet, joiden osake- tai osuuspääomasta talletuspankki omistaa yli puolet tai niin suuren osan, että sillä on yli puolet kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä.

Pankilla voi olla tosiasiallinen määräämisvalta elinkeinoyhteisön osakkeita tai osuuksia omistavassa yhteisössä muutenkin kuin osake- tai osuusenemmistön johdosta. Tämän vuoksi luetaan voimassa olevan sääntelyn mukaisesti pankin omistuksen määrää laskettaessa talletuspankkiin kuuluvaksi myös sellainen yhteisö, jossa talletuspankilla on muutoin osakkeiden tai osuuksien omistuksen tai sopimuksen johdosta määräämisvalta. Määräämisvalta voi syntyä esimerkiksi omistuksen ketjuuntumisen tai vastavuoroisen ristiinomistuksen tai osakas- tai välikäsisopimuksen perusteella. Paitsi osakeyhtiössä ja osuuskunnassa pankilla voi olla tosiasiallinen määräämisvalta muunkintyyppisessä yhteisössä, kuten yhdistyksessä. Tämän vuoksi säännöstä on voimassa olevaan säänte-

lyyn nähden muutettu siten, että myös tällaisten yhteisöjen omistamat elinkeinoyhteisön osakkeet tai osuudet voidaan lukea pankin omistamiksi. Luotonanto on yksi talletuspankkien keskeisistä toiminnoista, joten säännöksessä tarkoitettu määräämisvalta ei voi syntyä yksinomaan luotonannon kautta.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan talletuspankkiin luetaan kuuluvaksi myös sellainen kassa, säätiö tai muu laitos, jonka pääasiallisena tarkoituksena on eläkkeiden tai avustusten maksaminen pankin toimihenkilölle tai heidän omakseen. Jos kassan jäsenenä on tai säätiön tai muun laitoksen toimintapiiriin kuuluu useamman talletuspankin toimihenkilöitä, luetaan se pankkiin kuuluvaksi siinä suhteessa kuin pankilla on palveluksessaan tällaisen eläkekassan jäseniä tai tällaisen eläkelaitoksen toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on toisaalta säästöpankkien ja toisaalta osuuspankkien yhteenlaskettu omistus rajoitettu 10 prosenttiin elinkeinoyhteisön osake- tai osuuspääoman määrästä ja osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä. Säästöpankkien keskusrahallaitoksen ja osuuspankkien keskusrahallaitoksen vastaava omistusrajoitus on 10 prosenttia elinkeinoyhteisöstä. Siten toisaalta säästöpankkien ja niiden keskusrahallaitoksen muodostama ryhmä ja toisaalta osuuspankkien ja niiden keskusrahallaitoksen muodostama ryhmä ovat voineet omistaa 20 prosenttia elinkeinoyhteisöstä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukainen rajoitus ei ole enää tarkoituksenmukainen. Pankkien keskeistä elinkeinoyhteisöjen omistusta koskevaa yhteistoimintaa voi syntyä muutenkin kuin perinteisten pankkiryhmiensä sisällä. Tämän vuoksi 20 prosentin omistusrajoitus on pykälän 3 momentissa ulotettu koskemaan kaikkia sellaisia talletuspankkeja, jotka toimivat keskenään elinkeinoyhteisön omistusta koskevassa yhteistyössä.

Pykälän 3 momentin tarkoituksena on saattaa kaikki talletuspankit elinkeinoyhteisöjen omistusta koskevan sääntelyn osalta samantasoiseen asemaan. Säännöksellä pyritään lisäksi estämään omistusrajoituksen kiertäminen siten, että useat pankit tai 2 momentissa tarkoitettut yhteisöt sekä kassat, säätiöt tai laitokset toimivat elinkeinoyhteisön omistusta koskevassa yhteistyössä keskenään. Säännös ei estä sitä, että useat pankit omistavat toisistaan riippumatta tavanomaiseen arvopaperitoimintaan

liittyen yhteensä enemmän kuin 20 prosenttia elinkeinoyhteisöstä.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettu sopimus voi olla suullinen tai kirjallinen. Rajoitusta on sovellettava, jos esimerkiksi omistukseen liittyvien hallintaoikeuksien käyttäminen osoittaa, että tietyt pankit tai 2 momentissa tarkoitettut yhteisöt sekä kassat, säätiöt tai laitokset toimivat omistusta koskevassa yhteistyössä keskenään. Se, että useat pankit ovat hankkineet osakkeita samasta yhtiöstä suunnatulla osakeannilla, saattaa olla viite säännöksessä tarkoitettua yhteistoiminnasta. Viite tällaisesta yhteistyöstä saattaa olla myös se, että usean pankin omistususuus elinkeinoyhteisössä nousee lyhyen ajan sisällä merkittävästi ilman tavanomaisesta arvopaperitoiminnasta johtuvaa syytä. Yksinomaan se, että useat pankit käyttävät erillisten toimeksiantojen perusteella samaa arvopaperin välittäjää, ei sinänsä ole osoitus säännöksessä tarkoitettun sopimuksen tai päätöksen olemassaolosta.

Pykälän 3 momentin rajoitusta on sovellettava myös tilanteisiin, joissa pankit ovat muutoin kuin keskenään selvästi sopimalla, mutta kuitenkin yksituumaisesti päättäneet elinkeinoyhteisön omistusta koskevasta yhteistyöstä. Pankkien omistus on voitu yksituumaisesti keskitellä esimerkiksi 2 momentissa tarkoitettulle laitokselle. Rajoitus koskee myös tilanteita, joissa omistusjärjestelyt tapahtuvat välillisesti esimerkiksi erillisen pankkien arvopaperitoimintaa ohjaavan yhteisön tai säätiön välityksellä. Elinkeinoyhteisöjen omistusta koskevassa etuyhteydessä olevat pankit ovat voineet tosiasiallisesti luovuttaa elinkeinoyhteisön omistusta koskevan päätösvaltansa tällaiselle yhteisölle tai säätiölle. Näissä tilanteissa rajoitusta on sovellettava esimerkiksi omistusrajoitukseen, joissa tällainen yhteisö tai säätiö sopii erikseen usean pankin kanssa tietyn elinkeinoyhteisön omistuksesta, vaikka järjestelyssä mukana olevat pankit eivät suoraan olisikaan tietoisia toisista sopimuksista ja niiden sisällöstä.

Mikäli pankkitarkastusvirasto katsoo, että säännöksessä tarkoitettu sopimus on olemassa, viraston tulee pyrkiä selvittämään asia asianomaisten pankkien kanssa käytävin neuvotteluin mahdollisimman nopeasti. Mikäli pankkitarkastusvirasto näiden selvitysten jälkeenkin katsoo, että mainittu sopimus on olemassa, sopimuksessa mukana olevien pankkien on luovuttava omistuksestaan siltä osin kuin se

ylittää säännöksen mukaisen enimmäismäärän. Pankkitarkastusvirasto voi asettaa omistusjärjestelyn purkamiseksi uhkasakon.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettua rajoitusta ei sovelleta 17 §:ssä tarkoitettuihin tilanteisiin, joissa pankit sopivat esimerkiksi saatavansa turvaamiseksi elinkeinoyhteisön omistusta koskevasta yhteistyöstä.

Pykälän 4 momentin nojalla talletuspankki voi omistaa myös pankkitoimintaan kuulumatonta toimintaa harjoittavan yhteisön osakkeita ja osuuksia, jos tällainen yhteisö tuottaa palveluja etupäässä 7 §:n mukaista toimintaa harjoittaville yhteisöille tai niiden yhteenliittymälle. Edelleen talletuspankki voi pankkitarkastusviraston luvalla 3 momentin estämättä omistaa osakkeita tai osuuksia muussakin yhteisössä, joka tuottaa sille palveluja. Erityinen syy voi olla esimerkiksi pankkien nykyinen yhteinen omistus useassa tietotekniikkaa ja viestiliikennettä harjoittavassa yhtiössä. Yhteisellä omistuksella näissä yhtiöissä on voitu välttää suuret päällekkäiset investoinnit tietotekniikkaan ja viestiliikenteeseen. Sen enempää yleiseltä kuin pankkienkaan kannalta ei olisi tarkoituksenmukaista, että pankit joutuisivat luopumaan omistuksistaan näissä yhtiöissä. Myös tulevaisuudessa voi syntyä tarvetta siihen, että pankit voivat olla yhdessä osakkaina yhteisöissä, joiden toiminnan keskeisen osan muodostaa palvelujen tarjoaminen pankeille ja joiden omistaminen on pankkitoiminnan tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta perusteltua.

14 §. Yleisillä 13 §:ssä säädetyillä omistusta koskevilla rajoituksilla pyritään estämään talletuspankkia hankkimasta liiallista vaikutusvaltaa muuta elinkeinoa kuin 7 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavassa yhteisössä. Nämä vaikutusvaltarajoitukset eivät sellaisenaan sovellu pankkien harjoittamaan nopeatempoiseen arvopaperitoimintaan.

Arvopaperikaupan harjoittaminen on sekä Suomessa että kansainvälisesti olennainen osa pankkien liiketoimintaa. Arvopaperikaupan lähtökohtaisena tarkoituksena on osakkeiden jatkuvasta kaupankäynnistä saatavien tuottojen hankkiminen pankeille ja asiakastoimeksiantojen täyttämisen eikä niinkään vaikutusvalan hankkiminen tietyssä elinkeinoyhteisössä. Rajoitukset luovat keinotekoisia esteitä pankkien arvopaperikaupalle ja voivat siten häiritä myös osakemarkkinoiden toimivuutta. Suomessa pankeilla on keskeinen merkitys osake-

markkinoiden häiriöttömän toiminnan ja likvidisyyden turvaajana. Rajoitukset haittaavat myös asiakastoimeksiantojen täyttämistä, koska pankit eivät voi riittävästi varautua toimeksiantojen täyttämiseen pitämällä hallussaan kattavaa arvopaperivarastoa. Rajoitusten valvonta on lisäksi kaupankäynnin nopeuden vuoksi vaikeaa.

Talletuspankit ovat perinteisesti toimineet asiakkaidensa osakeantien liikkeeseenlaskun järjestäjinä. Pankit eivät ole kuitenkaan voineet tähän asti varmistaa osakeannin onnistumista siten, että ne itse olisivat sitoutuneet merkitsemään osakeannissa merkitsemättä jääneet osakkeet siltä osin, kun pankin merkintäosuus johtaisi laissa säädetyssä enimmäismäärän ylittävään omistukseen. Osakeannin onnistumisen varmistamiseksi ja yritysten oman pääoman saannin edistämiseksi on kuitenkin perusteltua, että osakeannin järjestänyt pankki voi merkitä merkitsemättä jääneet osakkeet.

Pykälän 1 momentin mukaan talletuspankilla ja sen konserniin kuuluvalla yhtiöllä on 13 §:n 1—3 momentin rajoitusten estämättä oikeus omistaa niiden harjoittaman arvopaperitoiminnan kohteena olevia niiden vaihtomaisuuteen luettavia osakkeita ja osuuksia.

Koska näillä osakkeilla ja osuuksilla ei pyritä vaikutusvallan hankkimiseen tietyssä elinkeinoyhteisössä talletuspankki ja sen konserniin kuuluvat yhtiöt eivät saa pykälän 1 momentin mukaan käyttää äänivaltaa niiden arvopaperitoiminnan kohteena olevien suomalaisten elinkeinoyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien nojalla. Kieltoa ei ole perusteltua ulottaa ulkomaisiin pankkitoimintaan kuulumatonta toimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin. Näiden yhteisöjen osalta ei ole samanlaisia suojan tarvetta kuin kotimaisten yhteisöjen osalta. Myös kiellon noudattamisen valvonta olisi ulkomailla erittäin vaikea toteuttaa.

Yhtiökokouksessa taikka osuuskunnan kokouksessa tai muussa osuuden omistajien kokouksessa tehdyn päätöksen pätevyyttä arvioidaan yhteisöoikeudellisten säännösten mukaan. Talletuspankeille ja niiden konserniin kuuluville yhtiöille 1 momentissa säädetty ääni-oikeuden käyttöä koskeva kieltö ei sinänsä vaikuta yhtiökokouksessa, osuuskunnan kokouksessa tai muussa osuuden omistajien kokouksessa tehtyjen päätösten pätevyyteen.

Pykälän mukaan pankkitarkastusvirasto voi erityisestä syystä antaa luvan äänioikeuden käyttöön asettamallaan ehdoilla. Luvan myön-

täminen voi olla tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa äänivallan käyttöä koskeva kielto estäisi päätöksenteon sellaisessa yhteisössä, josta pankki omistaa pankin arvopaperitoiminnan kohteeksi tarkoitettuja osakkeita tai osuuksia. Päätöksenteko voisi kokonaan estyä pankin osakeomistuksen johdosta tilanteissa, joissa päätöksen syntyminen yhtiökokouksessa tai osuuskunnan kokouksessa tai muussa osuuden omistajien kokouksessa edellyttää, että päätöksen tueksi on annettu määräosa yhteisön kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä taikka kaikkien osakkeen- tai osuudenomistajien suostumus.

Mikäli talletuspankki ja sen konserniin luettavat yhtiöt omistavat 1 momentin nojalla tietyn elinkeinoyhteisön osakkeista tai osuuksista enemmän kuin 13 §:n 1—3 momentissa on säädetty ja pankkitarkastusvirasto katsoo, että pankin omistamia osakkeita tai osuuksia ei ole tarkoitettu 1 momentissa tarkoitettulla tavalla pankin arvopaperitoiminnan kohteeksi, pankkitarkastusvirastolla on pankkitarkastuslain nojalla oikeus määrätä omistus 13 §:n 1 momentin ylittävältä osin purettavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan pankkitarkastusvirasto antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettujen osakkeiden ja osuuksien ilmoittamisesta pankkitarkastusvirastolle sekä ajasta, jonka kuluessa pankin on luovutettava osakkeista tai osuuksista.

Pankkitarkastusviraston määräystenantoa koskeva säännös on tarpeen, jotta pankkitarkastusvirasto voi tehokkaasti valvoa sitä, että pykälän 1 momentin nojalla omistetut osakkeet ja osuudet ovat pankin tai sen konserniin kuuluvien yhtiöiden harjoittaman arvopaperitoiminnan kohteena.

Pankkien on pystyttävä jatkuvasti erottamaan toisistaan toisaalta niiden arvopaperitoiminnan kohteena olevat sekä toisaalta niiden muut osakkeet ja osuudet. Suuren osake-erän kerralla tapahtuva myyminen saattaa aiheuttaa häiriöitä osakemarkkinoilla ja markkinaolosuhteet voivat yllättäen muuttua. Tämän vuoksi on tärkeää, että pankkitarkastusviraston määräykset 1 momentissa tarkoitettujen osakkeiden ja osuuksien hallussapitoajasta ovat riittävän joustavat, mutta toisaalta estävät omistusrajoitusten kiertämisen. Hallussapitoaikaa koskevat määräykset voisivat poiketa emissiotakuutilanteissa muista hallussapitoaikaa koskevista määräyksistä.

Momenttiin sisältyvää ilmoitusvelvollisuutta täydentää arvopaperinvälittäjinä toimivien talletuspankkien osalta arvopaperimarkkinalaissa asetettu ilmoitusvelvollisuus. Mainitun lain 4 luvun 7 §:n mukaan pörssivälittäjän on ilmoitettava asianomaiselle arvopaperipörssille siellä tehdyt pörssiarvopapereita koskevat kaupat, joissa se tai sen kanssa samaan konserniin kuuluva yhtiö tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhtiön eläkesäätiö tai eläkekassa on ollut osapuolena.

15 §. Voimassa olevassa lainsäädännössä on talletuspankkien oikeutta omistaa muuta kuin 7 §:ssä tarkoitettua pankkitoimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeita ja osuuksia rajoitettu siten, että tällaisten osakkeiden ja osuuksien yhteismäärä saa olla enintään 10 prosenttia pankin omasta pääomasta.

Euroopan yhteisössä valmisteltavana olevien säännösten mukaan pankki ja sen konserni saa sijoittaa sellaiseen elinkeinoyhteisöön, jonka osake- tai osuuspääomasta ne omistavat yli 10 prosenttia tai jossa niillä on yli 10 prosenttia äänistä enintään määrän, joka on 15 prosenttia pankin ja sen konsernin omasta pääomasta. Sellaiset pankin ja sen konsernin omistukset elinkeinoyhteisössä, jotka ylittävät 10 prosenttia yhteisön osake- tai osuuspääomasta taikka äänivallasta saavat olla yhteensä enintään 60 prosenttia pankin ja sen konsernin omasta pääomasta.

Pankin ja sen konsernin omaan pääomaan sidottu sijoitusrajoitus on edelleen tarpeen, jotta osakeomistukseen liittyvät riskit eivät kasvaisi liian suuriksi. Tämän vuoksi talletuspankkien oikeutta omistaa muuta kuin pankkitoimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeita ja osuuksia rajoitetaan pykälässä Euroopan yhteisössä valmisteltavana olevien säännösten mukaisesti. Omistukset sellaisissa yhteisöissä, joista pankki ja sen konserniin kuuluvat yhtiöt omistavat enemmän kuin kymmenen prosenttia, saavat olla siten yhteensä enintään kuusi-kymmentä prosenttia pankin ja sen konserniin kuuluvien yhtiöiden oman pääoman yhteismäärästä.

Osakkeita ja osuuksia, joita pankki väliaikaisesti omistaa 17 §:n nojalla tai 14 §:ssä tarkoitettun niin sanotun emissiotakuun (underwriting) perusteella ei oteta huomioon sijoitusrajoituksen määrää laskettaessa.

Voimassa olevasta lainsäädännöstä poiketen talletuspankin ja sen konsernin omistamat muuta kuin pankkitoimintaan luettavaa toi-

mintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeet ja osuudet otettaisiin huomioon myös vakavaraisuussäännöksissä. Niille asetettaisiin 29 §:n mukaan kahdeksan prosentin oman pääoman vaatimus.

16 §. Pykälässä rajoitetaan pankkien oikeutta omistaa kiinteistöjä sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeita ja osuuksia. Voimassa olevien pankkilakien mukaan pankin pankkitoiminnan harjoittamista palvelevien kiinteistösijoitusten yhteismäärä saa vastata enintään kymmentä prosenttia pankin omaisuustaseen loppusummasta. Muiden kiinteistösijoitusten yhteismäärä saa nousta enintään määrään, joka vastaa kolmea prosenttia pankin omaisuustaseen loppusummasta.

Jaottelusta pankin toimintaa välittömästi palveleviin kiinteistöihin ja muihin kiinteistöihin luovutaan, koska se on käytännössä osoittautunut keinotekoiseksi ja tarpeettomaksi. Tällaisten sijoitusten yhteinen pankkikohtainen enimmäismäärä säilytetään 13 prosenttina taseen loppusummasta.

Jotta kiinteistöjä ja kiinteistöyhteisöjä koskevaa omistusrajoitusta ei voitaisi kiertää hajauttamalla omistusta pankin hallitsemiin yhteisöihin, luetaan pankin omistamiksi pankin omistusosuuden suhteessa myös sellaisen yhteisön, josta pankki omistaa yli puolet tai jossa sillä on äänten enemmistö, omistamat kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet.

Kiinteistöjen omistusrajoituksen ulottaminen sellaisiin pankin tytäryhteisöihin, joiden oikeutta omistaa kiinteistöjä on lailla rajoitettu, ja joita pankkitarkastusvirasto valvoo, ei ole tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi on pykälän 3 momenttiin otettu säännös, jonka mukaan tällaiset tytäryhteisöt jäävät emopankkia koskevan rajoituksen ulkopuolelle. Tällaisia tytäryhteisöjä ovat esimerkiksi kiinnitysluottopankit.

Pankin omistusosuutta laskettaessa rinnastetaan sekä pankin että edellä tarkoitettujen yhteisöjen luotonanto kiinteistöyhteisölle suoraan omistukseen pankin omistusosuuden suhteessa.

Pankkitarkastusvirastolla on edelleen oikeus erityisistä syistä antaa lupa poiketa kiinteistöjen omistusta koskevista rajoituksista. Erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi pankin kiinteistöomistusten uudelleen järjestelyä. Jos kiinteistöä ei saada kohtuullisin ehdoin kaupaksi, yliomistus voi väliaikaisesti tällöin olla mahdollinen.

17 §. Lakisääteiset omistusrajoitukset voivat eräissä tapauksissa vaikeuttaa pankin saamisen turvaamista ja asiakasyritysten taloudellisten vaikeuksien selvittämistä. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta poiketa 13, 15 ja 16 §:n mukaisista omistusrajoituksista. Väliaikaista omistusta koskevaa sääntelyä on yksinkertaistettu voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna. Säännöksen mukaan pankki on omistusrajoitusten estämättä väliaikaisesti oikeutettu omistamaan maksamatta jääneen saamisensa panttina tai vakuutena ollutta omaisuutta korkeintaan viisi vuotta, mikäli se tappion välttämiseksi on tarpeellista.

Pankkitoiminnan tappionvaaran tilanteet liittyvät useimmiten pankin saamisen panttina tai muuna vakuutena olleen omaisuuden realisointiin. Näissä tilanteissa ei ole perusteltua vaatia, että realisointi tapahtuisi aina välittömästi riippumatta omaisuudesta tuona hetkenä saatavasta hinnasta.

Pankki on oikeutettu hankkimaan osakkeita tai osuuksia myös tilanteissa, joissa pankki omistaa tietyn yhteisön osakkuuksia ennestään ja osakkuuksien lisähankinta on aikaisemmin hankittujen osakkuuksien arvon turvaamiseksi välttämätöntä. Samoin vaikeuksiin joutuneen yrityksen toimintaa uudelleenjärjestettäessä voi määräämisvallan hankkiminen yrityksessä olla saamisen turvaamiseksi perusteltua riippumatta siitä omistaako pankki ennestään osakkuuksia yrityksessä. Jotta pankki olisi säännöksen nojalla oikeutettu hankkimaan omaisuutta haltuunsa, on tappion vaaran oltava objektiivisesti arvioiden ilmeinen. Pelkkä mahdollisesti tulevaisuudessa uhkaava tappio ei riitä omaisuuden hankinnan perusteeksi.

Pankilla voi olla saamisensa vakuutena esimerkiksi yritysikiinnitys, jolloin pankin haltuun voi vakuutta realisoitaessa tulla suuri osa yrityksen omaisuudesta. Pankki ei voi kuitenkaan käyttää hyväkseen yritysikiinnityksen nojalla saamaansa omaisuutta jatkamalla yrityksen toimintaa. Pankki ei voi omissa nimissään harjoittaa muuta elinkeinoa kuin pankkitoimintaa. Jos pankin haltuun joutuneen yrityksen toimintaa on tappion välttämiseksi tarpeen jatkaa, sen tulee tapahtua erillisen yhteisön välityksellä, kunnes yritykselle saadaan jatkaa.

Väliytiö voitaisiin perustaa joko tietyn omaisuuserän hallinnoimista varten tai pankki voisi myös perustaa yhteisön, jonka tarkoituksena on hallinnoida kaikkea säännöksessä tar-

koitettua omaisuutta. Jos tällainen yhteisö harjoittaa osaksikin muuta elinkeinoa, siihen sovelletaan 10 prosentin omistusrajoitusta.

Osakekurssien poikkeuksellisen alhaisuuden tai kiinteistön käyttöä koskevien tilapäisten rajoitusten vuoksi voi omaisuuden myyminen viiden vuoden kuluessa olla suuria tappioita aiheuttamatta vaikeaa. Laissa onkin pankkitarkastusvirastolle annettu mahdollisuus erityisistä syistä myöntää jatkoaikaa omaisuuden myyntiä koskevalle määräajalle.

Kaikesta pykälän nojalla väliaikaisesti pankin omistukseen siirtyneestä omaisuudesta on välittömästi ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle, joka voi siten valvoa omaisuuden hankintaa ja siitä luopumista. Ilmoituksesta on käytävä ilmi ainakin omaisuuden hankinta-ajankohta, hankintahinta ja ne perusteet, joiden vuoksi omaisuus on hankittu pankin omistukseen.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan valtioneuvosto voi oikeuttaa talletuspankin väliaikaisesti hankkimaan omistukseensa osakkeita tai osuuksia pankkitoimintaan kuulumattomia elinkeinoja harjoittavassa yhteisössä, milloin sitä on maan elinkeinoelämän kannalta tahi muista erittäin painavista syistä pidettävä tarpeellisenä. Etukäteisluvan hakemisesta on luovuttu. Uuden väliaikaista omistusta koskevan sääntelyn mukaan voidaan myös tällä perusteella esille tulevat tappion vaaraa aiheuttavat tapaukset hoitaa hallitusti ja pankkitarkastusvirasto valvoo jälkikäteen, että hankinta on ollut perusteltua.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on lisäksi erityiset säännökset muun ohella väliaikaisesti omistetun omaisuuden realisoinnista tilanteissa, joissa pankki ei ole muuttanut omaisuutta rahaksi laissa säädetyn ajanjakson aikana. Rahaksimuutto on annettu valtiovarainministeriön määräämien toimitsijoiden tehtäväksi. Tällaisen omaisuuden realisointi soveltuu kuitenkin varsin huonosti pankkeja valvovalle viranomaiselle. Väliaikaisesti omistetun omaisuuden pakkorealisaatiota koskevasta sääntelystä onkin luovuttu. Pankille voidaan pankkitarkastusvirastosta annetun lain nojalla tarvittaessa asettaa uhkasakko omaisuuden myymiseksi.

18 §. Pykälässä säädetään ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeiden tai osuuksien omistamisen luvanvaraisuudesta. Pankki saa omistaa ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeita ja osuuksia vain

valtiovarainministeriön luvalla. Rahoituslaitoksella tarkoitetaan myös rahoituspalveluja tuottavia yrityksiä. Jotta omistusrajoitusta ei voida kiertää holdingyhtiötä käyttämällä, säännöksen soveltamisala ulottuu myös sellaisiin omistusyhteisöihin, joiden toiminnan pääasiallisen osan muodostaa ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeiden ja osuuksien omistaminen. Voimassa olevan lain mukaisista erillisistä sijoitusrajoituksista on sekä kotimaisten että ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkuuksien osalta luovuttu. Näihin liittyvä riski on vastaavasti otettu huomioon vakavaraisuuslaskennassa.

Edellytyksenä luvan myöntämiselle ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeiden tai osuuksien hankintaan on, että näiden laitosten valvonta on riittävällä tavalla järjestettävissä. Lupa voidaan nykyisen käytännön mukaisesti siten myöntää vain sellaiseen maahan, jonka pankkilainsäädäntö ja valvontajärjestelmä ovat kansainvälisesti hyväksyttävällä tasolla ja jossa on tehokas keskuspankki.

Pykälän 3 momentin mukaan valtiovarainministeriö voi antaa pykälässä tarkoitettujen osakkeiden ja osuuksien hankintaa ja valvonnan toteuttamista koskevia määräyksiä. Määräykset voivat koskea esimerkiksi omistuksen ketjuuntumisen estämistä tai toiminnan rajoittamista.

19 §. Kauppakaaren 10 luvun 6 §:n mukaan pantin saaja voi pantata saamansa vakuuden edelleen ilmoittamalla panttauksesta pantin antajalle. Talletuspankkien asiakkaiden suojaamiseksi kielletään talletuspankeilta voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti vakuuden edelleenpantaaminen ilman vakuuden omistajan suostumusta.

20 §. Pykälässä säädetään pankin oikeudesta asiakkaan liiketoiminnan voittoon. Säännöksen tarkoituksena on estää pankkeja kiertämästä pankkien omistusrajoituksia tekemällä luottosijoituksen, joka tuo mukanaan omistukseen verrattavan riskin tuoton kertymisen osalta. Säännös rajoittaa mahdollisuuksia kykeä rahoituksen tuotto yrityksen menestykseen siten, että tuotto vaihtelee yrityksen voiton vaihdellessa.

Säännös ei kuitenkaan estä sitä, että velvollisuus maksaa korkoa sidotaan yrityksen tulokseen tai esimerkiksi käyttökatteeseen. Sanee-
raustilanteissa pankkien on usein annettava luottoa alhaisella korolla ja tällöin on tarkoituksenmukaista, että pankki voi korottaa kor-

koa heti, kun yritys kykenee kohotetun koron maksamaan. Tällöin saneerattava yritys ei pääse jakamaan poikkeuksellisen alhaisten rahoituskustannusten vuoksi syntyvää voittoa.

3 luku. Talletuspankin maksuvalmius

21 §. Pykälässä asetetaan talletuspankeille yleinen velvollisuus ylläpitää riittävää maksuvalmiutta. Maksuvalmiutta koskevaa yleistä velvoitetta täydentävät 22 §:ssä olevat kassavarantosäännökset, joilla pyritään varmistamaan kaikille talletuspankeille yhtenäinen maksuvalmiuden vähimmäistaso.

Talletuspankin on maksuvalmiutensa suunnittelussa otettava huomioon toimintansa luonne. Pankin toimintaan voi sisältyä varainhankinnasta johtuvia maksuvalmiusriskejä, joihin pankin tulisi ennalta varautua. Nämä voivat johtua muun muassa yksittäisten varainhankintaerien suuruudesta samoin kuin varainhankintaerien painottumisesta ulkomaiseen varainhankintaan tai lyhytaikaisiin tai lyhyen irtisanomisajan omaaviin varainhankintatapoihin, kuten markkinaehtoiseen varainhankintaan.

Rahoitusmarkkinoiden kehittymisen myötä ovat pankin maksuvalmiusriskit kasvaneet ja tulleet aikaisempaa vaikeammiksi ennakoida. Erityisiä vaatimuksia maksuvalmiuden hoidolle asettavat erilaiset pankin antamat luottolupauksen tyyppiset sitoumukset. Toisaalta näitä uusia sitoumusmuotoja voidaan myös käyttää pankin maksuvalmiuden turvaamiseen. Pankin maksuvalmiutta voidaan turvata muun muassa muilta pankeilta saatavalla rahoituksella, erilaisilla valmiusluotoilla, säästöpankkien ja osuuspankkien keskusrahallaitoksina toimivilta liikepankeilta saatavalla rahoituksella, keskuspankkirahoituksella sekä lyhyiden rahoitusväiteiden ja arvopapereiden kaupalla.

Pankin on maksuvalmiutta turvaavien järjestelyiden rakennetta suunnitellessaan kiinnitettävä erityistä huomiota edellä luonnehditun kaltaisista tekijöistä aiheutuvien maksuvalmiusriskien ja korkoriskien hallintaan. Pankin on huolehdittava siitä, että sen maksuvalmiutta turvaavat järjestelyt ovat riittävät ja että pankin saamiset erääntyvät tarkoituksenmukaisella tavalla suhteessa pankin sitoumuksiin.

Voimassa olevassa osuuspankkilaissa ja säästöpankkilaissa on pankin maksuvalmiutta

pyritty turvaamaan kieltämällä luotonanto sellaisin ehdoin, että siitä voi aiheutua vaaraa pankin maksuvalmiudelle. Tällaista säännöstä ei ole enää sisällytetty lakiin. Pankin maksuvalmiutta voivat enemmän vaarantaa suuret ja harvoin käsiin keskittyneet varainhankinta-erät ja pankin myöntämät vastuusitoumukset. Myös muun muassa uusien luotonkäyttöoikeutta koskevien sitoumusten keskittäminen samoille asiakkaille voi vaarantaa pankin maksuvalmiutta.

Valvontaviranomaisen tehtävänä on seurata pankkien varainhankintaa ja tarvittaessa vaatia pankkia muuttamaan varainhankintansa rakennetta tai tehostamaan maksuvalmiusjärjestelyjään siten, että se pystyy turvaamaan jatkuvasti maksuvalmiutensa.

22 §. Kassavarantosäännökset on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti laadittu siten, että pankilla on oltava pankin velkojen perusteella laskettava vähimmäismäärä kassavarantoon luettavia varoja.

Voimassa olevissa kassavarantosäännöksissä pankin velat on jaettu vaadittaessa maksettaviin velkoihin ja muihin velkoihin. Vaadittaessa maksettaville veloille asetetaan 20 prosentin kassavarantovelvoite ja muille veloille liikepankkien osalta 5 prosentin sekä osuus- ja säästöpankkien osalta 10 prosentin kassavarantovelvoite.

Vaikka erilaiset velat asettavatkin erilaisia vaatimuksia pankin maksuvalmiudelle, ei velkojen jakaminen ryhmiin siten, että ryhmät riittävästi kuvaisivat niistä aiheutuvia maksuvalmiusriskejä, ole mahdollista. Huomattavasti yksinkertaisempaan säännöstöön ja asiallisesti lähes samaan lopputulokseen päästään, jos kaikille veloille asetetaan yhtenäinen kassavarantovaatimus. Pykälässä onkin kaikille veloille asetettu juoksu- ja erääntymisajasta riippumatta 10 prosentin kassavarantovelvollisuus. Tämä ei kuitenkaan koske valtiolta määrätarkeituuksiin saatuja varoja, pankin velkoja Suomen Pankille ja keskusrahallaitoksena toimivalle liikepankille. Nämä velat on katsottu riskittömiksi maksuvalmiuden hoidon kannalta.

Kassavarantoon voidaan voimassa olevan säännösten tapaan lukea pankin kassa ja saamiset Suomen Pankilta, mutta myös muulta siihen rinnastuvalta keskuspankilta. Säännöksessä tarkoitettua kassaa laskettaessa kassaan voidaan kotimaan rahan lisäksi lukea muun muassa myös ulkomaan rahat, leimamerkit ja toisten pankkien shekit ja pankkivekselit.

Merkittävimmät muutokset kassavarantoeihin tehdään joukkovelkakirjojen osalta. Voimassa olevassa lainsäädännön mukaan kassavarantoon voidaan lukea valtion, kuntien, kuntainliittojen ja seurakuntien omat sekä niiden takaamat obligaatiot, valtiovarainministeriön tähän tarkoitukseen hyväksymien luottolaitosten obligaatiot sekä ulkomaisissa pörseissä noteeratut obligaatiot.

Kassavarantoon voidaan edelleen rajoituksetta lukea valtiovarainministeriön hyväksymien luottolaitosten liikkeeseen laskemat obligaatiot. Näitä luottolaitoksia ovat lähinnä kiinnitysluottopankit ja luotto-osakeyhtiöt.

Kassavarantoerille asetettavien likvidiys- ja varmuusvaatimusten suhteen eri velkakirjatyyppit eivät eroa olennaisesti toisistaan. Tästä syystä kassavarantoon voidaan lukea myös riskittömien valtioiden, suomalaisten kuntien sekä julkisen valvonnan alaisten koti- ja ulkomaisten luotto- tai rahoituslaitosten liikkeeseenlaskemat taikka takaamat, helposti markkinoitavissa olevat saamistodisteet. Helposti markkinoitavia saamistodisteita ovat tällä hetkellä ennen kaikkea Helsingin Arvopaperipörsissä ja merkittävässä ulkomaisissa pörseissä noteeratut saamistodisteet sekä esimerkiksi valtion velkasitoumuslainoista annettavat todisteet ja talletuspankkien liikkeeseen laskemat sijoitustodistukset.

Kassavarantoon voidaan lukea 2 momentin 6 kohdan mukaan myös 3 kuukauden kuluessa erääntyvät pankkikohtaisesti laskettavat netto-saamiset kotimaisilta talletuspankeilta ja niihin verrattavilta ulkomaisilta pankeilta. Jos saamiset otettaisiin huomioon bruttomääräisinä, voisivat pankit keskinäisiin talletuksiin lisätä kassavarantoon ilman, että sillä todellisuudessa olisi vastaavaa, niiden maksuvalmiutta turvaavaa vaikutusta. Lisäksi pankkien maksuvalmiusrasitukset kohtaavat usein useita pankkeja samanaikaisesti.

Säästöpankkien ja osuuspankkien keskusrahallaitosten yhtenä keskeisenä tehtävänä on huolehtia ryhmäänsä kuuluvien pankkien maksuvalmiudesta. Jos saamiset näiltä keskusrahallaitoksilta hyväksyttäisiin vain nettomääräisinä, estäisi se keskusrahallaitoksia tukemasta paikallispankin maksuvalmiutta esimerkiksi luotoin ja talletuksiin, koska tällöin säästöpankin tai osuuspankin kassavarantoa laskettaessa vähennettäisiin sen velat keskusrahallaitokselle sen saamisista keskusrahallaitokselta. Tämän vuoksi säästöpankin ja osuuspankin ei tarvitse

pitää kassavarantoa niitä velkoja varten, joita sillä on keskusrahallaitoksena toimivalle liikepankilleen. Siten saamiset keskusrahallaitokselta hyväksytään bruttomääräisinä 2 momentin 5 kohdan mukaan.

Kassavarantoon ei voida lukea saamia sel-laisilta luotto- tai rahoituslaitoksilta, joiden osake- tai osuuspääomasta pankki omistaa vähintään puolet tai niin suuren osan, että sillä on äänten enemmistö, kuten ei myöskään, 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja obligaatioita lukuunottamatta, tällaisten luotto- ja rahoituslaitosten liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjoja. Tällaiset yhteisöt ovat niin sidoksissa niistä enemmistön omistavaan pankkiin, etteivät saamiset tai joukkovelkakirjat näiltä yhteisöiltä turvaa pankin maksuvalmiutta pankin joutuessa maksuvaikeuksiin.

4 luku. Talletuspankin vakavaraisuus

23 §. Säännöksessä on talletuspankille asetettu velvollisuus ylläpitää vähintään tässä luvussa määrätyn suuruista omaa pääomaa. Oman pääoman määrää koskevalla sääntelyllä pyritään turvaamaan talletuspankin velkojen — erityisesti tallettajien — saamiset ja varmistamaan se, että pankki kykenee toiminnassaan syntyvistä tappioista huolimatta vastaamaan sitoumuksiinsa.

Voimassaolevassa lainsäädännössä oman pääoman riittävyys määritetään pankin oman pääoman ja sitoumusten suhteena. Vertaamalla pankin sitoumuksia sen omaan pääomaan ei voida kuitenkaan riittävästi ottaa huomioon pankin toiminnan luonnetta ja siihen liittyviä todellisia vakavaraisuusriskejä. Pankin vakavaraisuuteen vaikuttaa ennen kaikkea se, miten pankki on sijoittanut eri varainhankintatavoilla saamiaan varoja. Talletuspankin oman pääoman riittävyys määritetäänkin tässä laissa kansainvälisen käytännön mukaisesti vertaamalla pankin omaa pääomaa sen saamiisiin, sijoituksiin ja taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin. Erilaisia riskejä sisältäville varoille ja vastuusitoumuksille asetetaan erilainen oman pääoman vaatimus niiden riskipitoisuuden mukaan.

24 §. Omaan pääomaan voidaan vakavaraisuutta määriteltäessä lukea tai rinnastaa lähes kaikissa kehittyneen pankkitoiminnan maissa kirjanpitolainsäädännön mukaisen oman pääoman lisäksi muitakin eriä. Myös Suomessa voidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan omaan pääomaan rinnastaa vakavaraisuutta laskettaessa lainsäädännössä asetetuista rajoituksin pankin liikkeeseen laskemat vastuudebentuurit ja pankin tekemät luottotappiovaraukset. Lakiehdotuksessa pankin oma pääoma jaetaan kansainvälisen käytännön mukaisesti kahteen osaan: ensisijaiseen omaan pääomaan ja toissijaiseen omaan pääomaan.

Ensisijaiseen omaan pääomaan voidaan pykälän 1 kohdan mukaan lukea liikepankeissa ja Postipankki Oy:ssä osakepääoma, osuuspankeissa osuus- ja lisäosuuspääoma sekä säästöpankeissa peruspääoma.

Kansainvälisen käytännön mukaan osakepääomaan ei voida ensisijaisen oman pääoman määrää laskettaessa lukea sellaisia etuoikeutettuja osakkeita, jotka tuottavat kumulatiivisen etuoikeuden osinkoon ennen muita osakkeita (cumulative preference share). Vastaavaa rajoitusta ei ole sisällytetty säännökseen, koska Suomessa käytössä olevat etuoikeutetut osakkeet eivät ole kansainvälisessä käytännössä tarkoitettuja kumulatiivisia osakkeita. Suomalaisen etuoikeutettujen osakkeiden osalta ei synny velvoitetta osingonjakoon. Osinko-oikeus ei myöskään kumuloidu rajoituksesta, vaan osakkeenomistajalla on oikeus osinkoon ainoastaan kultakin tilivuodelta ja mikäli osinkoa ei jonnain vuonna jaeta, sitä seuraavalta tilivuodelta. Mikäli osinkoa ei tänäkään vuonna jaeta, osingonsaaja menettää oikeutensa saada osinkoa näiltä vuosilta.

Ensisijaiseen omaan pääomaan voidaan pykälän 2 kohdan mukaan lukea myös osuuspankkien sijoituspääoma ja säästöpankkien kantarahasto. Nämä oman pääoman erät vahvistavat pankin vakavaraisuutta, sillä niitä voidaan käyttää pankin tappioiden kattamiseen. Sijoituspääoma ja kantarahasto ovat myös pysyviä oman pääoman eriä. Niitä ei voida pankin toiminnan aikana maksaa takaisin sijoittajille. Niihin ei liity myöskään velvollisuutta maksaa vuosittain korkoa tai voitto-osuutta.

Ensisijaiseen omaan pääomaan voidaan pykälän 3 kohdan mukaan lukea liikepankkien ja Postipankki Oy:n osakeantitilillä, osuuspankkien sijoitusosuusantitilillä ja säästöpankkien kantarahastoantitilillä olevat varat. Nämä va-

rat siirretään osakepääomaan, sijoitusosuuspääomaan tai kantarahastoon sen jälkeen, kun pääoman tai rahaston korotus on rekisteröity.

Myös vararahasto luetaan ensisijaiseen omaan pääomaan, koska se on käytettävissä pankin tappioiden kattamiseen ja vahvistaa pankin vakavaraisuutta täydellä määrällään.

Ensisijaiseen omaan pääomaan voidaan lukea lisäksi arvonorotusraho. Arvonorotusraho ovat Suomessa merkittävä pankin vakavaraisuutta vahvistava erä. Sitä voidaan käyttää vain rahastoantiin tai siirtoon osakepääomaan, kantarahastoon taikka sijoitusosuuspääomaan sekaamissiossa. Arvonorotukseen on ennalta haettava pankkitarkastusviraston hyväksyminen. Arvonorotusrahoon ei Suomessa sisälly kansainvälisestä käytännöstä poiketen realisoitumattomia arvopaperikaupan voittoja.

Ensisijaiseen omaan pääomaan voidaan pykälän 6 kohdan mukaan lukea puolet vaihtoja sijoitusomaisuuden arvostusvarauksista. Myös näistä varauksista on pitkälti verotuksen ohjaamana muodostunut osa suomalaisten pankkien vakavaraisuutta turvaavia järjestelyjä.

Ensisijaiseen omaan pääomaan luetaan myös muut pankkitarkastusviraston hyväksymät 1—7 kohdissa mainittuihin eriin rinnastettavat erät. Tällainen erä on muun muassa Postipankki Oy:n investointirahasto, joka luetaan Postipankki Oy:n sidottuun omaan pääomaan.

25 §. Pykälässä määritetään talletuspankin toissijaiseen omaan pääomaan luettavat erät.

Toissijaiseen omaan pääomaan voidaan lukea pykälän 1 kohdan mukaan myös luottotappiovaraukset. Suomessa näistä varauksista on muodostunut keskeinen osa pankin vakavaraisuutta turvaavia järjestelyjä. Mikäli pankin toiminnan tulos on tappiollinen, luottotappiovaraukset turvaavat pankin vakavaraisuutta samalla tavalla kuin muutkin pankin toissijaiseen omaan pääomaan luettavat erät. Varaukset eivät tällaisessa tilanteessa myöskään joudu verotuksen kohteeksi. Tällaisten yleisten luottotappiovarausten, joita voidaan käyttää tulevaisuudessa syntyvien, mutta tunnistamattomien tappioiden kattamiseen, lukeminen omaan pääomaan vastaa EY:n luottolaitoksen omia varoja koskevaa direktiiviä (89/299/EEC). Tämän erän käsittely poikkeaa kuitenkin muiden oman pääoman erien käsittelystä. Sitä ei direktiivin mukaan oteta huomioon silloin, kun toissijaisen oman pääoman enim-

mäismäärää lasketaan. Luottotappiovarauksen lukeminen toissijaiseen omaan pääomaan ja sen poikkeava käsittely on tässä vaiheessa väliaikainen ratkaisu. Lopullinen ehdotus luottotappiovarauksen sijoittamisesta ensisijaiseen omaan pääomaan tai toissijaiseen omaan pääomaan tullaan EY:ssä tekemään kuuden kuukauden kuluessa direktiivin voimaan tulosta eli viimeistään tammikuun 1 päivästä 1993 luettuna. Ehdotuksesta riippuen on luottotappiovarauksen sijoituspaikka tuolloin tarkistettava vastaavasti.

Talletuspankin toissijaiseen omaan pääomaan voidaan lukea myös pankin omistamien osakkeiden, osuuksien ja muiden osakkuuksien kirjanpitoarvon ja käyvän arvon välinen erotus pankkitarkastusviraston määräämässä laajuudessa. Säännös vastaa Baselin pankkivalvontakomitean suositusta. Tämän suosituksen mukaan osakkeiden, osuuksien ja muiden osakkuuksien kirjanpitoarvon ja käyvän arvon välistä erotuksesta voidaan lukea toissijaiseen omaan pääomaan 45 prosenttia.

Talletuspankin toissijaiseen omaan pääomaan voidaan lukea pankkitarkastusviraston määräämin ehdoin pankin liikkeeseen laskemat sellaiset sitoumukset, joilla on huonompi etuoikeus kuin pankin muilla sitoumuksilla, kuitenkin enintään puoleen ensisijaisen oman pääoman määrästä. Säännös vastaa kansainvälistä käytäntöä. Mikäli sitoumuksen jäljellä oleva juoksu-aika on alle 5 vuotta, tällaisen sitoumusten lukemista pankin toissijaiseen omaan pääomaan pankkitarkastusvirasto rajoittaisi kansainvälisen käytännön mukaisesti siten, että sitoumusten arvosta vähennetään 20 prosenttia kultakin alkavalta vuodelta.

Talletuspankin toissijaiseen omaan pääomaan voidaan lukea pankkitarkastusviraston luvalla myös muut edellä mainittuihin eriin rinnastettavat erät. Pykälässä mainittuihin eriin rinnastettava erä on esimerkiksi niin sanottu sekamuotoinen pääomaa (hybrid capital). Tällaisessa pääomassa on piirteitä sekä vieraasta että omasta pääomasta. Tunnusomaista tällaiselle pääomalle on, että se on vakuudetonta ja että sillä on huonompi etuoikeus kuin muilla sitoumuksilla ja että se on täysin maksettu. Pääomaa ei voida myöskään yksipuolisesti peruuttaa tai maksaa takaisin. Tällaisen pääoman täytyy olla myös käytettävissä pankin tappioiden kattamiseen, jotta se voidaan lukea toissijaiseen omaan pääomaan.

Pykälän 2 momentin mukaan toissijaiseen omaan pääomaan luettavista eristä luottotappiovaraus luetaan mukaan rajoituksetta, mutta muiden erien yhteismäärästä voidaan ottaa huomioon 23 §:ssä tarkoitettua suhdetta laskettaessa enintään ensisijaiseen omaan pääomaan luettavien erien yhteismäärän suuruinen määrä. Säännöksellä pyritään estämään pankin vakavaraisuuden nojautuminen liiallisesti toissijaiseen omaan pääomaan.

Luottotappiovarauksen käsittely suhdelukua laskettaessa vastaa EY:n neuvoston huhtikuussa hyväksymää luottolaitoksen omaa pääomaa koskevaa direktiiviä.

26 §. Pykälän 1 momentin mukaan talletuspankin oman pääoman kokonaismäärästä vähennetään osake- ja muut oman pääoman luontoiset sijoitukset sellaisiin pankin konserniin kuulumattomiin yhteisöihin, jotka harjoittavat pääasiallisena toimintanaan 7 §:n mukaiseen pankkitoimintaan luettavaa toimintaa ja joiden osakkeista ja osuuksista pankki omistaa yli 20 prosenttia. Nämä niin sanotut osakkuusyhtiöt voivat merkittävästi vaikuttaa talletuspankin vakavaraisuuteen. Jo ehdotetun suurimman omistusosuus voi tuoda pankille käytännössä varsin suuren vaikutusvallan yhteisössä ja samalla myös usein laajan taloudellisen vastuun sen toiminnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan talletuspankin ensisijaisen oman pääoman määrästä vähennetään lisäksi pankin omistukseensa hankkimat pankin omat osakkeet, osuudet ja kantarahastotodistukset. Esimerkiksi osakeyhtiölain 7 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan osakeyhtiö saa hankkia omia osakkeitaan muun muassa yhtiöiden sulautuessa ja huutokaupassa, kun on kyse yhtiön saamisesta ulosmitatusta osakkeesta.

27 §. Säännös sisältää talletuspankin saamisen ja sijoitusten riskiryhmittelyn. Vakavaraisuusriskit saattavat vaihdella huomattavasti esimerkiksi sen mukaan, keneltä tietty saaminen on tai kenen puolesta vastuusitoumus on annettu, tai mistä maasta saaminen tai vastuusitoumus on. Erilaisen riskipitoisuuden vuoksi on saamiset, sijoitukset ja pankkitoiminnassa annetut taseen ulkopuoliset sitoumukset jaettu kansainvälisen käytännön mukaisesti neljään ryhmään siten, että ensimmäiseen ryhmään luetaan vähiten riskiä sisältävät erät ja neljanteen ryhmään riskipitoisimmat erät.

Talletuspankin saamiin luetaan tavanomaisten velkasaamisten lisäksi esimerkiksi

joukkovelkakirjasaamiset, kauppahinta ja takausaamiset. Sen sijaan taseen rahoitusomaisuuteen kuuluvia osakeantisaamisia ja siirto-saamisia ei lueta pankin saamisiin.

Mikäli tietyn saamisen tai sijoituksen luonne muuttuu siten, että se ei enää vastaa sitä riskiryhmää, mihin se on sijoitettu, pankin on välittömästi siirrettävä saaminen tai vastuusitoumus tai osa siitä sen tosiasiallista luonnetta vastaavaan ryhmään.

Ensimmäiseen ryhmään luetaan sellaiset saamiset ja sijoitukset, joihin ei liity pankin toiminnan kannalta mainittavia riskejä.

Ensimmäisen ryhmän 1 kohtaan luetaan pankin kassa. Kassaan luetaan kotimaan rahojen lisäksi muun muassa leimamerkit ja ulkomaan rahat.

Ensimmäisen ryhmän 2 kohtaan luetaan ensinnäkin saamiset Suomen valtiolta ja siihen luottoriskiltään rinnastuvilta muilta valtioilta. Suomen valtioon luottoriskiltään rinnastuvalla valtiolla tarkoitetaan valtiota, josta oleviin saamisiin ja sijoituksiin ei liity Suomesta olevia saamisia ja sijoituksia merkittävästi suurempia riskejä. Baselin pankkivalvontakomitean suosituksessa valtiot jaetaan maariskin mukaan toisaalta maihin, jotka ovat Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) täysjäseniä tai jotka ovat solmineet erityisluotonantosopimuksia Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) kanssa sekä toisaalta näiden maiden ulkopuolisiin maihin.

Ensimmäisen ryhmän 2 kohtaan luetaan myös muun muassa saamiset Suomen valtion liikelaitoksilta. Tällaisia liikelaitoksia ovat laissa valtion liikelaitoksista (627/87) tarkoitettut liiketoimintaa harjoittavat valtion laitokset.

Ensimmäisen ryhmän 2 kohtaan luetaan myös edellämainittujen yhteisöjen takaamat saamiset sekä saamiset, joiden vakuutena on saaminen tällaiselta yhteisöltä. Näiden saamisen lukeminen ensimmäiseen ryhmään on perusteltua, koska niihin ei liity suurempaa riskiä kuin suoriin saamisiin mainituilta yhteisöiltä.

Ensimmäisen ryhmän 3 kohtaan luetaan saamiset suomalaisilta kunnilta, kuntainliitoilta, seurakunnilta, Ahvenanmaan maakunnalta sekä näiden takaamat saamiset samoin kuin saamiset, joiden vakuutena on saaminen tällaiselta yhteisöltä. Näiden erien lukeminen ensimmäiseen ryhmään on perusteltua sen vuoksi, että mainituilla julkisyhteisöillä on verotusoikeus.

Ensimmäisen ryhmän 4 kohtaan luetaan saamiset Suomen Pankilta ja siihen rinnastuvilta keskuspankeilta. Suomen Pankkiin rinnastuvalla keskuspankilla tarkoitetaan edellä 2 kohdassa tarkoitettun ulkomaisen valtion keskuspankkia.

Ensimmäisen ryhmän 5 kohtaan luetaan paikallisessa valuutassa olevat ja paikallisella valuutalla rahoitetut saamiset muilta kuin 2 kohdassa mainituilta valtioilta ja tällaisten valtioiden keskuspankeilta. Näiden saamisen lukeminen ensimmäiseen ryhmään on perusteltua, koska niihin ei liity rahanarvon muutoksista aiheutuvia riskejä.

Ensimmäisen ryhmän 6 kohtaan luetaan saamiset, joiden vakuutena on käteistä tai samassa pankissa oleva pankkitalletus. Pankkitalletukset on suojattu vakuusrahastojen avulla, joten niihin ei liity mainittavia riskejä.

Toisen ryhmän 1 kohtaan luetaan ensinnäkin saamiset juoksuajan pituudesta riippumatta suomalaisilta julkisen valvonnan alaisilta rahoituslaitoksilta ja niihin rinnastuvilta ulkomaisilta rahoituslaitoksilta. Suomalaiseen rahoituslaitokseen rinnastuvalla ulkomaisella rahoituslaitoksella tarkoitetaan rahoituslaitosta, jonka pääkonttori sijaitsee ensimmäisen ryhmän 2 kohdassa tarkoitettussa ulkomaisessa valtiossa.

Toisen ryhmän 1 kohtaan luetaan myös saamiset, joista suomalainen vakuutusyhtiö vastaa. Näihin saamisiin ei muun muassa suomalaisten vakuutusyhtiöiden tarkan viranomaisvalvonnan vuoksi liity merkittäviä riskejä.

Toisen ryhmän 2 kohtaan luetaan sellaiset saamiset ulkomaisilta rahoituslaitoksilta, joiden jäljellä oleva juoksu-aika on enintään vuosi. Näihin saamisiin ei sisälly yleensä merkittäviä riskejä, kun niiden jäljellä oleva juoksu-aika on lyhyt. Lukemalla nämä saamiset toiseen ryhmään voidaan myös turvata kansainvälisten interbank-markkinoiden toimivuutta.

Toisen ryhmän 3 kohtaan luetaan saamiset suomalaisiin kuntiin, kuntainliittoihin ja seurakuntiin rinnastuvilta ulkomaisilta julkisyhteisöiltä sekä näiden takaamat saamiset. Tällaisilla ulkomaisilla julkisyhteisöillä tarkoitetaan ensimmäisen ryhmän 2 kohdassa tarkoitettussa ulkomaisessa valtiossa sijaitsevia sellaisia suomalaisiin julkisyhteisöihin verrattavia julkisyhteisöjä, joilla on verotusoikeus.

Toisen ryhmän 4 kohtaan luetaan saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta sekä näiden takaamat saamiset ja saamiset, joiden vakuute-

na on saaminen kansainväliseltä kehityspankilta. Tällaisia kehityspankkeja ovat muun muassa Maailmanpankki (IBRD), Aasian Kehityspankki (ADB), Afrikan Kehityspankki (AfDB), Euroopan Investointipankki (EIB) ja Pohjoismaiden Investointipankki (NIB).

Toiseen ryhmään luetaan myös saamiset maksujen välityksestä. Tällaiseen saamiseen ei sisälly niiden lyhytaikaisuuden vuoksi merkittäviä riskejä.

Kolmanteen ryhmään luetaan oman asunnon tai vuokrattavaksi tarkoitetun asunnon hankintaan annettu luotto, jos vakuutena on kiinnitys tai asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet. Tällaisiin saamisiin ei liity yleensä merkittäviä riskejä.

Baselin pankkivalvontakomitean suosituksen sanamuodosta poiketen ryhmään voitaisiin lukea myös sellaiset oman asunnon tai vuokrattavaksi tarkoitetun asunnon hankintaan annetut luotot, joiden vakuutena on asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet. Kansainvälisessä suosituksessa puhutaan tältä osin vain luotoista, joiden vakuutena on kiinteistökiinnitys. Erilaisten oikeudellisten järjestelmien johdosta kansainvälisen suosituksen mukainen pitäytyminen vain kiinteistökiinnitykseen ei ole Suomessa perusteltua. Saamiset, joiden vakuutena on asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet ovat ainakin yhtä varmoja, kuin saamiset, joiden vakuutena on kiinteistökiinnitys. Vakuutena olevat asunto-osakkeet ovat usein helpommin rahaksi muutettavia kuin vakuutena olevat kiinteistöt. Myös saamiset, joiden vakuutena on asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat kiinteistöyhtiön osakkeet, luettaisiin kolmanteen ryhmään.

Pykälän *neljännen ryhmän* 1 kohtaan luetaan saamiset yleisöltä siltä osin, kuin niitä ei ole luettu muihin ryhmiin. Kohtaan luetaan muun muassa pääosin saamiset yksityishenkilöiltä ja yrityksiltä sekä saamiset muilta valtioilta kuin Suomen valtiolta ja siihen luottoriskiltään rinnastuvilta valtioilta.

Neljänteen ryhmään luettaisiin myös muun muassa pankin omistamat osakkeet ja osuudet, lukuunottamatta 26 §:n nojalla omasta pääomasta vähennettäviä osakkeita ja osuuksia. Myös sellaiset saamiset, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla saamisilla, mutta joita ei vähennetä pankin omasta pääomasta, luettaisiin neljänteen ryhmään.

Neljänteen ryhmään luettaisiin myös kiin-

teistöt ja pankin muu taseeseen sisältyvä omaisuus.

28 §. Myös talletuspankin pankkitoiminnan yhteydessä antamat taseen ulkopuoliset sitoumukset ryhmitellään 23 §:ssä tarkoitettua suhdetta laskettaessa 27 §:n mukaisiin ryhmiin. Tällaisia sitoumuksia ovat muun muassa takaukset, takuut, vekselivastuut, rahoitusvarojen myynti- ja takaisinostosopimukset, lisäluottojärjestelyt ja muut vastaavat peruuttamattomat sitoumukset samoin kuin erilaisista korko- ja valuuttakurssisidonnaisista sopimuksista syntyneet sitoumukset, kuten korkoterminit, -optiot, -futuurit ja koronvaihtosopimukset sekä valuuttaterminit, -optiot ja -futuurit.

Taseen ulkopuolisten erien ryhmittely tapahtuisi sen mukaan, kenen puolesta sitoumus on annettu tai kuka on sopimuksen vastapuoli. Siten esimerkiksi Suomen valtion puolesta annettu takaus luettaisiin ensimmäiseen ryhmään.

Taseen ulkopuoliset sitoumukset painotettaisiin lisäksi Baselin pankkivalvontakomitean suosituksen mukaisesti omilla painokertoimilla sen mukaan, kuinka suuri riski niihin liittyy. Ulkomaan valuutan kurssiin ja korkoon sidottujen taseen ulkopuolisesta toiminnasta syntyneiden sitoumusten käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon se, että pankeille näistä sitoumuksista aiheutuva luottoriski ei yleensä toteudu koko sitoumuksen nimellisarvoa vastaavasta määrästä, vaan luottoriskinä on ennen kaikkea vastapuolen mahdollisesta laiminlyönnistä syntyvän uuden vastaavan sitoumuksen solmimisesta syntyvä kassavirta. Korko- ja valuuttakurssisidonnaisten erien muuntokertoimien suuruuteen vaikuttavat lisäksi muun muassa sopimusten juoksuaika sekä korkojen ja valuuttakurssien vaihtelut.

Valuutta- ja korkosidonnaisten taseen ulkopuolisten sitoumusten käsittelyssä on kansainvälisesti käytettävissä kaksi eri menetelmää: käyvän arvon (current exposure) -menetelmä ja alkuperäisen hankinta-arvon (original exposure) -menetelmä.

Käyvän arvon menetelmässä ulkomaan valuutan kurssiin ja korkoon sidottu taseen ulkopuoliset sitoumukset muunnetaan tase-eriksi siten, että jokaisen sitoumuksen perusteella lasketaan uuden korvaavan sitoumuksen markkina-arvo, joka puolestaan lasketaan yhteen talletuspankin sitoumuksesta mahdollisesti muodostuvan riskiposition kanssa. Näin laskettu taseen ulkopuolisen sitoumuksen arvo

painotetaan sitoumuksen vastapuolen mukaan 29 §:n mukaisilla painokertoimilla.

Alkuperäisen hankinta-arvon menetelmässä taseen ulkopuoliset sitoumukset muunnetaan tase-eriksi siten, että sitoumuksen nimellisarvo kerrotaan sitoumustyyppin ja sen juoksuajan mukaisella muuntokertoimella ilman, että lisäksi laskettaisiin jokaisen sitoumuksen perusteella uuden korvaavan sitoumuksen markkina-arvo.

Pankkitarkastusvirasto antaa kansainväliseen käytäntöön nojautuen tarkemmat määräykset taseen ulkopuolisten erien käsittelystä riskiryhmittelyssä.

29 §. Pykälässä määritetään pankin eri riskiryhmiin kuuluville saamisille, sijoituksille ja vastuusitoumuksille vaadittava oman pääoman määrä. Eri riskiryhmiin luettaville saamisille, sijoituksille ja vastuusitoumuksille asetettavaa oman pääoman vaatimusta määritettäessä on lähtökohtana ollut kuhunkin ryhmään luettavista varoista ja vastuusitoumuksista pankin toiminnalle aiheutuva keskimääräinen riski. Talletuspankeille on pyritty asettamaan sellainen oman pääoman vaatimus, että se todennäköisesti kattaa tavanomaiset pankkitoiminnan yhteydessä syntyvät riskit. Sen sijaan kaikkia poikkeuksellisia riskejä vakavaraisuussäännöstellä ei voida kattaa. Tällaisilta riskeiltä tallettajia suojaavat pankkien vakuusrahastot.

Pykälän mukaan talletuspankilla on oltava omaa pääomaa vähintään 8 prosenttia 27 §:n II-IV -ryhmiin luettavien saamisten ja sijoitusten sekä taseen ulkopuolisten sitoumusten riskipainotetusta yhteismäärästä. Tämä oman pääoman vaatimus on erityisesti säästöpankkien ja osuuspankkien osalta huomattavasti voimassa olevan lainsäädännön mukaista oman pääoman vaatimusta tiukempi. Tämän vuoksi siirtymäsäännöksiin on sisällytetty siirtymäaika.

Oman pääoman vaatimusta laskettaessa toiseen ryhmään luettavista eristä otetaan huomioon 20 prosenttia, kolmanteen ryhmään luettavista eristä 50 prosenttia ja neljänteen ryhmään luettavista eristä 100 prosenttia.

Talletuspankilla on jatkuvasti oltava omaa pääomaa vähintään määrä, joka saadaan laskemalla yhteen säännöksen mukaiset prosentiosuudet saamisten ja sijoitusten kirjanpitoarvosta sekä vastuusitoumusten laskennallisista arvoista.

Varat otetaan laskelmaan kirjanpitoarvoon, jolloin myös mahdolliset poistot ja aliar-

vostukset alentavat täydellä määrällään laskelmaan otettavien varojen arvoa.

30 §. Pykälässä säännellään oman pääoman vaatimuksen laskemista talletuspankin konsernille. Jos talletuspankki on konsernin emoyhtiö tai emopankki, oman pääoman vaatimus lasketaan talletuspankin lisäksi talletuspankin konsernille. Voimassaolevassa lainsäädännössä pankin omistamia muiden pankkitoimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeita ja osuuksia ei ole otettu huomioon talletuspankkien vakavaraisuuden sääntelyssä. Kuitenkin tällaiset osakkuudet voivat merkittävästi vaikuttaa pankin tosiasialliseen vakavaraisuuteen. Niiden omistamista on nykyisin kuitenkin rajoitettu vain määrällisesti suhteessa pankin omaan pääomaan.

Pykälän mukaan oman pääoman vaatimus lasketaan talletuspankin konsernille noudattaen soveltuvin osin, mitä osakeyhtiölain (734/78) 11 luvun 11 §:ssä on konsernitilinpäätöksen laatimisesta säädetty. Konsernin omaan pääomaan luettaisiin siten myös vähemmistöosuudet talletuspankin konsernissa eli konsernin ulkopuolisten osakkeiden osuus tytäryhtiön omasta pääomasta. Konsernin sisäisiä saamia ja takauksia sekä konsernin keskinäisiä pääoman sijoituksia ei oteta huomioon laskettaessa oman pääoman vaatimusta talletuspankin konsernille. Pankkitarkastusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä oman pääoman vaatimuksen laskemisesta talletuspankin konsernille.

Pykälän mukaan talletuspankin konsernin ensisijaisesta omasta pääomasta vähennetään 23 §:ssä tarkoitettua suhdetta laskettaessa liikearvo (goodwill). Säännöksellä toteutetaan konsernitilinpäätöksen laskennassakin noudatettavaa periaatetta, jonka mukaan konsernin omaan pääomaan tulee tytäryhtiön osalta lukea ainoastaan ne voittovarot, jotka tytäryhtiön on jätetty konsernisuhteen syntymisen jälkeen.

31 §. Pykälässä annetaan pankkitarkastusvirastolle oikeus hakemuksesta myöntää määräajaksi lupa lakisääteisen oman pääoman vähimmäismäärän alittamiseen, kuitenkin enintään 50 prosentilla. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi pankkia kohdanneen suuren luottotappion vuoksi. Pankkitarkastusviraston on luvan myöntämistä harkitessaan erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että hakemuksen tehneellä pankilla on suunnitelma ja edelly-

tykset saavuttaa säännöksen mukainen oman pääoman vähimmäismäärä.

32 §. Yhtenä keinona turvata talletuspankkien riittävä vakavaraisuus on voimassa olevassa lainsäädännössä käytetty pakollisia vararahastosiirtoja. Vararahastoja on voitu käyttää vain tappioiden peittämiseen siltä osin kuin taseen osoittama voitto ja muu vapaa oma pääoma ei riitä, sekä liikepankissa lisäksi osakepääoman korottamiseen.

Vararahastosiirtoja koskevat säännökset eroavat toisaalta liikepankkien ja Postipankki Oy:n sekä toisaalta osuuspankkien ja säästöpankkien kesken huomattavasti toisistaan. Sääntely on kaikkien pankkityyppien osalta varsin monimutkaista. Koska vuosivoitosta tehtyjen pakollisten vararahastosiirtojen merkitys pankin vakavaraisuudelle on varsin vähäinen, on nykyisten pankkilakien mukaisesta pakollisesta vararahastosiirtomenettelystä ehdotuksessa kokonaan luovuttu. Sen sijaan pankilta kielletään voiton ja muun tuoton jako omalle pääomalle tilanteissa, joissa pankin tai sen konsernin vakavaraisuus ei täytä lain vähimmäisvaatimuksia. Säännöksellä pyritään estämään pankkia heikentämästä taloudellista asemaansa voitonjaolla tilanteessa, jossa pankki ei ole pystynyt täyttämään lain sen vakavaraisuudelle asettamia vähimmäisvaatimuksia. Säännös on myös omiaan tehostamaan sellaisen pankin toimintaa, jolla ei ole riittävää vakavaraisuutta.

Pankkitarkastusvirasto voi kuitenkin erityisesti syytä määrääjäksi myöntää poikkeuksen voitonjakoa koskevasta kiellosta. Lupa voisi koskea tilannetta, jossa oman pääoman aleneminen on luonteeltaan tilapäistä ja voitonjako on tarkoituksenmukaista toiminnan terveen kasvun edistämiseksi. Pankkitarkastusviraston tulee varmistua, ettei voitonjaosta ole vaaraa pankin vakavaraisuudelle. Luvan edellytyksenä on pidettävä, että pankki esittää suunnitelman ja aikataulun, miten se aikoo saattaa oman pääomansa riittävälle tasolle.

33 §. Pykälässä asetetaan talletuspankeille yleinen velvollisuus suojautua riskeiltä. Esimerkiksi korkosäännöstelyn purkautuminen on merkinnyt markkinavaimien vaikutuksen lisääntymistä koron määräytymisessä ja samalla lisännyt koronmuutoksiin liittyviä riskejä. Myös valuutansäännöstelyä on liberalisoitu ja pankkitoiminta on kansainvälistynyt. Suomen rahamarkkinat ovat entistä enemmän yhdentyneet kansainvälisiin rahamarkkinoihin. Korko-

jen ja valuuttakurssien muutosherkkyys on yleisesti lisääntynyt. Erityisiä vaatimuksia riskienhallinnalle asettavat lisäksi taseen ulkopuoliset uudet instrumentit, kuten korun- ja valuutanvaihtosopimukset, korko- ja valuuttapoptiot sekä korko- ja valuuttatermiinisopimukset.

Vaikka pankkitoiminnan olennainen osa on riskien ottaminen, tulee riskinottoa rajoittaa siten, että esimerkiksi suuretkaan korun tai valuuttakurssin muutokset eivät aiheuta olennaista vaaraa pankin kannattavuudelle ja vakavaraisuudelle. Sisäisiä rajoituksia määrättäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että rajoitukset asetetaan pankin koko toiminnasta aiheutuvalla riskillä eikä ainoastaan yksittäisten instrumenttien aiheuttamalle riskille.

Talletuspankin tulee huolehtia siitä, että sen riskinvalvontajärjestelmät ovat toimintojen laatuun ja laajuuteen nähden riittävät ja että ne kattavat pankin koko toimintaan, myös taseen ulkopuoliseen toimintaan, liittyvät riskit. Riskinvalvontajärjestelmän tulee taata sekä pankin johdolle että valvontaviranomaisille luotettavaa ja riittävää tietoa pankin riskiasemasta.

Säännöksen 2 momenttiin on otettu yleistä vakavaraisuuden sääntelyä täydentävä saamisen ja vastuusitoumusten liiallisen keskittämisen kiello. Kielto on ulotettu koskemaan myös pankin konserniin kuuluvia rahoituslaitoksia.

Pankin ja sen konsernin taloudellisiin voimavaroihin nähden huomattava saamisen ja vastuusitoumusten keskittäminen tietylle pankin tai sen konserniin kuuluvan rahoituslaitoksen asiakkaalle saattaa merkittävästi vaarantaa pankin vakavaraisuutta. Näitä riskejä ei voida ottaa huomioon saamisen, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten sitoumusten riskiryhmittelyyn perustuvassa vakavaraisuuden sääntelyssä.

Momenttiin ei ole sisällytetty pankin ja sen konsernin oman pääoman määrään sidottua rajaa, jolloin pankin ja sen konsernin saamisen ja sitoumusten voitaisiin katsoa olevan liiallisesti keskittyneitä. Tällainen raja ei kuvaisi luotettavasti yhteen asiakkaaseen ja tämän kanssa olennaisessa taloudellisessa etuyhteydessä olevaan henkilöön tai yhteisöön kohdistuvia riskejä. Riskien määrään vaikuttaa olennaisesti se, keneltä saaminen on ja kenen puolesta vastuusitoumus on annettu. Saamisen ja sitoumusten keskittämisen kieltävää säännöstöä ei voida siten soveltaa valtiolta eikä

kunnilta oleviin saamisiin ja näiden puolesta annettuihin vastuusitoumuksiin. Riskien määrään vaikuttaa olennaisesti myös se, onko saamisesta ja sitoumuksesta annettu vakuutta vai ei. Saamisten ja sitoumusten ei voida yleensä katsoa keskittyneen säännöksessä tarkoitetulla tavalla, jos asiakkaalta olevista saamisista tai tämän puolesta annetuista sitoumuksista on annettu turvaava vakuus.

5 luku. Asiakkaansuoja

34 §. Pykälässä on talletuspankin markkinointia koskeva yleissäännös. Pykälän mukaan pankki ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaansa kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä. Pykälää sovelletaan kaikkeen pankin harjoittamaan markkinointiin riippumatta siitä, kenelle markkinointi on suunnattu. Säännöksen soveltamisalaa ei ole rajoitettu yksinomaan pankin asiakkaana oleviin kuluttajiin kohdistuvaan markkinointiin.

Markkinointiin luetaan mainonta sekä muut pankin asiakkaisiin välittömästi tai välillisesti kohdistuvat myynninedistämistoimenpiteet samoin kuin muu vastaava pankin tarjoamia palveluja koskeva tiedottaminen. Esimerkiksi eri tilimuotojen markkinointiin luetaan muun muassa tiedotusvälineissä ja pankin toimitiloissa tapahtuva tiliehtojen mainonta. Markkinointia koskevan yleissäännöksen nojalla on harkittava, antaako kyseinen markkinointitoimenpide pankin mahdollisille asiakkaille oikean kuvan tilimuodon ehdoista vai ei. Sen sijaan tiliehtojen asiallinen sisältö kuuluu sopimusehtojen sääntelyn piiriin.

Säännöksessä mainitaan sopimattomasta markkinoinnista esimerkkinä totuudenvastaiten tai harhaanjohtavien tietojen antaminen. Sopimatonta olisi myös markkinointi, jossa ei anneta pankin asiakkaan taloudellisen päätöksenteon kannalta tarpeellisia tietoja. Säännöksen tulkinnan lähtökohtana on oltava pankin asiakkaan suojaaminen. Markkinointia tarkastellaan päätöksentekotilanteessa olevan pankin asiakkaan näkökulmasta. Säännöksen soveltaminen ei edellytä, että markkinoinnin voidaan osoittaa aiheuttaneen pankin asiakkaalle konkreettista haittaa tai vahinkoa.

Markkinoinnin sopivuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota myös siihen kohderyh-

mään, johon markkinointi on suunnattu. Tavanomaista tiukemmat vaatimukset voidaan asettaa muun muassa sellaisen markkinoinnin osalta, joka kohdistuu sellaisiin asiakasryhmiin, joiden osalta suojaamisen tarve on erityisen suuri.

Markkinoinnissa käytettävät pankkitoimintaan kuulumattomat niin sanotut yhdistetyt ja kylkiäistarjoukset voivat olla kuluttajansuojalain tapaan kiellettyjä myös pankkitoiminnassa. Sopimatonta ei kuitenkaan ole pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluvien pankkipalvelujen yhteenkytkeminen. Markkinoinnissa ei saa luvata sellaista pankkitoiminnassa sopimatonta sattumanvaraista etua, jonka saaminen edellyttää vastiketta tai tietyn pankkipalvelun käyttämistä.

Säännöstä ei ole ulotettu koskemaan sellaista elinkeinonharjoittajaa, jolle pankki on antanut tehtäväksi markkinoinnin suunnittelun ja suorittamisen tai tällaisen elinkeinonharjoittajan tai pankin palveluksessa olevaa henkilöä. Pankilla on toimeksiantajana tai työnantajana riittävät mahdollisuudet estää kielletty markkinointi.

Lain 39 §:n mukaan pankkitarkastusvirasto voi velvoittaa uhkasakolla pankin täyttämään velvollisuutensa. Mahdollisuus asettaa uhkasakko ja viime kädessä tämän lain 5 §:ssä säädetty toiminnan rajoittamisuhka riittää talletuspankin markkinoinnin osalta, joten tähän lakiin ei ole sisällytetty erityisiä sopimatonta markkinointia koskevia rangaistussäännöksiä.

35 §. Pykälässä kielletään yleisesti pankkitoimintaan kuulumattomien tai kohtuuttomien sopimusehtojen käyttäminen pankkitoiminnassa. Kielto koskee sekä kuluttajien asemassa olevia että muita pankin asiakkaita.

Kohtuuttomien sopimusehtojen kieltoa koskevan säännöksen 1 momentti vastaa rakenteeltaan kuluttajansuojalain (38/78) 3 luvun 1 §:n mukaista yleissäännöstä.

Sopimusehtojen sääntely on pykälässä laajempaa kuin kuluttajansuojalaissa, jossa sääntely on kytketty tietyn kulutushyödykkeen tarjoamiseen. Pankkia on pykälässä yleisesti kielletty käyttämästä kohtuuttomia sopimusehtoja pankkitoiminnassa. Säännös koskee vain pankkitoiminnassa käytettäviä ehtoja, ei sen sijaan sopimusehtoja, joita pankki käyttää esimerkiksi rakentamista koskevissa urakkasopimuksissa.

Kunkin sopimuksen ehtoja on arvioitava kokonaisuutena siten, että ratkaisevaa on sopi-

muksen ehtojen yhteisvaikutus. Ehto on kohtuuton, jos se on omiaan pankin asiakkaan vahingoksi suosimaan pankkia siten, ettei sopimukseen sisältyvien oikeuksien ja velvollisuuksien välillä vallitse tasapaino. Yksittäinen, erillään tarkasteltuna kohtuuttomalta vaikuttava ehto voi olla hyväksyttävä, jos sopimus tai useat esimerkiksi samaan rahoitusjärjestelyyn liittyvät sopimukset kokonaisuutena ottavat asiakkaan edut riittävästi huomioon. Toisaalta useat sopimusehdot voivat yhdessä johtaa kohtuuttomaan tulokseen ilman, että mikään yksittäinen ehto sinänsä olisi kohtuuton.

Pankkitoiminnan erityispiirteet on otettava huomioon arvioitaessa pankin käyttämien sopimusehtojen kohtuullisuutta. Esimerkiksi pankin käyttämiä korkoehtoja ei voida tarkastella erillään pankkitoimintaa koskevista säännöksistä ja viranomaisohjeista. Kuitenkin myös korkoehdot voivat olla säännöksessä tarkoitettulla tavalla kohtuuttomia, jos esimerkiksi kuluttajille tarkoitetuissa luotoissa koron määrittelytapa poikkeaa ilman pankkitoiminnassa hyväksyttävää syytä olennaisesti vastaavanlaisissa tilanteissa yleisesti noudatetusta koron määrittelytavasta.

Pankkitoiminnassa käytettävät sopimusehdot ovat valtaosaltaan vakioehtoisia, joten ehtojen kohtuullisuuden harkinta kohdistuisi ennenkaikkea vakioehtoihin sopimukseen. Säännöstä voidaan kuitenkin soveltaa muihinkin sellaisiin sopimusehtoihin, joita talletuspankki säännöllisesti käyttää esimerkiksi pankkipalveluja tarjotessaan tai joita pankki muulla tavoin sisällyttää yksittäisiin sopimukseen.

Säännöksessä on voimassa olevaa pankkilainsäädäntöä laajemmin kielletty käyttämästä pankkitoimintaan kuulumattomia ehtoja. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ehdot, jotka asettavat luotonsaannin ehdoksi muulla elinkeinotalalla toimivan yrityksen tarjoamien maksullisten palveluiden käytön.

Talletuspankkien käyttämien sopimusehtojen kohtuullisuutta ja käyttöä arvioitaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota tallettajien aseman turvaamiseen. Sopimusedolla voidaan esimerkiksi pyrkiä turvaamaan tallettajien asemaa pankin maksuvalmiuskriisissä. Vaikka tällainen sopimusehto voitaisiin irrallaan tarkasteltuna katsoa pankin asiakkaan kannalta kohtuuttomaksi, ei se ole kielletty, jos sen katsotaan olevan tarpeen tallettajien aseman turvaamiseksi. Tällaisia ehtoja voivat olla esimerkiksi luoton irtisanomisehdot ja vakuuden realisoin-

tiin liittyvät ehdot silloin, kun ne liittyvät esimerkiksi pankin vakavaraisuuden turvaamiseen.

36 §. Vakioehtoisten sopimusten ehtojen osalta on pykälässä voimassa olevan sääntelyn mukaisesti talletuspankille asetettu velvollisuus toimittaa pankkitarkastusvirastolle tällaisten sopimusten ehdot.

Pankkitarkastusvirastolla on tällöin mahdollisuus valvoa, että 35 §:n säännöksiä on noudatettu.

37 §. Kuluttajansuojalakia sovelletaan pankin kuluttajan asemassa olevaan asiakkaaseen kohdistuvaan markkinointiin ja näitä koskevien sopimusehtojen sääntelyyn tämän luvun säännösten ohella. Kuluttajalla tarkoitetaan kuluttajansuojalain 1 luvun 4 §:n mukaan henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeitä pääasiallisesti henkilökohtaista tarvettaan varten tai yksityisessä taloudessaan käytettäväksi. Kulutushyödykkeellä taas tarkoitetaan mainitun lain 1 luvun 3 §:n mukaan sellaisia tavaroita ja palveluksia, joita tarjotaan tai olennaisessa määrässä käytetään yksityiseen kulutukseen. Muihin pankin asiakkaisiin kuin kuluttajiin sovelletaan yksinomaan tämän luvun säännöksiä.

Pykälässä säädetään valvontaviranomaisten yhteistyöstä asiakkaansuojakysymyksissä. Pankkitarkastusvirastolla on pankkeja valvovana viranomaisena toimivalta kaikkien pankin asiakkaaseen kohdistuvien sopimusehtojen käytön ja markkinoinnin valvonnassa. Kuluttajiin kohdistuvan markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä valvoo kuluttajansuojavalvonnan yleisviranomaisena myös kuluttaja-asiamies. Tällä tavoin voidaan ottaa huomioon toisaalta pankkitoiminnan erityispiirteet pankin asiakkaansuojan valvonnassa sekä toisaalta yleiset kuluttajansuojan valvontaan liittyvät näkökohdat.

38 §. Pykälän mukaan pankkitarkastusviraston tulee 37 §:n viranomaisten välisen toimivaltajaon mukaisesti pyytää lausunto talletuspankin kuluttajansuojalain vastaisesti käyttämää sopimusehtoa tai markkinointia koskevista asiasta kuluttaja-asiamieheltä. Pankkitarkastusvirasto ja kuluttaja-asiamies voivat tällöin yhdessä sopia siitä kumman viranomaisen on tarkoituksenmukaisempaa jatkaa asian käsittelyä.

39 §. Vaikka useimmat talletuspankin ja sen asiakkaan väliset erimielisyydet ratkaistaan neuvottelemalla, lainsäädännön tulee sisältää

pakotteet, joilla velvoitetaan pankki lopettamaan sopimaton markkinointi ja kohtuuttoman tai siihen rinnastettavan sopimusehdon käyttäminen. Mikäli pankkitarkastusvirasto katsoo, että pankin menettely on lainvastainen, on tarkoituksenmukaista, että virasto ensin neuvottelee pankin kanssa tietyn markkinointitoimen muuttamisesta tai sopimusehdon käytön lopettamisesta. Jos neuvottelussa ei päästä yhteisymmärrykseen, pankkitarkastusvirastolla on oikeus kieltää sopimaton markkinointi ja pankkitoimintaan kuulumattoman tai muun pankin asiakkaan kannalta kohtuuttoman ehdon käyttö. Pankkitarkastusvirasto voi asettaa kiellon tehosteeksi uhkasakon, jonka tuomitsee maksettavaksi markkinatuomioistuim.

Pankkitarkastusvirasto voi pykälän 2 momentin mukaan määrätä kiellon myös väliaikaisena, jos markkinointitoimen tai sopimusehdon käyttäminen on asian laajuuden tai markkinointitoimen nopean vaikutuksen johdosta tai muusta erityisestä syystä tarpeen estää kiireellisesti. Väliaikainen kiello on voimassa, kunnes asia on pankkitarkastusviraston tai markkinatuomioistuimen päätöksellä lopullisesti ratkaistu.

Pankkitarkastusviraston tämän pykälän nojalla antamaan päätökseen ei voi 4 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla.

40 §. Pankkitarkastusviraston 39 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei voi mainitun pykälän 4 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla. Tämän vuoksi on talletuspankin oikeusturva järjestetty siten, että se voi itse saattaa pankkitarkastusviraston antaman kiellon markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa pankkitarkastusviraston päätöksestä tiedon saatuaan.

41 §. Pykälä sisältää viittauksen lakiin markkinatuomioistuimesta. Pankkien asiakkaansuojaa koskeva säännöstö laajentaa markkinatuomioistuimen tehtäväkenttää, sillä asiakkaansuoja koskee myös muita kuin pankin kuluttajan asemassa olevia asiakkaita.

Markkinatuomioistuim käsittelee erityistuo-
mioistuimena ne pankkitarkastusviraston tämän luvun perusteella antamat päätökset, jotka talletuspankki on sen ratkaistavaksi 40 §:n nojalla saattanut. Pankkitarkastusviraston asettaman 39 §:n mukaisen uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinatuomioistuim.

6 luku. Kilpailun turvaaminen

42 §. Pykälässä säädetään kilpailunrajoituksista annetun lain (709/88), jäljempänä kilpailunrajoituslaki, soveltamisesta talletuspankkien toimintaan. Kilpailunrajoituslakia sovelletaan talletuspankkien toimintaan yleislakina tämän luvun säännösten ohella.

Kilpailuolosuhteet pankkitoiminnassa poikkeavat monelta keskeiseltä osalta muussa yritystoiminnassa yleisesti vallitsevista kilpailuolosuhteista. Pankkien toimintaa säännellään yksityiskohtaisesti pankkilainsäädännössä. Pankit ovat lisäksi pankkitarkastusviraston valvonnassa. Lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan keskeisenä tavoitteena on pankkien tallettajien saamisten ja koko rahoitusjärjestelmän vakauden turvaaminen. Pankkien toimintaa ohjaa myös Suomen Pankin keskuspankkipolitiikka.

Pankkitoiminnan erityissääntely ja -määräykset on kilpailunrajoituslakia sovellettaessa otettava huomioon, kun kilpailunrajoituksia ja niiden vahingollisia vaikutuksia arvioidaan.

Vahingollisena kilpailunrajoituksena ei ole pidettävä lakiin tai asetukseen perustuvaa kilpailunrajoitusta. Vahingollisia kilpailunrajoituksia eivät siten ole rajoitukset, jotka johtuvat esimerkiksi Suomen Pankin rahapolitiikasta tai valuuttalaista (954/85) ja niiden nojalla annettavista ohjeista ja määräyksistä. Vahingollisena kilpailunrajoituksena ei myöskään ole pidettävä talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain (726/88) tai muiden valtion korkotukea tai veronhuojennuksia koskevien lakien aiheuttamia kilpailunrajoituksia.

Kilpailunrajoituksella saattaa pankkitoiminnassa olla vahingollisia vaikutuksia, jos se yleiseltä kannalta merkittävällä tavalla aiheuttaa tai ilmeisesti saattaa aiheuttaa kohtuuttomia hintoja tai ilman hyväksyttävää syytä rajoittaa talletuspankkien tai niiden asiakkaiden toimintamahdollisuuksia.

Kilpailunrajoituksia pankkitoiminnassa on tarkasteltava kokonaisuutena. Harkinnassa on otettava huomioon paitsi kilpailunrajoituksen vaikutus pankkitoiminnan tehokkuuteen ja hintatasoon myös muun muassa sen vaikutukset pankin vakavaraisuuteen. Esimerkiksi pidättäytymistä luotonannosta erityisen riskinalaiselle toimialalle ei sinänsä voida pitää kilpailunrajoituksena. Myöskään pankkiryhmien sisäistä ohjeistusta ei yleensä voida pitää kilpailunrajoituksena.

43 §. Koska pankkitarkastusvirasto on pankkeja valvova viranomaisena ja se 44 §:n nojalla selvittää kilpailunrajoituksia ja niiden vaikutuksia pankkitoiminnassa, pykälässä säädetään, että kilpailunrajoituslaissa kilpailuvirastolle annettavaksi säädetyt ilmoitukset, tiedot ja asiakirjat on pankkitoiminnan osalta annettava myös pankkitarkastusvirastolle. Tietojen antamisvelvollisuus koskee paitsi talletuspankkeja myös pankkien yhteenliittymää. Tällaisella yhteenliittymällä tarkoitetaan tällä hetkellä Pankkien neuvottelukuntaa, Suomen Pankkiyhdistys r.y:tä, Suomen Säästöpankkiliitto r.y:tä ja Osuuspankkien Keskusliitto r.y:tä.

Kilpailunrajoituslain 8 §:n 4 momentin mukaan poikkeuksen säädetyistä ilmoitusvelvollisuudesta myöntää kilpailuvirasto. Koska pankkitarkastusvirasto käsittelee ensisijaisesti talletuspankkien osalta kilpailunrajoituksia koskevat asiat, on tarkoituksen mukaista, että se myöntää myös edellä mainitun poikkeuksen kuuluttua kilpailuvirastoa. Tästä on säännös pykälän 2 momentissa.

44 §. Pykälässä säädetään kilpailunrajoitusten ja niiden vaikutusten selvittämisestä pankkitoiminnassa. Säännös vastaa kilpailunrajoituslain 12 §:ää. Kilpailunrajoituslain säännöksistä poiketen pankkitarkastusvirasto on kuitenkin toimivaltainen viranomaisena kilpailunrajoitusten selvittämisessä.

Pankkitarkastusviraston on ensisijaisesti neuvotteluihin pyrittävä poistamaan kilpailunrajoituksen vahingolliset vaikutukset. Jollei tämä johda tulokseen, pankkitarkastusviraston on tehtävä 3 momentin mukaisesti esitys asian käsittelemisestä kilpailuneuvostossa. Pankkitarkastusvirasto ei voi omalla päätöksellään kieltää vahingolliseksi katsomaansa kilpailunrajoitusta. Kilpailuvirasto voi kilpailunrajoituslain 14 §:n nojalla tehdä kilpailuneuvostolle esityksen asian käsittelemisestä kilpailuneuvostossa, jollei pankkitarkastusvirasto ole tehnyt tällaista esitystä.

45 §. Kilpailunrajoituslain 18 §:n mukaan kilpailuneuvosto voi hakemuksesta määrätä, ettei lain 4—6 §:ää sovelleta kilpailunrajoitukseen. Pykälissä säädetään määrähintakiellosta, tarjouskartellikiellosta ja horisontaalisten hinta-, toimitusehto-, kiintiö- ja markkinoidenjakokartellien yksityisoikeudellista pätevyyttä koskevista rajoituksista. Hakemuksen johdosta on kuultava kilpailuvirastoa. Koska talletuspankkien osalta kilpailunrajoitusten valvonta on keskitetty pankkitarkastusvirastolle, pykä-

län 1 momentissa säädetään, että myös pankkitarkastusvirastoa on kuultava silloin, kun asia koskee pankkitoimintaa.

46 §. Pykälässä säädetään pankkitarkastusviraston oikeudesta suorittaa tämän luvun säännösten noudattamisen valvomiseksi tarpeellisia tarkastuksia. Säännös on tarpeen sen johdosta, että ilman sitä pankkitarkastusvirastolla ei olisi oikeutta tarkastaa pankkien yhteenliittymää kilpailunrajoitusasioissa. Pankkitarkastusvirastolla on pankkitarkastusvirastosta annetun lain nojalla oikeus tarkastaa pankkeja.

47 §. Pykälässä säädetään muutoksenhakuoikeudesta kilpailunrajoitusasioissa. Pykälässä on yleistä muutoksenhakuoikeutta rajoitettu. Muutosta saa hakea vain päätöksestä, jolla hakemus poikkeuksen myöntämisestä 43 §:n 2 momentin nojalla on hylätty. Valitus-oikeuden rajoittaminen on tarpeen kilpailunrajoitussäännösten toimivuuden varmistamiseksi.

Valitusoikeudesta kilpailuneuvoston päätöksiin säädetään kilpailuneuvostosta annetussa laissa (715/88).

7 luku. Vakuusrahasto

48 §. Pykälässä asetetaan talletuspankeille velvollisuus kuulua pankkiryhmänsä yhteiseen vakuusrahastoon. Säästöpankkien tai osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki voi kuitenkin valita, kuuluuko se liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston sijasta säästöpankkien tai vastaavasti osuuspankkien vakuusrahastoon. Myös keskusrahallaitoksen ja sen sekä saman pankkiryhmän jäsenpankkien yhdessä omistama liikepankki voi valita kumpaan vakuutusrahastoon se kuuluu.

Vakuusrahaston tarkoituksena on tallettajien saamisten turvaaminen. Sen lisäksi rahasto voi tukea taloudellisiin vaikeuksiin joutuneita jäsenpankkeja, jos se on tarpeen niiden toiminnan turvaamiseksi.

49 §. Vakuusrahaston säännöt ja niihin tehtävät muutokset on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti valtiovarainministeriön vahvistettava. Säännöksessä on lisäksi lueteltu vakuusrahaston säännöissä mainittavat määräykset. Kannatusmaksu voidaan voimassa olevasta sääntelystä poiketen määrätä pankin toiminnasta rahastolle aiheutuvan riskin mukaan

erisuuruisiksi eri pankeille. Säännöistä on käytävä ilmi kannatusmaksun laskentaperusteet.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan vakuusrahaston vuotuisen tuoton ylijäämästä, sitten kun rahaston hoitokustannukset ja muut mahdolliset menot on vähennetty, voidaan rahaston valtuuskunnan päätöksellä enintään puolet käyttää valtuuskunnan antamien ohjeiden mukaisesti pankkitoimintaa ja säästäväisyyttä edistäviin tarkoituksiin. Ylijäämän käytön sitominen laissa tiettyihin käyttökohteisiin ei ole rahaston joustavan toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista. Pykälään ei ole siten otettu erillistä rahaston vuotuisen ylijäämän käyttämisestä koskevaa säännöstä. Säännöistä on kuitenkin käytävä ilmi ne perusteet, joiden mukaan rahaston vuotuinen ylijäämä on käytettävä.

50 §. Pykälässä säädetään vakuusrahaston hallinnosta. Säännös vastaa asiallisesti nykyistä lainsäädäntöä. Rahaston johtokunnan nimi on kuitenkin korvattu nimellä hallitus.

51 §. Vakuusrahaston toiminta perustuu rahastoon kuuluvilta pankeilta kerättäviin vuotuisiin kannatusmaksuihin. Pankkitoiminnan kansainvälistyessä ja pankkien riskinottomahdollisuuksien lisääntyessä voi samaan rahastoon kuuluvien pankkien toiminnasta aiheutua rahastolle hyvin erilaisia riskejä. Tämän vuoksi kannatusmaksu voi olla eri pankeilla erisuuruinen suhteessa niiden taseeseen. Kannatusmaksu voidaan määrätä esimerkiksi talletuskannan tai pankin vakavaraisuusasteen perusteella. Laskentaperuste on kuitenkin oltava sama kaikille vakuusrahastoon kuuluville pankeille.

Vakuusrahastolle vuosittain kerättäville kannatusmaksuille on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti asetettu enimmäis- ja vähimmäismäärät. Kannatusmaksun vähimmäis- ja enimmäismääriä ei sidota enää kuitenkaan yksittäisen pankin taseen loppusummaan, vaan ne määrätään murto-osana kaikkien rahastoon kuuluvien pankkien taseiden yhteenlasketusta loppusummasta. Yksittäisen pankin taseeseen verrattuna kannatusmaksu voi siten olla yhteenlaskettuja taseita koskevaa murto-osaa suurempi tai pienempi.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan pankkitarkastusviraston on hyväksyttävä kannatusmaksun suuruus. Pankkitarkastusvirastolle ei voimassa olevassa laissa ole annettu suoraan mahdollisuutta velvoittaa vakuusrahastoa korottamaan kannatusmaksua. Pankkitarkastusviraston vaikutusmahdollisuuksien

turvaamiseksi tältä osin on säännöksessä annettu pankkitarkastusvirastolle oikeus velvoittaa vakuusrahaston korottamaan kannatusmaksua, jos se katsoo, että valtuuskunnan määräämä kannatusmaksu ei ole riittävä turvaamaan tallettajien saamia.

Pykälän 4 momentin mukaan vakuusrahaston hallitus voi pankkitarkastusviraston hyväksymien perusteiden vapauttaa pankin määräajaksi suorittamasta kannatusmaksua. Kannatusmaksun periminen ei aina ole perusteltua esimerkiksi tilanteessa, jossa pankille on taloudellisten vaikeuksien vuoksi annettu avustusta vakuusrahastosta.

52 §. Koska vakuusrahastolla pyritään turvaamaan pankin tallettajien saamia, on tärkeää, että vakuusrahaston varat ovat erillään rahastoon kuuluvien pankkien varoista ja että pankki ei voi saada rahastoon sijoittamiaan varoja takaisin muuten kuin avustuslainoina ja avustuksina. Pykälässä säädetään voimassa olevan lain mukaisesti, että rahastoon kuuluvalla pankilla ei ole oikeutta vaatia itselleen erotettavaksi osuutta rahastosta eikä myöskään luovuttaa osuutta toiselle. Osuutta rahastosta ei voida myöskään lukea pankin varoiksi.

53 §. Pykälä koskee kannatusmaksujen perinnän keskeyttämistä. Jos rahastoon kuuluvien pankkien taloudellinen tilanne pysyy vakaana, saattaa rahaston pääoma nousta suuremmaksi, kuin mitä tallettajien saamisten turvaamiseksi on tarpeen. Kannatusmaksujen periminen voidaan keskeyttää, jos rahaston nettovarallisuus nousee vähintään yhteen prosenttiin rahastoon kuuluvien pankkien taseiden yhteenlasketusta loppusummasta. Mikäli nettovarallisuus myöhemmin esimerkiksi avustusten maksamisen johdosta laskee uudelleen alle säädetyn rajan, kannatusmaksujen periminen on aloitettava uudestaan sinä vuonna, jolloin nettovarallisuuden lasku suhteessa pankkien taseiden yhteenlaskettuun loppusummaan tapahtuu.

54 §. Pykälässä määritetään vakuusrahaston vastuun laajuus. Vakuusrahastosuoja kattaa yleisölle tarjottaville tileille tehdyt talletukset Suomen markkamääräisinä. Talletustoiminta liittyy keskeisesti luotto- ja rahoituslaitosten erityisasiantuntemukseen ja niiden harjoittamaan liiketoimintaan, joten toisen luotto- tai rahoituslaitoksen tekemät talletukset jäivät vakuusrahastosuojan ulkopuolelle.

Vakuusrahastosuoja on sikäli toissijaista, että pankin konkurssissa saamiset maksetaan

ensisijaisesti konkurssipesän varoista. Tallettajien saamiset on maksettava rahastosta viimeistään, kun konkurssipesä on todettu varattomaksi tai, kun konkurssituomion antamisen jälkeen todetaan, ettei tallettajien saamia voida konkurssipesästä maksaa. Konkurssimenetely saattaa kestää varsin kauan, joten tallettajien saamia voidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti maksaa jo selvitystilamenttelyn tai konkurssin aikana. Maksuperusteen on oltava sama kaikille vakuusrahastosuojan piiriin kuuluville talletuksille.

55 §. Pykälä sisältää säännökset vakuusrahaston varoista annettavista avustuslainoista ja avustuksista. Pykälä vastaa nykyistä lainsäädäntöä. Avustuslaina tai avustus voidaan siten myöntää, jos rahastoon kuuluva pankki on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuslainan tai avustuksen myöntäminen on tarpeellista. Avustuslainan tai avustuksen myöntämisestä päättää rahaston hallitus.

Pykälän 2 momentin mukaan avustuslaina tai avustus voidaan pankkien sulautuessa myöntää myös vastaanottavalle pankille.

56 §. Säännös koskee avustuslainan takaisinperinnästä luopumista ja avustuslainan takaisinmaksamista selvitystilassa tai konkurssissa. Vakuusrahaston valtuuskunnalla on hallituksen esityksestä oikeus luopua avustuslainan takaisin perimisestä, jos se on kohtuutonta avustuslainan saaneelle pankille. Avustuslainan saaneen pankin taloudellinen tilanne voi olla edelleen niin heikko, että avustuslainan takaisin periminen ei ole perusteltua.

57 §. Voimassa olevassa lainsäädännössä olevat yksityiskohtaiset sijoitussäännökset on korvattu yleissäännöksellä, joka velvoittaa sijoittamaan rahaston varat turvallisella ja rahaston maksuvalmiuden turvaavalla tavalla. Laissa tarkoitettuja turvallisia sijoituksia ovat muun muassa sijoitukset kotimaisiin obligaatioihin. Rahaston sijoitusten on suuntauduttava pääsääntöisesti jäsenpankkien ja niiden konserniin luettavien yhteisöjen ulkopuolelle.

Vakuusrahaston maksuvalmiuden varmistamiseksi säädetään pykälän 2 momentissa, että sijoitukset kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin rajoitetaan enintään 25 prosenttiin rahaston taseen loppusummasta, ellei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä lupaa suurempaan määrään. Kiinteistöyhteisöillä tarkoitetaan myös asunto-osakeyhtiöitä. Poikkeuslupa saattaa olla tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa rahaston varoista

on jouduttu myöntämään avustuksia niin paljon, että rahaston taseen loppusumma merkittävästi pienenee. Tällaisessa tilanteessa ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista, että rahasto joutuu kiinteistöomistusta koskevan omistusrajoituksen ylittyessä nopeasti myymään omistamiaan kiinteistöjä tai kiinteistöyhteisöjen osakkeita tai osuuksia.

8 luku. Erinäiset säännökset

58 §. Pykälän mukaan talletuspankin tai talletuspankkien yhteenliittymän toimielimen jäsen, varajäsen tai palveluksessa oleva on velvollinen pitämään salassa, mitä on saanut tietää pankin asiakkaan tai muun henkilön taloudellisesta asemasta tai muusta yksityistä asiaa koskevasta seikasta tai liike- tai ammatillisalasuudesta. Talletuspankkien yhteenliittymällä tarkoitetaan vakuusrahastoja sekä esimerkiksi Suomen Pankkiyhdistystä, Suomen Säästöpankkiliittoa ja Osuuspankkien Keskusliittoa.

Salassapitovelvollisuus koskee pankkitoiminnassa saatuja tietoja. Salassapitovelvollisuus säilyy myös sen jälkeen, kun asiakassuhde tai säännöksessä mainitun henkilön suhde pankkiin tai talletuspankkien yhteenliittymään on lakannut.

Salassapidettäviä tietoja saa ilmaista silloin, kun se on säädetty tai asianmukaisesti määrätty ilmaistavaksi. Tietojen saantiin oikeutettuja viranomaisia ovat Suomessa muun muassa syyttäjä- ja poliisiviranomaiset, pankkitarkastusvirasto, Suomen Pankki, tuomioistuimet ja veroviranomaiset asianomaisten säädösten ja määräysten mukaisesti.

Talletuspankin ulkomaisen toiminnan osalta kysymys siitä, onko tieto säädetty tai asianmukaisessa järjestyksessä määrätty ilmaistavaksi, ratkaistaan sen oikeusjärjestyksen nojalla, jota asianomaiseen toimintaan sovelletaan. Suomalaiset pankit ovat ulkomailla velvollisia noudattamaan asemamaan toimivaltaisten viranomaisten määräyksiä. Pankki- ja rahoitusmarkkinoiden valvonta on erilaista eri maissa eikä valvonnan harjoittaja ulkomaiden säädösten ja määräysten mukaan ole välttämättä viranomainen.

Jotta talletuspankki voisi konsernitasolla asianmukaisesti noudattaa lain 33 §:n 2 momentin mukaista luottoriskien keskittämisen kieltöä koskevaa säännöstä, on sillä oltava mahdollisuus seurata sen kanssa samaan konserniin

kuuluvien yhteisöjen luotonannon ja vastuusitoumusten keskittymistä samalle taloudellisessa etuuyhteisössä olevalle taholle. Tämän vuoksi on pykälän 2 momentissa säädetty poikkeus 1 momentin salassapitovelvollisuudesta silloin, kun tiedon antaminen on tarpeen vastaanottavan tytär- tai emoyhteisön riskien hallinnan kannalta.

Pykälän 3 momentin mukaan talletuspankki voi kuitenkin salassapitosäännöksen estämättä harjoittaa pankkitoimintaa kuuluvaa tavanomaista luottotietotoimintaa. Luottotietotoiminta on määritelty lain 7 §:ssä.

59 §. Pykälässä säädetään asetuksenantovaltuus lain täytäntöönpanosta.

9 luku. Rangaistussäännökset ja uhkasakko

60 §. Pykälässä on rangaistussäännös luvatomasta talletusten vastaanottamisesta yleisöltä. Rangaistuksen uhka koskee jokaista, joka olematta toimiluvan saanut talletuspankki ottaa yleisöltä talletuksia 2 §:n 1 momentin vastaisesti tai jokaista, joka talletuspankissa ottaa yleisöltä talletuksia sellaisille tileille, joiden yleisiä ehtoja pankkitarkastusvirasto ei ole 9 §:n mukaisesti hyväksynyt. Lisäksi pykälässä säädetään rangaistavaksi "pankki"-nimityksen väärinkäyttö.

Vähäpätöiset teot voivat kuitenkin jäädä syytteeseen panematta tai rankaisematta sen mukaan kuin syyttäväviranomaisen tai tuomioistuimen rikoslain ja rikoslain voimaannpanoasetuksen säännösten mukaan harkitsee.

Pykälässä säädetyn vankeusrangaistuksen vuoksi säännös kuuluisi rikoslakiin. Luvaton elinkeinon harjoittaminen tulee rikoslain uudistamisen yhteydessä selvitettäväksi samaten kuin se tarvitaanko erityiset rangaistussäännökset "pankki"-nimen väärinkäyttämistä ja talletusten ottamisesta tileille, joita pankkitarkastusvirasto ei ole hyväksynyt.

61 §. Pykälässä on asetettu lievempi rangaistusuhka, sakkorangaistus, teoille, joiden nimi on talletuspankkirikkomus. Säännöksen mukaan ovat rangaistavia tämän lain kilpailun turvaamista koskevan luvun nojalla pankkitarkastusvirastolle annettavien ilmoitusten ja tiedonantojen sekä asiakirjojen esittämismenettelyjen tahallinen tai tuottamuksellinen laiminlyönti.

Lievempi rangaistusuhka on paikallaan siksi, että teot eivät vaaranna tallettajien turvallisuutta siten kuin edellisessä pykälässä määritelty teot. Pankkitarkastusvirastolla on myös mahdollisuus käyttää uhkasakkoa ilmoitusvelvollisuuden tai tiedonantovelvollisuuden toteuttamiseksi.

62 §. Pykälässä on säädetty rangaistavaksi 58 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisen.

Salassapitovelvollisuuden rikkomisen yhteydessä yksityisen asianosaisen etu saattaa vaatia rikosprosessin ja siihen liittyvän julkisuuden välttämistä. Tämän vuoksi 2 momentissa säädetään virallisen syyttäjän syytteeseenpano-oikeutta rajoitettavaksi. Syytetty ei pykälän mukaan saa nostaa salassapitovelvollisuuden rikkomisen käsittävää rikoksesta ilman asianomaisen ilmoitusta, jos teolla on loukattu ainoastaan yksityistä etua.

Salassapitovelvollisuuden rikkomisesta on rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä tarkeus säätää rikoslaissa. Tällöin säännös voitaisiin korvata viittauksella rikoslakiin.

63 §. Pykälä koskee uhkasakon asettamista talletuspankkien yhteenliittymälle 43 ja 46 §:n mukaisten velvollisuuksien noudattamiseksi.

Uhkasakon asettaa voimassaolevasta pankkilainsäädännöstä poiketen pankkitarkastusvirasto. Nykyisin sen asettaa lääninhallitus. Muutos on tarpeen uhkasakkomenettelyn nopeuttamiseksi.

Talletuspankin oikeusturvan takia tuomitsee uhkasakon maksettavaksi edelleen asianomaisen kotipaikan lääninhallitus.

10 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

64 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

65 §. Lain vaatima 8 prosentin oman pääoman vaatimus on oleellisesti voimassa olevan lainsäädännön mukaista oman pääoman vaatimusta tiukempi. Erityisesti tämä koskee säästöpankkeja ja osuuspankkeja. Voidaan arvioida, että lain voimaantullessa osa talletuspankeista ei vielä täytä uutta vakavaraisuusvaatimusta.

Tämän vuoksi on pykälässä siirtymäaika, jonka kuluessa talletuspankin on täytettävä säädetty vakavaraisuusvaatimus.

Baselin pankkivalvontakomitean suosituksen ja EY:n sisäisen pankkitoiminnan harmonisoinnin mukaisesti kansainvälistä pankkitoi-

mintaa harjoittavien talletuspankkien tulee kuitenkin täyttää vakavaraisuusvaatimus viimestään tammikuun 1 päivänä 1993.

Siirtymäaikojen tarkoituksena ei ole, että talletuspankki voisi sinä aikana tinkiä jo saatutusta vakavaraisuustasosta. Tämän vuoksi on pykälän 3 momentissa säädetty vakavaraisuuden heikentämistä tarkottava kielto. Lain tarkoitus on päin vastoin, että ne pankit, jotka lain voimaantullessa eivät vielä ole yltäneet 8 prosentin vakavaraisuustasoon, pyrkisivät siirtymäaikana jatkuvasti lähestymään tätä vakavaraisuuden vähimmäismäärää.

66 §. Pykälässä on erillinen siirtymäsäännös lain 13 §:n osalta. Säännös on tekninen ja aiheutuu laeista liikepankkilain muuttamisesta (339/87), postipankkilain muuttamisesta (340/87), säästöpankkilain muuttamisesta (341/87) ja osuuspankkilain muuttamisesta (342/87).

Liikepankkilain 22 §:n 2 momenttia, säästöpankkilain 28 §n 2 momenttia, osuuspankkilain 19 §:n 2 momenttia ja postipankkilain 23 §:n 2 momenttia muutettiin näillä 27 päivänä maaliskuuta 1987 annetuilla laeilla siten, että pankkien oikeutta omistaa muiden kuin pankkitoimintaa harjoittavien elinkeinoyhteisöjen osakkeita ja osuuksia rajoitettiin 10 prosenttiin yhteisön koko osake- tai osuuspääomasta ja kaikkien osakkeiden ja osuuksien äänimäärästä. Rajoitus koski myös pankin tytäryhtiöitä, joiden omistukset luettiin mukaan 10 prosentin rajaa laskettaessa. Lainmuutokset tulivat voimaan 1 päivänä toukokuuta 1987. Lainmuutosten voimaantulosäännöksiin sisältyi viiden vuoden määräaika pankin omistusten järjestämiseksi lain edellyttämälle tasolle. Kun vuoden 1969 liikepankkilaki, säästöpankkilaki ja osuuspankkilaki niihin tehtyine muutoksineen on tarkoitus kumota ja kun Postipankki Oy:öön on sovellettu tältä osin liikepankkilakia, on omistusrajoitusta koskeva vastaava siirtymäsäännös otettava lakiin talletuspankkien toiminnasta. Valtiovarainministeriö voi kuitenkin myöntää pidemmän ajan järjestelylle esimerkiksi lain 13 §:n 3 momentissa tarkoitettua enimmäisomistuksen purkamiseksi.

1.2. Liikepankkilaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Pykälän 1 momentti sisältää liikepankin määritelmän. Tunnusomaista liikepankille on,

että se on osakeyhtiö ja että se harjoittaa talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa tarkoitettua toimintaa. Vaikka myös Postipankki Oy on osakeyhtiö, se ei kuitenkaan ole liikepankki. Postipankki Oy:stä säädetään erillisessä laissa Postipankki Oy:stä. Siihen sovelletaan sanotussa laissa mainituin poikkeuksin liikepankkilakia ja osakeyhtiölakia.

Pykälän 2 momenttiin on otettu viittaus yhteisömuotoa koskevaan taustalainsäädäntöön. Mikäli liikepankkilaisissa tai talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa ei ole toisin säädetty, liikepankkiin sovelletaan osakeyhtiölakia.

2 §. Pykälä sisältää liikepankin konsernin määritelmän. Määritelmä vastaa lähtökohtaisesti osakeyhtiölain mukaista konsernin määritelmää, jonka mukaan emoyhtiö tytäryhtiöineen muodostaa konsernin.

Pääsääntöisesti konsernisuhde muodostuu omistuksen perusteella. Liikepankin tytäryhtiöksi luetaan siten voimassa olevan liikepankkilain mukaisesti ensisijaisesti sellaiset osakeyhtiöt, joiden osakkeista tai osakkeiden tuottamista äänistä pankki tai sen tytäryhtiöt yhdessä omistavat enemmän kuin puolet.

Tytäryhtiösuhte voi syntyä myös tosiallisen määräämisvallan perusteella. Osakeyhtiölaista poiketen tytäryhtiösuhte voi tosiasiallisen määräämisvallan perusteella syntyä pankille asetettujen omistusrajoitusten johdosta kuitenkin yleensä vain pankkitoimintaa harjoittavissa yhtiöissä. Pankkitoimintaa harjoittavalla yhtiöllä tarkoitetaan yhtiötä, joka harjoittaa pääasiallisena toimintanaan talletuspankkien toiminnasta annettavan lain 7 §:ssä tarkoitettuja toimintoja. Pankkitoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi katsotaan siten luotto- ja rahoituslaitosten lisäksi esimerkiksi arvopaperikauppaa pääasiallisena toimintanaan harjoittava yhtiö.

Säännöksessä tarkoitettu tosiasiallinen määräämisvalta ei synny yksinomaan luotonannon perusteella. Talletuspankkien yhtenä keskeisenä tehtävänä on jakaa eri varainhankintakeinoilla hankkimiaan varoja luottoina edelleen yhteiskuntaan. Luotonannon tarkoituksena ei pankkitoiminnassa ole määräämisvallan hankkiminen luottoa saavassa yhteisössä. Myöskään pankin sijoitukset sen asiakasyrityksen liikkeeseenlaskemiin vaihtovelkakirjoihin tai optiovelkakirjoihin eivät johda tytäryhtiösuhteen muodostumiseen.

Yhtiötä, jonka osakkeita pankki on talletuspankkien toiminnasta annettavan lain 17 §:n

nojalla hankkinut omistukseensa, ei 3 momentin mukaan pidetä pankin tytäryhtiönä. Tällaisen omistuksen tarkoituksena on lähinnä pankin saamisen turvaaminen. Osakeomistus on näissä tapauksissa valvottua ja ajallisesti rajoitettua. Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettua yhtiötä ei myöskään pidetä pankin tytäryhtiönä. Tällaisten yhtiöiden osakkeet eivät tuota pankille äänivaltaa ja niiden omistus on lyhytaikasta.

Koska liikepankin konsernin tulisi muodostua sellaisista osakeyhtiöistä, joita pankki käyttää talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitoon, ei myöskään kiinteistöyhteisöjä pidetä pankin tytäryhtiöinä. Konsernia koskevien säännösten kiertämisen estämiseksi säädetään, että kiinteistöyhteisö on kuitenkin pankin tytäryhtiö, mikäli se, pankki ja pankin tytäryhtiö yhdessä yhteensä omistavat 1 momentissa tarkoitettun määrän jonkin muun kotimaisen tai ulkomaisen yhtiön kuin tässä momentissa tarkoitettun kiinteistöyhtiön osakkeita.

Pykälän 5 momentin mukaan liikepankki voi pankkitarkastusviraston kussakin yksittäistapauksessa antamien määräysten mukaan poiketa konsernia koskevista säännöksistä, jos niitä ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista noudattaa liikepankin konsernin kokoonpanon tai muun erityisen syyn johdosta. Poikkeaminen konsernia koskevista säännöksistä saatua olla perusteltua esimerkiksi tilanteissa, joissa pankin kokonaan tai osittain omistama yhtiö sijaitsee maassa, jossa yhteisölainsäädäntö poikkeaa niin olennaisesti Suomen yhteisölainsäädännöstä, että yhtiön lukeminen konserniin ei ole mielekästä. Liikepankin omistama yhtiö voi myös olla kooltaan niin vähäinen, että sen lukeminen konserniin ei ole tarkoituksenmukaista. Tytäryhtiön jättäminen konsernin ulkopuolelle voi olla perusteltua myös, jos tilinpäätöksessä yhtiötä perustettaessa tai lopetettaessa on sovellettu kirjanpitolain 10 §:n säännöstä poikkeavasta tilikaudesta.

2 luku. Perustaminen ja osakepääoma

3 §. Pykälä sisältää säännökset perustajien lukumäärästä sekä heidän henkilöönsä kohdistuvista vaatimuksista. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Talletuspankkien toiminnan perustana olevan luotettavuuden säilyttämiseksi säännökseen on kuitenkin

lisätty kielto, jonka mukaan perustaja ei saa olla liiketoimintakiellossa.

Valtiovarainministeriö voi myöntää luvan poiketa perustajan henkilöä koskevista vaatimuksista. Luvan myöntäminen voi koskea lähinnä tilanteita, joissa liikepankin perustajana on muu kuin Suomen tai muun Pohjoismaan kansalainen. Myös asuinpaikan osalta voi syntyä tarvetta poiketa pykälän säännöksistä.

4 §. Pykälä sisältää säännökset yhtiöjärjestyksen ja sen muutosten vahvistamismenettelystä. Voimassa olevan liikepankkilain 9 §:n 2 momentin mukaan liikepankin yhtiöjärjestys ja sen muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä muuten ole pätevää syytä niiden vahvistamatta jättämiseen.

Nykyistä sääntelyä on täsmennetty siten, että yhtiöjärjestys ja sen muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta. Muutoksella on haluttu tuoda nykyistä selvemmin esiin periaate siitä, että jos pankin yhtiöjärjestys tai sen muutos on lain mukainen, ne voidaan jättää vahvistamatta vain erityisestä syystä. Yhtiöjärjestys voidaan jättää vahvistamatta esimerkiksi, jos sen määräykset voivat selvästi vaarantaa pankkitoimintaa kohtaan tunnettua luottamusta.

5 §. Pykälän 1 momentissa luetellaan määräykset, joita on otettava liikepankin yhtiöjärjestykseen sen lisäksi, mitä osakeyhtiölaissa on säädetty. Voimassa olevaan liikepankkilakiin verrattuna luetteloon on lainsäädännön selkiinntämiseksi lisätty uusi 3 kohta, jonka mukaan yhtiöjärjestyksessä on määrättävä, missä järjestyksessä päätetään toimitusjohtajan ja johtokunnan jäsenten välisestä tehtävänjaosta ja oikeudesta edustaa pankkia. Säännös on voimassa olevassa laissa liikepankin hallintoa ja tilintarkastusta koskevassa luvussa.

Osakeyhtiölain 3 luvun 3 ja 4 §:ssä tarkoitettuja lunastus- ja suostumuslausekkeitä lukuun ottamatta muunlaisia osakkeenomistusta koskevia rajoituslausekkeitä ei saa ottaa osakeyhtiön yhtiöjärjestykseen. Osuuspankkien ja säästöpankkien keskusrahailaitoksina toimivien liikepankkien keskeisenä tehtävänä on jäsenpankkeina olevien paikallispankkien toiminnan tukeminen. Nykyisen lain mukaan voidaan osuuspankkien tai säästöpankkien keskusrahailaitoksena toimivan liikepankin yhtiöjärjestykseen ottaa määräys siitä, että pankin osakkeita saavat omistaa vain osuuspankit tai vastaavasti vain säästöpankit. Säännöksellä turvataan

osaltaan sitä, että osuuspankkien ja säästöpankkien keskusrahallaitokset pysyvät tällaisina keskusrahallaitoksina.

Säästöpankkiryhmän ja osuuspankkiryhmän sisäisen ohjauksen kannalta on perusteltua, että osuuspankin tai säästöpankin tytäryhtiöt voivat olla keskusrahallaitoksensa osakkaita. Myös muiden asianomaiseen pankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen kuten keskusjärjestöjen ja eläkekassojen ja -säätiöiden tulisi voida omistaa keskusrahallaitoksen osakkeita.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että säästöpankkien keskusrahallaitoksena toimivan liikepankin yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että pankin osakkeita tai, jos pankilla on erilaisia osakkeita, määrättyä osakelajia saa omistaa vain säästöpankki, säästöpankin tytäryhtiö, säästöpankkien keskusjärjestö tai muu niihin verrattava yhteisö. Vastaavasti osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivan liikepankin yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että pankin osakkeita tai, jos pankilla on erilaisia osakkeita, määrättyä osakelajia saa omistaa vain osuuspankki, osuuspankin tytäryhtiö, osuuspankkien keskusjärjestö ja muu niihin verrattava yhteisö. Muita kuin tällaisia osakkeita voidaan siten myydä myös yleisölle ja tällä tavalla kerätä osakepääomaa keskusrahallaitokselle.

6 §. Pykälän mukaan liikepankki ei saa aloittaa toimintaansa ennen kuin sille on myönnetty toimilupa ja se on toimittanut pykälässä luetellut tiedot pankkitarkastusvirastolle. Tietojen perusteella pankkitarkastusvirasto voi tarkistaa, että toiminnan aloittamisen edellytykset ovat olemassa. Myös näiden tietojen muutoksista on ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

7 §. Pykälä sisältää liikepankin osakepääomaa koskevat säännökset. Liikepankin osakepääoman vähimmäismäärä on pykälässä korotettu nykyisestä vuodesta 1980 alkaen voimassa olleesta 5 miljoonasta markasta 25 miljoonaan markkaan. Riittävän suuri osakepääoma on tarpeen pankin vakavaraisuuden turvaamiseksi sen toiminnan alkuvaiheessa. Korotus on tarpeen myös rahan arvon alentumisen johdosta.

Pykälän 2 momentin mukaan osakepääomaa korotettaessa uusi osake voidaan valtiovarainministeriön luvalla merkitä apportiomaisuutta tai kuittausta vastaan. Voimassa olevassa lain-säädännössä oleva kielto merkitä osakepääoman korotuksen yhteydessä osakkeita apport-

tiomaisuutta tai kuittausta vastaan on osoittautunut käytännössä epätarkoituksenmukaiseksi.

Apportiomaisuuden on oltava pankkitoimintaan soveltuvaa. Omaisuus ei siten saa olla sellaiseen elinkeinotoimintaan olennaisesti kuuluvaa, jota pankki ei talletuspankkien toiminnasta annetun lain mukaan voi harjoittaa. Liikepankkia perustettaessa osakepääoma on aina maksettava rahana. Sen on oltava kokonaan maksettu ennenkuin pankki aloittaa toimintansa.

Mikäli valtiovarainministeriö antaa luvan merkitä osakkeita apportiomaisuutta tai kuittausta vastaan, pankin on luonnollisesti noudatettava osakeyhtiölain asianomaisia säännöksiä. Siten esimerkiksi yhtiökokouksen osakepääoman korottamista koskevaan päätökseen on otettava määräys osakkeen merkinnästä apportiomaisuutta tai kuittausta vastaan.

Pykälän 3 momentissa velvoitetaan pankki toimittamaan pankkitarkastusvirastolle otteet osakepääoman korottamista tai alentamista taikka vaihtovelkakirjalainan tai optiolainan ottamista koskevista päätöksistä ja päätöksistä koskevista kaupparekisterimerkinnöistä.

8 §. Säännöksen mukaan liikepankin osakepääomaa voidaan alentaa ja vararahastoa käyttää muuhun kuin rahastoantiin tai vahvistetun tappion peittämiseen valtiovarainministeriön luvalla ilman osakeyhtiölain mukaista tuomioistuimen suostumusta ja kuulutusmenettelyä. Säännös vastaa liikepankkien sulautumisen yhteydessä noudatettavaa menettelyä. Koska selvästi suurimman ryhmän pankin velkojista muodostavat pankin tallettajat, joiden asema on pankkilainsäädännössä erityisesti turvattu, ei erillinen lupa- ja kuulutusmenettely ole tarpeen. Tallettajien ei lakiehdotuksen 59 §:n mukaan tarvitse liikepankin konkurssissa valvoa saataviaan.

3 luku. Hallinto

9 §. Pykälässä määritetään liikepankin hallintoelimet ja niiden tehtävät sekä niiden jäsenien valinta ja kelpoisuusehdot. Liikepankin hallintoa hoitavat edelleen hallintoneuvosto, johtokunta ja toimitusjohtaja.

Hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenen sekä toimitusjohtajan kelpoisuusehtoja on muutettu paremmin vastaamaan osakeyhtiölain säännöksiä. Hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenten on siten oltava Suomessa

asuvia Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia. Valtiovarainministeriö voi edelleen myöntää asuinpaikan tai kansalaisuuden osalta poikkeuksen. Liiketoimintakiellossa oleva ei saa olla hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen tai liikepankin toimitusjohtaja. Osakeyhtiölain 8 luvun 4 §:n 2 momentin johdosta myöskään vajaanvaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla liikepankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsenenä tai toimitusjohtajana.

Pykälän 4 momentin mukaan johtokunnan jäsentä ja toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä sovelletaan johtokunnan varajäseneneen ja varatoimitusjohtajaan.

10 §. Pykälä sisältää säännökset hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä ja tehtävistä.

Voimassa olevan liikepankkilain mukaan pankin hallintoneuvostossa on oltava vähintään yhdeksän jäsentä. Koska pienissä liikepankeissa nykyinen hallintoneuvoston jäsenten vähimmäismäärä saattaa pankin kokoon nähden olla tarpeettoman korkea, jäsenten vähimmäismäärää on säännöksessä alennettu yhdeksästä viiteen.

Hallintoneuvoston tehtävät on pääpiirteittäin säilytetty nykyisellään. Hallintoneuvoston päätehtävänä on valvoa, että pankkia hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain ja yhtiöjärjestyksen mukaan. Hallintoneuvoston on lisäksi muun muassa valittava ja vapautettava johtokunnan puheenjohtaja ja jäsenet sekä toimitusjohtaja sekä annettava varsinaiselle yhtiökokoukselle lausunto tilinpäätöksestä ja varmennettava tilinpäätös. Hallintoneuvoston valta antaa ohjeita on ehdotuksessa osakeyhtiölain tapaan rajoitettu asioihin, jotka ovat laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä.

Voimassa olevan liikepankkilain mukaan pankin hallintoneuvoston on johtokunnan esityksestä päätettävä pankin sivukonttorin perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä pankin toimenpiteistä luotto- tai rahoituslaitoksena toimivan tytäryhtiön perustamiseksi, purkamiseksi ja sulautumiseksi. Tällaisten tehtävien hoitaminen on nykyisin katsottava pääsääntöisesti kuuluvan tavanomaiseen pankin hallinnon hoitamiseen ja siten hallituksen toimivaltaan. Vastaavaa säännöstä ei ole siten otettu enää mukaan pankin hallintoneuvoston tehtävien luetteloon.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan hallintoneuvoston on toimituttava valitsemillaan tarkastajilla pankin hoidon tarkastus. Erityistä huomiota on kiinnitettävä pankin riskien hal-

lintaan. Hallintoneuvoston on lisäksi huolehdittava siitä, että pankilla on sen kokoon nähden riittävä sisäinen tarkastus.

Pykälän 2 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja muita johtokunnan esittämiä asioita voivat olla lähinnä asiat, jotka koskevat toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista taikka pankin organisaation olennaisia muut- tamista.

11 §. Pykälä sisältää säännökset liikepankin johtokunnasta. Voimassa olevan liikepankkilain mukaan johtokunnan tehtävänä on pankin toiminnan johto lain ja yhtiöjärjestyksen mukaan. Johtokunnan on lisäksi luonnollisesti noudatettava yhtiökokouksen päätöksiä ja hallintoneuvoston toimivaltansa puitteissa antamia ohjeita. Hallintoneuvosto muun muassa vahvistaa 13 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan pankin toimintaa koskevat yleiset ohjeet.

Osakeyhtiölain 8 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan osakeyhtiön hallitus on päätösvaltainen, kun saapuvilla on enemmän kuin puolet sen jäsenistä, mikäli yhtiöjärjestyksessä ei vaadita suurempaa määrää. Voimassa olevan liikepankkilain 14 §:n 2 momentin mukaan johtokunta on päätösvaltainen, kun saapuvilla on vähintään puolet jäsenistä, ellei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty.

Muista osakeyhtiöistä poiketen liikepankin johtokunta osallistuu säännönmukaisesti pankin juoksevien asioiden hoitoon, joten liikepankin johtokunnan päätösvaltaisuudelle ei ole syytä asettaa yhtä tiukkaa vaatimusta kuin osakeyhtiöissä ylipäänsä. Tarpeellisen joustavuuden ja nopeuden varmistamiseksi liikepankin päätöksenteossa liikepankin johtokunta on pykälän 3 momentin mukaan päätösvaltainen, kun saapuvilla on vähintään puolet sen jäsenistä. Yhtiöjärjestyksen määräyksillä voidaan päätösvaltaisuuden edellytyksiä osakeyhtiölaista poiketen paitsi tiukentaa myös lieventää.

12 §. Johtokunnan ja toimitusjohtajan asema on muodostunut liikepankeissa erilaiseksi kuin osakeyhtiöissä ylipäänsä. Tämän vuoksi osakeyhtiölain 8 luvun 6 §:n säännökset toimitusjohtajan ja hallituksen tehtävien jaosta eivät sovellu liikepankkiin.

Liikepankin johtokunta on yleensä osa pankin toimivaa johtoa. Päätöksenteko vaatii varsin suurta joustavuutta. Osakeyhtiölain 8 luvun 8 §:n 3 momentin säännöksiä hallituksen kokouksen pöytäkirjoista ei voida sellaisenaan soveltaa liikepankin johtokunnan pöytäkirjaan. Liikepankin johtokunnan on pöytäkirjan

pidon osalta noudatettava lain 13 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja hallintoneuvoston johtokunnan päätösten kirjaamista koskevia ohjeita. Johtokunnan pöytäkirjasta on käytävä ilmi muun muassa kokouksessa läsnä olleet, tehdyt päätökset ja mahdolliset eriavät mielipiteet.

13 §. Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan liikepankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen, toimitusjohtaja ja toimipaikan valvoja ei saa kuulua toisen kotimaisen talletuspankin hallintoelimiin. Kielto perustuu asiallisesti mainittujen henkilöiden velvollisuuteen pitää salassa, mitä hän on tehtävässään saanut tietää pankin asiakkaan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta.

Pykälän 2 momentissa säädetään poikkeus 1 momentin pääsäännöstä. Paikallispankkiryhmien sisäisen kehittämisen ja ohjauksen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että keskusrahallitoksena toimivan liikepankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen voi kuulua sen ja sen osakkaana olevan talletuspankin yhdessä omistaman talletuspankin tai keskusrahallituksen osakkaana olevan talletuspankin hallintoelimiin tai olla sellaisen toimitusjohtaja.

Pykälän 3 momentissa säädetään toinen poikkeus 1 momentin pääsäännöstä. Säännöksen mukaan 1 momentissa luetellut henkilöt voivat vapaasti kuulua samaan konserniin kuuluvan talletuspankin hallintoelimiin. Konserniin kuuluvien yhtiöiden asianmukainen hoitaminen edellyttää, että esimerkiksi emopankin johtokunnan jäsen voi kuulua tytäryhtiön johtokuntaan. Pykälä ei estä suomalaisen liikepankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsentä, toimitusjohtajaa tai toimipaikan valvojaa kuulumasta ulkomaisen pankin hallintoelimiin.

14 §. Haasteen toimittaminen pankille voi vaikuttaa usein merkittävästi pankin toimintaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että pankin ylin johto saa välittömästi tietoonsa pankille annetun haasteen. Haaste katsotaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti toimitetuksi pankille, kun se on annettu johtokunnan jäsenelle tai toimitusjohtajalle.

15 §. Pykälässä säädetään osaksi voimassa olevasta liikepankkilaista poiketen, että liikepankin toiminimen kirjoittajan ja prokuristin tulee asua sen toimipaikan sijaintimaassa, missä hänen on tarkoitus toimia. Muutos on

tarpeen riittävän joustavuuden saavuttamiseksi kansainvälistyvässä pankkitoiminnassa.

Valtiovarainministeriö voi pykälän 2 momentin mukaan myöntää luvan poiketa toiminimenkirjoittajan ja prokuristin kelpoisuusehtoja koskevista säännöksistä.

16 §. Pykälä sisältää liikepankin yhtiökokousta koskevat säännökset siltä osin kuin ne eroavat osakeyhtiölain säännöksistä. Pykälä vastaa voimassa olevaa liikepankkilakia. Siitä on kuitenkin poistettu joitakin osakeyhtiölain kanssa päällekkäisiä säännöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan kukaan ei saa äänestää liikepankin yhtiökokouksessa enemmällä kuin yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Säännöksellä pyritään voimassa olevan lain tapaan estämään äänivallan keskittyminen liiaksi yksii käsiin. Valtiovarainministeriö voisi kuitenkin erityisestä syystä myöntää säännöksestä poikkeuksen. Tällainen poikkeus voitaisiin tehdä esimerkiksi ulkomaisen luottolaitoksen tytäryhtiönä olevan liikepankin osalta.

Määräenemmistöä edellyttävästä liikepankin yhtiökokouksen päätöksestä on säädetty 2 momentissa. Sen mukaan yhtiökokouksen määräenemmistö lasketaan osakkaiden käytössä olevasta kokonaisuäänimäärästä. Siinä on otettu jo huomioon 1 momentin nojalla laskettu äänimäärän vähennys, joka aiheutuu yksittäisten suurosakkeenomistajien äänimäärien vähentämisestä 1 momentin sallimaan enimmäismäärään.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että yhtiökokouspaikalla on oltava saatavissa tieto osakasluetteloon tehdyistä merkinnöistä. Tieto voidaan saada esimerkiksi tietokonepääätteellä. Säännös on katsottu riittäväksi, koska liikepankin osakkeenomistajien lukumäärä on niin suuri, että osakeyhtiölain 9 luvun 11 §:n 2 momentin säännös osakasluettelon nähtävillä pidosta ei ole tarkoituksenmukainen.

17 §. Osakeyhtiölain 4 luvun 10 §:n 1 momentin ja 5 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan valtuutus päättää osakepääoman korottamisesta uusmerkinnällä yhtiöjärjestyksen mukaiseen enimmäispääomaan saakka sekä valtuutus päättää vaihtovelkakirja- ja optiolainojen ottamisesta voidaan antaa yhtiön hallitukselle. Koska johtokunta on liikepankeissa osa pankin toimivaa johtoa, mainitut valtuutukset voidaan voimassa olevan liikepankkilain mukaisesti liikepankissa antaa vain hallintoneuvostolle. Hallintoneuvoston asema saattaa liikepankissa

poiketa hallintoneuvoston asemasta muissa yrityksissä, joten osakeyhtiölain 4 luvun 10 §:n 1 momentin ja 5 luvun 3 §:n 1 momentin valtuus voidaan liikepankissa antaa myös johtokunnalle, jos pankin yhtiöjärjestykseen on otettu siitä määräys.

18 §. Pykälässä säädetään voimassaolevan liikepankkilain mukaisesti, että osakeyhtiölain osakaslainakieltoa ei sovelleta liikepankkiin. Liikepankin liiketoimintaan kuuluu luotonanto eikä ole tarkoituksenmukaista rajoittaa sitä samalla tavoin kuin osakeyhtiöiden luotonantoa yleensä. Antolainauksen riskit otetaan yleisesti huomioon talletuspankkeja koskeissa vakavaraisuussäännöksissä.

19 §. Yhtiökokouksen ja hallintoneuvoston päätökset vaikuttavat merkittävästi liikepankin toimintaan. Pankkitarkastusviraston valvontamahdollisuuksien turvaamiseksi liikepankin on edeltä käsin annettava pankkitarkastusvirastolle tieto pankin yhtiökokouksesta ja hallintoneuvoston kokouksesta ja niissä käsiteltäväksi tulevista tärkeistä asioista, kuten esimerkiksi organisaatiomuutoksista, osakepääoman muutoksista ja vaihtovelkakirja- tai optiolainan ottamisesta.

4 luku. Tilintarkastus ja tilinpäätös

20 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajien lukumäärästä ja kelpoisuusehdoista. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Siitä on kuitenkin poistettu osakeyhtiölain kanssa päällekkäistä sääntelyä.

Osakeyhtiölain 10 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan tilintarkastajalla ei saa olla rahallinaa yhtiöltä tai muulta samaan konserniin kuulualta yhtiöltä. Koska luotonanto on yksi liikepankin keskeisistä tehtävistä, säännöstä ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa liikepankkiin. Tästä on sisällytetty maininta pykälän 3 momenttiin.

21 §. Pankkitarkastusvirasto valvoo liikepankkien osalta tilintarkastusta koskevien säännösten noudattamista. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että pankkitarkastusvirastolla on oikeus määrätä pankille tilintarkastaja, jos pankki ei ole noudattanut pykälässä mainittuja tilintarkastajan asettamista koskevia säännöksiä tai määräyksiä. Säännös vastaa voimassa olevaa liikepankkilakia. Osakeyhtiölain mukaan tilintarkastajat määrää vastavissa tilanteissa lääninhallitus.

22 §. Pykälässä veloitetaan liikepankki lähettämään säännöksessä mainitut tilinpäätökseen liittyvät asiakirjat pankkitarkastusvirastolle.

23 §. Jotta pankeja voidaan vertailla keskenään, tilikauden on oltava sama kaikilla talletuspankeilla. Pykälän 1 momentissa säädetään, että liikepankin tilikauden on oltava kalenterivuosi. Sen estämiseksi, että sääntelystä ei muodostuisi liian jäykkä, pankkitarkastusvirasto voi myöntää luvan poiketa säädetystä tilikaudesta. Tällainen poikkeusmahdollisuus saattaa olla tarpeen erityisesti pankin toimintaa aloitettaessa tai lopetettaessa. Myös pankin konserniin kuuluvien yhtiöiden tilikauden on lähtökohtaisesti oltava kalenterivuosi, sillä osakeyhtiölain 11 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan samaan konserniin kuuluvilla yhtiöillä tulee olla sama tilikausi.

Pykälän 2 momentin mukaan liikepankin tilinpäätös on laadittava tämän lain, osakeyhtiölain, kirjanpitolain ja pankkitarkastusviraston antamien määräysten mukaan. Osakeyhtiölain 11 luvun 1 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan tilinpäätös on laadittava kirjanpitolain ja osakeyhtiölain mukaan ei ole pankkitoiminnan erityisluonteen johdosta riittävä, sillä pankkitarkastuslain mukaan pankkitarkastusviraston valvonnassa olevan yhteisön on kirjanpidossaan noudatettava pankkitarkastusviraston antamia määräyksiä. Liikepankin tilinpäätöstä koskevia säännöksiä on myös osakeyhtiölaissa.

24 §. Pykälän mukaan osakeyhtiölain 11 luvun 7 §:n 2 ja 3 momenttia ja 8 §:n 1 kohtaa ei voimassa olevan liikepankkilain mukaisesti sovelleta liikepankkiin.

Osakeyhtiölain 11 luvun 7 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään yhtiön tai samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenille taikka toimitusjohtajalle annettujen rahalainojen ilmoittamisesta taseessa tai sen liitteessä. Säännöksen tarkoituksena on estää väärinkäytöksiä lainoja myönnettäessä. Koska lainaustoiminta kuuluu talletuspankkien keskeisempiin tehtäviin, säännösten soveltaminen liikepankkeihin ei ole perusteltua.

Osakeyhtiölain 11 luvun 8 §:n 1 kohdan mukaan yhtiön omistamat toisten yhtiöiden osakkeet on esitettävä tuloslaskelmassa, taseessa tai niiden liitteenä. Tämän säännöksen korvaa liikepankkilain 26 §:n 2 momentissa säädetty pankkitarkastusviraston tilinpäätöksen laadintaa koskeva määräystenanto-oikeus.

5 luku. Sulautuminen

25 §. Liikepankin sulautumiseen sovelletaan lähtökohtaisesti osakeyhtiölakia. Liikepankin sulautumisen osalta noudatettava menettely poikkeaa voimassa olevan liikepankkilain tapaan yleisestä osakeyhtiöiden osalta noudatettavasta menettelystä lähinnä siinä, että osakeyhtiöiden sulautumiseen on saatava oikeuden lupa, liikepankkien sulautumiseen valtiovarainministeriön lupa. Ministeriön lupa vastaa uuden liikepankin toimilupaa. Luvassa voidaan antaa sulautumissopimuksen täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä. Erityisesti tallettajien aseman turvaamisen kannalta pankkitointia valvova ylin viranomainen sopii yleistä tuomioistuinta paremmin päättämään pankkien sulautumisesta. Valtiovarainministeriö voi luvan myöntämistä harkitessaan ottaa huomioon muun muassa sulautumisen vaikutukset pankin vakavaraisuuteen ja kilpailuoloihin pankkialalla.

Koska tallettajat muodostavat pääosan liikepankin velkojista, ja koska talletuksista pidetään tarkkaa kirjaa ei myöskään erillinen kuulusmenettely ole tarpeen liikepankkien sulautuessa.

Valtiovarainministeriöllä on pykälän 2 momentin mukaan oikeus antaa kussakin yksittäistapauksessa tarkemmat määräykset siitä, miten liikepankkien sulautuessa on meneteltävä. Tällaiset määräykset voivat koskea esimerkiksi sulautuvien pankkien kirjanpidon yhdistämistä, sulautumisen kuuluttamista Virallisesa lehdessä, saatavien ja velkojen siirtoa sekä sitä, miten sulautuville pankeille myönnetty luvat siirtyvät sulautumistilanteessa.

26 §. Pykälässä velvoitetaan liikepankki ilmoittamaan valtiovarainministeriön luvasta kaupparekisteriin. Sulautuminen katsotaan osakeyhtiölain 14 luvun 6 §:n 1 momenttia vastaavasti tapahtuneeksi, kun valtiovarainministeriön sulautumislupa on rekisteröity kaupparekisteriin.

6 luku. Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja purkaminen

27 §. Pykälässä asetetaan liikepankin johtokunnalle velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin, jos se havaitsee pankin kärsineen huomattavia tappioita tai jollei pankki voi täyttää sitoumuksiaan. Johtokunnan on viipymättä tehtävä

tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien ja pankkitarkastusviraston tutkittavaksi, jos pankin sidotusta omasta pääomasta on vähintään puolet menetetty ja jos pankilla ei ole omaa pääomaa tai siihen rinnastettavia eriä talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa säädettyä määrää. Voimassa olevan liikepankkilain mukaan vaaditaan, että pankin osakepääomasta on vähintään neljännes menetetty ennen kuin pankin johtokunta on velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin.

Pykälässä on toimenpiteisiin ryhtymisen raja selvästi tiukempi kuin, mitä osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:ssä on säädetty. Osakeyhtiölain mukaan selvitystilamenettelyn käynnistämisen edellytyksenä on, että yhtiön oma pääoma on pienempi kuin kolmasosa osakepääomasta. Toisaalta liikepankkien osalta vaaditaan lisäksi, että pankin vakavaraisuus ei täytä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 22 §:ssä asetettuja vaatimuksia.

Pykälän 2 momentissa annetaan pankkitarkastusvirastolle mahdollisuus teettää tilinpäätös, jos pankin johtokunta ei kehotuksesta huolimatta ole tehnyt tilinpäätöstä.

Pankin omaisuuden arvostusta koskeva 3 momentti vastaa osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:n 2 momentin säännöstä.

28 §. Mikäli pankkitarkastusvirasto tai pankin tilintarkastajat toteavat, että 27 §:n 1 momentissa mainitut edellytykset täyttyvät, tai jos pankki ei voi täyttää sitoumuksiaan, pankin johtokunnan on viipymättä ilmoitettava siitä valtiovarainministeriölle sekä sille vakuusrahostalle, johon se kuuluu. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos pankin toiminnan jatkaminen saadaan pankkitarkastusviraston hyväksymällä tavalla turvatuksi.

Valtiovarainministeriö voi 2 momentin mukaan määrätä talletusten vastaanottamisen yleisölle tarjotuille tileille sekä niiden ja pankin muiden sitoumusten maksamisen pankista kokonaan tai osittain keskeytettäväksi. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Sillä pyritään antamaan mahdollisuus vakuuttaa pankin taloudellinen asema pankkia kohdanneiden taloudellisten vaikeuksien aikana.

Jos pankki on saanut toimintansa jatkumisen esimerkiksi vakuusrahoston avulla tai muulla pankkitarkastusviraston hyväksymällä tavalla turvatuksi, pankin on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin oman pääoman kartuttamiseksi. Oman pääoman menetys on korvat-

tava viiden vuoden kuluessa sen tilinpäätöksen tekemisestä, jossa menetys on todettu. Valtiovarainministeriö voi erityisestä syystä myöntää enintään kahdeksi vuodeksi määräaikaan lykäystä. Tämä saattaa olla tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa pankkia kohtaa uudet taloudelliset vaikeudet.

29 §. Jos pankin toiminta on keskeytetty, pankin johtokunnan on kutsuttava yhtiökokous koolle viimeistään kuukauden kuluessa valtiovarainministeriön keskeytyspäätöksestä tiedon saatuaan päättämään pankin toiminnan jatkamisesta.

30 §. Pykälässä säädetään toimenpiteistä, joihin liikepankin johtokunnan on ryhdyttävä sen jälkeen, kun pankin toiminta on keskeytetty. Johtokunnan on tällöin tehtävä yhtiökokoukselle ehdotus sidotun oman pääoman lisäyksestä tai vakuuden hankkimisesta sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi tai osakepääoman alentamisesta tai pankin sulautumisesta toiseen liikepankkiin. Jos pankin toiminta on keskeytynyt maksuvaikeuksien johdosta, johtokunnan on tehtävä ehdotus pankin maksuvalmiuden turvaamiseksi. Johtokunnan ehdotukset on 3 momentin mukaan alistettava pankkitarkastusviraston hyväksyttäväksi.

31 §. Mikäli pykälässä säädetty edellytykset täyttyvät, pankin johtokunnan on haettava valtiovarainministeriöltä pankin toiminnan keskeyttämistä koskevan päätöksen peruuttamista.

32 §. Pykälässä kielletään liikepankkia jakamasta osinkoa ennen kuin sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi suoritettu lisäys on tullut katetuksi. Säännös on tarpeen, jottei suuria taloudellisia menetyksiä kohdanneessa liikepankissa ryhdytä ennenaikaisesti osingonjakoon osakkaille.

33 §. Pykälän mukaan pankin johtokunnan on kutsuttava yhtiökokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan, jos 28 §:n 2 momentissa asetetun määräajan kuluessa ei ole ryhdytty pykälässä säädettyihin toimenpiteisiin tai jos pankin osakkeenomistajat eivät ole 31 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitun määräajan kuluessa suorittaneet säännöksessä tarkoitettua lisäystä omaan pääomaan.

34 §. Pykälä koskee tilanteita, joissa pankin toimilupa on peruutettu. Pankin johtokunnan on tällöin viipymättä suljettava pankki sekä kutsuttava yhtiökokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan tai pankin sulautu-

misesta toiseen liikepankkiin. Sulautumiseen on 25 §:n mukaisesti saatava valtiovarainministeriön lupa. Pykälä vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

35 §. Pykälässä säädetään pankin toiminnan keskeyttämisen tai sulkemisen vaikutuksista velkojan oikeuteen. Liikepankin toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna pankilta ei saa muun muassa hakea velkaa maksettavaksi tai muuta sitoumusta täytettäväksi. Pankin omaisuutta ei voida myöskään ulosmitata tai asettaa pankkia konkurssiin. Säännöksen tarkoituksena on suojata pankkia sinä aikana, jona selvitetään, onko pankkia mahdollista tervehdyttää siten, että pankin toimintaa voidaan jatkaa.

Koska velkojien saatavat voivat pankkitoiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna vanhentua, velkojalla on pykälän 2 momentin mukaan voimassa olevan lain tapaan oikeus ryhtyä vanhenemisen estävään toimenpiteeseen 60 päivän kuluessa siitä, kun päätös pankin toiminnan keskeyttämisestä on peruutettu tai pankin suljettuna oloinen lakanut.

36 §. Lain säännöksillä ei voida tyhjentävästi säännellä kaikkia mahdollisia tilanteita, joita voi syntyä liikepankin toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna. Tämän vuoksi valtiovarainministeriöllä on pykälän mukaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti oikeus antaa tarkempia määräyksiä liikepankin hoidosta toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna.

37 §. Tilanteissa, joissa liikepankki on velvollinen tekemään päätöksen pankin asettamisesta selvitystilaan, selvitystilaan asettamisesta päättää yhtiökokous. Päätös voidaan osakeyhtiölain 13 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tehdä yksinkertaisella ääntenenemmistöllä. Sen sijaan tilanteissa, joissa on kysymys vapaaehtoisesta selvitystilapäätöksestä, vaaditaan yleensä osakeyhtiölain 13 luvun 1 §:n 2 momentin toisen lauseen mukainen kahdenkolmasosan määränenemmistö.

Jos yhtiökokous laiminlyö selvitystilapäätöksen tekemisen tai liikepankki on aloittanut toimintansa ennen 7 §:ssä säädettyä osakepääoman maksamista tai jos pankin johtokunta laiminlyö säädetty keskeyttämis- tai sulkemistoimet, valtiovarainministeriön on määrättävä pankki suljettavaksi ja päätettävä pankin asettamisesta selvitystilaan.

38 §. Pykälä koskee selvitysmiesten valintaa. Selvitysmiehet korvaavat hallintoneuvoston, johtokunnan ja toimitusjohtajan, joiden valtuudet ja tehtävät lakkaavat. Pankin toimitusjohtajan ja työntekijöiden työsuhteet eivät sen sijaan lakkaa selvitystilän johdosta ilman irtisanomista.

Pykälän 2 momentin mukaan yhtiökokous voi erityisestä syystä päättää selvitysmiehen vaalin siirtämisestä kahden viikon kuluessa pidettävään jatkokokoukseen. Siltä varalta, että selvitysmiehiä ei valita säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriön on pykälän 3 momentin mukaan määrättävä selvitysmiehet.

39 §. Pykälä koskee selvitystilän tilintarkastajien valintaa. Kun pankki asetetaan selvitystilaan, lakkaavat samalla pankin tilintarkastajien tehtävät. Pankille on osakeyhtiölaista poiketen valittava uudet tilintarkastajat tarkastamaan pankin hallintoa ja tilejä selvitystilän aikana. Selvitystilän tilintarkastajiksi voidaan valita myös pankin varsinaiset tilintarkastajat tai osa heistä.

Selvitystilän tilintarkastajiin sovelletaan 2 momentin mukaan samoja säännöksiä kuin varsinaisiin tilintarkastajiin. Selvitystilän tilintarkastajat toimivat aina selvitystilän loppuun saakka.

40—41 §. Pykälissä on voimassaolevan lain tapaan säädetty tuomioistuimen tehtävistä siinä tapauksessa, että tuomioistuin osakeyhtiölain 13 luvun 3 §:n mukaisesti asettaa liikepankin selvitystilaan. Valtiovarainministeriö ei sovellu ratkaisemaan osakkeenomistajan aseman väärinkäytöstä johtuvaa oikeuskysymystä eikä sen seurauksia.

42 §. Jotta selvitystilän aikana voidaan turvata riittävän nopea päätöksenteko pankkia koskevissa asioissa, säännöksessä tarkoitettut päätökset tai määräykset voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

43 §. Pykälä koskee tilinpäätöksen laatimista selvitystilän aikana. Kun liikepankki on asetettu selvitystilaan, johtokunnan on viipymättä laadittava ja annettava selvitysmiehille tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei ole ennen esitetty yhtiökokouksen vahvistettavaksi.

44 §. Jotta pankin ulkopuoliset saisivat sen toiminnasta oikean kuvan, selvitysmiesten on pykälän 1 momentin mukaan viipymättä tehtävä kaupparekisteriin ilmoitus pankin asettamisesta selvitystilaan, selvitysmiesten valitsemisesta ja toiminimen kirjoittamisesta.

45 §. Selvitystilassa olevan pankin toiminteen on pykälän 1 momentin mukaan lisättävä sana ”selvitystilassa”. Pykälän 2 momentti koskee vastuuta tilanteesta, jossa toiminimen kirjoittamisen osalta ei ole noudatettu toiminimen kirjoittamista koskevia 1 momentin säännöksiä.

46 §. Sen jälkeen, kun pankki on asetettu selvitystilaan, pankin asioiden hoito siirtyy hallintoneuvostolta, johtokunnalta ja toimitusjohtajalta selvitysmiehille. Selvitysmiesten kelpoisuudesta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä vahingonkorvausvelvollisuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä pankin johtokunnasta ja hallintoneuvostosta on säädetty. Selvitysmiesten palkkioista päättää yhtiökokous.

47 §. Tallettajien edun turvaamiseksi selvitysmiesten on heti keskeytettävä talletusten vastaanottaminen yleisöltä sekä muiden kuin pankin hoidosta aiheutuvien maksujen suorittaminen pankista.

48 §. Osakeyhtiölakia vastaavasti selvitysmiesten on haettava liikepankin velkojille julkinen haaste.

Pykälän 2 momentin mukaan selvitysmiehillä on oikeus tarvittaessa kutsua liikepankin velkojat kokoon. Velkojien kokousta ei ole tarpeen osakeyhtiölain mukaisesti säätää pakolliseksi, koska liikepankin velkojista pääosan muodostavat pankin tallettajat, joista pankilla on tarkat tiedot ja joiden ei tarvitse erikseen valvoa saamisiaan.

49 §. Selvitysmenettelyn keskeisenä tavoitteena on realisoida pankin omaisuus, jotta erityisesti tallettajien saatavat voidaan maksaa. Säännöksen mukaan omaisuus on muutettava rahaksi niin pian kuin se voi tapahtua ilmeistä vahinkoa tuottamatta.

50 §. Pykälässä velvoitetaan selvitysmiehet antamaan kolmen kuukauden kuluessa kunkin tilikauden päättymisestä selvitystilän tilintarkastajille tilinpäätös.

Jos selvitysmenettelyä ei ole saatettu loppuun kolmen vuoden kuluessa, selvitysmiesten on pykälän 2 momentin mukaan ilmoitettava tilinpäätöksen antamisen yhteydessä ne syyt, jotka ovat aiheuttaneet viivytyksen.

51 §. Pykälä koskee selvitystilän tilintarkastajien kertomusta hallinnon ja tilien tarkastuksesta.

Jotta pankin osakkeenomistajat ja velkojat saavat mahdollisuuden tutustua pankin tilaan, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on julkaistava Virallisessa lehdessä ja pidettävä osak-

keenomistajien ja velkojen nähtävänä. Tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on lisäksi esitettävä yhtiökokoukselle.

52 §. Pykälässä säädetään selvitysmiesten erottamisesta. Selvitysmiehen erottaa se, joka on asettanut selvitysmiehen eli joko yhtiökokous, pankkitarkastusvirasto tai valtiovarainministeriö.

53 §. Pykälässä säädetään selvitystilän vaiutuksista velkojan oikeuteen. Pykälän 1 momentin mukaan liikepankin velkoja ei voi pakotoimin perii saatavaansa. Säännös on tarpeen selvitysmenettelyn jouduttamiseksi. Etuoikeutetun saatavan perimistä ei kuitenkaan ole selvitysmenettelynkään aikana syytä estää. Tästä on otettu säännös momentin toiseen virkkeeseen.

Pykälän 2 momentti koskee kuittausoikeutta selvitystilän aikana.

54 §. Pykälässä säädetään niistä edellytyksistä, joilla selvitystila voidaan lakkauttaa ja pankin toimintaa jatkaa. Toimintaa voidaan jatkaa, jos se syy, jonka perusteella pankki on asetettu selvitystilaan on poistunut tai jos pankin asema on selvitystilän kestäessä parantunut. Lisäksi edellytetään, että pankkitarkastusvirasto laissa säädetyt lausunnot saatuaan toteaa pankin täyttävän ne ehdot, jotka laissa pankin toiminnalle asetetaan. Selvitystilän lakkauttamiseen on lisäksi saatava valtiovarainministeriön lupa.

55 §. Pykälän mukaan liikepankkia ei saa asettaa konkurssiin ennenkuin selvitysmenettelyssä on todettu, että sen velat ovat varoja suuremmat. Erityisesti tallettajien suojaamiseksi on tärkeää, ettei pankkia aseteta konkurssiin ennenkuin selvitysmenettelyssä on todettu, että pankin toimintaa ei voi turvata. Jos selvitysmenettelyn aikana todetaan, että pankin velat ovat sen varoja suuremmat, selvitysmenettely on keskeytettävä ja pankin omaisuus luovutettava konkurssiin.

56 §. Pykälä sisältää säännökset selvitysmiesten lopputilityksestä.

Pykälän 2 momentin mukaan selvitystilän tilintarkastajien on määrääjässä annettava selvitysmiehille kertomus lopputilityksen johdosta. Lopputilitys ja tilintarkastuskertomus on viipymättä esitettävä yhtiökokoukselle.

57 §. Liikepankki katsotaan muiden osakeyhtiöiden tapaan puretuksi, kun lopputilitys on esitetty yhtiökokoukselle. Selvitysmiesten on viivytyksettä ilmoitettava purkamisesta valtiovarainministeriölle ja kaupparekisteriin.

58 §. Pykälä koskee moiteoikeutta lopputilityksestä. Moitekanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on esitetty yhtiökokoukselle.

59 §. Pykälän mukaan tallettajalla on oikeus saada konkurssipesän varoista maksu talletustilillä olevasta saatavastaan siitä huolimatta, ettei saatavaa oleva valvottu konkurssissa. Tallettajan asemaa on pankkilainsäädännössä pyritty turvaamaan monin eri tavoin. Mikäli liikepankki joutuu konkurssiin, ei olisi tarkoituksenmukaista, että tallettajat joutuisivat saamisoikeuden menettämisen uhalla muiden velkojen tapaan valvomaan saataviaan konkurssissa. Tallettajat menettävät talletuspankkien toiminnasta annetun lain 12 §:n mukaan kuitenkin saamisoikeutensa, kun kymmenen vuotta on kulunut sen kalenterivuoden lopusta, jonka kuluessa liikepankkiin talletettuja varoja on viimeksi käytetty.

7 luku. Vahingonkorvausvelvollisuus

60 §. Pykälä koskee liikepankin perustajan, hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenen sekä toimitusjohtajan vahingonkorvausvastuuta.

Pykälä vastaa pääpiirteissään voimassa olevan liikepankkilain säännöksiä. Pankille aiheutetun vahingon osalta on vahingonkorvausvelvollisuuden edellytykseksi asetettu siten tahallisuus tai huolimattomuus. Muulle kuin pankille aiheutetun vahingon osalta edellytetään tahallisuuden tai huolimattomuuden lisäksi, että edellä mainittu henkilö on rikkonut liikepankkilakia, osakeyhtiölakia tai muuta liikepankin toimintaa koskevaa säädöstä taikka pankin yhtiöjärjestyä.

Pankin palveluksessa olevan henkilön vahingonkorvausvelvollisuus pankkia kohtaan seuraa työsopimuslain 51 §:stä ja ulkopuolista kohtaan vahingonkorvauslaista.

61 §. Pykälässä säädetään pankin tilintarkastajan ja hallintoneuvoston määräämän tarkastajan vahingonkorvausvastuusta. Säännös vastaa voimassa olevaa liikepankkilakia. Tilintarkastaja ja hallintoneuvoston määräämä tarkastaja on vahingonkorvausvelvollinen tarkastustoimessaan pankille tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttamastaan vahingosta. Tilintarkastaja vastaa myös apulaisensa aiheuttamasta vahingosta. Pykälän 2 momentissa säädetään vahingonkorvausvastuusta tilanteissa,

joissa tilintarkastajana on tilintarkastusyhteisö.

62 §. Pykälä koskee osakkeenomistajan vahingonkorvausvastuuta. Vastaava säännös on voimassa olevassa liikepankkilaissa. Osakkeenomistajalle syntyy vahingonkorvausvastuu, jos hän on tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta myötävaikuttanut 60 §:n 2 momentissa tarkoitettujen säädösten tai yhtiöjärjestyksen rikkomiseen. Vahingonkorvausvastuun syntymisen edellytykset ovat tiukemmat kuin 60 §:n 1 momentissa mainituilla henkilöillä.

63 §. Pykälän mukaan vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa on säädetty. Korvausvastuun määrää arvioitaessa voidaan siten ottaa huomioon muun muassa vahingon kärsineen myötävaikutus vahingon syntymiseen.

64 §. Vahingonkorvauskanteen nostamisesta liikepankin lukuun on pykälän 1 momentin mukaan voimassa, mitä osakeyhtiölain 15 luvun 5—7 §:ssä on säädetty. Liikepankkilakiin ei ole syytä sisällyttää osakeyhtiölain kanssa päällekkäisiä vahingonkorvauskanteen nostamista koskevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa annetaan pankkitarkastusvirastolle oikeus nostaa osakeyhtiölain 15 luvun 5 ja 6 §:n säännösten estämättä vahingonkorvauskanne 60—62 §:ssä tarkoitettua henkilöä tai yhteisöä vastaan, jos se katsoo tallettajien edun sitä vaativan. Kysymykseen tulevat lähinnä tilanteet, joissa pankin omat hallintoelimet jättävät korvauskanteen nostamatta. Pankkitarkastusvirasto ei voi nostaa kannetta vain yksittäisen tallettajan kärsimän vahingon johdosta. Pankkitarkastusviraston kanneoikeuden edellytyksenä on, että toimenpide loukkaa yleisemmin pankin tallettajien etua. Kanneoikeutta ei sen sijaan ole, jos vahinko on aiheutettu muulle kuin pankin tallettajille.

8 luku. Rangaistussäännökset

65 §. Pykälässä säädetään liikepankkirikkomuksesta.

Pykälän 1 ja 2 kohdat koskevat selvitystilamenettelyn yhteydessä tehtyjä rikkomuksia ja 3 kohta omien osakkeiden pantiksi ottamista.

9 luku. Erinäiset säännökset

66 §. Osakeyhtiölain 7 luvun 1 §:n 1 momentissa kielletään osakeyhtiötä ottamasta pantiksi omia osakkeitaan. Kiellon vastainen sopimus on säännöksen mukaan pätemätön. Myös voimassa olevassa liikepankkilaissa kielletään liikepankkia ottamasta omia osakkeitaan pantiksi. Kieltoa perustellaan ennen kaikkea tallettajien turvaamisella.

Arvopaperimarkkinoilla tapahtuneen nopean kehityksen vuoksi sellaiset luotot, joita myönnetään pankin asiakkaille arvopapereiden hankintaa varten, ovat yleistyneet huomattavasti. Luoton vakuutena on yleensä asiakkaan hankkimat arvopaperit. Arvopaperit pantataan siten, että asiakas antaa omistamansa arvopaperit eli niin sanotun arvopaperisalkun pankkiin säilytettäväksi ja avaa pankkiin tilin, joka suljetaan. Asiakas panttaa pankille salkun kulloisenkin sisällön ja tilillä kulloinkin olevat varat. Asiakas saa myydä salkussa olevia arvopapereita edellyttäen, että myyntihinnat tilitetään tilille. Vastaavasti asiakas voi ostaa tilillä olevilla varoilla arvopapereita edellyttäen, että arvopaperit tulevat salkkuun.

Pankki ei käytännössä voi jatkuvasti seurata asiakkaidensa arvopaperikauppaa. Käytännössä näissä salkuissa onkin usein ollut myös pankin omia osakkeita. Voimassa olevan lainsäädännön johdosta pankilla ei ole pätevää panttioikeutta salkussa oleviin pankin omiin osakkeisiin. Lainan vakuutena olevan arvopaperisalkun vakuusarvo voi siten huonontua olennaisesti, jos siihen sisältyy pankin omia osakkeita. Lisäksi tilanne antaa asiakkaalle mahdollisuuden tahallisiin väärinkäytöksiin. Voimassa olevasta lainsäädännöstä aiheutuneiden epäkohtien poistamiseksi liikepankki voi 1 momentin mukaan ottaa harjoittamansa arvopaperitoimintaan liittyvän luotonannon yhteydessä pantiksi omia osakkeitaan. Pankkitarkastusvirasto määritteli arvopaperitoiminnan rajat, jotta osakkeiden pantiksi ottaminen rajoittuisi vain asiakkaiden arvopaperisalkun hoitoon.

Talletuspankkien toiminta rakentuu pitkälti sen varaan, että pankilla on riittävä oma pääoma. Jotta osakepääoman luonne liikepankin toimintaa turvaavana tekijänä ei vaarantuisi, liikepankki ei saisi 2 momentin mukaan kuitenkaan ottaa omia osakkeitaan sellaisen rahallain pantiksi, jonka liikepankki on antanut omien osakkeidensa hankkimiseksi osakeannis-

saan. Tämän kiellon noudattamista valvoisi pankkitarkastusvirasto. Kiellon noudattamista tehostaisi lisäksi momentin toinen lause, jonka mukaan kiellonvastainen sopimus on pätemätön. Siten jos pankki ottaisi myöntämänsä lainan pantiksi säännöksen vastaisesti omia osakkeitaan, panttaus ei sitoisi lainansaaajaa. Kielto koskee paitsi lainaa, joka annetaan suoraan osakkeiden hankkimiseksi osakeannista, myös lainaa, jolla tosiasiasa korvataan osakeannin yhteydessä myönnetty laina.

Pantattujen osakkeiden hankkimisesta on voimassa, mitä osakeyhtiölain 7 luvussa on säädetty. Pankki ei siis voi panttaussitoumukseen vedoten siirtää omia osakkeitaan omistukseensa, jos luotonsaaja jättää luoton maksamatta. Osakeyhtiölain 7 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan 1 momentissa säädetty osakkeiden hankkimiskielto ei estä yhtiötä hankkimasta omaa osaketta sen vastaanottaessa liikkeen yhtiöiden sulautumisen nojalla tai muulla tavoin taikka ostamasta sen saamisesta ulosmitattua osaketta. Yhtiön hankkimaa osake on, jolle sitä ole mitätöity osakepääomaa alentamalla, myytävä niin pian kuin se tappiota voi tapahtua.

Koska liikepankki ei voi suoraan hankkia panttina olevaa osaketta itselleen, pankille annettu oikeus ottaa omia osakkeitaan pantiksi ei vaaranna tallettajien asemaa.

Mikäli talletuspankki hankkii osakeyhtiölain 7 luvun mukaisesti oman osakkeensa, osakkeen arvo on talletuspankkien toiminnasta annetun lain 26 §:n 2 momentin mukaan vähennettävä pankin omasta pääomasta laskettaessa pankin vakavaraisuutta.

67 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan liikepankki on oikeutettu siirtämään 90 prosenttia välittömästi ennen lain voimaantuloa päättäneeltä tilikaudelta laaditussa tilinpäätöksessä olevan luottotappiovarauksen vararahastoon. Siirto on tarkoitettu suoritettavaksi yhtenä eränä seuraavan tilikauden aikana.

Säännös on tarpeen liikepankin vakavaraisuuden vahvistamiseksi, koska lakiin talletuspankkien toiminnasta on sisällytetty ehdotukset talletuspankkien vakavaraisuuslaskennan uudistamiseksi kansainvälisiä vakavaraisuusjärjestelmiä vastaavaksi. Suomalainen varauskäytäntö ei ole muun muassa luottotappiovarauksen osalta vastannut varsinkaan anglosaksisissa maissa voimassa ollutta järjestelmää.

Suomen lainsäädännön mukainen luottotappiovaraus ei ole mainittuja ulkomaisia järjes-

telmiä vastaavasti ilmentänyt odotettavissa olevia tappioita, vaan on luonteeltaan pääasiassa tuloksentasausera. Lainsäädäntömme mukainen luottotappiovaraus on enemmän rahasto kuin varaus.

Suomessa toteutuneet luottotappiot ovat jatkuvasti olleet huomattavasti muissa maissa syntyneitä luottotappioita pienemmät samalla kun luottotappiovaraukset ovat lainsäädännöstämme johtuen olleet huomattavan suuria.

Pykälän 2 momentin mukaan vararahastoon siirrettyä määrää voitaisiin käyttää muualla laissa säädetystä poiketen ainoastaan pankin tappioiden kattamiseen siltä osin, kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja muu vapaa oma pääoma eivät siihen riitä. Muualla laissa on vararahaston käytöstä säädetty muun muassa osakeyhtiölain 4 luvun 13 §:ssä.

10 luku. Voimaantulo

68 §. Pykälän 1 momentissa on lain voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

1.3. Säästöpankkilaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Pykälä sisältää säästöpankin määritelmän. Tunnusomaista säästöpankille on, että se harjoittaa talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa tarkoitettua pankkitoimintaa. Säästöpankin erityistarkoituksena on säästämisen edistäminen.

Voimassa olevaan säästöpankkilakiin sisältyy säännös, jonka mukaan säästöpankin tarkoituksena on harjoittaa pankkitoimintaa perustajien tai muiden saamatta osuutta pankin tuottamasta voitosta. Sen johdosta, että laissa talletuspankkien toiminnasta ehdotetaan vakavaraisuuden sääntely uudistettavaksi, on säästöpankkien mahdollisuuksia hankkia omaa pääomaa lisättävä. Jotta tämä olisi mahdollista, on säästöpankkien kehitettävä yritysmuotoa siten, että säästöpankin kantarahastoon oman pääoman ehdoin sijoittavilla on mahdollisuus saada osuus säästöpankin tuottamasta voitosta. Tämän vuoksi kielto jakaa voittoa on poistettu laista.

2 §. Pykälä sisältää säästöpankin konsernin määritelmän. Konsernin määritelmä vastaa lähtökohtaisesti osakeyhtiölain mukaista konsernin määritelmää. Sen mukaan emoyhtiö tytäryhtiöineen muodostaa konsernin.

Pääsääntöisesti säästöpankin konserni muodostuu omistuksen perusteella. Säästöpankin tytäryhtiöksi luetaan siten ensisijaisesti sellaiset osakeyhtiöt, joiden osakkeista tai osakkeiden tuottamista äänistä säästöpankillä yksin tai tytäryhtiöineen on enemmän kuin puolet.

Tytäryhtiösuhte voi syntyä myös tosiasiallisen määräämisvallan perusteella. Osakeyhtiölaista poiketen tytäryhtiösuhte voi tosiasiallisen määräämisvallan perusteella syntyä pankille asetettujen omistusrajoitusten johdosta yleensä kuitenkin vain pankkitoimintaa harjoittavissa yhtiöissä. Pankkitoimintaa harjoittavalla yhtiöllä tarkoitetaan yhtiötä, joka harjoittaa pääasiallisena toimintanaan talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettuja toimintoja. Pankkitoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi katsotaan siten luotto- ja rahoituslaitosten lisäksi esimerkiksi arvopaperikauppaa pääasiallisena toimintanaan harjoittava yhtiö.

Säännöksessä tarkoitettu tosiasiallinen määräämisvalta ei synny yksinomaan luotonannon perusteella. Talletuspankkien yhtenä keskeisenä tehtävänä on jakaa eri varainhankintakeinoilla hankkimiaan varoja luottoina edelleen yhteiskuntaan. Luotonannon tarkoituksena ei pankkitoiminnassa ole määräämisvallan hankkiminen luottoa saavassa yhteisössä. Myöskään pankin sijoitukset sen asiakasyrityksen liikkeeseen laskemiin vaihtovelkakirjoihin tai optiovelkakirjoihin eivät johda tytäryhtiösuhteen muodostumiseen.

Yhtiötä, jonka osakkeita pankki on talletuspankkien toiminnasta annetun lain 17 §:n nojalla hankkinut omistukseensa, ei 3 momentin mukaan pidetä pankin tytäryhtiönä. Tällaisen omistuksen tarkoituksena on lähinnä pankin saamisen turvaaminen. Osakeomistus on näissä tapauksissa valvottua ja ajallisesti rajoitettua. Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettua yhtiötä ei myöskään pidetä pankin tytäryhtiönä. Tällaisten yhtiöiden osakkeet eivät tuota pankille äänivaltaa ja niiden omistus on lyhytaikaista.

Koska säästöpankin konsernin tulisi muodostua säästöpankista ja sellaisista osakeyhtiöistä, joita pankki käyttää talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:n mukaisten tehtävien hoitoon, ei myöskään kiinteistöyhtiöitä

pidetä pankin tytäryhtiöinä. Konsernia koskevien säännösten kiertämisen estämiseksi säädetään, että kiinteistöyhtiö on kuitenkin pankin tytäryhtiö, mikäli se, pankki ja pankin tytäryhtiö yhdessä yhteensä omistavat 1 momentissa tarkoitettun määrän jonkin muun kotimaisen tai ulkomaisen yhtiön kuin tässä momentissa tarkoitettun kiinteistöyhtiön osakkeita.

Pykälän 5 momentin mukaan säästöpankki voi pankkitarkastusviraston kussakin yksittäistapauksessa määräysten mukaan poiketa konsernia koskevista säännöksistä, jos niitä ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista noudattaa säästöpankin konsernin kokoonpanon tai muun erityisen syyn johdosta. Poikkeaminen konsernia koskevista säännöksistä saattaa olla perusteltua esimerkiksi tilanteissa, joissa pankin kokonaan tai osittain omistama yhtiö sijaitsee maassa, jossa yhteisöainsäädäntö poikkeaa niin olennaisesti Suomen yhteisöainsäädännöstä, että yhtiön lukeminen konserniin ei ole mielekäästä. Säästöpankin omistama yhtiö voi myös olla kooltaan niin vähäinen, että sen lukeminen konserniin ei ole tarkoituksenmukaista. Tytäryhtiön jättäminen konsernin ulkopuolelle voi olla perusteltua myös, jos tilinpäätöksessä yhtiötä perustettaessa tai lopetettaessa on sovellettu kirjanpitolain 10 §:n säännöstä poikkeavasta tilikaudesta.

2 luku. Perustaminen

3 §. Pykälä sisältää säännökset perustajien lukumäärästä sekä heidän henkilönsä kohdistuvista vaatimuksista. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Talletuspankkien toiminnan perustana olevan luotettavuuden säilyttämiseksi säännökseen on kuitenkin lisätty kielto, jonka mukaan perustaja ei saa olla liiketoimintakiellossa.

Valtiovarainministeriö voi myöntää luvan poiketa perustajan henkilöä koskevista vaatimuksista. Luvan myöntäminen voi koskea lähinnä tilanteita, joissa säästöpankin perustajana on muu kuin Suomen tai muun Pohjoismaan kansalainen. Myös asuinpaikan osalta voi syntyä tarvetta poiketa pykälän säännöksistä.

4 §. Pykälään sisältyvät säästöpankin perustamiskirjaa koskevat säännökset. Voimassa olevaan säästöpankkilakiin nähden momenttia on muutettu siten, että kantarahaston nimi on muutettu peruspääomaksi. Perustamiskirjassa

on oltava lisäksi määräys siitä, milloin ja miten pankin perustamiskokous pidetään.

5 §. Pykälä sisältää säännökset säästöpankin sääntöjen ja niiden muutosten vahvistamismenettelystä. Voimassa olevan säästöpankkilain mukaan säästöpankin säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä muuten ole pätevää syytä niiden vahvistamatta jättämiseen.

Nykyistä sääntelyä on täsmennetty siten, että säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta. Muutoksella on haluttu tuoda nykyistä selvemmin esiin periaate siitä, että jos pankin säännöt tai niiden muutokset ovat lain mukaisia, ne voidaan jättää vahvistamatta vain erityisestä syystä. Säännöt voidaan jättää vahvistamatta esimerkiksi, jos niiden määräykset voivat selvästi vaarantaa pankkitoimintaa kohtaan tunnettua luottamusta.

6 §. Pykälässä luetellaan määräykset, joita on otettava säästöpankin sääntöihin. Voimassa olevaan säästöpankkilakiin verrattuna lueteloon on tehty säästöpankin uuden kantarahaston sekä säästöpankin hallinnon muutosten edellyttämät lisäykset.

Säästöpankin säännöissä on määrättävä mahdollisen kantarahaston suuruus sekä kantarahasto-osuuden nimellisarvo, jonka tulee 14 §:n 2 momentin mukaan olla kaikkien rahasto-osuuksien osalta yhtä suuri. Edelleen on määrättävä ehdot, joilla kantarahasto-osuuk-sien omistajat saavat ottaa osaa isäntien vaaliin. Säännöissä on määrättävä säästöpankkikokouksen koollekutsumisesta ja siinä käsiteltävistä asioista, mikäli isäntien valitseminen tapahtuu säästöpankkikokouksessa. Edelleen on säännöissä määrättävä mahdollisen hallintoneuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta ja jäsenten eroamisista.

Voimassa olevaan säästöpankkilakiin verrattuna on säännöstä ajanmukaistettu siten, että säännöissä on mainittava, miten pankin hoidon ja hallinnon tarkastus on järjestettävä. Uudistuksella on tarkoitus korostaa hallintoneuvoston roolia säästöpankin liikkeenjohdon elimenä. Voimassa olevan lain mukainen luotoasiakirjojen tarkastusvelvollisuus sopii paremmin säästöpankkitarkastukselle ja sisäiselle tarkastukselle.

Säästöpankin säännöissä on tarpeetonta määrätä pankin tilikaudesta, sillä siitä säädetään 71 §:ssä.

Voimassa olevan säästöpankkilain mukaan säästöpankin säännöissä on määrättävä sellaisen luotto- ja takaushakemusten käsittelyjärjestyksestä, joista hallituksen jäsenelle tai varajäsenelle, valtuutetulle taikka toimitusjohtajalle tai hänen varamiehelleen on odotettavissa olennaista etua. Säännös on korvattu yleisellä luottamus- ja toimihenkilöiden esteellisyyttä koskevalla säännöksellä, joka on 57 §:ssä.

7 §. Pykälä sisältää säästöpankin peruspääomaa koskevat säännökset. Säästöpankin peruspääoman vähimmäismäärä korotetaan viides-täsadastatuhannesta kahteenkymmeneenviiteen miljoonaan markkaan. Riittävän suuri peruspääoma on tarpeen pankin toiminnan turvaamiseksi alkuvaiheessa. Oman pääoman vähimmäismäärä on perustamisvaiheessa yhtä suuri kaikilla talletuspankeilla, koska niiden toiminta-oluehdot on yhdenmukaistettu. Korotus on tarpeen myös tapahtuneen rahanarvon alenemisen johdosta. Peruspääoman tulee olla kokonaan merkitty, kun pankin toimilupaa ja sääntöjen vahvistusta haetaan. Edelleen peruspääoman on oltava kokonaan rahana maksettu, ennen kuin pankki aloittaa toimintansa.

Pykälän 2 momentissa on säädetty peruspääoman merkitsemistä koskevasta menettelystä yhdenmukaisesti voimassa olevan lainsäädännön kanssa.

Pykälän 3 momentin säännöksen mukaan peruspääoman vähimmäisvaatimusta ei sovelleta kahden tai useamman säästöpankin sulautuessa.

8 §. Säästöpankin perustamismenettelyn yhdenmukaistamiseksi muun yhteisöläinsäädännön kanssa on lakiin otettu säännös säästöpankin perustamiskokouksesta. Pykälän 1 momentin mukaan säästöpankin perustamisesta päätetään perustamiskokouksessa, jossa perustajien on esitettävä alkuperäinen perustamiskirja. Kokouksessa on myös päätettävä, milloin säästöpankin isäntien vaali toimitetaan, ellei asiaa koskevaa määräystä sisälly perustamiskirjaan.

Perustamiskokousta koskevia säännöksiä ei sovelleta perustettaessa uutta pankkia kahden tai useamman säästöpankin sulautuessa 78 §:n mukaisesti.

9 §. Pykälä sisältää voimassa olevaa säästöpankkilakia vastaavat säännökset säästöpankin perustamiseen liittyvästä rekisteröimismenettelystä, hallituksen jäsenten vakuutuksesta ilmoitusmenettelystä sekä seuraukset rekisteröimisilmoituksen laiminlyömisestä säädetystä määräajassa.

Jos säästöpankin perustaminen raukeaa hallituksen jäsenet vastaavat yhteisvastuullisesti merkityn peruspääoman maksetun määrän ja niistä saadun tuoton palauttamisesta sen jälkeen, kun niistä on vähennetty perustamislupa hankkimisesta ja rekisteröimisestä aiheutuneet kustannukset. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

10 §. Pykälään sisältyy kielto aloittaa toimintaa ennen toimiluvan saantia sekä voimassa olevan lainsäädännön mukainen luettelo tiedoista, jotka on ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle ja säästöpankkitarkastukselle, ennen kuin säästöpankki aloittaa toimintansa. Ilmoituksen perusteella viranomaisen voi tarkastaa, että toiminnan aloittamisen edellytykset ovat olemassa.

11 §. Pykälän mukaan säästöpankki ei ole oikeuskelpoinen ennen rekisteröimistä. Säästöpankin hallituksella on kuitenkin rajoitettu valta toimia pankin puolesta säästöpankin perustamista ja toimilupaa koskeissa asioissa sekä ryhtyä toimenpiteisiin peruspääoman merkinnässä suoritettavan maksun saamiseksi. Vastuu siirtyy säästöpankille rekisteröimisen tapahduttua. Säännös on yhdenmukainen voimassa olevan säästöpankkilain kanssa.

12 §. Pykälässä säädetään säästöpankin sääntöjen muuttamismenettelystä nykyistä säästöpankkilakia vastaavalla tavalla. Jo annettujen kantarahasto-osuuksien oikeutta pankin voitonjakoon voidaan rajoittaa vain kaikkien kantarahasto-osuuden omistajien suostumuksella.

Säästöpankin sääntöjen muutos edellyttää valtiovarainministeriön vahvistamista. Ne tulevat 3 momentin mukaan voimaan kaupparekisteriin merkitsemisestä.

3 luku. Oman pääoman kartuttaminen, peruspääoma, kantarahasto ja vararahasto

13 §. Säästöpankin muuttaessa sääntönsä tämän lain mukaisiksi, sen oma pääoma muodostuu peruspääomasta, joka vastaa nykyistä kantarahastoa, mahdollisesta uudesta kantarahastosta sekä muista sidotun oman pääoman eristä ja vapaasta omasta pääomasta.

Pykälän mukaan säästöpankki voi kartuttaa peruspääomaa isäntien päätöksellä siirtämällä siihen vararahastosta varoja enintään hallituksen ehdottaman määrän. Rahastosiirroilla va-

arahastosta voidaan ylläpitää tarkoituksenmukaista suhdetta peruspääoman ja kantarahaston välillä. Säännös poikkeaa voimassa olevasta säästöpankkilaista, jonka mukaan nykyistä kantarahastoa ei voi näin kartuttaa. Muutoksella pyritään kehittämään säästöpankin peruspääomaa siten, että siitä muodostuu merkittävä säästöpankin oman pääoman osa. Säästöpankin erityinen yritysluonne perustuu ensi sijassa peruspääomaan.

Säästöpankin peruspääoma on sidottua omaa pääomaa.

14 §. Säästöpankkiin voidaan perustaa pykälässä tarkemmin määritelty kantarahasto oman pääoman ehdoin yleisöltä kerättävän riskipääoman saamiseksi säästöpankille. Edellytyksenä kantarahaston muodostamiselle on, että siitä on määräys säästöpankin säännöissä ja että isännät päättävät siitä.

Säästöpankin oman pääoman on oltava vähintään viisi miljoonaa markkaa, jotta pankki saa perustaa kantarahaston. Säännöksellä pyritään siihen, että kantarahaston perustamistoimien ryhtyvät vain pankit, joiden toiminnan laajuuteen nähden kantarahaston perustamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

Säästöpankin kantarahasto on pankin sidottua omaa pääomaa. Sitä käytetään säästöpankin liiketoiminnan edistämiseen ja vakavaraisuuden turvaamiseen. Se voidaan palauttaa kantarahasto-osuuden omistajille ainoastaan pankin toiminnan purkamisen yhteydessä tai pankkia toiseen sulautettaessa.

Kantarahasto jakaantuu kantarahasto-osuuksiin, joita tarjotaan yleisölle. Kantarahasto-osuuksia lasketaan kerrallaan liikkeeseen huomattava määrä. Kantarahasto-osuudet ovat samansuuruiset.

15 §. Kantarahasto-osuus tuottaa oikeuksia ja velvollisuuksia säästöpankissa. Oikeudet ovat varallisuusoikeuksia ja hallinnoimisioikeuksia.

Kaikki kantarahasto-osuudet tuottavat yhtäläiset oikeudet pankissa. Säästöpankin säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että säästöpankissa on erilaisia kantarahasto-osuuksia tai että sellaisia voidaan antaa. Kantarahasto-osuuslajien ero voi koskea joko varallisuusoikeuksia tai hallinnoimisioikeuksia, esimerkiksi etuoikeutta voitonjakoon tai suurempaa ääni-oikeutta. Eroavuudet on määriteltävä säästöpankin säännöissä.

Kantarahasto-osuuksiin liittyvä velvollisuus on maksuvelvollisuus. Kantarahasto-osuuksista

on maksettava rahana merkintäehtojen mukainen määrä, jonka tulee pääsääntöisesti olla vähintään osuuden nimellisarvon suuruinen.

16 §. Pykälässä rajoitetaan säästöpankin kantarahaston suuruutta siten, että se voidaan kartuttaa enintään kaksi kertaa säästöpankin muun oman pääoman yhteismäärän suuruiseksi, ellei pankkitarkastusvirasto myönnä erityisestä syystä siihen poikkeusta. Säännöksellä on tarkoitus varmistaa säästöpankin perusluonteen säilyminen siten, että myös säästöpankin peruspääomaa kartutetaan tai muuta omaa pääomaa riittävästi lisätään. Kantarahaston tulee toisaalta voida kasvaa niin, että se on merkittävä säästöpankin oman pääoman osa.

17 §. Jotta olisi mahdollisuus saada helposti yleiskuva kantarahasto-osuuden omistajan oikeuksista, on pykälään koottu maininnat keskeisimmistä kantarahasto-osuuteen liittyvistä oikeuksista sekä viittaukset pykäliin, joissa kyseisistä asioista tarkemmin säädetään.

18 §. Pykälän 1 momentissa säädetään kantarahastotodistusten antamisesta. Säännöksen mukaan on jokaiselle kantarahasto-osuuden merkitsijälle annettava nimetylle henkilölle asetettu kantarahastotodistus. Tarkoituksenmukaisena on pidetty, ettei todistusten antamista ole jätetty säästöpankin tai merkitsijän harkintaan, vaan säännös on tarkoitettu pakottavaksi.

Kantarahastotodistus voi koskea joko yhtä tai useampaa kantarahasto-osuutta. Selvyyden vuoksi momenttiin on otettu säännös, ettei kantarahastotodistusta saa antaa ennen kuin säästöpankki on rekisteröity. Säästöpankin oman pääoman turvaamiseksi tulee kantarahasto-osuuden olla täysin maksettu ennen kantarahastotodistuksen antamista.

Pykälän 2 momentti sisältää luettelon kantarahastotodistukseen sisällytettävistä tiedoista ja muotovaatimuksista.

Pykälän 3 momentissa säädetään hallituksen velvollisuudesta toimittaa kantarahastotodistusten jakaminen tai niiden yhdistäminen.

19 §. Pykälässä säädeltyjä väliaikaistodistuksia voidaan käyttää sekä säästöpankin kantarahastoa perustettaessa että sitä korotettaessa. Pankilla ei kuitenkaan ole velvollisuutta antaa väliaikaistodistuksia. Väliaikaistodistusten käytöstä päättää joko pankin hallitus tai kantarahaston korotuspäätöksen tekevä isäntien kokous.

20 §. Pykälän mukaan kantarahasto-osuus

on periaatteessa vapaasti luovutettavissa ja vapaasti hankittavissa.

Pykälän 2 momenttiin sisältyy rajoitus, ettei säästöpankki tai sen tytäryhtiö saa vastiketta vastaan hankkia toisen säästöpankin kantarahasto-osuuksia eikä vastiketta vastaan hankkia tai ottaa pantiksi omia tai emopankin kantarahastotodistuksia. Säännös ehkäisee säästöpankkien ristikkäisomistuksen, joka ei toisi säästöpankkiryhmään ulkopuolelta omaa pääomaa.

Arvopaperimarkkinoilla tapahtuneen nopean kehityksen vuoksi sellaiset luotot, joita myönnetään pankin asiakkaille arvopaperien hankintaa varten, ovat yleistyneet huomattavasti. Luoton vakuutena on yleensä asiakkaan hankkimat arvopaperit. Arvopaperit pantataan siten, että asiakas antaa omistamansa arvopaperit eli niin sanotun arvopaperisalkun pankkiin säilytettäväksi ja avaa pankkiin tilin, joka suljetaan. Asiakas panttaa pankille salkun kulloisenkin sisällön ja tilillä kulloinkin olevat varat. Asiakas saa myydä salkussa olevia arvopapereita edellyttäen, että myyntihinnat tilitetään tilille. Vastaavasti asiakas voi ostaa tilillä olevilla varoilla arvopapereita edellyttäen, että arvopaperit tulevat salkkuun.

Pankki ei käytännössä voi jatkuvasti seurata asiakkaidensa arvopaperikauppaa. Käytännössä näissä salkuissa voi olla myös pankin omia kantarahasto-osuuksia. Ehdotetun lainsäädännön johdosta pankilla ei ole pätevää panttioikeutta salkussa oleviin pankin omiin kantarahasto-osuuksiin. Lainan vakuutena olevan arvopaperisalkun vakuutusarvo voi siten huonontua olennaisesti, jos siihen sisältyy pankin omia kantarahasto-osuuksia. Lisäksi tilanne antaa asiakkaalle mahdollisuuden tahallisiin väärinkäytöksiin.

Pykälän 3 momentin mukaan säästöpankki voi ottaa harjoittamansa arvopaperitoimintaan liittyvän luotonannon yhteydessä pantiksi omia kantarahasto-osuuksiaan. Pankkitarkastusvirasto määritteli arvopaperitoiminnan rajat, jotta kantarahasto-osuuksien pantiksi ottaminen rajoittuisi vain asiakkaiden arvopaperisalkun hoitoon. Talletuspankkien toiminta rakentuu pitkälti sen varaan, että pankilla on riittävä oma pääoma. Jotta kantarahaston luonne säästöpankin toimintaa turvaavana tekijänä ei vaarantuisi, pankki ei saisi kuitenkaan ottaa omia kantarahasto-osuuksiaan sellaisen rahan lainan pantiksi, jonka se on antanut omien kantarahasto-osuuksiensa hankkimiseksi kan-

tarahastoannissaan. Tämän kiellon noudattamista valvoisi pankkitarkastusvirasto. Kiellon noudattamista tehostaisi lisäksi momentin viimeinen lause, jonka mukaan kiellonvastainen sopimus on pätemätön. Siten, jos pankki ottaisi myöntämänsä lainan pantiksi säännöksen vastaisesti omia kantarahasto-osuuksiaan, panttaus ei sitoisi lainansaajaa. Kielto koskee paitsi lainaa, joka annetaan suoraan kantarahasto-osuuksien hankkimiseksi kantarahastoannista, myös lainaa, jolla tosiasiassa korvataan annin yhteydessä myönnetty laina.

Koska säästöpankki ei voi suoraan hankkia panttina olevaa kantarahasto-osuutta itselleen, pankille annettu oikeus ottaa omia kantarahasto-osuuksiaan pantiksi ei vaaranna tallettajien asemaa.

Pykälän 4 momenttiin on otettu poikkeussäännökset 2 ja 3 momentin mukaiseen hankintakieltoon. Poikkeussäännökset ovat tarpeellisia, jotta momentissa mainituissa erityislanteissa mahdollisesti säästöpankille tulevien kantarahastotodistusten omistus ei säädettyinä lyhyenä määräaikana olisi laitonta. Jotta kantarahastotodistukset eivät jäisi säästöpankin haltuun välttämätöntä pitemmäksi ajaksi, on ne säännöksen mukaan myytävä niin pian kuin se voi tappiota tapahtua tai säännöksessä erikseen mainituissa tapauksissa viimeistään kahden vuoden kuluessa saannosta.

Mikäli säästöpankki hankkii oman kantarahasto-osuutensa, osuuden arvo on talletuspankkien toiminnasta annetun lain 26 §:n 2 momentin mukaan vähennettävä pankin omasta pääomasta laskettaessa pankin vakavaraisuutta.

21 §. Pykälän säännös on otettu lakiin helpottamaan kantarahastotodistusten vaihdantaa. Tarkoituksena on ensisijaisesti turvata kantarahastotodistusten ostajan tai muun luovutuksensaajan asemaa samalla tavoin kuin velkakirjalaissa turvataan juoksevan velkakirjan luovutuksensaajan asemaa. Pykälän säännökset koskevat vain luovuttamista ja panttaamista, eivät sen sijaan esimerkiksi perhe- ja perintöoikeudellisia saantoja.

Kantarahastotodistusten vaihdannan helpottamiseksi pykälässä lisäksi säädetään kantarahastotodistuksen ja väliaikaistodistuksen luovutuksen- tai panttinsaajan osalta helpotus velkakirjalain mukaiseen tarkastusvelvollisuuteen. Saajan ei tarvitse tarkastaa luovutussarjaa siltä osin kuin se koskee kantarahasto-osuusluetteloon merkitsemistä edeltäneitä tapahtumia.

Kantarahastotodistukseen ja väliaikaistodistukseen sovelletaan myös velkakirjalain 22 §:n säännöksiä uuden omistajan ja pantin saajan vaihdantasuojasta.

22 §. Pykälä sisältää säännökset säästöpankin velvollisuudesta pitää luetteloa kantarahastotodistuksista ja kantarahasto-osuuden omistajista sekä luetteloon merkittävistä seikoista. Luetteloita tarvitaan esimerkiksi kantarahasto-osuuksiin kohdistuvien oikeuksien kirjaamiseen sekä yleensä myös äänivallan tarkistamiseen ja käyttöön isäntiä valittaessa.

Pykälän 5 momentin mukaan kantarahasto-osuusluettelo ja -osuusomistajaluettelo on pidettävä säästöpankin pääkonttorissa jokaisen nähtävänä. Säännös on tarpeen, jotta kantarahasto-osuuden omistajien lisäksi myös pankin tallettajilla olisi mahdollisuus selvittää säästöpankin kantarahaston omistussuhteet. Luetteluihin voidaan tutustua maksuttomasti pääkonttorissa. Jokaisella on lisäksi oikeus saada jäljennös luetteloista tai niiden osasta, kun hän on korvannut pankin kulut.

23 §. Lain 24 §:n mukaan kantarahastotodistuksen saajalla ei ole pääsääntöisesti oikeutta käyttää kantarahasto-osuuden omistajalle pankissa kuuluvia oikeuksia, ennen kuin hänet on merkitty kantarahasto-osuusluetteloon. Tämän vuoksi on kantarahasto-osuusluetteloon ja kantarahasto-osuusomistajaluetteloon merkittävä kantarahastotodistuksen saanto, joka on ilmoitettu pankille. Merkintä on tehtävä, jos saannosta on esitetty luotettava selvitys. Tällaisena voidaan yleensä pitää sitä, että merkintää pyytävällä on kantarahastotodistus hallussaan ja kantarahastotodistuksessa viimeksi rekisteröidystä luovutuksesta tai muusta saannosta alkava ja merkintää pyytävään asti ulottuva katkeamaton luovutussarja.

Jos kantarahastotodistuksista on annettu väliaikaistodistukset, koskevat kantarahastotodistuksen esittämistä ja kantarahastotodistuksessa olevaa siirtosarjaa koskevat säännökset vastaavasti väliaikaistodistuksia.

Ennen saannon merkitsemistä kantarahasto-osuus- ja kantarahasto-osuusomistajaluetteluihin pankin hallituksen on vaadittava selvitys säädetyn leimaveron maksamisesta. Jos merkintä suoritetaan, vaikkei leimaveroa ole maksettu, myös pankin hallitus joutuu sopimuksen tekijöiden ja mahdollisen välittäjän ohella vastuuseen leimaveron suorittamisesta.

Jos kantarahastotodistuksen saaja ei tee saannostaan ilmoitusta kantarahasto-osuus- ja

kantarahasto-osuusomistajaluetteloihin tehtävää merkintää varten, luovuttajalla on oikeus vaatia luetteloihin merkintä siitä, ettei hän enää ole asianomaisten kantarahastotodistusten omistaja.

Kantarahasto-osuus- ja kantarahasto-osuusomistajaluetteloissa sekä toisaalta kantarahastotodistuksessa on merkintähetkellä oltava yhtäpitävät tiedot asianomaisten todistusten omistajasta. Tästä johtuu, että jos kantarahastotodistuksen viimeinen luovutus, jonka perusteella uusi omistaja merkitään kantarahasto-osuus- ja kantarahasto-osuusomistajaluetteloihin, on tehty avoimella siirrolla kantarahastotodistukseen, on 2 momentin mukaan uuden omistajan nimi pantava kantarahastotodistukseen, ennen kuin saanto merkitään luetteloihin. Kantarahastotodistukseen on tehtävä merkintä siitä, että kantarahastotodistuksen saanto on merkitty luetteloihin.

Pykälän 3 momentti koskee voitto-osuuden maksua ja uuden kantarahastotodistuksen antamista. Ehdotuksessa lähdetään siitä, että säästöpankin kantarahasto-osuuden omistajien tulee rekisteröidä omistuksensa. Vasta tämän jälkeen voidaan kantarahastotodistuksen omistukseen liittyvät suoritukset osoittaa uudelle kantarahasto-osuuden omistajalle. Saannon rekisteröimiseen asti on säästöpankin edelliselle kantarahasto-osuuden omistajalle suorittama maksu tai kantarahastotodistuksen antaminen pätevä paitsi, jos pankki tiesi tai sen olisi pitänyt tietää maksun tai kirjan luovutuksen tapahtuvan väärälle henkilölle.

24 §. Kantarahastotodistuksen saajalla ei ole yleensä oikeutta käyttää kantarahasto-osuuden omistajalle säästöpankissa kuuluvia oikeuksia, ennen kuin hänet on merkitty kantarahasto-osuusluetteloon. Luetteloon merkitsemiseen rinnastetaan tapaus, jossa kantarahastotodistuksen saaja on ilmoittanut saantonsa pankille merkintää varten sekä esittänyt saannostaan selvityksen. Tämä koskee sekä hallinnoimisioikeuksia että varallisuusioikeuksia.

Kantarahastotodistuksen omistajan, jota ei ole merkitty kantarahasto-osuusluetteloon, tulee tarvittaessa todistaa ilmoittaneensa ja selvittäneensä saantonsa asianmukaisesti, mikäli hän haluaa käyttää kantarahastotodistuksen omistajalle kuuluvia oikeuksia.

Pykälän 2 momentti koskee säästöpankin velvollisuutta pitää luetteloa kantarahastotodistuksiin liittyvistä erillisistä oikeuksista. Tällaisia oikeuksia ovat esimerkiksi oikeus uusiin

kantarahastotodistuksiin kantarahastoa kartuttaessa. Rekisteröintipyynnön voi esittää sekä oikeuden luovuttaja että sen saaja.

25 §. Pykälä koskee kantarahastotodistukseen tehtäviä merkintöjä eräissä erityistapauksissa. Esimerkiksi siinä tapauksessa, että kantarahastotodistuksen omistajalle suoritetaan maksu säästöpankkia 8 luvun mukaan purettaessa, on kantarahastotodistukseen viivytystä tehtävä siitä merkintä. Samoin on kantarahastotodistukseen tehtävä merkintä, milloin kantarahastotodistus on mitätöity tai sen nimellisarvoa on korotettu tai alennettu maksua suoriuttamatta. Merkintöjen tekeminen on välttämätöntä, jotta asiakirjaan liittyvät toimet voidaan siitä itsestään todeta.

26 §. Säästöpankissa saattaa ilmetä tilanteita, joissa kantarahastotodistukset tulee esittää pankille niihin tehtäviä merkintöjä varten taikka niiden vaihtamiseksi toisiin kantarahastotodistuksiin. Kantarahastotodistuksen omistajat voivat lain, pankin sääntöjen määräyksen tai isäntien kokouksen päätöksen nojalla olla velvollisia esittämään kantarahastotodistuksensa pankille. Toisaalta pankin hallitus on velvollinen huolehtimaan siitä, että asianomaiset merkinnät kantarahastotodistuksiin tehdään taikka, että kantarahastotodistukset vaihdetaan toisiin kantarahastotodistuksiin.

Kantarahastotodistuksen omistajan laiminlyödessä kantarahastotodistustensa esittämisen pankille, pankilla tulee olla mahdollisuus käyttää sopivia taloudellisia pakotteita häntä kohtaan. Säästöpankki voi ehdotuksen mukaan pidättää kantarahastotodistukselle tulevan voitonjaon siksi, kunnes kantarahastotodistus on esitetty pankille merkintöjä tai vaihtamista varten.

27 §. Pykälän mukaan kantarahastoon voidaan koota varoja merkitsemällä maksullisia kantarahastotodistuksia tai korottamalla niiden nimellisarvoa maksua vastaan (*uusmerkintä*) sekä antamalla kantarahastotodistuksia tai korottamalla niiden nimellisarvoa maksutta (*rahastoanti*).

28 §. Pykälässä säännellään menettelyä kantarahaston kartuttamisessa. Säästöpankin tallettajien, kantarahasto-osuuden omistajien sekä muiden, joita asia saattaa koskea, etujen suojaamiseksi säädetään, että säästöpankin hallituksen ehdotus kantarahaston kartuttamis-päätökseksi on pidettävä pankin pääkonttorissa nähtävänä vähintään viikon ajan ennen kartuttamisehdotusta käsittelevää isäntien ko-

kousta sekä asetettava nähtäväksi isäntien kokouksessa. Jotta asiaa käsiteltäessä kaikilla asianosaisilla olisi mahdollisuus saada riittävät tiedot säästöpankin tilasta, on pykälässä lueteltu ehdotukseen liitettävät asiakirjat.

Kokouskutsussa on mainittava kenelle hallitus ehdottaa annettavaksi oikeuden merkitä uusia kantarahasto-osuuksia sekä miten oikeutetun on meneteltävä käyttäessään oikeuttaan.

29 §. Pykälässä säännellään kantarahaston kartuttamista koskevan päätöksen vähimmäisisältö, jotta korotukseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet tulisivat täsmällisesti määriteltyiksi.

Kantarahaston korotus voi olla kiinteämääräinen tai vähimmäis- ja enimmäismääräinen. Pelkän vähimmäismäärän tai enimmäismäärän käyttäminen ei ole sallittua. Isäntien kokouksen päättämän kiinteämääräisen korotuksen tai enimmäiskorotuksen ylittäminen ei ole yleensä luovallista. Korottamismäärää on kuitenkin isäntien kokouksen uudella päätöksellä mahdollista muuttaa. Korotusmäärän tai korotuksen vähimmäismäärän alentaminen merkintäajan kuluessa tai sen jälkeen uudella isäntien kokouksen päätöksellä ei ole mahdollista.

Jos säästöpankissa on sääntöjen mukaan erilaisia kantarahasto-osuuksia, on korotuspäätöksessä mainittava, minkälaisia uudet kantarahasto-osuudet ovat. Jos korotuksen halutaan koskevan uutta kantarahasto-osuuslajia, on pankin sääntöjä ennen korotuspäätöstä muutettava ottamalla niihin uutta kantarahasto-osuuslajia koskevat määräykset.

Momentin 3 kohdan mukaan on päätöksessä mainittava, kenellä on oikeus merkitä kantarahasto-osuuksia uusmerkinnässä. Kun kantarahasto-osuuden uusmerkintään ei kenelläkään ole säännönmukaista etuoikeutta, on tämä osa kantarahaston kartuttamispäätöstä aina tarpeen.

Momentin 4 kohta koskee merkintäaika. Sen tulee olla vähintään yksi kuukausi. Merkintäajan jatkaminen on mahdollista alkupe raisen merkintäajan kuluessa. Jos momentin 3 kohdan mukaan päätetään etuoikeuden antamisesta merkintään määrätyille henkilöille, on tarpeen erikseen määrätä aika, jonka kuluessa etuoikeutta on käytettävä. Tämänkin ajan on oltava vähintään kuukauden mittainen.

Momentin 5 kohta koskee kantarahasto-osuudesta maksettavaa määrää. Sen tulee olla vähintään kantarahasto-osuuden nimellisarvon suuruinen, ellei päätös koske sekaomaisuutta,

jossa kantarahasto-osuus merkitään nimellisarvoa alempaan arvoon ja erotus siirretään kantarahastoon säästöpankin muusta omasta pääomasta.

Momentin 6 kohta koskee maksuaikaa. Sitä määrättäessä on tarpeen ottaa huomioon säännökset, jotka koskevat rekisteri-ilmoituksen tekemistä kantarahaston korottamisesta ja tämän ilmoituksen edellyttämää kantarahasto-osuuksien koskevien maksujen suorittamista.

Momentin 7 kohta koskee ali- ja ylimerkintää. Alimerkinnän varalta on uusmerkintäpäätöksessä mainittava peruste, jonka mukaan annetaan ne kantarahasto-osuudet, joita ei ole merkitty mahdollisin etuoikeuksin. Päätöksen teko ylimerkinnän aiheuttamista toimenpiteistä saatetaan antaa säästöpankin hallitukselle. Hallituksen on silloin kantarahasto-osuuksia jakaessaan otettava huomioon toisaalta pankin etu ja toisaalta kantarahasto-osuuden omistajien yhdenvertaisuus sekä 52 §:n yleislauseke.

Pykälän 2 momentti koskee tilannetta, jossa kantarahaston kartuttamispäätös poikkeaa siitä, mitä kokouskutsussa on mainittu. Kantarahasto-osuuksien merkintään oikeutetuille, on heidän etujensa suojelemiseksi pykälään sisällytetty pakottava säännös isäntien kokouksen jälkeen heille toimitettavasta informaatiosta. Jälkikäteisinformaatio on lähetettävä oikeutetuille viivytyksettä sillä tavoin kuin kutsu isäntien kokoukseen toimitetaan. Samalla on ilmoitettava kuinka on meneteltävä, jos oikeutta halutaan käyttää. Kantarahasto-osuuksien merkintäaika voi alkaa vasta sen jälkeen, kun ilmoittaminen on tapahtunut.

30 §. Säännös koskee kantarahasto-osuuksien merkintää, mikä on määrämuotoinen kirjallinen oikeustoimi. Merkintää varten on laadittava joko yksi tai useita merkintälistoja, jotka sisältävät korottamispäätöksen sekä sen liitteenä pykälässä mainitut asiakirjat. Merkintälista voi kuitenkin koostua myös erillisistä merkintöihin tarkoitetuista lomakkeista.

31 §. Pykälä koskee kantarahasto-osuuksista maksettavaa määrää, mikä ei pääsääntöisesti saa olla kantarahasto-osuuden nimellisarvoa pienempi. Kustakin kantarahasto-osuudesta säästöpankille maksettava määrä ja kantarahasto-osuuksien maksuaika on mainittava kantarahaston perustamista tai korottamista koskevassa päätöksessä. Säästöpankkitoiminnan luonteen huomioonottaen pidetään tarkoituk senmukaisena, ettei kantarahasto-osuuksia voida maksaa muulla omaisuudella kuin rahalla.

Apporttiomaisuuden käyttö tai kuittaus on siten kielletty.

Pykälän 2 momentti mahdollistaa kuitenkin ns. sekaemission käyttämisen kantarahastoa kartutettaessa. Se on poikkeus 1 momentissa säädetystä alikurssikiellosta. Sekaemissiossa kantarahaston korotus muodostuu osaksi kantarahasto-osuuden merkitsijöiltä saatavasta uudesta pääomasta ja osaksi pankin sisäisestä rahastosiirrosta. Jotta kantarahasto korotuksen jälkeen vastaisi kantarahasto-osuuksien nimellisarvon yhteismäärää, on erotus, jolla kantarahasto-osuuksista maksettava määrä alittaa uusien kantarahasto-osuuksien yhteenlasketun nimellisarvon, siirrettävä kantarahastoon vararahastosta tai muista tätä tarkoitusta varten olevista rahastoista.

Rahastosiirto-osuuden kasvaessa sekaemissiossa alkaa kantarahaston korotus lähestyä rahastoantia. Kantarahasto-osuuden omistajien yhdenvertaisuuden säilyttämiseksi sisältyy lakiin sekaemission osalta vaatimus päätöksen tekemisestä samassa järjestyksessä kuin säästöpankin sääntöjä muutettaessa silloin, kun kantarahastoon muista rahastoista siirrettävä osuus ylittää neljäsosan uusien kantarahasto-osuuksien nimellisarvosta.

Pykälän 3 momentin mukaan kantarahasto-osuudesta saatu nimellisarvon ylittävä määrä on siirrettävä vararahastoon.

32 §. Pykälä koskee tapauksia, joissa kantarahasto-osuuden maksu laiminlyödään. Kantarahasto-osuuden merkinnän johdosta syntyy pankille merkintämäärän suuruinen saatava merkitsijältä. Se sisältää sekä kantarahasto-osuuden nimellisarvon että mahdollisen ylikurssin. Merkityt kantarahasto-osuudet on maksettava kantarahaston perustamis- tai korotuspäätöksen mukaisesti.

Jollei kantarahasto-osuutta makseta merkin-täehtojen mukaisesti, pankin hallituksen on ryhdyttävä toimiin maksun perimiseksi tai kantarahasto-osuuden julistamiseksi menetetyksi ja sen antamiseksi maksuvelvollisuuksineen jollekin toiselle. Hallitus voi myös mitätöidä kantarahasto-osuuden, jos kantarahaston perustamista tai sen korottamista ei vielä ole rekisteröity.

Pykälän 3 momentissa määrätään pankille kantarahasto-osuuden maksun laiminlyömisestä maksettavasta korvauksesta. Pankilla on aina oikeus saada korvaus menetetyksi julistetun kantarahasto-osuuden merkitsijältä. Jos kantarahasto-osuus menetetyksi julistamisen

jälkeen annetaan uudelle merkitsijälle, eikä tämäkään maksa kantarahasto-osuudesta täytettyä maksua, voidaan korvausta vaatia sekä ensimmäiseltä että uudelta merkitsijältä.

33 §. Pykälä koskee kantarahaston kartuttamispäätöksen raukeamista. Kantarahasto-osuuksia voidaan merkitä vain merkintäajan kuluessa. Kartuttamisen ollessa kiinteämääräinen, on kaikki uudet kantarahasto-osuudet merkittävä uhalla, että kartuttamispäätös muutoin raukeaa. Vastaavasti vähimmäis- ja enimmäismääräisen korotuksen yhteydessä on korottamispäätöksen mukaista vähimmäismäärää vastaava määrä uusia kantarahasto-osuuksia merkittävä merkintäajan kuluessa. Enimmäismäärää ei tarvitse saavuttaa.

Jos kartuttamispäätös raukeaa liian vähäisten merkintöjen vuoksi tai muusta syystä, on merkitsijöiltä saadut maksut heille välittömästi palautettava. Kartuttamispäätöksen raukeamisen seurauksena raukeaa myös sellainen säästöpankin sääntöjen muutos, joka on tehty edellytyksin, että kantarahastoa korotetaan.

Kantarahaston kartuttaminen on ilmoitettava rekisteröitäväksi vuoden kuluessa kartuttamispäätöksestä. Rekisteröimistä ei saa suorittaa, jollei korotus ole kartuttamispäätöksen mukainen ja siitä ole vähintään puolta määrää maksettu. Pykälän 3 momenttiin sisältyy hallitukselle velvollisuus antaa vakuutus ja tilintarkastajille velvollisuus antaa todistus siitä, että asiassa on menetelty oikein.

34 §. Pykälän mukaan peruspääoman kartuttaminen on viipymättä ilmoitettava rekisteröitäväksi. Rekisteröinnin edellytyksenä on, että 33 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä on soveltuvilta osin noudatettu.

35 §. Pykälä koskee rekisteri-ilmoituksen laiminlyöntiä ja rekisteröinnin epäämistä. Rekisteröimiselle asetetun vuoden määräajan laiminlyöminen aiheuttaa kartuttamispäätöksen raukeamisen riippumatta siitä, mistä laiminlyönti johtuu. Myös rekisteröimisen epääminen aiheuttaa päätöksen raukeamisen. Pankin hallitus on silloin velvollinen ryhtymään tarpeellisiin toimiin esimerkiksi kantarahasto-osuuksista jo maksetun määrän palauttamiseksi merkitsijöille.

Peruspääoman ja kantarahaston korotus tulee voimaan, kun rekisteröiminen on toimitettu. Tämän jälkeen voidaan korotus merkitä pankin kirjanpidossa peruspääomaan tai kantarahastoon.

Pykälän 3 momentissa säädetään uusien kantarahasto-osuuksien tuottamien oikeuksien syntymisestä. Ne syntyvät uusien kantarahasto-osuuksien nojalla kartuttamisen rekisteröimisestä, ellei kartuttamispäätöksessä ole toisin määrätty. Päätöksessä voidaan määrätä, että oikeus joko kokonaan tai osittain syntyy vasta myöhemmin. Oikeuksien syntymistä ei kuitenkaan voida lykätä yhtä vuotta enempää rekisteröimisestä alkaen. Toisaalta päätös, jonka mukaan oikeudet syntyisivät ennen kuin kartutus rekisteröidään, ei ole pätevä.

36 §. Kantarahaston kartuttaminen voidaan uusmerkinnän lisäksi suorittaa rahastoantia käyttäen. Vararahaston ja arvonorotusrahaston käyttämiseen rahastoantiin ja sekaemissioon tarvitaan valtiovarainministeriön lupa. Rahastoannissa säästöpankki ei saa suorituksia kantarahasto-osuuksien merkitsijöiltä, vaan kantarahaston kartuttaminen tapahtuu siirtämällä kantarahastoon pankin omia pääoma-eriä. Rahastoanti voi tapahtua antamalla uusia kantarahasto-osuuksia tai korottamalla vanhojen kantarahastotodistusten nimellisarvoa.

Pykälän 1 momentin mukaan rahastoantiin voidaan käyttää vararahastoa, arvonorotusrahastoa tai vapaan oman pääoman rahastoja, joita tarkoituksensa mukaan voidaan käyttää rahastoantiin. Rahastoantiin voidaan käyttää vapaassa järjestyksessä edellä mainittuja eriä. Rahastoantiin käytettävien varojen tulee vastata kantarahaston kartuttamismäärää.

37 §. Säännös koskee rahastoantiin liittyvän kantarahasto-osuuden menettämistä. Rahastoannissakin määrätään uusien kantarahasto-osuuksien merkitsemiselle määräaika. Merkin-tääjan laiminlyönti ei aiheuta, että kantarahasto-osuuden omistaja menettäisi oikeutensa uuteen kantarahastotodistukseen. Oikeutta ei voida pitää yleisten vanhentumissäännösten alaisena eikä se siten periaatteessa vanhene koskaan. Jotta pankin olisi mahdollista hoitaa rahastoannit käytännössä loppuun, on pykälään otettu säännökset rahastoantiin perustuvan kantarahastotodistuksen saantioikeuden menettämisestä.

Pankin harkintavallassa on, ryhtyykö se kehotus- ja myymismenettelyyn rahastoannissa vastaanottamatta jääneiden kantarahastotodistusten osalta. Jos menettelyyn ei ryhdytä, kantarahastotodistuksen omistajan oikeus rahastoannissa annettuihin kantarahastotodistuksiin säilyy.

Kehotus- ja myymismenettelyä ei voida soveltaa rahastoantiin, joka toteutetaan korottamalla vanhojen kantarahastotodistusten nimellisarvoa maksutta.

38 §. Säännös koskee peruspääoman ja kantarahaston alentamista pankin tappiollisen toiminnan seurauksena, jotta 8 luvun mukainen selvitysmenettely voitaisiin välttää. Säännöksellä pyritään suojaamaan pankin velkojien ja kantarahastosijoittajien asemaa.

Pykälän 1 momentin mukaan peruspääoman ja kantarahaston alentamisesta päättää hallituksen esityksestä isäntien kokous 12 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Alentaminen voidaan suorittaa vain sellaisen vahvistetun taseen mukaisen tappion peittämiseksi, johon pankin varaukset, vapaa oma pääoma ja vararahasto eivät riitä.

Kun kantarahaston alentaminen vaikuttaa keskeisesti kantarahasto-osuuden omistajien asemaan säästöpankissa, säädetään pykälän 1 momentissa, että hallituksen esitykseen alentamispäätökseksi on soveltuvin osin noudatettava, mitä 28 §:ssä on säädetty kantarahaston kartuttamista koskevasta ennakkotiedottamisesta. Hallituksen esityksessä on mainittava määrä, jolla peruspääomaa tai kantarahastoa alennetaan. Peruspääoman alentamismenettelyn tulee tapahtua samalla tavoin kuin kantarahaston alentamismenettelyn.

Pykälän 2 momentin mukaan kantarahaston alentaminen toteutetaan alentamalla kantarahasto-osuuksien nimellisarvoa. Kantarahasto-osuuden omistajien tasavertaisuuden säilyttämiseksi on välttämätöntä, ettei kantarahastoa alenneta muuttamalla vain joidenkin kantarahasto-osuuksien nimellisarvoa, vaan toimenpiteen on kohdistuttava samalla tavalla kaikkiin kantarahasto-osuuksiin.

Pykälän 3 momentin mukaan edellä tarkoitetuille alentamispäätöksille on haettava valtiovarainministeriön suostumus. Alentaminen on ilmoitettava rekisteröitäväksi neljän kuukauden kuluessa alentamispäätöksestä. Momentti sisältää lisäksi säännöksiä alentamisen voimaantulosta, rekisteri-ilmoituksen laiminlyömisestä ja rekisteröimisen eväämisen seurauksista.

39 §. Vararahasto on 73 §:n mukaan osa pankin sidottua omaa pääomaa. Yhdessä muiden sidotun oman pääoman erien kanssa se muodostaa pankin vakavaraisuuden perustan.

Säästöpankeilla on voimassa olevan lain mukaan velvollisuus kartuttaa vararahastoa vuo-

sittaisista voittovaroista. Rahastointivelvollisuus on eri pankkityypeistä suhteellisesti suurin. Silti sen käytännöllinen merkitys on ollut vähäinen. Vararahaston pakollisesta kartuttamisesta luovutaan.

Vararahastoa saadaan käyttää pankin tappioiden peittämiseen siltä osin kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja tätä tarkoitusta varten olevat muut rahastot ja varaukset eivät siihen riitä. Esimerkiksi luottotappioiden kattamiseen on siten ensiksi käytettävä pankin voittovaroja ja luottotappiovarausta.

Vararahastoa saadaan käyttää myös peruspääoman ja valtiovarainministeriön luvalla kantarahaston kartuttamiseen. Uudet käyttömahdollisuudet tukevat säästöpankin vakavaraisuutta, sillä peruspääoma ja kantarahasto ovat luonteeltaan vararahastoakin pysyvämpiä sidotun oman pääoman erä.

40 §. Pykälän säännökset koskevat voitonjakoa. Kantarahasto-osuuksille voidaan jakaa tuottona pankin voittoa ja muuta vapaata omaa pääomaa, jollei talletuspankkien toiminnasta annetun lain 32 §:stä muuta johdu. Voitonjaon määrää rajoittaa asiallisesti ja suhteessa muihin pankkeihin myös säästöpankkilain 16 §:n säännös, jonka mukaan kantarahasto saa nousta yleensä enintään muun oman pääoman kaksinkertaiseen määrään. Voitonjakoa koskevan päätöksen tulee syntyä siten, että hallitus esittää jaettavan määrän, jota isännät eivät päätöksessään saa ylittää.

Sen johdosta, että kantarahastosijoittajille voidaan säästöpankin säännöissä myöntää kantarahasto-omistuksen määrään pohjautuen useampia ääniä, on laissa tarpeen suojata säästöpankin ja sen tallettajien asemaa siten, etteivät kantarahastosijoittajat saa pankissa suhteettoman paljon päätäntävaltaa. Näillä keinoin turvataan myös se, että säästöpankin voitonjako tapahtuu säästöpankin toiminnan ja sen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Tässä suhteessa ovat keskeisiä kantarahastosijoittajan äänioikeuden rajoittaminen omistuksen perusteella korkeintaan kymmeneen ääneen sekä isäntien valintaa ja voitonjasta päättämistä koskevat säännökset.

Lisäksi säästöpankin voitonjakoa rajoitetaan pykälässä siten, että voitto-osuutena ei voida jakaa voittoa tai muuta vapaata omaa pääomaa, joka on kertynyt ennen kuin pankkiin on muodostettu kantarahasto. Säännöksellä on tarkoitus suojata sitä säätiöluontoista varalli-

suutta ja vapaata omaa pääomaa, joka on syntynyt ennen kantarahaston käyttöönottoa.

Säästöpankin perusluonteeseen kuuluu säästäväisyyden edistäminen. Sen lisäksi säästöpankille on sallittua muunkin yleishyödyllisen toiminnan tukeminen. Pykälän 3 momentissa säädetään säästöpankin tuloksen käytöstä siltä osin, kuin sitä ei käytetä vararahaston kartuttamiseen, voiton jakamiseen kantarahasto-osuuksille tai jätetä säästöpankin vapaaseen omaan pääomaan. Varoja voidaan isäntien päätöksellä hallituksen esittämää määrää ylittämättä käyttää säästäväisyyden edistämiseen tai muihin yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Käytettävä määrä ei kuitenkaan saa olla enempää kuin kaksikymmentäviisi prosenttia voitosta.

Voittovarojen käytölle on pykälän 4 momentissa asetettu rajoitus, jonka mukaan niitä ei saa käyttää ilman pankkitarkastusviraston suostumusta 3 momentissa mainittuihin säästäväisyyttä edistäviin tai yleishyödyllisiin tarkoituksiin, ennen kuin säästöpankin vakuusrahastosta saama avustuslaina on korkoineen maksettu takaisin.

41 §. Pykälän 1 momentti koskee peruspääoman takaisin maksamista. Pääsäännön mukaan ei peruspääomaa makseta takaisin. Jos kuitenkin pankki on perustettu ennen tämän lain voimaantuloa, voidaan takaisinmaksuehdoin kerätty peruspääoma maksaa takaisin säännöissä määrätyn edellytyksin tämän lain estämättä. Asiasta on säännös 143 §:ssä.

Pykälän 2 momentti koskee kantarahaston takaisin maksamista säästöpankin toiminta-aikana. Kantarahastosijoitukset on tarkoitettu pysyvästi säästöpankkiin sijoitetuiksi. Tämän vuoksi kantarahasto maksetaan takaisin ainoastaan 8 luvussa määrättyissä pankin toiminnan purkamiseen liittyvissä tapauksissa kyseisessä luvussa määrätyn etuoikeusjärjestyksen mukaisesti tai 80 §:ssä tarkoitettussa sulautumistapauksessa.

42 §. Erimuotoisten pankkien oman pääoman keräämismahdollisuuksien yhdenvertaistamiseksi on ehdotettu, että myös säästöpankeilla on mahdollisuus käyttää vaihtovelkakirja- ja optiolainoja. Säännöksiä muotoiltaessa on lähtökohtana pidetty osakeyhtiölain vastaavia säännöksiä, jolloin erityistä huomiota on kiinnitetty kantarahasto-osuuksien omistajien sekä velkakirjojen ja optiotodistusten haltijoiden oikeuksien turvaamiseen.

Vaihtovelkakirja- tai optiolainan ottamisesta päättää säästöpankin isäntien kokous. Isäntien

kokous voi antaa säästöpankin hallintoneuvostolle valtuutuksen lainkohdassa tarkoitetun lainan ottamiseksi. Valtuutus voidaan antaa määrääjäksi ja tiettyyn enimmäismäärään saakka. Vaihtovelkakirjalainaa koskevan päätöksen sisältönä on, että säästöpankki ottaa lainan ja että vaihtovelkakirjojen haltijoilla on oikeus vaihtaa velkakirjansa säästöpankin kantarahasto-osuuksiin päätöksessä mainituin edellytyksin. Lainanantajan edellytetään yleensä saavan saamistodistuksikseen debenttuureja tai muita joukkovelkakirjoja, mutta myös muita velkakirjoja voidaan antaa.

Optiolainaa koskevan päätöksen sisältönä on vastaavasti, että säästöpankki ottaa lainan ja että lainasta annettavien velkakirjojen haltijoilla on oikeus määrättyin ehdoin merkitä pankin uusia maksullisia kantarahasto-osuuksia. Optiolainasta annettua velkakirjaa ei siten merkinnän yhteydessä vaihtovelkakirjan tavoin vaihdeta ja kuitata kantarahasto-osuuksiin, vaan merkintä on erikseen maksettava merkintäehtojen mukaisesti. Säästöpankki puolestaan maksaa aikanaan optiolainasta annetun velkakirjan ja sille juoksevan koron lainaehdojen mukaisesti.

Optiolainaa koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että lainanantajat saavat erityisen optiotodistuksen, jota vastaan kantarahasto-osuudet voidaan merkitä. Jos erityisiä optiotodistuksia ei käytetä, on kantarahasto-osuuksien merkinnän yhteydessä esitettävä velkakirja.

43 §. Pykälän 1 momentissa luetaan lainaehdot, jotka isäntien kokouksen lainapäätöksen tulee aina sisältää. Säännös vastaa sisällöltään pääosin osakeyhtiölain 5 luvun 2 §:ää. Vaihtovelkakirjojen osalta on lainan määrän lisäksi erityisesti mainittava velkakirjojen vaihtoaika tai vaihtoajat, minkä ohella vaihtokurssi tai vaihtosuhde eli saamisen suuruuden ja sillä saatavien kantarahasto-osuuksien välinen suhde on aina täsmällisesti määriteltävä.

Optiolainojen osalta ovat päätöksen välttämättömiä määräyksiä kantarahasto-osuuksien merkintäaika tai -ajat sekä merkintäehdot. Velkakirjojen haltijoiden suojaamiseksi on merkintäehdoissa tarpeen myös määritellä, mitä mahdollisia vaikutuksia kantarahaston muuttamisella purkamis- tai sulautumistapauksessa on niiden velkojille tai optiotodistusten haltijoille, jotka eivät ole vielä käyttäneet vaihto- tai merkintäoikeuttaan. Isäntien kokouksen päätöksen tulee sisältää kaikki olen-

naiset lainaehdot. Merkitykseltään vähäisistä lainaehdoista päättäminen voidaan jättää pankin hallituksen asiaksi.

Vaihtovelkakirja- ja optiolainojen ottamisen yhteydessä sovelletaan pykälän 2 momentin mukaan pääpiirteissään samoja sääntöjä kuin tavallisen uusmerkintäpäätöksen yhteydessä. Lainaa otettaessa ja lainaosuutta merkitäessä on noudatettava niitä kantarahaston kartuttamisesta annettuja säännöksiä, jotka koskevat asiakirjojen nähtävänä pitämistä.

Velkakirjojen vaihtamisen ehtoja ei saa määrätä sellaisiksi, että ne rikkovat 31 §:n mukaisista kantarahastotodistusten alikurssikieltoa. Jos velkakirjoista suoritettu määrä jää kantarahastotodistusten nimellisarvoa alhaisemmaksi, on erotus vaihtamisen yhteydessä maksettava rahana.

44 §. Pykälässä säädetään kantarahasto-osuuksien merkinnästä optio-oikeuden nojalla. Merkinnän yhteydessä luovutetaan velkakirjoihin liitetyt optiotodistukset tai, jollei sellaisia ole annettu, esitetään asianomaiset optiovelkakirjat, joihin tehdään merkintä optio-oikeuden käytöstä. Merkittävien kantarahasto-osuuksien maksamisesta on voimassa, mitä 31—33 §:ssä on säädetty.

45 §. Säästöpankin isäntien kokouksen teemmä lainapäätöstä ei tarvitse ilmoittaa erikseen rekisteröitäväksi. Rekisteri-ilmoitus on sitävastoin tehtävä vaihtovelkakirjalainan tai optiolainan liikkeesenlaskemisen eli lainan merkintäajan päätyttyä. Ilmoituksen tulee sisältää pykälän 1 momentissa mainitut tiedot.

Velkakirjojen vaihtamisesta kantarahasto-osuuksiin sekä kantarahasto-osuuksien merkitsemisestä optio-oikeuden nojalla on 2 momentin mukaisesti tehtävä ilmoitus rekisteriviranomaiselle. Ilmoitus on tehtävä viivytyksettä vaihto- tai merkintäajan päätyttyä. Jos vaihto- tai merkintäaika on pitempi kuin yksi vuosi, on ilmoitus tehtävä viipymättä jokaisen sellaisen tilikauden päättymisen jälkeen, jonka aikana velkakirjoja on vaihdettu tai kantarahasto-osuuksia on merkitty.

Rekisteröimisen edellytyksistä on säädetty pykälän 3 momentissa. Rekisteri-ilmoitukseen on liitettävä säästöpankin hallituksen kaikkien jäsenten vakuutus siitä, että rekisteröitävästä korotuksesta maksettu määrä on säästöpankin hallussa samoin kuin säästöpankin tilintarkastajien todistus siitä.

Kantarahaston korotus vaihtojen tai merkinnän edellyttämällä tavalla tulee 4 momentin

mukaan voimaan, kun rekisteröiminen on tapahtunut.

46 §. Pykälän 1 momentti sisältää osakeyhtiölain 5 luvun 6 §:n 1 momenttia vastaavan säännöksen siitä, että kantarahastotodistusta ei saa antaa ennen kuin rekisteröiminen on tapahtunut.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että uudet kantarahasto-osuudet tuottavat oikeudet säästöpankissa rekisteröinnistä alkaen. Lainaehtoisia on kuitenkin mahdollista määrätä toisin. Niinpä on mahdollista määrätä, että kantarahasto-osuudet tuottavat oikeuden korkoon ja muut oikeudet säästöpankissa jo vaihdannan tai kantarahasto-osuuksien merkinnän ja maksun tapahduttua eli siis ennen rekisteröintiä. Pakottavan säännöksen mukaan alkaa sellainen oikeus kuitenkin aina viimeistään vuoden kuluttua vaihdosta tai siitä, kun kantarahasto-osuudet on täysin maksettu.

4 luku. Hallinto

47 §. Pykälässä määritetään säästöpankin hallintoelimet. Pakollisia hallintoelimiä ovat edelleen isännät, hallitus ja toimitusjohtaja. Vastaisuudessa isännät, jotka nykyisin edustavat tallettajia, edustavat myös kantarahasto-osuuden omistajia.

Uutena vapaaehtoisena hallintoelimenä säästöpankkiin voidaan valita hallintoneuvosto. Jos säästöpankilla on hallintoneuvosto, sen tulee valita säästöpankin hallitus sekä sen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ja, jos säännöissä on niin määrätty, myös toimitusjohtaja.

Laissa on isännän, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenen sekä toimitusjohtajan kelpoisuusehtoja muutettu vastaamaan yhteisölain säädännössä omaksuttuja periaatteita. Edellä mainittujen toimielinten jäsenistä ja valtuutetuista vähintään puolet, sekä toimitusjohtajan on siten oltava Suomessa asuvia Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia. Valtiovarainministeriö voi myöntää asuinpaikan tai kansalaisuuden osalta poikkeuksen. Säännöstä on täydennetty voimassa olevaan verrattuna siten, että liiketoimintakiellossa oleva ei saa olla isäntänä, hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä eikä toimitusjohtajana.

Pykälän 4 momentin mukaan kaikki säästöpankkilaissa hallituksen jäsentä tai toimitusjohtajaa koskevat säännökset koskevat vastaa-

vasti hallituksen varajäsentä tai varatoimitusjohtajaa.

48 §. Pykälä koskee isäntien valintaa. Säästöpankin isännät valitaan säästöpankin sääntöjen määräysten mukaisesti joko säästöpankkikokouksessa, isäntien kokouksessa tai postiaänestyksellä. Tarkemmat määräykset säästöpankin isäntien vaalin toimittamisesta ovat vakiintuneesti sisältyneet säästöpankin sääntöihin, jotka valtiovarainministeriö edelleen vahvistaa. Tätä käytäntöä on tarkoitus jatkaa. Jos säästöpankin sääntöihin otetaan määräykset postiaänestyksestä, tulee siihen muun ohessa sisällyttää määräykset vaalin suorittamistavasta, ehdokkaiden asettamisesta sekä mahdollisista valitsijayhdistyksistä ja vaaliliitoista. Säästöpankki voi ottaa käyttöön tarkoituksenmukaisimman valintamenettelyn. Vaali voidaan toimittaa edelleen isäntien kokouksessa, mutta esimerkiksi laajalla alueella toimivissa pankeissa voi olla tarpeen pitää erityinen säästöpankkikokous yhdellä tai useammalla paikkakunnalla tai käyttää postiaänestystä.

Pykälän 2 ja 3 momentti koskevat äänioikeutta isäntien vaalissa. Voimassa olevan lain mukaisesti tallettajilla, jotka täyttävät säännöissä asetettavat vaatimukset, on aina äänioikeus isäntiä valittaessa. Uuden säästöpankkilain mukaan tällaisilla tallettajilla on isäntien vaalissa yksi ääni. Myös kantarahasto-osuuden omistajille, jotka asettavat pysyvästi sijoituspanoksensa säästöpankin käyttöön, voidaan antaa äänioikeus säästöpankin isäntien vaalissa. Jos äänioikeus annetaan, kantarahasto-osuuden omistajalla on yleensä yksi ääni. Jos kantarahasto-osuuden omistaja on myös äänivaltainen tallettaja, hänellä on siten kaksi ääntä. Säästöpankin säännöissä voidaan kantarahasto-osuuden omistajalle antaa oikeus käyttää isäntien vaalissa enemmän ääniä. Suurempi äänimäärä voi perustua joko suurempaan kantarahasto-osuuksien omistukseen tai erilajisiin kantarahasto-osuuksiin. Jotta tallettajien vaikutusmahdollisuudet säästöpankin isäntiä valittaessa säilyisivät riittävinä ja säästöpankkien valtausyrietykset voitaisiin tehokkaasti estää, kantarahasto-osuuden omistajan äänimäärälle asetetaan kuitenkin ehdoton enimmäismäärä. Kantarahasto-osuuksien omistukseen perustuva äänimäärä ei saa ylittää kymmentä.

Pykälän 5—7 momentit koskevat isäntien määrää, toimikautta, kelpoisuusehtoja sekä menettelyä tapauksissa, joissa isäntä luopuu tehtävästään tai on estynyt sitä hoitamasta

ennen toimikauden loppumista. Momentit vastaavat pääosin nykyisin voimassa olevaa lakia. Lisäyksenä kuitenkin säädetään, että enemmistön pankin isännistä on heitä valittaessa oltava pankin äänivaltaisia tallettajia. Säännöksellä on tarkoitus turvata pankin tallettajien vaikutusmahdollisuudet päätöksenteossa.

49 §. Pykälä koskee säästöpankin isäntien järjestäytymistä sekä isäntien kokouksien koollekutsumista. Pykälän 1 momentti vastaa pääosiltaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Isännille voidaan, jos säästöpankin säännöissä niin määrätään, valita useampia kuin yksi varapuheenjohtaja.

Pykälän 2 momentissa ovat säännökset isäntien kokouksen kokouskutsun toimittamisesta. Tämä uusi säännös on tarpeen isäntien kokousten asianmukaisen koollekutsumismenetelyn varmistamiseksi kaikissa tilanteissa.

Muutoksena voimassa olevaan lakiin isäntien varapuheenjohtajalle annetaan 3 momentissa oikeus vaatia ylimääräistä isäntien kokousta koolle.

Pykälän 3 ja 4 momentti sisältävät säännökset uudeksi tallettajien ja sijoittajien vähemmistönsuojaksi säästöpankeissa. Pykälän 3 momentin mukaan säästöpankin ylimääräinen isäntien kokous on pidettävä muun muassa silloin, jos vähintään kolmannelta säästöpankin isäntien määrästä vastaava määrä säästöpankin äänivaltaisia tallettajia tai kantarahasto-osuuden omistajia, joilla on vähintään yksi kymmenesosa kaikista kantarahasto-osuuksista, kirjallisesti sitä hallitukselta vaativat ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Jotta asia tulisi viipymättä käsittelyyn, on näin koolle kutsuttavan ylimääräisen isäntien kokouksen kokouskutsu toimitettava neljän toista päivän kuluessa vaatimuksen esittämisestä. Jollei kutsua ole tässä ajassa toimitettu, lääninhallituksen tulee tallettajan tai kantarahasto-osuuden omistajan hakemuksesta oikeuttaa hakija kutsumaan kokous koolle pankin kustannuksella. Isäntien kokouksessa on edellä mainituilla tallettajilla ja kantarahasto-osuuden omistajilla mahdollisuus saada asia käsiteltäväksi, jos kirjallinen vaatimus hallitukselle esitetään niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää kokouskutsuun.

50 §. Pykälä koskee isäntien kokouksen päätösvaltaisuutta, päätöksen syntyä sekä puhe- ja äänivallan käyttöä kokouksessa.

Isäntien kokouksen luonne säästöpankin

hallintoelimenä edellyttää puhe- ja äänivallan käyttöä henkilökohtaisesti.

51 §. Pykälässä säännellään säästöpankin isäntien tehtävät. Säästöpankin isäntien yleistä valvontatehtävää kehitetään. Isäntien tulee valvoa, että pankkia hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti. Voimassa olevassa laissa korostetaan varovaisuutta pankin hoitamisessa.

Pykälän 2 momentissa on lueteltu säästöpankin muut isäntien tehtävät. Voimassa olevaan lakiin verrattuna on isäntien tehtäviin lisätty kantarahastoa koskevat keskeiset päätökset, kuten päätökset rahaston perustamisesta, tuoton jakamisesta sekä kantarahastoannin toteuttamisesta. Pykälän 9 kohdassa on otettu huomioon konsernitilinpäätöksen mahdollisuus.

Jos säästöpankilla on hallintoneuvosto, se suorittaa 53 §:n 2 momentissa säännellyt tehtävät, jotka muutoin kuuluvat säästöpankin isännille.

Voimassa olevassa säästöpankkilaissa on isäntien tehtäväksi säädetty päättää sivukonttoreiden ja eräiden tytäryhteisöjen perustamisesta ja lakkauttamisesta. Säännöstä ei ole sisällytetty uuteen lakiin, koska tällaisten tehtävien katsotaan kuuluvan pankin normaaliin johtoon.

52 §. Pykälä koskee hallintoneuvoston valitsemista. Ehdotetun säännöksen mukaan on säästöpankin mahdollista asettaa luottamushenkilöistä koostuva hallintoneuvosto ohjaamaan ja valvomaan pankin toimintaa. Pääsääntöisesti toimihenkilöistä koostuva hallitus johtaisi tällöin pankin toimintaa.

Hallintoneuvoston, jossa tulee olla vähintään viisi jäsentä, valitsevat isännät. Jotta säästöpankin toimielinten tehtävä- ja vastuunjako säilyy selkeänä, ei isäntä, hallituksen jäsen, valtuutettu tai toimitusjohtaja saa kuulua hallintoneuvostoon.

Hallintoneuvoston tulee valita keskuudestaan puheenjohtaja ja yksi tai, jos säästöpankin säännöissä niin määrätään, useampi varapuheenjohtaja vuodeksi kerrallaan.

53 §. Pykälä sääntelee hallintoneuvoston tehtäviä. Jos säästöpankkiin valitaan hallintoneuvosto, osa isäntien tehtävistä siirtyy hallintoneuvostolle. Hallintoneuvoston yleistävänä on valvoa, että pankkia hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain ja sääntöjen mukaan.

Pykälän 2 momentissa luetellut säästöpankin hallintoneuvoston tehtävät kohdistuvat säästöpankin toiminnan organisoimisen ja suuntaa-

misen kannalta keskeisten päätösten tekemiseen. Hallintoneuvosto muun muassa valitsee hallituksen, sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä päättää pankin toimintaa koskevista yleisistä ohjeista laajakantoisissa ja periaatteellisesti tärkeissä asioissa. Tarkastustehtäväänsä hallintoneuvosto toteuttaa valitsemien tarkastajien välityksellä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä pankin riskien hallintaan. Hallintoneuvoston on lisäksi huolehdittava siitä, että pankilla on sen kokoon nähden riittävä sisäinen tarkastus. Hallintoneuvosto käsittelee ja varmentaa pankin tilinpäätöksen ja mahdollisen konsernitilinpäätöksen ennen niiden esittämistä isäntien kokoukselle.

Muita asioita hallintoneuvosto voi ottaa käsiteltäväkseen pankin hallituksen esityksestä. Tällaisia asioita voivat olla esimerkiksi tytäryhtiön perustaminen ja poikkeuksellisen suuri investointi.

Sen lisäksi, että laissa on lueteltu tärkeimmät hallintoneuvoston tehtävät, voidaan 3 momentin mukaan pankin säännöissä määrätä, että hallintoneuvosto päättää pankkia koskevista keskeisistä asioista.

54 §. Pykälä koskee säästöpankin hallituksen kokoonpanoa ja järjestäytymistä. Säännöksen mukaan hallituksessa on oltava vähintään viisi jäsentä, joiden toimikausi voi olla enintään kolme vuotta. Poikkeuksen tästä muodostaa säästöpankin toimitusjohtaja tai muu pankin toimihenkilö, joka saadaan valita hallituksen jäseneksi määräämättömäksi ajaksi, jos säännöissä on näin määrätty.

Pykälän 2 momentin mukaan hallitukseen voidaan valita puheenjohtajan lisäksi myös useampia kuin yksi varapuheenjohtaja, jos säästöpankin säännöissä on siitä määräys.

55 §. Pykälässä määritellään hallituksen tehtävät ja asema. Hallituksen tehtävänä on pankin toiminnan johto lain ja pankin sääntöjen mukaan. Pankin hallituksen on lisäksi noudatettava isäntien tai hallintoneuvoston toimivaltansa puitteissa antamia pankin toimintaa koskevia yleisiä ohjeita ja määräyksiä.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säännellään hallituksen päätösvaltaisuus ja päätöksen syntymisen edellytykset. Säästöpankin hallitus edustaa säästöpankkia. Hallitus voi siten pankin puolesta hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä hakea, kantaa ja vastata pankin puolesta tuomioistuimessa ja muiden viranomaisten luona. Edustamisoikeutta ei voida edes sääntömääräyksiin siirtää muille toimielimille.

56 §. Pykälä sisältää säästöpankin hallintoelinten jäseniä koskevan yleisen esteellisyys-säännön. Sen mukaan pykälässä mainitut henkilöt eivät saa osallistua heitä itseään ja säästöpankin välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. He eivät myöskään saa ottaa osaa säästöpankin ja kolmannen henkilön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, mikäli sopimuksesta on heille odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa säästöpankin edun kanssa. Esteellisyysääntöä on sovellettava myös puhevallan käyttämiseen säästöpankin puolesta.

Esteellisyys on ehdotonta silloin, kun on kysymys luottamus- tai johtohenkilön ja pankin välisestä sopimuksesta, oikeudenkäynnistä tai muusta puhevallan käytöstä. Jos sitä vastoin kysymys on pankin ja kolmannen henkilön välisestä sopimuksesta tai muusta oikeustoimesta, pankin luottamus- tai johtohenkilön esteellisyys riippuu siitä, onko hänellä siitä odotettavana olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa pankin edun kanssa. Ristiriidan mahdollisuuskin synnyttää esteellisyyden.

57 §. Pykälä sisältää säännökset säästöpankin luottamus- tai toimihenkilön oikeudesta kuulua toisen kotimaisen talletuspankin hallintoelimiin. Momentin pääsäännön mukaan se on kiellettyä, koska siten turvataan pankkiseläisyyden säilyminen ja estetään liikesalaisuuksien käyttö toisen talletuspankin toiminnassa.

Säästöpankkien keskusrahallaitoksena toimivan liikepankin hallintoneuvostoon tai johtokuntaan voivat säästöpankin luottamus- ja toimihenkilöt 1 momentin säännöksen estämättä kuitenkin kuulua. Voimassa olevassa laissa sallitaan säästöpankin luottamus- ja toimihenkilön kuuluminen keskusrahallaitoksen hallintoneuvostoon.

Pykälän 1 momentin rajoitus ei koske myöskään säästöpankin konsernia eikä talletuspankkia, jonka säästöpankkien keskusrahallaitos ja säästöpankit yhdessä omistavat. Tällaisten talletuspankkien hallintoelimiin kuuluminen on syytä sallia, jotta koko konsernia voidaan asianmukaisesti valvoa ja johtaa.

58 §. Säästöpankin hallitus on usein kokoonpanoltaan laaja ja harvemmin kokoontuva toimielin. Lisäksi monet säästöpankit toimivat laajalla alueella. Sen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että säästöpankille voidaan valita valtuutetut, joille voidaan siirtää säännöissä määrättyjä hallituksen toimivaltaan kuuluvia tehtäviä. Tehtävien siirrosta on oltava sääntö-

jen määräys tai pankin hallituksen päätös. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä muilta osin kuin, että valtuutetut voi valita myös pankin hallintoneuvosto.

59 §. Säästöpankin eri sidosryhmien oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi on lakiin otettu uusi yleissäännös, joka koskee hallintoelinten kokousten päätöksiä. Sillä suojataan erityisesti kantarahasto-osuuden omistajien, mutta myös muiden henkilöiden, kuten tallettajien ja pankin muiden velkojien etuja.

60 §. Pykälä sisältää säännökset säästöpankin toimitusjohtajan tehtävistä. Toimitusjohtajan tehtävinä on pankin juoksevan hallinnon hoitaminen, kuten muissakin yhteisöissä.

Säännökseen on lisätty 3 momentti, joka koskee toimitusjohtajan edustusvaltaa. Sen mukaan toimitusjohtajalla on oikeus edustaa ilman eri valtuutusta pankkia sellaisessa asiassa, joka pykälän 1 momentin mukaan kuuluu hänen tehtäviinsä.

61 §. Haasteen toimittaminen pankille voi vaikuttaa merkittävästi pankin toimintaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että pankin ylin johto saa välittömästi tietoonsa pankille annetun haasteen. Haaste katsotaan pankille toimittetuksi, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle tai toimitusjohtajalle. Säännös vastaa voimassaolevaa lainsäädäntöä.

62 §. Pykälässä säädetään säästöpankin toiminnan kirjoittajan ja prokuristin kelpoisuusehdoista. Liikepankkilain ja osuuspankkilain mukaisesti säästöpankin toiminnan kirjoittajan ja prokuristin tulee asua sen toimipaikan sijaintimaassa, missä hänen on tarkoitus toimia. Säännös on tarpeen riittävän joustavuuden varmistamiseksi kansainvälistyvässä pankkitoiminnassa.

Valtiovarainministeriö voi myöntää luvan poiketa toiminnan kirjoittajan ja prokuristin kelpoisuusehdoista koskevista säännöksistä.

63 §. Pykälä koskee säästöpankin ylimpien hallintoelinten kokouksista tiedottamista pankkitarkastusvirastolle. Jotta pankkitarkastusvirasto voisi tehokkaasti seurata pankin hallintoa, on sille edeltäkin toimitettava tieto pankin isäntien ja hallintoneuvoston kokouksista sekä niissä käsiteltäväksi tulevista tärkeistä asioista, kuten organisaation ja kantarahaston muutoksista ja vaihtovelkakirja- tai optiolain ottamisesta.

64 §. Kantarahasto-osuuden omistajilla on tallettajiin ja muihin säästöpankin perinteisiin

sidosryhmiin verrattuna suurempi tarve seurata pankin toimintaa ja vaikuttaa siihen, koska heidän sijoitukselleen saamansa tuotto on riippuvainen pankin toiminnan tuloksesta. Tämän vuoksi on pykälässä lueteltujen hallintoelinten ja henkilöiden lisäksi myös heille tarpeen varata mahdollisuus hakea muutosta pankin isäntien päätöksiin, jos ne eivät ole syntyneet asianmukaisessa järjestyksessä tai jos ne muutoin ovat säästöpankkilain tai pankin sääntöjen vastaisia. Kantarahasto-osuuden omistajan ja muiden säännöksessä mainittujen tulee tällöin voida vaatia päätöksen julistamista pätemättömäksi tai sen muuttamista.

Kanteen vireillepanemiselle asetettu kolmen kuukauden määräaika päätöksen tekemisestä on tarpeen, jotta mahdolliset kanteet saadaan vireille kohtuullisessa ajassa. Jos kuitenkin kantarahasto-osuuden omistajalla on ollut hyväksyttävä syy siihen, että hän ei ole nostanut kannetta määräajassa ja päätöksen päteväksi jääminen olisi hänelle ilmeisen kohtuutonta, hänelle on laissa varattu mahdollisuus panna kanne vireille viimeistään vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä.

Pykälän 3 momentti sisältää säännökset niistä tapauksista, joissa moitekanteen vireillepaneminen ei ole sidottu määräaikaan.

Kantarahasto-osuuden omistajien yhdenvertaisuuden turvaamiseksi pykälän 4 momentissa säädetään, että tuomioistuimen ratkaisu, jolla isäntien kokouksen päätös on julistettu pätemättömäksi tai sitä on muutettu, on voimassa myös niihin kantarahasto-osuuden omistajiin nähden, jotka eivät ole yhtyneet kanteeseen. Jotta tuomioistuinten toimivaltaa ei ulotettaisi liian pitkälle isäntien päätösten muuttamisessa, tuomioistuin voi muuttaa isäntien kokousten päätöstä vain, jos voidaan todeta, minkä sisältöinen päätöksen olisi pitänyt olla. Jos tuomioistuin sen sijaan toteaa, että päätös olisi voinut saada useammanlaatuisen sisällön, ei tuomioistuin saa päätöstä muuttaa.

5 luku. Tilintarkastus ja tilinpäätös

65 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajien lukumäärästä ja kelpoisuusehdoista. Säännös vastaa pääosiltaan voimassa olevaa säästöpankkilakia.

Pykälän 1 momentin säännöstä on täydennetty siten, että säästöpankin säännöissä voidaan määrätä, että joku varsinaisista ja varati-

tilintarkastajista asetetaan valvomaan erityisesti kantarahasto-osuuden omistajien etua.

Säästöpankin tilintarkastajien on oltava Suomessa asuvia Suomen kansalaisia. Valtiovarainministeriö voi kuitenkin myöntää poikkeuksen kansalaisuutta ja asuinpaikkaa koskevista vaatimuksista. Pankin tilintarkastajista yli puolet on aina oltava Suomessa asuvia ja Suomen kansalaisia.

Säästöpankin tilintarkastuksessa tarvittavan asiantuntemuksen ja tarkastuksen joustavuuden turvaamiseksi on pykälän 3 momenttiin otettu säännös, jonka mukaan tilintarkastajaksi voidaan valita myös säännöksessä määritelty tilintarkastusyhteisö.

Jos säästöpankin taseen loppusumma ylittää valtiovarainministeriön määräämän rajan, vähintään yhden tilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Jos säästöpankissa on kantarahasto, tulee vähintään yhden isäntien kokouksen valitseman tilintarkastajan olla Keskuskauppakamarin tai Kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

66 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajien esteellisyydestä. Säännös vastaa osakeyhtiölain 10 luvun 5 §:n säännöstä. Säästöpankin tilintarkastajana ei saa olla säästöpankin isäntä, säästöpankin tai samaan konserniin kuuluvan yhtiön hallintoneuvoston, johtokunnan tai hallituksen jäsen, valtuutettu, toimitusjohtaja tai se, jonka tehtävänä on pankin tai yhtiön kirjanpidon tai varojen hoito taikka hoidon valvonta. Muutoksena voimassa olevaan säästöpankkilakiin on säädetty, että isäntä ei voi olla tilintarkastaja. Tämä on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, kun isännillä on myös hallintotehtäviä. Säästöpankin tilintarkastajana on esteellinen toimimaan myös se, joka on säästöpankin palveluksessa tai muutoin alistus- tai riippuvuussuhteessa säästöpankkiin, sen hallituksen jäsenen tai luottamushenkilöön, toimitusjohtajaan tai sellaiseen, jonka tehtävänä on pankin kirjanpidon tai varojen hoito tai hoidon valvonta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan säästöpankin tilintarkastajana ei myöskään saa olla edellä mainittuihin luottamushenkilöihin, toimitusjohtajaan tai kirjanpidosta tai varojen hoidosta tai niiden valvonnasta vastaavaan henkilöön pykälässä mainitussa sukulaisuussuhteessa oleva henkilö.

Pykälän 2 momentin mukaan säästöpankin tytäryhtiön tilintarkastajana ei saa olla se, jota edellä olevan mukaisesti ei saa valita säästöpankin tilintarkastajaksi.

Pykälän 3 momentti sisältää säännöksen tilintarkastajan tehtävien päättymisestä. Tehtävä päättyy tarkasteltavaa tilikautta seuraavan varsinaisen isäntien kokouksen päättyessä.

67 §. Koska pankkitarkastusvirasto valvoo säästöpankkien osalta tilintarkastusta koskevien säännösten noudattamista, on tarkoitukseenmukaista, että pankkitarkastusvirastolla on oikeus määrätä pankille kelpoisuusehdot täytävä tilintarkastaja, jos pankki ei ole noudattanut 65 tai 66 §:ssä mainittuja tilintarkastajien asettamista koskevia säännöksiä tai määräyksiä. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

68 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajan tarkastustehtävän laajuudesta ja velvollisuudesta noudattaa tehtävässään isäntien kokouksen antamia erityisiä ohjeita sekä tilinpäätökseen tehtävistä merkinnöistä. Konsernin asianmukainen tilintarkastus edellyttää, että emopankin tilintarkastajan on tarkastettava myös konsernitilinpäätös sekä muutoinkin konserniin kuuluvien yhtiöiden keskinäisiä suhteita.

69 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajien velvollisuudesta antaa isännille tilintarkastuskertomus, säännökset sen sisällöstä sekä menettelystä, jos tilivelvollisten havaitaan syyllistyneen tekoon tai laiminlyöntiin, josta saatava seurata vahingonkorvausvelvollisuus, tai jos tilivelvollinen muutoin on rikkonut säästöpankkilakia tai säästöpankin sääntöjä. Voimassa olevaan lakiin verrattuna on säännökseen lisätty vaatimus säästöpankin konsernista laadittavasta erityisestä tilintarkastuskertomuksesta.

70 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajan hallitukselle tai toimitusjohtajalle esittämän huomautuksen merkitsemisestä pöytäkirjaan sekä tilintarkastajan läsnäolo-oikeudesta ja -velvollisuudesta isäntien kokouksessa. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Tilintarkastuspöytäkirjaan merkitään tarkastuksen aikana tehty muun muassa kirjanpitoa tai hallintoa koskevat havainnot, jotka tilintarkastajan mielestä on tarpeen saattaa säästöpankin johdon tietoon. Hallituksen on säilytettävä tilintarkastuspöytäkirja tai vastaava asiakirja luotettavalla tavalla eli esimerkiksi samalla tavalla kuin hallituksen pöytäkirjat.

Tilintarkastajan läsnäolo-oikeus isäntien kokouksessa on tarpeen sen vuoksi, että hänen on otettava kantaa erilaisiin isäntien kokouksessa käsiteltäviin asioihin ja hänen tarkastustoimensa käsittää kaiken, mitä säästöpankeissa tapahtuu. Tilintarkastajalla on hänen tehtäviinsä kuuluvissa asioissa myös puhevalta isäntien kokouksessa. Läsnäolo-oikeus koskee sekä varsinaista että ylimääräistä isäntien kokousta.

Tilintarkastajan läsnäolovelvollisuus isäntien kokouksessa riippuu käsiteltävistä asioista. Läsnäolo on tarpeen esimerkiksi, jos tilintarkastaja on kertomuksessaan esittänyt muistutuksen säästöpankin johdon toiminnasta tai on esittänyt, ettei tilinpäätöstä vahvistettaisi tai vastuuvapautta myönnettäisi.

71 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan säästöpankin tytäryhtiön tilintarkastajaksi on, mikäli mahdollista valittava vähintään yksi emopankin tilintarkastaja. Säännös on tarpeen, jotta säästöpankin konserniin kuuluvien yhteisöjen keskinäiset suhteet tulevat tarkoituksenmukaisella tavalla tarkastetuksi.

72 §. Pykälä sisältää säännöksen säästöpankin ja sen tytäryhtiön tilikaudesta. Säästöpankin ja sen tytäryhtiön tilikauden tulee olla yhtenäinen, jotta säästöpankin konsernin seuranta voitaisiin tehokkaasti toteuttaa. Tilikausi on kalenterivuosi. Tilikausi on sama myös muilla talletuspankeilla. Jotta sääntely ei olisi liian jäykkää, pankkitarkastusvirastolla on kuitenkin mahdollisuus myöntää lupa poiketa säädetyistä tilikaudesta. Poikkeusmahdollisuus saattaa olla tarpeen erityisesti pankin tai sen tytäryhtiön toimintaa aloitettaessa tai lopetettaessa tai säästöpankin sulautuessa toiseen säästöpankkiin.

73 §. Pykälä sisältää säännökset säästöpankin tilinpäätöksen sekä konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta, sisällöstä sekä laatimisessa noudatettavista muista säännöksistä. Tilinpäätöksellä on tarkoitus kuvata säästöpankin toiminnan tulosta kyseiseltä tilikaudelta ja antaa kuva säästöpankin taloudellisesta asemasta tilikauden päättyessä.

Pankkitoiminnan erityisluonteen vuoksi on tarpeen, että pankkitarkastusvirastolla on mahdollisuus antaa kirjanpitolakia täydentäviä määräyksiä tilinpäätöksen laatimisesta.

74 §. Pykälän mukaan säästöpankin oma pääoma on taseessa jaoteltava sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa ovat peruspääoma, kantarahasto, vararahasto sekä ar-

vonkorotusrahasto. Muut rahastot ovat vapaa- omaa pääomaa. Tilikauden voitto ja voitto edellisiltä tilikausilta ilmoitetaan erikseen vapaan oman pääoman lisäyksenä ja tappio sen vähennyksenä. Säännökset ovat tarpeen pankin oman pääoman vakiintuneen jaottelun vahvistamiseksi yhdenmukaisesti muiden talletuspankkien oman pääoman jaottelun kanssa.

75 §. Pykälä sisältää säännöksen säästöpankin velvollisuudesta lähettää pankkitarkastusvirastolle ja säästöpankkitarkastukselle niiden valvontatoimen asianmukaisen täyttämisen kannalta tarpeelliset pykälässä mainitut asiakirjat.

76 §. Konserniin kuuluvien yhtiöiden keskinäisten saamisten ja velkojen selvittäminen on tarpeen konsernitilinpäätöksen laatimista varten ja arvosteltaessa yksittäisen konserniyhtiön taloudellista asemaa muutenkin. Saamisten ja velkojen ilmoittaminen nettomääräisinä ei riitä, vaan sekä konsernisaamiset että -velat on ilmoitettava bruttomääräisinä.

6 luku. Sulautuminen ja kantarahastotodistusten sekä tytäryhtiön osakkeiden lunastaminen

77 §. Säästöpankkitoiminnan kehittyminen edellyttää, että säästöpankkeja voidaan sulauttaa toisiinsa. Jotta tämä olisi mahdollista, on pykälään otettu säännös säästöpankin tavanomaisesta sulautumisesta toiseen säästöpankkiin siten, että sulautuvan säästöpankin varat, velat ja velvoitteet siirtyvät vastaanottavalle pankille. Säännös edellyttää, että sulautumisesta tehdään säästöpankkien välillä sopimus, kuten tähänkin asti on käytännössä menetelty. Sopimuksen tekevät asianomaisten säästöpankkien hallitukset ja se käsitellään säästöpankkien isäntien kokouksessa 78 §:n mukaan.

Pykälän 2 momentissa säännellään säästöpankkien sulautuminen, jossa säästöpankit sulautuvat perustamalla uuden säästöpankin. Sulautuvien säästöpankkien isäntien on silloin samalla hyväksyttävä uuden säästöpankin säännöt ja valittava sille ylimmät hallintoelimet. Myös hallituksen valitsemisen periaatteista on sulautuvien säästöpankkien isäntien päätettävä.

78 §. Pykälän 1 momentissa on voimassa olevaa säästöpankkilakia vastaavasti säännös, jonka mukaan sulautumisesta on päätettävä

samassa järjestyksessä, kuin 12 §:ssä säädetään säästöpankin sääntöjen muuttamisesta.

Säästöpankkien sulautumiselle on haettava valtiovarainministeriön suostumus, mutta uudelle säästöpankille ei sen sijaan ole tarpeen hakea uutta toimilupaa siinäkään tapauksessa, että sulautumisessa on perustettu uusi säästöpankki.

Ministeriöllä on oikeus kussakin yksittäistapauksessa antaa määräykset siitä, miten säästöpankkien sulautumisessa on meneteltävä. Ministeriö voi silloin määrätä muun muassa, mitkä sulautuvien säästöpankkien ministeriöltä tai pankkitarkastusvirastolta saamat luvat ovat voimassa sulautumisen jälkeenkin. Sulauminen tai uuden säästöpankin perustaminen tulee rekisteröidä neljän kuukauden kuluessa luvan myöntämisestä.

Kun pankkien sidonnaisuudet erillaisen yritysmuodon johdosta omiin pankkiryhmiinsä ovat monenlaiset ja erityyppisten pankkien oman pääoman rakenne on erilainen, on tarkoituksenmukaisena pidetty sallia tämän lain mukainen sulautuminen tapahtuvaksi ainoastaan säästöpankkien kesken. Siten on mahdollista turvata säästöpankin toimintaperiaatteisiin kuuluva tallettajien erityinen asema ja säästämisen edistäminen.

79 §. Jotta kantarahasto-osuuden omistajilla, joiden asemaan sulautuminen vaikuttaisi, on mahdollisuus vaikuttaa sulautumispäätökseen ja lausua siitä käsityksensä, on pykälästä ilmenevät sulautumista koskevat asiakirjat pidettävä kantarahasto-osuuden omistajien nähtävänä pankin pääkonttorissa vähintään viikon ajan ennen sulautumisesta päättävää isäntien kokousta. Asiakirjat on viivytyksettä lähetettävä kantarahasto-osuuden omistajalle, joka lähettämistä pyytää.

Kun pankkien sulautuessa kantarahasto-osuuden omistajille kantarahastotodistuksista annettava vastike on käytännössä yleensä vastaanottavan pankin kantarahastotodistuksia, on 2 momenttiin otettu säännös siitä, miten vastikkeen antamisessa tulee menetellä. Toteuttaminen tapahtuu siten, että vastaanottavan pankin kantarahastoa korotetaan sulautuvan pankin kantarahaston määrällä ja nämä kantarahastotodistukset luovutetaan sulautuvan pankin kantarahasto-osuuden omistajille näiden keskinäisen omistuksen suhteessa.

80 §. Kun sulautuminen saattaa oleellisesti muuttaa sulautuvan säästöpankin kantarahasto-osuuden omistajan asemaa, säädetään

kantarahasto-osuuden omistajille oikeus vaatia kirjallisesti hallitukselta pankkia lunastamaan hänen kantarahastotodistuksensa käypään hintaan. Edellytyksenä vaatimuksen esittämisölle on, että kantarahasto-osuuden omistaja on ennen isäntien kokousta ilmoittanut kirjallisesti pankille vastustavansa sulautumispäätöstä.

Lunastusoikeutta ja lunastushinnan määrää koskevat erimielisyydet on siirrettävä välimiesten ratkaistavaksi välimiesmenettelystä annetun lain (46/28) mukaisessa järjestyksessä.

Pykälän 4 momentin mukaan lunastuksen suorittamiseen voidaan käyttää sellaisia varoja, joita rahastoannin yhteydessä voidaan käyttää kantarahaston korottamiseksi.

81 §. Pykälä sisältää säännöksen osakeyhtiön sulauttamisesta säästöpankkiin siinä erityistapauksessa, että säästöpankki omistaa osakeyhtiön kaikki osakkeet. Käytännössä tällainen yhtiö voi olla pankkitoimintaan kuuluvaa tai siihen läheisesti liittyvää toimintaa harjoittava tai kiinteistöä omistava osakeyhtiö. Tällöin voidaan sulautumissopimus tehdä kumpienkin yritysten hallituksissa. Sopimukselle on kuitenkin haettava säästöpankin osalta valtiovarainministeriön lupa, jolloin ministeriö voi antaa määräyksiä sulautumisen toteuttamisesta. Osakeyhtiön osalta antaa suostumuksen sulautumiseen tuomioistuimien osakeyhtiölain mukaan.

82 §. Pykälä koskee emoyhtiön oikeutta lunastaa tytäryhtiön osakkeita muilta osakkeenomistajilta. Emopankilla on säännöksen mukaan oikeus lunastukseen, jos se yksin tai tytäryhtiöineen omistaa enemmän kuin yhdeksän kymmenesosaa tytäryhtiön osakkeista ja näin omistettujen osakkeiden äänimäärä on suurempi kuin yhdeksän kymmenesosaa tytäryhtiön osakkeiden yhteisestä äänimäärästä.

Osakkaalla, jonka osakkeet voidaan edellä mainitulla tavalla lunastaa, on oikeus vaatia emopankkia lunastamaan hänen osakkeensa.

83 §. Pykälä koskee emopankille annettavan kantarahastotodistuksen tai osakekirjan luovuttamisvelvollisuutta sekä emopankin velvollisuutta tallettaa lunastushinta, mikäli kantarahastotodistuksen tai osakekirjan luovutus laiminlyödään. Pykälässä säännellään myös emopankin oikeudesta saada kantarahastotodistus tai osakekirja antamalla lunastushinnan maksamisesta vakuus.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että emopankille saadaan antaa kantarahastotodistuk-

sesta tai osakkeesta uusi kantarahastotodistus tai osakekirja, jollei kantarahastotodistusta tai osakekirjaa ole luovutettu vuoden kuluessa siitä, kun emopankista tuli kantarahastotodistuksen tai osakkeen omistaja. Tällöin on kantarahastotodistukseen tai osakekirjaan tehtävä merkintä siitä, että se on annettu aikaisemman kantarahastotodistuksen tai osakekirjan sijaan. Aikaisemmin annettu kantarahastotodistus tai osakekirja on mitätöitävä, kun se luovutetaan emopankille.

7 luku. Säästöpankkitarkastus

84 §. Säästöpankkien toiminnan käytännön tarkastustyön hoitaa säästöpankkien keskusjärjestön asettama säästöpankkitarkastus. Sen toimintaa ohjaa ja valvoo pankkitarkastusvirasto. Pankkitarkastusvirastolla on oikeus saada säästöpankkitarkastukselta kaikki tiedot ja selvitykset, joita virasto tarvitsee säästöpankkien valvontaa varten tai toteuttaakseen säästöpankkitarkastuksen toiminnan ohjausta ja valvontaa. Tarkastus- ja muusta toiminnastaan säästöpankkitarkastus antaa pankkitarkastusvirastolle kertomuksen kalenterivuositain.

85 §. Pykälä koskee säästöpankkitarkastuksen henkilökuntaa. Henkilökunnan ottaa toimeensa säästöpankkien keskusjärjestö, mutta tarkastusjohtajan ja tarkastajan valintaa koskeva päätös on alistettava pankkitarkastusviraston vahvistettavaksi.

86 §. Pykälän mukaan säästöpankkitarkastuksen ja sen edustajan oikeuksista ja esteellisyydestä on soveltuvien osin voimassa, mitä pankkitarkastusvirastosta ja sen edustajasta on pankkitarkastusvirastosta annetussa laissa säädetty. Voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden on säännöstä täydennetty laajentamalla pankkitarkastusvirastosta annetun lain soveltaminen koskemaan myös säästöpankkitarkastuksen ja sen edustajan esteellisyyttä.

87 §. Pykälä koskee säästöpankkitarkastuksen tarkastusjohtajan velvollisuutta ilmoittaa pankkitarkastusvirastolle ja muun toimihenkilön velvollisuutta ilmoittaa säästöpankkitarkastukselle säästöpankista saamastaan luotosta ja pankin hänen puolestaan antamasta takauksesta. Säännöstä on voimassa olevaan lakiin nähden muutettu siten, että muut henkilöt kuin tarkastusjohtaja ilmoittavat edellä mainituista seikoista säästöpankkitarkastukselle ja täyden-

netty takausta koskevalla ilmoitusvelvollisuudella.

88 §. Pykälä koskee säästöpankkitarkastuksen päätöksen saattamista pankkitarkastusviraston käsiteltäväksi. Tarvetta tähän ei ole käytännössä esiintynyt. Säästöpankkitarkastuksen päätöksiin ei voi hakea muutosta muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain mukaan. Säästöpankilla, jota säästöpankkitarkastuksen päätös koskee, tulee kuitenkin olla oikeus saattaa päätös säästöpankkitarkastuksen toimintaa valvovan pankkitarkastusviraston käsiteltäväksi. Pankkitarkastusvirasto voi todeta säästöpankkitarkastuksen päätöksen jäävän voimaan, palauttaa asian uutta käsittelyä varten tai antaa asiassa uuden päätöksen. Menettely ei koske säästöpankkitarkastuksen tarkastuksesta säästöpankille antamaa kertomusta tai muuta sellaista raporttia.

89 §. Pykälä koskee säästöpankkitarkastuksen henkilöstön salassapitovelvollisuutta. Sen mukaan säästöpankkien tarkastusjohtaja, säästöpankkien tarkastaja ja muu säästöpankkitarkastuksen toimihenkilö on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on työssään saanut tietää säästöpankin, sen asiakkaan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta.

Pykälän 2 ja 3 momentti sisältävät poikkeukset yleiseen salassapitovelvollisuuteen. Pykälän 2 momentin mukaan tietoja on oikeus antaa ainoastaan syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle. Säästöpankin liikeasioista ja taloudellisesta asemasta on oikeus antaa tietoja myös säästöpankkien vakuusrahastolle, säästöpankkien keskinäiselle vakuutusyhtiölle ja säästöpankkien keskusjärjestölle tai keskusrahallitukselle.

Edelleen on säästöpankkitarkastuksella oikeus pykälän 3 momentin mukaan ilmoittaa asianomaisille säästöpankeille, jos samalla velallisella on huomattavia velkoja tai vastuusitoumuksia eri säästöpankeissa, taikka, jos asiakkaan, esimerkiksi lainvastaisen toiminnan, on syytä epäillä aiheuttavan vahinkoa säästöpankille.

90 §. Pykälä koskee säästöpankkitarkastuksen toiminnasta johtuvien kustannusten kattamista. Maksuperusteet tulee edelleen saattaa pankkitarkastusviraston vahvistettavaksi. Virasto ei voi enää vapauttaa säästöpankkia suorituksesta kysymyksessä olevaa maksua. Tämä

tehtävä jää säästöpankkitarastuksen asettaneelle säästöpankkien keskusjärjestölle, joka vastaa säästöpankkitarastuksen toiminnan riittävistä taloudellisista edellytyksistä. Maksuperusteen soveltamisesta syntynyt kiista on alistettava pankkitarastusviraston ratkaistavaksi säästöpankin niin vaatiessa.

91 §. Säästöpankkitarastusta koskevat tarkemmat säännökset annetaan tarvittaessa asetuksella.

8 luku. Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja purkaminen

92 §. Pykälässä asetetaan säästöpankin hallitukselle velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin, jos se havaitsee pankin kärsineen huomattavia tappioita tai jollei pankki voi täyttää sitoumuksiaan. Käynnistääkseen pykälässä tarkoitetut hallituksen toimenpiteet tappioiden on oltava niin suuria, että pankin sidotusta omasta pääomasta on ainakin puolet menetetty eivätkä jäljelle jäänyt oma pääoma ja siihen rinnastettavat erät täytä talletuspankkien toiminnasta annetun lain vakavaraisuusvaatimusta tai pankki ei voi täyttää sitoumuksiaan. Voimassa olevan säästöpankkilain mukaan vaaditaan, että pankin omasta pääomasta on vähintään puolet menetetty.

Hallituksen on näissä tilanteissa viipymättä tehtävä tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien ja pankkitarastusviraston tutkittavaksi. Pykälä on sisällöltään voimassa olevaa säästöpankkilakia vastaava.

Pykälän 2 momentissa annetaan pankkitarastusvirastolle mahdollisuus teettää tilinpäätös, jos pankin hallitus ei kehotuksesta huolimatta ole tehnyt tilinpäätöstä.

Pankin omaisuuden arvostusta koskeva 3 momentti vastaa osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:n 2 momentin säännöstä.

93 §. Mikäli pankkitarastusvirasto, säästöpankkitarastus tai pankin tilintarkastajat toteavat, että 92 §:n 1 momentissa mainitut edellytykset täyttyvät, pankin hallituksen on viipymättä ilmoitettava siitä valtiovarainministeriölle ja säästöpankkien vakuusrahastolle. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos pankin toiminnan jatkaminen saadaan pankkitarastusviraston hyväksymällä tavalla turvatuksi.

Valtiovarainministeriö voi 2 momentin mukaan määrätä talletusten vastaanottamisen yleisölle tarjotuille tileille sekä niiden ja pankin

muiden sitoumusten maksamisen pankista kokonaan tai osittain keskeytettäväksi. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Sillä pyritään antamaan mahdollisuus vakauttaa pankin taloudellinen asema pankkia kohdanneiden taloudellisten vaikeuksien aikana.

Jos pankki on saanut toimintansa jatkumisen esimerkiksi vakuusrahaston avulla tai muulla pankkitarastusviraston hyväksymällä tavalla turvatuksi, pankin on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin oman pääoman kartuttamiseksi. Oman pääoman menetys on korvattava viiden vuoden kuluessa sen tilinpäätöksen tekemisestä, jossa menetys on todettu. Valtiovarainministeriö voi erityisestä syystä myöntää enintään kahdeksi vuodeksi määräaikaan lykkäystä. Tämä saattaa olla tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa pankkia kohtaavat uudet taloudelliset vaikeudet.

94 §. Jos säästöpankin toiminta on keskeytetty, pankin hallituksen on kutsuttava isäntien kokous koolle viimeistään kuukauden kuluessa valtiovarainministeriön keskeytyspäätöksestä tiedon saatuaan päättämään pankin toiminnan jatkamisesta.

95 §. Pykälässä säädetään toimenpiteistä, joihin säästöpankin hallituksen on ryhdyttävä sen jälkeen, kun pankin toiminta on keskeytetty, mutta pankin toimintaa aiotaan jatkaa. Hallituksen on tällöin tehtävä isäntien kokoukselle ehdotus sidotun oman pääoman lisäyksestä tai vakuuden hankkimisesta sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi taikka peruspääoman tai kantarahaston alentamisesta tai pankin sulautumisesta toiseen säästöpankkiin. Jos pankin toiminta on keskeytynyt maksuvaikeuksien johdosta, hallituksen on tehtävä ehdotus pankin maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Hallituksen ehdotukset on pykälän 3 momentin mukaan alistettava pankkitarastusviraston hyväksyttäväksi.

96 §. Mikäli pykälässä säädetyt edellytykset täyttyvät, säästöpankin hallituksen on haettava valtiovarainministeriöltä pankin toiminnan keskeyttämistä koskevan päätöksen peruuttamista.

97 §. Pykälässä kielletään säästöpankkia jakamasta voittoa, ennen kuin pankin sidottu oma pääoma on karttunut 96 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua lisäystä vastaavalla määrällä lisättynä pankkitarastusviraston hyväksymällä korolla. Säännös on tarpeen, jottei

suuria taloudellisia menetyksiä kohdanneessa säästöpankissa ryhdytä ennenaikaisesti voitonjakoon kantarahastotodistuksille.

98 §. Pykälän mukaan pankin hallituksen on kutsuttava isäntien kokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan, jos 93 §:n 2 momentissa asetetun määräajan kuluessa ei ole ryhdytty pykälässä säädettyihin toimenpiteisiin.

99 §. Pykälä koskee tilanteita, joissa pankin toimilupa on peruutettu. Pankin hallituksen on tällöin viipymättä suljettava pankki sekä kutsuttava isäntien kokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan tai pankin sulautumisesta toiseen säästöpankkiin. Sulautumiseen on 78 §:n 2 momentin mukaisesti saatava valtiovarainministeriön lupa. Pykälä vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Pankin toimilupa voidaan talletuspankkien toiminnasta annetun lain 5 §:n mukaan peruuttaa, jos pankin hoidossa on olennaisesti poikettu lain tai pankin sääntöjen määräyksistä taikka muuten on syytä olettaa pankin toiminnan voivan vakavasti vahingoittaa yleistä etua. Toimiluvan peruuttaa pankkitarkastusviraston esityksestä valtiovarainministeriö.

100 §. Pykälässä säädetään pankin toiminnan keskeyttämisen tai sulkemisen vaikutuksista velkojan oikeuteen. Säästöpankin toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa 99 §:n mukaisesti suljettuna, pankilta ei saa muun muassa hakea velkaa maksettavaksi tai muuta sitoumusta täytettäväksi. Pankin omaisuutta ei voida myöskään ulosmitata tai asettaa pankkia konkurssiin. Säännöksen tarkoituksena on suojata pankkia sinä aikana, jona selvitetään, onko pankkia mahdollista tervehdyttää siten, että pankin toimintaa voidaan jatkaa.

Koska velkojien saatavat voisivat pankkitoiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna vanhentua, säädetään pykälässä voimassa olevan lain tapaan velkojien suojelemiseksi, että velkojalla on oikeus ryhtyä vanhenemisen estävään toimenpiteeseen 60 päivän kuluessa siitä, kun päätös pankin toiminnan keskeyttämisestä on peruutettu tai pankin suljettuna oleminen on lakannut.

101 §. Lain säännöksillä ei voida tyhjentävästi säännellä kaikkia mahdollisia tilanteita, joita voi syntyä säästöpankin toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna. Tämän vuoksi valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa tarkempia määräyksiä säästöpankin hoidosta toiminnan ollessa keskeytettynä tai pan-

kin ollessa suljettuna. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

102 §. Tilanteissa, joissa säästöpankki on velvollinen tekemään päätöksen pankin asettamisesta selvitystilaan, selvitystilaan asettamisesta päättää isäntien kokous. Päätös tehdään yksinkertaisella enemmistöllä.

Jos isäntien kokous laiminlyö selvitystilapäätöksen tekemisen tai säästöpankki on aloittanut toimintansa ennen 7 §:ssä säädettyä peruspääoman ja mahdollisen kantarahaston maksamista tai jos pankin hallitus laiminlyö säädetty keskeyttämis- tai sulkemistoimet, valtiovarainministeriön on määrättävä pankki suljettavaksi ja päätettävä pankin asettamisesta selvitystilaan.

103 §. Pykälä koskee selvitysmiesten valintaa. Selvitysmiehet korvaavat hallintoneuvoston, hallituksen, toimitusjohtajan ja valtuutetut, joiden valtuudet ja tehtävät lakkaavat. Pankin toimitusjohtajan ja työntekijän työsuhteet pankkiin eivät sen sijaan lakkaa selvitystilan johdosta ilman irtisanomista.

Pykälän 2 momentin mukaan isäntien kokous voi erityisestä syystä päättää selvitysmiehen vaalin siirtämisestä kahden viikon kuluessa pidettävään jatkokokoukseen.

Jos selvitysmiehiä ei valita säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriön on pykälän 3 momentin mukaan määrättävä selvitysmiehet.

104 §. Jotta selvitystilan aikana voidaan turvata riittävän nopea toiminta pankkia koskevissa asioissa, säännöksessä tarkoitettut päätökset tai määräykset voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

105 §. Pykälä koskee selvitystilan tilintarkastajien valintaa. Kun pankki asetetaan selvitystilaan, lakkaavat samalla pankin tilintarkastajien tehtävät. Pankille on säännöksen mukaan valittava uudet tilintarkastajat tarkastamaan pankin hallintoa ja tilejä selvitystilan aikana. Selvitystilan tilintarkastajiksi voidaan valita myös pankin varsinaiset tilintarkastajat tai osa heistä.

Selvitystilan tilintarkastajiin sovelletaan 2 momentin mukaan samoja säännöksiä kuin varsinaisiin tilintarkastajiin. Selvitystilan tilintarkastajat toimivat aina selvitystilan loppuun asti.

106 §. Pykälä koskee tilinpäätöksen laatimista selvitystilan aikana. Kun säästöpankki on asetettu selvitystilaan, hallituksen on viipymättä laadittava ja annettava selvitysmiehille tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei ole

ennen esitetty isäntien kokouksen vahvistettavaksi.

107 §. Jotta pankin ulkopuoliset saavat sen toiminnasta oikean kuvan, selvitysmiesten on pykälän 1 momentin mukaan viipymättä tehtävä kaupparekisteriin ilmoitus pankin asettamisesta selvitystilaan, selvitysmiesten valitsemisesta ja toiminimen kirjoittamisesta.

108 §. Selvitystilassa olevan pankin toimintameen on pykälän 1 momentin mukaan lisättävä sana "selvitystilassa".

Pykälän 2 momentti koskee vastuuta, joka syntyy selvitystilan aikana tapahtuvasta 1 momentin vastaisesta toiminimen kirjoittamisesta.

109 §. Sen jälkeen kun pankki on asetettu selvitystilaan, pankin asioiden hoito siirtyy hallintoneuvostolta, hallitukselta, toimitusjohtajalta ja valtuutetuilta selvitysmiehille. Tämän vuoksi selvitysmiesten kelpoisuudesta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä vahingonkorvausvelvollisuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä pankin hallintoneuvostosta ja hallituksesta on säädetty.

110 §. Tallettajien edun turvaamiseksi selvitysmiesten on heti keskeytettävä talletusten vastaanottaminen yleisöltä sekä muiden kuin pankin hoidosta aiheutuvien maksujen suorittaminen pankista.

111 §. Pykälän mukaan selvitysmiesten on haettava säästöpankin velkojille julkinen haaste.

Pykälän 2 momentin mukaan selvitysmiehillä on oikeus tarvittaessa kutsua säästöpankin velkojat kokoon. Velkojien kokousta ei ole tarpeen säätää pakolliseksi, koska säästöpankin velkojista pääosan muodostavat pankin tallettajat, joista pankilla on tarkat tiedot ja joiden ei tarvitse erikseen valvoa saamisiaan.

112 §. Selvitysmenettelyn keskeisenä tavoitteena on realisoida pankin omaisuus, jotta erityisesti tallettajien saatavat voidaan maksaa. Säännöksen mukaan omaisuus on muutettava rahaksi niin pian kuin se voi tapahtua ilmeistä vahinkoa tuottamatta.

113 §. Pykälässä velvoitetaan selvitysmiehet antamaan kolmen kuukauden kuluessa kunkin tilikauden päättymisestä selvitystilan tilintarkastajille tilinpäätös.

Jos selvitysmenettelyä ei ole saatettu loppuun kolmen vuoden kuluessa, selvitysmiesten on pykälän 2 momentin mukaisesti ilmoitettava tilinpäätöksen antamisen yhteydessä ne syyt, jotka ovat aiheuttaneet viivytyksen.

114 §. Pykälä koskee selvitystilan tilintarkastajien kertomusta hallinnon ja tilien tarkastuksesta.

Jotta pankin kantarahasto-osuuden omistajat ja velkojat saavat mahdollisuuden tutustua pankin tilaan, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on julkaistava Virallisessa lehdessä ja ne on pidettävä kantarahasto-osuuden omistajien ja velkojien nähtävänä. Tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on lisäksi esitettävä isäntien kokoukselle.

115 §. Pykälässä on säännös selvitysmiesten erottamista. Selvitysmiehen erottaa se, joka on asettanut selvitysmiehen eli joko isäntien kokous, pankkitarkastusvirasto tai valtiovarainministeriö.

116 §. Pykälässä säädetään selvitystilan vaiikutuksista velkojan oikeuteen. Pykälän 1 momentin mukaan säästöpankin velkoja ei voi pakkotoimin periä saatavaansa. Säännös on tarpeen selvitysmenettelyn jouduttamiseksi. Etuoikeutetun saatavan perimistä ei kuitenkaan ole selvitysmenettelynkään aikana syytä estää. Tästä on otettu säännös momentin 2 virkkeeseen.

Pykälän 2 momentti koskee kuittausoikeutta selvitystilan aikana.

117 §. Pykälässä säädetään niistä edellytyksistä, joilla selvitystila voidaan lakkauttaa ja pankin toimintaa jatkaa. Toimintaa voidaan jatkaa, jo se syy, jonka perusteella pankki on asetettu selvitystilaan, on poistunut tai jos pankin asema on selvitystilan kestäessä parantunut. Lisäksi edellytetään, että pankkitarkastusvirasto toteaa laissa säädetyt lausunnot saatuaan pankin täyttävän ne ehdot, jotka laissa pankin toiminnalle asetetaan. Selvitystilan lakkauttamiseen on lisäksi saatava valtiovarainministeriön lupa.

118 §. Pykälän 1 momentin mukaan säästöpankkia ei saa asettaa konkurssiin ennen kuin selvitysmenettelyssä on todettu, että sen velat ovat varoja suuremmat. Erityisesti tallettajien suojaamiseksi on tärkeää, ettei pankkia aseteta konkurssiin ennen kuin selvitysmenettelyssä on todettu, ettei pankin toiminnan jatkumista voida turvata.

Jos selvitysmenettelyn aikana todetaan, että pankin velat ovat varoja suuremmat, on 2 momentin mukaan selvitysmenettely keskeytettävä ja pankin omaisuus luovutettava konkurssiin.

119 §. Pykälä koskee säästöpankin toiminnan lopettamista muutoin kuin konkurssin

kautta sekä etuoikeusjärjestystä, jossa pankin sitoumukset täytetään. Kantarahasto ja takaisinmaksuehdoin kerätty peruspääoma maksetaan vasta, kun pankin velat on maksettu ja pankin sitoumukset täytetty.

Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen säästöpankin toiminnan lopettamisen yhteydessä yli jääneiden varojen käytöstä. Momentin mukaan ylijäämä on siirrettävä säästöpankkien vakuusrahastoon käytettäväksi säästäväisyyden edistämiseen valtiovarainministeriön määrämällä tavalla.

120 §. Pykälän 1 momentti sisältää säännökset selvitysmiesten lopputilityksestä. Pykälän 2 momentin mukaan tilintarkastajien on kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on heille jätetty, annettava selvitysmiehille kertomus lopputilityksen johdosta. Selvitysmiesten on esitettävä lopputilitys ja tilintarkastuskertomus viipymättä isäntien kokoukselle.

121 §. Säästöpankki katsotaan puretuksi, kun lopputilitys on esitetty isäntien kokoukselle. Selvitysmiesten on ilmoitettava purkamisesta viivytyksettä valtiovarainministeriölle ja kaupparekisteriin.

122 §. Pykälä koskee jatkettua selvitystilaa. Selvitystilaa on jatkettava, jos säästöpankin purkamisen jälkeen ilmaantuu sellaisia uusia varoja, joista ei selvitystilalla kuluessa ollut tietoa tai pankkia vastaan nostetaan kanne tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä.

123 §. Pykälä koskee moiteoikeutta lopputilityksen osalta. Moitekanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on esitetty isäntien kokoukselle.

124 §. Pykälän mukaan tallettajalla on oikeus saada konkurssipesän varoista maksu talletustililla olevasta saatavastaan siitä huolimatta, ettei saatavaa ole valvottu konkurssissa. Tallettajan asemaa on pankkilainsäädännössä pyritty turvaamaan monin eri tavoin. Mikäli säästöpankki joutuu konkurssiin, ei ole tarkoituksenmukaista, että tallettajat joutuvat saamisoikeuden menettämisen uhalla muiden velkojien tapaan valvomaan saataviaan konkurssissa.

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 12 §:n mukaan tallettajat menettävät kuitenkin saamisoikeutensa, kun kymmenen vuotta on kulunut sen kalenterivuoden lopusta, jonka kuluessa säästöpankkiin talletettuja varoja on viimeksi käytetty.

125 §. Pykälä koskee säästöpankin konkurssissa ylijääneiden varojen käsittelyä. Varojen

osalta on meneteltävä 119 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

126 §. Pykälä koskee säästöpankin toiminnan lopettamista muuten kuin tappioiden tai maksuvaikeuksien johdosta. Päätös on tehtävä säästöpankin sääntöjen muuttamista koskevassa järjestyksessä. Lisäksi siitä on ennalta ilmoitettava valtiovarainministeriölle. Ministeriöllä on oikeus antaa tarkempia määräyksiä menettelytavoista toimintaa lopetettaessa.

9 luku. Vahingonkorvausvelvollisuus

127 §. Pykälä koskee säästöpankin perustajan, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan ja valtuutetun vahingonkorvausvastuuta.

Pankille aiheutetun vahingon osalta on vahingonkorvausvastuun edellytykseksi asetettu tahallisuus tai huolimattomuus. Muulle kuin pankille aiheutetun vahingon osalta edellytetään tahallisuuden tai huolimattomuuden lisäksi, että edellä mainittu henkilö on rikkonut talletuspankkien toiminnasta annettua lakia, säästöpankkilakia, tai muuta säästöpankin toimintaa koskevaa säännöstä taikka säästöpankin sääntöjä.

Pankin palveluksessa olevan henkilön vahingonkorvausvelvollisuus pankkia kohtaan seuraa työsopimuslain 51 §:stä ja ulkopuolista kohtaan vahingonkorvauslaista.

128 §. Pykälässä säädetään säästöpankin tilintarkastajan sekä hallintoneuvoston tai hallituksen määräämän tarkastajan vahingonkorvausvastuusta. Säännös vastaa voimassa olevaa säästöpankkilakia. Tilintarkastaja ja hallintoneuvoston tai hallituksen määräämä tarkastaja on vahingonkorvausvelvollinen tarkastustoimessaan pankille tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttamastaan vahingosta. Pykälän 2 momentissa säädetään vahingonkorvausvastuusta tilanteissa, joissa tilintarkastajana on tilintarkastusyhteisö.

129 §. Pykälä koskee säästöpankin isännän vahingonkorvausvastuuta. Pykälä vastaa voimassa olevaa säästöpankkilakia. Isännälle syntyy vahingonkorvausvastuu, jos hän on tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta myötävaikuttanut 127 §:ssä tarkoitettujen säännösten tai pankin sääntöjen rikkomiseen. Vahingonkorvausvastuun syntymisen edellytykset ovat siten rajatummat kuin 127 §:n 1 momentissa mainituilla henkilöillä.

130 §. Pykälän mukaan vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta on voimassa, mitä vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvussa on säädetty. Korvausvastuun määrää arvioitaessa voidaan siten ottaa huomioon muun muassa vahingon kärsineen myötävaikutus vahingon syntymiseen.

131 §. Vahingonkorvauskanteen nostamisesta säästöpankin lukuun 127—129 §:n nojalla päättää isäntien kokous. Hallituksella on säännöksen mukaisesti lisäksi oikeus päättää rangaistavaan tekoon perustuvan korvauskanteen nostamisesta.

Isäntien kokouksen päätös vastuuvapauden myöntämisestä tai kanteen nostamatta jättämisestä ei estä säästöpankkia nostamasta kannetta, milloin isäntien kokoukselle ei tilinpäätöksessä tai tilintarkastuskertomuksessa taikka muutoin ole annettu olennaisesti oikeita ja täydellisiä tietoja kanteen perusteena olevasta päätöksestä tai toimenpiteestä. Isäntien kokouksen edellä mainitulla päätöksellä on siten vaikutusta vain niiden seikkojen osalta, jotka ovat tulleet isäntien kokouksen tietoon ennen päätöksen tekemistä. Siten ei riitä, että tilinpäätös on sinänsä virheetön, jollei isäntien kokoukselle ole annettu pankin toimintaolosuhteista oikeita tietoja.

Pykälän 3 momentin mukaisesti saa konkurssipesä vastuuvapauspäätöksen estämättä ajaa korvauskannetta, jos säästöpankki asetetaan konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty kahden vuoden kuluessa siitä, kun isäntien kokouksessa päätettiin myöntää vastuuvapaus tai olla nostamatta kannetta. Konkurssin sattumassa siirtyä konkurssisäännösten mukaisesti pankin oikeus vaatia vahingonkorvausta konkurssipesälle. Säännös on tarpeen, jottei säästöpankki luopumalla vähän ennen konkurssin alkamista oikeudestaan korvaukseen voisi estää konkurssipesältä mahdollisuutta pankin kanneoikeuden käyttämiseen.

132 §. Pykälässä säädetään isäntien ja kantarahasto-osuuden omistajien vähemmistöjen oikeudesta nostaa korvauskanne siinä tapauksessa, että isäntien kokouksessa on myönnetty vastuuvapaus tai muutoin päätetty olla nostamatta korvauskannetta. Vähemmistön kanneoikeuden edellytyksenä on, että korvausasiaa on isäntien kokouksessa käsitelty joko vastuuvapauskysymyksenä tai muutoin, että isäntien kokous on myöntänyt vastuuvapauden tai

päättänyt olla nostamatta korvauskannetta ja vähintään kymmenesosa isännistä on päätöstä vastustanut. Toisena edellytyksenä on, että kanteen nostavat vähintään kolme isäntää, jotka ovat äänestäneet päätöstä vastaan tai kantarahasto-osuuden omistajat, joilla on vähintään kymmenesosa kaikista kantarahasto-osuuksista. Jotta vähemmistön kanneoikeus olisi täysin itsenäinen, on välttämätöntä, että edellä mainitut isännät ja kantarahasto-osuuden omistajat voivat nostaa kanteen sen estämättä, että myös säästöpankin hallitus on pannut kanteen vireille. Muutoin olisi enemmistön mahdollista mitätöidä vähemmistön kanneoikeus päättämällä evätä vastuuvapaus tai päättämällä korvauskanteen nostamisesta, mutta jättämällä kanne ajamatta.

Pykälän 4 momentissa säädetään, että kanteen vireille panneet isännät tai kantarahasto-osuuden omistajat vastaavat oikeudenkäyntikuluistaan. He ovat kuitenkin oikeutettuja saamaan pankilta korvauksen oikeudenkäyntikuluista siinä määrin, kuin pankille oikeudenkäynnillä voitettut varat siihen riittävät.

133 §. Pykälässä säädetään määräajat 127—129 §:n nojalla säästöpankin lukuun ajettavien vahingonkorvauskanteiden nostamiselle. Näistä määräajoista riippumatta voidaan vahingonkorvauskanne nostaa, jos kanne perustuu rangaistavaan tekoon eikä kyseisen teon syyte-oikeus ole vanhentunut.

Pykälän 2 momentissa säädetään erityinen lyhyt kanteen nostamisaika konkurssitapauksissa.

134 §. Pankkitarkastusvirastolla ja säästöpankkitarkastuksella on pykälän mukaan oikeus nostaa vahingonkorvauskanne säästöpankin lukuun 127—129 §:ssä mainittua henkilöä tai yhteisöä vastaan, jos se katsoo tallettajien tai kantarahasto-osuuden omistajien edun sitä vaativan. Kysymykseen tulevat lähinnä tilanteet, joissa pankin omat hallintoelimet jättävät korvauskanteen nostamatta. Pankkitarkastusvirasto ja säästöpankkitarkastus eivät voi nostaa kannetta vain yksittäisen tallettajan tai kantarahasto-osuuden omistajan kärsimän vahingon johdosta. Pankkitarkastusviraston ja säästöpankkitarkastuksen kanneoikeuden edellytyksenä on, että toimenpide loukkaa yleisemmin pankin tallettajien tai kantarahasto-osuuden omistajien etua.

10 luku. Rangaistussäännökset

135 §. Pykälässä on säästöpankkirikosta koskeva rangaistussäännös. Pykälässä on säädetty rangaistavaksi säästöpankkitarkastuksen henkilöstöä koskevan salassapitovelvollisuuden rikkominen sekä tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä, tilintarkastuskertomusta tai säästöpankin selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamista koskevien säännösten rikkominen.

136 §. Pykälässä säädetään säästöpankkirikkomuksesta. Säästöpankkirikkomuksena pidetään muun muassa selvitystilamenettelyn yhteydessä sekä kantarahastojärjestelmän yhteydessä tehtäviä rikkomuksia.

11 luku. Erinäiset säännökset

137 §. Pykälässä kielletään säästöpankkia ottamasta talletusta tai luottoa toiselta säästöpankilta. Pykälässä tarkoitettuina talletuksina pidetään perinteisiä tilimuotoisia sijoituksia ja tavanomaista velkakirjaluotonantoa. Säännöksellä halutaan estää se, että saman pankkiryhmän pankit talletuksia tekemällä ja luottoa ottamalla voisivat vastavuoroisesti epäterveellä tavalla lisätä liiketoimintaansa tai pyrkiä keinoitekoisesti täyttämään maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta koskevat säännökset. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät säästöpankkien helposti markkinoitavissa oleviin rahoitusmarkkinainstrumentteihin perustuvat sijoitukset ja velat. Sallimalla kaupankäynti näillä instrumenteilla edistetään rahoitusmarkkinoiden kehittymistä. Säännöksellä ei ole tarkoitus estää säästöpankkeja ottamasta luottoa keskusrahailtokseltaan tai pitämästä siellä talletuksia.

Kantarahastotodistusten omistusta koskevista rajoituksista säädetään kolmannessa luvussa.

138 §. Pykälä koskee luotonantoa säästöpankin erälle luottamus- ja toimihenkilöille. Jos pankilla on hallintoneuvosto, tulee sen yleisen valvontavelvollisuutensa puitteissa valvoa myös pankin luotonantoa näille henkilöille ja että se tapahtuu hyväksyttävien ehdoin. Hallintoneuvosto voi vahvistaa näitä luottoja varten yleisen ohjeen. Samoin on meneteltävä asianomaisten henkilöiden puolesta annettavien pankkitakausten suhteen.

Jos säästöpankilla ei ole hallintoneuvostoa, suorittaa luottamus- ja toimihenkilöille myön-

nettäviä luottoja koskevaa valvontaa säästöpankkitarkastus. Luottoja ja takauksia saadaan antaa ainoastaan säästöpankkitarkastuksen määräämissä rajoissa tai sen erityisellä luvalla.

Säännös ei rajoita lainanantoa, jota pankki myöntää valtion määrättyyn tarkoitukseen antamista varoista.

139 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan säästöpankki on oikeutettu siirtämään 90 prosenttia välittömästi ennen lain voimaan tuloa päättäneeltä tilikaudelta laaditussa tilinpäätöksessä olevan luottotappiovarauksen vararahastoon. Siirto on tarkoitettu suoritettavaksi yhtenä eränä seuraavan tilikauden aikana.

Säännös on tarpeen säästöpankin vakavaraisuuden vahvistamiseksi, koska lakiin talletuspankkien toiminnasta on sisällytetty ehdotukset talletuspankkien vakavaraisuuslaskennan uudistamiseksi kansainvälisiä vakavaraisuusjärjestelmiä vastaavaksi. Suomalainen varauskäytäntö ei ole muun muassa luottotappiovarauksen osalta vastannut varsinkaan anglosaksisissa maissa voimassa ollutta järjestelmää.

Suomen lainsäädännön mukainen luottotappiovaraus ei ole mainittuja ulkomaisia järjestelmiä vastaavasti ilmentänyt odotettavissa olevia tappioita, vaan on luonteeltaan pääasiassa tuloksentasausera. Lainsäädäntömme mukainen luottotappiovaraus on enemmän rahasto kuin varaus.

Suomessa toteutuneet luottotappiot ovat jatkuvasti olleet huomattavasti muissa maissa syntyneitä luottotappioita pienemmät samalla kun luottotappiovaraukset ovat lainsäädännöstämme johtuen olleet huomattavia.

Pykälän 2 momentin mukaan vararahastoon siirrettyä määrää voitaisiin käyttää muualla laissa säädetystä poiketen ainoastaan pankin tappioiden kattamiseen siltä osin, kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja muu vapaa oma pääoma eivät siihen riitä. Muualla laissa on vararahaston käytöstä säädetty muun muassa säästöpankkilain 39 §:ssä.

12 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

140 §. Pykälän 1 momentissa on lain voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

141 §. Pykälä koskee säästöpankin sääntöjen muuttamista uuden lain mukaisiksi. Säästöpankin on kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta haettava vahvistus uuden lain edellyttämille sääntöjen muutoksille. Nykyinen kantarahasto on muutettava samassa ajassa peruspääomaksi kaikissa säästöpankeissa. Valtiovarainministeriö voi hakemuksesta myöntää pidennystä asetettuun määräaikaan.

142 §. Pykälä koskee peruspääoman kartuttamista vararahastosta. Jotta säästöpankkien toimintaa kehitetään uuden lain suomissa puitteissa tasapainoisesti, vararahastosta peruspääomaan suoritettavia siirtoja rajoitetaan kahden ensimmäisen vuoden kuluessa siten, ettei vararahasto muodostu pankin toiminnan kannalta liian pieneksi mahdollisten tappioiden kattamista silmälläpitäen. Siirto saisi tänä aikana olla enintään yksi neljäsosa vararahaston koko määrästä lain voimaantuloajankohtana.

143 §. Pykälä sisältää säännöksen peruspääoman takaisin maksamisesta. Lain 41 §:n mukaan peruspääomaa ei makseta takaisin. Kun nykyisen lain mukaan säästöpankki voi sääntöjen perusteella olla velvollinen maksamaan peruspääoman takaisin, on edellä mainitusta pääsäännöstä katsottu tarpeelliseksi säätää poikkeus. Jos pankin sääntöihin on otettu määräys peruspääoman takaisin maksamisesta, voidaan se säännöksen mukaan maksaa perustajille 41 §:n 1 momentin estämättä. Säännös on tarpeen, jotta nykyisen lain mukaisen peruspääoman oikeudellista asemaa ei muuteta. Jos säännöstä ei lakiin otettaisi, olisi laki säädettävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisessa säätämisjärjestyksessä.

1.4. Osuuspankkilaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Pykälä sisältää osuuspankin määritelmän. Tunnusomaista osuuspankille on, että se on osuuskunta ja harjoittaa talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa tarkoitettua pankkitoimintaa.

Pykälän 2 momenttiin on otettu viittaus yhteisömuotoa koskevaan taustalainsäädäntöön. Mikäli osuuspankkilaista tai talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa ei ole toisin säädetty, osuuspankkiin sovelletaan osuuskuntalakia.

2 §. Pykälä sisältää osuuspankin konsernin määritelmän. Konserninmääritelmä vastaa lähökohtaisesti osakeyhtiölain mukaista konsernin määritelmää. Sen mukaan emoyhtiö tytäryhtiöineen muodostaa konsernin.

Pääsääntöisesti osuuspankin konserni muodostuu omistuksen perusteella. Osuuspankin tytäryhtiöksi luetaan siten ensisijaisesti sellaiset osakeyhtiöt, joiden osakkeista tai osakkeiden tuottamista äänistä osuuspankilla yksin tai tytäryhtiöineen on enemmän kuin puolet.

Tytäryhtiösuhte voi syntyä myös tosiasiallisen määräämisvallan perusteella. Osakeyhtiölaista poiketen tytäryhtiösuhte voi tosiasiallisen määräämisvallan perusteella syntyä pankille asetettujen omistusrajoitusten johdosta kuitenkin yleensä vain pankkitoimintaa harjoittavissa yhtiöissä. Pankkitoimintaa harjoittavalla yhtiöllä tarkoitetaan yhtiötä, joka harjoittaa pääasiallisena toimintanaan talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettuja toimintoja. Pankkitoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi katsotaan siten luotto- ja rahoituslaitosten lisäksi esimerkiksi arvopaperikauppaa pääasiallisena toimintanaan harjoittava yhtiö.

Säännöksessä tarkoitettu tosiasiallinen määräämisvalta ei synny yksinomaan luotonannon perusteella. Talletuspankkien yhtenä keskeisenä tehtävänä on jakaa eri varainhankintakeinoilla hankkimiaan varoja luottolina edelleen yhteiskuntaan. Luotonannon tarkoituksena ei pankkitoiminnassa ole määräämisvallan hankkiminen luottoa saavassa yhteisössä. Myöskään pankin sijoitukset sen asiakasyrityksen liikeeseenlaskemiin vaihtovelkakirjoihin tai optiovelkakirjoihin eivät johda tytäryhtiösuhteen muodostumiseen.

Yhtiötä, jonka osakkeita pankki on talletuspankkien toiminnasta annetun lain 17 §:n nojalla hankkinut omistukseensa, ei 3 momentin mukaan pidetä pankin tytäryhtiönä. Tällaisen omistuksen tarkoituksena on lähinnä pankin saamisten turvaaminen. Osakeomistus on näissä tapauksissa valvottua ja ajallisesti rajoitettua. Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettua yhtiötä ei myöskään pidetä pankin tytäryhtiönä. Tällaisten yhtiöiden osakkeet eivät tuota pankille äänivaltaa ja niiden omistus on lyhytaikaista.

Koska osuuspankin konsernin tulisi muodostua osuuspankista ja sellaisista osakeyhtiöistä, joita pankki käyttää talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:n mukaisten tehtävien hoitoon, ei myöskään kiinteistöyhtiöitä pidetä

pankin tytäryhtiönä. Konserneja koskevien säännösten kiertämisen estämiseksi säädetään, että kiinteistöyhtiö on pankin tytäryhtiö, mikäli se, pankki ja pankin tytäryhtiö yhdessä yhteensä omistavat 1 momentissa tarkoitetun määrän jonkin muun kotimaisen tai ulkomaisen yhtiön kuin tässä momentissa tarkoitetun kiinteistöyhtiön osakkeita.

Pykälän 5 momentin mukaan osuuspankki voi pankkitarkastusviraston kussakin yksittäistapauksessa antamien määräysten mukaan poiketa konsernia koskevista säännöksistä, jos niitä ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista noudattaa osuuspankin konsernin kokoonpanon tai muun erityisen syyn johdosta. Poikkeaminen konsernia koskevista säännöksistä saattaa olla perusteltua esimerkiksi tilanteissa, joissa pankin kokonaan tai osittain omistama yhtiö sijaitsee maassa, jossa yhteisölaissäädäntö poikkeaa niin olennaisesti Suomen yhteisölaissäädännöstä, että yhtiön lukeminen konserniin ei ole mielekästä. Osuuspankin omistama yhtiö voi myös olla kooltaan niin vähäinen, että sen lukeminen mukaan konserniin ei ole tarkoituksenmukaista. Tytäryhtiön jättäminen konsernin ulkopuolelle voi olla perusteltua myös, jos tilinpäätöksessä yhtiötä perustettaessa tai lopetettaessa on sovellettu kirjanpitolain 10 §:n säännöstä poikkeavasta tilikaudesta.

2 luku. Perustaminen

3 §. Pykälä sisältää säännökset perustajien lukumäärästä sekä heidän henkilönsä kohdistuvista vaatimuksista. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Talletuspankkien toiminnan perustana olevan luotettavuuden säilyttämiseksi säännökseen on kuitenkin lisätty kielto, jonka mukaan perustaja ei saa olla liiketoimintakiellossa.

Valtiovarainministeriö voi myöntää luvan poiketa perustajan henkilöä koskevista vaatimuksista. Luvan myöntäminen voi koskea lähinnä tilanteita, joissa osuuspankin perustajana on muu kuin Suomen tai muun Pohjoismaan kansalainen. Myös asuinpaikan osalta voi syntyä tarvetta poiketa pykälän säännöksistä.

4 §. Pykälä sisältää säännökset osuuspankin sääntöjen ja niiden muutosten vahvistamismenettelystä. Voimassa olevan osuuspankkilain mukaan osuuspankin säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukai-

set eikä muuten ole pätevää syytä niiden vahvistamatta jättämiseen.

Nykyistä sääntelyä on täsmennetty siten, että säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta. Muutoksella on haluttu tuoda nykyistä selvemmin esiin periaate siitä, että jos pankin säännöt tai niiden muutos ovat lain mukaiset, ne voidaan jättää vahvistamatta vain erityisestä syystä. Säännöt voidaan jättää vahvistamatta esimerkiksi, jos niiden määräykset voivat selvästi vaarantaa pankkitoimintaa kohtaan tunnettua luottamusta.

5 §. Pykälässä luetellaan määräykset, joita on otettava osuuspankin sääntöihin. Voimassa olevaan osuuspankkilakiin verrattuna luetteloon on tehty osuuspankin sijoitusosuuksien edellyttämät lisäykset.

Pykälän mukaan on lisäksi määrättävä edustajiston tehtävistä, asettamisesta, kokoonpanosta ja toimikaudesta. Osuuskuntalain 67 §:n 1 momentin perusteella edustajistoon sovelletaan soveltuvin osin, mitä osuuskunnan kokouksesta on säädetty. Johtokunnan osalta on ilmoitettava jäsenten lukumäärä, toimikausi ja eroamisikä.

Osuuspankin säännöissä on määrättävä mahdollisen sijoitusosuuspääoman suuruus sekä sijoitusosuuksien nimellisarvo, jonka tulee osuuskuntalain 164 §:n 3 momentin mukaan olla kaikkien sijoitusosuuksien osalta yhtä suuri.

Voimassa olevaan osuuspankkilakiin verrattuna on säännöstä ajanmukaistettu siten, että säännöissä on mainittava, miten hallintoneuvoston tai sen valitsemien tarkastajien on tarkastettava pankin hoito ja hallinto. Uudistuksella on tarkoitus korostaa hallintoneuvoston roolia osuuspankin liikkeenjohdon elimenä. Voimassa olevan lain mukainen luottoasiakirjojen tarkastusvelvollisuus sopii paremmin osuuspankkitarkastukselle ja sisäiselle tarkastukselle. Osuuspankin säännöissä on tarpeellonta määrätä pankin tilikaudesta, sillä siitä säädetään 30 §:ssä.

6 §. Pykälään sisältyy kielto aloittaa toimintaa ennen toimiluvan saantia sekä voimassa olevan lainsäädännön mukainen luettelo tiedoista, jotka on ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle ja osuuspankkitarkastukselle, ennen kuin osuuspankki aloittaa toimintansa. Ilmoituksen perusteella viranomainen voi tarkastaa,

että toiminnan aloittamisen edellytykset ovat olemassa.

7 §. Pykälä sisältää osuuspankin osuuspääomaa koskevat säännökset. Osuuspankin osuuspääoman vähimmäismäärä korotetaan viidestä sadastuhannesta kahteenkymmeneen viiteen miljoonaan markkaan. Riittävän suuri osuuspääoma on tarpeen pankin toiminnan turvaamiseksi alkuvaiheessa. Oman pääoman vähimmäismäärä on perustamisvaiheessa yhtä suuri kaikilla talletuspankeilla, koska niiden toimintaoikeudet on yhdenmukaistettu. Korotus on tarpeen myös tapahtuneen rahanarvon alenemisen johdosta. Osuuspääoman tulee olla kokonaan merkitty, kun pankin toimilupaa ja sääntöjen vahvistusta haetaan. Samoin osuuspääoman on oltava kokonaan rahana maksettu, ennen kuin pankki aloittaa toimintansa.

Pykälän 2 momentin säännöksen mukaan osuuspääoman vähimmäisvaatimusta ei sovelleta kahden tai useamman osuuspankin sulautuessa.

3 luku. Sijoitusosuuspääoma ja vararahasto

8 §. Pykälä koskee etuoikeutta uusiin sijoitusosuuksiin sijoitusosuuspääomaa korotettaessa. Etuoikeus sijoitusosuuksien merkitsemiseen osuuspankissa määräytyisi osittain osuuskuntalain ehdotetun 177 §:n ja osittain tämän pykälän mukaan. Sijoitusosuuspääomaa käyttöön otettaessa eli sijoitusosuuksia ensimmäisen kerran merkittäessä etuoikeus olisi vain osuuspankin jäsenillä eikä siitä voitaisi poiketa. Sen jälkeen kun sijoitusosuuspääoma on näin muodostettu ja se on ensimmäisen kerran rekisteröity, etuoikeus uusien sijoitusosuuksien merkitsemiseen olisi vain sijoitusosuuden omistajilla. Säännös poikkeaisi osuuskuntalain 177 §:n sääntelystä sikäli, että etuoikeus kuuluisi vain sijoitusosuuden omistajille ja että säännös olisi myös pakottava — osuuspankin säännöissä ei voitaisi määrätä etuoikeudesta toisin. Esillä oleva säännös merkintäetuoikeudesta koskisi sekä uusmerkintää että rahastoantia.

Osuuspankille saattaa olla merkityksellistä, että uusmerkinnässä voidaan yksittäistapauksessa poiketa edellä 1 momentissa mainitusta etuoikeudesta. Tämänkaltaisen päätös voitaisiin tehdä ainoastaan 2 momentissa mainituilla edellytyksillä vähintään kolmen neljäosan määräenemmistöllä. Päätöksen asiallista päte-

vyyttä arvioitaessa tulee ottaa huomioon paitsi se, kenen hyväksi merkintäetuoikeudesta poiketaan, myös se, minkä sisältöiset ovat merkintäehdot. Jäsenten hyväksi tapahtuvaa merkintäetuoikeudesta poikkeamista voidaan perustella erityisesti niissä tapauksissa, joissa sijoitusosuuksia tarjotaan osuuspankkiin sulautuneen osuuspankin jäsenille taikka osuuspankkiin muutoin liittyneille uusille jäsenille.

9 §. Osuuskuntalain ehdotetun 165 §:n mukaan sijoitusosuuden omistajalle voidaan sääntömääräyksellä antaa jäseniä parempi oikeus osuuspankin voittoon. Saman säännöksen mukaan sijoitusosuudet palautetaan osuuspankin purkautuessa pääsääntöisesti ennen osuusmaksuja ja lisäosuusmaksuja. Oikeus osuuskuntalain 120 §:n 1 momentissa tarkoitettuun omaisuuden säästöön kuuluisi sen sijaan aina sekä jäsenille että sijoitusosuuden omistajille. Osuuspankissa voitaisiin sääntömääräyksiin antaa oikeus sanottuun säästöön vain sijoitusosuuden omistajille. Koska sanotunkaltainen muutos merkitsee tavanomaista suurempaa puuttumista jäsenten oikeudelliseen asemaan, olisi päätös tämän kaltaisen määräyksen ottamisesta sääntöihin tehtävä vähintään kolmen neljäosan määräenemmistöllä.

10 §. Sijoitusosuuksien omistajien keskeisiä oikeuksia ovat sääntömääräinen oikeus osuuspankin voittoon ja omaisuuteen. Koska sijoitusosuuksien omistajalla ei ole äänioikeutta osuuskunnan kokouksessa, on heidän oikeutensa voittoon ja omaisuuteen tarpeen suojata lain säännöksillä. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että päätös sääntöjen muuttamisesta siten, että jo annettujen sijoitusosuuksien osalta rajoitetaan oikeutta osuuspankin voittoon tai omaisuuteen, vaatii kaikkien sijoitusosuuksien omistajien suostumuksen. Sijoitusosuuden omistajan suoja olisi näin osuuspankissa tässä suhteessa vahvempi kuin on ehdotettu tavallisiin osuuskuntiin, joissa sanotunlainen muutos voitaisiin toteuttaa jos omistajat, joilla on vähintään puolet kaikista ja yli yhdeksän kymmenesosaa kokouksessa edustetuista sijoitusosuuksista, siihen suostuvat.

11 §. Säännös koskee sijoitusosuuspääoman alentamista pankin tappiollisen toiminnan seurauksena. Tällainen sijoitusosuuspääoman alentaminen on osuuskuntalain mukaan mahdollista ja osuuskuntalain asiaa koskeva ehdotettu 188 § soveltuisi tässä pykälässä ehdotettaviin poikkeuksiin myös osuuspankkeihin. Pykä-

lä poikkeaa sanotusta osuuskuntalain säännöksestä ensinnä siten, että tappion kattamiseen olisi ennen sijoitusosuuspääoman alentamista käytettävä myös osuuspankin varauksia ja toiseksi siten, että alentamiselle olisi haettava valtiovarainministeriön lupa.

12 §. Osuuspankki voisi ottaa sääntöihinsä osuuskuntalain 189 §:n mukaisen määräyksen siitä, että osuuspankin sijoitusosuuspääomaa voidaan alentaa sijoitusosuuksista suoritettun määrän takaisin maksamiseksi niiden omistajille. Tämä voisi tapahtua lunastamalla sijoitusosuuksia tai alentamalla niiden nimellisarvoa maksua vastaan. Tällainen sääntömääräys tekee osuuspankille myös mahdolliseksi luopua kokonaan sijoitusosuusjärjestelmästä lunastamalla sijoitusosuudet kaikilta sijoittajilta.

Alentamisenmenettely poikkeaisi pykälän mukaan osuuskuntalaissa säädetystä järjestyksestä siten, että tuomioistuimen luvan ja siihen liittyvän kuulutusmenettelyn korvaisi valtiovarainministeriöltä alentamiselle haettava lupa.

Pykälän 2 momentin mukaan osuuspankki tai sen tytäryhtiö ei saa vastiketta vastaan hankkia toisen osuuspankin sijoitusosuuksia eikä vastiketta vastaan hankkia tai ottaa pantiksi omia tai emopankin sijoitusosuuksia. Säännös ehkäisee osuuspankkien ristiinomistuksen, joka ei tuo osuuspankkiryhmään uutta omaa pääomaa ryhmän ulkopuolelta.

Arvopaperimarkkinoilla tapahtuneen nopean kehityksen vuoksi sellaiset luotot, joita myönnetään pankin asiakkaille arvopaperien hankintaa varten, ovat yleistyneet huomattavasti. Luoton vakuutena on yleensä asiakkaan hankkimat arvopaperit. Arvopaperit pantataan siten, että asiakas antaa omistamansa arvopaperit eli niin sanotun arvopaperisalkun pankkiin säilytettäväksi ja avaa pankkiin tilin, joka suljetaan. Asiakas panttaa pankille salkun kulloisenkin sisällön ja tilillä kulloinkin olevat varat. Asiakas saa myydä salkussa olevia arvopapereita edellyttäen, että myyntihinnat tilitetään tilille. Vastaavasti asiakas voi ostaa tilillä olevilla varoilla arvopapereita edellyttäen, että arvopaperit tulevat salkkuun.

Pankki ei käytännössä voi jatkuvasti seurata asiakkaidensa arvopaperikauppaa. Käytännössä näissä salkuissa voi olla myös pankin omia sijoitusosuuksia. Ehdotetun lainsäädännön johdosta pankilla ei ole pätevää panttioikeutta salkussa oleviin pankin omiin sijoitusosuuksiin. Lainan vakuutena olevan arvopaperisalkun vakuusarvo voi siten huonontua olennai-

sesti, jos siihen sisältyy pankin omia sijoitusosuuksia. Lisäksi tilanne antaa asiakkaalle mahdollisuuden tahallisiin väärinkäytöksiin.

Pykälän 3 momentin mukaan osuuspankki voi ottaa harjoittamansa arvopaperitoimintaan liittyvän luotonannon yhteydessä panriksi omia sijoitusosuuksiaan. Pankkitarkastusvirasto määritteli arvopaperitoiminnan rajat, jotta sijoitusosuuksien pantiksi ottaminen rajoittuisi vain asiakkaiden arvopaperisalkun hoitoon. Talletuspankkien toiminta rakentuu pitkälti sen varaan, että pankilla on riittävä oma pääoma. Jotta sijoitusosuuspääoman luonne osuuspankin toimintaa turvaavana tekijänä ei vaarantuisi, pankki ei saisi kuitenkaan ottaa omia sijoitusosuuksiaan sellaisen rahallainan pantiksi, jonka se on antanut omien sijoitusosuuksiensa hankkimiseksi sijoitusosuusannissaan. Tämän kiellon noudattamista valvoisi pankkitarkastusvirasto. Kiellon noudattamista tehostaisi lisäksi momentin viimeinen lause, jonka mukaan kiellonvastainen sopimus on pätemätön. Siten, jos pankki ottaisi myöntämänsä lainan pantiksi säännöksen vastaisesti omia sijoitusosuuksiaan, panttaus ei sitoisi lainansaajaa. Kielto koskee paitsi lainaa, joka annetaan suoraan sijoitusosuuksien hankkimiseksi sijoitusosuusannista, myös lainaa, jolla tosiasiaa korvataan annin yhteydessä myönnetty laina.

Koska osuuspankki ei voi suoraan hankkia panttina olevaa sijoitusosuutta itselleen, pankille annettu oikeus ottaa omia sijoitusosuuksiaan pantiksi ei vaaranna tallettajien asemaa.

Pykälän 4 momenttiin on otettu poikkeussäännökset 2 ja 3 momentin mukaiseen hankintakieltoon. Poikkeussäännökset ovat tarpeellisia, jotta momentissa mainituissa erityistilanteissa mahdollisesti osuuspankille tulevien sijoitusosuuksien omistus ei säädettyä lyhyenä määräaikana olisi laitonta. Jotta sijoitusosuudet eivät jäisi osuuspankin haltuun välttämättömä pitemmäksi ajaksi, on ne säännöksen mukaan myytävä niin pian kuin se voi tappiota tapahtua tai säännöksessä erikseen mainituissa tapauksissa viimeistään kahden vuoden kuluessa saannosta.

Mikäli osuuspankki hankkii oman sijoitusosuutensa, osuuden arvo on talletuspankkien toiminnasta annetun lain 26 §:n 2 momentin mukaan vähennettävä pankin omasta pääomasta laskettaessa pankin vakavaraisuutta.

13 §. Vararahasto on 32 §:n mukaan osa pankin sidottua omaa pääomaa. Yhdessä mui-

den sidotun oman pääoman erien kanssa se muodostaa pankin vakavaraisuuden perustan.

Osuuspankeilla on voimassa olevan lain mukaan velvollisuus kartuttaa vararahastoa vuositaisista voittovaroista. Sen käytännöllinen merkitys on ollut vähäinen. Vararahaston pakollisesta kartuttamisesta luovutaan.

Vararahastoa saadaan käyttää pankin tappioiden peittämiseen siltä osin kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja tätä tarkoitusta varten oleva muut rahastot ja varaukset eivät siihen riitä. Esimerkiksi luottotappioiden kattamiseen on siten ensiksi käytettävä pankin voittovaroja ja luottotappiovarausta.

Osuuspankkilain taustalakina olevassa osuuskuntalaissa säädetään pakollisesta vararahaston minimimäärästä sekä vararahaston vähimmäiskartuttamismäärästä. Nämä säännökset eivät koske osuuspankkeja.

4 luku. Hallinto

14 §. Pykälässä määritetään osuuspankin hallintoelimet. Pakollisia hallintoelimiä ovat edelleen hallintoneuvosto, hallituksena toimiva johtokunta ja toimitusjohtaja. Pankilla voi olla myös edustajisto, jos osuuspankin säännöissä on tästä määräys.

Laissa on edustajiston, hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenen sekä toimitusjohtajan kelpoisuusehtoja muutettu vastaamaan yhteisöainsäädännössä omaksuttuja periaatteita. Edellä mainittujen toimielinten jäsenistä vähintään puolet ja toimitusjohtajan on siten oltava Suomessa asuvia Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia. Valtiovarainministeriö voi myöntää asuinpaikan tai kansalaisuuden osalta poikkeuksen. Säännöstä on täydennetty voimassa olevaan verrattuna siten, että liiketoimintakiellossa oleva ei saa olla hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsenenä eikä toimitusjohtajana.

Pykälän 3 momentin mukaan kaikki osuuspankkilaissa johtokunnan jäsentä tai toimitusjohtajaa koskevat säännökset koskevat vastavasti johtokunnan varajäsentä ja varatoimitusjohtajaa.

15 §. Pykälä sääntelee osuuspankin hallintoneuvoston tehtäviä. Hallintoneuvoston yleistehtävänä on valvoa, että pankkia hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain ja sääntöjen mukaan.

Pykälän 2 momentissa luetellut osuuspankin hallintoneuvoston tehtävät kohdistuvat osuuspankin toiminnan organisoimisen ja suuntaamisen kannalta keskeisten päätösten tekemiseen. Hallintoneuvosto muun muassa valitsee johtokunnan ja toimitusjohtajan sekä päättää pankin toimintaa koskevista yleisistä ohjeista laajakantoisissa ja periaatteellisesti tärkeissä asioissa. Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan hallintoneuvoston on toimituttava valitsemillaan tarkastajilla vähintään kerran vuodessa pankin hoidon tarkastus. Erityistä huomiota on kiinnitettävä pankin riskien hallintaan. Hallintoneuvoston on lisäksi huolehdittava siitä, että pankilla on sen kokoon nähden riittävä sisäinen tarkastus. Hallintoneuvosto käsittelee ja varmentaa pankin tilinpäätöksen ja mahdollisen konsernitilinpäätöksen ennen niiden esittämistä osuuskunnan kokoukselle.

Muita asioita hallintoneuvosto voi ottaa käsiteltäväkseen pankin johtokunnan esityksestä. Tällaisia asioita voivat olla esimerkiksi tytäryhtiön perustaminen ja poikkeuksellisen suuri investointi.

16 §. Pykälä koskee osuuspankin johtokunnan kokoonpanoa ja järjestäytymistä. Säännöksen mukaan johtokunnassa on oltava vähintään kolme jäsentä, joiden toimikausi voi olla enintään kolme vuotta. Poikkeuksen tästä muodostaa osuuspankin toimitusjohtaja tai muu pankin toimihenkilö, joka saadaan valita johtokunnan jäseneksi määräämättömäksi ajaksi, jos säännöissä on näin määrätty.

17 §. Pykälässä määritellään johtokunnan tehtävät ja asema. Johtokunnan tehtävänä on pankin toiminnan johto lain ja pankin sääntöjen mukaan. Pankin johtokunnan on lisäksi noudatettava osuuskunnan kokouksen, edustajiston tai hallintoneuvoston toimivaltansa puitteissa antamia pankin toimintaa koskevia yleisiä ohjeita ja määräyksiä.

18 §. Pykälä sisältää osuuspankin hallintoelinten jäseniä koskevan yleisen esteellisyys-säännöksen. Sen mukaan pykälässä mainitut henkilöt eivät saa osallistua heitä itseään ja osuuspankin välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. He eivät myöskään saa ottaa osaa osuuspankin ja kolmannen henkilön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, mikäli sopimuksesta on heille odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa osuuspankin edun kanssa. Esteellisyys-sääntöä on sovellettava myös puhevallan käyttämiseen osuuspankin puolesta.

Esteellisyys on ehdotonta silloin, kun on kysymys luottamus- tai johtohenkilön ja pankin välisestä sopimuksesta, oikeudenkäynnistä tai muusta puhevallan käytöstä. Jos sitä vastoin kysymys on pankin ja kolmannen henkilön välisestä sopimuksesta tai muusta oikeustoimesta, pankin luottamus- tai johtohenkilön esteellisyys riippuu siitä, onko hänellä siitä odotettavana olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa pankin edun kanssa. Ristiriidan mahdollisuuskin synnyttää esteellisyyden.

19 §. Pykälä sisältää säännökset osuuspankin luottamus- tai toimihenkilön oikeudesta kuulua toisen kotimaisen talletuspankin hallintoelimiin. Momentin pääsäännön mukaan se on kiellettyä, koska siten turvataan pankkisalaisuuden säilyminen ja estetään liikesalaisuuksien käyttö toisen talletuspankin toiminnassa.

Osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivan liikepankin hallintoneuvostoon voivat osuuspankin luottamus- ja toimihenkilöt 1 momentin säännöksen estämättä kuulua.

Pykälän 1 momentin rajoitus ei koske myöskään osuuspankin konsernia. Konserniin kuuluvan toisen talletuspankin hallintoelimiin kuuluminen on syytä sallia, jotta koko konsernia voidaan asianmukaisesti valvoa ja johtaa.

20 §. Voimassa olevassa osuuspankkilaissa ei ole säännöksiä toimitusjohtajasta. Säännökset ovat osuuskuntalaissa. Tässä pykälässä on selvennetty osuuspankin toimitusjohtajan tehtäviä ja valtuuksia.

Toimiin, jotka ovat pankin toiminnan laadun tai laajuuden huomioon ottaen epätavallisia tai laajakantoisia saa ryhtyä vain johtokunnan valtuutuksen nojalla tai jollei päätöstä voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa. Pykälässä mainitaan lisäksi nimenomaisesti, että toimitusjohtaja voidaan valita pankin johtokunnan jäseneksi, sekä että toimitusjohtaja voi edustaa pankkia toimivaltaansa kuuluvissa asioissa ilman eri valtuutusta tai valtakirjaa.

21 §. Haasteen toimittaminen pankille voi vaikuttaa merkittävästi pankin toimintaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että pankin ylin johto saa välittömästi tietoonsa pankille annetun haasteen. Haaste katsotaan pankille toimitetuksi, kun se on annettu tiedoksi johtokunnan jäsenelle tai toimitusjohtajalle. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

22 §. Pykälässä säädetään osuuspankin toimimenkirjoittajan ja prokuristin kelpoisuusehdoista. Prokuralaista (130/79) ja osuuskun-

talaista poiketen osuuspankin toiminimen kirjoittajan ja prokuristin tulee asua sen toimipaikan sijaintimaassa, missä hänen on tarkoitus toimia. Säännös on tarpeen riittävän joustavuuden varmistamiseksi kansainvälistyvässä pankkitoiminnassa.

Valtiovarainministeriö voi myöntää luvan poiketa toiminimenkirjoittajan ja prokuristin kelpoisuusehtoja koskevista säännöksistä.

23 §. Pykälä koskee osuuspankin ylimpien hallintoelinten kokouksista tiedottamista pankkitarkastusvirastolle. Jotta pankkitarkastusvirasto voisi tehokkaasti seurata pankin hallintoa, on sille edeltä käsin toimitettava tieto pankin osuuskunnan ja hallintoneuvoston kokouksista sekä niissä käsiteltäväksi tulevista tärkeistä asioista, kuten organisaation ja sijoitusosuuspääoman muutoksista ja vaihtovelkakirja- tai optiolainan ottamisesta.

5 luku. Tilintarkastus ja tilinpäätös

24 §. Pykälä sisältää säännöksen tilintarkastajien lukumäärästä ja kelpoisuusehdoista. Säännös vastaa pääosiltaan voimassa olevaa osuuspankkilakia.

Osuuspankin tilintarkastajien on oltava Suomessa asuvia Suomen kansalaisia. Valtiovarainministeriö voi kuitenkin myöntää poikkeuksen kansalaisuutta ja asuinpaikkaa koskevista vaatimuksista. Pankin tilintarkastajista on yli puolet oltava Suomessa asuvia ja Suomen kansalaisia.

Osuuspankin tilintarkastuksessa tarvittavan asiantuntemuksen ja tarkastuksen joustavuuden turvaamiseksi on pykälän 3 momenttiin otettu säännös, jonka mukaan tilintarkastajaksi voidaan valita myös säännöksessä määritellyt tilintarkastusyhteisö. Jos osuuspankin taseen loppusumma ylittää valtiovarainministeriön määräämän rajan, vähintään yhden tilintarkastajan on oltava keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Jos osuuspankissa on sijoitusosuusjärjestelmä, tulee vähintään yhden osuuskunnan kokouksen valitseman tilintarkastajan olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja taikka tilintarkastusyhteisö.

Varatilintarkastajaan sovelletaan samoja säännöksiä kuin varsinaiseen tilintarkastajaan.

25 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajien esteellisyydestä. Osuuspankin tilintarkas-

tajana ei saa olla osuuspankin tai samaan konserniin kuuluvan yhtiön hallintoneuvoston tai johtokunnan tai hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai se, jonka tehtävänä on pankin tai yhtiön kirjanpidon tai varojen hoito taikka hoidon valvonta. Osuuspankin tilintarkastajana on esteellinen toimimaan se, joka on osuuspankin palveluksessa tai muutoin alistus- tai riippuvuussuhteessa osuuspankkiin, sen johtokunnan jäsenen tai luottamushenkilöön, toimitusjohtajaan tai sellaiseen, jonka tehtävänä on pankin tai yhtiön kirjanpidon tai varojen hoito tai hoidon valvonta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan osuuspankin tilintarkastajana ei myöskään saa olla edellä mainittuihin luottamushenkilöihin, toimitusjohtajaan tai kirjanpidosta tai varojen hoidosta tai niiden valvonnasta vastaavaan henkilöön pykälässä mainitussa sukulaisuussuhteessa oleva henkilö.

Pykälän 2 momentin mukaan osuuspankin tytäryhtiön tilintarkastajana ei saa olla se, jota edellä olevan mukaisesti ei saa valita osuuspankin tilintarkastajaksi.

Pykälän 3 momentti sisältää säännöksen tilintarkastajan tehtävien päättymisestä. Tehtävä päättyy tarkastettavaa tilikautta seuraavan varsinaisen osuuskunnan kokouksen päättyessä.

26 §. Koska pankkitarkastusvirasto valvoo osuuspankkien osalta tilintarkastusta koskevien säännösten noudattamista on tarkoituksenmukaista, että pankkitarkastusvirastolla on oikeus määrätä pankille kelpoisuushdot täytävä tilintarkastaja, jos pankki ei ole noudattanut 24 tai 25 §:ssä säädettyjä tilintarkastajien asettamista koskevia säännöksiä tai määräyksiä. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

27 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajan tarkastustehtävän laajuudesta ja velvollisuudesta noudattaa tehtävässään osuuskunnan kokouksen antamia erityisiä ohjeita. Konsernin asianmukainen tilintarkastus edellyttää, että emopankin tilintarkastajan on tarkastettava myös konsernitilinpäätös sekä muutoinkin konserniin kuuluvien yhtiöiden keskinäisiä suhteita.

28 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajien velvollisuudesta antaa osuuskunnan kokoukselle tilintarkastuskertomus, säännökset sen sisällöstä sekä menettelystä, jos tilivelvollisten havaitaan syyllistyneen tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus, tai jos tilivelvollinen muutoin

on rikkonut osuuspankkilakia tai osuuspankin sääntöjä. Voimassa olevaan lakiin verrattuna on säännökseen lisätty vaatimus osuuspankin konsernista laadittavasta erityisestä tilintarkastuskertomuksesta.

29 §. Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajan johtokunnalle tai toimitusjohtajalle esittämän huomautuksen merkitsemisestä pöytäkirjaan sekä tilintarkastajan läsnäolo-oikeudesta ja -velvollisuudesta osuuskunnan kokouksessa. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Tilintarkastuspöytäkirjaan merkitään tarkastuksen aikana tehty muun muassa kirjanpitoa tai hallintoa koskevat havainnot, jotka tilintarkastajan mielestä on tarpeen saattaa osuuspankin johdon tietoon. Johtokunnan on säilytettävä tilintarkastuspöytäkirja tai vastaava asiakirja luotettavalla tavalla eli esimerkiksi samalla tavalla kuin johtokunnan pöytäkirjat.

Tilintarkastajan läsnäolo-oikeus osuuskunnan kokouksessa on tarpeen sen vuoksi, että hänen on otettava kantaa erilaisiin osuuskunnan kokouksessa käsiteltäviin asioihin ja hänen tarkastustoimensa käsittää kaiken, mitä osuuspankissa tapahtuu. Tilintarkastajalla on hänen tehtäviinsä kuuluvissa asioissa myös puhevalta osuuskunnan kokouksessa. Läsnäolo-oikeus koskee sekä varsinaista että ylimääräistä osuuskunnan kokousta.

Tilintarkastajan läsnäolovelvollisuus osuuskunnan kokouksessa riippuu käsiteltävistä asioista. Läsnäolo on tarpeen esimerkiksi, jos tilintarkastaja on kertomuksessaan esittänyt muistutuksen osuuspankin johdon toiminnasta tai on esittänyt, ettei tilinpäätöstä vahvistettaisi tai vastuuvapautta myönnettäisi.

30 §. Pykälä sisältää säännöksen osuuspankin ja sen tytäryhtiön tilikaudesta. Osuuspankin ja sen tytäryhtiön tilikauden tulee olla yhtenäinen, jotta osuuspankin konsernin seuranta voitaisiin tehokkaasti toteuttaa. Tilikausi on kalenterivuosi. Tilikausi on sama myös muilla talletuspankeilla. Jotta sääntely ei olisi liian jäykkää, pankkitarkastusvirastolle on kuitenkin mahdollisuus myöntää lupa poiketa säädetystä tilikaudesta. Poikkeusmahdollisuus saattaa olla tarpeen erityisesti pankin tai sen tytäryhtiön toimintaa aloitettaessa tai lopetettaessa tai osuuspankin sulautuessa toiseen osuuspankkiin.

31 §. Pykälässä määritellään tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen sisältö ja niiden laatimista säätelevät säännökset ja määräykset.

32 §. Pykälän mukaan osuuspankin oma pääoma on taseessa jaoteltava sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa ovat osuus-pääoma, lisäosuuspääoma, sijoitusosuuspää-oma, vararahasto sekä arvonorotusrahasto. Muut rahastot ovat vapaata omaa pääomaa. Tilikauden voitto ja voitto edellisiltä tilikausil-ta ilmoitetaan erikseen vapaan oman pääoman lisäyksenä ja tappio sen vähennyksenä. Sään-nökset ovat tarpeen pankin oman pääoman vakiintuneen jaottelun vahvistamiseksi yhden-mukaisesti muiden talletuspankkien oman pää-oman jaottelun kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan osuuspankissa ei arvonorotusrahastoa saada käyttää varara-haston kartuttamiseen. Talletuspankkien toi-minnasta annetun lain mukaan arvonorotus-rahasto ja vararahasto kuuluvat ensisijaiseen omaan pääomaan vakavaraisuutta laskettaes-sa. Liikepankkien ja säästöpankkien ei ole mahdollista tehdä niitä koskevien säännösten mukaan siirtoa arvonorotusrahastosta varara-hastoon. Tämän vuoksi on tarpeen säätää osuuspankkien osalta poikkeus osuuskuntalain 79 b §:n säännöksestä, jotta eri pankkimuoto-jen välillä vallitsisi neutraliteetti oman pää-oman erien suhteen.

33 §. Pykälä sisältää säännöksen osuuspan-kin velvollisuudesta lähettää pankkitarkastus-virastolle ja osuuspankkitarkastukselle niiden valvontatoimen asianmukaisen täyttämisen kannalta tarpeelliset pykälässä mainitut asia-kirjat.

34 §. Konserniin kuuluvien yhtiöiden keski-näisten saamisten ja velkojen selvittäminen on tarpeen konsernitilinpäätöksen laatimista var-ten ja arvostellessa yksittäisen konserniyhtiön taloudellista asemaa muutenkin. Saamisten ja velkojen ilmoittaminen nettomääräisinä ei riit-ä, vaan sekä konsernisaamiset että -velat on ilmoitettava bruttomääräisinä.

35 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mu-kaan osuuspankin tytäryhtiön tilintarkastajaksi on, mikäli mahdollista valittava vähintään yksi emopankin tilintarkastaja. Säännös on tar-peen, jotta osuuspankin konserniin kuuluvien yhteisöjen keskinäiset suhteet tulevat tarkoi-tuksenmukaisella tavalla tarkastetuiksi.

6 luku. Sulautuminen ja sijoitusosuuksien sekä tytäryhtiön osakkeiden lunasta-minen

36 §. Pykälän sisältö vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Osuuskuntalain 153—155 §:ien säännökset eivät koske osuuspankkien sulautu-mista, koska valtiovarainministeriön lupa kor-vaa tuomioistuimenettelyn. Valtiovarainminis-teriön luvan rekisteröinnistä on säädetty tässä laissa, joten osuuskuntalain 155 §:ää ei myös-kään sovelleta.

37 §. Jotta sijoitusosuuksien omistajilla, joi-den asemaan sulautuminen vaikuttaa, olisi mahdollisuus harkita 38 §:n mukaista lunastus-vaatimuksen esittämistä, on pykälästä ilmene-vät sulautumista koskevat asiakirjat pidettävä sijoitusosuuksien omistajien nähtävänä pankin pääkonttorissa vähintään viikon ajan ennen sulautumisesta päättävää osuuskunnan ko-kousta. Asiakirjat on viivytyksettä lähetettävä sijoitusosuuden omistajalle, joka lähettämistä pyytää.

Kun pankkien sulautuessa sijoitusosuuksien omistajille sijoitusosuuksista annettava vastike on käytännössä yleensä vastaanottavan pankin sijoitusosuuksia, on 2 momenttiin otettu sään-nös siitä, miten vastikkeen antamisessa tulee menetellä. Toteuttaminen tapahtuu siten, että vastaanottavan pankin sijoitusosuuspääomaa korotetaan sulautuvan pankin sijoitusosuus-pääoman määrällä ja nämä osuudet luovute-taan sulautuvan pankin sijoitusosuuksien omis-tajille näiden keskinäisen omistuksen suhtees-sa. Jos pankki osuuskuntalain 120 §:n mukai-sesta omaisuuden säästöstä sijoitusosuuksille mahdollisesti tulevat osuudet ovat erisuuruiset, tarjoaa 38 §:n lunastusmenettely mahdollisuu-den asian ratkaisemiseksi.

38 §. Kun sulautuminen saattaa oleellisesti muuttaa sulautuvan osuuspankin sijoitusosu-uuden omistajan asemaa, säädetään sijoitusosu-uuden omistajille oikeus vaatia kirjallisesti pank-kia lunastamaan hänen sijoitusosuutensa käy-pään hintaan. Edellytyksenä vaatimuksen esit-tämisoikeudelle on, että sijoitusosuuden omis-taja on ennen sulautumisesta päättäneitä osuuskunnan kokousta kirjallisesti ilmoittanut vastustavansa sulautumispäätöstä.

Lunastusoikeutta ja lunastushinnan määrää koskevat erimielisyydet on välimiesten ratkais-tava välimiesmenettelystä annetun lain (46/28) mukaisessa järjestyksessä.

Osuuspankki on vastuussa välimiesmenettelyn aiheuttamista kuluista. Välimiehet voivat kuitenkin erityisistä syistä velvoittaa sijoitusosuuden omistajan kokonaan tai osittain korvaamaan osuuspankille sen kulut. Tällainen menettely on mahdollista, jos välimiehet toteavat, että sijoitusosuuden omistaja on vaatinut lunastushinnan määrittämiseksi välimiesmenettelyä, vaikka hänen sulautumisessa saamansa vastike olisi ollut riittävä. Välimiesmenettelyn kustannukset voivat vain selvissä tahallisissa haitantekotilanteissa tulla sijoitusosuuden omistajan kannettaviksi.

Yhtenevästi osakeyhtiölain säännösten kanssa on säädetty välimiesten velvollisuudesta antaa tieto välitystuomion julistamisesta sekä asianomaisen oikeudesta saattaa asia tuomioistuimen tutkittavaksi.

39 §. Pykälä sisältää säännöksen osakeyhtiön sulautumisesta osuuspankkiin siinä erityistapauksessa, että osuuspankki omistaa osakeyhtiön kaikki osakkeet. Käytännössä tällainen yhtiö voi olla pankkitoimintaan kuuluvaa tai siihen läheisesti liittyvää toimintaa harjoittava tai kiinteistöä omistava osakeyhtiö. Tällöin voidaan sulautumissopimus tehdä pankin johtokunnassa ja yrityksen hallituksessa. Sopimukselle on kuitenkin haettava osuuspankin osalta valtiovarainministeriön lupa, jolloin ministeriö voi antaa määräyksiä sulautumisen toteuttamisesta. Osakeyhtiön osalta antaa suostumuksen sulautumiseen tuomioistuin osakeyhtiölain mukaan.

40 §. Pykälä koskee emopankin oikeutta lunastaa tytäryhtiön osakkeita muilta osakkeenomistajilta. Emopankilla on säännöksen mukaan oikeus lunastukseen, jos se yksin tai tytäryhtiöineen omistaa enemmän kuin yhdeksän kymmenesosaa tytäryhtiön osakkeista ja näin omistettujen osakkeiden äänimäärä on suurempi kuin yhdeksän kymmenesosaa tytäryhtiön osakkeiden yhteisestä äänimäärästä.

Osakkaalla, jonka osakkeet voidaan edellä mainitulla tavalla lunastaa, on oikeus vaatia emopankkia lunastamaan hänen osakkeensa.

41 §. Pykälä koskee emopankille annettavan sijoitusosuustodistuksen tai osakekirjan luovuttamisvelvollisuutta sekä emopankin velvollisuutta tallettaa lunastushinta, mikäli sijoitusosuustodistuksen tai osakekirjan luovutus laiminlyödään. Pykälässä säännellään myös emopankin oikeudesta saada sijoitusosuustodistus tai osakekirja antamalla lunastushinnan maksamisesta vakuus.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että emopankille saadaan antaa sijoitusosuudesta uusi sijoitusosuustodistus tai osakkeesta uusi osakekirja, jollei sijoitusosuustodistusta tai osakekirjaa ole luovutettu vuoden kuluessa siitä, kun emopankista tuli sijoitusosuuden tai osakkeen omistaja. Tällöin on sijoitusosuustodistukseen tai osakekirjaan tehtävä merkintä siitä, että se on annettu aikaisemman sijoitusosuustodistuksen tai osakekirjan sijaan. Aikaisemmin annettu sijoitusosuustodistus tai osakekirja on mitätöitävä, kun se luovutetaan emopankille.

7 luku. Osuuspankkitarkastus

42 §. Osuuspankkien käytännön tarkastustyön hoitaa osuuspankkien keskusjärjestön asettama osuuspankkitarkastus. Sen toimintaa ohjaa ja valvoo pankkitarkastusvirasto. Pankkitarkastusvirastolla on oikeus saada osuuspankkitarkastukselta kaikki tiedot ja selvitykset, joita virasto tarvitsee osuuspankkien valvontaa varten tai toteuttaakseen osuuspankkitarkastuksen toiminnan ohjausta ja valvontaa. Tarkastus- ja muusta toiminnastaan osuuspankkitarkastus antaa pankkitarkastusvirastolle kertomuksen kalenterivuositain.

43 §. Pykälä koskee osuuspankkitarkastuksen henkilökuntaa. Henkilökunnan ottaa toimeensa osuuspankkien keskusjärjestö, mutta tarkastusjohtajan ja tarkastajan valintaa koskeva päätös on alistettava pankkitarkastusviraston vahvistettavaksi.

44 §. Pykälän mukaan osuuspankkitarkastuksen ja sen edustajan oikeuksista ja esteellisyydestä on soveltuvin osin voimassa, mitä pankkitarkastusvirastosta ja sen edustajasta on pankkitarkastuslaissa säädetty. Voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden on säännöstä täydennetty laajentamalla pankkitarkastuslain soveltaminen koskemaan myös osuuspankkitarkastuksen ja sen edustajan esteellisyyttä.

45 §. Pykälä koskee osuuspankkitarkastuksen tarkastusjohtajan velvollisuutta ilmoittaa pankkitarkastusvirastolle ja muun toimihenkilön velvollisuutta ilmoittaa osuuspankkitarkastukselle osuuspankista saamastaan luotosta ja pankin hänen puolestaan antamasta takauksesta. Säännöstä on voimassa olevaan lakiin nähden muutettu siten, että muut henkilöt kuin tarkastusjohtaja ilmoittavat edellä mainituista seikoista osuuspankkitarkastukselle ja täyden-

netty takausta koskevalla ilmoitusvelvollisuudella.

46 §. Pykälä koskee osuuspankkitarkastuksen päätöksen saattamista pankkitarkastusviraston käsiteltäväksi. Tarvetta tähän ei ole käytännössä esiintynyt. Osuuspankkitarkastuksen päätöksiin ei voi hakea muutosta muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain mukaan. Osuuspankilla, jota osuuspankkitarkastuksen päätös koskee, tulee kuitenkin olla oikeus saattaa päätös pankkitarkastusviraston käsiteltäväksi. Pankkitarkastusvirasto voi todeta osuuspankkitarkastuksen päätöksen jäävän voimaan, palauttaa asian uutta käsittelyä varten tai antaa asiassa uuden päätöksen. Menettely ei koske osuuspankkitarkastuksen tarkastuksesta osuuspankille antamaa kertomusta tai muuta raporttia.

47 §. Pykälä koskee osuuspankkitarkastuksen henkilöstön salassapitovelvollisuutta. Sen mukaan osuuspankkien tarkastusjohtaja, osuuspankkien tarkastaja ja muu osuuspankkitarkastuksen toimihenkilö on velvollinen pitämään salassa, minkä hän on työssään saanut tietää osuuspankin, sen asiakkaan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta.

Pykälän 2 ja 3 momentti sisältävät poikkeukset yleiseen salassapitovelvollisuuteen. Pykälän 2 momentin mukaan tietoja on oikeus antaa ainoastaan syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle. Osuuspankin liikeasioista ja taloudellisesta asemasta on oikeus antaa tietoja myös osuuspankkien vakuusrahastolle, osuuspankkien keskinäiselle vakuutusyhtiölle ja osuuspankkien keskusjärjestölle tai keskusrahallaitokselle.

Edelleen on osuuspankkitarkastuksella oikeus pykälän 3 momentin mukaan ilmoittaa asianomaisille osuuspankeille, jos samalla velallisella on huomattavia velkoja tai vastuusitoumuksia eri osuuspankeissa taikka, jos asiakkaan, esimerkiksi lainvastaisen toiminnan, on syytä epäillä aiheuttavan vahinkoa osuuspankeille.

48 §. Pykälä koskee osuuspankkitarkastuksen toiminnasta johtuvien kustannusten kattamista. Maksuperusteet tulee edelleen saattaa pankkitarkastusviraston vahvistettavaksi. Virasto ei voi enää vapauttaa osuuspankkia suorittamasta kysymyksessä olevaa maksua. Tämä tehtävä jää osuuspankkitarkastuksen asetta-

neelle osuuspankkien keskusjärjestölle, joka vastaa osuuspankkitarkastuksen toiminnan riittävistä taloudellisista edellytyksistä. Maksuperusteiden soveltamisesta syntynyt kiista on alistettava pankkitarkastusviraston ratkaistavaksi osuuspankin niin vaatiessa.

49 §. Osuuspankkitarkastusta koskevat tarkemmat säännökset annetaan tarvittaessa asetuksella.

8 luku. Toiminnan keskeyttäminen, selvitys-tila ja purkaminen

50 §. Pykälässä asetetaan osuuspankin johtokunnalle velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin, jos se havaitsee pankin kärsineen huomattavia tappioita tai jollei pankki voi täyttää sitoumuksiaan. Käynnistääkseen pykälässä tarkoitettu johtokunnan toimenpiteet tappioiden on oltava niin suuria, että pankin sidotusta omasta pääomasta on ainakin puolet menetetty eivätkä jäljelle jäänyt oma pääoma ja siihen rinnastettavat erät täyttä talletuspankkien toiminnasta annetun lain vakavaraisuusvaatimusta taikka jos pankki ei voi täyttää sitoumuksiaan. Voimassa olevan osuuspankkilain mukaan vaaditaan, että pankin omasta pääomasta on vähintään puolet menetetty.

Johtokunnan on näissä tilanteissa viipymättä tehtävä tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien ja pankkitarkastusviraston tutkittavaksi. Muutoin pykälä on sisällöltään voimassa olevaa osuuspankkilakia vastaava.

Pykälän 2 momentissa annetaan pankkitarkastusvirastolle mahdollisuus teettää tilinpäätös, jos pankin johtokunta ei kehotuksesta huolimatta ole tehnyt tilinpäätöstä.

Pankin omaisuuden arvostusta koskeva 3 momentti vastaa osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:n 2 momentin säännöstä.

51 §. Mikäli pankkitarkastusvirasto, osuuspankkitarkastus tai pankin tilintarkastajat toteavat, että 50 §:n 1 momentissa mainitut edellytykset täyttyvät, pankin johtokunnan on viipymättä ilmoitettava siitä valtiovarainministeriölle ja osuuspankkien vakuusrahastolle. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos pankin toiminnan jatkaminen saadaan pankkitarkastusviraston hyväksymällä tavalla turvatuksi.

Valtiovarainministeriö voi 2 momentin mukaan määrätä talletusten vastaanottamisen yleisölle tarjottaville tileille, sekä niiden ja

pankin muiden sitoumusten maksamisen pankista kokonaan tai osittain keskeytettäväksi. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Sillä pyritään antamaan mahdollisuus vakauttaa pankin taloudellinen asema pankkia kohdanneiden taloudellisten vaikeuksien aikana.

Jos pankki on saanut toimintansa jatkumisen esimerkiksi vakuusrahaston avulla tai muulla pankkitarkastusviraston hyväksymällä tavalla turvatuksi, pankin on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin oman pääoman kartuttamiseksi. Oman pääoman menetys on korvattava viiden vuoden kuluessa sen tilinpäätöksen tekemisestä, jossa menetys on todettu. Valtiovarainministeriö voi erityisestä syystä myöntää enintään kahdeksi vuodeksi määräaikaan lykkäystä. Tämä saattaa olla tarpeen esimerkiksi tilanteessa, joissa pankkia kohtaavat uudet taloudelliset vaikeudet.

52 §. Jos osuuspankin toiminta on keskeytetty, pankin johtokunnan on kutsuttava osuuskunnan kokous koolle viimeistään kuukauden kuluessa valtiovarainministeriön keskeytyspäätöksestä tiedon saatuaan päättämään pankin toiminnan jatkamisesta.

53 §. Pykälässä säädetään toimenpiteistä, joihin osuuspankin johtokunnan on ryhdyttävä sen jälkeen, kun pankin toiminta on keskeytetty, mutta pankin toimintaa aiotaan jatkaa.

Johtokunnan on tällöin tehtävä osuuskunnan kokoukselle ehdotus sidotun oman pääoman lisäyksestä tai vakuuden hankkimisesta sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi tai sijoitusosuuspääoman alentamisesta tai pankin sulautumisesta toiseen osuuspankkiin. Jos pankin toiminta on keskeytynyt maksuvaikeuksien johdosta, johtokunnan on tehtävä ehdotus pankin maksuvalmiuden turvaamiseksi. Johtokunnan ehdotukset on pykälän 3 momentin mukaan alistettava pankkitarkastusviraston hyväksyttäväksi.

54 §. Mikäli pykälässä säädetty edellytykset täyttyvät, osuuspankin johtokunnan on haettava valtiovarainministeriöltä pankin toiminnan keskeyttämistä koskevan päätöksen peruuttamista.

55 §. Pykälässä kielletään osuuspankkia maksamasta korkoa osuus- tai sijoitusosuuspääomalle, ennen kuin pankin sidottu oma pääoma on karttunut 54 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua lisäystä vastaavalla määrällä lisätynä pankkitarkastusviraston hyväksymällä korolla. Säännös on tarpeen, jottei

suuria taloudellisia menetyksiä kohdanneessa osuuspankissa ryhdytä ennenaikaisesti koronmaksuun osuus- tai sijoitusosuuspääomalle.

56 §. Pykälän mukaan pankin johtokunnan on kutsuttava osuuskunnan kokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan, jos 51 §:n 2 momentissa asetetun määräajan kuluessa ei ole ryhdytty pykälässä säädettyihin toimenpiteisiin.

57 §. Pykälä koskee tilanteita, joissa pankin toimilupa on peruutettu. Pankin johtokunnan on tällöin viipymättä suljettava pankki sekä kutsuttava osuuskunnan kokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan tai pankin sulautumisesta toiseen osuuspankkiin. Sulautumiselle on 36 §:n mukaisesti saatava valtiovarainministeriön lupa. Pykälä vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Pankin toimilupa voidaan talletuspankkien toiminnasta annetun lain 5 §:n mukaan peruuttaa, jos pankin hoidossa on olennaisesti poikettu lain tai pankin sääntöjen määräyksistä taikka muuten on syytä olettaa pankin toiminnan voivan vakavasti vahingoittaa yleistä etua. Toimiluvan peruuttaa pankkitarkastusviraston esityksestä valtiovarainministeriö.

58 §. Pykälässä säädetään pankin toiminnan keskeyttämisen tai sulkemisen vaikutuksista velkojan oikeuteen. Osuuspankin toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa 57 §:n mukaisesti suljettuna pankilta ei saa muun muassa hakea velkaa maksettavaksi tai muuta sitoumusta täytettäväksi. Pankin omaisuutta ei voida myöskään ulosmitata tai asettaa pankkia konkurssiin. Säännöksen tarkoituksena on suojata pankkia sinä aikana, jona selvitetään, onko pankkia mahdollista tervehdyttää siten, että pankin toimintaa voidaan jatkaa.

Koska velkojen saatavat voisivat pankkitoiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna vanhentua, ehdotetaan voimassa olevan lain tapaan velkojen suojelemiseksi, että velkojalla on oikeus ryhtyä vanhenemisen estävään toimenpiteeseen 60 päivänä kuluessa siitä, kun päätös pankin toiminnan keskeyttämisestä on peruutettu tai pankin suljettuna oleminen on lakannut.

59 §. Lain säännöksillä ei voida tyhjentävästi säännellä kaikkia mahdollisia tilanteita, joita voi syntyä osuuspankin toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna. Tämän vuoksi valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa tarkempia määräyksiä osuuspankin hoidosta toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin

ollessa suljettuna. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

60 §. Tilanteissa, joissa osuuspankki on velvollinen tekemään päätöksen pankin asettamisesta selvitystilaan, selvitystilaan asettamisesta päättää osuuskunnan kokous.

Jos osuuskunnan kokous laiminlyö selvitystilapäätöksen tekemisen tai osuuspankki on aloittanut toimintansa ennen 7 §:ssä säädettyä osuuspääoman tai sijoitusosuuspääoman maksamista tai jos pankin johtokunta laiminlyö säädetty keskeyttämis- tai sulkemistoimet, valtiovarainministeriön on määrättävä pankki suljettavaksi ja päätettävä pankin asettamisesta selvitystilaan.

61 §. Pykälä koskee selvitysmiesten valintaa. Selvitysmiehet korvaavat hallintoneuvoston, johtokunnan ja toimitusjohtajan, joiden valtuudet ja tehtävät lakkaavat. Pankin toimitusjohtajan ja työntekijän työsuhteet pankkiin eivät sen sijaan lakkaa selvitystilan johdosta ilman irtisanomista.

Pykälän 2 momentin mukaan osuuskunnan kokous voi erityisestä syystä päättää selvitysmiehen vaalin siirtämisestä kahden viikon kuluessa pidettävään jatkokokoukseen.

Jos selvitysmiehiä ei valita säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriön on pykälän 3 momentin mukaan määrättävä selvitysmiehet.

62 §. Jotta selvitystilan aikana voidaan turvata riittävän nopea toiminta pankkia koskevissa asioissa, säännöksessä tarkoitetut päätökset tai määräykset voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

63 §. Pykälä koskee selvitystilan tilintarkastajien valintaa. Kun pankki asetetaan selvitystilaan, lakkaavat samalla pankin tilintarkastajien tehtävät. Pankille on säännöksen mukaan valittava uudet tilintarkastajat tarkastamaan pankin hallintoa ja tilejä selvitystilan aikana. Selvitystilan tilintarkastajiksi voidaan valita myös pankin varsinaiset tilintarkastajat tai osa heistä.

Selvitystilan tilintarkastajiin sovelletaan 2 momentin mukaan samoja säännöksiä kuin varsinaisiin tilintarkastajiin. Selvitystilan tilintarkastajat toimivat aina selvitystilan loppuun asti.

64 §. Pykälä koskee tilinpäätöksen laatimista selvitystilan aikana. Kun osuuspankki on asetettu selvitystilaan, johtokunnan on viipymättä laadittava ja annettava selvitysmiehille tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei ole

ennen esitetty osuuskunnan kokouksen vahvistettavaksi.

65 §. Jotta pankin ulkopuoliset saavat sen toiminnasta oikean kuvan, selvitysmiesten on pykälän 1 momentin mukaan viipymättä tehtävä kaupparekisteriin ilmoitus pankin asettamisesta selvitystilaan, selvitysmiesten valitsemisesta ja toiminimen kirjoittamisesta.

66 §. Selvitystilassa olevan pankin toimineen on pykälän 1 momentin mukaan lisättävä sana "selvitystilassa".

Pykälän 2 momentti koskee vastuuta, joka syntyy selvitystilan aikana tapahtuvasta 1 momentin vastaisesta toiminimen kirjoittamisesta.

67 §. Sen jälkeen kun pankki on asetettu selvitystilaan, pankin asioiden hoito siirtyy hallintoneuvostolta, johtokunnalta ja toimitusjohtajalta selvitysmiehille. Tämän vuoksi selvitysmiesten kelpoisuudesta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä vahingonkorvausvelvollisuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä pankin hallintoneuvostosta ja johtokunnasta on säädetty.

68 §. Tallettajien edun turvaamiseksi selvitysmiesten on heti keskeytettävä talletusten vastaanottaminen yleisöltä sekä muiden kuin pankin hoidosta aiheutuvien maksujen suorittaminen pankista.

69 §. Pykälän mukaan selvitysmiesten on haettava osuuspankin velkojille julkinen haaste.

Pykälän 2 momentin mukaan selvitysmiehillä on oikeus tarvittaessa kutsua osuuspankin velkojat kokoon. Velkojien kokousta ei ole tarpeen säätää pakolliseksi, koska osuuspankin velkojista suurimman osan muodostavat pankin tallettajat, joista pankilla on tarkat tiedot ja joiden ei tarvitse erikseen valvoa saamisiaan.

70 §. Selvitysmenettelyn keskeisenä tavoitteena on realisoida pankin omaisuus, jotta erityisesti tallettajien saatavat voidaan maksaa. Säännöksen mukaan omaisuus on muutettava rahaksi niin pian kuin se voi tapahtua ilmeistä vahinkoa tuottamatta.

71 §. Pykälässä velvoitetaan selvitysmiehet antamaan kolmen kuukauden kuluessa kunkin tilikauden päättymisestä selvitystilan tilintarkastajille tilinpäätös.

Jos selvitysmenettelyä ei ole saatettu loppuun kolmen vuoden kuluessa, selvitysmiesten on pykälän 2 momentin mukaisesti ilmoitettava tilinpäätöksen antamisen yhteydessä ne syyt, jotka ovat aiheuttaneet viivytyksen.

72 §. Pykälä koskee selvitystilan tilintarkastajien kertomusta hallinnon ja tilien tarkastuksesta.

Jotta pankin jäsenet, sijoitusosuuksien omistajat ja velkojat saavat mahdollisuuden tutustua pankin tilaan, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on julkaistava Virallisessa lehdessä ja ne on pidettävä jäsenten, sijoitusosuuksien omistajien ja velkojien nähtävänä. Tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on lisäksi esitettävä osuuskunnan kokoukselle.

73 §. Pykälässä on säännös selvitysmiesten erottamisesta.

Selvitysmiehen erottaa se, joka on asettanut selvitysmiehen eli joko osuuskunnan kokous, pankkitarkastusvirasto tai valtiovarainministeriö.

74 §. Pykälässä säädetään selvitystilan vaikutuksista velkojan oikeuteen. Pykälän 1 momentin mukaan osuuspankin velkoja ei voi pakkotoimin periä saatavaansa. Säännös on tarpeen selvitysmenettelyn jouduttamiseksi. Etuoikeutetun saatavan perimistä ei kuitenkaan ole selvitysmenettelynkään aikana syytä estää. Tästä on otettu säännös momentin 2 virkkeeseen.

Pykälän 2 momentti koskee kuittausoikeutta selvitystilan aikana.

75 §. Pykälässä säädetään niistä edellytyksistä, joilla selvitystila voidaan lakkauttaa ja pankin toimintaa jatkaa. Toimintaa voidaan jatkaa, jos se syy, jonka perusteella pankki on asetettu selvitystilaan, on poistunut tai jos pankin asema on selvitystilan kestäessä parantunut. Lisäksi edellytetään, että pankkitarkastusvirasto toteaa laissa säädetyt lausunnot saatuaan pankin täyttävän ne ehdot, jotka laissa pankin toiminnalle asetetaan.

Selvitystilan lakkauttamiseen on lisäksi saatava valtiovarainministeriön lupa.

76 §. Pykälän 1 momentin mukaan osuuspankkia ei saa asettaa konkurssiin ennen kuin selvitysmenettelyssä on todettu, että sen velat ovat varoja suuremmat. Erityisesti tallettajien suojaamiseksi on tärkeää, että pankkia ei aseteta konkurssiin, ennen kuin selvitystilamenettelyssä on todettu, ettei pankin toiminnan jatkumista voida turvata.

Jos selvitysmenettelyn aikana todetaan, että pankin velat ovat varoja suuremmat, on 2 momentin mukaan selvitysmenettely keskeytettävä ja pankin omaisuus luovutettava konkurssiin.

77 §. Pykälä koskee osuuspankin toiminnan lopettamista muutoin kuin konkurssin kautta sekä etuoikeusjärjestystä, jossa pankin sitoumukset täytetään.

Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen osuuspankin toiminnan lopettamisen yhteydessä yli jääneiden varojen käytöstä. Momentin mukaan ylijäämä on siirrettävä vakuusrahastoon käytettäväksi valtiovarainministeriön määräämällä tavalla, ellei pankin säännöissä ole toisin määrätty. Tällainen määräys voi olla sijoitusosuuksien omistajien oikeus ylijäämään.

78 §. Pykälän 1 momentti sisältää säännökset selvitysmiesten lopputilityksestä. Pykälän 2 momentin mukaan tilintarkastajien on kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on heille jätetty annettava selvitysmiehille kertomus lopputilityksen johdosta. Selvitysmiesten on esitettävä lopputilitys ja tilintarkastuskertomus viipymättä osuuskunnan kokoukselle.

79 §. Osuuspankki katsotaan puretuksi, kun lopputilitys on esitetty osuuskunnan kokoukselle. Selvitysmiesten on ilmoitettava purkamisesta viivytyksettä valtiovarainministeriölle ja kaupparekisteriin.

80 §. Pykälä koskee jatkettua selvitystilaa. Selvitystilaa on jatkettava, jos osuuspankin purkamisen jälkeen ilmaantuu sellaisia uusia varoja, joista ei selvitystilan kuluessa ollut tietoa tai pankkia vastaan nostetaan kanne tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä.

81 §. Pykälä koskee moiteoikeutta lopputilityksen osalta. Moitekanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on esitetty osuuskunnan kokoukselle.

82 §. Pykälän mukaan tallettajalla on oikeus saada konkurssipesän varoista maksu talletustilillä olevasta saatavastaan siitä huolimatta, ettei saatavaa ole valvottu konkurssissa. Tallettajan asemaa on pankkilainsäädännössä pyritty turvaamaan monin eri tavoin. Mikäli osuuspankki joutuu konkurssiin, ei ole tarkoituksenmukaista, että tallettajat joutuvat saamisoikeuden menettämisen uhalla muiden velkojien tapaan valvomaan saataviaan konkurssissa.

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 12 §:n mukaan tallettajat menettävät kuitenkin saamisoikeutensa, kun kymmenen vuotta on kulunut sen kalenterivuoden lopusta, jonka kuluessa osuuspankkiin talletettuja varoja on viimeksi käytetty.

83 §. Pykälä koskee osuuspankin konkurssissa ylijääneiden varojen käsittelyä. Varojen

osalta on meneteltävä 77 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

84 §. Pykälä koskee osuuspankin toiminnan lopettamista muuten kuin tappioiden tai maksuvaikeuksien johdosta. Päätös on tehtävä osuuspankin sääntöjen muuttamista koskevassa järjestyksessä kuitenkin niin, että viimeksi pidetyssä kokouksessa päätöksen hyväksymisen puolesta on annettava yhdeksän kymmenesosaa äänestykseen osallistuneista äänistä. Lisäksi siitä on ennalta ilmoitettava valtiovarainministeriölle. Ministeriöllä on oikeus antaa tarkempia määräyksiä menettelytavoista toimintaa lopetettaessa.

9 luku. Vahingonkorvausvelvollisuus

85 §. Pykälä koskee osuuspankin perustajan, hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenen, toimitusjohtajan ja hallintotehtäviä hoitavan toimikunnan jäsenen vahingonkorvausvastuuta.

Pankille aiheutetun vahingon osalta on vahingonkorvausvastuun edellytykseksi asetettu tahallisuus tai huolimattomuus. Muulle kuin pankille aiheutetun vahingon osalta edellytetään tahallisuuden tai huolimattomuuden lisäksi, että edellä mainittu henkilö on rikkonut talletuspankkien toiminnasta annettua lakia, osuuspankkilakia, osuuskuntalakia tai muuta osuuspankin toimintaa koskevaa säädöstä taikka pankin sääntöjä.

Pankin palveluksessa olevan henkilön vahingonkorvausvelvollisuus pankkia kohtaan seuraa työsopimuslain 51 §:stä ja ulkopuolista kohtaan vahingonkorvauslaista.

86 §. Pykälässä säädetään osuuspankin tilintarkastajan sekä hallintoneuvoston määräämän tarkastajan vahingonkorvausvastuusta. Säännös vastaa voimassa olevaa osuuspankkilakia. Tilintarkastaja ja hallintoneuvoston määräämä tarkastaja on vahingonkorvausvelvollinen tarkastustoimessaan pankille tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttamastaan vahingosta. Pykälän 2 momentissa säädetään vahingonkorvausvastuusta tilanteissa, joissa tilintarkastajana on tilintarkastusyhteisö.

87 §. Pykälä koskee osuuspankin jäsenen tai edustajiston jäsenen vahingonkorvausvastuuta. Pykälä vastaa voimassa olevaa osuuspankkilakia. Jäsenelle tai edustajiston jäsenelle syntyy vahingonkorvausvastuu, jos hän on tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta vaikuttanut

85 §:ssä tarkoitettujen säännösten tai pankin sääntöjen rikkomiseen. Vahingonkorvausvastuun syntymisen edellytykset ovat siten rajatut kuin 85 §:n 1 momentissa mainituilla henkilöillä.

88 §. Pykälän mukaan vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta on voimassa, mitä vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvussa on säädetty. Korvausvastuun määrää arvioitaessa voidaan siten ottaa huomioon muun muassa vahingon kärsineen myötävaikutus vahingon syntymiseen.

89 §. Vahingonkorvauskanteen nostamisesta osuuspankin lukuun on pykälän 1 momentin mukaan voimassa, mitä osuuskuntalain 12 luvussa on säädetty.

Pykälän 2 momentissa säädetään sijoitusosuuksien omistajien oikeudesta nostaa vahingonkorvauskanne osuuspankin lukuun. Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa osuuskunnan kokouksen tai edustajiston päätöksestä.

Yhteneväisesti osakeyhtiölain kanssa on säädetty, että kanteen nostaneet sijoitusosuuksien omistajat vastaavat oikeudenkäyntikuluista. Tällä on pyritty estämään tarpeettomien kanteiden nostaminen. Sijoitusosuuksien omistajilla on kuitenkin oikeus saada oikeudenkäyntikulunsa korvattua, jos osuuspankille oikeudenkäynnillä voitettut varat siihen riittävät. Tuomioistuimien voi lisäksi määrätä, että kanteen nostaneille sijoitusosuuksien omistajille on suoritettava heidän osuuksilleen tuleva osuus osuuspankille voitetuista varoista.

90 §. Pykälässä säädetään määräajat 85—87 §:n nojalla osuuspankin lukuun ajettavien vahingonkorvauskanteiden nostamiselle. Näistä määräajoista riippumatta voidaan vahingonkorvauskanne nostaa, jos kanne perustuu rangaistavaan tekoon, eikä kyseisen teon syyte-oikeus ole vanhentunut.

91 §. Pankkitarkastusvirastolla ja osuuspankkitarkastuksella on pykälän mukaan oikeus nostaa osuuskuntalain 97 ja 98 §:ien estämättä vahingonkorvauskanne 85—87 §:ssä mainittua henkilöä tai yhteisöä vastaan, jos se katsoo tallettajien tai sijoitusosuuksien edustajien edun sitä vaativan. Kysymykseen tulevat lähinnä tilanteet, joissa pankin omat hallintoelimet jättävät korvauskanteen nostamatta. Pankkitarkastusvirasto ja osuuspankkitarkastus eivät voi nostaa kannetta vain yksittäisen tallettajan tai sijoitusosuuden omistajan kärsimän vahingon johdosta. Pankkitarkastusviras-

ton ja osuuspankkitarkastuksen kanneoikeuden edellytyksenä on, että toimenpide loukkaa yleisemmin pankin tallettajien tai sijoitusosuuksien omistajien etua.

10 luku. Rangaistussäännökset

92 §. Pykälässä on osuuspankkirikosta koskeva rangaistussäännös. Pykälässä on säädetty rangaistavaksi osuuspankkitarkastuksen henkilöstöä koskevan salassapitovelvollisuuden rikkomisen sekä tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä, tilintarkastuskertomusta tai osuuspankin selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamista koskevien säännösten rikkominen.

93 §. Pykälässä säädetään osuuspankkirikkomuksesta. Osuuspankkirikkomuksena pidetään muun muassa selvitystilamenettelyn sekä sijoitusosuusjärjestelmän yhteydessä tehtäviä rikkomuksia.

11 luku. Erinäiset säännökset

94 §. Pykälässä kielletään osuuspankkia ottamasta talletusta tai luottoa toiselta osuuspankilta. Pykälän tarkoittamina talletuksina pidetään perinteisiä tilimuotoisia sijoituksia ja tavanomaista velkakirjaluotonantoa. Säännöksellä halutaan estää se, että saman pankkiryhmän pankit talletuksia tekemällä ja luottoa ottamalla voisivat vastavuoroisesti epäterveellä tavalla lisätä liiketoimintaansa tai pyrkiä keinotekoisesti täyttämään maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta koskevat säännökset. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät osuuspankkien helposti markkinoitavissa oleviin rahoitusmarkkinainstrumentteihin perustuvat sijoitukset ja velat. Sallimalla kaupankäynti näillä instrumenteilla edistetään rahoitusmarkkinoiden kehittymistä. Säännöksellä ei ole tarkoitus estää osuuspankkeja ottamasta luottoa keskusrahailtokseltaan tai pitämästä siellä talletuksia.

Sijoitusosuuksien omistusta koskevista rajoituksista säädetään kolmannessa luvussa.

95 §. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti on säädetty, että osuuspankki saa ainoastaan osuuspankkitarkastuksen määräämissä rajoissa tai sen erityisellä luvalla antaa luoton tai takauksen, josta pankin johtokunnan jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja tai toimihenkilö

on vastuussa tai josta on olennaista taloudellista etua edellä mainitulle henkilölle.

Säännös on tarpeellinen, jotta kyseisten henkilöiden luottoja ja heidän saamiaan takauksia voidaan tehokkaasti valvoa.

96 §. Osuuspankin yhteisömuodon muuttaminen osakeyhtiöksi ei ole tarkoituksenmukaista, minkä vuoksi pykälässä säädetään, että osuuskuntalain 16 a luvun säännöksiä ei sovelleta osuuspankkiin.

97 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan osuuspankki on oikeutettu siirtämään 90 prosenttia välittömästi ennen lain voimaan tuloa päätyneeltä tilikaudelta laaditussa tilinpäätöksessä olevan luottotappiovarauksen vararahaan. Siirto on tarkoitettu suoritettavaksi yhtenä eränä seuraavan tilikauden aikana.

Säännös on tarpeen osuuspankin vakavaraisuuden vahvistamiseksi, koska lakiin talletuspankkien toiminnasta on sisällytetty ehdotukset talletuspankkien vakavaraisuuslaskennan uudistamiseksi kansainvälisiä vakavaraisuusjärjestelmiä vastaavaksi. Suomalainen varauskäytäntö ei ole muun muassa luottotappiovarauksen osalta vastannut varsinkaan anglosaksisissa maissa voimassa ollutta järjestelmää.

Suomen lainsäädännön mukainen luottotappiovaraus ei ole mainittuja ulkomaisia järjestelmiä vastaavasti ilmentänyt odotettavissa olevia tappioita, vaan on luonteeltaan pääasiassa tuloksentasausera. Lainsäädäntömme mukainen luottotappiovaraus on enemmän rahasto kuin varaus.

Suomessa toteutuneet luottotappiot ovat jatkuvasti olleet huomattavasti muissa maissa syntyneitä luottotappioita pienemmät samalla kun luottotappiovaraukset ovat lainsäädännöstämme johtuen olleet huomattavia.

Pykälän 2 momentin mukaan vararahastoon siirrettyä määrää voitaisiin käyttää muualla laissa säädetystä poiketen ainoastaan pankin tappioiden kattamiseen siltä osin, kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja muu vapaa oma pääoma eivät siihen riitä. Muualla laissa on vararahaston käytöstä säädetty muun muassa osuuskuntalain 186 §:ssä.

12 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

98 §. Pykälän 1 momentissa on lain voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

99 §. Pykälä koskee osuuspankin sääntöjen muuttamista uuden lain mukaisiksi. Osuuspankin on kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta haettava vahvistus uuden lain edellyttämille sääntöjen muutoksille. Valtiovarainministeriö voi hakemuksesta myöntää pidennystä asetettuun määräaikaan.

1.5. Laki Postipankki Oy:stä

1 §. Postipankki Oy:n samoin kuin muidenkin talletuspankkien pankkitoimintaa koskevat säännökset sisällytetään lakiin talletuspankkien toiminnasta. Postipankki Oy:stä annetun lain 1 §:ää muutetaan siten, että pykälään sisältyvän säännöksen mukaan Postipankki Oy on talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa tarkoitettua toimintaa harjoittava osakeyhtiö. Muutoin Postipankki Oy:hyn sovelletaan Postipankki Oy:stä annetun lain lisäksi, mitä liikepankeista on säädetty. Postipankki Oy:hyn on sovellettu vuoden 1988 alusta liikepankkilakia. Talletuspankkien toiminnasta annettu laki asettaa Postipankki Oy:lle samat liiketoiminnan harjoittamisen oikeudet ja rajoitukset kuin muillekin talletuspankeille.

7 §. Voimassa olevan Postipankki Oy:stä annetun lain 6 §:n mukaan rinnastetaan Postipankki Oy:n omaan pääomaan valtion Postipankki Oy:lle sen vakavaraisuuden turvaamiseksi antama takuu, jonka perusteella valtio vastaa Postipankki Oy:n sitoumusten täyttämisestä takuun määrään asti.

Valtion takausmäärää ei sellaisenaan enää voida ottaa huomioon Postipankki Oy:n talletuspankkien toiminnasta annetun lain mukaisesti vakavaraisuutta laskettaessa. Takausta voidaan pitää kuitenkin täydentävänä ja toissijaisena vakavaraisuuden turvaamiskeinona.

Pykälän mukaan valtion myöntämän takuun määrä on enintään puolet Postipankki Oy:n talletuspankkien toiminnasta annetun lain 24 ja 25 §:n tarkoittaman ensisijaisen ja toissijaisen pääoman yhteismäärästä.

Voimassa olevan Postipankki Oy:stä annetun lain 6 §:n 3 momentin säännös, että jos Postipankki Oy:n oma pääoma ei riitä pankin sitoumusten kattamiseen, valtio vastaa Postipankki Oy:n sitoumusten täyttämisestä takuun määrään asti on asiayhteytensä puolesta perusteltua siirtää tähän pykälään, jossa säädetään valtion Postipankki Oy:lle myöntämästä ta-kuusta.

9 §. Pykälän 1 momentin mukaan Postipankki Oy harjoittaa omien toimipaikkojen ohella pankkitoimintaa siitä antamiensa ja pankkitarkastusviraston hyväksymien ohjeiden mukaan myös posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen välityksellä. Momentin säännöstä muutetaan siten, että pykälässä viitataan talletuspankkien toiminnasta annetun lain 8 §:ään, jossa säädetään talletuspankin toimipaikoista.

13 §. Pykälään sisältyy viittaus voimassa olevaan liikepankkilakiin, jossa on säädetty osakkaan äänivallan rajoittamisesta ja määränemmistöä edellyttävää päätöstä kannattaneiden osakkeenomistajien antamien äänien laske- misesta. Säännökseen sisältyvää pykäläviittausta muutetaan siten, että se vastaa uuden liikepankkilain pykälänumerointia.

14 §. Pykälään sisältyy viittaus voimassa olevaan liikepankkilain 43 §:ään, jossa on pankkisalaisuutta koskeva säännös. Säännökseen sisältyvä pykäläviittaus muutetaan siten, että se vastaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain, johon salassapitosäännös on siirretty, pykälänumerointia.

16 §. Pykälään sisältyvän säännöksen mukaan liikepankki voidaan sulauttaa Postipankki Oy:öön. Sulautumisessa on noudatettava, mitä liikepankkilaissa on asiasta säädetty. Pykälää muutetaan siten, että lakiviittaus tarkoittaa uuden liikepankkilain vastaavia säännöksiä.

1.6. Laki pankkitarkastusvirastosta

1 luku. Pankkitarkastusviraston tehtävät ja oikeudet

1 §. Pykälän 1 momentissa säädetään pankkitarkastusviraston asema valtion hallinnossa ja luetellaan sen valvonnassa olevat henkilöt sekä yhteisöt yhteisötyypeittäin sekä säädetään viraston valvottavaksi ulkomaisten luottolaitosten Suomessa olevat edustustot. Momentti vastaa sisällöltään voimassa olevaa pankkitarkastuslakia.

Pykälän 2 momentissa annetaan viraston valvonnassa oleville yhteinen nimitys valvottava.

2 §. Pykälässä määritellään pankkitarkastusviraston yleiset valvonta- ja tarkastustehtävät. Pankkitarkastusvirasto suorittaa valvottavien toiminnan laillisuusvalvontaa. Pankkitarkastusviraston tehtävänä on ensisijaisesti valvoa,

että valvottavat noudattavat niiden toimintaa koskevia lakeja ja asetuksia ja viranomaisten niiden perusteella antamia ohjeita ja määräyksiä sekä omia yhtiöjärjestyksiään ja sääntöjään.

Pykälässä tarkoitettuja lakeja ovat esimerkiksi laki talletuspankkien toiminnasta, liikepankkilaki, laki Postipankki Oy:stä, säästöpankkilaki, osuuspankkilaki, kiinnitysluotto-pankkilaki, luotto-osakeyhtiölaki, laki hypoteekkiyhdistyksistä ja sijoitusrahastolaki.

Valvottavien liiketoiminnan harjoittamisen yleiseen normitaustaan kuuluvien velvoite- ja kauppaoikeudellisten säännösten noudattamisen valvonta kuuluu myös pankkitarkastusviraston tehtäviin. Tällaisia säädöksiä ovat esimerkiksi velkakirjalaki (624/47), vekselilaki (242/32), shekkilaki (244/32), kirjanpitolaki (655/73) ja eri yhteisölaite.

Viraston tehtävänä ei ole valvoa, että valvottavat noudattavat kaikkia muitakin kuin sen valvottavia yleisesti koskevia lakeja, asetuksia tai niiden perusteella annettuja määräyksiä. Virasto ei valvo esimerkiksi rakennus-, palo-suojelu-, ympäristönsuojelu-, työntekijäsuojelu- ja työsuohelakien noudattamista. Viraston toimivaltaan ei myöskään kuulu ratkaista valvottavan ja sen asiakkaan välisiä yksityisoikeudellisia kiistoja.

3 §. Pykälässä luetellaan pankkitarkastusviraston erityiset tehtävät. Viraston tehtäviin kuuluu ensinnäkin antaa valvottaville valvonnan kannalta tarpeelliset ohjeet. Nämä ohjeet voivat koskea muun muassa laintulkintaa, valvonnassa tarvittavien määräaikaismuutosten muotoa ja niiden jättöaikaa, tilinpäätöksen muotoa ja laskentatoimen järjestämistä.

Pankkitarkastusvirasto voi niin ikään antaa edellä mainittuja kysymyksiä koskevia ohjeita säästöpankkitarkastukselle ja osuuspankkitarkastukselle. Pankkitarkastusviraston on lisäksi valvottava sitä, että ne toiminnassaan noudattavat säästöpankkilakia ja osuuspankkilakia sekä muita säästöpankkitarkastusta ja osuuspankkitarkastusta koskevia säännöksiä.

Viraston on tilastotietojen, muiden saamiensa tietojen ja valvonnassa saamiensa tietojen avulla seurattava pankki-, raha- ja luottolaitostoiminnan sekä arvopaperikaupan ja -markkinoiden kehitystä sekä näiden tietojen ja alan kansainvälisen kehityksen pohjalta tehtävä esityksiä valtiovarainministeriölle ja muille viranomaisille havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi ja alan yleiseksi kehittämiseksi.

Viraston on annettava valvottaville ja niiden yhteenliittymille yleisiä neuvoja ja ohjeita sekä niiden varsinaista toimintaa koskevissa laeissa tarkoitetuissa asioissa että muissa viraston toimialaan liittyvissä asioissa. Tällaisista yleisistä ohjeista valvottavien riskien hallintaan liittyviä on pidettävä erityisen tärkeinä. Valvottavien yhteenliittymille annettavat ohjeet liittyvät lähinnä kilpailunrajoitussopimusten ilmoittamiseen ja niiden valvontaan.

4 §. Pykälässä annetaan virastolle oikeus kutsua koolle valvottavien hallintoelimet sekä annetaan viraston edustajalle oikeus osallistua näihin kokouksiin, käyttää niissä puhevaltaa sekä saada niissä pidettäviin pöytäkirjoihin merkittäviksi ne huomautukset, joihin edustaja katsoo olevan aihetta. Osallistuminen hallintoelinten kokouksiin voi sellaisenaan olla osa yleistä valvontaa. Sen sijaan hallintoelinten ylimääräinen koollekutsuminen on poikkeuksellinen toimenpide. Tällöin viraston edustajan on saatettava hallintoelimen tietoon jokin sellainen asia, jonka virasto katsoo tärkeäksi ratkaistavaksi ja johon se ei muilla valvontatoimilla ole saanut tyydyttävää ratkaisua.

5 §. Pykälän 1 momentissa säädetään viraston edustajan oikeudesta saada tarkastettavakseen asiakirjoja ja varoja valvottavan toimipaikassa tapahtuvassa tarkastuksessa. Oikeus koskee sekä valvottavan omia asiakirjoja että valvottavan ja asiakkaan keskinäiseen liikesuhteeseen liittyviä asiakirjoja. Valvottavan on pyynnöstä esitettävä viraston edustajalle tarkastuksessa muun muassa kirjanpito kirjansa, tositteensa, saamis- ja sitoumusasiakirjansa, saamansa ja antamansa toimeksiannot, sopimuksensa ja kirjeenvaihtonsa tarkastajan vaatimassa laajuudessa. Alkuperäisiä asiakirjoja ei voida viedä valvottavan toimipaikan ulkopuolelle.

Pykälän 2 momentissa säädetään viraston oikeudesta saada valvottavilta kirjallisia ja suullisia tietoja. Nämä tiedot voivat olla määräaikaismuutoksia, kuten tilinpäätöstiedot tai ne voivat olla tiettyä asiakokonaisuutta, asiakassuhdetta tai asiaa koskevia tietoja.

Virastolla on oikeus tarkastaa myös Postipankki Oy:n pankkitoimintaa harjoittava Posti- ja telelaitoksen toimipaikka Postipankki Oy:n pankkitoiminnan osalta ja saada siltä tietoja.

Pykälän 4 momentissa säädetään viraston oikeudesta tarkastaa valvottavan ulkomailta sijaitseva toimipaikka, joka voi olla sivukont-

tori tai edustusto, sekä saada tietoja sen asemasta. Kansainvälisen käytännön mukaisesti pankkitarkastusviraston velvollisuuksiin kuuluu valvoa valvottavan ulkomailla sijaitsevia toimipaikkoja. Näiden toimipaikkojen tarkastus suoritetaan yleensä kuten 1 momentissa säädetään. Jos ulkomaan laki estää tarkastuksen, on pankkitarkastusvirastolla oikeus saada tällaisten toimipaikkojen asemasta tietoja Suomessa sijaitsevalta valvottavalta.

Pykälän 5 momentissa säädetään virastolle oikeus saada tietoja valvottavalta sen tytäryhteisön ja sellaisen yhteisön asemasta ja tilasta, jonka osake- tai osuuspääomasta tai kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä valvottava yksin tai tytäryhteisöineen tai muiden valvottavien kanssa omistaa yli 50 prosenttia tai jossa niillä on määräämisvalta. Viraston tietojensaantioikeus ei sisällä tarkastusoikeutta tällaisessa yhteisössä, mutta saatavien tietojen on oltava riittävän yksityiskohtaisia sen selvittämiseksi, että muun muassa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:n, 13 §:n, 15 §:n ja 25 §:n säännöksiä noudatetaan.

6 §. Pykälän 1 momentin säännösten mukaan pankkitarkastusvirastolla on oikeus kieltää valvottavan hallintoelimen päätöksen täytäntöönpano, jos se on ristiriidassa lain, asetuksen tai niiden perusteella annettujen viranomaismääräysten tai yhtiön yhtiöjärjestyksen, vahvistetun ohjesäännön tai sääntöjen kanssa. Tällainen kieltä tulee kysymykseen, jos päätöstä ei ole pantu täytäntöön. Jos päätös on pantu täytäntöön, virasto voi vaatia asiaan oikaisua. Virastolla on sama oikeus vaatia oikaisua, jos se havaitsee valvottavan muuten menettelleen lain, asetuksen, niiden perusteella annettujen viranomaismääräysten, yhtiöjärjestyksen, vahvistetun ohjesäännön tai sääntöjen vastaisesti, vaikkei tästä nimenomaan olisikaan tehty päätöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan virasto voi vaatia oikaisua, jos valvottava on toiminut lain, asetuksen, niiden perusteella annettujen viranomaismääräysten, yhtiöjärjestyksen, vahvistetun ohjesäännön tai sääntöjen vastaisesti välikäden välityksellä.

Valitusoikeudesta viraston päätökseen on säännöksiä 12 §:ssä.

7 §. Valvottavien toiminnan erityisluonteen vuoksi erät kirjanpitolain ja -asetuksen säännökset sopivat huonosti muun muassa pankki- ja rahalaitostoiminnan tuloksen ja tilan esittämiseen. Valvottavien kirjanpidossa on useinkin

tarpeellista käyttää toisenlaista tilijärjestelmää sekä liiketapahtumien kirjaamisen arvostus- ja jaksotussääntöjä kuin esimerkiksi teollisuuden ja tavarankaupan alalla toimivissa yrityksissä. Oikean ja täsmällisen kuvan saaminen valvottavan tuloksesta ja tilasta ja myös sisäinen kontrolli voivat edellyttää yleisistä kirjanpito-käytännöstä poikkeavia ratkaisuja.

Pykälän 1 momentissa annetaan pankkitarkastusvirastolle oikeus antaa kirjanpitolain 39 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä. Mainitun pykälän mukaan kirjanpitolain säännösten esitettävä on kirjanpitovelvollisuudesta ja kirjanpidosta sekä tilinpäätöksen julkistamisesta voimassa, mitä niistä on erikseen laissa säädetty tai mitä asianomainen viranomaislain on muun lain nojalla määrännyt. Voimassa olevan pankkitarkastuslain mukaan pankkitarkastusviraston valvonnassa olevan on kirjanpidossaan noudatettava pankkitarkastusviraston ohjeita. Tätä ei voida pitää riittävänä, koska kirjanpitolain 39 §:n mukaan kirjanpitolain eräistä säännöksistä voidaan poiketa vain viranomaisen määräyksillä. Pankkitarkastusviraston tässä momentissa tarkoitettujen kirjanpitolakia täydentävien määräysten anto-oikeuden tulee johtaa yhtenäiseen kirjanpitojärjestelmään ja oikean ja täsmällisen kuvan syntymiseen valvonnassa olevien kirjanpito-toiminnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan valtiovarainministeriö voi pankkitarkastusviraston esityksestä rajoittaa valvottavan osingonjaon tai muun vuosivoiton käyttöä, jos pankkitarkastusvirasto katsoo, että valvottava ei ole tehnyt riittäviä poistoja tai varauksia tilinpäätöksessään. Tämä voi tulla kysymykseen silloin, kun valvottava näyttää niin suurta jakokelpoista vuosivoittoa, että sen jakaminen vaarantaisi jatkuvaa toimintaa. Arvioidessaan valvottavan vuosivoittoa pankkitarkastusviraston tulee ottaa huomioon tilintarkastajien lausunto. Arvioidessaan poistojen ja varausten riittävyyttä pankkitarkastusviraston tulee ottaa huomioon esimerkiksi verolainsäädäntö ja verotuskäytäntö. Momentin säännöksen tarkoituksena on turvata pankkitarkastusvirastolle mahdollisuus puuttua valvottavan toimintaan silloin, kun tämä aikoo jakaa voittoa, vaikka kate viraston käsityksen mukaan olisi käytettävä valvottavan vakavaraisuuden vahvistamiseen. Rajoittamiseksi tekeminen edellyttää, että pankkitarkastusvirasto huolellisesti harkitsee rajoittamisen seuraamukset ja että rajoittaminen kaikki

sen seuraamukset huomioon ottaen johtaa valvottavan vakavaraisuuden vahvistumiseen.

Momentin mukaan vuosivoittoa voidaan kuitenkin käyttää valvottavan vakavaraisuuden vahvistamiseen, vaikka kirjanpidollinen tulos olisikin syntynyt tämän momentin mukaan riittämättömin perustein.

8 §. Pykälässä säädetään virastolle oikeus asettaa erityinen asiamies valvomaan valvottavan toimintaa. Tällaisen asiamiehen asettaminen on mahdollista vain, jos valvottavan hoidossa on esiintynyt taitamattomuutta, varomattomuutta tai väärinkäytöksiä. Asiamiehen tulee olla tehtävään soveltuva henkilö. Asiamiehen oikeudet saada tietoja ovat samat kuin viraston virkamiehen tämän suorittaessa tarkastusta. Asiamies voi osallistua valvottavan hallintoelinten kokouksiin, käyttää niissä puhevaltaa ja saada huomautuksensa merkityksi pöytäkirjaan. Asiamiehen palkkion, joka on maksettava valvottavan varoista, määrää pankkitarkastusvirasto.

9 §. Pykälässä säädetään siitä, millä edellytyksellä valtiovarainministeriön tai pankkitarkastusviraston valvottavalle myöntämä lupa peruutetaan. Sekä talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa että muissa valvottavia koskeissa laeissa on säädetty lukuisista erillisluvista, joita valtiovarainministeriö tai pankkitarkastusvirasto myöntävät valvottaville joko määräajaksi tai toistaiseksi.

Valvottavan kannalta on tärkeää, että lupa on voimassa lupaehtojen edellyttämällä tavalla, jotta se voi suunnitella toimintansa lupaehtojen mukaisesti. Jos valvottava rikkoo lupaehtoja, on pankkitarkastusviraston huomautettava valvottavaa. Pankkitarkastusvirasto voi asettaa uhkasakon silloin, kun valvottava ei ota huomautusta huomioon. Jos lupaehtojen rikkominen on oleellinen, voi pankkitarkastusvirasto peruuttaa antamansa luvan tai esittää valtiovarainministeriölle, että tämä peruuttaisi antamansa luvan. Valtiovarainministeriö voi peruuttaa antamansa luvan samojen edellytysten vallitessa, vaikka pankkitarkastusvirasto ei tällaista esitystä tekisikään. Luvan peruuttaminen on mahdollista myös, jos niissä olosuhteissa, joissa lupa on myönnetty, on tapahtunut oleellinen muutos. Oleellinen muutos voi syntyä esimerkiksi silloin, kun luvan tarkoittamia laillisia edellytyksiä ei enää ole olemassa tai jos luvan tarkoittama toiminta osoittautuu myöhemmin olevan ristiriidassa jonkun muun lain tai asetuksen säännösten kanssa.

10 §. Pykälän 1 momentissa säädetään pankkitarkastusvirastolle valvontavelvollisuus myös valvottavan toiminnan ollessa poikkeuksellisesti keskeytettynä, valtiovarainministeriön päätöksellä suljettuna tai sen ollessa selvitystilassa.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että virastolla on samat valvontaoikeudet selvitystilassa olevan valvottavan selvitysmiesten kokouksiin nähden kuin sillä on 4 §:n mukaan valvottavan hallituksen tai johtokunnan kokoukseen nähden.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että valtiovarainministeriön on tarvittaessa määrättävä pankkitarkastusviraston esityksestä asiamies valvomaan konkurssipesän rahaksimuuttoa sekä asiamiehen tehtävistä. Yksityishenkilön esimerkiksi meklarin konkurssipesään ei ole tarvetta määrätä asiamiestä. Momentin säännökset vastaavat voimassa olevan lain 15 §:ää.

2 luku. Erinäiset säännökset

11 §. Pykälän 1 momentissa säädetään pankkitarkastusviraston virkamiehelle kielto kuulua valvottavan hallintoelimiin tai olla muuten valvottavan palveluksessa. Viraston virkamies ei saa ottaa vastaan lyhytaikaistakaan tehtävää, esimerkiksi konsulttina toimimista, valvottavalta. Säännöksen tarkoituksena on turvata virkamiehen puolueettomuus.

Pykälän 2 momentissa säädetään viraston virkamiehelle ilmoitusvelvollisuus valvottavalta saamastaan luotosta, valvottavan hänen hyväkseen antamasta takauksesta tai muusta vastuusitoumuksesta. Säännöksen tarkoituksena on turvata viraston virkamiehen riippumattomuus valvottavasta ja se vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 5 §:n 2 momenttia. Momentissa säädetään edelleen viraston virkamiehelle ilmoitusvelvollisuus omistamistaan valvottavan osakkeista tai sen liikkeeseen laske- masta muusta sellaisesta arvopaperista, joka oikeuttaa osuuteen valvottavan vuosivoitosta. Säännöksen tarkoituksena on korostaa virkamiehen riippumattomuutta ja estää virkamiestä käyttämästä hyväkseen saamaansa luottamuk- sellista (insider) tietoa.

12 §. Pykälässä säädetään pankkitarkastusviraston päätöksen voimaantulosta. Päätös on voimassa heti, kun päätöspöytäkirja on allekirjoitettu ja asianomainen on saanut siitä tiedon. Pääsääntöisesti valitusoikeuteen sovelletaan muutoksenhausta hallintoasioista annettua la-

kia (154/50) ja ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annettua lakia (200/66). Jos asianomainen hakee muutosta päätökseen voi valtiovarainministeriö määrätä, ettei pankkitarkastusviraston päätös tule voimaan ennen valitukseen annettua ratkaisua. Talletuspankkien toiminnasta annetun lain asiakkaansuojaa ja kilpailun turvaamista koskevissa luvuissa on erikseen säädetty tästä muutoksenhausta poikkeava menettely.

Pykälän 2 momentissa on säädetty, että pankkitarkastusviraston päätökseen, jolla se on päättänyt saattaa asian vireille markkinatuomioistuimessa tai olla sitä tekemättä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

13 §. Pykälässä säädetään pankkitarkastusviraston virkamiehen sekä valtiovarainministeriön tai pankkitarkastusviraston asettaman asiamiehen vaitiolovelvollisuudesta ja vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta aiheutuvista seurauksista. Virkamies ja edellä tarkoitettu asiamies ovat vaitiolovelvollisia myös sen jälkeen, kun virkasuhde tai asiamiestehtävä ovat lakanneet. Virkamiehen ja edellä tarkoitettujen asiamiehen kiellosta todistaa oikeudessa on säädetty oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:ssä. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 17 §:n 1 ja 3 momentteja.

14 §. Pykälässä säädetään poikkeuksista pankkitarkastusviraston salassapitovelvollisuudesta. Salaisena pidettävän tiedon antamisesta on tehtävä päätös, josta ilmenee riittävän selvästi, kuka viraston edustajana saa salassapidettävän tiedon antaa ja mitä asiaa tieto koskee.

15 §. Pykälässä säädetään pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten kattamiseksi suoritettavien maksujen perusteista. Pankkitarkastusviraston valvonnassa olevan on suoritettava vuosittain valtiovarainministeriön määräämä valvontamaksu. Valvontamaksujen kokonaismäärä on asetuksella lähemmin säädetty tavalla laskettava siten, että se kattaa pankkitarkastusviraston toiminnasta aiheutuvat kustannukset.

Taseen loppusumman mukaan määräytyvä valvontamaksu ei ole johdannaismarkkinoilla ja arvopaperimarkkinoilla suoritettavan valvontatyön laatuun nähden oikeudenmukainen. Tämän vuoksi arvopaperinvälitysliikkeen, arvopaperipörssin ja arvopaperinvälittäjien yhteisön, optioyhteisön, välittäjän, markkinataakaajan ja meklarin valvonnasta perittävän maksun määräämisperusteena on asianomaisen

aiheuttaman valvontatyön laajuus. Valvontatyön laajuutta käytetään perusteena myös ulkomaisten luottolaitosten edustustojen valvontamaksua määrättäessä. Koska meklarit ovat luonnollisia henkilöitä, ei ole tarkoituksenmukaista määrätä heille erityistä valvontamaksua, vaan meklarin aiheuttama valvontatyö otetaan huomioon määrättäessä asianomaisen arvopaperinvälitysliikkeen, välittäjän tai markkinataakaajan valvontamaksua.

Pykälän 3 momentin mukaan markkinataakaajan aiheuttaman valvontatyön perusteella määrättävä valvontamaksu sisältyy optioyhteisön valvontamaksuun, mikäli markkinataakaaja ei samalla ole välittäjä tai muutoin kuulu pankkitarkastusviraston valvottaviin. Tämänkaltaiselle markkinataakaajalle ei siten voida määrätä erillistä valvontamaksua eikä sen valvonnan perusteella määrättyä maksua voida periä siltä itseltään.

Valvontamaksu voidaan kantaa myös valvottavia edustavilta yhteisöiltä, kuten Suomen Pankkiyhdistykseltä, Suomen Säästöpankkiliitolta ja Osuuspankkien Keskusliitolta, jolloin tällainen yhteisö suorittaa maksun siihen kuuluvien valvottavien puolesta ja veloittaa maksut niiltä. Näin yhdistellyt maksut vähentävät maksujen kantoon liittyvää työtä ja maksujen kertyminen nopeutuu.

16 §. Voimassa olevassa pankkitarkastuslaisa ei ole uhkasakkoa koskevaa säännöstä. Uhkasakosta säädetään sen sijaan voimassa olevassa liikepankkilaisissa, säästöpankkilaisissa ja osuuspankkilaisissa. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista. Pykälässä säädetäänkin yhtenäisesti uhkasakosta kaikkien valvottavien osalta.

Voimassa olevan lain mukaan uhkasakko voidaan asettaa vain laissa lueteltujen, pankin toiminnasta vastaavien luonnollisten henkilöiden maksettavaksi. Sen sijaan pankille ei uhkasakkoa voida asettaa. Pykälän mukaan uhkasakko asetetaan suoraan valvottavalle eikä esimerkiksi yksittäiselle sen nimissä toimineelle toimihenkilölle.

Voimassa olevasta laista poiketen uhkasakon voi pykälän mukaan asettaa pankkitarkastusvirasto. Nykyisin uhkasakon asettaa lääninhallitus. Muutos on tarpeen uhkasakkomenettelyn nopeuttamiseksi. Uhkasakon tuomitsee vastereskin maksettavaksi lääninhallitus.

17 §. Pykälässä säädetään voimassa olevan pankkitarkastuslain mukaisesti asetuksenantovaltuus pankkitarkastuslain täytäntöönpanosta.

18 §. Pykälässä on lain voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ehdotettujen talletuspankkeja koskevien lakiesitysten kanssa.

Jotta lainsäädäntöön ei jää aukkoa niiden valvottavien osalta, joita koskevassa laissa ei ole säännöksiä toimiluvan peruuttamisesta, säädetään pykälässä vanhan pankkitarkastuslain 13 §:n soveltamisesta näihin valvottaviin.

1.7. Laki asiakirjain kuolettamisesta

19 a §. Kaikkien talletuspankkien osalta sovelletaan samansisältöisiä säännöksiä tilanteessa, jossa pankin talletuksesta antama sellainen vastakirja tai muu todiste, jossa on nimenomainen ehto, ettei varoja saa nostaa palauttamatta todistetta tai tekemättä siihen maksu-merkintää, on kadonnut. Tällaiset säännökset sisältyvät nykyisen liikepankkilain 37 §:ään, säästöpankkilain 42 §:ään ja osuuspankkilain 33 §:ään. Säännös sopii asiasisältönsä puolesta paremmin asiakirjain kuolettamisesta annettuun lakiin, jonka uusi 19 a § siten korvaa mainitut kumottavat pankkilakien pykälät.

1.8. Laki oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa

Voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin mukaan liikepankilla ja Postipankilla on oikeus harjoittaa valuutanvaihtoa. Pykälän 2 momentin mukaan osuuspankilla ja säästöpankilla on oikeus harjoittaa valuutanvaihtoa keskusrahailoksenaan toimivan liikepankin lukuun. Lain 5 §:n mukaan valtiovarainministeriö voi kuitenkin määräämillään ehdoilla ja rajoituksilla antaa muun muassa osuuspankille ja säästöpankille oikeuden harjoittaa laissa tarkemmin määritellyllä tavalla valuutanvaihtoa.

Laki talletuspankkien toiminnasta lähtee periaatteesta, että lainsäädännön tulee tarjota kaikille talletuspankeille yhtenäiset puitteet harjoittaa pankkitoimintaa. Tämän vuoksi on lain 4 §:ää muutettava siten, että se mahdollistaa kaikille talletuspankeille oikeuden harjoittaa valuutanvaihtoa. Samalla 5 §:n 1 kohta kumotaan. Muutokset eivät estä osuuspankkeja ja säästöpankkeja edelleen harjoittamasta valuutanvaihtoa keskusrahailoksenaan toimivan liikepankin lukuun.

1.9. Kaupparekisterilaki

11 §. Pykälän 5 kohtaan on tehty lisäys, jonka mukaan säästöpankin perusilmoituksessa on mainittava myös pankin uutta kantarahastoa ja kantarahasto-osuuksia koskevat tiedot.

Säästöpankkilain mukaan säästöpankki voi asettaa hallintoneuvoston. Pykälän 6 kohtaan on tehty tätä koskeva lisäys, jonka mukaan säästöpankin perusilmoituksessa on myös mainittava hallintoneuvoston puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka.

1.10. Toiminimilaki

Voimassa olevan pykälän mukaan osakeyhtiö ja osuuskunta saavat harjoittaa osaa toiminnastaan aputoiminimellä. Talletuspankkeja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen eräänä keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa kaikille talletuspankeille yhtenäiset puitteet harjoittaa pankkitoimintaa. Tämän vuoksi tulee pykälään tehdä lisäys, mikä mahdollistaa säästöpankeille samanlaisen oikeuden aputoiminimen käyttöön kuin on muillakin talletuspankeilla.

1.11. Laki kuluttaja-asiamiehestä

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 5 luvun mukaan pankkitarkastusviraston tulee valvoa laajasti talletuspankkien sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Kuluttaja-asiamies valvoo talletuspankin markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta kuluttajansuojalain mukaan. Molemmilla valvontaviranomaisilla on siten osin rinnakkainen toimivalta ja niiden välinen yhteistoiminta on tärkeää.

Tämän vuoksi on pykälän uudessa 2 momentissa säädetty kuluttaja-asiamiehelle velvollisuus pyytää pankkitarkastusvirastolta lausunto silloin kun kuluttaja-asiamies ryhtyy 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen talletuspankin osalta.

Vastaavasti on talletuspankkien toiminnasta annetun lain 37 §:ssä säädetty pankkitarkastusvirastolle velvollisuus pyytää kuluttaja-asiamieheltä lausunto silloin kun pankkitarkastusvirasto ryhtyy toimenpiteisiin sellaisen talletus-

pankin osalta, jonka sopimusehtojen käytön se on havainnut kuluttajansuojalain vastaiseksi.

Pykälän 3 momenttiin on tehty sanonnallinen tarkistus.

1.12. Laki elinkeinotulon verottamisesta

46 §. Ehdotetun liikepankkilain 67 §:n, säästöpankkilain 139 §:n ja osuuspankkilain 97 §:n mukaan pankit voisivat vakavaraisuutensa vahvistamiseksi siirtää 90 prosenttia ennen lain voimaantuloa päättyneeltä tilikaudelta laaditussa tilinpäätöksessä olevista luottotappiovarauksistaan vararahastoon. Luottotappiovarauksen siirto vararahastoon ei aiheuttaisi vero-seuraamuksia siirtoa tehtäessä. Vararahastoon siirretty erä otettaisiin kuitenkin siirron jälkeen huomioon purkamattomien luottotappiovarauksen enimmäismäärää rajoittavana siten, että saamisten yhteismäärän perusteella lasketusta määrästä vähennettäisiin vararahastoon tehty siirto. Vararahastoon siirrettyä erää vastaava määrä ei tuloutuisi verotuksessa myöhemminkään, sillä kysymyksessä ei olisi 46 §:n 3 momentin luottotappiovarauksen tulouttamista koskevassa säännöksessä tarkoitettu luottotappiovaraus.

2. Voimaantulo

Ehdotettu talletuspankkeja koskevan lain-säädännön uudistus on kokonaisuus, johon sisältyvät lait tulisi saattaa voimaan samanaikaisesti. Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä on otettu huomioon talletuspankkien tarvitsema sopeutumisaika uuteen vakavaraisuusjärjestelmään siirryttäessä. Säästöpankkien ja osuuspankkien sääntöjen muuttaminen uuden säästöpankkilain ja osuuspankkilain mukaiseksi ja säästöpankkien vanhan kantarahaston muuttaminen uudeksi peruspääomaksi vaativat myös siirtymäajan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

talletuspankkien toiminnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Talletuspankkeja ovat liikepankki, säästöpankki, osuuspankki ja Postipankki Oy.

Talletuspankkiin sovelletaan tämän lain ohella myös, mitä liikepankkilaissa (/), säästöpankkilaissa (/), osuuspankkilaissa (/) tai laissa Postipankki Oy:stä (972/87) on säädetty.

2 §

Ainoastaan talletuspankki saa ottaa talletuksia yleisöltä.

Suomen Pankin ja säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien oikeudesta ottaa talletuksia on säädetty erikseen.

3 §

Talletuspankin toimintaa valvoo pankkitarkastusvirasto. Säästöpankkeja valvoo lisäksi säästöpankkitarkastus ja osuuspankkeja osuuspankkitarkastus.

4 §

Talletuspankin perustajien on haettava valtiovarainministeriöltä pankille toimilupa. Hakemukseen on liitettävä pankin perustamiskirja. Valtiovarainministeriöllä on oikeus vaatia myös muita tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Hakemuksesta on pyydettävä pankkitarkastusviraston sekä sen pankkien vakuusrahaston, johon pankki 48 §:n mukaan tulee kuulumaan, lausunto.

Talletuspankille, jonka perustaminen ei ole yleisen edun vastaista, on myönnettävä toimilupa.

5 §

Valtiovarainministeriö voi pankkitarkastusviraston esityksestä peruuttaa talletuspankin toimiluvan, jos pankin toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetuksia tai viranomaisen niiden nojalla antamia tai vahvistamia määräyksiä taikka jos luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa.

Jos talletuspankin hoidossa on todettu taitamattomuutta tai varomattomuutta ja on ilmeistä, että se voi vakavasti vahingoittaa tallettajien tai muiden velkojen etua, voi valtiovarainministeriö pankkitarkastusviraston esityksestä rajoittaa määrääjäksi talletuspankin toimiluvan mukaista toimintaa.

6 §

Talletuspankin toiminimessä on oltava sana tai yhdysosa "pankki" ja siitä on ilmeittävä pankin yhteisömuoto.

Talletuspankin lisäksi ainoastaan Suomen Pankki, Pohjoismaiden Investointipankki ja kiinnitysluottopankki saavat käyttää toiminimensään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä "pankki". Kiellon estämättä saadaan nimitystä "pankki" käyttää toiminimessä tai kuvaamaan toimintaa, jos on ilmeistä, ettei nimityksen käyttäminen johda harhaan toiminnan luonteen suhteen.

Valtiovarainministeriö voi antaa yhteisölle, jonka osakkeista tai osuuksista talletuspankki yksin tai yhdessä muiden pankkien kanssa omistaa enemmistön, luvan käyttää toiminimensään nimitystä "pankki" tai viittausta talletuspankin toiminimeen.

2 luku

Talletuspankin liiketoiminta

7 §

Talletuspankki saa harjoittaa vain pankkitoimintaa ja siihen läheisesti liittyvää muuta toimintaa.

Pankkitoimintaa on:

- 1) talletusten vastaanottaminen ja muu varainhankinta;
 - 2) luotonanto ja rahoitustoiminta sekä muu rahoituksen järjestäminen;
 - 3) maksuliike;
 - 4) maksujen periminen;
 - 5) valuutanvaihto;
 - 6) notariaattitoiminta pankkitarkastusviraston määräämissä rajoissa;
 - 7) arvopaperikauppa ja muu arvopaperitoiminta;
 - 8) asuntosäästötoimintaan liittyvä asunto-osakkeiden ja -osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitys;
 - 9) takaustoiminta;
 - 10) pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluva luottotietotoiminta; sekä
 - 11) muu edellisissä kohdissa tarkoitettuihin toimintoihin verrattava toiminta.
- Talletuspankki ei saa laskea liikkeeseen obligaatiolainaa.

8 §

Talletuspankki voi harjoittaa toimintaansa pääkonttorissa, sivukonttoreissa ja muissa toimipaikoissa. Lisäksi talletuspankilla voi olla edustustoja ulkomailla.

Talletuspankilla on oltava ulkomaisen sivukonttorin perustamiseen valtiovarainministeriön lupa. Lupa on myönnettävä, jos sivukonttorin valvonta on riittävällä tavalla järjestettävissä. Lupahakemuksesta on pyydettävä Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston lausunto. Valtiovarainministeriö voi antaa määräyksiä ulkomaille perustettavan sivukonttorin perustamisesta ja valvonnan toteuttamisesta.

Toimipaikan toiminnan aloittamisesta ja lopettamisesta samoin kuin edustuston perustamisesta ja lopettamisesta sekä niiden osoitteen muutoksesta on ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

Jos talletuspankki rikkoo 2 momentin säännöstä tai sen nojalla annettuja määräyksiä, valtiovarainministeriö voi pankkia kuultuaan vaatia oikaisua määrääjässä ja, jollei sitä tapahdu, määrätä sivukonttori lakkautettavaksi.

9 §

Talletuspankki voi käyttää yleisön talletusten ottamiseen vain sellaisia tilejä, joiden yleiset ehdot pankkitarkastusvirasto on hyväksynyt.

10 §

Tallettaessa varoja pankkiin on pankin ja tilinavaajan välillä tehtävä talletusta koskeva sopimus. Tilin avaajan henkilöllisyys on aina todettava ja sopimukseen on merkittävä riittävät tiedot tilin avaajasta, omistajasta ja käytön oikeutetuista.

Jos talletuksesta annetaan erillinen todiste, se on asetettava nimetylle henkilölle ja se voidaan siirtää vain nimetylle henkilölle.

Talletusta koskevaan 1 momentissa tarkoitettuun sopimukseen otetusta erityisestä ehdosta on oltava merkintä myös todisteessa. Ehto, lukuunottamatta tilin omistajan määräystä tilin käyttöön oikeutetuista, voidaan muuttaa tai peruuttaa vain pankin suostumuksella.

11 §

Viisitoista vuotta täyttänyt vajaavaltainen voi itse tehdä talletuspankin kanssa talletusta koskevan sopimuksen niistä varoista, joista hänellä holhouslain 20 §:n 2 momentin mukaan on oikeus määrätä, sekä tallettaa ja nostaa näitä varoja ja muutoinkin määrätä talletuksesta. Holhooja voi kuitenkin holhouslautakunnan suostumuksella ottaa talletetut varat hoitoonsa, jos vajaavaltaisen etu sitä vaatii.

Jos viisitoista vuotta täyttäneen vajaavaltaisen nimiin on talletuspankkiin talletettu varoja ehdolla, että ainoastaan hänellä itsellään on oikeus nostaa varoja, määräävät talletetuista varoista vajaavaltainen ja hänen holhoojansa yhdessä. Ehdosta voidaan kuitenkin poiketa tuomioistuimen luvalla.

12 §

Kun kymmenen vuotta on kulunut sen kalenterivuoden lopusta, jonka kuluessa talletuspankkiin talletettujen varojen tiliä on viimeksi käytetty, tilinomistaja on menettänyt puhevaltansa talletuspankkia vastaan.

13 §

Talletuspankki saa omistaa osakkeita tai osuuksia muuta elinkeinoa kuin 7 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavassa yhteisössä enintään määrän, joka on kymmenen prosenttia

yhteisön koko osake- tai osuuspääomasta tai kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua suhdelukua laskettaessa luetaan talletuspankkiin kuuluvaksi sellainen yhteisö, jonka osake- tai osuuspääomasta talletuspankki omistaa yli puolet tai niin suuren osan, että sillä on yli puolet kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä, tai jossa sillä on muuten osakkeiden tai osuuksien omistuksen, jäsenyyden taikka sopimuksen johdosta määräämisvalta. Kassa, säätiö tai muu laitos, jonka pääasiallisena tarkoituksena on eläkkeiden tai avustusten maksaminen talletuspankin toimihenkilöille tai heidän omaisilleen, luetaan pankkiin kuuluvaksi 1 momentissa tarkoitettua suhdelukua laskettaessa. Jos kassan jäsenenä on tai säätiön tai muun laitoksen toimintapiiriin kuuluu useamman talletuspankin toimihenkilöitä, luetaan se pankkiin kuuluvaksi siinä suhteessa kuin pankilla on palveluksessaan tällaisen eläkekassan jäseniä tai tällaisen eläkelaitoksen toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä.

Talletuspankit ja 2 momentissa tarkoitettut yhteisöt ja laitokset, jotka ovat sopineet tai yksissä tuumin päättäneet 1 momentissa tarkoitettun yhteisön osakkeiden tai osuuksien hankkimisesta tai niihin liittyvien oikeuksien käyttämisestä, saavat omistaa yhteensä tällaisen yhteisön osakkeista tai osuuksista enintään määrän, joka on kaksikymmentä prosenttia yhteisön koko osake- tai osuuspääomasta tai kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä.

Talletuspankki saa 1—3 momentin estämättä omistaa osakkeita tai osuuksia yhteisössä, joka tuottaa palveluja etupäässä 7 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittaville yhteisöille tai niiden yhteenliittymille sekä pankkitarkastusviraston luvalla muussakin sille palveluja tuottavassa yhteisössä.

14 §

Talletuspankki ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvat yhtiöt saavat 13 §:n 1—3 momentin estämättä omistaa niiden harjoittaman arvopaperikaupan ja muun arvopaperitoiminnan kohteena olevia vaihto-omaisuuteen luettavia 13 §:n 1 momentissa tarkoitettujen yhteisöjen osakkeita ja osuuksia. Talletuspankki ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvat yhtiöt eivät saa käyttää näiden osakkeiden ja osuuksien nojalla äänioikeutta suomalaisissa yhtei-

söissä, ellei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä ja asettamillaan ehdoilla anna lupaa äänivallan käyttöön.

Pankkitarkastusvirasto antaa määräykset 1 momentissa tarkoitettujen osakkeiden ja osuuksien ilmoittamisesta pankkitarkastusvirastolle sekä ajasta, jonka kuluessa pankin on luovuttava osakkeista ja osuuksista.

15 §

Talletuspankki ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvat yhtiöt saavat sijoittaa yhden sellaisen 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua yhteisön osakkeisiin ja osuuksiin, jonka osake- tai osuuspääomasta ne omistavat yli kymmenen prosenttia taikka niin suuren osan, että niillä on yli kymmenen prosenttia kaikkien osakkeiden ja osuuksien tuottamista äänistä, enintään viisitoista prosenttia pankin ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden oman pääoman yhteismäärästä. Talletuspankilla ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvilla yhtiöillä saa olla tällaisia sijoituksia yhteensä enintään määrä, joka on kuusikymmentä prosenttia pankin ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden oman pääoman yhteismäärästä. Suhdelukuja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon osakkeita, jotka talletuspankki on merkinnyt järjestämänsä osakeantimisen yhteydessä antamansa sitoumuksen perusteella.

16 §

Talletuspankki saa sijoittaa kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin yhteensä enintään määrän, joka on 13 prosenttia pankin taseen loppusummasta, jollei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä lupaa suurempaan määrään.

Talletuspankin omistamiksi luetaan 1 momentissa tarkoitettua suhdelukua laskettaessa myös sellaisen yhteisön, jonka osake- tai osuuspääomasta pankki omistaa yli puolet tai niin suuren osan, että sillä on yli puolet kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä, omistamat kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet samassa suhteessa kuin pankin omistamat osakkeet tai osuudet ovat tällaisen yhteisön osake- tai osuuspääomasta.

Pankkitarkastusvirastosta annetun lain (/) 1 §:ssä tarkoitettua yhteisöä, jonka oikeutta omistaa kiinteistöjä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeita ja osuuksia on laissa rajoitettu ei

lueta mukaan 2 momentissa tarkoitettua omistusta laskettaessa.

Talletuspankin omistamiin kiinteistöyhteisön osakkeisiin ja osuuksiin rinnastetaan 1 momentissa tarkoitettua suhdelukua laskettaessa:

1) talletuspankin kiinteistöyhteisölle antamat luotot ja sen puolesta antamat takaukset samassa suhteessa kuin pankin omistamat kiinteistöyhteisön osakkeet tai osuudet ovat kiinteistöyhteisön osake- tai osuuspääomasta; sekä

2) edellä 2 momentissa tarkoitettua yhteisön kiinteistöyhteisölle antamat luotot ja sen puolesta antamat takaukset samassa suhteessa kuin pankin omistamat osakkeet tai osuudet ovat tällaisen yhteisön osake- tai osuuspääomasta.

17 §

Talletuspankki saa 13, 15 ja 16 §:n säännösten estämättä väliaikaisesti omistaa maksamatta jääneen saamisensa panttina tai vakuutena ollutta omaisuutta, osakkeita ja osuuksia yhteisössä, jossa pankki ennestään omistaa niitä ja lisähankinta on niiden arvon turvaamiseksi välttämätöntä sekä osakkeita tai osuuksia, joiden omistaminen asiakkaan liikkeen tervehdyttämisen yhteydessä on välttämätöntä.

Talletuspankin on luovuttava 1 momentin nojalla hankitusta omaisuudesta niin pian kuin se tappiota on mahdollista ja viimeistään viiden vuoden kuluttua omaisuuden hankkimisesta, jollei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä määräaikaan pidennystä.

Väliaikaisesti pankin omistukseen siirtyneestä omaisuudesta on viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

18 §

Talletuspankki saa valtiovarainministeriön luvalla omistaa ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten sekä sellaisten omistusyhteisöjen osakkeita ja osuuksia, joiden pääasiallinen toiminta muodostuu ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeiden ja osuuksien omistamisesta.

Lupa 1 momentissa tarkoitettujen osakkeiden ja osuuksien hankintaan voidaan myöntää, jos näiden laitosten valvonta on riittävällä tavalla järjestettävissä. Lupaa koskevasta hakemuksesta valtiovarainministeriön on pyydetävä Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston lausunto.

Valtiovarainministeriö voi antaa talletuspankille ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten

osakkeiden ja osuuksien hankintaa ja valvonnan toteuttamista koskevia määräyksiä.

19 §

Talletuspankille annettua vakuutta pankki ei saa vakuuden omistajan suostumuksetta pantata edelleen.

20 §

Talletuspankki ei saa rahoitusta järjestäessään pidättää muuta oikeutta asiakkaan liike-toiminnan tuottamaan voittoon, kuin mikä sillä on osakkeen, osuuden tai muun arvopaperin omistajana.

3 luku

Talletuspankin maksuvalmius

21 §

Talletuspankin maksuvalmiuden on oltava pankin toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu.

22 §

Maksuvalmiutensa tukena talletuspankilla on oltava kassavaranto, joka on vähintään kymmenen prosenttia pankin veloista, lukuunottamatta velkoja, jotka pankki on saanut Suomen valtion määrättyyn tarkoitukseen antamista varoista sekä pankin velkoja Suomen Pankille ja keskusrahallaitoksena toimivalle liikepankilleen.

Talletuspankin kassavarantoon voidaan lukea:

1) pankin kassa;
2) saamiset Suomen Pankilta ja siihen rinnastuvalta keskuspankilta;

3) Suomen valtion ja siihen luottoriskiltään rinnastuvan valtion, suomalaisten kuntien, Ahvenanmaan maakunnan sekä julkisen valvonnan alaisten koti- ja ulkomaisten luotto- tai rahoituslaitosten liikkeeseenlaskemat taikka taakaamat helposti markkinoitavat saamistodistukset;

4) valtiovarainministeriön tähän tarkoitukseen hyväksymien luottolaitosten obligaatiot;

5) säästöpankin tai osuuspankin kolmen kuukauden kuluessa erääntyvät saamiset sen keskusrahallaitoksena toimivalta liikepankilta; sekä

6) muut kuin 5 kohdassa tarkoitetut talletuspankkien kolmen kuukauden kuluessa erääntyvät saamiset toisilta kotimaisilta talletuspan-

keilta ja niihin rinnastuvilta ulkomaisilta pankeilta nettomääräisinä.

Edellä 2 momentin 3, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuihin saamisiin ja joukkovelkakirjoihin ei lueta saamisia ja joukkovelkakirjoja sellaisilta luotto- tai rahoituslaitoksilta, joiden osake- tai osuuspääomasta pankki omistaa yli puolet tai niin suuren osan, että sillä on yli puolet kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuotamista äänistä.

4 luku

Talletuspankin vakavaraisuus

23 §

Talletuspankin vakavaraisuuden turvaamiseksi on talletuspankin oman pääoman oltava suhteessa pankin saamisiin, sijoituksiin sekä pankin antamiin taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin vähintään niin suuri kuin tässä luvussa säädetään.

24 §

Talletuspankin omaan pääomaan luetaan 23 §:ssä tarkoitettua suhdetta laskettaessa (*ensisijainen oma pääoma*):

- 1) osakepääoma, osuus- ja lisäosuuspääoma sekä peruspääoma;
- 2) sijoitusosuuspääoma ja kantarahasto;
- 3) osake-, sijoitusosuus- tai kantarahastoon tilillä olevat varat;
- 4) vararahasto;
- 5) arvonorotusrahasto;
- 6) puolet vaihto-omaisuuden ja sijoitusomaisuuden arvostusvarauksista;
- 7) vapaan oman pääoman rahastot ja käyttämättömät voittovarot vähennettynä tappioilla; sekä

8) muut pankkitarkastusviraston hyväksymät 1—7 kohdassa mainittuihin eriin rinnastettavat erät.

25 §

Talletuspankin omaan pääomaan luetaan 23 §:ssä tarkoitettua suhdetta laskettaessa myös (*toissijainen oma pääoma*):

- 1) luottotappiovaraukset;
- 2) osakkeiden, osuuksien ja muiden osakkuuksien kirjanpitoarvon ja käyvän arvon välinen erotus pankkitarkastusviraston määräämässä laajuudessa;

3) pankkitarkastusviraston määräämin ehdoin pankin liikkeeseen laskemat sellaiset si-

toumukset, joilla on huonompi etuoikeus kuin pankin muilla sitoumuksilla, kuitenkin enintään puoleen ensisijaisen oman pääoman määrästä; sekä

4) muut pankkitarkastusviraston hyväksymät 1—3 kohdassa mainittuihin eriin rinnastettavat erät.

Toissijaisesta omasta pääomasta otetaan huomioon 23 §:ssä tarkoitettua suhdetta laskettaessa luottotappiovaraukset rajoituksetta ja muiden 1 momentissa mainittujen erien yhteismäärästä enintään ensisijaisen oman pääoman suuruinen määrä.

26 §

Talletuspankin ensisijaisen ja toissijaisen oman pääoman yhteismäärästä vähennetään 23 §:ssä tarkoitettua suhdetta laskettaessa sellaisten muiden kuin pankin kanssa samaan konserniin luettavien 7 §:ssä tarkoitettua pankkitoimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeet ja osuudet, joiden osakkeista ja osuuksista pankki omistaa yli kaksikymmentä prosenttia, sekä sellaiset tällaisilta yhteisöiltä olevat saamiset, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla sitoumuksilla.

Talletuspankin ensisijaisen oman pääoman määrästä vähennetään 23 §:ssä tarkoitettua suhdetta laskettaessa pankin omistamat pankin omat osakkeet, osuudet tai kantarahastotodistukset.

27 §

Talletuspankin saamiset ja sijoitukset ryhmitellään 23 §:ssä tarkoitettua suhdetta laskettaessa seuraavasti:

I ryhmä

1) kassa;

2) saamiset Suomen valtiolta ja siihen luottoriskiltään rinnastuvilta valtioilta, Suomen valtion liikelaitoksilta ja Kansaneläkelaitokselta sekä näiden takaamat saamiset samoin kuin saamiset, joiden vakuutena on saaminen tällaiselta valtiolta tai yhteisöltä;

3) saamiset suomalaiselta kunnalta, kuntainliitolta, seurakunnalta ja Ahvenanmaan maakunnalta sekä näiden takaamat saamiset samoin kuin saamiset, joiden vakuutena on saaminen tällaiselta yhteisöltä;

4) saamiset Suomen Pankilta ja siihen rinnastuvilta keskuspankeilta sekä näiden takaamat saamiset;

5) paikallisessa valuutassa olevat ja paikallisella valuutalla rahoitetut saamiset valtioilta ja keskuspankeilta; sekä

6) saamiset, joiden vakuutena on käteistä tai samassa pankissa oleva pankkitalletus;

II ryhmä

1) saamiset suomalaisilta julkisen valvonnan alaisilta rahoituslaitoksilta, niihin rinnastuvilta ulkomaisilta rahoituslaitoksilta sekä näiden takaamat saamiset ja saamiset, joiden vakuutena on saaminen tällaiselta rahoituslaitokselta samoin kuin saamiset, joista suomalainen vakuutuslaitos vastaa;

2) sellaiset ulkomaisilta rahoituslaitoksilta olevat ja näiden takaamat saamiset, joiden jäljellä oleva juoksu-aika on enintään vuosi;

3) saamiset suomalaisiin kuntiin, kuntainliittoiin ja seurakuntiin rinnastuvilta ulkomaisilta julkisyhteisöiltä sekä näiden takaamat saamiset;

4) saamiset pankkitarkastusviraston hyväksymiltä kansainvälisiltä kehityspankeilta sekä näiden takaamat saamiset ja saamiset, joiden vakuutena on saaminen tällaiselta kansainväliseltä kehityspankilta; sekä

5) saamiset maksujen välityksestä.

III ryhmä

Sellainen oman asunnon tai vuokrattavaksi tarkoitetun asunnon hankintaan annettu luotto, jonka vakuutena on kiinnitys tai asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet.

IV ryhmä

1) muut kuin I—III ryhmiin luettavat luotto- ja muut saamiset yleisöltä;

2) muut kuin I tai II ryhmään luettavat saamiset ulkomaisilta rahoituslaitoksilta sekä ulkomaisilta keskuspankeilta ja valtioilta;

3) osakkeet ja osuudet, lukuunottamatta 26 §:ssä tarkoitettujen yhteisöjen osakkeita ja osuuksia;

4) sellaiset saamiset, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla saamisilla, lukuunottamatta 26 §:ssä tarkoitetuilta yhteisöiltä olevia tällaisia saamisia;

5) kiinteistöt; sekä

6) muu omaisuus.

28 §

Talletuspankin antamat takaukset ja sen muut pankkitoiminnassa antamat taseen ulkopuoliset sitoumukset painotetaan 23 §:ssä tar-

koitettua suhdetta laskettaessa niihin sisältyvän luottoriskin mukaan pankkitarkastusviraston määräämällä tavalla. Näin painotetut erät luetaan sitoumuksen vastapuolen mukaan 27 §:n mukaisiin ryhmiin.

Ennen 1 momentissa tarkoitettujen määräysten antamista pankkitarkastusviraston on kuuluttava Suomen Pankin lisäksi talletuspankkiä tai talletuspankkeja edustavia järjestöjä.

29 §

Talletuspankilla on oltava omaa pääomaa vähintään 8 prosenttia 27 §:n II—IV -ryhmiin luettavien saamisten ja sijoitusten sekä taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärästä laskettuna siten, että II ryhmään luettavista eristä otetaan huomioon 20 prosenttia, III ryhmään luettavista eristä 50 prosenttia ja IV ryhmään luettavista eristä 100 prosenttia näiden erien kirjanpitoarvosta tai 28 §:n mukaan määräytyvistä arvoista.

30 §

Jos talletuspankki on konsernin emoyhtiö tai emopankki, 29 §:n mukainen oman pääoman vaatimus lasketaan talletuspankin lisäksi talletuspankin konsernille noudattaen soveltuvien osin, mitä osakeyhtiölain (734/78) 11 luvun 11 §:ssä on konsernitilinpäätöksen laatisesta säädetty laskettuna kuitenkin siten, että konsernin ensisijaisesta omasta pääomasta vähennetään konsernitaseessa oleva tytäryhtiöiden ja tytäryhtiöiden liikearvo.

Pankkitarkastusvirasto antaa tarkempia määräyksiä oman pääoman vaatimuksen laskemisesta talletuspankin konsernille.

31 §

Pankkitarkastusvirasto voi talletuspankin hakemuksesta myöntää määräajaksi, enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan, yhteensä kuitenkin enintään viideksi vuodeksi, luvan siihen, että talletuspankin tai sen konsernin oma pääoma väliaikaisesti alenee alle 29 ja 30 §:ssä säädetyn oman pääoman vähimmäismäärän, enintään kuitenkin 50 prosentilla vähimmäismäärästä.

32 §

Mikäli talletuspankilla tai sen konsernilla on tässä luvussa säädettyä vähemmän omaa pääomaa, pankki ei saa jakaa voittoa eikä muuta tuottoa omalle pääomalle, ellei pankkitarkas-

tusvirasto erityisestä syystä myönnä määrääjäksi poikkeusta.

33 §

Talletuspankki ei saa toiminnassaan ottaa niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennaista vaaraa pankin vakavaraisuudelle. Talletuspankilla tulee olla toimintaansa nähden riittävät riskien valvontajärjestelmät.

Talletuspankin ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvan rahoituslaitoksen saamiset ja vastuusitoumukset samalta henkilöltä tai yhteisöltä taikka tällaisen henkilön tai yhteisön kanssa olennaisessa taloudellisessa etuyhteydessä olevalta henkilöltä tai yhteisöltä eivät saa nousta määrään, josta voi aiheutua vaaraa pankin vakavaraisuudelle.

5 luku

Asiakkaansuoja

34 §

Talletuspankki ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä.

Markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana.

35 §

Talletuspankki ei saa pankkitoiminnassaan käyttää sopimusehtoa, joka ei kuulu pankkitoimintaan tai jota sen sisältö, osapuolten asema tai olosuhteet huomioon ottaen on pidettävä asiakkaan kannalta kohtuuttomana.

Sopimusehtojen kohtuullisuuden arvioinnissa ja niiden käytön valvonnassa on otettava huomioon myös tallettajien aseman turvaaminen.

36 §

Talletuspankin on toimitettava pankkitarkastusvirastolle pankkitoiminnassa käytettävien vakioehtoisten sopimusten ehdot.

37 §

Pankkitarkastusvirasto valvoo talletuspankin sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttaja-asiamies.

38 §

Havaitessaan talletuspankin menettelevän sopimusehtojen käytössään tai markkinoinnissaan kuluttajansuojalain (38/78) vastaisesti pankkitarkastusviraston tulee pyytää asiassa kuluttaja-asiamieheltä lausunto.

39 §

Pankkitarkastusvirasto voi, jos se asiakasnsuojan kannalta on tarpeellista, kieltää talletuspankkia jatkamasta tämän luvun tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaista markkinointia taikka sopimusehtojen käyttöä tai uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia taikka sopimusehtojen käyttöä.

Pankkitarkastusvirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena, jolloin kiello on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Pankkitarkastusvirasto voi asettaa määräämänsä kiellon tehostamiseksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinatuomioistuim.

Pankkitarkastusviraston 1—3 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

40 §

Talletuspankki voi saattaa 39 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun päätöksen markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi kolmenkymmenen päivän kuluessa pankkitarkastusviraston päätöksestä tiedon saatuaan. Muutoin päätös jää pysyväksi.

41 §

Markkinatuomioistuimesta ja asian käsitte-lystä siinä on säädetty laissa markkinatuomio-istuimesta (41/78).

6 luku

Kilpailun turvaaminen

42 §

Talletuspankkien terveen ja toimivan kilpai-lun turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoit-uksilta on noudatettava, mitä laissa kilpailun-rajoituksista (709/88) ja tässä luvussa on sää-detty.

43 §

Laissa kilpailunrajoituksista kilpailuvirastol-le annettavaksi säädettyt ilmoitukset, tiedot ja asiakirjat on pankkitoiminnan osalta annettava myös pankkitarkastusvirastolle.

Kilpailunrajoituksista annetun lain 8 §:n 4 momentissa tarkoitetun poikkeuksen ilmoitus-velvollisuudesta myöntää pankkitarkastusviras-to kuultuaan asiasta kilpailuvirastoa.

44 §

Pankkitarkastusvirasto selvittää kilpailunrajoi-tuksia ja niiden vaikutuksia pankkitoiminnas-sa.

Jos pankkitarkastusvirasto katsoo kilpailun-rajoituksella olevan vahingollisia vaikutuksia, sen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin niiden poistamiseksi. Kilpailunrajoituksen vah-ingollisuuden arvioinnissa on otettava huo-mioon myös tallettajien aseman turvaaminen.

Jos pankkitarkastusvirasto ei ole neuvotte-luin tai muulla tavalla kyennyt poistamaan kilpailunrajoituksen vahingollisia vaikutuksia, sen on tehtävä esitys kilpailunrajoituksen käsit-telemisestä kilpailuneuvostossa.

45 §

Kilpailunrajoituksista annetun lain 18 §:n 1 momentissa tarkoitetun hakemuksen johdosta kilpailuneuvoston on kuultava myös pankki-tarkastusvirastoa silloin, kun asia koskee pank-kitoimintaa.

46 §

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus kilpai-lunrajoituksista annetun lain, tämän luvun ja niiden nojalla annettujen säännösten ja mää-räysten noudattamisen valvomiseksi toimittaa myös talletuspankkien yhteenliittymässä tar-kastus.

Talletuspankkien yhteenliittymän on vaadit-taessa esitettävä tarkastusta varten liikekirjeen-vaihtonsa, kirjanpitoinsa ja muut asiakirjat joilla voi olla merkitystä 1 momentissa tarkoi-tetun tarkastuksen toimittamisessa.

47 §

Pankkitarkastusviraston 43 §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen, jolla hakemus on hylätty, saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty. Muutoin pankkitarkastusvi-raston kilpailunrajoituksista annetun lain ja

tämän luvun nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

7 luku

Vakuusrahasto

48 §

Tallettajien saamisten turvaamiseksi on liikepankin ja Postipankki Oy:n kuuluttava liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon, säästöpankin säästöpankkien vakuusrahastoon ja osuuspankin osuuspankkien vakuusrahastoon.

Liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston sijasta voi säästöpankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki tai säästöpankkien keskusrahallaitoksen omistama taikka sen ja säästöpankkien yhdessä omistama liikepankki kuulua säästöpankkien vakuusrahastoon ja osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki tai osuuspankkien keskusrahallaitoksen omistama taikka sen ja osuuspankkien yhdessä omistama liikepankki osuuspankkien vakuusrahastoon.

49 §

Vakuusrahaston säännöt ja niiden muutokset vahvistaa valtiovarainministeriö. Säännöissä on mainittava:

- 1) rahaston nimi ja kotipaikka;
- 2) kannatusmaksun määräytymisperusteet ja perimisajankohta;
- 3) valtuuskunnan jäsenten lukumäärä, eroamisikä ja toimikausi sekä valtuuskunnan päätösvaltaisuus ja tehtävät;
- 4) hallituksen jäsenten lukumäärä, eroamisikä, toimikausi sekä hallituksen päätösvaltaisuus ja tehtävät;
- 5) perusteet rahaston vuotuisen ylijäämän käyttämisestä;
- 6) rahaston tilikausi;
- 7) tilintarkastajien lukumäärä ja toimikausi; sekä
- 8) sääntöjen muuttamistapa.

50 §

Vakuusrahastoa hoitaa siihen kuuluvien pankkien valitsema valtuuskunta ja valtuuskunnan valitsema hallitus.

51 §

Vakuusrahastoon kuuluvan pankin on vuosittain suoritettava valtuuskunnan määräämä,

tallettajien saamisten turvaamiseksi riittävä kannatusmaksu.

Kannatusmaksun laskentaperusteen on oltava sama kaikille vakuusrahastoon kuuluville pankeille. Vakuusrahastolle vuosittain perittävien kannatusmaksujen on oltava yhteensä vähintään yksi kymmenestuhannesosa ja enintään yksi kahdessadasosa rahastoon kuuluvien pankkien viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta.

Kannatusmaksun suuruus on pankkitarkastusviraston hyväksyttävä. Pankkitarkastusvirasto voi velvoittaa korottamaan kannatusmaksua, jos se katsoo, ettei valtuuskunnan määräämä kannatusmaksu ole riittävä turvaamaan tallettajien saamia.

Vakuusrahaston hallitus voi pankkitarkastusviraston hyväksymien perusteiden vapauttaa pankin määräajaksi suorittamasta kannatusmaksua.

52 §

Rahastoon kuuluvalla pankilla ei ole oikeutta vaatia osuuttaan vakuusrahastosta erotettavaksi itselleen eikä luovuttaa sitä toiselle. Tätä osuutta ei saa lukea pankin varoiksi.

53 §

Kannatusmaksun periminen voidaan keskeyttää, jos vakuusrahaston varojen ja velkojen erotuksena laskettu nettovarallisuus on vähintään yksi prosentti rahastoon kuuluvien pankkien taseiden yhteenlasketuista loppusummista.

54 §

Vakuusrahaston varoista on suoritettava Suomen markkoina ne selvitystilaan tai konkurssiin joutuneen rahastoon kuuluvan pankin yleisölle tarjottavilla tileillä olevat tallettajien saamiset, joiden maksamiseen selvitystilassa olevan pankin tai konkurssipesän varat eivät riitä. Vakuusrahaston varoista ei kuitenkaan suoriteta tällaisella tilillä olevia toisen luotto- tai rahoituslaitoksen saamia. Rahaston varoja voidaan käyttää jo selvitystilan tai konkurssin aikana.

55 §

Vakuusrahaston varoista voidaan antaa avustuslainoja tai avustuksia rahastoon kuuluvalla pankilla, joka on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuslainan tai

avustuksen myöntäminen on sen toiminnan turvaamiseksi tarpeellista.

Jos 1 momentissa tarkoitettu pankki sulautuu toiseen pankkiin, avustustalain tai avustus voidaan antaa myös vastaanottavalle pankille.

56 §

Vakuusrahaston valtuuskunnalla on hallituksen esityksestä oikeus kokonaan tai osittain luopua avustustalain takaisin perimisestä, jos takaisin periminen on kohtuutonta avustustalain saaneelle pankille.

Jos vakuusrahastosta lainaa saanut pankki joutuu selvitystilaan tai konkurssiin, avustustalain takaisin maksamiseen saa käyttää vain niitä pankin varoja, jotka jäävät jäljelle, kun pankin muut sitoumukset on täytetty.

57 §

Vakuusrahaston varat on sijoitettava turvallisella ja rahaston maksuvalmiuden turvaavalla tavalla.

Rahaston varoja saadaan sijoittaa kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin enintään kaksikymmentäviisi prosenttia rahaston taseen loppusummasta, ellei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myöntä lupaa suurempaan määrään.

8 luku

Erinäiset säännökset

58 §

Joka talletuspankin tai talletuspankkien yhteenliittymän toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä tai niiden palveluksessa on saanut tietää pankin asiakkaan tai muun henkilön taloudellista asemaa tai yksityistä olosuhdetta koskevan seikan tai liike- tai ammattisalaisuuden, on velvollinen pitämään sen salassa, mikäli sitä ei ole säädetty tai asianmukaisessa järjestyksessä määrätty ilmaistavaksi tai ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen. Salassapitettavia tietoja ei saa antaa myöskään pankin yhtiökokoukselle, isäntien kokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkaalla, tallettajalla, kantarahastotodistuksen tai sijoitusosuuden omistajalle tai jäsenelle.

Talletuspankilla on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tytär- tai emoyhteisölleen, jos niiden hallintoelinten jäseniä tai toi-

mihenkilöitä koskee momentissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus ja jos tiedon antaminen on vastaanottavan yhteisön riskien hallinnan kannalta tarpeen.

Talletuspankilla on 1 momentin estämättä oikeus harjoittaa pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa.

59 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

9 luku

Rangaistussäännökset ja uhkasakko

60 §

Joka 2 §:n 1 momentin tai 9 §:n vastaisesti ottaa yleisöltä talletuksia tai 6 §:n vastaisesti käyttää toiminimessään tai muutoin toimintaansa osoittamaan "pankki"-nimitystä, on tuomittava *talletuspankkirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

61 §

Joka jättää täyttämättä 43 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoitus- tai tietojenantovelvollisuuden tai 46 §:n 2 momentissa säädetyn asiakirjojen esittämisvelvollisuuden on tuomittava *talletuspankkirikkomuksesta* sakkoon, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

62 §

Joka rikkoo 58 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava *talletuspankkia koskevan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitettusta rikoksesta, jos sillä on loukattu vain yksityistä etua, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, ole ilmoittanut rikosta syytteesen pantavaksi.

63 §

Jos talletuspankkien yhteenliittymä ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia tai sen nojalla annettuja säädöksiä tai määräyksiä, voi pankkitarkastusvirasto uhkasakolla velvoittaa sen täyttämään velvollisuutensa.

UHKASAKON TUOMITSEE MAKSETTAVAKSI YHTEENLIITTYMÄN KOTIPAIKAN LÄÄNINHALLITUS.

10 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

64 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 .

65 §

Talletuspankin tulee täyttää 29 ja 30 §:ssä säädetty vakavaraisuus viimeistään viiden vuoden kuluessa lain voimaan tulosta.

Jos talletuspankki harjoittaa kansainvälistä pankkitoimintaa tulee sen kuitenkin täyttää 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuus viimeistään tammikuun 1 päivänä 1993.

Jos talletuspankin vakavaraisuus lain voimaantullessa alittaa säädetyn vähimmäismäärän, se ei saa 1 tai 2 momentissa säädettyä aikana alentua siitä, mitä se lain voimaantullessa oli.

66 §

Jos talletuspankin omistus tai määräämisvalta tämän lain voimaan tullessa ylittää 13 §:ssä tarkoitetun enimmäismäärän, pankin on 1 päivään toukokuuta 1992 mennessä järjestettävä osakkeiden ja osuuksien omistus ja määräämisvalta sellaiseksi kuin sanotussa pykälässä säädetään, jollei valtiovarainministeriö hakeuksesta myönnä pitempää aikaa. Tänä aikana pankki ei saa korottaa enimmäismäärän ylittävää suhteellista omistustaan ja määräämisvaltaansa siitä, mitä se lain voimaantullessa oli.

2.

Liikepankkilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Liikepankki on talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitettua toimintaa harjoittava osakeyhtiö. Postipankki Oy:stä säädetään erikseen.

Liikepankkiin sovelletaan osakeyhtiöistä annettua lainsäädäntöä, mikäli tässä laissa tai talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa ei ole toisin säädetty.

2 §

Jos liikepankki omistaa niin monta kotimaista tai ulkomaisen osakeyhtiön osaketta, että sillä on enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä, pankki on emoyhtiö ja jälkimmäinen yhtiö tytäryhtiö. Jos pankki ja sen tytäryhtiöt taikka tytäryhtiö yksin tai useat tytäryhtiöt yhdessä omistavat edellä tarkoitettua määrän kotimaisen tai ulkomaisen

yhtiön osakkeita, myös viimeksi mainittu yhtiö on pankin tytäryhtiö.

Jos liikepankilla on muutoin osakkeiden omistuksen tai sopimuksen perusteella määräämisvalta pankkitoimintaa harjoittavassa yhtiössä ja huomattava osuus sen toiminnan tuloksesta, liikepankki on niin ikään emoyhtiö ja jälkimmäinen yhtiö tytäryhtiö.

Liikepankin tytäryhtiönä ei pidetä kiinteistöyhtiötä, paitsi jos se, pankki ja pankin tytäryhtiö yhteensä omistavat 1 momentissa tarkoitettua määrän jonkin muun kotimaisen tai ulkomaisen yhtiön osakkeita eikä myöskään yhtiötä, jonka osakkeita pankki on hankkinut talletuspankkien toiminnasta annetun lain 14 ja 17 §:n mukaisesti.

Liikepankki ja sen tytäryhtiöt muodostavat pankin konsernin.

Jos konsernia koskevia säännöksiä ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista noudattaa liikepankin konsernin kokoonpanon tai muun erityisen syyn takia, liikepankki voi poiketa niistä

pankkitarkastusviraston kussakin yksittäistapauksessa antamien määräysten mukaisesti.

2 luku

Perustaminen ja osakepääoma

3 §

Liikepankin voi perustaa vähintään viisi suomalaista yhteisöä tai säätiötä taikka vähintään kymmenen täysivaltaista Suomessa asuvaa Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaista, jotka eivät ole konkurssissa tai joita ei ole asetettu liiketoimintakieltoon. Avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö voi olla perustajana, jos yhtiön velvoitteista henkilökohtaisesti vastuussa olevat yhtiömiehet ovat Suomessa asuvia Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia. Valtiovarainministeriön luvalla voi muukin henkilö, yhteisö tai säätiö olla perustajana.

4 §

Liikepankin yhtiöjärjestykselle ja sen muutoksille on haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Pankin yhtiöjärjestys ja sen muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta.

5 §

Liikepankin yhtiöjärjestyksessä on sen lisäksi, mitä osakeyhtiölaissa (734/78) on säädetty, määrättävä:

1) hallintoneuvoston tehtävät, asettaminen ja kokoonpano sekä jäsenen eroamisikä;

2) johtokunnan jäsenen ja varajäsenen sekä toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan oikeudesta kuulua toisen liikeyrityksen hallintoon;

3) missä järjestyksessä päätetään toimitusjohtajan ja johtokunnan jäsenen välisestä tehtävänjaosta ja oikeudesta edustaa pankkia;

4) miten toimipaikkojen hallinto on järjestettävä ja mikä on toimipaikan valvojan eroamisikä; sekä

5) ketkä ovat oikeutetut kirjoittamaan pankin toiminimen.

Säästöpankkien keskusrahallaitoksena toimivan liikepankin yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että pankin osakkeita tai, jos pankilla on erilaisia osakkeita, määrätyn lajisia osakkeita saa omistaa vain säästöpankki, säästöpankin tytäryhtiö, säästöpankkien keskusjärjestö ja muu niihin verrattava yhteisö. Osuus-

pankkien keskusrahallaitoksena toimivan liikepankin yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että pankin osakkeita tai, jos pankilla on erilaisia osakkeita, määrätyn lajisia osakkeita saa omistaa vain osuuspankki, osuuspankin tytäryhtiö, osuuspankkien keskusjärjestö ja muu niihin verrattava yhteisö.

6 §

Liikepankki ei saa aloittaa toimintaansa ennen kuin pankki on saanut toimiluvan ja toimitannut pankkitarkastusvirastolle:

1) pankkia koskevan täydellisen otteen kaupparekisteristä;

2) pankin yhtiöjärjestyksen;

3) jäljennöksen yhtiöjärjestyksen vahvistamista koskevasta valtiovarainministeriön päätöksestä;

4) hallintoneuvoston vahvistamat pankin toimintaa ja hallintoneuvoston valitsemia tarkastajia koskevat yleiset ohjeet; sekä

5) hallintoneuvoston jäsenen, johtokunnan jäsenen ja varajäsenen, toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajien sekä tilintarkastajien ja varatilintarkastajien nimet sekä tiedot heidän kansalaisuudestaan ja kotipaikastaan.

Jos 1 momentissa mainituissa tiedoissa tahtuu muutos, se on viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

7 §

Liikepankin osakepääoman on oltava vähintään 25 miljoonaa markkaa. Osakepääoma on maksettava kokonaan rahana ennen kuin pankki aloittaa toimintansa.

Osakepääomaa korotettaessa uusi osake saadaan valtiovarainministeriön luvalla merkitä apportiomaisuutta tai kuittausta vastaan.

Jos liikepankki on päättänyt osakepääoman korottamisesta tai alentamisesta taikka vaihtovelkakirjalainan tai optiolainan ottamisesta, sen on viipymättä lähetettävä pankkitarkastusvirastolle jäljennökset asiaa koskevista päätöksistä ja ote rekisteriviranomaisen asiasta tekemästä merkinnästä.

8 §

Osakeyhtiölain 6 luvun 3 §:ssä ja 12 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun luvan antaa liikepankille valtiovarainministeriö.

3 luku

Hallinto

9 §

Liikepankin hallintoa hoitavat hallintoneuvosto, hallituksena toimiva johtokunta ja toimitusjohtaja.

Hallintoneuvosto valitsee johtokunnan ja toimitusjohtajan. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että johtokunnan jäsenet saadaan valita määräämättömäksi ajaksi.

Vähintään puolet hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenistä sekä toimitusjohtajan on oltava Suomessa asuvia Suomen tai muun pohjoismaan kansalaisia, jollei valtiovarainministeriö myönnä asuinpaikan tai kansalaisuuden osalta poikkeusta.

Mitä tässä laissa on säädetty johtokunnan jäsenestä ja toimitusjohtajasta, on vastaavasti sovellettava johtokunnan varajäsenen ja varatoimitusjohtajaan.

10 §

Liikepankin hallintoneuvostossa on oltava vähintään viisi jäsentä. Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa, että pankkia hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain ja yhtiöjärjestyksen mukaan.

Hallintoneuvoston on erityisesti:

1) valittava ja vapautettava johtokunnan puheenjohtaja ja jäsenet sekä toimitusjohtaja ja määrättävä heidän palkkaetunsa;

2) vahvistettava johtokunnan päätösten kirjaamista koskevat ohjeet;

3) vahvistettava pankin toimintaa koskevat yleiset ohjeet asioissa, jotka ovat laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä;

4) toimituttava valitsemillaan tarkastajilla vähintään kerran vuodessa pankin hoidon ja hallinnon tarkastus;

5) valittava keskuudestaan ainakin yksi jäsen tarkastamaan ja allekirjoittamaan hallintoneuvoston puolesta pankin kuukausitase;

6) annettava varsinaiselle yhtiökokoukselle lausunto tilinpäätöksestä ja konsernitiilinpäätöksestä sekä varmennettava ne; sekä

7) käsiteltävä muut johtokunnan esittämät asiat.

11 §

Liikepankin johtokunnassa on oltava vähintään kolme jäsentä.

Johtokunnan tehtävänä on pankin toimin-

nan johtaminen lain ja yhtiöjärjestyksen mukaan.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun saapuvilla on vähintään puolet sen jäsenistä, jollei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty.

12 §

Liikepankin toimitusjohtajaan ei sovelleta osakeyhtiölain 8 luvun 6 §:n ja 13 §:n säännöksiä eikä pankin johtokunnan pöytäkirjan laatimiseen osakeyhtiölain 8 luvun 8 §:n 3 momentin säännöksiä.

13 §

Liikepankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen, toimitusjohtaja tai toimipaikan valvoja ei saa olla toisen kotimaisen talletuspankin isäntä, hallintoneuvoston, hallituksen tai johtokunnan jäsen tai varajäsen, valtuutettu, toimitusjohtaja, toimipaikan valvoja taikka toimihenkilö.

Keskusrahallaitoksena toimivan liikepankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen saa 1 momentin estämättä olla keskusrahallaitoksen ja sen osakkaana olevien talletuspankkien yhdessä omistaman talletuspankin, ja keskusrahallaitoksen osakkaana olevan talletuspankin hallintoelinten jäsen tai toimitusjohtaja, jolle säästöpankkilain tai osuuspankkilain säännöksistä jälkimmäisessä tapauksessa muuta johdu.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei sovelleta liikepankin konserniin kuuluviin talletuspankeihin.

14 §

Haaste katsotaan toimitetuksi liikepankille, kun se on annettu tiedoksi johtokunnan jäselle tai toimitusjohtajalle.

15 §

Liikepankin toiminimenkirjoittajan ja prokuristin tulee asua toimipaikan sijaintimaassa.

Valtiovarainministeriö voi liikepankin hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentin säännöksestä.

16 §

Liikepankin yhtiökokouksessa ei kukaan saa äänestää enemmällä kuin yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä, ellei valtiovarainministeriö erityisestä syystä myönnä poikkeusta.

Osakeyhtiölain 4 luvun 2 §:n 3 momentissa ja 10 §:n 1 momentissa, 5 luvun 3 §:n 1 mo-

mentissa, 9 luvun 14 §:n 1 momentissa, 13 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 17 §:n 1 momentissa sekä 14 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös on pätevä vain, jos osakkeenomistajat, joilla on vähintään kaksi kolmasosaa annetuista 1 momentin mukaan lasketuista äänistä, ovat sitä kannattaneet.

Liikepankin yhtiökokous on järjestettävä siten, että kokouspaikalla on saatavissa tieto osakasluetteloon tehdyistä merkinnöistä.

17 §

Osakeyhtiölain 4 luvun 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtuutus päättää osakepääoman korottamisesta uusmerkinnällä yhtiöjärjestyksen mukaiseen enimmäispääomaan saakka ja osakeyhtiölain 5 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtuutus päättää mainitun luvun 1 §:ssä tarkoitettujen lainojen ottamisesta voidaan liikepankissa antaa yhtiökokouksen päätöksellä hallintoneuvostolle tai, jos yhtiöjärjestyksessä on niin määrätty, johtokunnalle.

18 §

Osakeyhtiölain 12 luvun 7 §:ää ei sovelleta liikepankkiin.

19 §

Liikepankin on annettava pankkitarkastusvirastolle ennalta tieto pankin yhtiökokouksesta ja hallintoneuvoston kokouksesta sekä niissä käsiteltäviksi tulevista tärkeistä asioista.

4 luku

Tilintarkastus ja tilinpäätös

20 §

Liikepankin yhtiökokouksen on vuosittain pankin hallinnon ja tilien tarkastamista varten valittava vähintään kolme tilintarkastajaa ja tarpeellinen määrä varatilintarkastajia.

Liikepankin tilintarkastajan on oltava Suomessa asuva Suomen kansalainen, ellei valtiovarainministeriö myönnä poikkeusta. Yli puolet pankin tilintarkastajista on oltava kuitenkin Suomessa asuvia Suomen kansalaisia.

Liikepankin tai sen tytäryhtiön tilintarkastajaan ei sovelleta osakeyhtiölain 10 luvun 5 §:n 3 momentin säännöksiä.

21 §

Pankkitarkastusviraston on määrättävä liikepankille kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja, jos:

1) 20 §:n 1 tai 2 momentin säännöksiä ei ole noudatettu;

2) tilintarkastaja on osakeyhtiölain 10 luvun 5 §:n 1 tai 2 momentin mukaan esteellinen eikä esteettömien tilintarkastajien lukumäärä ole tämän lain tai yhtiöjärjestyksen mukaan riittävä;

3) yhtiöjärjestykseen otettua tilintarkastajien lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä ei ole noudatettu; tai

4) pankki ei ole noudattanut osakeyhtiölain 10 luvun 4 §:n 2 momentin säännöksiä.

Osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n 3 momentissa ja 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun määräyksen liikepankille antaa pankkitarkastusvirasto.

Ennen 1 tai 2 momentissa tarkoitetun määräyksen antamista pankkitarkastusviraston on kuultava liikepankin johtokuntaa. Määräys on 1 momentissa tarkoitetun tilintarkastajan osalta voimassa siihen asti, kunnes tämän tilalle on valittu uusi tilintarkastaja, ja 2 momentissa tarkoitetun tilintarkastajan osalta seuraavana tilikautena pidettävän ensimmäisen varsinaisen yhtiökokouksen loppuun.

22 §

Liikepankin on toimitettava pankkitarkastusvirastolle jäljennökset pankin tilinpäätöksestä, yhtiökokouksen ja hallintoneuvoston pöytäkirjoista, tilintarkastuskertomuksesta sekä pankin hoitoa ja tilintarkastusta koskevista asiakirjoista, jotka tilintarkastajat ovat pankin johtokunnalle antaneet.

23 §

Liikepankin tilikausi on kalenterivuosi, ellei pankkitarkastusvirasto myönnä poikkeusta.

Tilinpäätös on laadittava tämän lain, osakeyhtiölain, kirjanpitolain (655/73) ja pankkitarkastusviraston antamien määräysten mukaan.

24 §

Osakeyhtiölain 11 luvun 7 §:n 2 ja 3 momentin ja 8 §:n 1 kohdan säännökset eivät koske liikepankkia.

5 luku

Sulautuminen

25 §

Liikepankin sulautumiseen toiseen liikepankkiin taikka kahden tai useamman liikepankin sulautumiseen perustamalla uusi liikepankki on haettava valtiovarainministeriöltä lupa. Lupa vastaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua toimilupaa.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa tarkemmat määräykset siitä, miten kulloinkin on meneteltävä liikepankkien sulautuessa.

Osakeyhtiölain 14 luvun 4 §:n ja 5 §:n 1 momentin säännökset eivät koske liikepankkien sulautumista.

26 §

Liikepankkien on tehtävä 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtiovarainministeriön luvasta ilmoitus kaupparekisteriin neljän kuukauden kuluessa luvan myöntämisestä. Mitä osakeyhtiölain 14 luvun 5 §:n 2 ja 3 momentissa ja 6 §:ssä on säädetty tuomioistuimen luvan rekisteröimisestä ja vastikkeen jaosta sekä lopputilityksestä on soveltuvin osin voimassa valtiovarainministeriön luvan rekisteröimistä sekä vastikkeen jaosta ja lopputilityksestä liikepankkien sulautumisen yhteydessä.

6 luku

Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja purkaminen

27 §

Jos liikepankin johtokunta havaitsee pankin varojen tappioiden johdosta vähentyneen siten, että sidotusta omasta pääomasta ainakin puolet on menetetty eikä pankilla ole omaa pääomaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 23 §:ssä säädettyä määrää, tai jos pankki ei voi täyttää sitoumuksiaan, johtokunnan on viipymättä tehtävä tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien ja pankkitarkastusviraston tutkittavaksi. Tilintarkastajien on viipymättä annettava johtokunnalle kirjallinen lausunto tilien tarkastuksesta.

Jollei johtokunta ole 1 momentissa tarkoitetuissa olosuhteissa tehnyt tilinpäätöstä, pankkitarkastusviraston on kehoitettava johtokuntaa viipymättä tekemään tilinpäätös. Jollei johtokunta noudata kehotusta, pankkitarkastusvi-

raston on teetettävä tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien tutkittavaksi.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua sidotun oman pääoman määrää lisätään siihen taseen liitteessä tarkemmin selvitettävä erä, joka osoittaa omaisuuserien yhteenlasketun arvon nousun, jos näitä erä arvoستettaisiin todennäköiseen luovutushintaan luovutuksesta johtuvat erilliskulut vähennettynä. Käyttöomaisuus, jonka arvo jatkuvasti vähenee, on kuitenkin merkittävä tarpeellisin poistoin vähennettyyn hankintamenon mukaiseen määrään, jos tämä olisi luovutushintaa korkeampi.

28 §

Jos tilintarkastajat tai pankkitarkastusvirasto toteavat, että vähintään puolet liikepankin sidotusta omasta pääomasta on menetetty eikä pankilla ole omaa pääomaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 23 §:ssä säädettyä määrää eikä pankin toiminnan jatkamista saada sen vakuusrahaston, johon pankki kuuluu, avustuksella tai avustuslainalla tai pankkitarkastusviraston hyväksymällä muulla tavalla turvatuksi, taikka että pankki ei voi täyttää sitoumuksiaan, pankin johtokunnan on viipymättä ilmoitettava siitä valtiovarainministeriölle sekä tälle vakuusrahastolle.

Valtiovarainministeriö voi 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa määrätä enintään neljän kuukauden ajaksi talletusten vastaanottamisen yleisölle tarjottaville tileille ja niillä olevien varojen sekä pankin muiden sitoumusten maksamisen kokonaan tai osittain keskeytettäväksi. Edellä sanottu ei koske palkkioita pankin hoidosta eikä saatavien ja muiden varojen turvaamisesta aiheutuvien välittömien menojen suorittamista.

Jos liikepankin toiminnan jatkuminen on saatu 1 momentissa tarkoitettulla tavalla turvatuksi, pankin on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin sidotun oman pääoman kartuttamiseksi siten, että sidotun oman pääoman menetys on korvattu viiden vuoden kuluessa sen tilinpäätöksen tekemisestä, jossa menetys on todettu, jollei valtiovarainministeriö erityisestä syystä enintään kahdeksi vuodeksi myönnä määrääikaan pidennystä.

29 §

Kun liikepankin toiminta on 28 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla keskeytetty, yhtiökokous on kutsuttava koolle viimeistään kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksi saan-

nista päättämään pankin toiminnan jatkamisesta.

30 §

Jos liikepankin toiminta on keskeytetty tappioiden johdosta ja pankin toimintaa aiotaan jatkaa, johtokunnan on tehtävä yhtiökokoukselle ehdotus sidotun oman pääoman lisäykseksi tai vakuuden hankkimiseksi sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi tai osakepääoman alentamisesta tai pankin sulautumisesta toiseen liikepankkiin.

Jos liikepankin toiminta on keskeytynyt maksuvaikeuksien johdosta, johtokunnan on tehtävä yhtiökokoukselle ehdotus pankin maksuvalmiuden turvaamisesta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut johtokunnan ehdotukset on alistettava pankkitarkastusviraston hyväksyttäviksi. Pankkitarkastusviraston on pyydettävä niistä lausunto siltä vakuusrahastolta, johon pankki kuuluu.

31 §

Liikepankin johtokunnan on haettava valtiovarainministeriöltä pankin toiminnan keskeyttämistä koskevan päätöksen peruuttamista, jos yhtiökokous sen jälkeen, kun pankin toiminta on tappioiden johdosta keskeytetty:

1) hyväksyy ehdotuksen lisäyksen hankkimisesta sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi, ja lisäys sidottuun omaan pääomaan todetaan yhtiökokouksessa täysin merkityksi, sekä tekee päätöksen siitä, että lisäys sidottuun omaan pääomaan on suoritettava kolmen kuukauden kuluessa yhtiökokouksen päätöksestä lukien;

2) toteaa, että pankkitarkastusviraston hyväksymä vakuus sidotun oman pääoman puuttuvasta osasta on hankittu;

3) toteaa, että sidotun oman pääoman puuttuva osa on suoritettu; tai

4) päättää osakepääoman alentamisesta.

Edellä 1 momentissa mainitulla tavalla on meneteltävä myös, jos yhtiökokous siinä tapauksessa, että liikepankin toiminta on keskeytetty maksuvaikeuksien johdosta, hyväksyy johtokunnan ehdotuksen pankin maksuvalmiuden turvaamisesta.

32 §

Liikepankki ei saa jakaa osinkoa ennen kuin sidottu oma pääoma on karttunut 31 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua lisäystä vas-

taavalla määrällä lisättynä pankkitarkastusviraston hyväksymällä korolla.

Jos liikepankki joutuu selvitys- tai konkurssitilaan ennen kuin 1 momentissa tarkoitettu lisäys sidottuun omaan pääomaan on 1 momentissa tarkoitettulla tavalla katettu, lisäys omaan pääomaan on suoritettava pankin varoista ennen osakkaille osakepääomasta suoritettavia maksuja.

33 §

Liikepankin johtokunnan on viipymättä kutsuttava yhtiökokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan, jollei edellä 28 §:n 2 momentin nojalla asetetun määräajan kuluessa:

1) liikepankin toimintaa ole voitu turvata 28 §:n 1 momentissa tarkoitetun vakuusrahaston avustuslainalla tai avustuksella;

2) ole tehty päätöstä lisäyksen hankkimisesta sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi;

3) ole hankittu 30 §:ssä tarkoitettua vakuutusta;

4) ole tehty päätöstä osakepääoman alentamisesta;

5) ole tehty päätöstä pankin sulautumisesta toiseen liikepankkiin; tai

6) yhtiökokous ei ole hyväksynyt ehdotusta pankin maksuvalmiuden turvaamisesta.

Edellä 1 momentissa säädettyä menettelyä on noudatettava myös, jos 30 §:ssä tarkoitettua lisäystä sidottuun omaan pääomaan ei ole 31 §:n 1 momentin 1 kohdassa asetetun määräajan kuluessa suoritettu.

34 §

Jos liikepankin toimilupa on peruutettu, pankin johtokunnan on viipymättä suljettava pankki sekä kutsuttava yhtiökokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan tai pankin sulautumisesta toiseen liikepankkiin.

35 §

Liikepankin toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna pankilta ei saa hakea velkaa tai muuta sitoumusta suoritettavaksi eikä sen omaisuutta ulosmitata eikä hakea pankin omaisuutta takavarikkoon tai myymis- ja hukkaamiskieltoon taikka asettaa pankkia konkurssi- tai selvitystilaan. Myöskään pankin antamaa panttia ei saa tänä aikana muuttaa rahaksi.

Jos velkojan on lain mukaan oikeutensa säilyttämiseksi määräajassa pantava vireille kanne tai ryhdyttävä muuhun toimenpiteeseen, josta liikepankin toiminnan keskeyttäminen tai pankin sulkeminen hänet estää, oikeus on katsottava säilyneeksi, jos toimenpiteeseen on ryhdytty kuudenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun päätös toiminnan keskeyttämisestä on peruutettu tai pankki on uudelleen aloittanut toimintansa.

36 §

Valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa määräyksiä liikepankin hoidosta sen toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna.

37 §

Liikepankin asettamisesta selvitystilaan päättää yhtiökokous.

Valtiovarainministeriön on pankkitarkastusviraston esityksestä määrättävä pankki suljettavaksi ja päätettävä pankin asettamisesta selvitystilaan, jos:

1) liikepankin johtokunta ei ole täyttänyt sitä, mitä sen velvollisuudeksi on 28, 29, 33 tai 34 §:ssä säädetty;

2) pankki on aloittanut toimintansa ennen 7 §:ssä säädettyä osakepääoman maksamista; tai

3) yhtiökokous ei ole 33 ja 34 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa tehnyt niissä tarkoitettuja päätöksiä.

38 §

Kun yhtiökokous on päättänyt asettaa pankin selvitystilaan, sen on valittava vähintään kaksi selvitysmiestä toimittamaan pankin selvitys. Selvitysmiehistä ainakin yhden on oltava pankin velkojien edustaja. Selvitysmiesten vaalista on viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle, joka määrää lisäksi yhden selvitysmiehen.

Yhtiökokous voi erityisestä syystä päättää selvitysmiehen vaalin siirtämisestä kahden viikon kuluessa ilman eri kutsua pidettävään jatkokokoukseen.

Jollei selvitysmiehiä ole valittu kahden viikon kuluessa siitä, kun päätös liikepankin asettamisesta selvitystilaan on tehty, valtiovarainministeriön on määrättävä selvitysmiehet.

39 §

Liikepankin yhtiökokouksen on selvitysmiesten vaalin yhteydessä valittava yksi tai useampi tilintarkastaja tarkastamaan pankin hallintoa ja tilejä selvitystilan aikana. Jos valtiovarainministeriö on määrännyt selvitysmiehet, näiden on viipymättä kutsuttava kokoon yhtiökokous valitsemaan tilintarkastajia. Jollei tällaista kokousta voida pitää, selvitysmiesten on pyydyttävä valtiovarainministeriötä määräämään tilintarkastajat.

Mitä tässä laissa on säädetty tilintarkastajista, on soveltuvin osin voimassa selvitystilan tilintarkastajista.

40 §

Milloin tuomioistuimen asiana on päättää liikepankin selvitystilaan asettamisesta, on pankin velkojat ja osakkeenomistajat kutsuttava määrättynä päivänä kolmen viikon kuluessa kutsun antamisesta pankin kotipaikan alioikeuteen. Kutsu on viipymättä annettava kuulutuksella, joka tuomioistuimen tai tuomarin toimesta julkaistaan virallisessa lehdessä ja vähintään kaksi kertaa, viimeksi enintään viikkoa ennen sanottua määräpäivää, ainakin yhdessä pankin kotipaikan sanomalehdessä.

Kuultuaan saapuvilla olevia liikepankin velkoja ja osakkeenomistajia, pankin johtokuntaa ja pankkitarkastusvirastoa tuomioistuimen on ratkaistava, onko pankki asetettava selvitystilaan. Jos pankki päätetään asettaa selvitystilaan, tuomioistuimen on määrättävä selvitysmiehet, joista ainakin yhden on oltava pankkitarkastusviraston ehdottama henkilö.

41 §

Jos tuomioistuin on määrännyt selvitysmiehet, on näiden viipymättä kutsuttava kokoon yhtiökokous tilintarkastajia valitsemaan. Jollei tällaista kokousta saada pidetyksi, on selvitysmiesten pyydyttävä tuomioistuinta määräämään tilintarkastajat.

42 §

Päätöstä tai määräystä, joka on annettu 27, 28, 36—38 tai 40 §:n nojalla, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomaisen toisin määrää.

43 §

Kun liikepankki on asetettu selvitystilaan, johtokunnan on viipymättä laadittava ja annettava selvitysmiehille tilinpäätös siltä ajalta,

jolta tilinpäätöstä ei ole ennen esitetty yhtiökokouksen vahvistettavaksi. Selvitysmiesten on toimitettava viipymättä tilinpäätös selvitystilan tilintarkastajille, joiden on kahden kuukauden kuluessa annettava kertomus hallinnon ja tilien tarkastuksesta. Tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on kuukauden kuluessa tilintarkastuskertomuksen valmistumisesta esitettävä yhtiökokoukselle, jonka on otettava käsiteltäväksi kysymys vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle ja toimitusjohtajalle tilinpäätöksen tarkoittamalta ajalta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu aika käsittää myös edellisen tilikauden, tältä tilikaudelta on laadittava erillinen tilinpäätös ja emoyhtiössä myös konsernitilinpäätös.

44 §

Liikepankin asettamisesta selvitystilaan sekä selvitysmiesten valitsemisesta ja toiminimen kirjoittamisesta selvitystilan aikana selvitysmiesten on viipymättä ilmoitettava kaupparekisteriin.

Valtiovarainministeriön on ilmoitettava kaupparekisteriin päätöksestään, jolla se on määrännyt liikepankin asetettavaksi selvitystilaan tai määrännyt selvitysmiehet.

45 §

Selvitystilassa olevan liikepankin toiminteen on lisättävä sana "selvitystilassa".

Joka yksin tai yhdessä toisen henkilön kanssa selvitystilan alkamisen jälkeen kirjoittaa liikepankin toiminimen noudattamatta, mitä 1 momentissa on säädetty, vastaa syntyneen sitoumuksen aiheuttamasta vahingosta. Tällaista vastuuta ei kuitenkaan ole, jos asiakirjasta käy ilmi, että pankki on selvitystilassa, tai jos se, jolle sitoumus on annettu, tiesi pankin olevan selvitystilassa.

46 §

Selvitysmiesten tehtävänä on hoitaa liikepankin asioita selvitystilan aikana. Selvitysmiesten kelpoisuudesta, oikeuksista, velvollisuuksista ja vahingonkorvausvelvollisuudesta on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä pankin hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenistä on säädetty.

Selvitysmiesten palkkiosta päättää yhtiökokous.

47 §

Selvitysmiesten on heti keskeytettävä talletusten vastaanottaminen yleisöltä sekä muiden paitsi pankin hoidosta aiheutuvien maksujen suorittaminen.

48 §

Selvitysmiesten on haettava julkinen haaste liikepankin velkojille.

Selvitysmiehillä on oikeus tarvittaessa kutsua liikepankin velkojat kokoon. Kutsumisjärjestyksestä on voimassa, mitä konkurssipesän velkojen kokoonkutsumisesta on säädetty.

49 §

Selvitysmiesten on muutettava liikepankin omaisuus rahaksi niin pian kuin se voi tapahtua ilmeistä vahinkoa tuottamatta.

50 §

Selvitysmiesten on kolmen kuukauden kuluessa kunkin tilikauden päättymisestä annettava selvitystilan tilintarkastajille tilinpäätös. Selvitystilan tilinpäätös on laadittava siten kuin tässä laissa ja osakeyhtiölain 13 luvun 11 §:ssä on säädetty. Tilinpäätös on kaikkien selvitysmiesten allekirjoitettava.

Jollei selvitysmenettelyä ole saatettu loppuun kolmen vuoden kuluessa selvitystilan alkamisesta, selvitysmiesten on 1 momentissa tarkoitettun tilinpäätöksen antamisen yhteydessä ilmoitettava, mitkä syyt ovat aiheuttaneet viivytyksen.

51 §

Selvitystilan tilintarkastajien on kuukauden kuluessa siitä, kun tilinpäätös on heille jätetty, annettava selvitysmiehille kertomus hallinnon ja tilien tarkastuksesta.

Selvitysmiesten on viipymättä julkaistava tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus Virallisessa lehdessä, pidettävä ne osakkeenomistajien ja velkojien nähtävinä sekä esitettävä ne yhtiökokoukselle.

52 §

Liikepankin yhtiökokous voi erottaa valitsemansa selvitysmiehen ja valita erotetun tilalle toisen. Sama oikeus on valtiovarainministeriöllä ja pankkitarkastusvirastolla, jos se on määrännyt selvitysmiehet.

53 §

Selvitysmenettelyn alkamisen jälkeen liikepankin velkoja ei saa ryhtyä pakkotoimin perimään saatavaansa. Selvitysmenettely ei kuitenkaan estä sellaisen saatavan perimistä, johon velkojalla on pantti- tai muu vastaava etuoikeus.

Selvitysmenettelyn alkamisen jälkeen liikepankin velallisella ei ole oikeutta käyttää kuitaukseen saamista, jonka velallinen on hankkinut sen jälkeen, kun valtiovarainministeriö on määrännyt pankin toiminnan keskeytettäväksi tai peruuttanut pankin toimiluvan taikka määrännyt pankin suljettavaksi.

54 §

Selvitysmiesten on kutsuttava yhtiökokous kokoon päättämään liikepankin toiminnan jatkamisesta, jos se syy, jonka perusteella pankki on asetettu selvitystilaan, on poistunut tai jos pankin asema on selvitystilan kestäessä parantunut, ja jos pankkitarkastusvirasto on todennut pankin täyttävän ne ehdot, jotka laissa pankin toiminnalle asetetaan. Jos yhtiökokous, tilintarkastajien sekä 28 §:n 1 momentissa tarkoitetun vakuusrahaston annettua pankin asemasta lausuntonsa, puoltaa toiminnan jatkamista, selvitysmiesten on haettava valtiovarainministeriöltä selvitystilan lakkauttamista.

55 §

Liikepankkia ei saa asettaa konkurssiin ennen kuin selvitysmenettelyssä on todettu, että sen velat ovat varoja suuremmat.

Jos pankin velat ovat 1 momentin mukaisesti varoja suuremmat, selvitysmiesten on luovutettava pankin omaisuus konkurssiin.

56 §

Tehtävänsä suoritettuaan selvitysmiesten on annettava selvitystilan tilintarkastajille lopputilitys, johon on liitettävä kertomus heidän hallinnostaan selvitystilan alkamisesta lukien, selostus omaisuuden jaosta tai sen määrätarkoitukseen käyttämisestä sekä tiliaineisto koko selvitysajalta.

Selvitystilan tilintarkastajien on kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on heille jätetty, annettava selvitysmiehille kertomus lopputilityksen johdosta. Selvitysmiesten on esitettävä lopputilitys ja tilintarkastuskertomus viipymättä yhtiökokoukselle ja meneteltävä muutenkin 51 §:n 2 momentissa mainitulla tavalla.

57 §

Jollei liikepankin toimintaa ole päätetty jatkaa, pankki katsotaan puretuksi, kun lopputilitys on esitetty yhtiökokoukselle. Selvitysmiesten on ilmoitettava asiasta valtiovarainministeriölle ja kaupparekisteriin.

58 §

Selvitysmiesten antamaa lopputilitystä saa siihen tyytymätön moittia liikepankin kotipaikan alioikeudessa. Moitekanne on pantava viireille kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun 56 §:ssä tarkoitettu lopputilitys esitettiin yhtiökokoukselle.

59 §

Jos liikepankin omaisuus on luovutettu konkurssiin, pankin tallettajalla on oikeus saada konkurssipesän varoista maksu talletustilillä olevasta saatavastaan siitä huolimatta, ettei saatavaa ole konkurssissa valvottu.

7 luku

Vahingonkorvausvelvollisuus

60 §

Liikepankin perustaja, hallintoneuvoston jäsen, johtokunnan jäsen ja toimitusjohtaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeensa tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut pankille.

Edellä 1 momentissa mainittu henkilö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeensa tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle rikkomalla tätä lakia, talletuspankkien toiminnasta annettua lakia, osakeyhtiölakia tai muuta liikepankin toimintaa koskevaa säädöstä taikka yhtiöjärjestyä.

61 §

Liikepankin tilintarkastaja ja hallintoneuvoston määräämä tarkastaja on korvausvelvollinen 60 §:n 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaisesti sekä itsensä että apulaisensa tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttamasta vahingosta.

Jos tilintarkastajana on tilintarkastusyhteisö, vastaavat 1 momentissa tarkoitetusta vahingosta yhteisö sekä se, jolla on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta.

62 §

Liikepankin osakkeenomistaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän myötävaikuttamalla 60 §:n 2 momentissa tarkoitettujen säädösten tai yhtiöjärjestyksen rikkomiseen tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta on aiheuttanut liikepankille, osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle.

63 §

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa on säädetty.

64 §

Vahingonkorvauskanteen nostamisesta liikepankin lukuun on voimassa, mitä osakeyhtiölain 15 luvun 5—7 §:ssä on säädetty.

Pankkitarkastusvirastolla on osakeyhtiölain 15 luvun 5 ja 6 §:n säännösten estämättä oikeus, jos se katsoo tallettajien edun sitä vaativan, nostaa vahingonkorvauskanne liikepankin lukuun 60—62 §:ssä tarkoitettua henkilöä tai yhteisöä vastaan.

8 luku

Rangaistussäännökset

65 §

Joka

1) törkeästi laiminlyö täyttää, mitä 27—30, 33 ja 34 §:ssä on johtokunnan velvollisuuksista säädetty,

2) jakaa 32 §:n 1 momentin vastaisesti osinkoa, tai

3) ottaa 66 §:n 2 momentin vastaisesti pantiksi osakkeita,

on tuomittava *liikepankkirikkomuksesta* sakkoon, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole

muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

9 Luku

Erinäiset säännökset

66 §

Liikepankki saa pankkitarkastusviraston määrittelemän arvopaperitoiminnan yhteydessä ottaa osakeyhtiölain 7 luvun 1 §:n 1 momentin estämättä pantiksi omia osakkeitaan.

Liikepankki ei saa ottaa omia osakkeitaan sellaisen rahalainan pantiksi, jonka liikepankki on antanut omien osakkeidensa hankkimiseksi osakeannissaan. Tämän kiellon vastainen sopimus on pätemätön.

67 §

Liikepankki voi siirtää 90 prosenttia välittömästi ennen lain voimaantuloa päättäneeltä tilikaudelta laaditussa tilinpäätöksessä olevista luottotappiovarauksista vararahastoon seuraavassa tilinpäätöksessä.

Edellä 1 momentin mukaisesti vararahastoon siirrettyä määrää, poiketen siitä, mitä muualla laissa on säädetty, saadaan käyttää ainoastaan pankin tappioiden kattamiseen siltä osin kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja muu vapaa oma pääoma eivät siihen riitä.

10 luku

Voimaantulo

68 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 ja sillä kumotaan elokuun 29 päivänä 1969 annettu liikepankkilaki (540/69) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

3.

Säästöpankkilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku**Yleiset säännökset****1 §**

Säästöpankki on talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitettua toimintaa harjoittava rahalaitos. Sen erityistarkoituksena on säästämisen edistäminen.

2 §

Jos säästöpankki omistaa niin monta kotimaisen tai ulkomaisen osakeyhtiön osaketta, että sillä on enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä, pankki on emopankki ja mainittu yhtiö tytäryhtiö. Jos pankki ja sen tytäryhtiöt taikka tytäryhtiö yksin tai useat tytäryhtiöt yhdessä omistavat edellä tarkoitettun määrän kotimaisen tai ulkomaisen yhtiön osakkeita, myös viimeksi mainittu yhtiö on pankin tytäryhtiö.

Jos säästöpankilla on muutoin osakkeiden omistuksen tai sopimuksen perusteella määräämisvalta pankkitoimintaa harjoittavassa yhtiössä ja huomattava osuus sen toiminnan tuloksesta, säästöpankki on niinkään emopankki ja jälkimmäinen yhtiö tytäryhtiö.

Säästöpankin tytäryhtiönä ei pidetä kiinteistöyhtiötä, paitsi jos se, pankki ja pankin tytäryhtiö yhteensä omistavat 1 momentissa tarkoitettun määrän jonkin muun kotimaisen tai ulkomaisen osakeyhtiön osakkeita, eikä myöskään yhtiötä, jonka osakkeita pankki on hank-

kinut talletuspankkien toiminnasta annetun lain 14 ja 17 §:n mukaisesti.

Säästöpankki ja sen tytäryhtiöt muodostavat pankin konsernin.

Jos konsernia koskevia säännöksiä ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista noudattaa säästöpankin konsernin kokoonpanon tai muun erityisen syyn takia, säästöpankki voi poiketa niistä pankkitarkastusviraston kussakin yksittäistapauksessa antamien määräysten mukaisesti.

2 luku**Perustaminen****3 §**

Säästöpankin voi perustaa vähintään kymmenen suomalaista yhteisöä tai säätiötä taikka vähintään kaksikymmentä täysivaltaista Suomessa asuvaa Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaista, jotka eivät ole konkurssissa tai joita ei ole asetettu liiketoimintakieltoon. Avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö voi olla perustajana, jos yhtiön velvoitteista henkilökohtaisesti vastuussa olevat yhtiömiehet ovat täysivaltaisia Suomessa asuvia Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia. Valtiovarainministeriön luvalla voi muukin henkilö, yhteisö tai säätiö olla perustajana.

4 §

Säästöpankin perustamiskirjassa on mainittava:

- 1) perustajan ammatti, kansalaisuus, kotipaikka ja postiosoite;
- 2) peruspääoma;
- 3) aika, jonka kuluessa peruspääoma on maksettava; sekä
- 4) milloin ja miten pankin perustamiskokous pidetään.

5 §

Säästöpankilla on oltava säännöt. Säännöille ja niiden muutoksille on haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Pankin säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta.

6 §

Säästöpankin säännöissä on määrättävä:

- 1) pankin toiminimi;
- 2) pankin kotipaikkana oleva Suomen kunta;
- 3) peruspääoman ja mahdollisen kantarahaston suuruus taikka, milloin peruspääomaa tai rahastoa voidaan sääntöjä muuttamatta alentaa tai korottaa, vähimmäissuuruus ja enimmäissuuruus, jolloin vähimmäissuuruuden on oltava vähintään yksi neljäsosa enimmäissuuruudesta, sekä kantarahasto-osuuden nimellisarvo;
- 4) jos pankin isännät valitaan säästöpankkikokouksessa, säästöpankkikokouksen koollekutsumistapa ja kokouksessa käsiteltävät asiat;
- 5) isäntien lukumäärä, toimikausi ja eroamisikä, isäntien vaalissa noudatettava menettely ja ehdot, joilla tallettajat sekä kantarahasto-osuuksien omistajat saavat ottaa osaa vaaliin, isäntien toimivalta, isäntien varsinaisten kokousten aika sekä kokousten koonkutsuja ja kutsumistapa;
- 6) hallintoneuvoston tehtävät, kokoonpano, toimikausi ja jäsenten eroamisikä, jos pankilla on hallintoneuvosto;
- 7) hallituksen jäsenten ja varajäsenten lukumäärä, toimikausi ja eroamisikä, hallituksen päätösvaltaisuus sekä hallituksen ja toimitusjohtajan välinen tehtävänjako ja oikeus edustaa pankkia;
- 8) hallituksen jäsenen ja varajäsenen sekä toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan oikeudesta kuulua toisen liikeyrityksen hallintoon;

9) miten pankin hoidon ja hallinnon tarkastus on järjestettävä;

10) miten pankin toimipaikkojen hallinto on järjestettävä;

11) ketkä ovat oikeutetut kirjoittamaan pankin toiminimen;

12) määräaika, johon mennessä tilinpäätös on annettava tilintarkastajille;

13) tilintarkastajien ja varatilintarkastajien lukumäärä ja toimikausi; sekä

14) miten ylijäämä on pankkia purettaessa käytettävä, jos pankki puretaan 126 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

7 §

Perustettavan säästöpankin peruspääoman on oltava vähintään 25 miljoonaa markkaa. Pankin toimilupaa ja sääntöjen vahvistusta haettaessa on osoitettava, että peruspääoma on merkitty. Peruspääoma on maksettava kokonaan rahana ennen kuin pankki aloittaa toimintansa.

Peruspääoman merkitseminen on tehtävä perustamiskirjaan tai merkintälistaan, joka sisältää jäljennöksen perustamiskirjasta. Merkinän hyväksymisestä päättävät perustajat.

Säästöpankkien sulautuessa 78 §:n 2 momentin mukaisesti ei 1 momentin säännöstä peruspääoman vähimmäismäärästä sovelleta.

8 §

Säästöpankin perustamisesta päätetään perustamiskokouksessa.

Perustamiskokouksessa on:

- 1) perustajien esitettävä alkuperäinen perustamiskirja sekä toimilupa; ja
- 2) päätettävä, milloin toimitetaan isäntien vaali, ellei asiaa koskevaa määräystä sisälly perustamiskirjaan.

9 §

Säästöpankin perustamisesta on kuuden kuukauden kuluessa perustamispäätöksen tekemisestä tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin merkittäväksi niin kuin siitä on erikseen säädetty.

Rekisteri-ilmoitukseen on liitettävä säästöpankin hallituksen kaikkien jäsenten vakuutus siitä, että puolet 7 §:n 1 momentissa säädetyn peruspääoman vähimmäismäärästä on maksettu.

Jollei säästöpankkia 1 momentissa mainittu ajassa ole ilmoitettu rekisteröitäväksi, on perustaminen rauennut. Samoin raukeaa perustaminen, jos pankin rekisteröinti on evätty.

Hallituksen jäsenet vastaavat yhteisvastuullisesti merkityn peruspääoman ja kantarahaston maksetun määrän ja siitä saadun tuoton palauttamisesta sen jälkeen, kun niistä on vähennetty perustamisluvan hankkimisesta ja rekisteröimisestä aiheutuneet kustannukset.

10 §

Säästöpankki ei saa aloittaa toimintaansa ennen kuin pankki on saanut toimiluvan sekä toimittanut pankkitarkastusvirastolle ja säästöpankkitarkastukselle:

1) pankkia koskevan täydellisen otteen kaupparekisteristä;

2) pankin säännöt;

3) jäljennöksen sääntöjen vahvistamista koskevasta valtiovarainministeriön päätöksestä;

4) isäntien tai hallintoneuvoston vahvistamat pankin toimintaa ja hallintoneuvoston tai hallituksen valitsemia tarkastajia koskevat yleiset ohjeet; sekä

5) isäntien, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten ja varajäsenten, valtuutettujen, toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajien sekä tilintarkastajien ja varatilintarkastajien nimet sekä tiedot heidän kansalaisuudestaan ja kotipaikastaan.

Jos 1 momentissa mainituissa tiedoissa tapahtuu muutos, se on viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle ja säästöpankkitarkastukselle.

11 §

Ennen rekisteröimistä säästöpankki ei voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia eikä myöskään hakea, kantaa tai vastata tuomioistuimissa tai muiden viranomaisten luona. Hallitus voi kuitenkin käyttää puhevaltaa säästöpankin perustamista ja toimilupaa koskevissa asioissa ja muutoin ryhtyä toimenpiteisiin peruspääoman ja kantarahaston merkinnästä suoritettavan maksun saamiseksi.

Säästöpankin puolesta ennen sen rekisteröimistä tehdystä toimesta aiheutuneesta velvoitteesta vastaavat toimeen osallistuneet ja siitä päättäneet yhteisvastuullisesti. Perustamiskirjasta johtuvasta tai perustamiskokouksen jälkeen syntyneestä velvoitteesta siirtyy vastuu kuitenkin säästöpankille sen jälkeen, kun pankki on rekisteröity.

12 §

Säästöpankin sääntöjen muuttamisesta päättää isäntien kokous hallituksen ehdotuksesta.

Jos kokouksessa on saapuvilla vähintään kaksi kolmannelta isännistä ja nämä yksimielisesti ehdotusta muuttamatta siihen yhtyvät, on ehdotus hyväksytty. Muussa tapauksessa on asia siirrettävä lopullisesti päätettäväksi uuteen, aikaisintaan kuukauden kuluttua pidettävään isäntien kokoukseen. Sääntöjen muutos, jota vähintään kaksi kolmannelta tässä kokouksessa saapuvilla olevista isännistä kannattaa, katsotaan isäntien hyväksymäksi.

Päätös sääntöjen muuttamisesta siten, että jo annettujen kantarahasto-osuuksien osalta rajoitetaan oikeutta säästöpankin voitonjakoon, vaatii kaikkien kantarahasto-osuuden omistajien suostumuksen.

Säästöpankin sääntöjen muutos tulee voimaan, kun muutos on merkitty kaupparekisteriin.

3 luku

Oman pääoman kartuttaminen, peruspääoma, kantarahasto ja vararahasto

13 §

Säästöpankki voi kartuttaa peruspääomaa isäntien päätöksellä siirtämällä siihen vararahastosta varoja enintään hallituksen ehdottaman määrän.

14 §

Säästöpankki voi isäntien päätöksellä muodostaa kantarahaston, mikäli siitä on määräys säästöpankin säännöissä ja pankin oma pääoma on vähintään viisi miljoonaa markkaa.

Sääntöjen määräys tai sen muuttaminen, joka edellyttää kantarahaston rekisteröimistä tai rekisteröidyn kantarahaston korottamista taikka alentamista, on ilmoitettava rekisteröitäväksi ja rekisteröitävä vasta samanaikaisesti kantarahaston rekisteröimisen, korottamisen tai alentamisen kanssa.

Kantarahasto jakaantuu kantarahasto-osuuksiin, joiden tulee olla samansuuruiset.

15 §

Säästöpankin kaikki kantarahasto-osuudet tuottavat pankissa yhtäläiset oikeudet. Säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että kantarahastossa on erilaisia kantarahasto-osuuksia tai että sellaisia voidaan antaa. Samalla on mainittava eri kantarahasto-osuuslajien väliset eroavuudet ja kunkin lajisten kantarahasto-osuuksien lukumäärä.

Säännöissä voidaan määrätä, että tietynlajinen kantarahasto-osuus voidaan määrättyssä järjestyksessä muuntaa toisenlajiseksi kantarahasto-osuudeksi. Muuntamisesta on viivytystä tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin merkitäväksi. Kun rekisteröiminen on toimitettu, katsotaan muuntaminen täytäntöönpannuksi.

16 §

Kantarahasto voidaan kartuttaa enintään kaksi kertaa muun oman pääoman suuruiseksi, ellei pankkitarkastusvirasto myönnä erityisestä syystä siihen poikkeusta.

17 §

Kantarahasto-osuuden omistajalla on oikeus:

- 1) rahastoantiin 36 §:ssä säädettyllä tavalla;
- 2) voitonjakoon 40 §:ssä säädettyllä tavalla;
- 3) osallistua isäntien vaaliin 48 §:n 3 momentin mukaan, jos säästöpankin säännöissä niin määrätään;
- 4) oikeus vaatia kantarahasto-osuuden lunastusta 80 §:ssä säädettyllä tavalla;
- 5) osuuteen kantarahastosta 119 §:n mukaisesti pankkia purettaessa;
- 6) yhdessä muiden kantarahasto-osuuden omistajien kanssa saada isäntien kokous koolle 49 §:n 3 momentin mukaisesti tai asia käsiteltäväksi isäntien kokouksessa 49 §:n 4 momentin mukaisesti, jos heillä on vähintään yksi kymmenesosa kaikista kantarahasto-osuuksista; sekä
- 7) moittia pankin isäntien päätöstä 64 §:ssä säädettyissä tapauksissa.

18 §

Kantarahasto-osuuden merkitsijälle on annettava nimetylle henkilölle asetettu kantarahastotodistus, joka voi koskea useita kantarahasto-osuuksia. Kantarahastotodistus voidaan antaa ainoastaan kantarahasto-osuusluetteloon merkitylle kantarahasto-osuuden omistajalle. Kantarahastotodistusta ei saa antaa ennen kuin kantarahasto tai sen korotus on rekisteröity ja täysi maksu kantarahasto-osuudesta on suoritettu.

Kantarahastotodistuksessa on mainittava säästöpankin toiminimi, kantarahastotodistuksen laji, järjestysnumero sekä kantarahasto-osuuden nimellisarvo. Kantarahastotodistuksen tulee olla päivätty ja hallituksen tai hallituksen siihen valtuuttaman henkilön allekir-

joittama. Allekirjoitus saadaan suorittaa painamalla tai muulla siihen verrattavalla tavalla.

Kantarahasto-osuuden omistajan pyynnöstä hallituksen tulee kohtuullista maksua vastaan toimittaa kantarahastotodistuksen jakaminen taikka kantarahastotodistuksien yhdistäminen.

19 §

Ennen kantarahastotodistuksen antamista säästöpankki voi antaa nimetylle henkilölle asetetun väliaikaistodistuksen, joka koskee oikeutta yhteen tai useampaan kantarahasto-osuuteen ja joka sisältää ehdon kantarahastotodistuksen antamisesta ainoastaan väliaikaistodistuksen palauttamista vastaan. Todistukseen on pyynnöstä tehtävä merkintä kantarahasto-osuudesta suoritetuista maksuista.

20 §

Kantarahasto-osuus voidaan rajoituksitta luovuttaa ja hankkia. Sen jälkeen kun kantarahaston kartuttamisesta on tehty päätös, voidaan erikseen luovuttaa oikeus merkitä uusia kantarahasto-osuuksia.

Säästöpankki tai sen tytäryhtiö ei saa vastiketta vastaan hankkia toisen säästöpankin kantarahasto-osuuksia eikä vastiketta vastaan hankkia tai ottaa pantiksi omia tai emopankin kantarahasto-osuuksia. Tämän kiellon vastainen sopimus on pätemätön.

Säästöpankki saa pankkitarkastusviraston määrittelemän arvopaperitoiminnan yhteydessä ottaa 2 momentin estämättä pantiksi omia kantarahasto-osuuksia. Säästöpankki ei saa ottaa omia kantarahasto-osuuksiaan sellaisen rahallainan pantiksi, jonka säästöpankki on antanut omien kantarahasto-osuuksiensa hankkimiseksi kantarahastoannissaan. Tämän kiellon vastainen sopimus on pätemätön.

Mitä 2 ja 3 momentissa on sanottu, ei estä säästöpankkia sen vastaanottaessa osakeyhtiön 81 §:n mukaisesti sulautumisen nojalla hankkimasta osakeyhtiön omistamaa kantarahastotodistusta tai lunastamasta kantarahastotodistusta 80 §:n 1 momentin mukaisesti taikka huutokaupassa ostamasta säästöpankin saamisesta ulosmitattua kantarahastotodistusta. Säästöpankin hankkima kantarahastotodistus on, jollei sitä ole mitätöity kantarahastoa alentamalla, myytävä niin pian kuin se voi tappiotta tapahtua. Osakeyhtiön vastaanottamisen yhteydessä tai 80 §:n mukaisesti hankittu kantarahastotodistus on kuitenkin myytävä viimeistään kahden vuoden kuluessa saannosta.

21 §

Milloin kantarahastotodistus tai väliaikaistodistus luovutetaan tai pantataan on vastaavasti sovellettava, mitä velkakirjalain (622/47) 13, 14 ja 22 §:ssä on säädetty juoksevista velkakirjoista. Mainittuja säännöksiä sovellettaessa on se, jolla kantarahastotodistus tai väliaikaistodistus on hallussaan ja joka asiakirjaan säästöpankin toimesta tehdyn merkinnän mukaan on omistajana merkitty kantarahasto-osuusluetteloon, rinnastettava siihen, jolla velkakirjalain 13 §:n 2 momentin mukaan edellytetään olevan velkakirjan osoittama oikeus.

22 §

Säästöpankin hallituksen on pidettävä luetteloa pankin kaikista kantarahasto-osuuksista (*kantarahasto-osuusluettelo*). Luetteloon merkitään kantarahasto-osuudet numerojärjestyksessä, niiden antamispäivä sekä omistajan täydellinen nimi, ammatti, kansalaisuus ja posti-osoite.

Kantarahasto-osuuksien omistajista on pidettävä aakkosellista luetteloa (*kantarahasto-osuusomistajaluettelo*), jonka tulee sisältää 1 momentissa mainitut henkilötiedot sekä ilmoitus kunkin omistamien kantarahasto-osuuksien lukumäärästä.

Jos kantarahastossa on erilaisia kantarahasto-osuuksia, tulee kantarahasto-osuusluettelosta ja -osuusomistajaluettelosta ilmetä, mihin lajiin kukin kantarahasto-osuus kuuluu.

Kantarahasto-osuusluettelo ja -osuusomistajaluettelo voidaan pitää luotettavan irtolehtitai korttijärjestelmän muodossa ja ne voidaan laatia automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tai muulla tähän verrattavalla tavalla.

Kantarahasto-osuusluettelo ja -osuusomistajaluettelo on pidettävä säästöpankin pääkonttorissa jokaisen nähtävänä. Jokaisella on, korvattua pankin kulut, oikeus saada jäljennös kantarahasto-osuusluettelosta ja -osuusomistajaluettelosta tai niiden osasta.

23 §

Kantarahastotodistuksen saajan säästöpankille ilmoittama saanto, josta on esitetty luotettava selvitys samoin kuin selvitys säädetyn leimaveron suorittamisesta, sekä muu kantarahasto-osuusluetteloon merkittyä seikkaa koskeva pankille ilmoitettu muutos on viivytyksettä merkittävä kantarahasto-osuusluetteloon ja -osuusomistajaluetteloon. Merkintä on päivätävä.

Jos kantarahastotodistuksen viimeinen luovutus on merkitty kantarahastotodistukseen tai väliaikaistodistukseen avoimella siirrolla, on kantarahastotodistukseen tai väliaikaistodistukseen pantava uuden omistajan nimi ennen kuin saanto merkitään luetteloihin. Pankille esitettyyn kantarahastotodistukseen tai väliaikaistodistukseen on pantava todistus merkittämisestä ja sen päivämäärästä.

Säästöpankin suorittama voitto-osuuden maksu ja uuden kantarahastotodistuksen antaminen on pätevä, jos se on tehty kantarahasto-osuusluetteloon merkitylle omistajalle tai oikeudenhaltijalle paitsi, jos pankki tiesi tai sen olisi pitänyt tietää maksun tai kantarahastotodistuksen luovutuksen tapahtuvan väärälle henkilölle.

24 §

Kantarahastotodistuksen saajalla ei ole oikeutta käyttää sen omistajalle säästöpankissa kuuluvia oikeuksia ennen kuin hänet on merkitty kantarahasto-osuusluetteloon tai hän on pankille ilmoittanut saantonsa ja esittänyt siitä selvityksen.

Säästöpankin on pyynnöstä merkittävä kantarahasto-osuusluetteloon jokainen, joka asiakirjalla osoittaa hänellä olevan panttauksen, toimeksiannon tai muun seikan nojalla oikeus säästöpankista jaettavaan voittoon taikka uusiin kantarahasto-osuuksiin kantarahastoa kartutettaessa. Merkintä on poistettava, kun oikeuden näytetään lakanneen.

Jos useat omistavat kantarahasto-osuuden, he voivat käyttää omistajalle säästöpankissa kuuluvia oikeuksia vain yhteisen edustajan kautta.

25 §

Jos kantarahasto-osuuden omistajalle suoritetaan maksu säästöpankkia 8 luvun mukaan purettaessa, on kantarahastotodistukseen viivytyksettä tehtävä siitä merkintä. Samoin on kantarahastotodistukseen tehtävä merkintä, milloin kantarahastotodistus on mitätöity tai sen nimellisarvoa on korotettu tai alennettu maksua suorittamatta.

Jos kantarahastotodistus kuolettamisen yhteydessä on annettu toisen sijaan, on kantarahastotodistuksessa siitä mainittava.

26 §

Jos kantarahastotodistus tämän lain mukaan on varustettava merkinnällä tai jos se on isän-

tien kokouksen kantarahastotodistuksia koskevan päätöksen perusteella vaihdettava kahteen tai useampaan kantarahastotodistukseen, säästöpankki voi pidättää sille tulevan osuuden voitosta, kunnes kantarahastotodistus on saottua tarkoitusta varten esitetty.

27 §

Kantarahastoa voidaan kartuttaa merkitsemällä maksullisia kantarahasto-osuuksia tai korottamalla niiden nimellisarvoa maksua vastaan (*uusmerkintä*) taikka antamalla kantarahasto-osuuksia tai korottamalla niiden nimellisarvoa maksutta (*rahastoanti*).

28 §

Säästöpankin hallituksen ehdotus kantarahaston kartuttamispäätökseksi on pidettävä pankin pääkonttorissa nähtävänä vähintään viikon ajan ennen isäntien kokousta sekä asetettava nähtäväksi isäntien kokouksessa. Ehdotukseen on liitettävä, jollei kokouksessa käsitellä tilinpäätöstä, seuraavat asiakirjat:

1) jäljennökset viimeistä tilinpäätöstä koskevista asiakirjoista varustettuna merkinnöin voittoa tai tappiota koskevasta säästöpankin isäntien kokouksen päätöksestä;

2) hallituksen selostus tilinpäätöksen antamisen jälkeen sattuneista pankin asemaan olennaisesti vaikuttavista tapahtumista; sekä

3) tilintarkastajien ja, jos pankilla on hallintoneuvosto, tämän lausunto selostuksesta.

Kokouskutsussa on mainittava, kenelle hallitus ehdottaa annettavaksi oikeuden merkitä uusia kantarahasto-osuuksia sekä miten oikeutetun on meneteltävä käyttäessään oikeutta.

29 §

Uusmerkintää koskevassa päätöksessä on mainittava:

1) määrä, jolla kantarahastoa kartutetaan, tai korotuksen vähimmäis- ja enimmäismäärä;

2) minkä lajisia uudet kantarahasto-osuudet ovat, jos pankissa on tai voi olla erilaisia kantarahasto-osuuksia;

3) kenellä on oikeus merkitä kantarahasto-osuuksia;

4) merkintäaika sekä se lyhyempi aika, vähintään kuukausi merkintäajan alkamisesta, jonka kuluessa kantarahasto-osuuksien merkintään oikeutettu voi käyttää oikeuttaan;

5) kantarahasto-osuuden nimellisarvo ja kantarahasto-osuudesta maksettava määrä;

6) aika, jonka kuluessa kantarahasto-osuudet on maksettava; sekä

7) peruste, jonka mukaan tarjotaan merkitäviksi ne kantarahasto-osuudet, joiden osalta oikeutta ei ole määräajassa käytetty, ja peruste, jonka mukaan kantarahasto-osuudet ylimerkinnän tapahtuessa annetaan, jollei säästöpankin hallitukselle anneta oikeutta päättää näistä seikoista.

Jos kartuttamispäätös sisällöltään poikkeaa siitä, mitä kokouskutsussa on mainittu, on niille, joilla päätöksen mukaan on oikeus kantarahasto-osuuksien merkintään, viivytyksettä ilmoitettava päätöksestä sillä tavoin kuin kutsu isäntien kokoukseen toimitetaan. Samalla on ilmoitettava, kuinka on meneteltävä, jos oikeutta halutaan käyttää. Merkintäaika ei ala, ennen kuin ilmoittaminen on tapahtunut.

30 §

Kantarahasto-osuuksien merkintä on tehtävä merkintälistaan, joka sisältää kantarahaston kartuttamista koskevan päätöksen. Jäljennökset säästöpankin säännöistä sekä 28 §:n mukaan nähtäväksi asetetuista asiakirjoista on liitettävä merkintälistaan tai pidettävä merkittävien nähtävänä listassa mainituissa paikoissa.

31 §

Kantarahasto-osuuksista maksettava määrä ei saa olla kantarahasto-osuuden nimellisarvoa pienempi. Maksu on suoritettava rahana.

Kartutettaessa kantarahastoa uusmerkinnöin saadaan uudet kantarahasto-osuudet merkitä nimellisarvoa alempaan arvoon edellyttäen, että kantarahastoon siirretään vararahastosta tai muusta tätä tarkoitusta varten olevasta rahastosta uusien kantarahasto-osuuksien yhteenlasketun nimellisarvon ja kantarahasto-osuuksista maksettavan määrän erotus. Milloin erotus on enemmän kuin neljäsosa uusien kantarahasto-osuuksien nimellisarvosta, on päätös pätevä vain, jos se on tehty 12 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Kantarahasto-osuuksista saatu nimellisarvon ylittävä määrä on siirrettävä vararahastoon.

32 §

Jollei kantarahasto-osuudesta maksettavaa määrää suoriteta ajoissa ja viimeistään kuukauden kuluessa hallituksen antamasta maksukehotuksesta, hallitus voi julistaa kantarahasto-osuuden menetetyksi. Maksukehotus, josta on ilmentävä laiminlyönnin seuraamus,

on lähetettävä maksuvelvolliselle, milloin tämän osoite on säästöpankin tiedossa. Muussa tapauksessa kehoitus on julkaistava pankin kotipaikalla leviävässä sanomalehdessä.

Hallitus voi antaa menetetyksi julistetun kantarahasto-osuuden maksuvelvollisuksiin jollekin toiselle tai, jos kantarahaston perustamista tai kartuttamista ei ole rekisteröity, mitätöidä sen.

Jos kantarahasto-osuus julistetaan menetetyksi taikka uudeltakaan merkitsijältä ei saada täyttä maksua, menetetyksi julistetun kantarahasto-osuuden merkitsijän on suoritettava säästöpankille korvaukseksi kymmenesosa kantarahasto-osuuden täydestä maksusta.

33 §

Jollei kantarahaston kartuttamispäätöksen mukaista vähimmäismäärää kantarahasto-osuuksia ole merkintäajan kuluessa merkitty, on kartuttamispäätös rauennut. Niin ikään raukeaa sellainen säästöpankin sääntöjen muutosta koskeva päätös, joka on tehty edellytyksin, että kantarahastoa kartutetaan. Merkityistä kantarahasto-osuuksista maksettu määrä on tällöin heti palautettava.

Kantarahaston kartuttaminen on ilmoitettava kaupparekisteriin merkittäväksi vuoden kuluessa sitä koskevasta päätöksestä. Rekisteröimisen edellytyksenä on, että kartutus on kartuttamispäätöksen mukainen ja että kartuttamismäärästä on maksettu vähintään puolet.

Rekisteri-ilmoitukseen on liitettävä pankin hallituksen kaikkien jäsenten vakuutus siitä, että rekisteröitävästä kartutuksesta maksettu määrä on pankin hallussa. Ilmoitukseen on liitettävä myös pankin tilintarkastajien todistus siitä, että maksua koskevia 2 momentin säännöksiä on noudatettu.

34 §

Peruspääoman kartuttaminen on viipymättä ilmoitettava kaupparekisteriin merkittäväksi. Rekisteröimisen edellytyksenä on, että 33 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä on soveltuvin osin noudatettu.

35 §

Jollei ilmoitusta kantarahaston kartuttamisesta ole tehty vuoden kuluessa kartuttamispäätöksestä tai jos rekisteröiminen on eväty, on noudatettava mitä 33 §:n 1 momentissa on säädetty.

Peruspääoma ja kantarahasto katsotaan kartutetuksi, kun rekisteröiminen on toimitettu.

Kantarahasto-osuudet tuottavat oikeuden voitonjakoon ja muun oikeuden säästöpankissa siitä päivästä, jona kartuttaminen rekisteröidään, jollei kartuttamispäätöksessä toisin määrätä. Tämä oikeus alkaa kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua rekisteröimisestä.

36 §

Rahastoanti voidaan suorittaa käyttämällä hyväksi 39 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla vararahastoa tai muita tätä tarkoitusta varten olevia rahastoja.

Rahastoantia koskevassa päätöksessä on mainittava määrä, joka 1 momentin mukaisesti siirretään kantarahastoon, uusien kantarahasto-osuuksien lukumäärä ja laji, sekä milloin kantarahasto-osuuksien nimellisarvoa korotetaan, kantarahastotodistusten uusi nimellisarvo.

Rahastoantia koskeva päätös on viivytyksettä ilmoitettava rekisteröitäväksi. Mitä 33 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty, on soveltuvin osin noudatettava.

37 §

Jos se, jolla rahastoannin perusteella on oikeus saada uusi kantarahastotodistus, ei ole viiden vuoden kuluessa kartuttamispäätöksen rekisteröimisestä vaatinut kantarahastotodistusta, säästöpankki voi kehottaa häntä ottamaan kantarahastotodistuksen vastaan uhalla, että hän muuten menettää sen. Kehotus on lähetettävä hänelle, jos hänen nimensä ja osoitteensa on pankin tiedossa, sekä julkaistava pankin kotipaikalla leviävässä sanomalehdessä. Jollei hän ilmoittaudu vuoden kuluessa kehoituksesta, voidaan uusi kantarahastotodistus myydä hänen lukuunsa julkisella huutokaupalla tai arvopaperipörssin välityksellä. Myynnin tapahduttua on hänellä vain oikeus siitä kertyneisiin varoihin sen jälkeen, kun niistä on vähennetty kehoituksesta ja myymisestä aiheutuneet kulut. Varat, joita ei ole nostettu neljän vuoden kuluessa myynnistä, siirtyvät pankille.

38 §

Peruspääoman ja kantarahaston alentamisesta päättää hallituksen ehdotuksesta 12 §:ssä säädetyssä järjestyksessä isäntien kokous. Hallituksen ehdotukseen alentamispäätökseksi on soveltuvin osin noudatettava, mitä edellä 28 §:ssä on säädetty. Ehdotuksessa on mainittava se määrä, jolla peruspääomaa tai kantara-

hastoa alennetaan (*alentamismäärä*). Alentamispäätös on pätevä vain, mikäli alentamismäärä käytetään sellaisen vahvistetun taseen mukaisen tappion peittämiseksi, johon varaukset, vapaa oma pääoma ja vararahasto eivät riitä.

Kantarahaston alentaminen toteutetaan alentamalla kantarahasto-osuuksien nimellisarvoa. Sääntöjä on vastaavasti muutettava.

Peruspääoman ja kantarahaston alentamispäätökselle on haettava valtiovarainministeriön suostumus ja alentaminen on ilmoitettava rekisteröitäväksi neljän kuukauden kuluessa alentamispäätöksestä. Peruspääoma ja kantarahasto katsotaan alennetuksi, kun rekisteröiminen on toimitettu. Jollei rekisteröimisilmoitusta ole tehty säädetyssä ajassa tai jos rekisteröiminen on eväty, päätös raukeaa. Niin ikään raukeaa sellainen sääntöjen muutosta koskeva päätös, joka on tehty edellytyksin, että peruspääomaa tai kantarahastoa alennetaan.

39 §

Säästöpankillä on oltava vararahasto.

Vararahastoa saadaan käyttää pankin tappioiden peittämiseen siltä osin kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja tätä tarkoitusta varten olevat muut rahastot tai varaukset eivät siihen riitä.

Säästöpankin vararahastoa saa 2 momentin estämättä käyttää peruspääoman kartuttamiseen ja valtiovarainministeriön luvalla kantarahaston kartuttamiseen sekä 80 §:n 4 momentissa säädettyyn lunastukseen.

40 §

Säästöpankin voittoa ja muuta vapaata omaa pääomaa voidaan isäntien päätöksellä hallituksen esittämää määrää ylittämättä jakaa voitto-osuutena pankin kantarahasto-osuuksille, jollei talletuspankkien toiminnasta annetun lain 32 §:stä muuta johdu.

Voitto-osuutena voidaan jakaa vain voittoa ja muuta vapaata omaa pääomaa, joka on syntynyt kantarahaston muodostamisen jälkeen.

Siitä osasta säästöpankin voittoa, jota ei käytetä vararahaston kartuttamiseen, voiton jakamiseen kantarahasto-osuuksille tai jätetä säästöpankin vapaaseen omaan pääomaan, voidaan varoja isäntien päätöksellä hallituksen esittämää määrää ylittämättä käyttää säästäväisyyden edistämiseen tai muihin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, kuitenkin enintään kaksikymmentäviisi prosenttia voitosta.

Voittovaroja ei kuitenkaan ilman pankkitarkastusviraston suostumusta saa käyttää 3 momentissa mainittuihin säästäväisyyttä edistäviin tai yleishyödyllisiin tarkoituksiin ennen kuin säästöpankin vakuusrahastosta saama avustuslaina on korkoineen maksettu takaisin.

41 §

Peruspääomaa ei makseta takaisin.

Kantarahastoa ei makseta takaisin, paitsi säästöpankin sulautumisessa 80 §:n mukaan tai pankkia 8 luvun mukaisesti purettaessa.

42 §

Isäntien kokous tai sen valtuuttamana hallintoneuvosto voi päättää velkakirjalainan ottamisesta ehdoin, että lainan antajilla on oikeus vaihtaa velkakirjansa kokonaan tai osittain säästöpankin kantarahasto-osuuksiin (*vaihtovelkakirjat*) taikka oikeus merkitä maksullisia uusia kantarahasto-osuuksia (*optiolaina*). Viimeksi mainitussa tapauksessa voidaan määrätä, että lainan antajat saavat 18 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla allekirjoitetun erityisen todistuksen, joka sisältää merkinnän ehdot sekä määräyksen siitä, että todistus on luovutettava säästöpankille kantarahasto-osuuksia merkittäessä (*optiotodistus*).

Mikäli laina lasketaan liikkeeseen obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista annetussa laissa (553/69) tarkoitettuina joukkovelkakirjoina, on tämän lain säännösten lisäksi noudatettava, mitä sanotussa laissa on säädetty.

43 §

Lainan ottamista koskevassa päätöksessä on mainittava lainan määrä tai enimmäismäärä, velkakirjojen vaihdon tai kantarahasto-osuuksien merkinnän aika ja ehdot sekä velkakirjojen omistajien tai optiotodistusten haltijoiden oikeudet siinä tapauksessa, että kantarahaston pääomaa ennen velkakirjojen vaihtoa tai kantarahasto-osuuksien merkintää korotetaan tai alennetaan taikka uusi vaihtovelkakirja- tai optiolaina lasketaan liikkeeseen taikka säästöpankki puretaan tai lakkaa sulautumisen kautta. Muutkin lainaehdot on mainittava päätöksessä, jollei niistä määräämistä jätetä hallituksen tehtäväksi.

Mitä 28 ja 29 §:ssä on säädetty, on soveltuvin osin noudatettava lainojen ottamista koskevan ehdotuksen esittämiseen ja isäntien kokouksen päätökseen.

Velkakirjojen vaihtamisen ehtoja ei saa määrätä sellaisiksi, että velkakirjoista maksettava määrä on pienempi kuin niiden kantarahasto-osuuksien yhteinen nimellisarvo, joihin velkakirjat voidaan vaihtaa, paitsi milloin erotus katetaan vaihdon yhteydessä suoritettavalla maksulla.

44 §

Optiolainan ehtojen mukainen uusien kantarahasto-osuuksien merkintä on tehtävä merkintälistaan, joka sisältää lainan ottamista koskevan isäntien kokouksen päätöksen. Jäljennökset säännöistä ja viimeistä tilinpäätöstä koskevista asiakirjoista varustettuna merkinnöin voittoa tai tappiota koskevasta isäntien kokouksen päätöksestä tulee olla liitettynä merkintälistaan tai on pidettävä merkitsijöiden nähtävänä listassa mainitussa paikassa.

Mitä edellä 31—33 §:ssä on säädetty, on vastaavasti sovellettava kantarahasto-osuuksien maksamiseen.

45 §

Lainan merkintäajan päätyttyä säästöpankin tulee viivytyksettä ilmoittaa rekisteröimistä varten merkityn lainan määrä sekä määrä jolla kantarahastoa voidaan velkakirjoja vaihtamalla tai uusmerkinnällä korottaa, sekä aika, jonka kuluessa velkakirjojen vaihto tai kantarahasto-osuuksien merkintä voi tapahtua.

Vaihdolle tai kantarahasto-osuuksien merkinnälle määrätyn ajan päätyttyä on viivytyksettä ilmoitettava rekisteröimistä varten, kuinka monta kantarahasto-osuutta on annettu velkakirjoja vastaan tai merkitty optiolainan ehtojen mukaisesti. Milloin vaihtoaika tai kantarahasto-osuuksien merkintäaika on pitempi kuin yksi vuosi, on ilmoitus tehtävä viivytyksettä sellaisen tilikauden päättymisen jälkeen, jonka aikana velkakirjoja on vaihdettu tai kantarahasto-osuuksia on merkitty.

Rekisteröimisen edellytyksenä on velkakirjojen vaihtamisen osalta, että säästöpankki on saanut vähintään ilmoitettujen kantarahasto-osuuksien yhteenlaskettua nimellisarvoa vastaavan määrän, ja uusmerkinnän osalta, että uusista kantarahasto-osuuksista on maksettu täysi määrä. Rekisteri-ilmoitukseen on liitettävä säästöpankin hallituksen kaikkien jäsenten vakuutus siitä, että rekisteröitävästä korotuksesta maksettu määrä on säästöpankin hallussa. Ilmoitukseen on myös liitettävä säästöpankin tilintarkastajien todistus siitä, että edellä

olevia maksuja koskevia säännöksiä on noudatettu.

Kantarahasto katsotaan kartutetuksi ilmoitettujen kantarahasto-osuuksien yhteenlaskettulla nimellisarvolla, kun rekisteröiminen on toimitettu.

46 §

Kantarahastotodistusta ei saa antaa ennen kuin 45 §:n 4 momentin mukainen rekisteröiminen on toimitettu.

Uudet kantarahasto-osuudet tuottavat oikeuden voitonjakoon ja muun oikeuden säästöpankissa siitä päivästä, jona 45 §:n 4 momentin mukainen rekisteröiminen toimitetaan, jollei lainan ehdoissa ole muita määrätty. Sellainen oikeus alkaa kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua vaihdosta tai siitä kun kantarahasto-osuudet on täysin maksettu.

4 luku

Hallinto

47 §

Säästöpankin hallintoa hoitavat isännät, jotka ovat tallettajien ja mahdollisten kantarahasto-osuuden omistajien edustajia, sekä hallitus ja toimitusjohtaja. Lisäksi pankissa voi olla hallintoneuvosto ja valtuutettuja.

Isännät valitsevat hallituksen ja hallitus toimitusjohtajan. Mikäli säästöpankilla on hallintoneuvosto, sen valitsevat isännät, hallintoneuvosto valitsee hallituksen sekä sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan ja, jos säännöissä on niin määrätty, toimitusjohtajan.

Vähintään puolet isännistä, hallintoneuvoston jäsenistä, hallituksen jäsenistä ja valtuutetuista sekä toimitusjohtajan on oltava Suomessa asuvia Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia, jollei valtiovarainministeriö myönnä asuinpaikan tai kansalaisuuden osalta poikkeusta. Vajaavaltainen tai konkurssissa tahi liiketoimintakiellossa oleva ei voi olla isäntänä, hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana eikä valtuutettuna.

Mitä tässä laissa on säädetty hallituksen jäsenestä ja toimitusjohtajasta, on vastaavasti sovellettava hallituksen varajäsenen ja varatoimitusjohtajaan.

48 §

Säästöpankin isännät valitaan pankin säännöissä määrättyllä tavalla säästöpankkikokouk-

sessä, isäntien kokouksessa tai postiäänestyksellä.

Tallettajilla, jotka täyttävät 6 §:n 5 kohdan mukaan säännöissä määrättävät ehdot, on aina äänioikeus isäntiä valittaessa. Tallettajalla on yksi ääni.

Kantarahasto-osuuden omistajille voidaan pankin säännöissä antaa oikeus osallistua isäntien vaaliin. Jos äänioikeus annetaan, on kantarahasto-osuuden omistajalla yksi ääni, jollei säännöissä ole annettu oikeutta käyttää enemmän ääniä. Kantarahasto-osuuden omistajan kantarahasto-osuuden omistukseen perustuva äänimäärä saa olla enintään kymmenen.

Ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:ssä tarkoitettu yhteisö ei saa osallistua isäntänä, tallettajana eikä kantarahasto-osuuden omistajana isäntien vaaliin.

Säästöpankin isäntiä on oltava vähintään kaksitoista. Isännän toimikausi on määrättävä enintään kuudeksi vuodeksi ja se on järjestettävä niin, että samalla kertaa joutuu erovuoroon enintään puolet isännistä. Isäntä ei saa olla saman pankin hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai valtuutettu.

Enemmistön pankin isännistä on valittaessa oltava pankin äänivaltaisia tallettajia.

Säästöpankin erovuoroon joutunut isäntä pysyy toimessaan, kunnes hänen tilalleen on laillisesti valittu uusi. Jos isäntä ennen toimikautensa päättymistä eroaa tai kuolee taikka menettää kelpoisuutensa, on hänen tilalleen hänen toimikautensa loppuajaksi isäntien vaalia seuraavan kerran toimitettaessa valittava uusi isäntä.

49 §

Säästöpankin isäntien on valittava keskuudestaan vuodeksi kerrallaan puheenjohtaja ja vähintään yksi varapuheenjohtaja. Isäntien on kokoonnuttava varsinaiseen kokoukseen ainakin kerran vuodessa.

Kutsu isäntien kokoukseen on toimitettava aikaisintaan neljä viikkoa ja, jollei säännöissä ole määrätty pitempää aikaa, viimeistään viikkoa ennen kokousta. Jos päätöksen tekeminen isäntien kokouksessa käsiteltävässä asiassa siirretään jatkokokoukseen, on siihen toimitettava eri kutsu, jos kokous pidetään myöhemmin kuin neljän viikon kuluttua. Jos sääntöjen mukaan päätöksen pätevyys edellytyksenä

on, että päätös tehdään kahdessa isäntien kokouksessa, ei kutsua jälkimmäiseen kokoukseen saa toimittaa ennen kuin edellinen kokous on pidetty. Kutsussa on mainittava edellisessä kokouksessa tehty päätös.

Ylimääräinen isäntien kokous on pidettävä, kun isäntien puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tai pankin hallitus pitää sitä tarpeellisena taikka pankin tilintarkastaja tai kolmannes isännistä tai vähintään isäntien lukumäärän kolmannesta vastaava määrä isäntiä valittaessa äänioikeutettuja tallettajia tai kantarahasto-osuuksien omistajat, joilla on vähintään yksi kymmenesosa kaikista kantarahasto-osuuksista, kirjallisesti hallitukselta sitä vaativat ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Kokouskutsu on toimitettava neljäntoista päivän kuluessa siitä, kun tallettajat tai kantarahasto-osuuden omistajat ovat esittäneet vaatimuksen. Jollei kutsua ole sanotussa ajassa toimitettu, lääninhallituksen tulee tallettajan tai kantarahasto-osuuden omistajan hakemuksesta oikeuttaa hakija kutsumaan kokous koolle pankin kustannuksella.

Edellä 3 momentissa tarkoitetuilla tallettajilla tai kantarahasto-osuuden omistajilla on oikeus saada haluamansa asia isäntien kokouksen käsiteltäväksi, jos sitä kirjallisesti vaaditaan hallitukselta niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää kokouskutsuun.

50 §

Säästöpankin isäntien kokous on päätösvaltainen, kun vähintään kolmannes isännistä ja ainakin kuusi isäntää on paikalla.

Isäntien kokouksen päätökseksi tulee, jollei tämän lain tai sääntöjen mukaan vaadita määränemmistöä, se mielipide, jota enemmän kuin puolet läsnäolevista kannattaa tai, äänten mennessä tasan, johon puheenjohtaja yhtyy. Vaaleissa katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Isäntien kokous voi kuitenkin ennen vaalia päättää, että valituksi tulee se, joka saa enemmän kuin puolet annetuista äänistä. Äänten mennessä tasan ratkaistaan vaali arvalla.

Säästöpankin isäntä saa ainoastaan henkilökohtaisesti käyttää puhe- ja äänivaltaansa isäntien kokouksessa.

51 §

Säästöpankin isäntien tehtävänä on valvoa, että pankkia hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain ja sääntöjen mukaisesti. Osa isän-

tien tehtävistä voi 53 §:n mukaisesti siirtyä hallintoneuvostolle.

Säästöpankin isäntien on:

1) valittava ja vapautettava hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenet;

2) valittava vuosittain tilintarkastajat;

3) määrättävä isäntien, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä tilintarkastajien palkkiot;

4) vahvistettava pankin toimintaa koskevat yleiset ohjeet asioissa, jotka ovat laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä;

5) vahvistettava hallintoneuvoston, hallituksen ja valtuutettujen päätösten kirjaamista koskevat ohjeet;

6) päätettävä hallituksen esityksestä kantarahaston perustamiseksi;

7) päätettävä hallituksen esityksestä voiton jakamiseksi kantarahasto-osuuksille;

8) päätettävä hallituksen esityksestä kantarahastoannin toteuttamiseksi;

9) käsiteltävä pankin toimintakertomus, vahvistettava pankin tuloslaskelma ja tase sekä mahdollinen konsernitilinpäätös, sekä päätettävä toimenpiteistä, joihin vahvistetun taseen tai emopankissa konsernitaseen mukainen voitto tai tappio antaa aiheen;

10) päätettävä vastuuvapaudesta hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille, valtuutetuille ja toimitusjohtajalle; sekä

11) käsiteltävä muut hallituksen esittämät asiat.

52 §

Säästöpankin säännöissä voidaan määrätä asetettavaksi hallintoneuvosto. Hallintoneuvostossa on oltava vähintään viisi jäsentä. Hallintoneuvoston on valittava keskuudestaan vuodeksi kerrallaan puheenjohtaja ja vähintään yksi varapuheenjohtaja.

Isäntä, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja ja valtuutettu eivät saa kuulua hallintoneuvostoon. Muutoin on hallintoneuvostosta ja sen jäsenistä soveltuvin osin noudatettava, mitä hallituksesta ja sen jäsenistä on säädetty.

53 §

Säästöpankin hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa, että pankkia hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain ja sääntöjen mukaisesti.

Hallintoneuvoston on erityisesti:

1) valittava ja vapautettava hallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet ja

toimitusjohtaja sekä määrättävä heidän palkkionsa ja palkkaetunsa;

2) vahvistettava hallituksen ja valtuutettujen päätösten kirjaamista koskevat ohjeet;

3) vahvistettava pankin toimintaa koskevat yleiset ohjeet asioissa, jotka ovat laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä;

4) toimituttava valitsemillaan tarkastajilla vähintään kerran vuodessa pankin hoidon ja hallinnon tarkastus;

5) annettava varsinaiselle isäntien kokoukselle lausunto tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä sekä varmennettava ne; sekä

6) käsiteltävä muut hallituksen esittämät asiat.

Säännöissä voidaan lisäksi määrätä, että hallintoneuvosto päättää asioista, jotka koskevat toiminnan huomattavaa laajentamista tai supistamista, pankin organisaation olennaista muuttamista sekä, että hallintoneuvosto valitsee ja vapauttaa valtuutetut ja määrää heidän palkkionsa ja palkkaetunsa.

54 §

Säästöpankin hallituksessa on oltava vähintään viisi jäsentä. Hallituksen jäsenen toimikausi voidaan säännöissä määrätä enintään kolmeksi vuodeksi. Säännöissä voidaan määrätä, että toimitusjohtaja tai muu pankin toimihenkilö saadaan valita hallituksen jäseneksi määräämättömäksi ajaksi.

Säästöpankin hallituksen on valittava keskuudestaan vuodeksi kerrallaan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, ellei valintaa suoriteta 53 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla hallintoneuvosto. Säännöissä voidaan määrätä, että säästöpankin hallituksessa voi olla useita varapuheenjohtajia.

55 §

Säästöpankin hallituksen tehtävänä on pankin toiminnan johto lain ja pankin sääntöjen mukaan.

Hallitus on päätösvaltainen, kun saapuvilla on vähintään puolet sen jäsenistä, jollei säännöissä ole toisin määrätty.

Hallituksen päätökseksi tulee, jollei sääntöjen mukaan vaadita määräenemmistöä, se mielipide, jota enemmän kuin puolet läsnäolevista on kannattanut tai, äänten mennessä tasan, johon puheenjohtaja yhtyy.

Hallitus edustaa säästöpankkia.

56 §

Säästöpankin isäntä, hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen, valtuutettu tai toimitusjohtaja ei saa osallistua hänen ja säästöpankin välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hän ei myöskään saa ottaa osaa säästöpankin ja kolmannen henkilön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, mikäli hänellä on siitä odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa säästöpankin edun kanssa. Mitä tässä on sanottu sopimuksesta, on vastaavasti sovellettava oikeudenkäyntiin tai muuhun puhevallan käyttämiseen.

57 §

Säästöpankin isäntä, hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen, valtuutettu, toimitusjohtaja tai valvoja ei saa olla toisen kotimaisen talletuspankin isäntä, hallintoneuvoston, hallituksen tai johtokunnan jäsen tai varajäsen, valtuutettu, toimitusjohtaja, valvoja taikka toimihenkilö.

Säästöpankin isäntä, hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen, valtuutettu, toimitusjohtaja tai valvoja saa 1 momentin estämättä olla säästöpankkien keskusrahalaityksena toimivan liikepankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei sovelleta säästöpankin konserniin kuuluviin talletuspankkeihin eikä talletuspankkeihin, jotka säästöpankkien keskusrahalaityksena ja säästöpankit yhdessä omistavat.

58 §

Säästöpankin säännöissä määrättyjä hallituksen toimivaltaan kuuluvia tehtäviä voidaan sääntöjen määräyksellä tai pankin hallituksen päätöksellä siirtää pankin valtuutetuille. Valtuutetut valitsee hallintoneuvosto tai hallitus. Toimiin, jotka pankin toiminnan laajuus ja laatu huomioon otettuna ovat epätavallisia tai laajakantoisia, valtuutetut saavat ryhtyä vain, jos hallitus on heidät siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa on hallitukselle niin pian kuin mahdollista annettava toimenpiteestä tieto.

59 §

Isäntien, hallintoneuvoston, hallituksen tai valtuutettujen kokouksessa ei saa tehdä päätöstä, joka on omansa tuottamaan kantara-

hasto-osuuden omistajalle tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua pankin, tallettajan tai toisen kantarahasto-osuuden omistajan kustannuksella.

60 §

Säästöpankin toimitusjohtajan tehtävänä on hoitaa pankin juoksevaa hallintoa isäntien, hallintoneuvoston ja hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Toimiin, jotka pankin toiminnan laajuus ja laatu huomioon otettuna ovat epätavallisia tai laajakantoisia, toimitusjohtaja saa ryhtyä vain, mikäli hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa on hallitukselle niin pian kuin mahdollista annettava toimenpiteestä tieto.

Säästöpankin toimitusjohtaja voidaan valita pankin hallituksen jäseneksi ja pankin valtuutetuksi.

Toimitusjohtajalla on oikeus edustaa pankkia sellaisessa asiassa, joka 1 momentin mukaan kuuluu hänen tehtäviinsä.

61 §

Haaste katsotaan toimitetuksi säästöpankille, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle tai toimitusjohtajalle.

62 §

Säästöpankin toiminimenkirjoittajan ja prokuristin tulee asua toimipaikan sijaintimaassa.

Valtiovarainministeriö voi pankin hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentin säännöksistä.

63 §

Säästöpankin on annettava pankkitarkastusvirastolle ennalta tieto pankin isäntien ja hallintoneuvoston kokouksesta sekä niissä käsiteltäväksi tulevista tärkeistä asioista.

64 §

Jos säästöpankin isäntien päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai jos se on muutoin tämän lain tai pankin sääntöjen vastainen, voi kantarahasto-osuuden omistaja, hallitus, hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, nostaa kanteen pankkia vastaan päätöksen julistamiseksi pätemättömäksi tai sen muuttamiseksi.

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Jos 1 momentissa tarkoitettulla kantarahasto-osuuden omistajalla on ollut hyväksyttävä syy viivästymiseen ja päätöksen päteväksi jääminen olisi hänelle ilmeisen kohtuutonta, kanne saadaan panna vireille viimeistään vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä. Jollei kannetta nosteta määräajassa, on päätöstä pidettävä pätevänä.

Mitä 2 momentissa on säädetty ei kuitenkaan ole voimassa:

1) jos päätös on sellainen, etteivät isännät lain mukaan voi tehdä sitä edes yksimielisesti;

2) jos päätökseen vaaditaan lain tai säästöpankin sääntöjen mukaan kaikkien kantarahasto-osuuden omistajien suostumus eikä sellaista suostumusta ole annettu; tai

3) ellei kokoukseen ole toimitettu kutsua tai jos kokouskutsusta voimassa olevia säännöksiä tai määräyksiä on olennaisesti rikottu.

Tuomioistuimen ratkaisu, jolla isäntien kokouksen päätös on julistettu pätemättömäksi tai muutettu, on voimassa myös niihin kantarahasto-osuuden omistajiin nähden, jotka eivät ole yhtyneet kanteeseen. Tuomioistuin voi muuttaa isäntien kokouksen päätöstä vain, jos voidaan todeta, minkä sisältöinen päätöksen olisi pitänyt olla.

5 luku

Tilintarkastus ja tilinpäätös

65 §

Säästöpankin isäntien on vuosittain pankin hallinnon ja tilien tarkastamista varten valittava vähintään kolme tilintarkastajaa ja tarpeellinen määrä varatilintarkastajia. Säännöissä voidaan määrätä, että joku varsinaisista ja varatilintarkastajista asetetaan valvomaan erityisesti kantarahasto-osuuden omistajien etua.

Säästöpankin tilintarkastajan on oltava Suomessa asuva Suomen kansalainen, ellei valtiovarainministeriö myönnä poikkeusta. Yli puolet pankin tilintarkastajista on kuitenkin oltava Suomessa asuvia Suomen kansalaisia. Pankin tilintarkastajan on oltava täysivaltainen ja hänellä on oltava riittävä laskentatoimen ja taloudellisten asioiden tuntemus.

Tilintarkastajaksi voidaan valita myös Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava pankin halli-

tukselle, kenellä on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Tämän henkilön on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Jos säästöpankin taseen loppusumma ylittää valtiovarainministeriön määräämän rajan, vähintään yhden tilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Säästöpankissa, jolla on kantarahasto, vähintään yhden isäntien kokouksen valitseman tilintarkastajan tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Mitä tässä laissa on säädetty tilintarkastajasta, on vastaavasti sovellettava varatilintarkastajaan.

66 §

Säästöpankin tilintarkastajana ei saa olla:

1) säästöpankin isäntä, säästöpankin tai samaan konserniin kuuluvan yhtiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen, johtokunnan jäsen tai varajäsen, valtuutettu, toimitusjohtaja tai se, jonka tehtävänä on edellä mainitun yhtiön kirjanpidon tai varojen hoito taikka hoidon valvonta;

2) se, joka on säästöpankin palveluksessa tai muutoin alistus- tai riippuvuussuhteessa säästöpankkiin, sen hallituksen jäseneseen tai muuhun 1 kohdassa mainittuun henkilöön; eikä

3) edellä 1 kohdassa mainitun henkilön avio- puoliso, veli tai sisar taikka se, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevassa sukulaisuus- tai lankoussuhteessa taikka sellaisessa lankoussuhteessa, että toinen heistä on naimisissa toisen veljen tai sisaren kanssa.

Säästöpankin tytäryhtiön tilintarkastajana ei saa olla se, jota 1 momentin mukaan ei saa valita säästöpankin tilintarkastajaksi.

Säästöpankin tilintarkastajan tehtävä päättyy tarkastettavaa tilikautta seuraavan isäntien varsinaisen kokouksen päättyessä.

67 §

Pankkitarkastusviraston on määrättävä säästöpankille kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja, jos:

1) 65 §:n 1, 2, 4, 5 tai 6 momentin säännöksiä ei ole noudatettu;

2) tilintarkastaja on 66 §:n 1 tai 2 momentin mukaan esteellinen eikä esteettömien tilintar-

kastajien lukumäärä ole tämän lain tai sääntöjen mukaan riittävä; tai

3) sääntöihin otettua tilintarkastajien lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä ei ole noudatettu.

Ennen 1 momentissa tarkoitetun määräyksen antamista pankkitarkastusviraston on kuultava säästöpankin hallitusta. Määräys on voimassa siihen asti, kunnes 1 momentissa tarkoitetun tilintarkastajan tilalle on valittu tilintarkastaja.

68 §

Säästöpankin tilintarkastajan tulee hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa tarkastaa pankin tilinpäätös, kirjanpito ja hallinto.

Jos säästöpankki on emopankki, tilintarkastajan on myös tarkastettava konsernitilinpäätös sekä muutoinkin konserniin kuuluvien yhtiöiden keskinäisiä suhteita.

Tilintarkastajan tulee noudattaa säästöpankin isäntien kokouksen antamia erityisiä ohjeita, mikäli ne eivät ole ristiriidassa lain, pankin sääntöjen tai hyvän tilintarkastustavan kanssa.

Kun tilintarkastus on suoritettu, tilintarkastajan tulee tehdä siitä tilinpäätökseen merkin, jossa viitataan tilintarkastuskertomukseen. Jos tilintarkastaja katsoo, että tuloslaskelmaa, tasetta tai konsernitilinpäätöstä ei ole vahvistettava, on hänen tehtävä siitäkin merkintä.

69 §

Säästöpankin tilintarkastajien on kultakin tilikaudelta annettava isännille tilintarkastuskertomus. Kertomus on luovutettava pankin hallitukselle viimeistään kaksi viikkoa ennen sitä isäntien kokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi.

Tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää lausunto siitä, onko tilinpäätös laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti. Jollei tilinpäätöksessä ole annettu sellaisia tietoja, joita siinä lain tai viranomaisten antamien ohjeiden tai määräysten mukaan on annettava, tilintarkastajan tulee mainita siitä ja, jos se käy päinsä, antaa kertomuksessaan nämä tiedot.

Jos tarkastuksessa havaitaan, että hallinto-neuvoston tai hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai valtuutettu on syylistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus, tai muutoin on rikkonut tätä lakia tai säästöpankin sääntöjä, on tilintarkastuskertomuksessa tehtävä siitä muistutus. Kertomuksessa on oltava myös vastuuva-

pautta koskeva lausunto. Tilintarkastajilla on muutoinkin oikeus antaa kertomuksessaan tietoja, joiden saattamista isäntien tietoon he pitävät tarpeellisena.

Tilintarkastuskertomuksen tulee aina sisältää lausuma tuloslaskelman ja taseen vahvistamisesta sekä toimintakertomukseen sisältyvästä ehdotuksesta pankin voittoa tai tappiota koskeviksi toimenpiteiksi.

Emopankissa on lisäksi annettava erityinen tilintarkastuskertomus konsernista noudattaen soveltuvien osin, mitä 1—4 momenteissa on sanottu.

70 §

Säästöpankin tilintarkastajan hallitukselle tai toimitusjohtajalle esittämät huomautukset on merkittävä pöytäkirjaan tai muuhun asiakirjaan, joka on annettava hallitukselle ja säilytettävä luotettavalla tavalla.

Säästöpankin tilintarkastajalla on oikeus olla isäntien kokouksessa saapuvilla. Hänen tulee olla saapuvilla, jos käsiteltävät asiat ovat sellaisia, että hänen läsnäolonsa on tarpeen.

71 §

Säästöpankin tytäryhtiön tilintarkastajaksi on, mikäli mahdollista, valittava vähintään yksi emopankin tilintarkastaja.

Tytäryhtiön toimintakertomuksessa on ilmoitettava emopankin nimi.

72 §

Säästöpankin ja sen tytäryhtiön tilikausi on kalenterivuosi, ellei pankkitarkastusvirasto myönnä poikkeusta.

73 §

Kultakin tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka käsittää tuloslaskelman, taseen ja toimintakertomuksen sekä emopankissa myös konsernitilinpäätöksen. Konsernitilinpäätös käsittää konsernituloslaskelman ja konsernitaseen.

Hallituksen ja toimitusjohtajan tulee päivätä ja allekirjoittaa tilinpäätös. Jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja on esittänyt eriävän mielipiteen tilinpäätöksestä, on tätä koskeva lausuma liitettävä siihen hänen vaatimuksensa.

Tilinpäätös on laadittava tämän lain, kirjanpitolain (655/73) ja pankkitarkastusviraston antamien määräysten mukaan.

74 §

Säästöpankin oma pääoma on taseessa jaoteltava sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa ovat peruspääoma, kantarahasto, vararahasto sekä arvonkorotusrahasto. Muut rahastot ovat vapaata omaa pääomaa. Tilikauden voitto ja voitto edellisiltä tilikausilta ilmoitetaan erikseen vapaan oman pääoman lisäyksenä, tilikauden tappio ja tappio edellisiltä tilikausilta sen vähennyksenä.

75 §

Säästöpankin on toimitettava pankkitarkastusvirastolle ja säästöpankitarkastukselle jäljennökset pankin tilinpäätöksestä, isäntien ja hallintoneuvoston kokousten pöytäkirjoista, tilintarkastuskertomuksesta ja pankin hoitoa sekä tilintarkastusta koskevista asiakirjoista, jotka tilintarkastajat ovat pankin hallitukselle antaneet.

76 §

Jos säästöpankin taseeseen sisältyy saamia säästöpankin konserniin kuuluvalla yhtiöltä tai velkoja sille taikka jos pankki on antanut samaan konserniin kuuluvan yhtiön sitoumusten vakuudeksi takauksia, pantteja tai niihin verrattavia vakuuksia, on niiden yhteismäärät ilmoitettava erikseen taseen liitteessä. Säästöpankin omistamista osakkeista ilmoitetaan pankin tuloslaskelmassa tai taseessa taikka niiden liitteessä pankkitarkastusviraston määräämät tiedot.

6 luku

Sulautuminen ja kantarahastotodistusten sekä tytäryhtiön osakkeiden lunastaminen

77 §

Säästöpankki voi tehdä sopimuksen sulautumisesta toiseen säästöpankkiin siten, että sulautuvan säästöpankin varat ja velat siirtyvät selvitysmenettelyttä vastaanottavalle säästöpankille.

Jos kaksi tai useampia säästöpankkeja sulautuu perustamalla uuden säästöpankin, jolle niiden varat ja velat siirtyvät, on sulautuvien pankkien isäntien samalla hyväksyttävä vastaanottavan pankin säännöt sekä valittava vastaanottavalle pankille isännät, tilintarkastajat ja varatilintarkastajat. Samalla on myös päätettävä, miten vastaanottavan pankin mahdol-

linen hallintoneuvosto ja hallituksen jäsenet ja mahdolliset varajäsenet valitaan.

78 §

Päätös säästöpankkien sulautumisesta on tehtävä 12 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Säästöpankin sulautumiseen toiseen säästöpankkiin taikka kahden tai useamman säästöpankin sulautumiseen perustamalla uusi säästöpankki on haettava valtiovarainministeriön lupa. Lupa vastaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua toimilupaa.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa kussakin yksittäistapauksessa määräykset siitä, miten on meneteltävä säästöpankkien sulautumisessa.

Pankkien on tehtävä valtiovarainministeriön luvasta ja uuden säästöpankin perustamisesta ilmoitus kaupparekisteriin neljän kuukauden kuluessa luvan myöntämisestä. Jollei ilmoitusta ole tehty määräajassa tai jos rekisteröiminen on eväty, sulautuminen on rauennut.

Säästöpankin saa sulauttaa ainoastaan toiseen säästöpankkiin.

79 §

Jos jossakin sulautuvissa säästöpankeista on kantarahasto, seuraavat asiakirjat on vähintään viikon ajan ennen sulautumista käsittelevää isäntien kokousta pidettävä säästöpankin pääkonttorissa kantarahasto-osuuden omistajien nähtävänä ja viivytystä lähetettävä kantarahasto-osuuden omistajalle, joka sitä pyytää, sekä asetettava nähtäväksi isäntien kokouksessa:

1) selostus sulautumisesta kantarahasto-osuuden omistajille suoritettavasta vastikkeesta ja perusteista, joiden mukaan se jaetaan sulautuvan pankin kantarahasto-osuuden omistajien kesken sekä muista seikoista, joilla voi olla merkitystä harkittaessa sulautumissopimuksen hyväksymistä;

2) kummankin pankin osalta 28 §:ssä mainitut asiakirjat; ja

3) vastaanottavan pankin säännöt ja sitä koskeva sulautumisesta johtuva muutosehdotus.

Jos vastaanottavan pankin on vastikkeena kantarahasto-osuuden omistajille annettava kantarahastotodistuksiaan, on, jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, soveltuvin osin noudatettava, mitä 3 luvussa on säädetty kantarahaston kartuttamisesta.

80 §

Sulautuvan säästöpankin kantarahasto-osuuden omistajan, joka on kirjallisesti ennen sulautumisesta päättäneen isäntien kokousta ilmoittanut pankille vastustavansa sulautumispäätöstä, on oikeus kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä kirjallisesti vaatia hallitukselta pankkia lunastamaan hänen kantarahastodistuksensa käypään hintaan. Lunastusoikeutta sekä lunastushinnan määrää koskevat erimielisyydet on siirrettävä välimiesten ratkaistavaksi välimiesmenettelystä annetun lain (46/28) mukaisessa järjestyksessä.

Säästöpankki vastaa välimiesmenettelyn kuluista. Välimiehet voivat kuitenkin erityisistä syistä velvoittaa kantarahasto-osuuden omistajan kokonaan tai osittain korvaamaan pankille sen kulut.

Välimiesten tulee antaa asianosaisille tieto välitystuomion julistamisen ajasta ja paikasta. Jos asianosainen jää saapumatta mainittuun tilaisuuteen, välitystuomio on viipymättä lähetettävä hänelle kirjatussa kirjeessä. Välitystuomioon tyytymätön asianosainen voi saattaa asian tuomioistuimen tutkittavaksi. Haaste on annettava vastapuolen tiedoksi kahden kuukauden kuluessa välitystuomion julistamisesta. Jollei välitystuomioon haeta muutosta, on sen täytäntöönpanosta noudatettava, mitä ulosottolain 3 luvun 16 §:ssä säädetään. Välimiesmenettelystä on muutoin voimassa, mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa on säädetty.

Lunastuksen suorittamiseen voidaan käyttää pankin vararahastoa ja muita tätä tarkoitusta varten olevia rahastoja.

81 §

Jos säästöpankki omistaa osakeyhtiön kaikki osakkeet, voivat pankin hallitus ja osakeyhtiön hallitus tehdä sopimuksen osakeyhtiön sulautumisesta säästöpankkiin. Sopimukselle on haettava valtiovarainministeriön lupa. Ministeriöllä on oikeus antaa kussakin yksittäistapauksessa määräykset siitä, miten sulautumisesta on meneteltävä. Säästöpankin on tehtävä neljän kuukauden kuluessa sopimuksen hyväksymisestä ilmoitus kaupparekisteriin. Mitä osakeyhtiölain (734/78) 14 luvun 7 §:n 1 momentissa on säädetty, on soveltuvin osin noudatettava puretun osakeyhtiön osalta. Osakeyhtiö katsotaan puretuksi, kun tuomioistuimen lupaa koskeva päätös on rekisteröity.

82 §

Jos säästöpankki yksin tai tytäryhtiöineen omistaa enemmän kuin yhdeksän kymmenesosaa tytäryhtiön osakkeista ja näin omistettujen osakkeiden äänimäärä on suurempi kuin yhdeksän kymmenesosaa tytäryhtiön osakkeiden yhteisestä äänimäärästä, on emopankilla oikeus käypään hintaan lunastaa jäljellä olevat osakkeet viimeksi mainitun tytäryhtiön muilta osakkeenomistajilta. Sillä, jonka osakkeet voidaan lunastaa, on oikeus vaatia emopankkia lunastamaan hänen osakkeensa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua lunastusmenettelystä johtuvan erimielisyyden ratkaisemisesta, siitä aiheutuvista kustannuksista vastaamisesta ja niiden korvaamisesta on voimassa, mitä 80 §:ssä on säädetty. Samoin on voimassa, mitä 80 §:n 4 momentissa on säädetty.

83 §

Lunastettavan kantarahastodistuksen tai osakkeen omistajan on luovutettava kantarahastodistus tai osakekirja lunastushintaa vastaan säästöpankille kuukauden kuluessa siitä, kun lunastushinnasta on sovittu tai kun lunastushintaa koskeva päätös on saanut lainvoiman. Jos tämä laiminlyödään, pankin tulee rahan, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapauttamiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain (281/31) mukaisesti viivytyksettä tallettaa lunastushinta ulosotonhaltijan huostaan pidättämättä itselleen oikeutta saada talletettua takaisin. Jollei lunastusoikeus ole riittävä tai kun sitä koskeva päätös on saanut lainvoiman ilman, että lunastushinnasta samalla on sovittu tai määrätty, pankilla on oikeus saada kantarahastodistus tai osakekirja antamalla lunastushinnan maksamisesta vakuus, jonka välimiehet ovat hyväksyneet. Kantarahastodistuksen tai osakkeen omistajalla on tällöin oikeus saada kohtuullinen korko lunastushinnalle vakuuden asettamisesta siihen asti, kun lunastushinta on lopullisesti vahvistettu.

Pankki katsotaan kantarahastodistuksen tai osakkeen omistajaksi, kun edellä tarkoitettu tallettaminen tai vakuuden asettaminen on tapahtunut. Kantarahastodistuksen tai osakekirjan haltijalla on vain oikeus lunastushintaan korkoineen luovuttaessaan kantarahastodistuksen tai osakekirjan pankille asianmukaisella siirtomerkinnällä varustettuna.

Jollei kantarahastotodistusta tai osakekirjaa ole luovutettu vuoden kuluessa siitä, kun pankista 2 momentin mukaan on tullut kantarahastotodistuksen tai osakkeen omistaja, saadaan pankille antaa kantarahasto-osuudesta tai osakkeesta uusi kantarahastotodistus tai osakekirja. Kantarahastotodistukseen tai osakekirjaan on tehtävä merkintä siitä, että se on annettu aikaisemman kantarahastotodistuksen tai osakekirjan sijaan. Jos aikaisemmin annettu kantarahastotodistus tai osakekirja tämän jälkeen luovutetaan pankille, se on mitätöitävä.

7 luku

Säästöpankkitarkastus

84 §

Säästöpankkien toiminnan tarkastusta varten asettaa säästöpankkien keskusjärjestö säästöpankkitarkastuksen.

Säästöpankkitarkastuksen toimintaa ohjaa ja valvoo pankkitarkastusvirasto.

Säästöpankkitarkastus on velvollinen antamaan pankkitarkastusvirastolle kaikki sen vaatimat tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen säästöpankkien valvontaa varten.

85 §

Säästöpankkitarkastuksessa on säästöpankkien tarkastusjohtaja ja niin monta säästöpankkien tarkastajaa kuin säästöpankkitarkastukselle määrättyjen tehtävien hoito vaatii.

Säästöpankkien tarkastusjohtajan, tarkastajat ja säästöpankkitarkastuksen muun henkilökunnan ottaa toimeensa säästöpankkien keskusjärjestö. Tarkastusjohtajan ja tarkastajan valintaa koskeva päätös on alistettava pankkitarkastusviraston vahvistettavaksi.

86 §

Säästöpankkitarkastuksen ja sen edustajan oikeuksista ja esteellisyydestä on soveltuvin osin voimassa, mitä pankkitarkastusvirastosta ja sen edustajasta on säädetty pankkitarkastusvirastosta annetussa laissa (/).

87 §

Säästöpankista saamastaan luotosta ja pankin hänen puolestaan antamasta takauksesta säästöpankkitarkastuksen tarkastusjohtajan on ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle ja muun toimihenkilön säästöpankkitarkastukselle.

88 §

Säästöpankkitarkastuksen on saatettava päätöksensä viipymättä pankkitarkastusviraston käsiteltäväksi, jos säästöpankki, jota asia koskee, sitä vaatii.

89 §

Säästöpankkien tarkastusjohtaja, säästöpankkien tarkastaja ja muu säästöpankkitarkastuksen toimihenkilö on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on työssään saanut tietää säästöpankin, sen asiakkaan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja on oikeus antaa ainoastaan syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle. Säästöpankin liikeasioista ja taloudellisesta asemasta on oikeus antaa tietoja myös säästöpankkien vakuusrahastolle, säästöpankkien keskinäiselle vakuutusyhtiölle ja säästöpankkien keskusjärjestölle tai keskusrahallaitokselle.

Jos samalla velallisella on huomattavia velkoja tai vastuusitoumuksia eri säästöpankeissa taikka jos muuten on syytä epäillä asiakkaan toiminnan aiheuttavan vahinkoa säästöpankeille, säästöpankkitarkastuksella on oikeus ilmoittaa siitä näille.

90 §

Säästöpankkitarkastuksen toiminnasta johdettujen kustannusten kattamiseksi on kunkin säästöpankin vuosittain suoritettava säästöpankkien keskusjärjestön määräämä maksu, jonka perusteet pankkitarkastusvirasto vahvistaa. Maksuperusteen soveltaminen on alistettava pankkitarkastusviraston ratkaistavaksi, jos säästöpankki, jota asia koskee, sitä vaatii.

91 §

Tarkemmat säännökset säästöpankkitarkastuksesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

8 luku

Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja purkaminen

92 §

Jos säästöpankin hallitus havaitsee pankin varojen tappioiden johdosta vähentyneen siten, että sidotusta omasta pääomasta ainakin puo-

let on menetetty eikä pankilla ole omaa pääomaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 23 §:ssä säädettyä määrää, tai jos pankki ei voi täyttää sitoumuksiaan, hallituksen on viipymättä tehtävä tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien ja pankkitarkastusviraston tutkittavaksi. Tilintarkastajien on viipymättä annettava hallitukselle kirjallinen lausunto tilien tarkastuksesta.

Jollei hallitus ole 1 momentissa tarkoitettuisa olosuhteissa tehnyt tilinpäätöstä, pankkitarkastusviraston on kehotettava hallitusta viipymättä tekemään tilinpäätös. Jollei hallitus noudata kehotusta, pankkitarkastusviraston on teetettävä tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien tutkittavaksi.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua sidotun oman pääoman määrää, siihen lisätään taseen liitteessä tarkemmin selvítettävä erä, joka osoittaa omaisuuserien yhteenlasketun arvon nousun, jos näitä eriä arvostettaisiin todennäköiseen luovutushintaan luovutuksesta johtuvat erilliskulut vähennettynä. Käyttöomaisuus, jonka arvo jatkuvasti vähenee, on kuitenkin merkittävä tarpeellisin poistoin vähennettyyn hankintamenon mukaiseen määrään, jos tämä olisi luovutushintaa korkeampi.

93 §

Jos tilintarkastajat, säästöpankkitarkastus tai pankkitarkastusvirasto toteavat, että vähintään puolet säästöpankin sidotusta omasta pääomasta on menetetty eikä pankilla ole omaa pääomaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 23 §:ssä säädettyä määrää eikä pankin toiminnan jatkamista saada säästöpankkien vakuusrahaston avustuksella tai avustuslainalla tai pankkitarkastusviraston hyväksymällä muulla tavalla turvatuksi, taikka että pankki ei voi täyttää sitoumuksiaan, pankin hallituksen on viipymättä ilmoitettava siitä valtiovarainministeriölle ja säästöpankkien vakuusrahastolle.

Valtiovarainministeriö voi 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa määrätä enintään neljän kuukauden ajaksi talletusten vastaanottamisen yleisölle tarjottaville tileille ja niillä olevien varojen sekä pankin muiden sitoumusten maksamisen kokonaan tai osittain keskeytettäväksi. Edellä sanottu ei koske palkkioita pankin hoidosta eikä saatavien ja muiden varojen turvaamisesta aiheutuvien välittömien menojen suorittamista.

Jos säästöpankin toiminnan jatkuminen on saatu 1 momentissa tarkoitettulla tavalla turvatuksi, pankin on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin sidotun oman pääoman kartuttamiseksi siten, että sidotun oman pääoman menetys on korvattu viiden vuoden kuluessa sen tilinpäätöksen tekemisestä, jossa menetys on todettu, jollei valtiovarainministeriö erityisestä syystä enintään kahdeksi vuodeksi myönnä määrääkaaan pidennystä.

94 §

Kun säästöpankin toiminta on 93 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla keskeytetty, isännät on kutsuttava koolle viimeistään kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksisaannista päättämään pankin toiminnan jatkamisesta.

95 §

Jos säästöpankin toiminta on keskeytetty tappioiden johdosta ja pankin toimintaa aiotaan jatkaa, hallituksen on tehtävä isännille ehdotus sidotun oman pääoman lisäykseksi tai vakuuden hankkimiseksi sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi tai peruspääoman tai kantarahaston alentamisesta tai pankin sulautumisesta toiseen säästöpankkiin.

Jos säästöpankin toiminta on keskeytynyt maksuvaikkeuksien johdosta, hallituksen on tehtävä isännille ehdotus pankin maksuvalmiuden turvaamisesta.

Edellä 1 ja 2 momentissa mainitut hallituksen ehdotukset on alistettava pankkitarkastusviraston hyväksyttäväksi. Pankkitarkastusviraston on pyydettävä ehdotuksista säästöpankkien vakuusrahaston lausunto.

96 §

Säästöpankin hallituksen on haettava valtiovarainministeriöltä pankin toiminnan keskeyttämistä koskevan päätöksen peruuttamista, jos isäntien kokous sen jälkeen, kun toiminta on tappioiden johdosta keskeytetty:

1) hyväksyy ehdotuksen lisäyksen hankkimisesta sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi, ja lisäys sidottuun omaan pääomaan todetaan isäntien kokouksessa täysin merkityksi, sekä tekee päätöksen siitä, että lisäys sidottuun omaan pääomaan on suoritettava kolmen kuukauden kuluessa isäntien kokouksen päätöksestä lukien;

2) toteaa, että pankkitarkastusviraston hyväksymä vakuus sidotun oman pääoman puuttuvasta osasta on hankittu;

3) toteaa, että sidotun oman pääoman puutuva osa on suoritettu; tai

4) päättää peruspääoman tai kantarahaston alentamisesta taseen osoittaman tappion välitömäksi peittämiseksi.

Edellä 1 momentissa mainitulla tavalla on meneteltävä myös, jos isäntien kokous siinä tapauksessa, että säästöpankin toiminta on keskeytetty maksuvaikeuksien johdosta, hyväksyy hallituksen ehdotuksen pankin maksuvalmiuden turvaamisesta.

97 §

Säästöpankki ei saa jakaa kantarahasto-osuuksille voittoa ennen kuin pankin sidottu oma pääoma on karttunut 96 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua lisäystä vastaavalla määrällä lisätyn pankkitarkastusviraston hyväksymällä korolla.

Jos säästöpankki joutuu selvitys- tai konkurssitilaan ennen kuin 1 momentissa tarkoitettu lisäys sidottuun omaan pääomaan on 1 momentissa tarkoitettulla tavalla katettu, lisäys omaan pääomaan on suoritettava pankin varoista ennen kantarahasto-osuuden omistajille kantarahastosta suoritettavia maksuja.

98 §

Säästöpankin hallituksen on kutsuttava viipymättä isäntien kokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan, jollei 93 §:n 2 momentin nojalla asetetun määräajan kuluessa:

1) säästöpankin toimintaa ole voitu turvata säästöpankkien vakuusrahaston avustuslainalla tai avustuksella;

2) ole tehty päätöstä lisäyksen hankkimisesta sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi;

3) ole hankittu 95 §:ssä tarkoitettua vakuutusta;

4) ole tehty päätöstä peruspääoman tai kantarahaston alentamisesta;

5) ole tehty päätöstä pankin sulautumisesta toiseen säästöpankkiin; tai

6) isäntien kokous ole hyväksynyt ehdotusta pankin maksuvalmiuden turvaamisesta.

Edellä 1 momentissa säädettyä menettelyä on noudatettava myös, jos 95 §:ssä tarkoitettua lisäystä sidottuun omaan pääomaan ei ole 96 §:n 1 momentin 1 kohdassa asetetun määräajan kuluessa suoritettu.

99 §

Jos säästöpankin toimilupa on peruutettu, pankin hallituksen on viipymättä suljettava pankki sekä kutsuttava isäntien kokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan tai pankin sulautumisesta toiseen säästöpankkiin.

100 §

Säästöpankin toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna pankilta ei saa hakea velkaa tai muuta sitoumusta suoritettavaksi eikä sen omaisuutta ulosmitata eikä hakea pankin omaisuutta takavarikkoon tai myymis- ja hukkaamiskieltoon taikka asettaa pankkia konkurssi- tai selvitystilaan. Myöskään pankin antamaa panttia ei saa tänä aikana muuttaa rahaksi.

Jos velkojan on lain mukaan oikeutensa säilyttämiseksi määräajassa pantava vireille kanne tai ryhdyttävä muuhun toimenpiteeseen, josta säästöpankin toiminnan keskeyttäminen tai pankin sulkeminen hänet estää, oikeus on katsottava säilyneeksi, jos toimenpiteeseen on ryhdytty kuudenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun päätös toiminnan keskeyttämisestä on peruutettu tai pankki on uudelleen aloittanut toimintansa.

101 §

Valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa määräyksiä säästöpankin hoidosta sen toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna.

102 §

Säästöpankin asettamisesta selvitystilaan päättää isäntien kokous.

Valtiovarainministeriön on pankkitarkastusviraston esityksestä määrättävä pankki suljettavaksi ja päätettävä pankin asettamisesta selvitystilaan, jos:

1) säästöpankin hallitus ei ole täyttänyt sitä, mitä sen velvollisuudeksi on 93, 94, 97 tai 98 §:ssä säädetty;

2) pankki on aloittanut toimintansa ennen 7 §:ssä säädettyä peruspääoman maksamista; tai

3) isäntien kokous ei ole 98 ja 99 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa tehnyt niissä tarkoitettuja päätöksiä.

103 §

Kun isäntien kokous on päättänyt asettaa säästöpankin selvitystilaan, sen on valittava

vähintään kaksi selvitysmiestä toimittamaan pankin selvitys. Selvitysmiehistä ainakin yhden on oltava pankin velkojien edustaja. Selvitysmiesten vaalista on viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle, joka määrää lisäksi yhden selvitysmiehen säästöpankkitarkastuksen esityksestä.

Isäntien kokous voi erityisestä syystä päättää selvitysmiehen vaalin siirtämisestä kahden viikon kuluessa ilman eri kutsua pidettävään jatkokokoukseen.

Jollei selvitysmiehiä ole valittu kahden viikon kuluessa siitä, kun päätös säästöpankin asettamisesta selvitystilaan on tehty, valtiovarainministeriön on määrättävä selvitysmiehet.

104 §

Päätös tai määräys, joka on annettu 92, 93 tai 101—103 §:n nojalla, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

105 §

Säästöpankin isäntien on selvitysmiesten vaalin yhteydessä valittava yksi tai useampia tilintarkastajia tarkastamaan pankin hallintoa ja tilejä selvitystilan aikana. Jos valtiovarainministeriö on määrännyt selvitysmiehet, näiden on viipymättä kutsuttava kokoon isäntien kokous valitsemaan tilintarkastajia. Jollei tällaista kokousta voida pitää, selvitysmiesten on pyydettävä valtiovarainministeriötä määräämään tilintarkastajat.

Mitä tässä laissa on säädetty tilintarkastajista, on soveltuvin osin voimassa selvitystilan tilintarkastajista.

106 §

Kun säästöpankki on asetettu selvitystilaan, hallituksen on viipymättä laadittava ja annettava selvitysmiehille tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei ole ennen esitetty isäntien kokouksen vahvistettavaksi. Selvitysmiesten on toimitettava viipymättä tilinpäätös selvitystilan tilintarkastajille, joiden on kahden kuukauden kuluessa annettava kertomus hallinnon ja tilien tarkastuksesta. Tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on kuukauden kuluessa tilintarkastuskertomuksen valmistumisesta esitettävä isäntien kokoukselle, jonka on otettava käsiteltäväksi kysymys vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja toimitusjohtajalle tilinpäätöksen tarkoittamalta ajalta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu aika käsittää myös edellisen tilikauden, tältä tilikaudelta on laadittava erillinen tilinpäätös ja emoyhtiössä myös konsernitilinpäätös.

107 §

Säästöpankin asettamisesta selvitystilaan sekä selvitysmiesten valitsemisesta ja toimimen kirjoittamisesta selvitystilan aikana selvitysmiesten on viipymättä ilmoitettava kaupparekisteriin.

Valtiovarainministeriön on ilmoitettava kaupparekisteriin päätöksestään, jolla se on määrännyt säästöpankin asetettavaksi selvitystilaan tai määrännyt selvitysmiehet.

108 §

Selvitystilassa olevan säästöpankin toimimiseen on lisättävä sana "selvitystilassa".

Jos joku yksin tai yhdessä toisen henkilön kanssa selvitystilan alkamisen jälkeen kirjoittaa säästöpankin toiminnimen noudattamatta, mitä 1 momentissa on säädetty, hän vastaa syntyneen sitoumuksen aiheuttamasta vahingosta. Tällaista vastuuta ei kuitenkaan ole, jos asiakirjasta käy ilmi, että pankki on selvitystilassa, tai jos se, jolle sitoumus on annettu, tiesi pankin olevan selvitystilassa.

109 §

Selvitysmiesten tehtävänä on hoitaa säästöpankin asioita selvitystilan aikana. Selvitysmiesten kelpoisuudesta, oikeuksista, velvollisuuksista ja vahingonkorvausvelvollisuudesta on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä pankin hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenistä on säädetty.

Selvitysmiesten palkkiosta päättää isäntien kokous.

110 §

Selvitysmiesten on heti keskeytettävä säästöpankin talletusten vastaanottaminen yleisöltä sekä muiden paitsi pankin hoidosta aiheutuvien maksujen suorittaminen.

111 §

Selvitysmiesten on haettava julkinen haaste säästöpankin velkojille.

Selvitysmiehillä on oikeus tarvittaessa kutsua säästöpankin velkojat kokoon. Kutsumisjärjestyksestä on voimassa, mitä konkurssipesän velkojien kokoonkutsumisesta on säädetty.

112 §

Selvitysmiesten on muutettava säästöpankin omaisuus rahaksi niin pian kuin se voi tapahtua ilmeistä vahinkoa tuottamatta.

113 §

Selvitysmiesten on kolmen kuukauden kuluessa kunkin tilikauden päättymisestä annettava selvitystilän tilintarkastajille tilinpäätös. Tilinpäätöksen laatimisesta on voimassa, mitä 92 §:n 3 momentissa on säädetty. Tilinpäätös on kaikkien selvitysmiesten allekirjoitettava.

Jollei selvitysmenettelyä ole saatettu loppuun kolmen vuoden kuluessa selvitystilän alkamisesta, selvitysmiesten on 1 momentin tarkoitetun tilinpäätöksen antamisen yhteydessä ilmoitettava, mitkä syyt ovat aiheuttaneet viivytyksen.

Mitä tässä laissa on säädetty konsernitilinpäätöksestä ja voitonjaosta, ei sovelleta selvitystilän tilinpäätökseen.

114 §

Selvitystilän tilintarkastajien on kuukauden kuluessa siitä, kun tilinpäätös on heille jätetty, annettava selvitysmiehille kertomus hallinnon ja tilien tarkastuksesta.

Selvitysmiesten on viipymättä julkaistava tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus Virallisessa lehdessä, pidettävä ne kantarahasto-osuuden omistajien ja velkojien nähtävinä sekä esitettävä ne isäntien kokoukselle.

115 §

Säästöpankin isäntien kokous voi erottaa valitsemansa selvitysmiehen ja valita erotetun tilalle toisen. Sama oikeus on valtiovarainministeriöllä ja pankkitarkastusvirastolla, jos se on määrännyt selvitysmiehet.

116 §

Selvitysmenettelyn alkamisen jälkeen säästöpankin velkoja ei saa ryhtyä pakkotoimin perimään saatavaansa. Selvitysmenettely ei kuitenkaan estä sellaisen saatavan perimistä, johon velkojalla on pantti- tai muu vastaava etuoikeus.

Selvitysmenettelyn alkamisen jälkeen säästöpankin velallisella ei ole oikeutta käyttää kuitaukseen saamista, jonka velallinen on hankkinut sen jälkeen, kun valtiovarainministeriö on määrännyt pankin toiminnan keskeytettäväksi tai peruuttanut pankin toimiluvan taikka määrännyt pankin suljettavaksi.

117 §

Selvitysmiesten on kutsuttava isäntien kokous päättämään säästöpankin toiminnan jatkamisesta, jos se syy, jonka perusteella pankki on asetettu selvitystilaan, on poistunut tai jos pankin asema on selvitystilän kestäessä parantunut, ja jos pankkitarkastusvirasto on todennut pankin täyttävän ne ehdot, jotka laissa pankin toiminnalle asetetaan. Jos isäntien kokous, tilintarkastajien ja säästöpankkien vakuusrahaston annettua pankin asemasta lausuntonsa, puoltaa toiminnan jatkamista, selvitysmiesten on haettava valtiovarainministeriöltä selvitystilän lakkauttamista.

118 §

Säästöpankkia ei saa asettaa konkurssiin ennen kuin selvitysmenettelyssä on todettu, että sen velat ovat varoja suuremmat.

Jos pankin velat ovat 1 momentin mukaisesti varoja suuremmat, selvitysmiesten on luovutettava pankin omaisuus konkurssiin.

119 §

Mikäli selvitystilassa olevan säästöpankin toimintaa ei ole 117 §:n mukaisesti päätetty jatkaa eikä pankin omaisuutta ole luovutettu konkurssiin, on sen jälkeen, kun pankin velat on maksettu tai niiden maksamiseen tarvittavat varat erotettu ja pankin muut sitoumukset täytetty, ensiksi kantarahasto ja sitten 143 §:ssä tarkoitettu takaisinmaksuehdoin kerätty peruspääoma maksettava takaisin.

Jos varoja jää tämän jälkeen jäljelle, ylijäämä on siirrettävä säästöpankkien vakuusrahastoon käytettäväksi säästäväisyyden edistämiseen valtiovarainministeriön määräämällä tavalla.

120 §

Tehtävänsä suoritettuaan selvitysmiesten on annettava selvitystilän tilintarkastajille lopputilitys, johon on liitettävä kertomus heidän hallinnostaan selvitystilän alkamisesta lukien, selostus omaisuuden jaosta tai sen määrätarkoitukseen käyttämisestä sekä tiliaineisto koko selvitysajalta.

Selvitystilän tilintarkastajien on kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on heille jätetty, annettava selvitysmiehille kertomus lopputilityksen johdosta. Selvitysmiesten on esitettävä lopputilitys ja tilintarkastuskertomus viipymättä isäntien kokoukselle ja meneteltävä

muutenkin 114 §:n 2 momentissa mainitulla tavalla.

121 §

Jollei säästöpankin toimintaa ole päätetty jatkaa, pankki katsotaan puretuksi, kun lopputilitys on esitetty isäntien kokoukselle. Selvitysmiesten on ilmoitettava asiasta valtiovarainministeriölle ja kaupparekisteriin.

122 §

Jos säästöpankin purkamisen jälkeen ilmaantuu uusia varoja tai pankkia vastaan nostetaan kanne taikka muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä, on selvitystä jatkettava. Selvitysmiesten on viivytyksettä tehtävä tästä ilmoitus valtiovarainministeriölle ja kaupparekisteriin. Kutsu jatkettun selvitystilän ensimmäiseen isäntien kokoukseen on toimitettava pankin sääntöjen mukaisesti.

123 §

Selvitysmiesten antamaa lopputilitystä saa siihen tyytymätön moittia säästöpankin kotipaikan alioikeudessa. Moitekanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun 120 §:ssä tarkoitettu lopputilitys esitettiin isäntien kokoukselle.

124 §

Jos säästöpankin omaisuus on luovutettu konkurssiin, pankin tallettajalla on oikeus saada konkurssipesän varoista maksu talletustilillä olevasta saatavastaan siitä huolimatta, ettei saatavaa ole valvottu.

125 §

Jos säästöpankin varoja on konkurssimenettelyn päätyttyä vielä jäljellä, on meneteltävä kuten 119 §:ssä on säädetty.

126 §

Päätös säästöpankin purkamisesta muuten kuin 92 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tappioiden tai maksuvaikeuksien johdosta on tehtävä 12 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Asiasta on ilmoitettava ennalta valtiovarainministeriölle, jolla on oikeus antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten on meneteltävä säästöpankin toimintaa purettaessa.

9 luku

Vahingonkorvausvelvollisuus

127 §

Säästöpankin perustaja, hallintoneuvoston jäsen, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja ja valtuutettu on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeksaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut pankille.

Edellä 1 momentissa mainittu henkilö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeksaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut kantarahasto-osuuden omistajalle tai muulle henkilölle rikkomalla tätä lakia, talletuspankkien toiminnasta annettua lakia tai muuta säästöpankin toimintaa koskevaa säädöstä taikka säästöpankin sääntöjä.

128 §

Säästöpankin tilintarkastaja sekä hallintoneuvoston tai hallituksen määräämä tarkastaja on korvausvelvollinen 127 §:n 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaisesti sekä itse tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttamastaan että apulaisensa tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttamasta vahingosta.

Jos tilintarkastajana on tilintarkastusyhteisö, vastaavat 1 momentissa mainitusta vahingosta yhteisö sekä se, jolla on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta.

129 §

Säästöpankin isäntä on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän myötävaikuttamalla 127 §:n 2 momentissa tarkoitettujen säädösten tai sääntöjen rikkomiseen tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta on aiheuttanut säästöpankille, kantarahasto-osuuden omistajalle tai muulle henkilölle.

130 §

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa on säädetty.

131 §

Vahingonkorvauskanteen nostamisesta säästöpankin lukuun 127—129 §:n nojalla päättää isäntien kokous. Hallituksella on lisäksi oikeus päättää rangaistavaan tekoon perustuvan korvauskanteen nostamisesta.

Isäntien kokouksen päätös vastuuvapauden myöntämisestä tai kanteen nostamatta jättämisestä ei estä säästöpankkia nostamasta kannetta, milloin isäntien kokoukselle ei tilinpäätöksessä tai tilintarkastuskertomuksessa taikka muutoin ole annettu olennaisesti oikeita ja täydellisiä tietoja kanteen perusteena olevasta päätöksestä tai toimenpiteestä.

Jos säästöpankki asetetaan konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty kahden vuoden kuluessa siitä, kun isäntien kokouksessa päätettiin myöntää vastuuvapaus tai olla nostamatta kannetta, saa konkurssipesä tämän päätöksen estämättä ajaa kannetta.

132 §

Jos isäntien kokouksessa on myönnetty vastuuvapaus tai muutoin päätetty olla nostamatta korvauskannetta, mutta vähintään kymmenesosa isännistä on äänestänyt päätöstä vastaan, voidaan kanne nostaa sen estämättä, mitä 131 §:n 1 ja 2 momentissa on säädetty.

Kanteen voivat nostaa vähintään kolme isäntää, jotka ovat äänestäneet päätöstä vastaan taikka kantarahasto-osuuden omistajat, joilla on vähintään kymmenesosa kaikista kantarahasto-osuuksista. Jos isäntä tai kantarahasto-osuuden omistaja luopuu kanteesta sen nostamisen jälkeen, voivat muut kanteen nostaneet kuitenkin jatkaa sitä.

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa isäntien 1 momentissa tarkoitusta päätöksestä.

Kanteen nostaneet isännät tai kantarahasto-osuuden omistajat vastaavat oikeudenkäyntikulusta. He ovat kuitenkin oikeutettuja saamaan säästöpankilta korvauksen niistä siinä määrin, kuin säästöpankille oikeudenkäynnillä voitettut varat siihen riittävät.

133 §

Säästöpankin lukuun 127—129 §:n nojalla ajettavaa kannetta ei voida nostaa, ellei kanne perustu rangaistavaan tekoon:

1) perustajaa vastaan kolmen vuoden kuluttua siitä, kun perustamiskokouksessa tehtiin päätös säästöpankin perustamisesta;

2) muuta 127 §:n 1 momentissa tai 129 §:ssä mainittua henkilöä vastaan kolmen vuoden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jona se päätös tehtiin tai siihen toimenpiteeseen ryhdyttiin, johon kanne perustuu; eikä

3) 128 §:ssä mainittua henkilöä vastaan kolmen vuoden kuluttua siitä, kun se tilintarkas-

tuskertomus, lausunto tai todistus, johon kanne perustuu, esitettiin.

Jos säästöpankin lukuun ajettavan kanteen nostamisen määräaika on kulunut loppuun, ei 131 §:n 3 momentissa tarkoitettua kannetta voida nostaa sen jälkeen, kun kuukausi on kulunut konkurssissa toimitetusta valvonnasta.

134 §

Pankkitarkastusvirastolla ja säästöpankkitarkastuksella on oikeus, jos se katsoo tallettajien tai kantarahasto-osuuden omistajien edun sitä vaativan, nostaa vahingonkorvauskanne säästöpankin lukuun 127—129 §:ssä mainittua henkilöä tai yhteisöä vastaan.

10 luku

Rangaistusäännökset

135 §

Joka

1) rikkoo, mitä 89 §:ssä salassapitovelvollisuudesta on säädetty; tai

2) rikkoo tämän lain säännöksiä tilinpäätöksen, konsernitilinpäätöksen tai tilintarkastuskertomuksen laatimista tai säästöpankin selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamisesta, on tuomittava *säästöpankkirikoksesta* sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, ellei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

136 §

Joka

1) törkeästi laiminlyö täyttää, mitä 92—99 §:ssä on säädetty;

2) jakaa voittovaroja 97 §:n vastaisesti;

3) 18 §:n vastaisesti antaa kantarahastotodistuksen tai optiotodistuksen taikka kantarahastotodistusta, väliaikaistodistusta, kantarahastoantotodistusta tai optiotodistusta antaessaan menettelee tämän lain säännösten vastaisesti;

4) laiminlyö kantarahasto-osuus- tai kantarahasto-osuusomistajaluettelon pitämisen tai niiden nähtävänä pitämisen; tai

5) ottaa 20 §:n 3 momentin vastaisesti pantiksi kantarahasto-osuuksia,

on tuomittava *säästöpankkirikkomuksesta* sakkoon, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

11 luku

Erinäiset säännökset

137 §

Säästöpankki ei saa ottaa talletusta eikä luottoa toiselta säästöpankilta.

138 §

Jos säästöpankilla ei ole hallintoneuvostoa, saa pankki ainostaan säästöpankkitarkastuksen määräämissä rajoissa tai sen erityisellä luvalla antaa luottoja ja takauksia, joista pankin hallituksen jäsen, valtuutettu tai toimitusjohtaja vastaa taikka jonka antamisesta on olennaista taloudellista etua edellä mainituille henkilöille. Säännös ei koske lainoja, jotka pankki on myöntänyt valtion määrättyyn tarkoitukseen antamista varoista.

139 §

Säästöpankki voi siirtää 90 prosenttia välittömästi ennen lain voimaantuloa päättyneeltä tilikaudelta laaditussa tilinpäätöksessä olevista luottotappiovarauksista vararahastoon seuraavassa tilinpäätöksessä.

Edellä 1 momentin mukaisesti vararahastoon siirrettyä määrää, poiketen siitä, mitä muualla laissa on säädetty, saadaan käyttää ainoastaan pankin tappioiden kattamiseen siltä osin kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja muu vapaa oma pääoma eivät siihen riitä.

12 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

140 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 ja sillä kumotaan 29 päivänä elokuuta 1969 annettu säästöpankkilaki (541/69) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

141 §

Säästöpankin on kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta, jollei valtiovarainministeriö hakemuksesta myönnä pitempää aikaa, haettava vahvistus tällä lailla kumotun Säästöpankkilain mukaisen kantarahaston muuttamiselle peruspääomaksi sekä muille sääntöjen muutoksille, jotka tämän lain mukaan ovat tarpeen.

142 §

Säästöpankki saa kartuttaa 13 §:n mukaista peruspääomaa vararahastosta suoritettavin siirtein kahden ensimmäisen vuoden kuluessa lain voimaantulosta enintään määrällä, joka on yksi neljäsosa vararahaston koko määrästä lain voimaantuloajankohtana.

143 §

Mitä 41 §:n 1 momentissa on peruspääoman takaisin maksamisesta säädetty, ei estä tällä lailla kumotun säästöpankkilain mukaisesti perustetun säästöpankin takaisinmaksuehdoin maksetun kantarahaston palauttamista perustajille pankin sääntöjen mukaisesti.

4.

Osuuspankkilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku**Yleiset säännökset****1 §**

Osuuspankki on talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitettua toimintaa harjoittava osuuskunta.

Osuuspankkiin sovelletaan osuuskunnista voimassa olevaa lainsäädäntöä, mikäli tässä laissa tai talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa ei ole toisin säädetty.

2 §

Jos osuuspankki omistaa niin monta kotimaisen tai ulkomaisen osakeyhtiön osaketta, että sillä on enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä, pankki on emopankki ja mainittu yhtiö tytäryhtiö. Jos pankki ja sen tytäryhtiöt taikka tytäryhtiö yksin taikka useat tytäryhtiöt yhdessä omistavat edellä tarkoitettua määrän kotimaisen tai ulkomaisen yhtiön osakkeita, myös viimeksi mainittu yhtiö on pankin tytäryhtiö.

Jos osuuspankillla on muutoin osakkeiden omistuksen tai sopimuksen perusteella määräämisvalta pankkitoimintaa harjoittavassa yhtiössä ja huomattava osuus sen toiminnan tuloksesta, osuuspankki on niin ikään emopankki ja jälkimmäinen yhtiö tytäryhtiö.

Osuuspankin tytäryhtiönä ei pidetä kiinteistöyhtiötä, paitsi jos se, pankki ja pankin tytäryhtiö yhteensä omistavat 1 momentissa tarkoi-

tetun määrän jonkin muun kotimaisen tai ulkomaisen yhtiön osakkeita, eikä myöskään yhtiötä, jonka osakkeita pankki on hankkinut talletuspankkien toiminnasta annetun lain 14 ja 17 §:n mukaisesti.

Osuuspankki ja sen tytäryhtiöt muodostavat pankin konsernin.

Jos konsernia koskevia säännöksiä ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista noudattaa osuuspankin konsernin kokoonpanon tai muun erityisen syyn takia, osuuspankki voi poiketa niistä pankkitarkastusviraston kussakin yksittäistapauksessa antamien määräysten mukaisesti.

2 luku**Perustaminen****3 §**

Osuuspankin voi perustaa vähintään kymmenen suomalaista yhteisöä tai säätiötä taikka vähintään sata täysivaltaista Suomessa asuvaa Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaista, jotka eivät ole konkurssissa tai joita ei ole asetettu liiketoimintakieltoon. Avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö voi olla perustajana, jos yhtiön velvoitteista henkilökohtaisesti vastuussa olevat yhtiömiehet ovat täysivaltaisia Suomessa asuvia Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia. Valtiovarainministeriön luvalla voi

muukin henkilö, yhteisö tai säätiö olla perustajana.

4 §

Osuuspankin säännöille ja niiden muutoksille on haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Pankin säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta.

5 §

Osuuspankin säännöissä on sen lisäksi, mitä osuuskuntalaissa (247/54) on säädetty, määrättävä:

1) mahdollisen sijoitusosuuspääoman suuruus, taikka milloin sijoitusosuuspääomaa voidaan sääntöjä muuttamatta alentaa, tai korottaa, vähimmäissuuruus ja enimmäissuuruus, jolloin vähimmäissuuruuden on oltava vähintään yksi neljäsosa enimmäissuuruudesta, sekä sijoitusosuuden nimellisarvo;

2) edustajiston, jos sellainen asetetaan, tehtävät, asettaminen, kokoonpano ja toimikausi;

3) hallintoneuvoston jäsenten eroamisikä;

4) johtokunnan jäsenten ja varajäsenten lukumäärä, toimikausi ja eroamisikä sekä missä järjestyksessä päätetään toimitusjohtajan ja johtokunnan jäsenten välisestä tehtäväjaosta ja oikeudesta edustaa pankkia;

5) johtokunnan jäsenen ja varajäsenen sekä toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan oikeudesta kuulua toisen liikeyrityksen hallintoon;

6) miten hallintoneuvoston tai sen valitsemien tarkastajien on tarkastettava pankin hoito ja hallinto;

7) miten pankin toimipaikkojen hallinto on järjestettävä ja mikä on toimipaikan valvojan eroamisikä;

8) ketkä ovat oikeutetut kirjoittamaan pankin toiminimen sekä

9) tilintarkastajien ja varatilintarkastajien lukumäärä ja toimikausi.

6 §

Osuuspankki ei saa aloittaa toimintaansa ennen kuin pankki on saanut toimitiluvan sekä toimittanut pankkitarkastusvirastolle ja osuuspankkkitarkastukselle:

1) pankkia koskevan täydellisen otteen kaupparekisteristä;

2) pankin säännöt;

3) jäljennöksen sääntöjen vahvistamista koskevasta valtiovarainministeriön päätöksestä;

4) hallintoneuvoston vahvistamat pankin toimintaa ja hallintoneuvoston valitsemia tarkastajia koskevat yleiset ohjeet; sekä

5) hallintoneuvoston jäsenen, johtokunnan jäsenen ja varajäsenen, toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajien sekä tilintarkastajien ja varatilintarkastajien nimet sekä tiedot heidän kansalaisuudestaan ja kotipaikastaan.

Jos 1 momentissa mainituissa tiedoissa tapahtuu muutos, se on viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle ja osuuspankkkitarkastukselle.

7 §

Perustettavan osuuspankin osuuspääoman on oltava vähintään 25 miljoonaa markkaa. Pankin toimitilupa ja sääntöjen vahvistusta haettaessa on osoitettava, että osuuspääoma on merkitty edellä mainittu määrä. Merkitty osuuspääoma on maksettava kokonaan rahana ennen kuin pankki aloittaa toimintansa.

Osuuspankkien sulautuessa 36 § :n 1 momentin mukaisesti ei 1 momentin säännöstä osuuspääoman vähimmäismäärästä sovelleta.

3 luku

Sijoitusosuuspääoma ja vararahasto

8 §

Sen estämättä, mitä osuuskuntalain 177 §:ssä on säädetty etuoikeudesta sijoitusosuuksiin, on etuoikeus uusiin sijoitusosuuksiin sen jälkeen, kun sijoitusosuuspääoma on ensimmäisen kerran rekisteröity, vain sijoitusosuuksien omistajilla samassa suhteessa kuin he ennestään omistavat osuuspankin sijoitusosuuksia.

Uusmerkinnässä osuuskunnan kokous voi päättää poiketa osuuskuntalaissa ja 1 momentissa säädetystä etuoikeudesta. Päätös on pätevä vain, mikäli etuoikeudesta poikkeamiselle on osuuspankin edun mukainen perusteltu syy, tai se tapahtuu osuuspankin jäsenen hyväksi ja mikäli sen hyväksymisen puolesta on annettu vähintään kolme neljäsosaa annetuista äänistä.

9 §

Sen estämättä, mitä osuuskuntalain 165 §:n 3 momentissa on säädetty, säännöissä voidaan määrätä, että osuuspankin purkautuessa vain sijoitusosuuksilla on oikeus osuuskuntalain

120 §:n 1 momentissa tarkoitettuun omaisuuden säästöön.

Päätös 1 momentissa tarkoitettun määräyksen ottamisesta sääntöihin on pätevä vain, jos sen hyväksymisen puolesta on annettu vähintään kolme neljäsosaa äänestykseen osallistuneiden äänistä. Mitä osuuskuntalain 56 §:n 1 momentissa on säädetty sääntöjen muuttamisesta koskevan ehdotuksen saattamisesta jäsenen tietoon, on vastaavasti sovellettava.

10 §

Päätös sääntöjen muuttamisesta siten, että jo annettujen sijoitusosuuksien osalta rajoitetaan oikeutta osuuspankin voittoon tai omaisuuteen, vaatii kaikkien sijoitusosuuksien omistajien suostumuksen.

11 §

Osuuskunnan kokous voi päättää osuuskuntalaissa säädetyllä tavalla sijoitusosuuksipääoman alentamisesta sellaisen vahvistetun taseen mukaisen tappion peittämiseen, johon varaukset, vapaa oma pääoma, osuuspääoma ja vararahasto eivät riitä.

Sijoitusosuuksipääoman alentamiselle on haettava valtiovarainministeriön lupa.

12 §

Osuuspankin sijoitusosuuksipääomaa voidaan alentaa osuuskuntalain 189 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa valtiovarainministeriön luvalla ilman tuomioistuimen suostumusta ja kuulutusmenettelyä.

Osuuspankki tai sen tytäryhtiö ei saa vastiketta vastaan hankkia toisen osuuspankin sijoitusosuuksia eikä vastiketta vastaan hankkia tai ottaa pantiksi omia tai emopankin sijoitusosuuksia. Tämän kiellon vastainen sopimus on pätemätön.

Osuuspankki saa pankkitarkastusviraston määrittelemän arvopaperitoiminnan yhteydessä ottaa 2 momentin estämättä pantiksi omia sijoitusosuuksiaan. Osuuspankki ei saa ottaa omia sijoitusosuuksiaan sellaisen rahallainan pantiksi, jonka osuuspankki on antanut omien sijoitusosuuksiensa hankkimiseksi sijoitusosuuksiansaannissaan. Tämän kiellon vastainen sopimus on pätemätön.

Mitä 2 ja 3 momentissa on sanottu, ei estä osuuspankkia sen vastaanottaessa osakeyhtiön 39 §:n mukaisesti sulautumisen nojalla hankkimasta osakeyhtiöön kuuluvaa sijoitusosuutta tai lunastamasta sijoitusosuutta 38 §:n 1 mo-

mentin mukaisesti taikka huutokaupassa ostamasta osuuspankin saamisesta ulosmitattua sijoitusosuutta. Osuuspankin hankkima sijoitusosuus on, jollei sitä ole mitätöity sijoitusosuuksipääomaa alentamalla, myytävä niin pian kuin se voi tappiotta tapahtua. Osakeyhtiön vastaanottamisen yhteydessä tai 38 §:n mukaisesti hankittu sijoitusosuus on kuitenkin myytävä viimeistään kahden vuoden kuluessa saannosta.

13 §

Osuuspankilla on oltava vararahasto.

Vararahastoa saadaan käyttää osuuspankin tappioiden peittämiseen siltä osin kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja tätä tarkoitusta varten olevat muut rahastot tai varaukset eivät siihen riitä.

Osuuskuntalain 33 ja 34 §:n säännökset eivät koske osuuspankkeja.

4 luku

Hallinto

14 §

Osuuspankin hallintoa hoitavat hallintoneuvosto, hallituksena toimiva johtokunta ja toimitusjohtaja. Säännöissä voidaan määrätä, että osuuspankilla on myös edustajisto. Osuuskunnan kokous valitsee hallintoneuvoston. Hallintoneuvosto valitsee johtokunnan ja toimitusjohtajan. Jos pankilla on edustajisto, se valitsee hallintoneuvoston.

Vähintään puolet hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenistä sekä toimitusjohtajan on oltava Suomessa asuvia Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia, jollei valtiovarainministeriö myönnä asuinpaikan tai kansalaisuuden osalta poikkeusta. Vajaavaltainen tai konkursissa tai liiketoimintakiellossa oleva ei voi olla hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsenenä eikä toimitusjohtajana.

Mitä tässä laissa on säädetty johtokunnan jäsenestä ja toimitusjohtajasta on vastaavasti sovellettava johtokunnan varajäsenen ja varatoimitusjohtajaan.

15 §

Osuuspankin hallintoneuvostossa on oltava vähintään viisi jäsentä. Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa, että pankkia hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain ja sääntöjen mukaisesti.

Hallintoneuvoston on erityisesti:

1) valittava ja vapautettava johtokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, johtokunnan jäsenet ja toimitusjohtaja sekä, jos säännöissä on niin määrätty, määrättävä heidän palkkionsa ja palkkaetunsa;

2) vahvistettava johtokunnan päätösten kirjaamista koskevat ohjeet;

3) vahvistettava pankin toimintaa koskevat yleiset ohjeet asioissa, jotka ovat laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä;

4) toimituttava valitsemillaan tarkastajilla vähintään kerran vuodessa pankin hoidon ja hallinnon tarkastus;

5) annettava varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle lausunto tilinpäätöksestä ja konsernitalinpäätöksestä sekä varmennettava ne; sekä

6) käsiteltävä muut johtokunnan esittämät asiat.

16 §

Osuuspankin johtokunnassa on oltava vähintään kolme jäsentä. Johtokunnan jäsenen toimikausi voidaan säännöissä määrätä enintään kolmeksi vuodeksi. Säännöissä voidaan määrätä, että toimitusjohtaja tai muu pankin toimihenkilö saadaan valita johtokunnan jäseneksi määräämättömäksi ajaksi.

17 §

Osuuspankin johtokunnan tehtävänä on pankin toiminnan johto lain ja pankin sääntöjen mukaan.

18 §

Osuuspankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen tai toimitusjohtaja ei saa osallistua hänen ja osuuspankin välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hän ei myöskään saa ottaa osaa osuuspankin ja kolmannen henkilön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, mikäli hänellä on siitä odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa osuuspankin edun kanssa. Mitä tässä on sanottu sopimuksesta on vastaavasti sovellettava oikeudenkäyntiin tai muuhun puhevallan käyttämiseen.

19 §

Osuuspankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen, toimitusjohtaja tai valvoja ei saa olla toisen kotimaisen talletuspankin isäntä, hallintoneuvoston, hallituksen tai johto-

kunnan jäsen tai varajäsen, valtuutettu, toimitusjohtaja, valvoja taikka toimihenkilö.

Osuuspankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen, toimitusjohtaja tai valvoja saa 1 momentin estämättä olla osuuspankkien keskusrahalaityksena toimivan liikepankin hallintoneuvoston jäsen.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei sovelleta osuuspankin konserniin kuuluvien talletuspankkeihin eikä talletuspankkeihin, jotka osuuspankkien keskusrahalaitys ja osuuspankit yhdessä omistavat.

20 §

Osuuspankin toimitusjohtajan tehtävänä on hoitaa pankin juoksevaa hallintoa hallintoneuvoston ja johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimiin, jotka pankin toiminnan laajuus ja laatu huomioon otettuna ovat epätavallisia tai laajakantoisia, toimitusjohtaja saa ryhtyä vain, jos johtokunta on hänet siihen valtuuttanut tai johtokunnan päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa on johtokunnalle niin pian kuin mahdollista annettava toimenpiteistä tieto.

Osuuspankin toimitusjohtaja voidaan valita pankin johtokunnan jäseneksi.

Toimitusjohtajalla on oikeus edustaa pankkia sellaisessa asiassa, joka 1 momentin mukaan kuuluu hänen tehtäviinsä.

21 §

Haaste katsotaan toimitetuksi osuuspankille, kun se on annettu tiedoksi johtokunnan jäsenelle tai toimitusjohtajalle.

22 §

Osuuspankin toiminimenkirjoittajan ja prokuristin tulee asua toimipaikan sijaintimaassa.

Valtiovarainministeriö voi pankin hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentin säännöksestä.

23 §

Osuuspankin on annettava pankkitarkastusvirastolle ennalta tieto osuuskunnan kokouksesta ja hallintoneuvoston kokouksesta sekä niissä käsiteltäväksi tulevista tärkeistä asioista.

5 luku

Tilintarkastus ja tilinpäätös

24 §

Osuuskunnan kokouksessa on vuosittain pankin hallinnon ja tilien tarkastamista varten valittava vähintään kolme tilintarkastajaa ja tarpeellinen määrä varatilintarkastajia.

Osuuspankin tilintarkastajan on oltava Suomessa asuva Suomen kansalainen, ellei valtiovarainministeriö myönnä poikkeusta. Yli puolet pankin tilintarkastajista on kuitenkin oltava Suomessa asuvia Suomen kansalaisia. Pankin tilintarkastajan on oltava täysivaltainen ja hänellä on oltava riittävä laskentatoimen ja taloudellisten asioiden tuntemus.

Tilintarkastajiksi voidaan valita myös Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava pankin johtokunnalle, kenellä on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Tämän henkilön on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Jos osuuspankin taseen loppusumma ylittää valtiovarainministeriön määräämän rajan, vähintään yhden tilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Osuuskuntalain 88 §:n 3 momentin säännökset eivät koske osuuspankkia.

Osuuspankillä, jolla on sijoitusosuuspääoma, tulee vähintään yhden osuuskunnan kokouksen valitseman tilintarkastajan olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Mitä tässä laissa on säädetty osuuspankin tilintarkastajasta, on vastaavasti sovellettava varatilintarkastajaan.

25 §

Osuuspankin tilintarkastajana ei saa olla:

1) osuuspankin tai samaan konserniin kuuluvan yhtiön hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen, hallituksen jäsen tai varajäsen toimitusjohtaja tai se, jonka tehtävänä on pankin tai edellä mainitun yhtiön kirjanpidon tai varojen hoito tai hoidon valvonta;

2) se, joka on osuuspankin palveluksessa tai muutoin alistus- tai riippuvuussuhteessa osuuspankkiin, sen johtokunnan jäsenen tai muihin 1 kohdassa mainittuun henkilöön; eikä

3) edellä 1 kohdassa mainitun henkilön avio puoliso, veli tai sisar taikka se, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevassa sukulaisuus- tai lankoussuhteessa taikka sellaisessa lankoussuhteessa, että toinen heistä on naimisissa toisen veljen tai sisaren kanssa.

Osuuspankin tytäryhtiön tilintarkastajana ei saa olla se, jota 1 momentin mukaan ei saa valita osuuspankin tilintarkastajaksi.

Osuuspankin tilintarkastajan tehtävä päättyy tarkastettavaa tilikautta seuraavan varsinaisen osuuskunnan kokouksen päättyessä.

26 §

Pankkitarkastusviraston on määrättävä osuuspankille kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja, jos:

1) 24 §:n 1, 2, 4, 5 tai 6 momentin säännöksiä ei ole noudatettu;

2) tilintarkastaja on 25 §:n 1 tai 2 momentin mukaan esteellinen, eikä esteettömien tilintarkastajien lukumäärä ole tämän lain tai sääntöjen mukaan riittävä, tai

3) sääntöihin otettua tilintarkastajien lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä ei ole noudatettu.

Ennen 1 momentissa tarkoitetun määräyksen antamista pankkitarkastusviraston on kuultava osuuspankin johtokuntaa. Määräys on voimassa siihen asti, kunnes 1 momentissa tarkoitetun tilintarkastajan tilalle on valittu tilintarkastaja.

27 §

Jos osuuspankki on emopankki, tilintarkastajien on myös tarkastettava konsernitilinpäätös sekä muutoinkin konserniin kuuluvien yhtiöiden keskinäisiä suhteita.

Tilintarkastajan tulee noudattaa osuuskunnan kokouksen antamia erityisiä ohjeita, mikäli ne eivät ole ristiriidassa lain, pankin sääntöjen tai hyvän tilintarkastustavan kanssa.

28 §

Osuuspankin tilintarkastajan on kultakin tilikaudelta annettava osuuskunnan kokoukselle tilintarkastuskertomus. Kertomus on luovutettava pankin johtokunnalle viimeistään kaksi viikkoa ennen sitä osuuskunnan kokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi.

Tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää lausunto siitä, onko tilinpäätös laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti. Jollei tilinpäätöksessä ole annettu sellaisia tietoja, joita siinä lain tai viranomaisten antamien ohjeiden tai

määräysten mukaan on annettava, tilintarkastajien tulee mainita siitä ja, jos se käy päinsä, antaa kertomuksessaan nämä tiedot.

Jos tarkastuksessa havaitaan, että hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen taikka toimitusjohtaja on syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus, tai muutoin on rikkonut tätä lakia tai osuuspankin sääntöjä, on tilintarkastuskertomuksessa tehtävä siitä muistutus. Kertomuksessa on oltava myös vastuuvapautta koskeva lausunto. Tilintarkastajilla on muutoinkin oikeus antaa kertomuksessaan tietoja, joiden saattamista osuuskunnan kokouksen tietoon he pitävät tarpeellisena.

Tilintarkastuskertomuksen tulee aina sisältää lausuma tuloslaskelman ja taseen vahvistamisesta sekä toimintakertomukseen sisältyvästä ehdotuksesta pankin voittoa tai tappiota koskeviksi toimenpiteiksi.

Emopankissa on lisäksi annettava erityinen tilintarkastuskertomus konsernista noudatettujen soveltuvin osin, mitä 1—4 momentissa on sanottu.

29 §

Osuuspankin tilintarkastajan johtokunnalle tai toimitusjohtajalle esittämät huomautukset on merkittävä pöytäkirjaan tai muuhun asiakirjaan, joka on annettava johtokunnalle ja säilytettävä luotettavalla tavalla.

Osuuspankin tilintarkastajalla on oikeus olla osuuskunnan kokouksessa saapuvilla. Hänen tulee olla saapuvilla, jos käsiteltävät asiat ovat sellaisia, että hänen läsnäolonsa on tarpeen.

30 §

Osuuspankin ja sen tytäryhtiön tilikausi on kalenterivuosi, ellei pankkitarkastusvirasto myönnä poikkeusta.

31 §

Kultakin tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka käsittää tuloslaskelman, taseen ja toimintakertomuksen sekä emopankissa myös konsernitilinpäätöksen. Konsernitilinpäätös käsittää konsernituloslaskelman ja konsernitaseen.

Tilinpäätös on laadittava tämän lain, osuuskuntalain, kirjanpitolain (655/73) ja pankkitarkastusviraston antamien määräysten mukaan.

32 §

Osuuspankin oma pääoma on taseessa jaoteltava sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa ovat osuuspääoma, lisäosuuspääoma, sijoitusosuuspääoma, vararahasto sekä arvonorotusrahasto. Muut rahastot ovat vapaata omaa pääomaa. Tilikauden voitto ja voitto edellisiltä tilikausilta ilmoitetaan erikseen vapaan oman pääoman lisäyksenä, tilikauden tappio ja tappio edellisiltä tilikausilta sen vähennyksenä.

Osuuskuntalain 79 b §:n 1 momentin säännöksestä poiketen arvonorotusrahastoa ei osuuspankissa saada käyttää vararahaston kartuttamiseen.

33 §

Osuuspankin on toimitettava pankkitarkastusvirastolle ja osuuspankkitarkastukselle jäljennökset pankin tilinpäätöksestä, osuuskunnan ja hallintoneuvoston kokousten pöytäkirjoista, tilintarkastuskertomuksesta ja pankin hoitoa sekä tilintarkastusta koskevista asiakirjoista, jotka tilintarkastajat ovat pankin johtokunnalle antaneet.

34 §

Jos osuuspankin taseeseen sisältyy saamia samaan konserniin kuuluvalla yhtiöltä tai velkoja sille taikka jos pankki on antanut samaan konserniin kuuluvan yhtiön sitoumusten vakuudeksi takauksia, pantteja tai niihin verrattavia vakuuksia, on niiden yhteismäärät ilmoitettava erikseen taseen liitteenä. Osuuspankin omistamista osakkeista ilmoitetaan pankin tuloslaskelmassa tai taseessa taikka niiden liitteenä pankkitarkastusviraston määräämät tiedot.

35 §

Osuuspankin tytäryhtiön tilintarkastajaksi on, mikäli mahdollista, valittava vähintään yksi emopankin tilintarkastaja.

Tytäryhtiön toimintakertomuksessa on ilmoitettava emopankin nimi.

6 luku

Sulautuminen ja sijoitusosuuksien sekä tytäryhtiön osakkeiden lunastaminen

36 §

Osuuspankin sulautumiseen toiseen osuuspankkiin taikka kahden tai useamman osuus-

pankin sulautumiseen perustamalla uusi osuuspankki on haettava valtiovarainministeriön lupa. Osuuskuntalain 153—155 §:n säännökset eivät koske osuuspankkien sulautumista.

Jos kaksi tai useampia osuuspankkeja sulautuu perustamalla uuden osuuspankin, jolle niiden varat ja velat siirtyvät ja jonka jäseniksi niiden jäsenet sulautumissopimuksessa määrättyin ehdoin tulevat, korvaa sulautumissopimus vastaanottavan osuuspankin perustamisessa perustamiskirjan. Sopimuksen tulee sisältää ehdotus vastaanottavan osuuspankin säännöiksi. Sopimuksessa on myös mainittava, miten vastaanottavan osuuspankin hallintoneuvosto ja tilintarkastajat valitaan. Valtiovarainministeriön lupa vastaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua toimilupaa.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa kussakin yksittäistapauksessa tarkemmat määräykset siitä, miten on meneteltävä osuuspankkien sulautuessa.

Osuuspankin on tehtävä valtiovarainministeriön luvasta ilmoitus kaupparekisteriin neljän kuukauden kuluessa luvan myöntämisestä. Kun ilmoitus koskee 2 momentissa tarkoitettua tapausta, on samalla ilmoitettava vastaanottavan osuuspankin perustamisesta.

37 §

Jos jossakin sulautuvista osuuspankeista on sijoitusosuosuuspääoma, seuraavat asiakirjat on vähintään viikon ajan ennen sulautumista käsittelevää osuuskunnan kokousta pidettävä osuuspankin pääkonttorissa sijoitusosuuksien omistajien nähtävänä ja viivytyksettä lähetettävä sijoitusosuuksien omistajalle, joka sitä pyytää, sekä asetettava nähtäväksi osuuskunnan kokouksessa:

1) selostus sulautumisesta sijoitusosuuksien omistajille suoritettavasta vastikkeesta ja perusteista, joiden mukaan se jaetaan sulautuvan pankin sijoitusosuuksien omistajien kesken sekä muista seikoista, joilla voi olla merkitystä harkittaessa sulautumissopimuksen hyväksymistä;

2) kummankin pankin tai kaikkien sulautumiseen osallisten pankkien osalta osuuskuntalain 179 §:ssä mainitut asiakirjat; ja

3) vastaanottavan pankin säännöt ja sitä koskeva sulautumisesta johtuva muutosehdotus.

Jos vastaanottavan pankin on vastikkeena sijoitusosuuksien omistajille annettava sijoitusosuuksiaan, on, jollei tämän luvun säännök-

sistä muuta johdu, soveltuvin osin noudatettava, mitä osuuskuntalaissa on säädetty sijoitusosuosuuspääoman kartuttamisesta.

38 §

Sulautuvan osuuspankin sijoitusosuuden omistajalla, joka on kirjallisesti ennen sulautumisesta päättäneen osuuskunnan kokousta ilmoittanut pankille vastustavansa sulautumispäätöstä, on oikeus kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä kirjallisesti vaatia johtokunnalta pankkia lunastamaan hänen sijoitusosuutensa käypään hintaan. Lunastusoikeutta sekä lunastushinnan määrää koskevat erimielisyydet on siirrettävä välimiesten ratkaistavaksi välimiesmenettelystä annetun lain (46/28) mukaisessa järjestyksessä.

Osuuspankki vastaa välimiesmenettelyn aiheuttamista kuluista. Välimiehet voivat kuitenkin erityisistä syistä velvoittaa sijoitusosuuden omistajan kokonaan tai osittain korvaamaan pankille sen kulut.

Välimiesten tulee antaa asianosaisille tieto välitystuomion julistamisen ajasta ja paikasta. Jos asianosainen jää saapumatta mainittuun tilaisuuteen, välitystuomio on viipymättä lähetettävä hänelle kirjatussa kirjeessä. Välitystuomioon tyytymätön asianosainen voi saattaa asian tuomioistuimen tutkittavaksi. Haaste on annettava vastapuolelle tiedoksi kahden kuukauden kuluessa välitystuomion julistamisesta. Jollei välitystuomioon haeta muutosta, on sen täytäntöönpanosta noudatettava, mitä ulosottolain 3 luvun 16 §:ssä säädetään. Välimiesmenettelystä on muutoin voimassa, mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa on säädetty.

Lunastuksen suorittamiseen voidaan käyttää pankin vararahastoa ja muita tätä tarkoitusta varten olevia rahastoja.

39 §

Jos osuuspankki omistaa osakeyhtiön kaikki osakkeet, voivat pankin johtokunta ja osakeyhtiön hallitus tehdä sopimuksen osakeyhtiön sulautumisesta osuuspankkiin. Sopimukselle on haettava valtiovarainministeriön lupa. Ministeriöllä on oikeus antaa kussakin yksittäistapauksessa määräykset siitä, miten sulautumisesta on meneteltävä. Osuuspankin on tehtävä neljän kuukauden kuluessa sopimuksen hyväksymisestä ilmoitus kaupparekisteriin. Mitä osakeyhtiölain (734/78) 14 luvun 7 §:n 1 momentissa on säädetty, on soveltuvin osin noudatettava puretun osakeyhtiön osalta. Osa-

keyhtiö katsotaan puretuksi, kun tuomioistuimen lupaa koskeva päätös on rekisteröity.

40 §

Jos osuuspankki yksin tai tytäryhtiöineen omistaa enemmän kuin yhdeksän kymmenesosaa tytäryhtiön osakkeista, ja näin omistettujen osakkeiden äänimäärä on suurempi kuin yhdeksän kymmenesosaa tytäryhtiön osakkeiden yhteisestä äänimäärästä, on emopankilla oikeus käypään hintaan lunastaa jäljellä olevat osakkeet viimeksi mainitun tytäryhtiön muilta osakkeenomistajilta. Sillä, jonka osakkeet voidaan lunastaa, on oikeus vaatia emopankkia lunastamaan hänen osakkeensa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettusta lunastusmenettelystä johtuvan erimielisyyden ratkaisemisesta, siitä aiheutuvista kustannuksista vastaamisesta sekä niiden korvaamisesta on voimassa, mitä 38 §:ssä on säädetty. Samoin on noudatettava, mitä 38 §:n 4 momentissa on säädetty.

41 §

Lunastettavan sijoitusosuuden tai osakkeen omistajan on luovutettava sijoitusosuustodistus tai osakekirja lunastushintaa vastaan osuuspankille kuukauden kuluessa siitä, kun lunastushinnasta on sovittu tai kun lunastushintaa koskeva päätös on saanut lainvoiman. Jos tämä laiminlyödään, pankin tulee rahan, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapauttamiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain (281/31) mukaisesti viivytyksettä tallettaa lunastushinta ulosotonhaltijan huostaan pidättämättä itselleen oikeutta saada talletettua takaisin. Jollei lunastusoikeus ole riittävä tai, kun sitä koskeva päätös on saanut lainvoiman ilman, että lunastushinnasta samalla on sovittu tai määrätty, pankilla on oikeus saada sijoitusosuustodistus tai osakekirja antamalla lunastushinnan maksamisesta vakuus, jonka välimiehet ovat hyväksyneet. Sijoitusosuuden tai osakkeen omistajalla on tällöin oikeus saada kohtuullinen korko lunastushinnalle vakuuden asettamisesta siihen asti, kun lunastushinta on lopullisesti vahvistettu.

Pankki katsotaan sijoitusosuuden tai osakkeen omistajaksi, kun edellä tarkoitettu tallettaminen tai vakuuden asettaminen on tapahtunut. Sijoitusosuustodistuksen tai osakekirjan haltijalla on vain oikeus lunastushintaan korkoineen luovuttaessaan sijoitusosuustodistuk-

sen tai osakekirjan asianmukaisella siirtomerkinnällä varustettuna.

Jollei sijoitusosuustodistusta tai osakekirjaa ole luovutettu vuoden kuluessa siitä, kun pankista 2 momentin mukaan on tullut sijoitusosuuden tai osakkeen omistaja, saadaan pankille antaa sijoitusosuudesta tai osakkeesta uusi sijoitusosuustodistus tai osakekirja. Sijoitusosuustodistukseen tai osakekirjaan on tehtävä merkintä siitä, että se on annettu aikaisemman sijoitusosuustodistuksen tai osakekirjan sijaan. Jos aikaisemmin annettu sijoitusosuustodistus tai osakekirja tämän jälkeen luovutetaan pankille, se on mitätöitävä.

7 luku

Osuuspankkitarkastus

42 §

Osuuspankkien toiminnan tarkastusta varten asettaa osuuspankkien keskusjärjestö osuuspankkitarkastuksen.

Osuuspankkitarkastuksen toimintaa ohjaa ja valvoo pankkitarkastusvirasto.

Osuuspankkitarkastus on velvollinen antamaan pankkitarkastusvirastolle kaikki sen vaatimat tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen osuuspankkien valvontaa varten.

43 §

Osuuspankkitarkastuksessa on osuuspankkien tarkastusjohtaja ja niin monta osuuspankkien tarkastajaa kuin osuuspankkitarkastukselle määrättyjen tehtävien hoito vaatii.

Osuuspankkien tarkastusjohtajan, tarkastajat ja osuuspankkitarkastuksen muun henkilökunnan ottaa toimeensa osuuspankkien keskusjärjestö. Tarkastusjohtajan ja tarkastajan valintaa koskeva päätös on alistettava pankkitarkastusviraston vahvistettavaksi.

44 §

Osuuspankkitarkastuksen ja sen edustajan oikeuksista ja esteellisyydestä on soveltuvin osin voimassa, mitä pankkitarkastusvirastosta ja sen edustajasta on säädetty pankkitarkastusvirastosta annetussa laissa (/).

45 §

Osuuspankilta saamastaan luotosta ja pankin hänen puolestaan antamasta takauksesta osuuspankkitarkastuksen tarkastusjohtajan on

ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle ja muun toimihenkilön osuuspankkitarkastukselle.

46 §

Osuuspankkitarkastuksen on saatettava päätöksensä viipymättä pankkitarkastusviraston käsiteltäväksi, jos osuuspankki, jota asia koskee, sitä vaatii.

47 §

Osuuspankkien tarkastusjohtaja, osuuspankkien tarkastaja ja muu osuuspankkitarkastuksen toimihenkilö on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on työssään saanut tietää osuuspankin, sen asiakkaan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja on oikeus antaa ainoastaan syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle. Osuuspankin liikeasioista ja taloudellisesta asemasta on oikeus antaa tietoja myös osuuspankkien vakuusrahastolle, osuuspankkien keskinäiselle vakuutusyhtiölle ja osuuspankkien keskusjärjestölle tai keskusrahallitukselle.

Jos samalla velallisella on huomattavia velkoja tai vastuusitoumuksia eri osuuspankeissa taikka jos muuten on syytä epäillä asiakkaan toiminnan aiheuttavan vahinkoa osuuspankeille, on osuuspankkitarkastuksella oikeus ilmoittaa siitä näille.

48 §

Osuuspankkitarkastuksen toiminnasta johtuvien kustannusten kattamiseksi on kunkin osuuspankin vuosittain suoritettava osuuspankkien keskusjärjestön määräämä maksu, jonka perusteet pankkitarkastusvirasto vahvistaa. Maksuperusteen soveltaminen on alistettava pankkitarkastusviraston ratkaistavaksi, jos osuuspankki, jota asia koskee, sitä vaatii.

49 §

Tarkemmat säännökset osuuspankkitarkastuksesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

8 luku

Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja purkaminen

50 §

Jos osuuspankin johtokunta havaitsee pankin varojen tappioiden johdosta vähentyneen siten, että sidotusta omasta pääomasta ainakin puolet on menetetty eikä pankilla ole omaa pääomaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 23 §:ssä säädettyä määrää, tai jos pankki ei voi täyttää sitoumuksiaan, johtokunnan on viipymättä tehtävä tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien ja pankkitarkastusviraston tutkittavaksi. Tilintarkastajien on viipymättä annettava johtokunnalle kirjallinen lausunto tilien tarkastuksesta.

Jollei johtokunta ole 1 momentissa tarkoitetuissa olosuhteissa tehnyt tilinpäätöstä, pankkitarkastusviraston on kehotettava johtokuntaa viipymättä tekemään tilinpäätös. Jollei johtokunta noudata kehotusta, pankkitarkastusviraston on teetettävä tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien tutkittavaksi.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua sidotun oman pääoman määrää lisätään siihen taseen liitteessä tarkemmin selvitettävä erä, joka osoittaa omaisuuserien yhteenlasketun arvon nousun, jos näitä erä arvoistettaisiin todennäköiseen luovutushintaan luovutuksesta johtuvat erilliskulut vähennettynä. Käyttöomaisuus, jonka arvo jatkuvasti vähenee, on kuitenkin merkittävä tarpeellisiin poistoin vähennettyyn hankintameno mukaiseen määrään, jos tämä olisi luovutushintaa korkeampi.

51 §

Jos tilintarkastajat, osuuspankkitarkastus tai pankkitarkastusvirasto toteavat, että vähintään puolet osuuspankin sidotusta omasta pääomasta on menetetty eikä pankilla ole omaa pääomaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 23 §:ssä säädettyä määrää eikä pankin toiminnan jatkamista saada osuuspankkien vakuusrahaston avustuksella tai avustuslainalla tai pankkitarkastusviraston hyväksymällä muulla tavalla turvatuksi, taikka että pankki ei voi täyttää sitoumuksiaan, pankin johtokunnan on viipymättä ilmoitettava siitä valtiovarainministeriölle ja osuuspankkien vakuusrahastolle.

Valtiovarainministeriö voi 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa määrätä enintään neljän kuukauden ajaksi talletusten vastaanottamisen yleisölle tarjottaville tileille ja niillä olevien

varojen sekä pankin muiden sitoumusten maksamisen kokonaan tai osittain keskeytettäväksi. Edellä sanottu ei koske palkkioita pankin hoidosta eikä saatavien ja muiden varojen turvaamisesta aiheutuvien välittömien menojen suorittamista.

Jos osuuspankin toiminnan jatkuminen on saatu 1 momentissa tarkoitetulla tavalla turvatuksi, pankin on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin sidotun oman pääoman kartuttamiseksi siten, että sidotun oman pääoman menetys on korvattu viiden vuoden kuluessa sen tilinpäätöksen tekemisestä, jossa menetys on todettu, jollei valtiovarainministeriö erityisestä syystä enintään kahdeksi vuodeksi myönnä määräaikaan pidennystä.

52 §

Kun osuuspankin toiminta on 51 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla keskeytetty, osuuskunnan kokous on kutsuttava koolle viimeistään kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksisaannista päättämään pankin toiminnan jatkamisesta.

53 §

Jos osuuspankin toiminta on keskeytetty tappioiden johdosta ja pankin toimintaa aiotaan jatkaa, johtokunnan on tehtävä osuuskunnan kokoukselle ehdotus sidotun oman pääoman lisäykseksi tai vakuuden hankkimiseksi sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi tai sijoitusosuuspääoman alentamisesta tai pankin sulautumisesta toiseen osuuspankkiin.

Jos osuuspankin toiminta on keskeytynyt maksuvaikeuksien johdosta, johtokunnan on tehtävä osuuskunnan kokoukselle ehdotus pankin maksuvalmiuden turvaamisesta.

Edellä 1 ja 2 momentissa mainitut johtokunnan ehdotukset on alistettava pankkitarkastusviraston hyväksyttäväksi. Pankkitarkastusviraston on pyydettävä ehdotuksista osuuspankkien vakuusrahaston lausunto.

54 §

Osuuspankin johtokunnan on haettava valtiovarainministeriöltä pankin toiminnan keskeyttämistä koskevan päätöksen peruuttamista, jos osuuskunnan kokous sen jälkeen, kun toiminta on tappioiden johdosta keskeytetty:

1) hyväksyy ehdotuksen lisäyksen hankkimisesta sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi, ja lisäys sidottuun omaan pää-

omaan todetaan osuuskunnan kokouksessa täysin merkityksi, sekä tekee päätöksen siitä, että lisäys sidottuun omaan pääomaan on suoritettava kolmen kuukauden kuluessa osuuskunnan kokouksen päätöksestä lukien;

2) toteaa, että pankkitarkastusviraston hyväksymä vakuus sidotun oman pääoman puuttuvasta osasta on hankittu;

3) toteaa, että sidotun oman pääoman puuttuva osa on suoritettu; tai

4) päättää sijoitusosuuspääoman alentamisesta vararahastoon siirrettäväksi tai taseen osoittaman tappion välittömäksi peittämiseksi.

Edellä 1 momentissa mainitulla tavalla on menetteltävä myös, jos osuuskunnan kokous siinä tapauksessa, että osuuspankin toiminta on keskeytetty maksuvaikeuksien johdosta, hyväksyy johtokunnan ehdotuksen pankin maksuvalmiuden turvaamisesta.

55 §

Osuuspankki ei saa maksaa korkoa osuuseikä sijoitusosuuspääomalle ennen kuin pankin sidottu oma pääoma on karttunut 54 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua lisäystä vastaavalla määrällä lisättynä pankkitarkastusviraston hyväksymällä korolla.

Jos osuuspankki joutuu selvitys- tai konkurssitilaan ennen kuin 1 momentissa tarkoitettu lisäys sidottuun omaan pääomaan on 1 momentissa tarkoitetulla tavalla katettu, lisäys omaan pääomaan on suoritettava pankin varoista ennen sijoitusosuuksien omistajille sijoitusosuuspääomasta suoritettavia maksuja.

56 §

Osuuspankin johtokunnan on kutsuttava viipymättä osuuskunnan kokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan, jollei 51 §:n 2 momentin nojalla asetetun määräajan kuluessa:

1) osuuspankin toimintaa ole voitu turvata osuuspankkien vakuusrahaston avustuslainalla tai avustuksella;

2) ole tehty päätöstä lisäyksen hankkimisesta sidotun oman pääoman puuttuvan osan kattamiseksi;

3) ole hankittu 53 §:ssä tarkoitettua vakuutusta;

4) ole tehty päätöstä sijoitusosuuspääoman alentamisesta;

5) ole tehty päätöstä pankin sulautumisesta toiseen osuuspankkiin; tai

6) osuuskunnan kokous ole hyväksynyt ehdotusta pankin maksuvalmiuden turvaamisesta.

Edellä 1 momentissa säädettyä menettelyä on noudatettava myös, jos 53 §:ssä tarkoitettua lisäystä sidottuun omaan pääomaan ei ole 54 §:n 1 momentin 1 kohdassa asetetun määräjän kuluessa suoritettu.

57 §

Jos osuuspankin toimilupa on peruutettu, pankin johtokunnan on viipymättä suljettava pankki sekä kutsuttava osuuskunnan kokous päättämään pankin asettamisesta selvitystilaan tai pankin sulautumisesta toiseen osuuspankkiin.

58 §

Osuuspankin toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna pankilta ei saa hakea velkaa tai muuta sitoumusta suoritettavaksi eikä sen omaisuutta ulosmitata eikä hakea pankin omaisuutta takavarikkoon tai myymis- ja hukkaamiskieltoon taikka asettaa pankkia konkurssi- tai selvitystilaan. Myöskään pankin antamaa panttia ei saa tänä aikana muuttaa rahaksi.

Jos velkojan on lain mukaan oikeutensa säilyttämiseksi määrääjassa pantava vireille kante tai ryhdyttävä muuhun toimenpiteeseen, josta osuuspankin toiminnan keskeyttäminen tai pankin sulkeminen hänet estää, oikeus on katsottava säilyneeksi, jos toimenpiteeseen on ryhdytty kuudenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun päätös toiminnan keskeyttämisestä on peruutettu tai pankki on uudelleen aloittanut toimintansa.

59 §

Valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa määräyksiä osuuspankin hoidosta sen toiminnan ollessa keskeytettynä tai pankin ollessa suljettuna.

60 §

Osuuspankin asettamisesta selvitystilaan päättää osuuskunnan kokous.

Valtiovarainministeriön on pankkitarkastusviraston esityksestä määrättävä pankki suljettavaksi ja päätettävä pankin asettamisesta selvitystilaan, jos:

1) osuuspankin johtokunta ei ole täyttänyt sitä, mitä sen velvollisuudeksi on 51, 52, 55 tai 56 §:ssä säädetty;

2) pankki on aloittanut toimintansa ennen 7 §:ssä säädettyä osuuspääoman maksamista; tai

3) osuuskunnan kokous ei ole 56 ja 57 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa tehnyt niissä tarkoitettuja päätöksiä.

61 §

Kun osuuskunnan kokous on päättänyt asettaa osuuspankin selvitystilaan, sen on valittava vähintään kaksi selvitysmiestä toimittamaan pankin selvitys. Selvitysmiehistä ainakin yhden on oltava pankin velkojien edustaja. Selvitysmiesten vaalista on viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle, joka määrää lisäksi yhden selvitysmiehen osuuspankkitarkastuksen esityksestä.

Osuuskunnan kokous voi erityisestä syystä päättää selvitysmiehen vaalin siirtämisestä kahden viikon kuluessa ilman eri kutsua pidettävään jatkokokoukseen.

Jollei selvitysmiehiä ole valittu kahden viikon kuluessa siitä, kun päätös osuuspankin asettamisesta selvitystilaan on tehty, valtiovarainministeriön on määrättävä selvitysmiehet.

62 §

Päätös tai määräys joka on annettu 50, 51 tai 59—61 §:n nojalla, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

63 §

Osuuskunnan kokouksen on selvitysmiesten vaalin yhteydessä valittava yksi tai useampia tilintarkastajia tarkastamaan pankin hallintoa ja tilejä selvitystilan aikana. Jos valtiovarainministeriö on määrännyt selvitysmiehet, näiden on viipymättä kutsuttava kokoon osuuskunnan kokous valitsemaan tilintarkastajia. Jollei tällaista kokousta voida pitää, selvitysmiesten on pyydettävä valtiovarainministeriötä määräämään tilintarkastajat.

Mitä tässä laissa on säädetty tilintarkastajista, on soveltuvin osin voimassa selvitystilan tilintarkastajista.

64 §

Kun osuuspankki on asetettu selvitystilaan, johtokunnan on viipymättä laadittava ja annettava selvitysmiehille tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei ole ennen esitetty osuuskunnan kokouksen vahvistettavaksi. Selvitysmiesten on toimitettava viipymättä tilinpäätös

selvitystilän tilintarkastajille, joiden on kahden kuukauden kuluessa annettava kertomus hallinnon ja tilien tarkastuksesta. Tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on kuukauden kuluessa tilintarkastuskertomuksen valmistumisesta esitettävä osuuskunnan kokoukselle, jonka on otettava käsiteltäväksi kysymys vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle ja toimitusjohtajalle tilinpäätöksen tarkoittamalta ajalta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu aika käsittää myös edellisen tilikauden, tältä tilikaudelta on laadittava erillinen tilinpäätös ja emoyhtiössä myös konsernitilinpäätös.

65 §

Osuuspankin asettamisesta selvitystilaan sekä selvitysmiesten valitsemisesta ja toimimen kirjoittamisesta selvitystilän aikana selvitysmiesten on viipymättä ilmoitettava kaupparekisteriin.

Valtiovarainministeriön on ilmoitettava kaupparekisteriin päätöksestään, jolla se on määrännyt osuuspankin asetettavaksi selvitystilaan tai määrännyt selvitysmiehet.

66 §

Selvitystilassa olevan osuuspankin toimimeen on lisättävä sana "selvitystilassa".

Jos joku yksin tai yhdessä toisen henkilön kanssa selvitystilän alkamisen jälkeen kirjoittaa osuuspankin toimimen noudattamatta, mitä 1 momentissa on säädetty, hän vastaa syntyneen sitoumuksen aiheuttamasta vahingosta. Tällaista vastuuta ei kuitenkaan ole, jos asiakirjasta käy ilmi, että pankki on selvitystilassa, tai jos se, jolle sitoumus on annettu, tiesi pankin olevan selvitystilassa.

67 §

Selvitysmiesten tehtävänä on hoitaa osuuspankin asioita selvitystilän aikana. Selvitysmiesten kelpoisuudesta, oikeuksista, velvollisuuksista ja vahingonkorvausvelvollisuudesta on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä pankin hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenistä on säädetty.

Selvitysmiesten palkkiosta päättää osuuskunnan kokous.

68 §

Selvitysmiesten on heti keskeytettävä osuuspankin talletusten vastaanottaminen yleisöltä sekä muiden paitsi pankin hoidosta aiheutuvien maksujen suorittaminen.

69 §

Selvitysmiesten on haettava julkinen haaste osuuspankin velkojille.

Selvitysmiehillä on oikeus tarvittaessa kutsua osuuspankin velkojat kokoon. Kutsumisjärjestyksestä on voimassa, mitä konkurssipesän velkojen kokoonkutsumisesta on säädetty.

70 §

Selvitysmiesten on muutettava osuuspankin omaisuus rahaksi niin pian kuin se voi tapahtua ilmeistä vahinkoa tuottamatta.

71 §

Selvitysmiesten on kolmen kuukauden kuluessa kunkin tilikauden päättymisestä annettava selvitystilän tilintarkastajille tilinpäätös. Tilinpäätöksen laatimisesta on voimassa, mitä 50 §:n 3 momentissa on säädetty. Tilinpäätös on kaikkien selvitysmiesten allekirjoitettava.

Jollei selvitysmenettelyä ole saatettu loppuun kolmen vuoden kuluessa selvitystilän alkamisesta, selvitysmiesten on 1 momentissa tarkoitettua tilinpäätöksen antamisen yhteydessä ilmoitettava, mitkä syyt ovat aiheuttaneet viivytyksen.

Mitä tässä laissa on säädetty konsernitilinpäätöksestä ja voitonjaosta, ei sovelleta selvitystilän tilinpäätökseen.

72 §

Selvitystilän tilintarkastajien on kuukauden kuluessa siitä, kun tilinpäätös on heille jätetty, annettava selvitysmiehille kertomus hallinnon ja tilien tarkastuksesta.

Selvitysmiesten on viipymättä julkaistava tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus Virallisessa lehdessä, pidettävä ne osuuskunnan jäsenten, sijoitusosuuksien omistajien ja velkojen nähtävinä sekä esitettävä ne osuuskunnan kokoukselle.

73 §

Osuuskunnan kokous voi erottaa valitsemansa selvitysmiehen ja valita erotetun tilalle toisen. Sama oikeus on valtiovarainministeriöllä ja pankkitarkastusvirastolla, jos se on määrännyt selvitysmiehet.

74 §

Selvitysmenettelyn alkamisen jälkeen osuuspankin velkoja ei saa ryhtyä pakkotoimin perimään saatavaansa. Selvitysmenettely ei kuitenkaan estä sellaisen saatavan perimistä, johon

velkojalla on pantti- tai muu vastaava etuoikeus.

Selvitysmenettelyn alkamisen jälkeen osuuspankin velallisella ei ole oikeutta käyttää kuitaukseen saamista, jonka velallinen on hankkinut sen jälkeen, kun valtiovarainministeriö on määrännyt pankin toiminnan keskeytettäväksi tai peruuttanut pankin toimiluvan taikka määrännyt pankin suljettavaksi.

75 §

Selvitysmiesten on kutsuttava osuuskunnan kokous päättämään osuuspankin toiminnan jatkamisesta, jos se syy, jonka perusteella pankki on asetettu selvitystilaan, on poistunut tai jos pankin asema on selvitystilan kestäessä parantunut, ja jos pankkitarkastusvirasto on todennut pankin täyttävän ne ehdot, jotka laissa pankin toiminnalle asetetaan. Jos osuuskunnan kokous tilintarkastajien ja osuuspankkien vakuusrahaston annettua pankin asemasta lausuntonsa, puoltaa toiminnan jatkamista, selvitysmiesten on haettava valtiovarainministeriöltä selvitystilan lakkauttamista.

76 §

Osuuspankkia ei saa asettaa konkurssiin ennen kuin selvitysmenettelyssä on todettu, että sen velat ovat varoja suuremmat.

Jos pankin velat ovat 1 momentin mukaisesti varoja suuremmat, selvitysmiesten on luovutettava omaisuus konkurssiin.

77 §

Mikäli selvitystilassa olevan osuuspankin toimintaa ei ole 75 §:n mukaisesti päätetty jatkaa eikä pankin omaisuutta ole luovutettu konkurssiin, on sen jälkeen, kun pankin velat on maksettu tai niiden maksamiseen tarvittavat varat erotettu ja pankin muut sitoumukset täytetty ensiksi sijoitusosuuspääoma ja sitten osuuspääoma maksettava takaisin.

Jos varoja jää tämän jälkeen jäljelle, ylijäämä on siirrettävä osuuspankkien vakuusrahastoon käytettäväksi valtiovarainministeriön määräämällä tavalla, ellei pankin säännöissä ole toisin määrätty.

78 §

Tehtävänsä suorittettuaan selvitysmiesten on annettava selvitystilan tilintarkastajille lopputilitys, johon on liitettävä kertomus heidän hallinnostaan selvitystilan alkamisesta lukien, selostus omaisuuden jaosta tai sen määrätarkoi-

tukseen käyttämisestä sekä tiliaineisto koko selvitysajalta.

Selvitystilan tilintarkastajien on kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on heille jätetty, annettava selvitysmiehille kertomus lopputilityksen johdosta. Selvitysmiesten on esitettävä lopputilitys ja tilintarkastuskertomus viipymättä osuuskunnan kokoukselle ja menettävä muutenkin 72 §:n 2 momentissa mainitulla tavalla.

79 §

Jollei osuuspankin toimintaa ole päätetty jatkaa, pankki katsotaan puretuksi, kun lopputilitys on esitetty osuuskunnan kokoukselle. Selvitysmiesten on ilmoitettava asiasta valtiovarainministeriölle ja kaupparekisteriin.

80 §

Jos osuuspankin purkamisen jälkeen ilmaantuu uusia varoja tai pankkia vastaan nostetaan kanne taikka muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä, on selvitystä jatkettava. Selvitysmiesten on viivytyksettä tehtävä tästä ilmoitus valtiovarainministeriölle ja kaupparekisteriin. Kutsu jatketun selvitystilan ensimmäiseen osuuskunnan kokoukseen on toimitettava pankin sääntöjen mukaisesti.

81 §

Selvitysmiesten antamaa lopputilitystä saa siihen tyytymätön moittia osuuspankin kotipaikan alioikeudessa. Moitekanne on pantava viireille kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun 78 §:ssä tarkoitettu lopputilitys esitettiin osuuskunnan kokoukselle.

82 §

Jos osuuspankin omaisuus on luovutettu konkurssiin, pankin tallettajalla on oikeus saada konkurssipesän varoista maksu talletustilillä olevasta saatavastaan siitä huolimatta, ettei saatavaa ole valvottu.

83 §

Jos osuuspankin varoja on konkurssimenettelyn päätyttyä vielä jäljellä, on menettävä kuten 77 §:n 2 momentissa on säädetty.

84 §

Päätös osuuspankin purkamisesta muuten kuin 50 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tappioiden tai maksuvaikeuksien johdosta on tehtävä osuuskuntalain 63 §:n 1 momentissa sääde-

tyssä järjestyksessä, kuitenkin niin, että viimeksi pidetyssä kokouksessa päätöksen hyväksymisen puolesta on annettava yhdeksän kymmenesosaa äänestykseen osallistuneista äänistä. Asiasta on ilmoitettava ennalta valtiovarainministeriölle, jolla on oikeus antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten on meneteltävä osuuspankin toimintaa purettaessa.

9 luku

Vahingonkorvausvelvollisuus

85 §

Osuuspankin perustaja, hallintoneuvoston jäsen, johtokunnan jäsen, toimitusjohtaja ja hallintotehtäviä hoitavan toimikunnan jäsen on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut pankille.

Edellä 1 momentissa mainittu henkilö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut osuuspankin jäsenelle, sijoitusosuuden omistajalle tai muulle henkilölle rikkomalla tätä lakia, talletuspankkien toiminnasta annettua lakia, osuuskuntalakia tai muuta osuuspankin toimintaa koskeva säädöstä taikka osuuspankin sääntöjä.

86 §

Osuuspankin tilintarkastaja ja hallintoneuvoston määräämä tarkastaja on korvausvelvollinen 85 §:n 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaisesti sekä itse tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttamastaan että apulaisensa tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttamasta vahingosta.

Jos tilintarkastajana on tilintarkastusyhteisö, vastaavat 1 momentissa mainitusta vahingosta yhteisö sekä se, jolla on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta.

87 §

Osuuspankin jäsen ja edustajiston jäsen on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän myötävaikuttamalla 85 §:ssä tarkoitettujen säädösten tai sääntöjen rikkomiseen tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta on aiheuttanut osuuspankille, osuuspankin jäsenelle, sijoitusosuuden omistajalle tai muulle henkilölle.

88 §

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa on säädetty.

89 §

Vahingonkorvauskanteen nostamisesta osuuspankin lukuun on voimassa, mitä osuuskuntalain 12 luvussa on säädetty. Johtokunnalla on kuitenkin oikeus päättää rangaistavaan tekoon perustuvan korvauskanteen nostamisesta.

Kanteen voivat lisäksi nostaa sijoitusosuuksien omistajat, joilla on vähintään yksi kymmenesosa kaikista sijoitusosuuksista. Jos sijoitusosuuden omistaja luopuu kanteesta sen nostamisen jälkeen, voivat muut kanteen nostaneet kuitenkin jatkaa sitä.

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa osuuskunnan kokouksen tai edustajiston päätöksestä.

Kanteen nostaneet sijoitusosuuksien omistajat vastaavat oikeudenkäyntikuluista. He ovat kuitenkin oikeutettuja saamaan osuuspankilta korvauksen niistä siinä määrin, kuin osuuspankille oikeudenkäynnillä voitettut varat siihen riittävät. Tuomioistuim voi määrätä, että kanteen nostaneille sijoitusosuuksien omistajille on suoritettava heidän osuuksilleen tuleva osuus osuuspankille voitetuista varoista.

90 §

Osuuspankin lukuun 85—87 §:n nojalla ajettavaa kannetta ei voida nostaa, ellei kanne perustu rangaistavaan tekoon:

1) perustajaa vastaan kolmen vuoden kuluttua siitä, kun perustamiskirja allekirjoitettiin;

2) muuta 85 §:n 1 momentissa tai 87 §:ssä mainittua henkilöä vastaan kolmen vuoden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jona se päätös tehtiin tai siihen toimenpiteeseen ryhdyttiin, johon kanne perustuu; eikä

3) 86 §:ssä mainittua henkilöä vastaan kolmen vuoden kuluttua siitä, kun se tilintarkastuskertomus, lausunto tai todistus, johon kanne perustuu, esitettiin.

91 §

Pankkitarkastusvirastolla ja osuuspankkitarkastuksella on osuuskuntalain 97 ja 98 §:n säännöksiin estämättä oikeus, jos se katsoo tallettajien tai sijoitusosuuden omistajien edun sitä vaativan, nostaa vahingonkorvauskanne

osuuspankin lukuun 85—87 §:ssä tarkoitettua henkilöä tai yhteisöä vastaan.

10 luku

Rangaistussäännökset

92 §

Joka

1) rikkoo, mitä 47 §:ssä on salassapitovelvollisuudesta säädetty; tai

2) rikkoo tämän lain säännöksiä tilinpäätöksen, konsernitilinpäätöksen tai tilintarkastuskertomuksen laatimisesta tai osuuspankin selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamisesta,

on tuomittava *osuuspankkirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, ellei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

93 §

Joka

1) törkeästi laiminlyö täyttää, mitä 50—57 §:ssä on säädetty;

2) jakaa osuuspankin voittovaroja 55 §:n vastaisesti;

3) osuuskuntalain 169 §:n 1 momentin tai osuuskuntalain 190 §:n 1 momentin vastaisesti antaa sijoitusosuuskirjan tai optiotodistuksen taikka sijoitusosuuskirjaa, väliaikaistodistusta tai optiotodistusta antaessaan menettelee tämän lain tai osuuskuntalain säännösten vastaisesti;

4) laiminlyö sijoitusosuusluettelon pitämisen tai sen nähtävänä pitämisen; tai

5) ottaa 12 §:n 3 momentin vastaisesti pantiksi sijoitusosuuksia,

on tuomittava *osuuspankkirikkomuksesta* sakkoon, ellei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

11 luku

Erinäiset säännökset

94 §

Osuuspankki ei saa ottaa talletusta eikä luottoa toiselta osuuspankilta.

95 §

Osuuspankki saa ainoastaan osuuspankkitarkastuksen määräämissä rajoissa tai sen erityisellä luvalla antaa luoton tai takauksen, josta pankin johtokunnan jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja tai toimihenkilö vastaa taikka jonka myöntämisestä on olennaista taloudellista etua edellä mainituille henkilöille. Säännös ei eivätkö koske lainoja, jotka pankki on myöntänyt valtion määrättyyn tarkoitukseen antamista varoista.

96 §

Osuuskuntalain 16 a luvun säännöksiä osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi ei sovelleta osuuspankkiin.

97 §

Osuuspankki voi siirtää 90 prosenttia välittömästi ennen lain voimaantuloa päättyneeltä tilikaudelta laaditussa tilinpäätöksessä olevista luottotappiovarauksista vararahastoon seuraavassa tilinpäätöksessä.

Edellä 1 momentin mukaisesti vararahastoon siirrettyä määrää, poiketen siitä, mitä muualla laissa on säädetty, saadaan käyttää ainoastaan pankin tappioiden kattamiseen siltä osin kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja muu vapaa oma pääoma eivät siihen riitä.

12 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

98 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 ja sillä kumotaan 29 päivänä elokuuta 1969 annettu osuuspankkilaki (542/69) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

99 §

Osuuspankin on kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta, jollei valtiovarainministeriö hakemuksesta myönnä pitempää aikaa, haettava vahvistus niille sääntöjen muutoksille, jotka tämän lain mukaan ovat tarpeen.

5.

Laki**Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 11 päivänä joulukuuta 1987 Postipankki Oy:stä annetun lain (972/87) 5 ja 6 § sekä *muutetaan* 1 ja 7 §, 9 §:n 1 momentti sekä 13, 14 ja 16 § näin kuuluviksi:

1 §

Postipankki Oy, ruotsiksi Postbanken Ab, on talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitettua toimintaa harjoittava osakeyhtiö, johon sovelletaan, mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, mitä liikepankeista on säädetty.

7 §

Postipankki Oy:n sitoumusten täyttämisen turvaamiseksi pankilla on valtion takuu, jonka määrä on enintään puolet talletuspankkien toiminnasta annetun lain 24 ja 25 §:n nojalla määräytyvän Postipankki Oy:n ensisijaisen ja toissijaisen oman pääoman yhteismäärästä. Takuun määrä ei kuitenkaan alene saavuttamastaan korkeammasta markkamäärästä, vaikka Postipankki Oy:n oma pääoma myöhemmin pienenesi.

Jos Postipankki Oy:n oma pääoma ei riitä pankin sitoumusten kattamiseen, valtio vastaa Postipankki Oy:n sitoumusten täyttämisestä takuun määrään asti.

Takuun määrästä ja takuusta valtiolle suoritettavasta korvauksesta päättää valtioneuvosto.

9 §

Sen lisäksi, mitä on säädetty talletuspank-

kien toiminnasta annetun lain 8 §:ssä, Postipankki Oy harjoittaa pankkitoimintaa siitä antamiensa ja pankkitarkastusviraston hyväksymien ohjeiden mukaan posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen välityksellä.

— — — — —

13 §

Postipankki Oy:n yhtiökokoukseen ei sovelleta, mitä liikepankkilain 16 §:ssä on säädetty osakkaan äänivallan rajoittamisesta ja määränemmistöä edellyttävää päätöstä kannattaneiden osakkeenomistajien antamien äänien laske-
misesta.

14 §

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 58 §:n säännöstä sovelletaan myös Postipankki Oy:n tehtäviä hoitavaan posti- ja telelaitoksen virkamieheen ja toimihenkilöön.

16 §

Liikepankki voidaan sulauttaa Postipankki Oy:hyn. Sulautumisessa on noudatettava, mitä liikepankkilain 5 luvussa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
kuuta 199 .

6.

L a k i

pankkitarkastusvirastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Pankkitarkastusviraston tehtävät ja oikeudet

1 §

Talletuspankkien ja niiden vakuusrahastojen, kiinnitysluottopankkien, hypoteekkiyhdistysten, luotto-osakeyhtiöiden, rahastoyhtiöiden, panttilainauslaitosten, arvopaperinvälitysliikkeiden, arvopaperipörssien, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua sopimusmarkkinatoimintaa tai muuta julkista kaupankäyntiä arvopaperilla harjoittavien arvopaperinvälittäjien yhteisöiden, optioyhteisöjen, johdannaismarkkinoilla toimivien välittäjien ja markkinatakaajien, meklarien ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja luonnollisia henkilöitä, yhteisöjä ja edustustoja nimitetään tässä laissa *valvottaviksi*.

2 §

Pankkitarkastusviraston tehtävänä on sen ohella mitä viraston valvontatehtävistä on tässä ja muualla laissa säädetty valvoa, että valvottavat toimivat lakien, asetusten sekä viranomaisten antamien määräysten ja ohjeiden sekä yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä taikka ohjesääntönsä mukaisesti. Viraston on toimittava valvottavien tarkastus niin usein ja siinä laajuudessa kuin valvontatehtävien hoito vaatii.

3 §

Pankkitarkastusviraston on erityisesti:

- 1) annettava valvottaville valvonnan kannalta tarpeelliset yleiset ohjeet;
- 2) ohjattava ja valvottava säästöpankkitarkastuksen ja osuuspankkitarkastuksen toimintaa;
- 3) seurattava valvottavien toimialoilla vallitsevia olosuhteita sekä tehtävä esityksiä niiden muutosten kulloinkin vaatimiksi toimenpiteiksi;
- 4) annettava valvottaville ja niiden yhteen-

liittymille yleisiä neuvoja ja ohjeita viraston toimialaan kuuluvissa asioissa;

5) annettava ennen toukokuun loppua valtiovarainministeriölle kertomus toiminnastaan edellisenä vuonna; sekä

6) suoritettava muut viraston toimialaan kuuluvat tehtävät, jotka valtiovarainministeriö sille antaa.

4 §

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus kutsua koolle valvottavan hallintoneuvosto, isännät, hallitus ja johtokunta.

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus kutsua koolle valvottavan ylimääräinen yhtiökokous, osuuskunnan tai sen edustajiston kokous, isäntien kokous ja hypoteekkiyhdistyksen ylimääräinen kokous, jollei valvottavan hallintoneuvosto, hallitus tai johtokunta sitä viraston kehotuksesta tee.

Pankkitarkastusviraston edustajalla on oikeus olla läsnä valvottavan yhtiökokouksessa sekä säästöpankkikokouksessa, valvottavan edustajiston, isäntien, osuuskunnan ja hypoteekkiyhdistyksen kokouksessa sekä hallintoneuvoston, hallituksen ja johtokunnan kokouksessa sekä valvottavan tilintarkastuksessa, ottaa osaa keskusteluun ja saada pöytäkirjaan merkityksi ne huomautukset, joihin hän katsoo olevan aihetta.

Mitä 1—3 momentissa on säädetty on vastaavasti sovellettava sijoitusrahastolaissa (480/87) mainittuun rahasto-osuuden omistajien kokoukseen ja arvopaperimarkkinalain 3 luvun 13 §:ssä mainitun arvopaperinvälittäjien yhteisön kokoukseen.

5 §

Pankkitarkastusviraston edustajalla on oikeus saada tarkastettavakseen valvottavan toimipaikassa sen pöytäkirjat, kirjanpito, kassa- ja muut varat, sopimukset, toimeksiannot, laina- ja vakuusasiakirjat, vastuusitoumukset, automaattisen tietojenkäsittelyn ohjelmat sekä sen asiakkaan liiketoiminnasta ja taloudellisesta asemasta hankitut selvitykset ja muut valvonnan kannalta tarpeelliseksi katsomansa asiakirjat.

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus saada valvottavalta valvonnan edellyttämät tiedot ja jäljennökset 1 momentissa tarkoitetuista asiakirjoista.

Mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty, koskee myös Postipankki Oy:n liiketoimintaa hoitavaa posti- ja telelaitoksen toimipaikkaa Postipankki Oy:n pankkitoiminnan osalta.

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa valvottavan ulkomailla sijaitseva toimipaikka sekä saada sen asemasta, hoidosta ja toiminnasta 2 momentissa mainitut tiedot ja asiakirjat, jos se toimipaikan sijaintimaan lain ja viranomaismääräysten mukaan on mahdollista.

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus saada valvottavalta 2 momentissa tarkoitettut asiakirjat ja tiedot sellaisesta yhteisöstä, jonka osake- tai osuuspääomasta tai kaikkien osakkeiden tai osuuskien tuottamista äänistä valvottava yksin tai yhdessä tytäryhtiöineen taikka muiden valvottavien kanssa omistaa yli 50 prosenttia tai jossa valvottavalla yksin tai tytäryhtiöineen taikka muiden valvottavien kanssa jäsenyyden tai sopimuksen perusteella on määräämisvalta.

6 §

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus kieltää valvottavan yhtiökokouksen, osuuskunnan, hypoteekkiyhdistyksen ja sijoitusrahaston rahasto-osuuden omistajien ja arvopaperimarkkinalain 3 luvun 13 §:ssä mainitun arvopaperinvälittäjien yhteisön kokouksen sekä valvottavan edustajiston, isäntien, säästöpankkikokouksen, hallintoneuvoston, hallituksen ja johtokunnan päätöksen täytäntöönpanoo, jos päätös on ristiriidassa lain, asetuksen tai niiden nojalla annettujen määräysten tai valvottavan yhtiöjärjestyksen, vahvistetun ohjesäännön taikka sääntöjen kanssa. Jos päätös on pantu täytäntöön, virasto voi velvoittaa valvottavan ryhtymään toimenpiteisiin oikaisun aikaansaamiseksi. Sama oikeus on virastolla, jos se havaitsee valvottavan muutoin menettelleen lain, asetuksen tai niiden nojalla annettujen määräysten taikka sen yhtiöjärjestyksen, vahvistetun ohjesäännön tai sääntöjen vastaisesti.

Pankkitarkastusvirasto voi vaatia 1 momentissa tarkoitettuja oikaisu/toimenpiteitä myös, jos valvottava on rikkonut lakia, asetusta tai niiden nojalla annettuja määräyksiä taikka valvottavan yhtiöjärjestyksestä, vahvistettua ohjesääntöä tai sääntöjä välikäden tai 5 §:n 5 momentissa tarkoitettun yhteisön välityksellä.

7 §

Valvottavan on noudatettava kirjanpidoon, tilinpäätöksessään ja konsernitilinpäätöksessään pankkitarkastusviraston määräyksiä.

Jos pankkitarkastusvirasto katsoo, ettei valvottava tilinpäätöksessään ole tehnyt riittäviä poistoja tai varauksia, valtiovarainministeriö voi pankkitarkastusviraston esityksestä rajoittaa valvottavaa kuultuaan tämän osingonjakoa tai vuosivoiton käyttöä muuhun tarkoitukseen kuin valvottavan vakavaraisuuden vahvistamiseen.

8 §

Jos valvottavan hoidossa on esiintynyt taitamattomuutta, varomattomuutta tai väärinkäytöksiä, pankkitarkastusvirasto voi asettaa erityisen asiamiehen valvomaan sen toimintaa. Asiamiehellä on samat oikeudet tietojen saantiin kuin virastolla tai sen edustajalla on 5 §:n mukaisesti. Hänellä on oikeus osallistua valvottavan hallituksen tai johtokunnan kokouksiin, käyttää niissä puhevaltaa ja saada pöytäkirjaan merkityksi ne huomautukset, joihin hän katsoo olevan aihetta.

Asiamiehelle valvottavan varoista maksettavan palkkion määrää pankkitarkastusvirasto.

9 §

Jos valvottava on oleellisesti rikkonut valtiovarainministeriön tai pankkitarkastusviraston antaman luvan ehtoja tai jos olosuhteissa, joiden vallitessa lupa on myönnetty, on tapahtunut olennaisia muutoksia, pankkitarkastusvirasto voi peruuttaa antamansa luvan tai sen on esitettävä valtiovarainministeriölle, että tämä peruuttaisi antamansa luvan.

10 §

Pankkitarkastusviraston on valvottava valvottavaa sen toiminnan ollessa keskeytettynä, sen ollessa valtiovarainministeriön päätöksen mukaisesti suljettuna tai sen ollessa selvitystilassa.

Pankkitarkastusvirastolla on samat oikeudet selvitystilassa olevan valvottavan selvitysmiesten kokouksessa kuin sillä on 4 §:n mukaan sen hallituksen tai johtokunnan kokouksessa.

Kun valvottava on asetettu konkurssiin, valtiovarainministeriön on tarvittaessa pankkitarkastusviraston esityksestä määrättävä asiamies valvomaan konkurssipesän rahaksi muuttoa. Asiamiehen on oltava läsnä konkurssihallinnon

kokouksissa ja hänellä on oikeus ottaa osaa keskusteluun sekä saada pöytäkirjaan merkityksi ne huomautukset, joihin hän katsoo olevan aihetta. Asiamies on oikeutettu tarkastamaan konkurssipesän varat ja asiakirjat katsoessaan sen tarpeelliseksi sekä saamaan haluamansa tiedot konkurssipesän tilasta. Valtiovarainministeriö määrää siitä, miten asiamies ilmoittaa havainnoistaan ministeriölle ja pankkitarkastusvirastolle. Asiamiehen palkkio, jonka suuruuden valtiovarainministeriö määrää, on maksettava valvottavan varoista niin kuin konkurssisäännössä on uskottujen miesten ja toimitsijamiesten palkkiosta säädetty.

2 luku

Erinäiset säännökset

11 §

Pankkitarkastusviraston virkamies ei saa kuulua valvottavan hallintoneuvostoon, hallitukseen, johtokuntaan, edustajistoon, isäntiin, tilintarkastajiin tai valtuutettuihin eikä olla valvottavan palveluksessa.

Valvottavalta saamastaan luotosta tai sen hänen hyväkseen myöntämästä takauksesta tai muusta vastuusitoumuksesta pankkitarkastusviraston ylijohtajan ja osastopäällikön on ilmoitettava valtiovarainministeriölle ja viraston muun virkamiehen pankkitarkastusvirastolle. Omistamastaan valvottavan osakkeesta, kantarahastotodistuksesta, sijoitusosuudesta, sijoitusrahasto-osuudesta tai muusta arvopaperista, joka oikeuttaa osuuteen valvottavan voitosta pankkitarkastusviraston palveluksessa olevan virkamiehen on ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

12 §

Pankkitarkastusviraston antama päätös, johon on haettu muutosta, on valituksesta huolimatta toistaiseksi voimassa, jollei muutoksenhakuviranomainen tai valtiovarainministeriö toisin määrää.

Pankkitarkastusviraston sellaiseen päätökseen, jota tarkoitetaan markkinatuomioistuimesta annetun lain 6 b §:ssä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

13 §

Pankkitarkastusviraston virkamies sekä 8 ja 10 §:ssä tarkoitettu asiamies ovat velvollisia pitämään salassa, mitä he tehtävässään ovat

saaneet tietää valvottavan, sen asiakkaan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta tai liike- tai ammattisalaisuudesta.

Jos pankkitarkastusviraston virkamies taikka 8 tai 10 §:ssä tarkoitettu asiamies rikkoo tässä pykälässä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on häntä rangaistava kuten virkarikoksesta.

14 §

Edellä 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja pankkitarkastusvirastolla on oikeus antaa vain syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi, Suomen Pankille ja muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle. Pankkitarkastusvirastolla on niin ikään oikeus antaa näitä tietoja ulkomaiselle viranomaiselle tai yhteisölle, joka kotimaassaan lain nojalla hoitaa vastaavaa valvontatehtävää kuin pankkitarkastusvirasto Suomessa, jos sillä on oikeus antaa vastaavia tietoja pankkitarkastusvirastolle.

Jos samalla velallisella havaitaan olevan huomattavia sitoumuksia tai velvotteita pankkitarkastusviraston valvottavilta taikka jos muuten on syytä epäillä asiakkaan toiminnan aiheuttavan vahinkoa valvottaville, pankkitarkastusvirastolla on oikeus siitä näille ilmoittaa.

15 §

Pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten kattamiseksi on sen valvottavan suoritettava vuosittain valtiovarainministeriön määräämä valvontamaksu. Valvontamaksun suuruuden on perustuttava valvottavan aiheuttaman valvontatyön laajuuteen sekä edellisen kalenterivuoden taseen loppusummaan.

Ulkomaisen luottolaitoksen edustuston, arvopaperinvälitysliikkeen, arvopaperipörssin ja arvopaperimarkkinalain 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua arvopaperinvälittäjien yhteisön, optioyhteisön, välittäjän, meklarin ja markkinatakaaajan valvonnasta perittävän maksun määräämisperusteena on asianomaisen aiheuttaman valvontatyön laajuus. Meklarin aiheuttama valvontatyö otetaan huomioon asianomaisen arvopaperinvälitysliikkeen, välittäjän tai markkinatakaaajan valvontamaksua määrättäessä.

Optioyhteisön valvontamaksuun sisältyy myös sellaisen markkinatakaaajan, joka ei samalla ole välittäjä tai muutoin kuin markkinatakaaajan toiminnan nojalla kuuluu pankkitar-

kastusviraston valvonnan piiriin, aiheuttaman valvontatyön perusteella määrättävä valvontamaksu.

Valvottavan valvontamaksu voidaan määrätä valvottavan sijasta sitä edustavan yhteisön välityksellä maksettavaksi, jos nämä molemmat siihen suostuvat.

16 §

Jos valvottava ei ole toiminnassaan noudattanut lakia tai asetuksia taikka niiden nojalla annettuja päätöksiä ja määräyksiä, yhtiöjärjestyä, sääntöjä- tai ohjesääntöä, pankkitarkastusvirasto voi velvoittaa uhkasakolla valvottavan täyttämään velvollisuutensa.

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi valvottavan kotipaikan lääninhallitus.

17 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

18 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 ja sillä kumotaan 29 päivänä elokuuta 1969 annettu pankkitarkastuslaki (548/69) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Edellä 1 momentissa kumotun lain 13 §:n säännöksiä, sellaisena kuin ne ovat toukokuun 8 päivänä 1987 annetussa laissa (481/87), sovelletaan kuitenkin edelleen sellaiseen pankkitarkastusviraston valvonnassa olevaan yhteisöön ja edustustoon, jota koskevassa laissa ei ole säännöksiä toimiluvan peruuttamisesta.

7.

Laki

asiakirjain kuolettamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään asiakirjain kuolettamisesta 14 päivänä elokuuta 1901 annettuun lakiin (34/01) uusi näin kuuluva 19 a §:

19 a §

Jos talletuspankin talletuksesta antama sellainen vastakirja tai muu todiste, jossa on nimenomainen ehto, ettei varoja saa nostaa palauttamatta todistusta tai tekemättä siihen maksumerkintää, on kadonnut, on vastakirjan tai todisteen omistajan annettava katoamisesta tieto pankille ja samalla ilmoitettava, milloin ja miten katoaminen on tapahtunut. Pankin on kuulutettava vastakirjan tai todisteen katoamisesta ilmoituksella, joka on asiakirjan omista-

jan kustannuksella julkaistava kerran virallisessa lehdessä. Jollei vastakirjaa tai todistetta ole löydetty kuuden kuukauden kuluessa kuolettamisesta, vastakirjan tai todisteen omistaja on oikeutettu tiliehtojen mukaisesti perimään saatavansa, eikä entinen vastakirja tai todiste anna puhevaltaa pankkia vastaan sen jälkeen, kun varat on maksettu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 .

8.

Laki

oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa 29 päivänä joulukuuta 1972 annetun lain (909/72) 5 §:n 1 momentin 1 kohta ja

muutetaan 4 § näin kuuluvaksi:

4 §

Talletuspankillä on oikeus harjoittaa valuutanvaihtoa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 .

9.

Laki**kaupparekisterilain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/79) 11 §:n 5 ja 6 kohta näin kuuluvaksi:

11 §

Säästöpankin perusilmoituksessa on mainittava:

5) pankin peruspääoma, pankin kantarahasto, kantarahasto-osuuksien lukumäärä ja nimellisarvo sekä kantarahaston vähimmäis- ja enimmäismäärä, jos säännöissä on näitä koskevia määräyksiä, sekä säännöissä mahdollisesti oleva määräys, jonka mukaan pankissa voi olla erilaisia kantarahasto-osuuksia, ja näiden lukumäärä lajeittain;

6) pankin hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jokaisen jäsenen sekä varajäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka sekä milloin pankilla on hallintoneuvosto, sen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka; sekä

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 .

10.

Laki**toiminimilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun toiminimilain (128/79) 1 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

1 §

Osakeyhtiö, osuuskunta ja säästöpankki saavat harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä (*aputoiminimi*). Elinkeinonharjoittaja voi toiminnassaan käyttää toiminimen ohella myös muuta tunnusta (*toissijainen tunnus*).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 .

11.

Laki**kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään kuluttaja-asiamiehestä 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (40/78) 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

8 §

Kuluttaja-asiamiehen on ennen 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhtymistä pyydettävä pankkitarkastusvirastolta lausunto, jos asia koskee talletuspankkia.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 .

12.

Laki**elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 46 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/68) 46 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä 2 momentti on 14 päivänä heinäkuuta 1989 annetussa laissa (661/89), näin kuuluviksi:

46 §

Raha-, vakuutus- ja eläkelaitos saa vähentää verovuonna tehdyn, enintään 0,6 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä vastaavan luottotappiovarauksen, kuitenkin niin, että laitoksen verovuonna ja aikaisemmin tekemien purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää 5 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Rahalaitoksen, joka on liikepankkilain (/), säästöpankkilain (/) tai osuuspankkilain (/) säännösten nojalla siirtänyt osan luottotappiovarauksistaan vararahastoon, verovuonna tehdyn ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää 5 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä vähennettynä edellä tarkoitetulla siirrolla vararahastoon. Vakuutuslaitoksen vakuutusmaksusaamiin sovelletaan 1 momentin säännöksiä. Takauslaitos, jonka yksinomaisena tarkoituksena on tarkaussitoumusten an-

taminen raha-, vakuutus- ja eläkelaitokselle asiakkaittensa liiketoimintaan saamien luottojen vakuudeksi, saa vähentää 1 momentin mukaisesti liikesaamisista myönnettävän vähennyksen lisäksi tässä momentissa mainitulla tavalla lasketun luottotappiovarauksen verovuoden päättyessä olevien takausvastuittensa yhteismäärästä.

Se osa luottotappiovarauksesta, joka ylittää tässä pykälässä tarkoitetun vähennyskelpoisen luottotappiovarauksen enimmäismäärän, on tuloutettava sinä verovuonna, jona enimmäismäärä on ylitetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 . Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa.

Liikepankkilain, säästöpankkilain ja osuuspankkilain säännösten nojalla vararahastoon siirrettyjen luottotappiovarausten määrää ei lueta veronalaiseksi tuloksi vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 1989

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Ulla Puolanne*

5.

Laki**Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 11 päivänä joulukuuta 1987 Postipankki Oy:stä annetun lain (972/87) 5 ja 6 § sekä muutetaan 1 ja 7 §, 9 §:n 1 momentti, 13, 14 ja 16 § näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Postipankki Oy, ruotsiksi Postbanken Ab, on pankkitoimintaa harjoittava osakeyhtiö, johon sovelletaan, mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, mitä liikepankeista on säädetty.

1 §

Postipankki Oy, ruotsiksi Postbanken Ab, on *talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa (/)* tarkoitettua toimintaa harjoittava osakeyhtiö, johon sovelletaan, mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, mitä liikepankeista on säädetty.

5 §

Postipankki Oy:n vakavaraisuuden ja tallettajien saatavien turvaamiseksi Postipankki Oy:n on kuuluttava liikepankkilain (540/69) 6 luvussa säädettyyn liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon.

(kumotaan)

5 §

6 §

Postipankki Oy:n investointirahastosta annetussa laissa (973/87) tarkoitettu Postipankki Oy:n investointirahasto kuuluu Postipankki Oy:n omaan pääomaan. Investointirahastosta myönnetään lainoja siten kuin mainitussa laissa säädetään.

(kumotaan)

Liikepankkilain 46 §:ssä tarkoitettua oman pääoman ja sitoumusten välistä suhdetta laskettaessa rinnastetaan Postipankki Oy:n omaan pääomaan valtion Postipankki Oy:lle sen vakavaraisuuden turvaamiseksi antama takuu.

Jos Postipankki Oy:n oma pääoma ei riitä pankin sitoumusten kattamiseen, valtio vastaa Postipankki Oy:n sitoumusten täyttämisestä takuun määrään asti.

7 §

Valtion takuun määrä on puolet Postipankki Oy:n oman pääoman määrästä. Postipankki Oy:n omaan pääomaan rinnastetaan tällöin liikepankkilain 46 §:n 4 ja 5 momentissa sääde-

7 §

Postipankki Oy:n sitoumusten täyttämisen turvaamiseksi pankilla on valtion takuu, jonka määrä on enintään puolet talletuspankkien toiminnasta annetun lain 24 ja 25 §:n nojalla

Voimassa oleva laki

tyllä tavalla Postipankki Oy:n liikkeeseen laskemat debentuurit ja pankin tekemät luottotappiovaraukset.

Takuun määrä ei kuitenkaan alene saavuttamastaan korkeimmasta markkamäärästä, vaikka Postipankki Oy:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla määritelty oma pääoma myöhemmin pienenesi.

Takuun käyttämisestä noudatettavasta menettelystä ja takuun käytöstä valtiolle suoritettavasta korvauksesta päättää valtioneuvosto. Korvauksen suuruus voi olla enintään neljä prosenttia vuodessa laskettuna viimeksi päättyneen tilivuoden ja sitä edeltäneen tilivuoden lopussa käytössä olleiden takuumäärien keskiarvosta. Ensimmäiseltä tilivuodelta lain voimaantumisen jälkeen korvaus lasketaan kuitenkin tilivuoden lopussa mahdollisesti käytössä olleen takuun puolesta määrästä.

9 §

Sen lisäksi, mitä on säädetty liikepankkilain 10 §:ssä, Postipankki Oy harjoittaa pankkitoimintaa siitä antamiensa ohjeiden mukaan posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen välityksellä.

13 §

Postipankki Oy:n yhtiökokoukseen ei sovelleta, mitä liikepankkilain 15 §:ssä on säädetty osakkaan äänivallan rajoittamisesta ja määränemmistöä edellyttävää päätöstä kannattaneiden osakkeenomistajien antamien äänien laske-
misesta.

14 §

Liikepankkilain 43 §:n salassapitovelvollisuutta koskevia säännöksiä sovelletaan myös Postipankki Oy:n tehtäviä hoitavaan posti- ja telelaitoksen virkamieheen ja toimihenkilöön.

16 §

Liikepankki voidaan sulauttaa Postipankki Oy:hyn. Sulautumisessa on noudatettava, mitä liikepankkilain 89 a §:ssä on säädetty.

Ehdotus

määräytyvän Postipankki Oy:n ensisijaisen ja toissijaisen oman pääoman yhteismäärästä. Takuun määrä ei kuitenkaan alene saavuttamastaan korkeammasta markkamäärästä, vaikka Postipankki Oy:n oma pääoma myöhemmin pienenesi.

Jos Postipankki Oy:n oma pääoma ei riitä pankin sitoumusten kattamiseen, valtio vastaa Postipankki Oy:n sitoumusten täyttämisestä takuun määrään asti.

Takuun määrästä ja takuusta valtiolle suoritettavasta korvauksesta päättää valtioneuvosto.

9 §

Sen lisäksi, mitä on säädetty talletuspankkien toiminnasta annetun lain 8 §:ssä, Postipankki Oy harjoittaa pankkitoimintaa siitä antamiensa ja pankkitarkastusviraston hyväksymien ohjeiden mukaan posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen välityksellä.

13 §

Postipankki Oy:n yhtiökokoukseen ei sovelleta, mitä liikepankkilain 16 §:ssä on säädetty osakkaan äänivallan rajoittamisesta ja määränemmistöä edellyttävää päätöstä kannattaneiden osakkeenomistajien antamien äänien laske-
misesta.

14 §

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 58 §:n säännöstä sovelletaan myös Postipankki Oy:n tehtäviä hoitavaan posti- ja telelaitoksen virkamieheen ja toimihenkilöön.

16 §

Liikepankki voidaan sulauttaa Postipankki Oy:hyn. Sulautumisessa on noudatettava, mitä liikepankkilain 5 luvussa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 .

8.

Laki**oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa 29 päivänä joulukuuta 1972 annetun lain (909/72) 5 §:n 1 momentin 1 kohta ja
muutetaan 4 § näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

4 §

Liikepankilli ja Postipankilla on oikeus harjoittaa valuutanvaihtoa.

Osuuspankilli ja säästöpankilli on oikeus harjoittaa valuutanvaihtoa keskusrahallaitoksen toimivan liikepankin lukuun.

5 §

Valtiovarainministeriö voi, hankittuaan asiasta Suomen Pankin lausunnon, määräämillään ehdoilla ja rajoituksilla antaa oikeuden harjoittaa valuutanvaihtoa:

1) osuuspankille ja säästöpankille;

Ehdotus

4 §

Talletuspankilli on oikeus harjoittaa valuutanvaihtoa.

5 §

Valtiovarainministeriö voi, hankittuaan asiasta Suomen Pankin lausunnon, määräämillään ehdoilla ja rajoituksilla antaa oikeuden harjoittaa valuutanvaihtoa:

(1 kohta kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 .

9.

Laki**kaupparekisterilain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/79) 11 §:n 5 ja 6 kohta näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

11 §

Säästöpankin perusilmoituksessa on mainittava:

5) pankin kantarahaston määrä;

Ehdotus

11 §

Säästöpankin perusilmoituksessa on mainittava:

5) pankin peruspääoma, pankin kantarahasto, kantarahastotodistusten lukumäärä ja nimellisarvo sekä kantarahaston vähimmäis- ja enimmäismäärä, jos säännöissä on näitä koskevia määräyksiä, sekä säännöissä mahdollisesti oleva määräys, jonka mukaan pankissa voi olla erilaisia kantarahasto-osuuksia, ja näiden lukumäärä lajeittain;

Voimassa oleva laki

6) pankin hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jokaisen jäsenen sekä varajäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka; sekä

Ehdotus

6) pankin hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jokaisen jäsenen sekä varajäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka sekä *milloin pankilla on hallintoneuvosto, sen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka; sekä*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
kuuta 199 .

10.

Laki**toiminimilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun toiminimilain (128/79) 1 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

1 §

Osakeyhtiö ja osuuskunta saavat harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä (*aputoiminimi*). Elinkeinonharjoittaja voi toiminnassaan käyttää toiminimen ohella myös muuta tunnusta (*toissijainen tunnus*).

Ehdotus

1 §

Osakeyhtiö, osuuskunta ja säästöpankki saavat harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä (*aputoiminimi*). Elinkeinonharjoittaja voi toiminnassaan käyttää toiminimen ohella myös muuta tunnusta (*toissijainen tunnus*).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
kuuta 199 .

11.

Laki**kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään kuluttaja-asiamiehestä 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (40/78) 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Kuluttaja-asiamiehen on ennen 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhtymistä pyydettyä pankkitarkastusvirastolta lausunto, jos asia koskee talletuspankkia.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 .

12.

Laki**elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 46 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/68) 46 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä 2 momentti on 14 päivänä heinäkuuta 1989 annetussa laissa (661/89), näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

46 §

46 §

Raha-, vakuutus- ja eläkelaitos saa vähentää verovuonna tehdyn, enintään 0,6 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä vastaavan luottotappiovarauksen, kuitenkin niin, että laitoksen verovuonna ja aikaisemmin tekemien purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää 5 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä ja että vakuutuslaitoksen vakuutusmaksusaamiin sovelletaan 1 momentin säännöksiä. Niin ikään saa takauslaitos, jonka yksinomaisena tarkoituksena on takauksituumusten antaminen raha-, vakuutus- ja eläkelaitokselle asiakkaitensa liiketoimintaan saamien luottojen vakuudeksi, vähentää 1 momentin mukaisesti liikesaamisista myönnettävän vähennyksen lisäksi tässä momentissa mainitulla tavalla lasketun luottotappiovarauksen verovuoden päättyessä olevien takausvastuittensa yhteismäärästä.

Raha-, vakuutus- ja eläkelaitos saa vähentää verovuonna tehdyn, enintään 0,6 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä vastaavan luottotappiovarauksen, kuitenkin niin, että laitoksen verovuonna ja aikaisemmin tekemien purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää 5 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Rahalaitoksen, joka on liikepankkilain (/), säästöpankkilain (/) tai osuuspankkilain (/) säännösten nojalla siirtänyt osan luottotappiovarauksistaan vararahastoon, verovuonna tehdyn ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää 5 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä vähennettynä edellä tarkoitettulla siirrolla vararahastoon. Vakuutuslaitoksen vakuutusmaksusaamiin sovelletaan 1 momen-

Voimassa oleva laki

Se osa luottotappiovarauksesta, joka ylittää tässä pykälässä tarkoitetun vähennyskelpoisen luottotappion enimmäismäärän, on tuloutettava sinä verovuonna, jona enimmäismäärä on ylitetty.

Ehdotus

tin säännöksiä. Takauslaitos, jonka yksinomaisena tarkoituksena on takaussitoumusten antaminen raha-, vakuutus- ja eläkelaitokselle asiakkaittensa liiketoimintaan saamien luottojen vakuudeksi, saa vähentää 1 momentin mukaisesti liikesaamisista myönnettävän vähennyksen lisäksi tässä momentissa mainitulla tavalla lasketun luottotappiovarauksen verovuoden päättyessä olevien takausvastuittensa yhteismäärästä.

Se osa luottotappiovarauksesta, joka ylittää tässä pykälässä tarkoitetun vähennyskelpoisen luottotappiovarauksen enimmäismäärän, on tuloutettava sinä verovuonna, jona enimmäismäärä on ylitetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199 . Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa.

Liikepankkilain, säästöpankkilain ja osuuspankkilain säännösten nojalla vararahastoon siirrettyjen luottotappiovarausten määrää ei lueta veronalaiseksi tuloksi vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa.
